ORTODOXIA
maramureșeană

2021

Anul Omagial al pastorației românilor din afara României;
Anul Comemorativ al celor adormiți în Domnul;
valoarea liturgică și culturală a cimitirelor

NUMĂR CONSACRAT ANULUI OMAGIAL ȘI COMEMORATIV 2021

ORTODOXIA
maramureșeană

Serie Nouă
Anul XXVI, Nr. 26 / 2021

EDITURA EPISCOPIEI ORTODOXE ROMÂNE
A MARAMUREȘULUI ȘI SĂTMARULUI

ISSN: 1453-7370

COLEGIUL EDITORIAL

PREȘEDINTE / CHAIRMAN

P.S. Dr. IUSTIN HODEA,
Episcopul Maramureșului și Sătmarului

VICEPREȘEDINTE / VICE-CHAIRMAN

P.S. Dr. TIMOTEI SĂTMĂREANUL,
Arhiereu-Vicar

MEMBRI / MEMBERS

Pr. Prof. Dr. Theodor DAMIAN, Președintele Institutului Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă din New York, SUA; Pr. Prof. Dr. John Antony Mc GUCKIN, Universitatea Columbia din New York, SUA; Pr. Prof. Dr. Ioan CHIRILĂ, Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, ROMÂNIA; Pr. Prof. Dr. Stelian TOFANĂ, Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, ROMÂNIA; Pr. Prof. Dr. Valer BEL, Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, ROMÂNIA; Conf. Univ. Dr. Daniel BUDA, Universitatea „Lucian Blaga" din Sibiu, ROMÂNIA

COMITETUL DE REDACȚIE / EDITORIAL BOARD

REDACTOR-ȘEF / EDITOR IN CHIEF

Pr. Ionuț TODORCA – consilier cultural

REDACTORI / EDITORS

Pr. Conf. Univ. Dr. Adrian Gheorghe PAUL; Pr. Conf. Univ. Dr. Ștefan POMIAN; Pr. Lect. Univ. Dr. Vasile BORCA; Pr. Lect. Univ. Dr. Dorinel DANI; Pr. Lect. Univ. Dr. Teofil STAN; Pr. Lect. Univ. Dr. Marius NECHITA; Lect. Univ. Dr. Valerian MARIAN; Lect. Univ. Dr. Eusebiu BORCA; Pr. Dr. Vasile AUGUSTIN; Arhim. Dr. Macarie MOTOGNA; Pr. Dr. Cristian BOLOȘ; Pr. Dr. Marius I. SABOU; Pr. Dr. Petrică COVACIU; Pr. Dr. Claudiu POP; Pr. Prof. Florin HOBAN; Prof. Mioara ȘTEFAN; Prof. Bogdan ROATIȘ

SECRETAR DE REDACȚIE / ASSISTENT EDITOR

Andrei FĂRCAȘ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

Adresa / Editorial Office:
Baia Mare, str. Avram Iancu, nr. 5, cod 430313, județul Maramureș
Tel. 0262.214.614 / Fax. 0262.212.546
E-mail: graiulbisericiinoastre@gmail.com

Design copertă
Pr. Dr. Marius CĂTANĂ

Culegere text
Andrei FĂRCAȘ

Tehnoredactare
Ioan BABICI-BUDA

Fotografii
Arhid. Teodosie BUD
Arhid. Gherasim NAP
Teolog Vasile POP

CUPRINS

I. PASTORALE
Pastorala de Paşti 21
Pastorala de Crăciun 30
Pastorala Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române
la Duminica Ortodoxiei din anul Domnului 2021 40
Pastorala Sfântului Sinod la prima Duminică
din Postul Naşterii Domnului 2021 50
Pogorârea Sfântului Duh, Întemeierea Bisericii lui Hristos
– Împărăția lui Dumnezeu pe pământ.....60
Binecuvântare omagială pentru toți românii din afara României 30
Cuvânt pastoral la Duminica românilor
din afara României. 22 august 2021 70

II. ORTODOXIA CONTEMPORANĂ.
PROBLEME DE ACTUALITATE
Anul Omagial şi Comemorativ 2021 80
Cuvântul Patriarhului României
la proclamarea Anului Omagial și Comemorativ 2021 81
Satul românesc – vatra tradiției bisericești și a culturii naționale.....84
Dinamica pastoral-misionară
din Eparhia Maramureșului și Sătmarului
determinată de fenomenul migrației.
Provocări și perspective în viața bisericească 88
630 de ani de la instituirea Exarhatului Patriarhal în Maramureș.
Istoricitatea monahismului Maramureșean.....117
Centenarul naşterii Arhiepiscopului Justinian 134
Tăria unității. Slujirea între străini a statorniciei neamului și a țării 151
Responsabilitatea Bisericii față de noua generație.
Considerații misionare actuale în diaspora românească.....158

III. EVENIMENTE IMPORTANTE
ÎN EPARHIA MARAMUREȘULUI ȘI SĂTMARULUI
Adunarea Eparhială.....174
Preasfinţitul Părinte Episcop Iustin a împlinit azi 27 ani de Arhierie 178
Preasfințitul Părinte Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmarului,
împlinește astăzi 27 de ani de arhierie 181

Justinian – 100. Un secol de la naşterea Arhiepiscopului Justinian Chira 183
Sfânta Liturghie şi Parastasul la mormântul de la Mănăstirea Rohia 191
Manifestări jubiliare la Plopiş.....195
Arhiepiscopul Justinian Chira – Părintele duhovnicesc al unui ţinut 205
Arhiepiscopul Justinian (1921-2021).
Secolul unui ierarh – Un ierarh pentru un secol 211
Arhiepiscopul Justinian – Arhiereul lui Hristos
și Părinte duhovnicesc al Maramureșului și Sătmarului 222
Un secol desprins de pe aripile vulturului:
Arhiepiscopul Justinian Chira –
Flacăra vâlvâietoare a Cuvântului-Iubire.....226
Bunătatea, Cartea, Lumina 234
Arhiepiscopul Justinian, Părintele spiritual și Înnoitorul Rohiei 238
Arhiepiscopul Justinian Chira (1921-2016). Vocația începutului 257
Un om al lui Dumnezeu a vieţuit printre noi 271
Arhiepiscopul Justinian Chira (1921-2016). Biografie.....281
Hramul Catedralei Episcopale „Sfânta Treime” din Baia Mare 299
Preasfinţitul Părinte Episcop Iustin – 60 de ani 304
„Un ierarh dinamic şi misionar” 310
„Arta artelor este să-l formezi pe om” 313
Preasfinţitul Părinte IUSTIN, la ceas aniversar.
Starețul și Părintele nostru 316
Mesajul primarului Cătălin Cherecheş 319
Scrisoare aniversară Preasfinţitului Părinte IUSTIN,
Episcopul Maramureșului și Sătmarului.....321
Biografia Preasfinţitului Părinte Episcop Iustin
al Maramureșului și Sătmarului 324
Hramul Mănăstirii Scărişoara Nouă şi 60 de ani viaţă
pentru Preasfinţitul Părinte Episcop Iustin 328
Sărbătoarea „Naşterea Maicii Domnului” –
noul hram al bisericii resfinţite din Rozavlea 333
Simpozionul internațional „Maramureș –
promotor al culturii și identității românești în lume” 338
„La început era Cuvântul și cuvântul era la Dumnezeu
și Dumnezeu era cuvântul” (Ioan 1, 1).....342
Sfânta Liturghie Arhierească la Mănăstirea din Biserica Albă, Ucraina.....347
Târnosirea bisericii din Bergen, Sfânta Liturghie Arhierească
și inaugurarea bibliotecii 349
Sfântul Mare Mucenic Dimitrie, Izvorâtorul de Mir,
a devenit ocrotitorul municipiului Carei 352

Sfânta Liturghie bilingvă la biserica din Slatina, Ucraina 356
Cinci ani de Episcopat pentru Preasfinţitul Părinte Episcop Iustin
şi Ziua Tinerilor din Eparhie 360

IV. MESAJE ȘI ÎNDEMNURI ALE PREASFINȚITULUI PĂRINTE IUSTIN
Mesajul Preasfințitului Părinte Episcop Iustin către clerul și poporul lui Dumnezeu din Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului și Sătmarului, la începutul Postului Mare – 2021 368
Mesajul Preasfințitului Părinte Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, adresat femeilor ortodoxe din Episcopia Maramureșului și Sătmarului și tuturor femeilor creștine, la Duminica Mironosițelor din anul 2021 374
„Gânduri de la Rohia” 379
ROHIA – MUNTE SFÂNT 382

V. SECTORUL TEOLOGIC-EDUCAȚIONAL. ACTIVITĂȚI CU TINERETUL. ȘCOLI TEOLOGICE
Organigrama Domeniului Teologie Ortodoxă „Justinian Arhiepiscopul” 386
Raportul Sectorului Teologic-Educațional și pentru Activități cu Tineretul 388

VI. ACTIVITĂȚI SOCIAL-FILANTROPICE
Activitățile Sectorului Social-Filantropic pentru anul 2021 408

VII. APARIȚII EDITORIALE
Album aniversar. IUSTIN – Episcopul Tinerilor – 60 482
Codicele/manuscrisul/sbornicul de la Ieud. BAR: ms.rom. 5032 483
Cuvinte din izolare sau pandemia văzută prin cugetul Episcopului 492
Arhiepiscopul Justinian Chira la Centenar 493
Comuniune creştinească şi comunicare 494
Scrisori între un mare scriitor şi un mare Ierarh: Ioan Alexandru şi Justinian Chira 497
Florilegii ale Înaltului Ierarh Justinian 498

Preafericitul Părinte

† DANIEL

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Înaltpreasfințitul Părinte

† ANDREI

MITROPOLITUL CLUJULUI, MARAMUREȘULUI ȘI SĂLAJULUI

Preasfințitul Părinte

† IUSTIN

EPISCOPUL MARAMUREȘULUI ȘI SĂTMARULUI

Preasfințitul Părinte

† TIMOTEI SĂTMĂREANUL

ARHIEREU-VICAR AL MARAMUREȘULUI ȘI SĂTMARULUI

I.
PASTORALE

Învierea lui Hristos – Adevărul care ne face liberi!*

†IUSTIN
Prin milostivirea şi harul lui Dumnezeu,
Episcop ortodox român al Maramureşului şi Sătmarului

Iubitului nostru cler, cinului monahal
şi dreptcredinciosului popor al lui Dumnezeu
din sfânta Episcopie a Maramureşului şi Sătmarului,
Har, pace, bucurie şi binecuvântare de la Dumnezeu,
iar de la noi părintească îmbrăţişare întru Hristos Domnul!

„Veți cunoaște Adevărul, iar Adevărul vă va face liberi”
(Ioan 8, 32)

Iubiți Părinți slujitori ai Sfintelor Altare,
Preaiubiți credincioși,

HRISTOS A ÎNVIAT!

Răsună din nou, cu putere, dangătul clopotelor în bisericile României Creștine și în toată creștinătatea dreptmăritoare, vestind Adevărul Învierii lui Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Mântuitorul lumii.

Aștептăm cu înfrigurare și nădejde neclintită, an de an, acest eveniment sfânt și unic, care produce cutremur în cer și pe pământ. În noaptea sfântă și

* Pastorala de Paști, anul 2021.

adâncă de Paști, la ora 24,00, clopotele ne vestesc din nou și din nou că Hristos a Înviat și ne cheamă, după șapte săptămâni de post binecuvântat și viață creștină curată, să primim lumina din Sfânta Lumină dumnezeiască ce a luminat toate neamurile pământului de două mii de ani și va lumina până la sfârșitul veacurilor.

Creștinii de la Răsărit și Apus se grăbesc spre dumnezeieștile altare, care împodobesc și sfințesc pământul, să primească Lumina Învierii, lumina biruinței vieții asupra morții, a adevărului asupra minciunii, a credinței asupra necredinței, Lumina lui Dumnezeu Care a biruit întunericul iadului, al înșelăciunii, al deznădejdii și al robiei vrăjmașului diavol asupra neamului omenesc.

În noaptea de Înviere, ca de altfel la fiecare Sfântă Liturghie, suntem deja în Împărăția lui Dumnezeu adusă pe pământ și instituită de Fiul Său. Suntem de-odată fii ai pământului și fii ai cerului, fii ai lui Dumnezeu, căci ne unește pe toți același adevăr în care credem și pe care-l mărturisim: Hristos a Înviat din morți a treia zi! Acest adevăr a despicat istoria în două și a întors lumea de la moarte la viață, de la pământ la cer, de la mormântul și iadul întunecat la Lumina lui Hristos, care luminează întunericul lumii.

Cu lacrimi iar în ochi, ne amintim sărbătoarea Învierii de anul trecut, care ne-a găsit pe toți în stare de frică și izolare, separați unii de alții, păstori de păstoriți, cler de popor, parcă retrăind ceea ce Apostolii au trăit acum 2000 de ani, când, plini de teamă, de îngrijorare și deznădejde, s-au ascuns în foișor de frica dușmanilor lui Hristos.

Pe noi ne-a îngrozit nu un dușman fizic și văzut, ca pe Apostoli, ci un dușman nevăzut, care a cutreierat satele și orașele, pământul și apele, înconjurând toată planeta și semănând în minți, inimile și trupurile oamenilor frica de moarte.

De ce ne-am lăsat pradă acestui război nevăzut, care a tulburat și destabilizat viața oamenilor și credința creștinilor? Oare de ce uităm sau punem la îndoială cuvintele Domnului, Care ne-a zis: *„Nu vă temeți de cei ce ucid trupul, iar sufletul nu pot să-l ucidă, temeți-vă mai curând de acela care poate și sufletul și trupul să le piardă în gheenă”* (Matei 10, 28).

Răspunsul este: suntem oameni cu slăbiciuni, supuși temerilor, îndoielilor, întâmplărilor, accidentelor și avem în mintea noastră, adânc înrădăcinată, conștiința morții care încheie existența noastră fizică pe pământ.

Hristos, Dumnezeu întrupat, ne înțelege toate stările noastre așa cum i-a înțeles pe Apostolii Săi. El a fost întru toate asemenea nouă, afară de păcat.

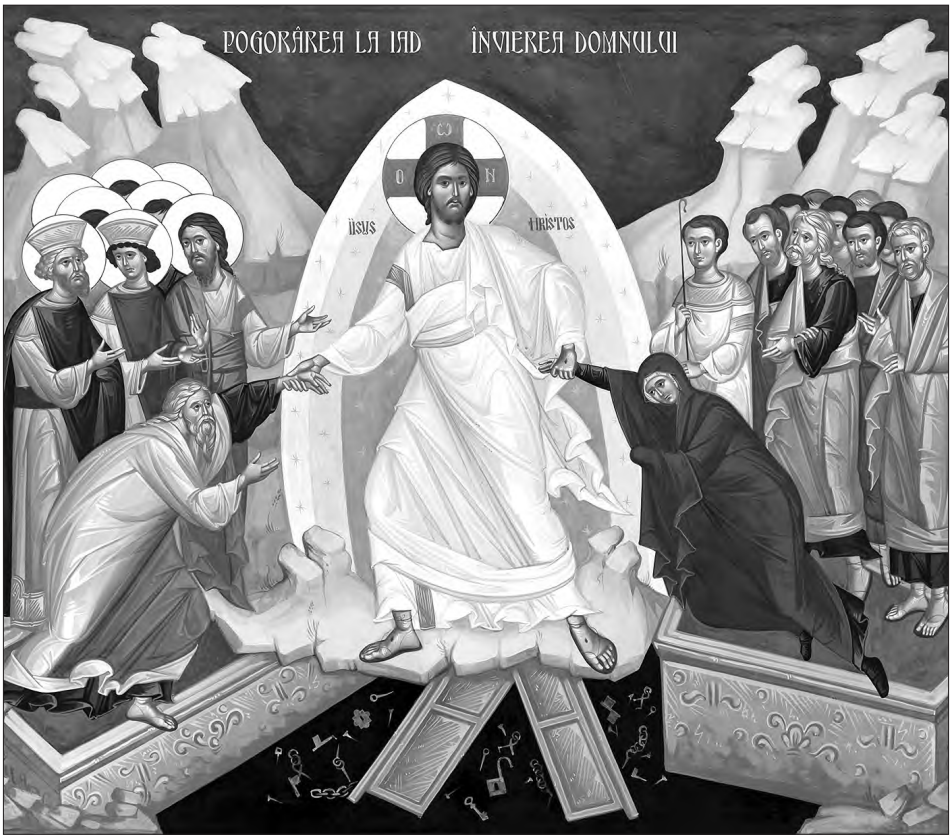

Hristos S-a întrupat în mod real, atât de adevărat și uman încât Apostolii au uitat că este și Fiul lui Dumnezeu, așa cum au mărturisit, în mai multe rânduri, în timpul activității Sale pământești, iar Mântuitorul i-a înțeles, nu i-a judecat, ci i-a iertat pentru îndoiala și necredința lor, apropiindu-Se și mai mult de ei.

Dacă în timpul petrecerii împreună cu ei i-a numit prieteni – *„Voi sunteți prietenii Mei, dacă faceți ceea ce vă poruncesc. De acum nu vă mai zic slugi, că sluga nu știe ce face stăpânul său, ci v-am numit pe voi prieteni, pentru că toate câte am auzit de la Tatăl Meu vi le-am făcut cunoscute”* (Ioan 15, 14-15) –, după Înviere îi numește frați – *„Duceți-vă și vestiți fraților mei să meargă în Galileea, și acolo Mă vor vedea”* (Matei 28, 10).

Cu câtă grijă, iubire și noblețe s-a comportat Iisus cu Apostolii Săi. De ce? Pentru că ei urmau să vestească Învierea Sa și să propovăduiască Evanghelia la toată făptura.

Iubiți fii duhovnicești,

În atotînțelepciunea și atotștiința Sa dumnezeiască, Mântuitorul cunoștea dinainte tot ce avea să se întâmple și cum se vor desfășura evenimentele la încheierea misiunii Sale pe pământ, dar și după Învierea și Înălțarea Sa la cer.

Ne aducem aminte de cuvintele Domnului, Care în trei rânduri le-a dat de știre Apostolilor Săi cum se vor petrece lucrurile, conform profețiilor biblice: *„Iată ne suim la Ierusalim și Fiul Omului va fi dat pe mâna arhiereilor și cărturarilor și-L vor osândi la moarte; și Îl vor da pe mâna păgânilor ca să-L batjocorească și să-L biciuiască și să-L răstignească, dar a treia zi va învia”* (Matei 20, 18-19).

În același timp, în cuvântarea de despărțire, Hristos le descoperă cât este de cutremurător și amar paharul pe care urma să-L bea: *„Puteți, oare, să beți paharul pe care îl voi bea Eu* (paharul morții) *și cu botezul cu care Eu Mă botez să vă botezați?”* (Matei 20, 22) (botezul martiriului prin răstignirea pe Cruce).

Apoi, în Grădina Ghetsimani, după rugăciunea cea mai presus de fire, în fața Tatălui, Hristos se predă de bunăvoie ostașilor călăi atunci când vine la Apostoli și le zice: *„sculați-vă, să mergem; iată s-a apropiat cel ce M-a vândut”* (Matei 26, 46), și merge singur, de bunăvoie, în fața plutonului de execuție spre a împlini voia Tatălui Ceresc.

În fața ostașilor are, încă o dată, o atitudine dumnezeiască și protectoare față de Apostolii Săi, pe care îi cunoștea atât de bine și le știa firea slabă, îndoielile, fricile și neputința umană.

Stând față în față cu cei peste 1.000 de soldați romani și primind sărutarea vicleană a lui Iuda, spre a fi identificat în noaptea adâncă, Iisus îi întreabă pe ostași: *„Pe cine căutați? Iar ei au zis: pe Iisus Nazarineanul”* (Ioan 18, 7). „Eu sunt!”, răspuns-a Iisus, iar ei s-au dat înapoi și au căzut cu fața la pământ. Putem să ne închipuim cum a răsunat glasul Mântuitorului când a zis „Eu sunt!”. Ca un tunet! Încât soldați au căzut la pământ.

Când i-a întrebat a doua oară și le-a răspuns: *„V-am spus că Eu sunt!”* a adăugat: *„Dacă Mă căutați pe Mine, lăsați pe aceștia să se ducă”* (Ioan 18, 8). De ce le-a luat apărarea? Pentru misiunea pe care urmau să o îndeplinească după Învierea și Înălțarea Sa la cer, pe care le-a profețit-o cu claritate: *„Ci veți lua putere venind Duhul Sfânt peste voi, și Îmi veți fi Mie martori în Ierusalim și în toată Iudeea și în Samaria și până la marginea pământului”* (Faptele Apostolilor 1, 8).

Mandatul pentru această misiune unică în lume o să li-l încredințeze după Înviere, când le va spune: *„Mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit vouă. Și iată Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacului. Amin."* (Matei 28, 19-20).

Dreptmăritori creștini,

An de an, retrăim cu toată ființa și credința noastră aceste evenimente unice din istoria mântuirii neamului omenesc, despre care noi, creștinii – „Noul popor ales al lui Dumnezeu" –, mărturisim că sunt mântuitoare sau cum le numesc Sfinții Părinți: „sfintele, înfricoșătoarele și mântuitoarele patimi ale Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos".

De asemenea, credem și mărturisim că Domnul, din marea Sa iubire de oameni, din milă și solidaritate cu suferința umană, a acceptat starea de smerenie și umilință extremă, primind suferința noastră în trupul Său divino-uman și logodindu-Se cu Crucea – „lemn de ocară" –, pe care a înnobilat-o, a sfințit-o și ne-a dăruit-o ca armă împotriva diavolului, așa cum spune troparul Sfintei Cruci: „Doamne, armă asupra diavolului Crucea Ta o ai dat nouă; că se îngrozește și se cutremură, nesuferind a căuta spre puterea ei; că morții i-ai sculat și moartea o ai surpat, pentru aceasta ne închinăm îngropării Tale și Învierii".

Având înainte slava Crucii și biruința Învierii, noi nu avem a ne teme, căci primul mesaj al Domnului după Înviere a fost: *„Bucurați-vă! Nu vă temeți!"* (Matei 28, 9-10), *„Eu am biruit lumea"* (Ioan 16, 33), și cum ne învață Sfântul Apostol Pavel: *„Cine ne va despărți pe noi de iubirea lui Hristos? Necazul, sau strâmtorarea, sau prigoana, sau foametea, sau lipsa de îmbrăcăminte, sau primejdia, sau sabia?"* (Romani 8, 35), *„Deci și dacă trăim, și dacă murim, ai Domnului suntem"* (Romani 14, 8).

Să stăm, deci, tari în toată vremea și în tot locul, neclintiți în credința noastră mântuitoare și în Hristosul nostru biruitor asupra morții și dătător al învierii și vieții veșnice!

Căci lumea trece, și slava ei, dar Hristos rămâne în veci Domn și Dumnezeu în cer și pe pământ. Toată puterea și slava lumii este înșelătoare și trecătoare, numai cuvintele Domnului sunt duh de viață dătător și făgăduințele Lui se vor împlini întocmai.

Cei ce luptă împotriva lui Hristos s-au așezat de partea întunericului, de partea vrăjmașului lui Dumnezeu – diavolul. El este mincinos și tatăl minciunii, el a înșelat oamenii, întinzându-le capcane și promițându-le lucruri deșarte, pe care nu le poate împlini, pentru că nu are nicio putere. Puterea lui este iluzorie!

Singur, Hristos, Cel Înviat din morți, a putut spune adevărul suprem: *„Datu-Mi-S-a toată puterea în cer și pe pământ, drept aceea, mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh”* (Matei 28, 18-19) și a întemeiat în lume Biserica Sa, despre care a zis: *„Voi zidi Biserica Mea și porțile iadului nu o vor birui”* (Matei 16, 18).

Împărăția lui Dumnezeu pe pământ – Biserica –, „Trupul lui Hristos”, este astăzi sălășluită în chip nevăzut în inimile a două miliarde trei sute de milioane de creștini, care mărturisesc că Iisus Hristos este Mântuitoul lumii și Salvatorul umanității, și că El a Înviat a treia zi din morți. Această împărăție nu este una vremelnică și trecătoare, ci este o împărăție veșnică.

Așa cum sunt veșnici toți cei care fac parte din Biserică și au devenit fii ai lui Dumnezeu după har, purtând în trupul lor pe Duhul cel Preasfânt – *„Nu ştiţi că trupul vostru este templu al Duhului Sfânt, Care este în voi, pe Care-L aveţi de la Dumnezeu”* (Corinteni 6, 19) –, care îi transformă pe fiecare în biserici vii, umblătoare și purtătoare de Dumnezeu și de Hristos pe pământ.

Iubiți păstori de suflete
și frați întru slujirea lui Hristos,

Să fim lumină pentru păstoriții noștri, putere și curaj de a învinge toate potrivniciile. Dacă anul trecut am dat uneori semne de slăbiciune și ne-am retras ca ucenicii Domnului în foișor, rugându-ne cu teamă și îndoială, iată, Hristos a Înviat, Stăpânul nostru și-a împlinit făgăduința că este Viu, a venit la noi, ne-a mustrat pentru îndoiala noastră, dar ne-a întărit și ne-a îmbrăcat cu har dumnezeiesc, acela de a „lega și dezlega în cer și pe pământ”; căci așa ne-a zis: *„Oricâte veți lega pe pământ vor fi legate și în cer; și oricâte veți dezlega pe pământ, vor fi dezlegate și în cer”* (Matei 18, 18).

Iar lui Petru, cel care s-a lepădat de El de trei ori, după Înviere, pe țărmul Mării Tiberiadei, când le-a pregătit prânzul și i-a adunat din nou împreună, i-a zis: *„Și tu, oarecând întorcându-te, întărește pe frații tăi”* (Luca 22, 32), repri-

mindu-l, astfel, în rândul Apostolilor și îndemnându-l să nu uite de propriile slăbiciuni când va sta în fața poporului lui Dumnezeu, pe care să-l înțeleagă, să-l ierte și să-l întărească în credință.

Să nu ne temem, în primul rând, noi, care am făgăduit fidelitate lui Hristos și Bisericii Sale până la sfârșit.

Toate ideologiile și toate izvorârile omenești au un început și un sfârșit. Este adevărat, uneori, cu îngăduința lui Dumnezeu, fac victime omenești și distrug culturi și civilizații, așa cum s-a întâmplat cu nazismul și comunismul în secolul XX și cum încearcă să repete la scară planetară, în secolul XXI, globalismul progresist și comunist.

Toate ideologiile trecute au fost condamnate în istoria recentă, dar și cele prezente vor fi condamnate în istoria viitoare, pentru că lumea nu își poate pierde rațiunea de a trăi în normalitatea creației divine, în libertatea ca dar ceresc și demnitatea regală dăruită de Dumnezeu la creație primei perechi de oameni, lui Adam și Evei.

Frica, îngrozirea, spaima, lașitatea, trădarea, fuga sunt sentimente străine creștinilor adevărați. Mântuitorul le-a sancționat cu blândețe, când Apostolii au dat dovadă de acestea: *„De ce vă este frică, puţin credincioşilor?”* (Matei 8, 26). Dar răsplătește cu asupra de măsură pe martiri, pe eroi, pe curajoși și pe cei ce ies la luptă dreaptă cu dârzenie: *„Oricine va mărturisi pentru Mine înaintea oamenilor, mărturisi-voi şi Eu pentru el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri”* (Matei 10, 32).

Toate ideologiile sunt utopice (fantezii, imposibil de realizat), toate dictaturile încep cu promisiuni deșarte, până reușesc să cucerească masele, după care elimină elitele indezirabile și personalitățile incomode, iar poporul rămâne o simplă masă de manevră, care, fără lideri luminați, este aruncat în cea mai neagră robie.

Preotul de astăzi este *„făclia care arde și luminează”* (Ioan 5, 35), așa cum a spus Mântuitorul despre Sfântul Ioan Botezătorul, iar bisericile și mănăstirile sunt locurile în care se păstrează lumina credinței străbune, a culturii creștine, a istoriei adevărate a martirilor și sfinților mărturisitori, care nu poate fi nici ștearsă, nici falsificată, pentru că face parte din patrimoniul sacru al acestui popor. Țara, Biserica, Neamul, Familia și Școala sunt valori veșnice, pe care trebuie să le apărăm și pentru care trebuie să luptăm cu toată ființa și credința noastră. Acestea vor asigura dăinuirea și nemurirea neamului românesc și a întreg neamului omenesc.

Dragi tineri frumoși, credincioși și liberi,

Știți Cine este Cel ce ne-a dăruit libertatea adevărată? Este Hristos, pe Care voi Îl cunoașteți, Îl iubiți, Îl aveți prieten, Îl urmați și-L mărturisiți în noaptea de Paști cu toată convingerea, răspunzând la salutul preotului „Hristos a Înviat!" cu putere „Adevărat a Înviat!". El a zis: *„veţi cunoaşte adevărul, iar adevărul vă va face liberi"* (Ioan 8, 32). Acesta este adevărul care vă eliberează și vă garantează libertatea – Învierea lui Hristos.

Rămâneți în dragostea Lui și nu vă temeți de nimic, viitorul este al vostru, istoria vă aparține – faceți-o mai bună, dar împreună cu Dumnezeu. Credeți în lumină, în Lumina Învierii lui Hristos, ca să umblați în lumină și să fiți fii ai luminii. În acest fel, veți onora jertfa eroilor, a tinerilor din Decembrie 1989, care au dărâmat comunismul, și veți face posibilă realizarea idealurilor lor pentru care au murit.

Cu aceste învățături, sfaturi și îndemnuri părintești, haideți să trăim cu toată bucuria Sfintele Sărbători de Paști ale anului 2021, care sunt darul lui Dumnezeu pentru creștini, și să nu-i uităm nici pe cei peste 5 milioane de români care sărbătoresc Paștele Ortodox nu în țară, ci în toată Europa și în toată lumea, care, deși sunt despărțiți de noi, sunt în același duh de sărbătoare sfântă cu noi, cântând din milioanele de inimi, împreună și deodată cu noi, „Hristos a Înviat!". Anul 2021 este închinat lor. Este „Anul Omagial al românilor din afara granițelor, în Patriarhia Română".

Să îndreptăm un gând de recunoștință către ostenitorii din sănătate – medici, asistente și întreg personalul din acest domeniu – care, în această vreme, au fost eroii din linia întâi, luptându-se pentru fiecare viață spre a o salva și a-i reda pe cei dragi în pace familiilor lor, și cu care Biserica noastră a făcut front comun spre a aduce sănătatea celor bolnavi și mângâierea celor întristați.

Pentru victimele acestei necruțătoare molime planetare, care nu a ocolit nici țara noastră, să ne rugăm lui Hristos și Maicii Domnului să le dăruiască sănătate, iar pentru cei răpiți fără milă dintre noi de acest virus ucigaș să-L rugăm pe Hristos să-i așeze în lumina Raiului, căci ei sunt cei căzuți într-o luptă inegală, au căzut la datorie, sunt eroi, iar pe familiile îndurerate să le mângâie și să le întărească, spre a trece peste încercare și durere.

Dorindu-vă sărbători binecuvântate, sfinte și luminate, vă îndemn să le petrecem în multă purtare de grijă și prudență înțeleaptă și creștină, spre a nu ne pune viața noastră și pe a celorlalți în pericol, și, chiar dacă vom fi în zile

de sărbătoare și bucurie, să nu uităm a ne ruga fierbinte, așa cum o făceam de la începutul pandemiei, ca Dumnezeu să ridice această mare încercare prin care trece umanitatea, să ne ierte și să ne dăruiască timp de pocăință, de îndreptare și mântuire, nouă și întregii lumi.

Maica Domnului să acopere cu sfântul său acoperământ România creștină, „Grădina" ei, și poporul român cel iubitor de Hristos și să ne învețe să rostim cu tărie și credință salutul creștin „Hristos a Înviat!", la care să răspundem „Adevărat a Înviat!", purtând în mâini lumina lui Hristos, iar în inimi credința sfântă a moșilor și strămoșilor noștri, spre slava Preasfintei Treimi și a noastră mântuire! Amin!

HRISTOS A ÎNVIAT!
ADEVĂRAT A ÎNVIAT!

Al vostru, al tuturor Părinte,
împreună rugător către Hristos, Cel Înviat din morți,
pentru darul cel sfânt al Învierii și vieții veșnice,

†IUSTIN

Episcopul Maramureșului și Sătmarului

Nașterea lui Hristos – Reîntoarcerea omului din pribegie și rătăcire în Casa și Familia lui Dumnezeu *

†IUSTIN
Prin milostivirea şi harul lui Dumnezeu,
Episcop ortodox român al Maramureşului şi Sătmarului

Iubitului nostru cler, cinului monahal
şi dreptcredinciosului popor al lui Dumnezeu
din sfânta Episcopie a Maramureşului şi Sătmarului
Har, bucurie şi pace de la Părintele Ceresc,
iar de la noi părintească binecuvântare şi îmbrăţişare
întru Hristos Domnul și Mântuitorul nostru!

„Scoală-te, ia Pruncul și pe mama Lui și mergi în pământul lui Israel, căci au murit cei ce căutau să ia sufletul Pruncului”
(Matei 2, 20)

Iubiți părinți, slujitori ai Sfintelor Altare din Maramureș și Sătmar,
Iubiți credincioși,

„Sosit-a Praznicul iară / De care ne bucurăm, /
Căci Iisus din Cer coboară / Să se Nască-n Betleem”
(colind românesc)

* Pastorala de Crăciun, anul 2021.

Așa glăsuiește colindul străbun de peste 2000 de ani, făcându-ne părtași la bucuria pe care a trăit-o umanitatea prin darul iubirii Tatălui Ceresc, Cel Care ne-a trimis pe Fiul Său, Iisus Hristos, *„să Se nască și să crească / Să ne mântuiască”.*

Cerul și pământul s-au umplut de slava Celui neîncăput, revărsând din preaplinul cel neîmpuținat al iubirii Sale veșnice „har peste har”, iar pacea coborâtă din Cer ca legământ al lui Dumnezeu cu omenirea a fost cântată de solii cerești – îngerii, coborâți la păstorii din Betleem în noaptea adâncă, dăruindu-le acelora primul colind venit din cer: *„Slavă întru cei de Sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire!”* (Luca 2, 14).

În vremea aceea, care era *„plinirea vremii”* (Gal. 4, 4), când Dumnezeu a hotărât să trimită în lume pe Fiul Său, era multă suferință pe pământ. Omenirea era pe marginea prăpastiei, negăsind nicio posibilitate de a se salva, iar neamurile toate și poporul ales erau sub stăpânirea unor conducători nemiloși și cruzi, lipsiți de dragoste față de supușii lor și fără nicio empatie sau milă față de lipsurile și suferința oamenilor.

Cunoaștem din Evanghelii că, după ce *„S-a Născut Iisus, în Betleemul Iudeii, în zilele lui Irod regele, magii de la Răsărit au venit în Ierusalim întrebând: «Unde este regele iudeilor, Cel Ce S-a Născut?»”* (Matei 2, 1-2). La auzirea acestei vești aduse de către magi, Irod, regele crud și viclean, după întâlnirea cu magii și consultarea învățătorilor de lege, pornește un adevărat genocid în cetatea Betleemului, poruncind soldaților să ucidă pe toți pruncii *„de doi ani și mai mici, după timpul pe care îl aflaseră de la magi”* (Matei 2, 16).

Iubiți fii duhovnicești,

Pogorârea lui Dumnezeu pe pământ, prin Nașterea Fiului Său, Iisus Hristos, de la Duhul Sfânt și din Fecioara Maria, a fost o mare taină: *„Taina cea din veac ascunsă și de îngeri neștiută”* (Tropar închinat Maicii Domnului), pe care Dumnezeu a descoperit-o la foarte puține persoane cu inimă curată și bună. Fecioara Maria, cea cu viață curată și sfântă, „curată ca lumina soarelui și plină de har”, a fost prima căreia îngerul Gavriil i-a descoperit Taina Întrupării, în chilia din Nazaretul Galileii, atunci când ea se afla în genunchi în rugăciune, așa cum o reprezintă iconografii în unele icoane.

Altă persoană căreia îngerul i-a descoperit în vis taina a fost bătrânul și Dreptul Iosif, cel care se logodise cu Fecioara Maria, pe care a luat-o în casa

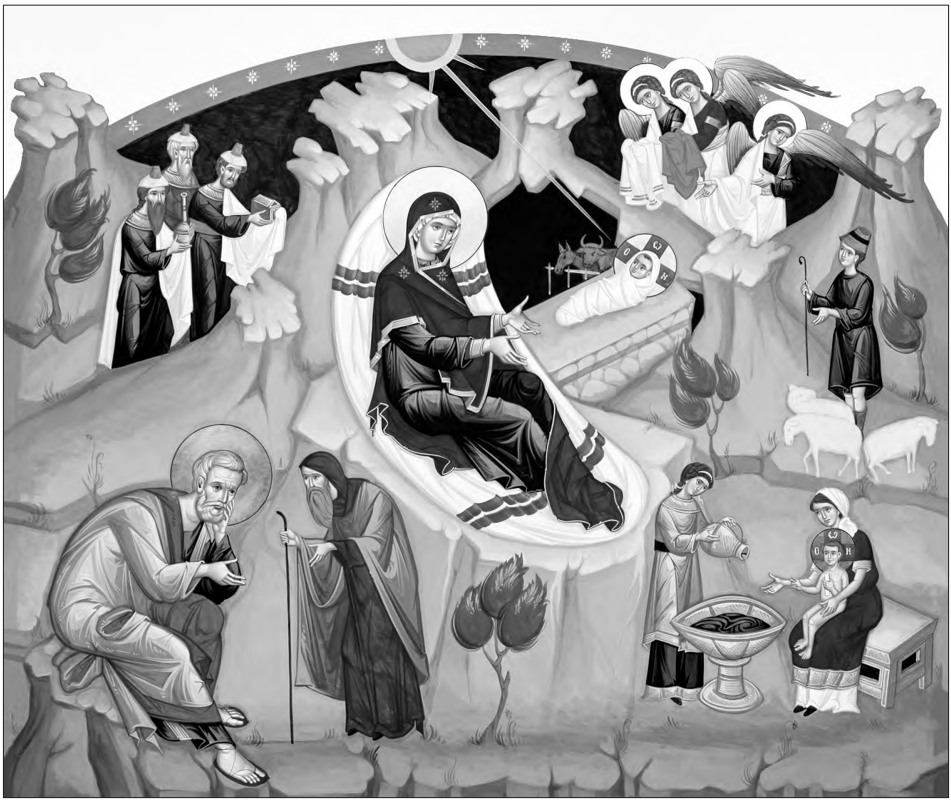

lui spre a-i purta de grijă, așa cum l-a rugat mama Maicii Domnului, Dreapta Ana, înainte de a pleca la Domnul, deoarece ea și Ioachim erau bătrâni, după cum ne relatează Tradiția Sfântă a Bisericii.

Astfel, când bătrânul Iosif a văzut-o pe Fecioara Maria însărcinată s-a tulburat în sine. *„Iosif s-a tulburat uitându-se la tine, cea neamestecată cu nunta, gândind că ești furată de nuntă, tu, ceea ce ești fără de prihană. Iar când a cunoscut prin înger că zămislirea este de la Duhul Sfânt, a zis: Aliluia!”* (Condacul al 4-lea din Acatistul Bunei Vestiri), a luat-o în casa lui, purtându-i de grijă și asumându-și calitatea de tată adoptiv, pentru ca taina să pară realitate în ochii oamenilor, iar Nașterea de la Duhul Sfânt ca fiind după legile firii.

Fecioarei Maria și bătrânului Iosif, care cunoșteau Taina, s-au adăugat, tot prin revelație de Sus, păstorii cei curați cu inima, care i-au adus roadele turmei lor și I s-au închinat ca unui Împărat. Înțeleg, apoi, taina vestită de îngeri și magii de la Răsărit, cititori în semnele cerului, care așteptau și ei acest eveniment unic din istoria omenirii. Aceasta se vede din întrebarea pe care

i-au pus-o lui Irod: *„Unde este regele iudeilor, Cel Ce S-a Născut? Căci am văzut la Răsărit steaua Lui și am venit să ne închinăm Lui?”* (Matei 2, 2).

Și ei I s-au închinat și, recunoscându-L ca Dumnezeu și Împărat, I-au adus daruri de mare preț: aur ca unui Împărat, tămâie ca unui Arhiereu veșnic și smirnă ca Unuia Care va bea paharul morții pe cruce pentru întreaga omenire.

Irod și cetatea Ierusalimului s-au tulburat cu tulburare mare și au pornit să-L ucidă pe Cel Ce a dat viață oamenilor, pe Dătătorul vieții și Viața vieții noastre.

Binecredincioși creștini,

Când Dumnezeu-Tatăl a hotărât să-Și trimită Fiul în lume, a știut dinainte, ca Cel Ce toate le cunoaște înainte de a se fi întâmplat, că omenirea, poporul ales, Îl va primi cu ostilitate din cauza influenței conducătorilor politico-religioși, care țineau la privilegiile lor și care se credeau conducătorii poporului pe viață.

Planul lui Dumnezeu era făcut în detaliu. Acest lucru se vede din vestea și îndemnul pe care îl transmite prin îngerul Gavriil în vis lui Iosif, zicând: *„Scoală-te, ia Pruncul și pe mama Lui și fugi în Egipt și stai acolo până ce-ți voi spune, fiindcă Irod are să caute Pruncul ca să-L ucidă”* (Matei 2, 13).

Iată cât de întunecată și ingrată era omenirea! La Nașterea Fiului lui Dumnezeu în lume nu i-a oferit un loc la casa de oaspeți, după cum ne relatează Evanghelistul Luca și ne învață colindul românesc: *„Viflaime, Viflaime / Cum de n-ai primit în tine / Pe Fecioara Maria / Să nască pe Mesia?”* (colind românesc). Și ca dramă, a Nașterii pe pământ și înnomenirii, pentru a ne aduce omenia și bucuria, Fiul lui Dumnezeu trebuie să plece în pribegie în Egipt.

Sigur că, teologic și simbolic, pribegia lui Iisus în brațele Fecioarei Maria, așezată pe asin, cu bătrânul și Dreptul Iosif, care era garantul siguranței lor, întărit fiind de Dumnezeu și asistat de înger, este în legătură cu ducerea în robia egipteană a poporului ales și eliberarea din acea robie prin intervenție divină. De aceea, Evanghelistul Matei face referire la profeția din Cartea Psalmilor, atunci când zice: *„Din Egipt am chemat pe Fiul Meu”* (Matei 2, 15).

Sfintele Evanghelii nu ne relatează nimic despre cât a stat Familia Sfântă în Egipt, unde și cum a petrecut. Sfântul Evanghelist Matei se rezumă doar

la a face cunoscut că tot Dumnezeu a intervenit prin purtarea Sa de grijă, trimițând îngerul care, după moartea lui Irod, S-a arătat în vis lui Iosif, poruncindu-i să se întoarcă în pământul lui Israel, deci în patria sa, căci au murit cei ce căutau viața Pruncului. Și, venind, au locuit în cetatea Nazaret (Provincia Galileea – Nordul Țării Sfinte), ca să se împlinească Scriptura: *„Și venind a locuit în orașul numit Nazaret, ca să se împlinească ceea ce s-a spus prin prooroci, că Nazarinean Se va chema"* (Matei 2, 23).

Numele originii Sale va fi scris de Pilat, din îndemnul lui Dumnezeu, pe tăblița așezată deasupra capului Mântuitorului pe cruce: „Iisus Nazarineanul, Regele iudeilor".

Așa a început Golgota mântuirii neamului omenesc de către Hristos, Fiul lui Dumnezeu, prin Naștere minunată, în chip suprafiresc de la Duhul Sfânt și din Fecioara Maria, iar apoi totul a fost cât se poate de real și firesc, ca tot ce-i omenesc: creștere, osteneală prin munca mâinilor în atelierul bătrânului Iosif, viață comunitară normală printre rudenii în Nazaret, verișori apropiați și locuitori anonimi, cărora nu li se dă numele. Totul era, sau trebuia să pară, neieșit din normalitate și firesc până la botez și începerea propovăduirii Evangheliei Împărăției Cerurilor, când va porni cel mai lung și greu pelerinaj prin Țara Sfântă și, uneori, chiar și dincolo de hotarele lui Israel, spre a salva vieți, oameni, suflete, spre a mângâia, ierta, ajuta, iubi și mântui pe oameni fără deosebire, ca *„Păstorul Cel bun Care își pune sufletul pentru oile Sale"* (Ioan 10, 11).

Iubiți părinți, păstori de suflete,
Preaiubiți credincioși,

Pogorârea Fiului lui Dumnezeu la noi pe pământ și părăsirea *„slavei pe care a avut-o la Tatăl mai înainte de a fi lumea"* (Ioan 17, 5) simbolizează tainic plecarea omului din casa Tatălui Ceresc, din sânul iubirii divine și din slava pe care a avut-o în rai înainte de cădere, în lumea suferinței, a rătăcirii, a înstrăinării și pribegiei fără de margini și fără întoarcere.

Dacă Dumnezeu nu ar fi hotărât, în atotștiința și iubirea Lui veșnică, să oprească această rătăcire și pribegie, omenirea nu ar mai fi găsit niciodată puterea să se întoarcă cu fața spre Tatăl și nici lumina care să-i lumineze calea către casă, unde este lumina, pacea și iubirea Preasfintei Treimi.

Niciodată omenirea nu va putea să-I întoarcă lui Dumnezeu darul mare al iubirii pe care ni l-a făcut prin trimiterea Fiului în lume, „pentru noi și pentru a noastră mântuire". Nici nu așteaptă Dumnezeu ca omul, omenirea, să-I răspundă simetric la iubirea și jertfa Lui. Este cu neputință!

Ceea ce așteaptă Dumnezeu de la om și oameni, de la fiecare dintre noi, și de la întreaga omenire, este să nu risipească cu nechibzuință darurile pe care ni le-a dăruit și să nu irosească timpul vieții în lucruri mărunte, materiale și trecătoare, ci să dea timpului petrecerii în trup și în lumea aceasta văzută un sens existențial, să se întoarcă din călătoria morții întunecate și absurde pe drumul vieții, pe calea spre lumina care duce în patria cerească, în veșnicia cu Dumnezeu, cu Maica Domnului, cu îngerii și sfinții care au bătătorit această cale de întoarcere acasă la Tatăl, de 2000 de ani, și care ne îndeamnă: *„Deci, vă rog, să-mi fiți mie următori, precum și eu lui Hristos"* (I Cor. 4, 16).

Dragi maramureșeni și sătmăreni,
Dragi români și creștini pe care viața v-a dus pribegi prin lume,

Dacă Adam și Eva au rămas cu dorul paradisului pierdut după plecarea lor din Rai, însemnează că în inima lor s-a deschis o rană care, de la ei, a trecut la toți fiii lui Adam și ai Evei, la toți urmașii lor și la întreaga omenire. Rana nu a putut fi vindecată până ce Fiul lui Dumnezeu a venit în lume și, pogorându-Se la iadul unde sălășluiau sufletele tuturor oamenilor în întuneric, le-a întins mâinile, i-a luat de mână și i-a dus din nou la Dumnezeu-Tatăl, în sânul lui Avraam, în casa iubirii veșnice a Părintelui Ceresc, Care așteaptă cu durere iubitoare întoarcerea fiilor rătăciți.

Este o dramă orice despărțire de Raiul în care am văzut lumina acestei lumi – de ființa cea mai dragă, MAMA, al cărei sân, în care ne-a purtat, a fost primul nostru rai pământesc, ale cărei brațe care ne-au legănat și pe care ne-a așezat, ca o regină vieții, pe un tron împărătesc pe fiecare dintre noi, precum Maica Domnului cu Pruncul în icoană, de casa în care tatăl era „Pater familias", stâlpul și susținătorul normalității vieții, libertății și demnității creștine și românești, de satul cu biserica străbună unde am devenit fii ai lui Dumnezeu, după har, prin sfântul botez și care, pentru fiecare dintre noi, a fost raiul copilăriei noastre, unde am trăit sărbătorile noastre sfinte, Crăciunul cu colinde, Paștile cu lumina Învierii lui Hristos și toate celelalte sărbători, care sunt pietre și cărămizi la zidirea și devenirea noastră în viață, pe care o trăim ca miracol și dar al lui Dumnezeu.

Marele Rege Mihai I al României, cu statură de apostol al Neamului și cu viață de mărturisitor al lui Hristos, a spus atât de inspirat: „Ceea ce suntem este darul dat de Dumnezeu nouă. Ceea ce devenim este darul nostru către Dumnezeu". Cât adevăr în această cugetare! A gândit și a vorbit ca un creștin adevărat și ca un slujitor mare al lui Dumnezeu.

A avut, acest rege unic, o credință puternică în Dumnezeu și o iubire unică față de mama lui, regina Elena, care l-a crescut în Credință, în biserică, în Liturghie și Euharistie, în genunchi, în rugăciune.

De aceea a și mărturisit că Sfânta Scriptură a fost Cartea lui de căpătâi, iar pedagogul vieții lui a fost Mama – adică Regina Mamă Elena, care i-a fost icoană de iubire față de popor, de Dumnezeu și de Biserică, i-a fost înger păzitor în pribegia lui de peste 50 de ani, timp în care a continuat să-și iubească țara și poporul și să se roage și să mărturisească despre Biserica lui. A avut bucuria să trăiască încă 25 de ani de libertate cu poporul său, iubitul neam românesc.

Pribegia este o rană care lasă urme adânci în inimă și care nu se pot vindeca decât revenind în rai, în raiul nașterii noastre, raiul copilăriei, între cei cu care ai crescut și trăit, în satul în care ai văzut primul răsărit de soare, ca un miracol al vieții și universului, unde ai văzut câmpul înflorit și ale cărui flori le-ai cules într-un buchet unic spre a i le dărui mamei, însoțite de un zâmbet îngeresc, sau a le așeza la icoană, la Altar ori la Crucea de la căpătâiul celor dragi.

Aici, în satul și neamul tău, ai trăit cele mai luminoase, sfinte și mari bucurii, care nu pot fi șterse din memorie și din inimă. Aici ai mâncat prima pâine coaptă pe vatră și frământată de mâinile asudate și muncite ale mamei, coaptă pe vatra în care au ars lemnele aduse cu spatele de ea, ca și văduva din Sarepta Sidonului.

Prin laptele cu care ne-a alăptat mama și prin apa din izvor sau din fântâna adâncă din ogradă, pe care ne-a dat-o să o bem, am primit toate virtuțile părinților, ale moșilor și strămoșilor, ale căror oseminte zac ascunse în pământ ca niște comori sacre, până la Cea de-a Doua Venire a Domnului.

Toate aceste daruri sfinte cu care am fost împodobiți de Dumnezeu și pe care le-au cultivat părinții noștri sunt de acolo, de la izvoare, de la rădăcini, din pământul făgăduinței, din Pământul lui Israel, care pentru noi este Țara noastră, este Maramureș, este Sătmar, este țara noastră România, „Țara lui Dumnezeu" și „Grădina Maicii Domnului".

Multe țări mari, bogate, frumoase, nobile și de cinste sunt pe lume, dar niciuna nu este „Țara Românilor", ci doar România – pământul sfânt al strămoșilor, al eroilor, al voievozilor creștini, al sfinților și al părinților noștri sfinți. Oriunde în lume, oricât confort și bunăstare am avea, dorul de părinți, de biserică, de frați și de cunoscuți, de cei dragi, de ai noștri – doare, pentru că este rană în inimă – nu se poate vindeca decât în locul unde ne-am născut, în casa părinților, în satul și biserica copilăriei, în locul unde am trăit fără frică, fără îngrijorare, fără tulburare cea mai frumoasă și minunată perioadă a vieții noastre, cu credință și încredere în Dumnezeul Părinților noștri, ocrotiți de Maica Domnului.

Străinătatea, înstrăinarea și pribegia pot dura o vreme și vremi, dar nu trebuie să devină permanentă, nu trebuie să devină proiect de viață și de abandonare a moștenirii părintești și românești.

Alegerea dezrădăcinării și abandonării valorilor care ne dau identitatea, demnitatea, libertatea, noblețea, unicitatea și nemurirea nu sunt voite și binecuvântate de Dumnezeu, care a dăruit fiecărui neam o țară, un neam, o limbă, o credință, un botez.

Iată de ce vă scriu cu durere și dor aceste rânduri, peste care au curs și câteva lacrimi pentru poporul meu, pentru maramureșenii și sătmărenii mei, cu speranța că darul lui Dumnezeu va lucra în sufletele și inimile voastre și vă veți întoarce într-o vreme în satul și casa părinților, să le vegheați și mângâiați bătrânețile, iubindu-i și îngrijindu-i, iar, la vremea rânduită de Dumnezeu, conducându-i cu cinste și lacrimi către Împărăția lui Dumnezeu și Patria cerească, ai cărei cetățeni cerești vom deveni toți, odată.

Omule al lui Dumnezeu, bărbat și tată adevărat, și ție îți zice Dumnezeu, prin înger, ca Dreptului Iosif: „Scoală-te, ia pruncul (pruncii) și pe mama lui și vino în pământul lui Israel", pământul părinților, moșilor și strămoșilor tăi!

Mamelor care nu aveți tată la copii, și vouă vă zice: „Luați-vă pruncii și veniți în casa și pământul vostru, căci Eu voi fi Tată copiilor voștri și vă voi ajuta să-i creșteți spre a deveni stâlpi de nădejde ai Neamului, Țării și Bisericii!".

Vă rog să mă iertați pentru această chemare pe care nu voi înceta să v-o fac atât cât voi călca acest pământ binecuvântat și sfânt al Maramureșului și Sătmarului, cât voi privi cerul acesta îmbibat de rugăciune, de sfințenie și de harul lui Dumnezeu, cât voi bea apa și voi mânca pâinea din pământul Țării mele și al poporului meu.

Biserica, păstorii de suflete și părinții noștri se roagă pentru voi ca să fiți ocrotiți de Dumnezeu printre străini și să vă aducă sănătoși acasă, în casa părintească și satul copilăriei.

Iubiți credincioși,

Anul 2021, fiind „Anul Omagial al românilor migranți în Patriarhia Română”, am dorit să vă transmit un mesaj vouă, care sunteți străini în țară străină, asigurându-vă că vă cuprindem cu drag și nădejde în rugăciunile noastre pe care le înălțăm către Tatăl Ceresc în permanență.

Anul 2021, fiind în același timp și „Anul Comemorativ al celor adormiți întru Domnul”, și neuitând de Părintele nostru cu viață sfântă, vrednicul de pomenire Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Justinian, de la a cărui naștere s-au împlinit 100 de ani, am organizat mai multe evenimente dedicate Centenarului nașterii Înaltpreasfinției Sale.

Astfel, împreună cu Preasfințitul Părinte Timotei Sătmăreanul, am târnosit biserica monument UNESCO din satul natal al Înaltpreasfinției Sale, după ce aceasta a fost restaurată integral printr-un proiect finanțat din fonduri europene. Am inaugurat Casa memorială „Justinian Arhiepiscopul”, în care s-a născut Părintele nostru Justinian, care a fost restaurată și așezată lângă noua biserică de zid, împreună cu bustul monumental din bronz.

A fost editat un volum dedicat Centenarului nașterii Arhiepiscopului Justinian și au fost republicate „Scrisorile dintre Poetul creștin Ioan Alexandru și Justinian Chira”, corespondență importantă, deoarece a fost purtată în plin comunism.

Anul 2022 va fi „Anul Omagial al Rugăciunii” și „Anul Comemorativ al marilor isihaști” în Patriarhia Română. Un an întreg a hotărât Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române să-l consacrăm rugăciunii. Este mare nevoie de rugăciune într-o lume care se găsește în multe și mari primejdii, iar pandemia de COVID 19 iată că intră în cel de-al treilea an, lucru îngrijorător pentru întreaga umanitate.

Salvarea va veni de la Dumnezeu, dacă ne vom căi de multele și grelele noastre păcate și ne vom ruga cu umilință smerită și credință puternică în ajutorul Său.

Dragi tineri,

Nu uităm în nicio pastorală să vă adresăm câteva fraze, vouă care sunteți comoara Bisericii și viitorul neamului Românesc și al României creștine.

Stați cu demnitate, fermitate și luciditate, îngrădindu-vă cu zidul virtuților sfinte ale neamului nostru: credința în Dumnezeu, iubirea de neam,

limbă și de țară, căci este singura moștenire sigură pe care o să o primiți spre chivernisire. Nu vă rupeți de rădăcini și nu vă lăsați purtați de valuri și ideologii utopice, neomarxiste, progresiste și globaliste. Acestea vin și trec, cum s-a întâmplat întotdeauna, cum s-a întâmplat și cu comunismul. Hristos, Fratele și Prietenul vostru, Cel Ce S-a Născut acum peste 2000 de ani în Betleem, „ieri, azi și în veci este Același" și vă vrea fericiți, liniștiți, împliniți și mântuiți. El – „Copilul divin" – să vă cuprindă pe voi, copiii lui Dumnezeu, în dragostea Lui.

Închei scrisoarea mea de suflet, de iubire și prețuire către fiii și fiicele duhovnicești ale Eparhiei Maramureșului și Sătmarului, către toți cei plecați departe, dorindu-vă sărbători sfinte creștine de Crăciun, Anul Nou și Bobotează, îndemnându-vă să colindați în sate și orașe, pe văi, dealuri și munți, astfel încât să răsune cerul și pământul, să fie lumină și bucurie în fiecare casă din România creștină – „Grădina Maicii Domnului" – și din toată lumea creștină! Amin!

Al vostru, al tuturor, cu iubire părintească,
Împreună cu voi rugător și în toată vremea colindător
de Nașterea lui Hristos a anului binecuvântat 2021,

†IUSTIN

Episcopul Maramureșului și Sătmarului

Pastorala Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române la Duminica Ortodoxiei din anul Domnului 2021

Preacuviosului cin monahal, Preacucernicului cler şi preaiubiţilor credincioşi din cuprinsul Patriarhiei Române, Har, pace şi bucurie de la Dumnezeu Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh, iar de la noi, părinteşti binecuvântări!

Preacuvioşi şi Preacucernici Părinţi, Preacuvioase maici, Iubiţi credincioşi şi credincioase,

Dăm slavă lui Dumnezeu Cel în Treime închinat, pentru că, în pofida tuturor încercărilor și ispitelor prin care a trecut și trece umanitatea întreagă, ne-a învrednicit și în acest an să păşim pe calea pocăinței, începând *„călătoria virtuţilor […] încingându-ne cu nevoința cea bună a postului”* [1], pentru *„a vedea preacinstitele Pătimiri ale lui Hristos Dumnezeu şi Sfintele Paşti, duhovniceşte bucurându-ne”* [2].

Duminica de astăzi, numită a *Ortodoxiei*, prim popas în *călătoria duhovnicească* a Marelui Post, a fost instituită de Sfântul Patriarh Metodie al Constantinopolului, în urma Sinodului local de la Constantinopol din 11 martie 843, care a consfințit oficial proclamarea definitivă a cinstirii sfintelor icoane[3].

---

[1] *Triodul*, tipărit cu aprobarea Sfântului Sinod și cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Ed. Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2010, p. 110.

[2] *Triodul*, p. 111.

[3] În ziua de 11 martie se face pomenirea Sfântului Ierarh Sofronie, Patriarhul Ierusalimului, mare apărător al Ortodoxiei împotriva ereziei monotelite.

Această proclamare dogmatică vine însă în urma unei crize îndelungate, întinse de-a lungul secolelor al VIII-lea și al IX-lea. Ea s-a manifestat prin lupta împotriva icoanelor și a cinstitorilor lor, fiind numită, din această cauză, *criza iconoclastă* sau *iconoclasm*.

Tulburările generate de criza iconoclastă s-au manifestat pe parcursul a două perioade, marcate de multe prigoane ale împăraților bizantini împotriva

icoanelor, dar și de o puternică rezistență prin străluciți teologi și oameni sfinți, apărători și cinstitori ai sfintelor icoane.

Aceștia din urmă, luminați de Duhul Sfânt, au descoperit tuturor valoarea teologică, liturgică și catehetică a icoanei în viața Bisericii și a creștinului care cultivă comuniunea cu Dumnezeu și cu sfinții Lui.

În prima perioadă a războiului contra icoanelor (730-787), remarcăm între apărătorii Ortodoxiei pe *Sfântul Patriarh Gherman I al Constantinopolului* (715-730) și pe *Sfântul Ioan Damaschin* (675-749).

Cel dintâi a dat prima mărturie a Ortodoxiei împotriva iconoclasmului, afirmând că tradiția reprezentării în icoană a Domnului Iisus Hristos decurge din *teofania Sa văzută*, adică din întruparea, viața în trup, pătimirile și moartea Sa mântuitoare[4].

La rândul său, Sfântul Cuvios Ioan Damaschin a reușit să rezume admirabil învățătura ortodoxă despre icoane, prin cele trei tratate ale sale despre icoane. În acest sens, el spune: *În vremurile dinainte, Dumnezeu, fără trup sau formă, nu putea fi înfăţişat în niciun chip (în icoană). Dar astăzi, deoarece Dumnezeu S-a arătat în trup şi a trăit printre oameni, eu pot înfăţişa ceea ce este văzut în Dumnezeu. Eu nu cinstesc materia, ci Îl cinstesc pe Creatorul materiei, Care S-a făcut materie pentru mine, Care a luat asupră-Şi viaţa în trup şi Care, prin materie, a săvârşit mântuirea mea* [5].

Prima perioadă iconoclastă se încheie cu Sinodul al VII-lea Ecumenic de la Niceea, din anul 787, inițiat de Sfânta Împărăteasă Irina, în cadrul căruia a fost exprimată precis distincția clară și neechivocă dintre *venerarea* sau *cinstirea relativă* a icoanei și *adorarea* care se cuvine numai lui Dumnezeu.

Cea de-a doua perioadă iconoclastă a izbucnit sub domnia secularizantă a împăratului iconoclast Leon al V-lea Armeanul (813-820) și a durat până în anul 843. Însă Dumnezeu a rânduit și acum oameni minunați, sfinți, precum *Sfântul Cuvios Teodor Studitul* (759-826) și *Sfântul Patriarh Nichifor Mărturisitorul al Constantinopolului* (806-828).

Sfântul Cuvios Teodor Studitul justifică practica zugrăvirii icoanei Domnului Iisus Hristos pe temeiul întrupării Fiului veșnic al lui Dumnezeu. Astfel, icoana Domnului Hristos este nu doar chipul omului Iisus din Nazaret,

---

[4] **John Meyendorff**, *Teologia Bizantină. Tendințe istorice și teme doctrinare*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1996, p. 64.

[5] **Sf. Ioan Damaschin**, *Cele trei tratate împotriva iconoclaștilor*, trad. pr. Dumitru Fecioru, EIBMO, București, 2016, pp. 65-66.

ci este chipul Ipostasului unic al Fiului și Cuvântului lui Dumnezeu, Care S-a făcut om, pentru mântuirea oamenilor.

A doua perioadă a crizei iconoclaste se încheie în timpul *Sfintei Împărătese Teodora* [6] și a *Sfântului Patriarh Metodie al Constantinopolului*, prin restabilirea cultului sfintelor icoane la Sinodul local întrunit la Constantinopol în anul 843. Acum se reafirmă hotărârile Sinodului al VII-lea Ecumenic de la Niceea din anul 787 și se condamnă definitiv iconoclasmul dimpreună cu toate ereziile de până atunci.

Datorită faptului că lucrările Sinodului din anul 843 s-au încheiat în sâmbăta dinaintea primei Duminici a Postului Mare (11 martie), documentul oficial, numit *Synodiconul Ortodoxiei*, a fost citit solemn în ziua următoare, în Duminica întâi a Postului. De atunci s-a luat hotărârea ca în fiecare an, începând cu anul 843, în prima Duminică a Sfântului și Marelui Post, numită *Duminica Ortodoxiei*, să fie celebrat *Triumful sau Biruința Ortodoxiei* în întreaga lume ortodoxă.

Iubiţi fii şi fiice duhovniceşti,

Cinstirea sfintelor icoane, așa cum a fost stabilită de Sfinții Părinți în Sfintele Sinoade, este un act de mărturisire a adevărului Întrupării Fiului veșnic al lui Dumnezeu, un act de comuniune cu Dumnezeu și cu sfinții Lui, dar și un îndemn la viață sfântă și la fapte ale iubirii milostive în orice loc și în orice vreme.

Pentru mărturisirea credinței ortodoxe, suntem datori să ne curățim mintea, să ne despătimim și să săvârșim fapta cea bună și dreaptă, să ne înnoim și să ne luminăm cu virtuțile, luând aminte la cuvintele Sfântului Apostol Iacov: *„credinţa fără fapte este moartă”* (Iacov 2, 17). În acest fel, înaintăm spre asemănarea cu Chipul lui Dumnezeu Cel Sfânt, la îndumnezeirea prin har, despre care Sfântul Grigorie de Nyssa spune: *„Fiecare dintre noi este pictorul*

[6] În insula Kerkyra (Corfu), cunoscut loc de pelerinaj datorită prezenței moaștelor Sfântului Ierarh Spiridon al Trimitundei Taumaturgul, mare apărător al dogmei Preasfintei Treimi la Sinodul I Ecumenic de la Niceea (325), prin celebrul argument al cărămizii descompuse, prin rugăciunile sfântului, în cele trei elemente constitutive, focul, pământul și apa, sfinte moaște așezate în biserica închinată marelui făcător de minuni, în Catedrala Mitropolitană din limanul insulei se află, spre închinare, în fața tâmplei Sfântului Altar, sfintele moaște întregi, neputrezite, ca și cele ale Sfântului Spiridon, ale Sfintei Împărătese Teodora, Apărătoare a Sfintei Ortodoxii.

propriei sale vieți: sufletul este pânza, virtuțile sunt culorile, iar Hristos este modelul pe care trebuie să-L pictăm" [7].

Prin sărbătoarea de astăzi, *Duminica Ortodoxiei sau a Biruinței Dreptei Credințe*, suntem chemați și noi să fim biruitori, cu ajutorul harului lui Dumnezeu, asupra patimilor lăcomiei, trufiei sau mândriei din noi, care ne pândesc mereu, punând în locul acestora virtuțile smereniei și ale iubirii milostive față de oamenii din jurul nostru, pentru a redescoperi în ei chipul lui Hristos cel smerit.

Dreptmăritori creștini,

Anul 2021, proclamat de Sfântul Sinod drept *Anul Omagial al pastoraţiei românilor din afara României* și *Anul Comemorativ al celor adormiți în Domnul; valoarea liturgică și culturală a cimitirelor*, oferă prilejul de a manifesta mai intens dragostea și dorul pentru frații români din afara granițelor țării, dar și ocazia de a arăta grija pentru cei trecuți din această viață.

În acest context, reamintim că în anul 2021 se împlinesc 150 de ani de la *Prima Serbare a Românilor de Pretutindeni*, eveniment misionar și cultural care a avut loc în anul 1871 la Mănăstirea *Putna*, inițiat de poetul Mihai Eminescu și care s-a bucurat de participarea unor personalități precum scriitorul Ioan Slavici sau istoricul Alexandru D. Xenopol.

Împlinirea unui secol și jumătate de la acest eveniment va fi marcată și în acest an la ctitoria Sfântului Voievod Ștefan cel Mare, în ziua de 15 august, la sărbătoarea *Adormirii Maicii Domnului*, în scopul afirmării și consolidării unității românilor din țară și din afara granițelor și pentru întărirea legăturilor frățești, a comuniunii de iubire și a împreună lucrării spre binele comun al poporului român.

Totodată, în vederea cultivării recunoștinței și a iubirii față de cei trecuți la Domnul, este datoria morală a fiecărui creștin ortodox de a pomeni la rugăciunea particulară, la Sfânta Liturghie și la celelalte sfinte slujbe pe cei care nu mai sunt printre noi, de a le cinsti memoria și de a ne aduce aminte de faptele lor bune, precum și de a îngriji și înfrumuseța mormintele lor, dar și monumentele eroilor români.

---

[7] **Sf. Grigorie de Nyssa**, *Despre desăvârșire, către monahul Olimpiu*, în **Sf. Grigorie de Nyssa**, *Scrieri II*, în col. *Părinți și Scriitori Bisericești*, nr. 30 – seria veche, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1982, pp. 467-468.

De asemenea, potrivit tradiției statornicite de Biserica noastră, în *Duminica Ortodoxiei* se inițiază **colecta pentru Fondul Central Misionar**, *prin care sunt ajutate în mod special comunităţile parohiale din ţară şi de peste hotare aflate în dificultate şi sunt susţinute activităţile social-filantropice şi educaţionale prin care se păstrează identitatea spirituală şi culturală a creştinilor ortodocşi români.*

Dărnicia, deschiderea cu generozitate spre cei aflați în nevoi, reprezintă un chip luminos al vieții creștine, al unei persoane, al unei comunități și al unui neam întreg. De-a lungul istoriei, românul creștin ortodox a învățat că numai *dăruind va dobândi*, ceea ce l-a determinat ca din puținul lui să dăruiască și celor lipsiți, pentru ca și el să fie ajutat în momente de grea încercare.

Astfel, bunătatea și dărnicia de care au dat mereu dovadă strămoșii și părinții noștri a devenit pentru popor un prilej binecuvântat de a spori spiritual în credință și fapte bune, de a păstra o legătură puternică de frățietate cu românii aflați printre străini, dar și de a păstra numele de *buni creştini*, arătând că iubirea față de Dumnezeu se împletește frumos cu iubirea față de semeni.

Avem convingerea și speranța că și în acest an veți răspunde cu dărnicie creștină chemării de ajutorare a celor aflați în nevoi, contribuind la continuarea lucrării misionare și social-filantropice a Bisericii, spre folosul credincioșilor ortodocși români de pretutindeni.

Dorindu-vă să aveți parte de post binecuvântat, cu mult spor și folos duhovnicesc, vă îmbrățișăm cu binecuvântare sfântă: *„Harul Domnului nostru Iisus Hristos şi dragostea lui Dumnezeu Tatăl şi împărtăşirea Sfântului Duh să fie cu voi cu toţi!”* (2 Corinteni 13, 13).

Preşedintele Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române

† DANIEL

Arhiepiscopul Bucureştilor, Mitropolitul Munteniei şi Dobrogei,
Locțiitorul tronului Cezareei Capadociei
şi Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

† TEOFAN

Arhiepiscopul Iaşilor
şi Mitropolitul Moldovei
şi Bucovinei

† LAURENŢIU

Arhiepiscopul Sibiului
şi Mitropolitul Ardealului

† ANDREI

Arhiepiscopul Vadului, Feleacului şi Clujului şi Mitropolitul Clujului, Maramureşului şi Sălajului

† IRINEU

Arhiepiscopul Craiovei şi Mitropolitul Olteniei

† IOAN

Arhiepiscopul Timişoarei şi Mitropolitul Banatului

† PETRU

Arhiepiscopul Chişinăului, Mitropolitul Basarabiei şi Exarhul Plaiurilor

† IOSIF

Arhiepiscopul Ortodox Român al Europei Occidentale şi Mitropolitul Ortodox Român al Europei Occidentale şi Meridionale

† SERAFIM

Arhiepiscopul Ortodox Român al Germaniei, Austriei şi Luxemburgului şi Mitropolitul Ortodox Român al Germaniei, Europei Centrale şi de Nord

† NICOLAE

Arhiepiscopul Ortodox Român al Statelor Unite ale Americii şi Mitropolitul Ortodox Român al celor două Americi

† NIFON

Mitropolit onorific, Arhiepiscopul Târgovişte

† TEODOSIE

Arhiepiscopul Tomisului

† CALINIC

Arhiepiscopul Sucevei şi Rădăuţilor

† IRINEU

Arhiepiscopul Alba Iuliei

† VARSANUFIE

Arhiepiscopul Râmnicului

† IOACHIM

Arhiepiscopul Romanului şi Bacăului

† CALINIC

Arhiepiscopul Argeşului şi Muscelului

† CIPRIAN
Arhiepiscopul Buzăului şi Vrancei

† CASIAN
Arhiepiscopul Dunării de Jos

† TIMOTEI
Arhiepiscopul Aradului

† IGNATIE
Episcopul Huşilor

† LUCIAN
Episcopul Caransebeşului

† SOFRONIE
Episcopul Ortodox Român al Oradiei

† IUSTIN
Episcopul Ortodox Român
al Maramureşului şi Sătmarului

† NICODIM
Episcopul Severinului
şi Strehaiei

† ANTONIE
Episcopul de Bălți

† VENIAMIN
Episcopul Basarabiei de Sud

† VINCENŢIU
Episcopul Sloboziei şi Călăraşilor

† ANDREI
Episcopul Covasnei şi Harghitei

† GALACTION
Episcopul Alexandriei şi Teleormanului

† AMBROZIE
Episcopul Giurgiului

† SEBASTIAN
Episcopul Slatinei şi Romanaţilor

† VISARION
Episcopul Tulcii

† PETRONIU
Episcopul Sălajului

† GURIE
Episcopul Devei şi Hunedoarei

† DANIIL

Episcopul Daciei Felix

† SILUAN

Episcopul Ortodox Român al Ungariei

† SILUAN

Episcopul Ortodox Român al Italiei

† TIMOTEI

Episcopul Ortodox Român al Spaniei şi Portugaliei

† MACARIE

Episcopul Ortodox Român al Europei de Nord

† MIHAIL

Episcopul Ortodox Român al Australiei şi Noii Zeelande

† IOAN CASIAN

Episcopul Ortodox Român al Canadei

† VARLAAM PLOIEŞTEANUL

Episcop-Vicar Patriarhal

† IERONIM SINAITUL

Episcop-Vicar Patriarhal

† TIMOTEI PRAHOVEANUL

Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Bucureştilor

† NICHIFOR BOTOŞĂNEANUL

Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Iaşilor

† ILARION FĂGĂRĂŞANUL

Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

† BENEDICT BISTRIŢEANUL

Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului şi Clujului

† PAISIE LUGOJEANUL

Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Timişoarei

† MARC NEMŢEANUL

Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Europei Occidentale

† SOFIAN BRAŞOVEANUL

Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Germaniei, Austriei şi Luxemburgului

† DAMASCHIN DORNEANUL

Episcop-Vicar
al Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților

† EMILIAN CRIȘANUL

Episcop-Vicar
al Arhiepiscopiei Aradului

† TIMOTEI SĂTMĂREANUL

Arhiereu-Vicar
al Episcopiei Ortodoxe Române
a Maramureșului și Sătmarului

† NESTOR HUNEDOREANUL

Arhiereu-Vicar
al Episcopiei Devei
și Hunedoarei

† ATANASIE DE BOGDANIA

Arhiereu-Vicar
al Episcopiei Ortodoxe Române
a Italiei

† TEOFIL DE IBERIA

Arhiereu-Vicar
al Episcopiei Ortodoxe Române
a Spaniei și Portugaliei

Pastorala Sfântului Sinod la prima Duminică din Postul Nașterii Domnului 2021*

Preacuviosului cin monahal, Preacucernicului cler
și preaiubiților credincioși din Patriarhia Română,
Har, bucurie și pace de la Dumnezeu Tatăl, Fiul și Sfântul Duh,
iar de la noi părinteşti binecuvântări!

Preacuvioși și Preacucernici Părinți,
Iubiți frați și surori în Domnul,

Anul 2021 a fost declarat de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române ***„Anul Omagial al pastorației românilor din afara României”*** și ***„Anul Comemorativ al celor adormiți în Domnul; valoarea liturgică și culturală a cimitirelor”***, în Patriarhia Română. Cele două teme amintite, omagială și comemorativă, evidențiază două coordonate esențiale, prioritare în activitatea pastoral-misionară a Bisericii noastre.

Astfel, Biserica Ortodoxă Română nu este indiferentă față de amploarea fără precedent pe care fenomenul migrației românilor către alte țări a cunoscut-o în ultimii ani. Ca răspuns la acest fenomen, Biserica noastră, prin ierarhii, preoții și diaconii ei, desfășoară, în prezent, o activitate pastorală susținută în afara granițelor României. Ea îi binecuvântează și îi ajută spiritual pe românii ortodocși de pretutindeni, pe care îi consideră fiii săi credincioși și parte integrantă a comuniunii ortodoxe românești.

---

* Pastorala Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române la prima Duminică a Postului Nașterii Domnului din anul 2021, privind însemnătatea Anului Omagial al pastorației românilor din afara României și a Anului Comemorativ al celor adormiți în Domnul; valoarea liturgică și culturală a cimitirelor, în Patriarhia Română.

Pe de altă parte, pomenirea în Biserică a celor adormiți în Domnul constituie un act de credință ortodoxă și de mărturisire a iubirii față de semeni. **Comemorarea celor decedați și cultul eroilor contribuie la dezvoltarea culturii recunoștinței și a comuniunii între generații**. Veșnica lor pomenire din neam în neam înseamnă eterna lor comemorare din generație în generație.

Dreptmăritori creștini,

În cărțile Vechiului Testament întâlnim mărturii despre faptul că Dumnezeu, Creatorul și Proniatorul întregii creații, manifestă o grijă specială față de cei aflați în afara țării și poporului lor: *„Pe străin să nu-l obijduiești, nici să nu-l strâmtorezi, căci voi știți cum e sufletul pribeagului, că și voi ați fost pribegi în țara Egiptului”* (Ieșirea 23, 9), iar în alt loc se amintește: *„Străinul, care s-a așezat la voi, să fie pentru voi ca și băștinașul vostru; să-l iubiți ca pe voi înșivă, că și voi ați fost străini în pământul Egiptului. Eu sunt Domnul Dumnezeul vostru”* (Leviticul 19, 34).

Dumnezeu Însuși a condus și a întărit poporul lui Israel în lunga sa călătorie către Țara făgăduinței, povățuindu-l *„prin pustiul cel mare și groaznic, unde sunt șerpi veninoși, scorpioni și locuri arse de soare și fără de apă; scoțând izvor din stânca de cremene și hrănind poporul în pustie cu mană”* (Deuteronomul 8, 15-16).

În Noul Testament, iubirea milostivă față de străini devine normă a vieții creștine încă din vremea apostolilor: *„Fiți, între voi, iubitori de străini, fără cârtire”* (1 Petru 4, 9). În Evanghelia după Matei, în capitolul 25, se arată că iubirea față de aproapele este criteriul ultim al judecății universale, mai precis criteriul esențial de binecuvântare și de moștenire a Împărăției Cerurilor, pentru că Însuși Domnul Iisus Hristos, Dreptul Judecător, spune: *„străin am fost și M-ați primit”* (Matei 25, 35).

În contextul transformărilor sociale, economice și politice care au avut loc în ultimul secol, numărul creștinilor români din afara României a crescut.

Față de această realitate, **grija pastorală a Bisericii Ortodoxe Române față de românii din afara granițelor s-a concretizat prin înființarea de eparhii, care au organizat numeroase parohii și mănăstiri**, pentru a veni în întâmpinarea nevoilor sufletești ale credincioșilor români ortodocși din *comunitățile românești istorice:* Republica Moldova și Ucraina, Serbia, Bulgaria, Ungaria, dar și din *diaspora:* Europa Centrală și de Nord, Europa Occidentală și Meridională, cele două Americi, Australia și Noua Zeelandă.

În situațiile în care particularitățile pastoral-misionare nu au permis înființarea de episcopii, au fost organizate **reprezentanțe și comunități ortodoxe românești**, precum cele din ***Țara Sfântă, Muntele Athos, Orientul Mijlociu, Cipru, Turcia, Africa de Sud, Japonia ș.a.***

În prezent, urmare eforturilor pastorale susținute, în afara frontierelor actuale ale României, Biserica Ortodoxă Română are patru arhiepiscopii și nouă episcopii. În aceste eparhii funcționează ***1.337 de parohii și filii, precum și 64 de așezăminte monahale, deservite de 1.245 de clerici români***.

Prin ierarhii și clericii ortodocși români din străinătate, Biserica Ortodoxă Română se străduiește să zidească, să cumpere sau să închirieze lăcașuri de cult acolo unde există comunități românești, oferind astfel posibilitatea fiecărui român creștin ortodox să participe la sfintele slujbe în limba română și să păstreze legătura cu Biserica Mamă.

În bisericile ortodoxe românești din afara României, românii simt bucuria regăsirii și a trăirii credinței strămoșești, participă la viața liturgică, își alină dorul după cei dragi și după locurile natale, își reconfirmă identitatea lor profundă.

Prin cult, dar și prin evenimentele culturale și acțiunile social-filantropice organizate de către parohiile românești din afara granițelor, sunt promovate valorile spirituale perene ale Ortodoxiei și ale poporului român, sunt transmise tradițiile românești și este cultivată limba română. În acest fel se păstrează identitatea culturală, etnică și eclezială ortodoxă românească, fapt care asigură integrarea socială în țările gazdă fără asimilare culturală și fără deznaționalizare.

De aceea, în mod constant, Patriarhia Română ajută financiar, după posibilități, aceste comunități românești, realizând, totodată, și demersuri necesare pe lângă instituțiile de Stat competente, de susținere a românilor de pretutindeni.

Ca semn al permanentei griji pastorale față de românii stabiliți definitiv sau temporar în străinătate, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât ca **prima duminică după sărbătoarea *Adormirii Maicii Domnului* să fie dedicată migranților români**.

Prin urmare, atât *Duminica Migranților Români*, cât și *Ziua Românilor de Pretutindeni*, instituită prin *Legea nr. 101/2015* și serbată în *ultima duminică a lunii mai*, sunt zile cu o profundă semnificație spirituală, de reafirmare a tradițiilor și a valorilor credinței și culturii poporului român.

Iubiți credincioși,

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a declarat anul 2021 și ca ***An Comemorativ al celor adormiți în Domnul*** cu scopul de a evidenția și promova *valoarea liturgică și culturală a cimitirelor*. Din punct de vedere al identității noastre spirituale, cimitirul este locul în care se află mormintele celor adormiți în Domnul, așteptând *„învierea morților și viața veacului ce va să fie”*, după cum se spune în *Crezul ortodox*. Prin urmare, ***cimitirul este și simbol al comemorării și comuniunii între generații***.

Pentru cinstirea memoriei celor adormiți în Domnul, Biserica Ortodoxă păstrează o rânduială amplă de slujbe și pomeniri (parastase) care cuprind rugăciuni și cereri pentru iertarea păcatelor, odihna și mântuirea sufletelor acestora.

În mod deosebit, pomenirea eroilor din toate timpurile și din toate locurile, ca și cultul morților în general, constituie manifestări de statornicie în credință, de continuitate și unitate în cuget și simțiri de-a lungul generațiilor. Cultul eroilor este semnul neuitării și prețuirii noastre pentru jertfa lor și speranța comuniunii lor veșnice cu Hristos Domnul, în nădejdea Învierii și a vieții veșnice.

Cimitirele ortodoxe românești, unele înscrise în patrimoniul cultural național al României, altele cuprinzând în perimetrul lor valoroase monumente artistice funerare dedicate unor personalități naționale, evidențiază o dimensiune spirituală esențială: ***recunoștința arătată predecesorilor de-a lungul timpului, precum și capacitatea de comemorare și comuniune a unui popor credincios cu generațiile trecute***.

Cimitirul are un sens profund liturgic și cultural în tradiția noastră creștină ortodoxă românească. Îngrijirea spațiului sacru în care se află înmor-

mântate trupurile celor adormiți în Domnul constituie o îndatorire și o responsabilitate a creștinilor de a păstra aprinsă flacăra pomenirii *din neam în neam* sau din generație în generație a celor decedați.

Această cinstire a cimitirelor este o adevărată cultură a sufletului românesc care crede, simte și mărturisește că iubirea izvorâtă din credință este mai tare decât moartea. Mulțimea pomelnicelor și a parastaselor pentru cei decedați sau adormiți în Domnul și pentru eroii neamului constituie *un puternic factor de cultivare a conștiinței identității, unității și continuității noastre naționale.* Istoria Bisericii Ortodoxe Române dă mărturie peste veacuri despre grija pe care a avut-o pentru memoria înaintașilor.

La fiecare Sfântă și Dumnezeiască Liturghie sunt pomeniți ierarhii Bisericii, ctitorii, miluitorii și binefăcătorii sfintelor lăcașuri, eroii, ostașii și luptătorii români din toate timpurile și locurile care s-au jertfit pe câmpurile de luptă, în lagăre și în închisori, pentru apărarea patriei și a credinței ortodoxe strămoșești, pentru întregirea neamului, pentru libertatea, unitatea și demnitatea poporului român, precum și pomenirea tuturor celor adormiți în Domnul Hristos, Biruitorul morții.

Iubiți frați și surori în Domnul,

Cu ajutorul Milostivului Dumnezeu, **ne aflăm la începutul Postului Nașterii Domnului, numit și Postul Crăciunului**. Această perioadă este, în primul rând, o pregătire, o sfințire a sufletului și a trupului nostru, prin Spovedanie și Împărtășanie, dar și prin fapte de milostenie. Faptele milosteniei creștine, privite ca roade ale *„credinței lucrătoare prin iubire”* (Galateni 5, 6), întăresc comuniunea frățească.

În acest an, am fost chemați **să cultivăm mai mult comuniunea fraternă cu românii din jurul granițelor României și din diaspora română. În mod deosebit, mulțumim slujitorilor Sfintelor Altare ortodoxe românești din afara României pentru activitatea și fidelitatea lor față de poporul român, pentru activitatea de păstrare și promovare a credinței creștine ortodoxe, a valorilor spirituale și culturale românești**.

Totodată, îi îndemnăm pe românii care trăiesc în diferite zone ale lumii să cinstească memoria și mormintele celor trecuți la viața veșnică, **deoarece numai rugăciunea și recunoștința mențin o relație vie între suflete, o comuniune spirituală mai tare decât moartea fizică a trupului**.

Traversăm un timp extrem de dificil privind sănătatea și valoarea vieții, când numeroși oameni sunt încercați de noua epidemie, care s-a extins la nivel global. ***În această perioadă este mare nevoie de rugăciune și de ajutorare frățească, de apropiere de Dumnezeu și de solidaritate practică între oameni***.

Prin urmare, și în acest an, ne adresăm preoților și credincioșilor mireni ai Sfintei noastre Biserici cu îndemnul părintesc de **a se organiza, la parohii, mănăstiri, protopopiate și la centrele eparhiale, colecte de alimente, haine și medicamente. Acestea vor fi distribuite cu prioritate în cadrul comunității, celor aflați în suferință și în lipsuri, familiilor defavorizate, cu mulți copii, bătrânilor și persoanelor singure, fără copii sau rude, cu precădere celor care locuiesc în mediul rural**.

Având încredințarea că veți arăta și în acest an dărnicie creștină și veți răspunde cu dragoste chemării noastre părintești în această lucrare sfântă de binefacere și ajutorare, vă mulțumim pentru generozitatea arătată în anii precedenți și vă reamintim cuvintele Domnului Iisus Hristos: *„Fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui”* (Matei 5, 7).

Ne rugăm Preamilostivului Dumnezeu să-i binecuvânteze pe toți românii, din țară și din străinătate, dăruindu-le sănătate și mântuire, ocrotindu-i de tot răul și întărindu-i în tot lucrul bun, spre bucuria Bisericii noastre și a poporului român de pretutindeni, iar pe cei adormiți în Domnul să-i așeze în ceata drepților și să le dăruiască odihnă în lumina și iubirea Preasfintei Treimi.

Cu multă prețuire, vă îmbrățișăm părinteşte și vă împărtășim binecuvântarea apostolică: *„Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh, să fie cu voi cu toți!”* (2 Corinteni 13, 13).

Preşedintele Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române

† DANIEL

Arhiepiscopul Bucureştilor, Mitropolitul Munteniei şi Dobrogei,
Locțiitorul tronului Cezareei Capadociei
şi Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

† TEOFAN

Arhiepiscopul Iaşilor
şi Mitropolitul Moldovei
şi Bucovinei

† LAURENŢIU

Arhiepiscopul Sibiului
şi Mitropolitul Ardealului

† ANDREI

Arhiepiscopul Vadului, Feleacului şi Clujului şi Mitropolitul Clujului, Maramureşului şi Sălajului

† IRINEU

Arhiepiscopul Craiovei şi Mitropolitul Olteniei

† IOAN

Arhiepiscopul Timişoarei şi Mitropolitul Banatului

† PETRU

Arhiepiscopul Chişinăului, Mitropolitul Basarabiei şi Exarhul Plaiurilor

† IOSIF

Arhiepiscopul Ortodox Român al Europei Occidentale şi Mitropolitul Ortodox Român al Europei Occidentale şi Meridionale

† SERAFIM

Arhiepiscopul Ortodox Român al Germaniei, Austriei şi Luxemburgului şi Mitropolitul Ortodox Român al Germaniei, Europei Centrale şi de Nord

† NICOLAE

Arhiepiscopul Ortodox Român al Statelor Unite ale Americii şi Mitropolitul Ortodox Român al celor două Americi

† NIFON

Mitropolit onorific, Arhiepiscopul Târgovişte

† TEODOSIE

Arhiepiscopul Tomisului

† CALINIC

Arhiepiscopul Sucevei şi Rădăuţilor

† IRINEU

Arhiepiscopul Alba Iuliei

† VARSANUFIE

Arhiepiscopul Râmnicului

† IOACHIM

Arhiepiscopul Romanului şi Bacăului

† CALINIC

Arhiepiscopul Argeşului şi Muscelului

† CIPRIAN
Arhiepiscopul Buzăului şi Vrancei

† CASIAN
Arhiepiscopul Dunării de Jos

† TIMOTEI
Arhiepiscopul Aradului

† IGNATIE
Episcopul Huşilor

† LUCIAN
Episcopul Caransebeşului

† SOFRONIE
Episcopul Ortodox Român al Oradiei

† IUSTIN
Episcopul Ortodox Român
al Maramureșului și Sătmarului

† NICODIM
Episcopul Severinului
și Strehaiei

† ANTONIE
Episcopul de Bălți

† VENIAMIN
Episcopul Basarabiei de Sud

† VINCENŢIU
Episcopul Sloboziei şi Călăraşilor

† ANDREI
Episcopul Covasnei şi Harghitei

† GALACTION
Episcopul Alexandriei şi Teleormanului

† AMBROZIE
Episcopul Giurgiului

† SEBASTIAN
Episcopul Slatinei şi Romanaţilor

† VISARION
Episcopul Tulcii

† PETRONIU
Episcopul Sălajului

† DANIIL
Episcopul Daciei Felix

† SILUAN

Episcopul Ortodox Român al Ungariei

† SILUAN

Episcopul Ortodox Român al Italiei

† MACARIE

Episcopul Ortodox Român al Europei de Nord

† TIMOTEI

Episcopul Ortodox Român al Spaniei şi Portugaliei

† MIHAIL

Episcopul Ortodox Român al Australiei şi Noii Zeelande

† IOAN CASIAN

Episcopul Ortodox Român al Canadei

† VARLAAM PLOIEŞTEANUL

Episcop-Vicar Patriarhal

† IERONIM SINAITUL

Episcop-Vicar Patriarhal

† TIMOTEI PRAHOVEANUL

Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Bucureştilor

† NICHIFOR BOTOŞĂNEANUL

Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Iaşilor

† ILARION FĂGĂRĂŞANUL

Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

† BENEDICT BISTRIŢEANUL

Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului şi Clujului

† PAISIE LUGOJEANUL

Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Timişoarei

† MARC NEMŢEANUL

Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Europei Occidentale

† SOFIAN BRAŞOVEANUL

Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Germaniei, Austriei şi Luxemburgului

† DAMASCHIN DORNEANUL

Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Sucevei şi Rădăuţilor

† EMILIAN CRIȘANUL

Episcop-Vicar
al Arhiepiscopiei Aradului

† TIMOTEI SĂTMĂREANUL

Arhiereu-Vicar
al Episcopiei Ortodoxe Române
a Maramureșului și Sătmarului

† NESTOR HUNEDOREANUL

Arhiereu-Vicar
al Episcopiei Devei
și Hunedoarei

† ATANASIE DE BOGDANIA

Arhiereu-Vicar
al Episcopiei Ortodoxe Române
a Italiei

† TEOFIL DE IBERIA

Arhiereu-Vicar
al Episcopiei Ortodoxe Române
a Spaniei și Portugaliei

Pogorârea Sfântului Duh, Întemeierea Bisericii lui Hristos – Împărăția lui Dumnezeu pe pământ*

„Iar în ziua cea din urmă – ziua cea mare a sărbătorii –, Iisus a stat între ei și a strigat, zicând: Dacă însetează cineva, să vină la Mine și să bea. Cel ce crede în Mine, precum a zis Scriptura, râuri de apă vie vor curge din pântecele lui. Iar aceasta a zis-o despre Duhul pe Care aveau să-L primească acei ce cred în El. Căci încă nu era (dat) Duhul, pentru că Iisus încă nu fusese preaslăvit”
(Ioan 7, 37-39)

La Praznicul împărătesc al Pogorârii Sfântului Duh sărbătorim și retrăim, plini de uimire și minunându-ne peste măsură, cum Dumnezeu Cel slăvit în Treime: Tatăl, Fiul și Sfântul Duh a lucrat mântuirea neamului omenesc, cel robit prin amăgire de la calea sa cea sfântă.

Dumnezeu a purtat de grijă urmașilor lui Adam și Evei prin trimiterea unor mesaje din Cer prin îngeri, sau alteori vorbind prin Duhul Sfânt cu drepții și oamenii iubiți de El pentru viața lor sfântă și faptele lor bune, cum au fost: Noe, Patriarhii Avraam, Isaac și Iacob, Proorocii Moise și Ilie și, mai târziu, cu regii și drepții, dându-le porunci, care erau gardul împrejmuitor al „viei lui Dumnezeu”, poporul ales al lui Israel.

Toate acestea au premers „plinirii vremii” și împlinirii făgăduinței făcute de Dumnezeu lui Adam și Evei la trimiterea lor din rai în lume, din nemurirea și veșnicia cu Dumnezeu, în lumea nedreptății și inegalității, a suferinței, bolii și morții. Lucrul acesta dureros nu a fost voit de Dumnezeu, ci a intrat în lume și în viața oamenilor din cauza erorii care s-a strecurat în „proiectul

* Cuvânt pastoral al Preasfințitului Părinte IUSTIN, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, către clerul și poporul lui Dumnezeu din Episcopia Maramureșului și Sătmarului, la Duminica Cincizecimii sau a Rusaliilor

lui Dumnezeu: omul" prin propria lui alegere și călcarea poruncii și rânduielii așezate de Creatorul său.

Când suferința oamenilor a atins punctul culminant și glasul de durere al fiilor oamenilor a ajuns la Dumnezeu, Părintele ceresc a hotărât că timpul a venit și vremea de ispășire s-a plinit. Omul era dator cu această peregrinare prin lumea de jos, ca să conștientizeze ce înseamnă despărțirea de Creatorul său și Dumnezeu – Izvorul vieții și Viața vieții noastre, și să înțeleagă că singur nu se poate salva, decât ridicând ochii spre cer și cerând iertare și îndurare.

Din iubire pentru zidirea Sa cea căzută, Dumnezeu Tatăl a trimis în lume pe Fiul Său, să Se nască, să crească și să trăiască asemenea nouă, dar să aducă vestea cea bună că a sosit Împărăția lui Dumnezeu pe pământ. Apoi, să Se răstignească, să moară, să Învieze a treia zi și să Se înalțe la Ceruri, de unde să trimită apostolilor Bisericii și lumii alt Mângâietor: „Duhul Adevărului, Care de la Tatăl purcede".

Toți câți vor crede prin mărturisirea apostolilor că Iisus este Hristos – Fiul Dumnezeului Celui Viu – Mântuitorul lumii, vor primi Duhul Cel Preasfânt și se vor face fii ai lui Dumnezeu după har, prin Botezul în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh.

Împlinirea acestei făgăduințe sfinte făcute de către Mântuitorul apostolilor o sărbătorim astăzi. Căci, după Înviere, înainte de Înălțarea Sa la Cer, Hristos, stând în mijlocul lor, le-a zis să nu se depărteze de Ierusalim până se vor îmbrăca cu putere de Sus: *„Ci veți lua putere venind Duhul Sfânt peste voi, și Îmi veți fi Mie martori în Ierusalim și în toată Iudeea și în Samaria și până la marginea pământului”* (Fapte 1, 8).

La cincizeci de zile după Înviere, când iudeii din toată lumea erau în număr foarte mare – mii de pelerini – la Ierusalim pentru a comemora Primirea Legii (Cele 10 porunci) de către Moise pe Muntele Sinai, apostolii, care se găseau în același duh de rugăciune și de așteptare cu nădejde, reuniți în același loc, în primul sfânt sinod sau sobor, au devenit primii fii ai oamenilor, după Maica Domnului, purtători de har și plini de Duh Sfânt.

Iată ce spune cartea Faptele Apostolilor despre acest eveniment unic: *„Şi când a sosit ziua Cincizecimii, erau toţi împreună în acelaşi loc. Şi din cer, fără de veste, s-a făcut un vuiet ca de suflare de vânt ce vine repede, şi a umplut toată casa unde şedeau ei. Şi li s-au arătat, împărţite, limbi ca de foc şi au şezut pe fiecare dintre ei. Şi s-au umplut toţi de Duhul Sfânt şi au început să vorbească în alte limbi, precum le dădea lor Duhul a grăi”* (Fapte 2, 1-4).

Evreii din diaspora, de obicei, vorbeau limba popoarelor și a țărilor unde au ajuns prin împrăștierea lor la anul 70 î.Hr. de către Împeriul Roman, ocupant și stăpân al Țării Sfinte.

Când apostolii, plini de Duh Sfânt și de putere, au ieșit în piața publică, la mulțime, și au început a vorbi, s-a constatat miracolul. Cartea Faptele Apostolilor spune că Duhul le-a dat înțelepciunea de a deveni poligloți, adică de a vorbi în alte limbi decât aramaica, care a fost limba ce se vorbea pe vremea Mântuitorului.

Duhul Sfânt a lucrat însă și cu poporul prezent, pe care l-a liniștit și înțelepțit să asculte. Putem să ne imaginăm ce vacarm era la Ierusalim cu mii de pelerini veniți la praznic și cu tot comerțul care întotdeauna era inevitabil în astfel de situații.

Și, totuși, apostolii au reușit să se facă auziți, lumea a tăcut! Vorbea Dumnezeu prin Duhul Sfânt și gura apostolilor despre Fiul Său Iisus Hristos Cel Răstignit și Înviat a treia zi.

Minunea pe care o experimentau apostolii nu mai era săvârșită de Iisus Hristos, Învățătorul lor, cu alte persoane. Minunea se petrecea cu ei înșiși, iar ei vorbeau unei mari mulțimi și erau ascultați cu atenție și interes de lumea

care începea să se încălzească și în care începea să se aprindă focul iubirii de Hristos. Mântuitorul a profețit acest moment când a zis: *„Foc am venit să arunc pe pământ, și cât aș vrea să fie acum aprins!"* (Luca 12, 49).

Despre acest foc a vorbit Mântuitorul – cel al Duhului Sfânt –, care aprindea inimă după inimă, multe mii de inimi. Încă după prima predică a Sfântului Apostol Petru harul a devenit lucrător și s-a întrupat într-o întrebare: *„…Bărbați frați, ce să facem?"* (Fapte 2, 37), iar Petru și ceilalți apostoli au răspuns: *„Pocăiți-vă și să se boteze fiecare dintre voi în numele lui Iisus Hristos, spre iertarea păcatelor voastre, și veți primi darul Duhului Sfânt!"* (Fapte 2, 38). *„Deci cei ce au primit cuvântul lui s-au botezat și în ziua aceea s-au adăugat ca la trei mii de suflete"* (Fapte 2, 41).

Acesta este momentul zero, de la care începe existența istorică și imaginea văzută a Bisericii lui Hristos – Împărăția lui Dumnezeu pe pământ. Toți aceștia petreceau împreună, participau la Frângerea Pâinii (Euharistia sau prima Liturghie apostolică) săvârșită de apostoli, care respectau și duceau mai departe testamentul Mântuitorului lăsat la Cina cea de Taină: *„Şi luând pâinea, mulţumind, a frânt şi le-a dat lor, zicând: Acesta este Trupul Meu care se dă pentru voi; aceasta să faceţi spre pomenirea Mea. Asemenea şi paharul, după ce au cinat, zicând: Acest pahar este Legea cea nouă, întru Sângele Meu, care se varsă pentru voi"* (Luca 22, 19-20).

Ce mai aflăm din cartea Faptele Apostolilor? Că numărul ucenicilor creștea și se înmulțeau cei ce se botezau și se alăturau apostolilor. Așadar, apare nevoia alegerii de slujitori în noi trepte de slujire. Astfel, sunt aleși și hirotoniți, prin rugăciune și punerea mâinilor, primii șapte diaconi: *„Şi a plăcut cuvântul înaintea întregii mulţimi, şi au ales pe Ştefan, bărbat plin de credinţă şi de Duh Sfânt, şi pe Filip, şi pe Prohor, şi pe Nicanor, şi pe Timon, şi pe Parmena, şi pe Nicolae, prozelit din Antiohia, pe care i-au pus înaintea apostolilor şi ei, rugându-se, şi-au pus mâinile peste ei"* (Fapte 6, 5-6).

Ce trebuie să reținem? Faptul că celor 11 apostoli li S-a adăugat încă unul, prin alegerea lui Matia, și că aceștia au avut o misiune unică: aceea de a propovădui Evanghelia la toată făptura, în toată lumea cunoscută și accesibilă atunci. Cu toate acestea, ei nu au plecat imediat în misiunea încredințată lor de Mântuitorul Hristos, ci au zăbovit la Ierusalim, împlinind lipsa preoților și chiar a episcopilor. Ei erau și apostoli, și episcopi, și preoți, până lucrurile s-au pus în rânduială prin așezarea Sfântului Apostol Iacob ca primul episcop al Ierusalimului, iar apoi de episcopi în cetăți și preoți în comunități.

Cât de frumos și armonios, firesc și aproape organic-natural s-a dezvoltat Biserica văzută, instituția divino-umană, așezându-se toate într-o ierarhie care dăinuie până astăzi de 2000 de ani – episcopi, preoți, diaconi și poporul lui Dumnezeu care mărturisește aceeași credință și trăiește aceeași viață creștină după Legea, voia și rânduielile lui Dumnezeu, statornicite de Sfinții Apostoli și Sfinții Părinți ai Bisericii.

Să înțelegem, deci, că Biserica lui Hristos, *„stâlp și temelie a adevărului”* (1 Timotei 3, 15), despre care Hristos a spus: *„Voi zidi Biserica Mea și porțile iadului nu o vor birui”* (Matei 16, 18), suntem noi toți, cler și popor, o Biserică vie, Care merge cu fiecare zi, fiecare săptămână, lună, an, secol sau mileniu spre Împărăția lui Dumnezeu, în care au ajuns deja creștinii și Sfinții care formează Biserica triumfătoare din ceruri, împreună cu Hristos, Împărat veșnic.

Noi suntem „Biserica luptătoare” de pe pământ, iar lupta noastră este cu păcatul din noi înșine și din lume, nu cu oamenii, așa cum zice Sfântul Apostol Pavel: *„Lupta noastră nu este împotriva trupului și a sângelui, ci împotriva începătoriilor, împotriva stăpâniilor, împotriva stăpânitorilor întunericului acestui veac, împotriva duhurilor răutății care sunt în văzduhuri”* (Efeseni 6, 12).

Apoi, să nu confundăm Biserica lui Hristos cu biserica locaș de cult sau de închinare. Biserica de zid sau de lemn este locașul sfânt, casa lui Dumnezeu sau a sfinților, unde ne adunăm în comuniune euharistică, în unitate de credință, viețuire și făptuire, toți cei care ne numim creștini ortodocși.

În Biserică suntem și formăm o familie, trecând peste diferențele de neam, bogăție sau stare materială, statut sau profesie, pregătire intelectuală sau condiție socială modestă, bărbat sau femeie. Toți suntem în Biserică egali, cu slujiri diferite, urmărind același scop: împlinirea și desăvârșirea ca persoane, familii, comunități sau neamuri.

Astfel, înțelegem mai bine menirea noastră și proiectul lui Dumnezeu cu noi. Cu fiecare persoană, Dumnezeu are un plan și un proiect unic, iar cu toți are un proiect mai mare, încât suntem chemați să fim, la rându-ne, creatori, să înfrumusețăm pământul cu viața și existența noastră, să fim lumină în lume și să înțelegem voia lui Dumnezeu cu fiecare dintre noi.

Așa au trăit înaintașii noștri, moșii și strămoșii, oamenii mari și sfinții, voievozii creștini și ctitorii de Neam, Țară și Biserică, de credința creștină și cultura românească, încât ne-au lăsat o moștenire impresionantă și inestimabilă, așezându-ne în cinste și slavă printre neamurile creștine și națiunile lumii, lansându-ne îndemnul să apărăm, să prețuim moștenirea lăsată, să o îngrijim și să o sporim.

Pentru frumusețea ei dăruită de Dumnezeu, dar și pentru ctitoriile unice lăsate moștenire sau zidite astăzi sub inspirație divină, România este un pământ binecuvântat, o țară creștină, ocrotită și iubită de Dumnezeu și „Grădină a Maicii Domnului", pentru mulțimea bisericilor, a mănăstirilor și a răstignirilor.

Dumnezeul părinților noștri ne-a luminat, ne-a inspirat și ne-a ajutat ca, după ieșirea din comunism, în 1990, să reașezăm la loc toate lucrurile așa cum au fost ele, iar Biserica Ortodoxă Română, ca „Mamă a Neamului Românesc", și-a făcut datoria cu bucurie și pe deplin.

În Episcopia noastră, reînviată după 1990, cu Înaltpreasfințitul Părinte Justinian ca întâiul arhipăstor, viața bisericii a cunoscut o dinamică fără precedent: s-au construit peste 140 de biserici noi, în orașe și sate, 40 de mănăstiri și schituri, așezăminte sociale, culturale, de învățământ teologic și au avut loc o mulțime de evenimente care au luminat, culturalizat, unit și întărit ținutul din Nord-Vest, Maramureș și Sătmar.

De departe, cea mai importantă lucrare care a așteptat 2000 de ani să se nască și să se zidească, ca ofrandă adusă lui Dumnezeu în Treime, Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, pentru că ne-a purtat de grijă, ne-a ocrotit și ne-a unit într-o singură țară, este Catedrala noastră Episcopală din Baia Mare – așezată sub ocrotirea Preasfintei Treimi, Mama tuturor bisericilor din Eparhie.

Noi, toți: preoții și monahii care, împreună cu poporul lui Dumnezeu, am înălțat și înălțăm aceste monumente ale culturii și credinței, ale unității de neam, țară și credință strămoșească ortodoxă, Îi mulțumim în genunchi lui Dumnezeu că a hotărât ca în timpul vieții noastre să se împodobească Maramureșul și Sătmarul cu atâtea capodopere nemuritoare și că ne-a ales pe noi să și le construiască. Ele sunt tot un proiect al lui Dumnezeu din veac, pe care noi îl realizăm astăzi. Slavă Lui pentru toate!

De 17 ani, de când am intrat în demisolul catedralei, prin sfințirea Paraclisului de la primul nivel de către Patriarhii Teoctist al României și Petros al VII-lea al Alexandriei, în timpul arhipăstoririi vrednicului de pomenire Arhiepiscop Justinian, în 9 septembrie 2003, ne-am asumat personal această lucrare unică, pentru veșnicia neamului, unitatea țării și a credinței ortodoxe strămoșești și am adus-o la faza în care este. Tot de atunci, am instituit o colectă eparhială la parohii și mănăstiri pentru susținerea construirii catedralei, în așa fel încât nicio parohie sau mănăstire să nu lipsească din pomelnicul ctitorilor noii catedrale.

Scriindu-vă acest cuvânt pastoral, pe care părinții de la parohii și monahii din mănăstiri îl vor citi în Duminica Rusaliilor, spre a fi și noi, episcopi, preoți, diaconi, monahi și credincioși într-un singur duh, precum Apostolii la Cincizecime, vă îndemn cu părintească dragoste să vă ascultați inima și să dați curs dragostei creștine, contribuind, după puteri, la colecta eparhială pentru catedrală, iar Dumnezeul părinților noștri, Cel în Treime slăvit, să vă trimită har peste har – bine știut fiind cuvântul că „dar din dar se face har", iar Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu noi cu toți! Amin!

Împreună cu voi toți, păstori și păstoriți,
în rugăciune, slujire, jertfă și dăruire,

†**IUSTIN**

Episcopul Maramureșului și Sătmarului

La praznicul Pogorârii Sfântului Duh
din Anul Domnului 2021

Binecuvântare omagială pentru toți românii din afara României*

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a proclamat anul 2021 drept *Anul Omagial al pastorației românilor din afara României* și *Anul Comemorativ al celor adormiți în Domnul; valoarea liturgică și culturală a cimitirelor*. Cele două teme, omagială și comemorativă, evidențiază două dintre coordonatele esențiale în activitatea pastoral-misionară a Bisericii noastre.

În actualul context al fenomenului migrației la nivel global, Biserica Ortodoxă Română dezvoltă și intensifică misiunea și responsabilitatea ei pastorală față de românii ortodocși din afara României, pe care îi consideră fiii săi credincioși și parte integrantă a comuniunii ortodoxe românești de pretutindeni.

* Mesajul Preafericitului Părinte Patriarh Daniel adresat cu prilejul *Duminicii migranților români* (22 august 2021).

În acest sens, prin coresponsabilitatea tuturor ierarhilor Sfântului Sinod și, în mod special, a ierarhilor ortodocși români care păstoresc pe clericii și credincioșii din afara granițelor României, Biserica Ortodoxă Română desfășoară o bogată lucrare liturgică, pastorală, misionară, culturală și social-filantropică, în parohiile, mănăstirile, instituțiile culturale și instituțiile social-caritative ale comunităților ortodoxe românești aflate în vecinătatea României și în diaspora română.

Având în vedere numărul mare al românilor aflați în afara României (estimat în prezent la aproape zece milioane, respectiv, șase milioane de români care trăiesc în comunitățile istorice sau tradiționale din țările aflate în vecinătatea României și patru milioane de români care trăiesc în comunitățile bisericești din diaspora), Patriarhia Română sprijină eforturile românilor ortodocși stabiliți temporar sau definitiv în străinătate, pentru *păstrarea identității lor religioase, etnice, lingvistice și culturale*.

Grija pastorală și prețuirea deosebită manifestate de Patriarhia Română față de comunitățile ortodoxe românești din afara granițelor țării s-au concretizat, în ultimii ani, prin *înființarea de numeroase parohii și a unor eparhii noi*, pentru a răspunde nevoilor spirituale multiple ale credincioșilor români ortodocși din *Basarabia (Republica Moldova), Serbia, Bulgaria, Ungaria, Europa Centrală și de Nord, Europa Occidentală și Meridională, cele două Americi, Australia și Noua Zeelandă*, precum și prin înființarea unor *reprezentanțe* (Ierusalim și Bruxelles) și *comunități ortodoxe românești* (Muntele Athos, Siria și Liban, Cipru, Turcia, Africa de Sud, Japonia, Croația, Slovenia, Emiratele Arabe Unite/Dubai).

Participarea membrilor ortodocși din cadrul comunităților românești aflate în afara României la viața liturgică, precum și la evenimentele culturale și acțiunile social-filantropice organizate de parohiile din vecinătatea României și diaspora română constituie o binefacere și o bucurie deosebită atât pentru aceștia, cât și pentru slujitorii Sfintelor Altare.

În același timp, este necesară o conviețuire armonioasă a migranților români cu cetățenii din țările de adopție, pentru integrare socială, dar fără asimilare culturală a românilor.

Cu multă dragoste părintească, îi îndemnăm pe românii care trăiesc departe de țară să rămână permanent în contact cu cei dragi rămași acasă. De asemenea, îi sfătuim pe credincioșii ortodocși din țară și din străinătate să prețuiască familia – constituită din bărbat, femeie și copii –, deoarece familia binecuvântată de Dumnezeu reprezintă spațiul intim cel mai de preț în care se exprimă iubirea

conjugală, dar și dragostea părintească, filială și frățească. Tuturor le adresăm îndemnul de a educa generația tânără în duhul iubirii de Dumnezeu, de Biserică și de neam, și de a le cultiva copiilor și tinerilor virtuțile creștine esențiale: credința, speranța și iubirea de Dumnezeu și de semeni.

De asemenea, îi îndemnăm pe românii migranți în diferite zone ale lumii să cinstească așa cum se cuvine, după tradiția noastră creștin-ortodoxă, pe cei trecuți la viața veșnică. Pomenirea în rugăciune a celor adormiți în Domnul constituie un act de credință ortodoxă vie și o mărturie a iubirii față de semeni.

În mod deosebit, mulțumim slujitorilor Sfintelor Altare ortodoxe românești din afara României, pentru activitate și fidelitate. Totodată, îi îndemnăm să intensifice lucrarea lor pastorală și misionară, de păstrare și cultivare a credinței creștine ortodoxe, a valorilor spirituale și culturale românești.

Ne rugăm Preamilostivului Dumnezeu să-i binecuvânteze pe toți românii, din țară și din afara României, și să le dăruiască sănătate și ajutor, pace și bucurie, întru mulți și fericiți ani!

Cu multă prețuire și părintească binecuvântare,

†**DANIEL**

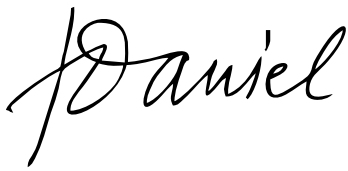

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Cuvânt pastoral la Duminica românilor din afara României – 22 august 2021 –

†IUSTIN
Prin milostivirea şi harul lui Dumnezeu,
Episcop ortodox român al Maramureşului şi Sătmarului

„Întoarce-te la casa ta și spune
cât bine ți-a făcut ție Dumnezeu.”
(Luca 8, 39)

Iubiți părinți slujitori ai Sfintelor Altare strămoșești,
Preaiubit popor al lui Dumnezeu,

Am trecut de peste două decenii pragul celor 2000 de ani de creștinism. Creștinismul este unica și cea mai frumoasă poveste de dragoste între Cer și Pământ, între Dumnezeu și umanitate, pentru care Tatăl ceresc a sacrificat tot. A trimis în lume pe Unicul Său Fiu, Iisus Hristos, Care este icoana iubirii Sale veșnice pentru om și omenire, prin Care ne-a transmis mesajul Său veșnic, acela că: *„Dumnezeu așa a iubit lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat, ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică”* (Ioan 3, 16).

Iubirea lui Dumnezeu nu are echivalent pe pământ decât, în oarecare măsură, în iubirea părinților față de propriii copii și a părinților duhovnicești

Preasfințitul Părinte Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, în mijlocul credincioșilor din Parohia „Sfinții Trei Ierarhi" – Romainville, Paris, Franța *– 26 mai 2019*

față de păstoriții lor, aceasta din urmă fiind doar o umbră a adevăratei, desăvârșitei și necondiționatei iubiri a lui Dumnezeu față de om, zidirea Lui minunată, plină de frumusețe și măreție.

Din iubirea lui Dumnezeu s-a născut jertfa supremă a Fiului Său, Pătimirea, Răstignirea și moartea pe Cruce, ca prin umilința, suferința și durerea Crucii Sale să ne arate cât de mare preț a plătit pentru răscumpărarea noastră, pentru izbăvirea de moartea veșnică, de întuneric și iad, spre a ne readuce în starea cea dintâi, starea firească de fii ai Lui după har și a ne face părtași Dumnezeieștii Firi.

Prin gura Dumnezeiască a Fiului Său, Iisus Hristos, ne-a transmis adevărul că cerul și pământul nu valorează cât sufletul unui singur om și că acesta trebuie salvat, cu orice chip, din primejdia pieirii lui și din lanțurile cu care diavolul l-a legat spre a-l arunca în iad.

Învierea lui Hristos a rupt lanțurile și legăturile iadului și a eliberat sufletele celor din veac adormiți, readucându-i în Împărăția lui Dumnezeu. Iubirea Mântuitorului pe Cruce s-a revărsat salvatoare asupra fiecărui om de pe pământ, până și asupra tâlharului din dreapta, care s-a căit de viața lui trecută și a recunoscut nevinovăția Dumnezeului Răstignit fără vină, rugându-L:

„Pomenește-mă, Doamne, când vei veni în Împărăția Ta” (Luca 23, 42). Răspunsul a venit pe loc. Iubirea adevărată nu așteaptă multe rugăminți, ci răspunde pe loc: *„Astăzi vei fi cu Mine în rai”* (Luca 23, 43).

Pentru a ne face pe toți cetățeni ai Cerului și casnici ai lui Dumnezeu, prin înfierea botezului, Mântuitorul Iisus Hristos a întemeiat un legământ veșnic și a așezat pe pământ o cetate a Sa, pe care nimeni din lumea văzută și nici din lumea întunecată a forțelor demonice nu o va putea birui. Iată ce a proclamat Mântuitorul: *„Voi zidi Biserica Mea și porțile iadului nu o vor birui”* (Matei 16, 18). De ce nu o vor putea birui? Pentru că, deși este în lume și pentru lume, ea – Biserica – este din Cer, este a lui Hristos, El este Mirele Ei, este temelia și Capul Ei, iar Ea este Mireasa Lui cea frumoasă și fără prihană și această unitate este veșnică și nimeni nu o poate desface. Așa cum nimeni nu ar trebui să desfacă taina cununiei dintre un bărbat și o femeie, căci Domnul a zis: *„Cel ce i-a făcut de la început «i-a făcut bărbat și femeie»”* (Matei 19, 4), și *„ceea ce a împreunat Dumnezeu, omul să nu despartă”* (Marcu 10, 9), iar Sfântul Apostol Pavel, în apostolul ce se citește la Taina Cununiei, compară această uniune dintre bărbat și femeie cu cea dintre Hristos și Biserică: *„Iar eu zic în Hristos și în Biserică”* (Efeseni 5, 32).

Uniunea dintre un bărbat și o femeie formează familia binecuvântată de Dumnezeu după modelul veșnic al primei perechi de oameni – Adam și Eva –, protopărinții noștri.

Pentru familie a creat Dumnezeu Raiul, unde i-a așezat și i-a binecuvântat zicându-le: *„creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul și-l supuneți”* (Facere 1, 28).

Din acel moment a început istoria minunată a neamului omenesc, cu frumusețea și măreția ei, dar și cu căderea și durerea ei din princina alegerilor greșite pe care omul și umanitatea, în momentele ei de rătăcire și despărțire de Dumnezeu, le-a făcut.

Dumnezeu a vegheat ca un părinte iubitor ca destinul familiei, al omenirii să nu intre în colaps, ci să urmeze cursul proiectului măreț așa cum El l-a creat. A comunicat mereu cu drepții și oamenii săi aleși: Noe, Avraam, Isaac și Iacov, Patriarhii biblici, și le-a transmis legea după care să se conducă prin Moise. Apoi le-a transmis voia Sa prin proorocii care erau trâmbițele lui Dumnezeu în lume. În cele din urmă, l-a trimis pe ultimul dintre prooroci și cel mai mare născut din femeie, pe Sfântul Ioan Botezătorul, ca să pregătească poporul pentru primirea Fiului Său, Iisus Hristos, Mântuitorul lumii, Născut de la Duhul Sfânt și din Fecioara Maria *„la plinirea vremii”* (Gal. 4, 4).

Iubiți fii duhovnicești,

La începutul activității Sale de propovăduire a Împărăției lui Dumnezeu, Iisus Hristos – Blândul Păstor și Unicul Învățător – a reconfirmat firescul și normalitatea creației lui Dumnezeu în ce privește viața pe pământ.

Împreună cu ucenicii și Sfânta Sa Maică a participat la un eveniment obișnuit în viața comunității și anume căsătoria și nunta (petrecerea) dată cu acest prilej de cei doi miri și familiile lor în Cana Galileii. De ce? Pentru a binecuvânta normalitatea familiei, uniunea dintre bărbat și femeie, deci Taina Căsătoriei și nașterea de prunci dintr-ânsa.

Atât de uman s-a comportat Mântuitorul și atât de mult a prețuit atmosfera aceea de familie, încât, la intervenția Mamei Sale, a transformat apa în vin, săvârșind prima minune, deși a spus: *„încă n-a venit ceasul Meu"* (Ioan 2, 4), salvând astfel cinstea gazdelor în fața oaspeților și, mai ales, arătând iubire și ascultare față de Preasfânta Lui Maică.

Ce semnificație are prezența și atitudinea Domnului la acest eveniment din viața comunității? Nu este greu de înțeles! Dumnezeu a creat toate bune foarte, ca lumea să-și urmeze cursul firesc, devenind minunată, unică și plină de frumusețe și măreție, iar prin participarea la acest eveniment o binecuvintează încă o dată în normalitatea ei și arată calea de urmat.

Iubiți credincioși din Maramureș și Sătmar,

Dumnezeul părinților noștri a purtat de grijă neamului nostru românesc, cel de Hristos iubitor, în toată istoria noastră milenară. Ne-a dăruit o țară, ne-a dăruit un pământ sfânt, mult, minunat și înfrumusețat, ca o grădină a Raiului, binecuvântat cu măreție și bogăție, cu izvoare curate și limpezi, cu câmpii bogate, care au fost cultivate de-a lungul secolelor, dăruindu-ne pâinea cea de toate zilele spre hrana noastră și a copiilor noștri și niciodată nu ne-a lipsit pâinea de pe masă, bogăția și prosperitatea în casă și familie, pentru că am chivernisit țara împreună cu Dumnezeu, Dăruitorul ei.

Dumnezeul părinților noștri ne-a așezat pe noi, maramureșenii, sătmărenii și oșenii, aici în munții Maramureșului, aproape de cer și în câmpia de vest cu toată bogăția ei. El, Dumnezeu, a hotărât pentru noi unde și când să ne naștem, în ce ținut, în ce familie binecuvântată, ce părinți să avem, cum să fim crescuți și formați pentru viață și ce misiune să avem în lume pe

parcursul vieții noastre pământești. Toate sunt daruri cerești pentru care românul, maramureșeanul și sătmăreanul înțelege că este dator să-I mulțumească lui Dumnezeu.

Am avut o istorie zbuciumată, dar plină de fidelitate față de credința moșilor și strămoșilor noștri, a căror nădejde a fost întotdeauna ancorată în Cer. De aceea am construit bisericile unice de lemn, cu turnurile lor care străpung cerul. Prin crucea de pe turlele bisericilor a venit tot darul și toată binecuvântarea Cerului, Crucile ne-au arătat că cerul nu este gol, că acolo este Hristos Cel Ce S-a Răstignit, a murit și a Înviat a treia zi. Crucea ne-a dat putere din puterea Celui Care ne-a dăruit-o drept armă asupra văzuților și nevăzuților vrăjmași. Prin Cruce ne-a venit izbăvirea din primejdiile istoriei și biruința învierii ori de câte ori istoria nedreaptă, oamenii și puterile potrivnice au pus jug de fier pe grumajii noștri.

În mijlocul satelor noastre a ars tămâia pe Altarul cel Sfânt și la Altar au fost aduse ofrandele ca jertfă din osteneala și sudoarea muncii, ca Dumnezeu să ocrotească țara, ținutul, familia, bătrânii și pruncuții, voievozii demni și dârji și întreaga moștenire strămoșească. Familia noastră era și este Biserica cea mică. În familie, mama și tata sunt primii pedagogi, primii luminători și îndrumători și exemple de urmat în credință, echilibru, omenie, cinste, răbdare, jertfă și statornicie.

Avem rădăcini adânci înfipte în acest pământ, prin care am primit în ființa noastră, de la naștere, toate virtuțile strămoșilor și părinților, care ne-au dat toate valorile sfinte.

Ca să dea roade, un pom trebuie să crească în pământul în care crește și rodește specia lui. Ca să ne împlinim menirea și să dăm roadele pe care le așteaptă Dumnezeu, Țara și Neamul, nu le vom putea da decât în pământul în care am fost sădiți. Purtați de vânturile lumii și de valurile vieții în alte locuri și pe alte meleaguri, am putea să rămânem ca „smochinul cel neroditor".

De ce nu a rodit smochinul? Pentru că era singur. Nu era într-o grădină de smochini. În grădină, pomii se hrănesc unii de la alții, se sprijină unii pe alții și rodesc rod bogat. Așa sunt și oamenii. În grădina familiei, a comunității, în grădina neamului, în grădina strămoșilor cresc, înfloresc și rodesc.

Iubiții mei frați și cinstite surori în Domnul,

De peste trei decenii, noi, românii, ne-am luat soarta în mâini și am devenit liberi să ne hotărâm viața și viitorul. Ce s-a întâmplat în aceste trei decenii? Ce am făcut cu libertatea noastră? Ce hotărâri am luat și ce cale am urmat?

Dacă privim în urmă, vom constata că în loc să mergem liberi înainte cu țara și chivernisirea bogățiilor ei dăruite de Dumnezeu și lăsate moștenire de strămoși, din cauza celor responsabili să administreze, aleși și investiți cu încrederea noastră, care nu au avut un proiect de țară concret, coerent și eficient, țara a sărăcit, industria a dispărut, agricultura nu mai face din România „grânarul Europei". Încă nu avem autostrăzile mult promise de toți conducătorii, nu avem apă și canalizare în toate localitățile și în deceniul trei de la căderea comunismului încă mai avem 30.000 km de drum de pământ în România! Şcoli fără instalații sanitare și apă curentă!

Neavând o perspectivă în țară, oamenii au luat calea Europei. Maramureșenii și oșenii, oameni credincioși și muncitori, cărora nu le place și nu acceptă să trăiască în sărăcie și umilință, au plecat și ei în lume, așa precum în vremea comunismului plecau la muncă în zonele mai bogate din țară. A fost o necesitate! Dar este o mare nedreptate că s-a întâmplat această dramă. Peste cinci milioane de români sunt plecați în Europa și în toată lumea. Din Maramureș au plecat între 30-40% din populație, iar din Oaș procentul este de peste 50%.

Astfel, satele și-au pierdut tinerețea și frumusețea de altădată, sărbătorile nu mai au solemnitatea de altădată, școala a rămas fără copii, biserica mai goală și măreția voievodală a acestui ținut nu mai este cum era cândva.

Bătrânii rămași singuri își petrec zilele așteptând luna concediilor de vară, ca să-și aline dorul și să-și poată îmbrățișa copiii și nepoții pentru câteva săptămâni, ca apoi să-i petreacă cu lacrimi în ochi când pleacă din nou departe, rămânând cu singurătatea lor, lacrimile și rugăciunile neîncetate ca Dumnezeu și Maica Domnului să le ocrotească pruncuții.

În ultimii 2-3 ani, conform evidențelor oficiale, pentru prima dată s-au născut mai mulți copii afară decât în țară, deci școala românească, care a dat atâtea minți de geniu, atâția oameni mari, atâția cercetători și oameni de știință, atâția sportivi, eroi naționali și atâtea valori care au ridicat națiunea, nu ne mai oferă aceste bucurii.

Nu mai avem forță de muncă, iar natalitatea s-a prăbușit prin plecarea familiilor tinere afară, dar şi din pricina lipsei politicilor de protecție şi susținere a familiei.

Cei ce au administrat şi administrează țara ridică din umeri, neasumându-și responsabilitatea fluviului de migranți români, despre care se spune că sunt aproape tot atât de mulți ca şi cei ce au fugit din Siria, din cauza războiului. Oare ce fel de război s-a dus la noi? Cine l-a purtat şi cine l-a susținut? Sunt întrebări la care se cere răspuns!

Preocuparea readucerii românilor acasă, prin ridicarea nivelului de trai și oferirea condițiilor de muncă egale cu cele de afară, rămâne doar o declarație fără niciun efect. Soluția de avarie găsită de antreprenori și agricultori este aducerea de mână de lucru din Asia și Africa.

Ce nedreaptă este societatea în care trăim! Românii noștri sunt mână de lucru mai ieftină pentru Europa prosperă, iar cei din țările subdezvoltate sunt mână de lucru și mai ieftină pentru România.

Ne fuge țara de sub picioare. Românii săraci și bătrânii rămași singuri își vând pământul. România și pământul ei bogat se vinde încet, încet pe bani de nimic, pentru că nu am fost atât de patrioți, ca vecinii noștri, să dăm niște legi care interzic vânzarea pământului și înstrăinarea patrimoniului național: pământ, ape minerale, metale prețioase, petrol şi gaze. Totul este de vânzare!

Când ne vom trezi, vom constata că am devenit iobagi pe pământul moșilor și strămoșilor noștri, cum s-a mai întâmplat în istorie, pământ în care zac oseminte de eroi ai neamului și ale sfinților noștri părinți, căci Țara va fi fost vândută.

Și, totuși, suntem creștini și nu avem voie să deznădăjduim. Speranța la oamenii care cred în Dumnezeu nu moare niciodată.

Avem o Biserică strămoșească sfântă, care este mama spirituală a acestui neam. Poporul român a fost și rămâne un popor creștin și, prin Biserica și credința lui ortodoxă strămoșească, și-a regăsit mereu drumul pe care să meargă. Noi știm, din vizitele pe care le-am făcut în comunitățile din America și Europa, că românii își manifestă și mărturisesc credința oriunde ar fi în lume. Românii nu pot trăi fără Dumnezeu și fără Biserică.

Maramureșenii și Oșenii sunt în prima linie când este vorba de credință și Biserică. Ierarhii și preoții noștri din Occident sunt sprijiniți și fericiți să îi aibă în comunități și împreună să dea viață proiectelor pastorale şi identitare românești.

Aceasta este, poate, partea bună a migrației românești. Românii sunt apostolii creștinismului și ai credinței într-o Europă secularizată și care a abandonat valorile creștine și L-a părăsit pe Dumnezeu.

Dragi maramureșeni și sătmăreni plecați din țară,

Am scris acest cuvânt din suflet de părinte la Duminica românilor migranți, în Anul Omagial al românilor din afara României, cu durere în suflet și îngrijorare pentru Neamul și Biserica noastră. Dacă plecarea din țară continuă,

România nu va mai fi măreață niciodată, iar din Țara lui Dumnezeu și Grădina Maicii Domnului va deveni România îmbătrânită, înlăcrimată și cernită, plângându-și fiii plecați și trăindu-și neputința și umilința în singurătate și, Doamne ferește, sfârșitul, din cauza părăsirii și abandonării ei.

Vă îndemnăm, cu dragoste părintească, să vă gândiți bine în ce lume vreți să trăiți și în ce școli vreți să vă educați copiii. Lumea și Europa merg pe un drum străin de credința noastră creștină, tradiția, datinile și rânduielile noastre românești și frumoase, normale, firești și sfinte.

Nori negri și întunecați ai unei vieți lipsite de credința și morala, de normalitatea familiei și viața firească și îmbrățișarea unui stil de viață trăită, în mod păgân, în păcate de tot felul și, mai ales, în fărădelegi mari, cum sunt păcatele strigătoare la cer, vor fi un mare pericol pentru copiii voștri, pentru viața și familia lor.

Apoi, copiii voștri, dacă vor rămâne în această lume care le oferă bunuri materiale, pentru care ați ales-o și frățiile voastre, își vor pierde bogăția cea mai de preț: credința în Dumnezeu și iubirea de neam și țară. Își vor pierde rădăcinile, își vor uita strămoșii, satul și țara, limba și credința, și vor fi străini în țară străină, fără mamă, fără tată, fără părinți, fără strămoși, fără biserică, fără cimitirele în care se odihnesc osemintele strămoșilor și pe crucile cărora este scrisă istoria acestui ținut măreț și voievodal.

Cine va duce mai departe viitorul acestei țări? Cine va avea grijă de patrimoniul ei, pentru care au murit sute de mii de români ca să ni-l lase moștenire? Cine va da frumusețe sărbătorilor sfinte? Cine va îngriji cimitirele? Cine va îndrepta crucile îmburdate și va plivi buruienile de pe morminte, aprinzând lumânări? Sunt întrebări pe care mi le pun și vi le pun în această Duminică închinată de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române vouă, celor plecați departe de satul copilăriei și de raiul bucuriei.

Trimițându-vă acest cuvânt de suflet, vă încredințăm că noi, cei ce am rămas în țară: ierarhi, preoți, monahi și credincioși, vă purtăm în rugăciunile noastre neîncetat, ca Dumnezeu să vă ajute și să vă ocrotească pe voi, iar pe noi să ne întărească să putem sta de veghe, păzind rânduielile noastre sfinte, puritatea credinței, frumusețea sărbătorilor, tradițiile și obiceiurile, civilizația și cultura creștină, ca atunci când vă întoarceți acasă, o dată pe an, sau vă veți întoarce definitiv, să găsiți satele frumoase și curate, bisericile îngrijite și luminate, cimitirele și mormintele cu flori și lumânări, portul neschimbat și graiul nealterat, ca să puteți uita de pribegia și umilințele prin care ați trecut printre străini și să ziceți: *„fie pâinea cât de rea, tot mai bună-n țara ta”* și să dați slavă

lui Dumnezeu, mulțumindu-I pentru tot binele pe care l-a revărsat peste noi, dăruindu-ne acest colț de Românie și de rai numit Maramureș și Sătmar.

„**A**casă" este numai în casa părintească, în cuibul de drag și dor, în satul și țara ta, căci aici toți și toate, și cerul, și pământul, și muntele, și pădurea, și izvorul limpede în curgerea lui, te primesc, te iubesc, te odihnesc, te înalță și te înnobilează.

Un mare episcop român, pe nume Inochentie Micu Klein, mult pătimitor printre străini în a doua parte a secolului al XVIII-lea, din cauza luptei lui ferme pentru drepturile, libertățile și demnitatea românilor din Ardeal, la sfârșitul vieții sale de multă umilință și suferință, trăite în exil la Roma, unde a fost trimis de Curtea de la Viena, a cerut să fie adus în pământul și țara sa românească și în satul în care s-a născut, căci zicea el așa: *„Românul nu-și poate găsi odihna sufletului său în altă parte decât în pământul lui, în țara și neamul lui, și nu poate învia decât din pământul în care s-a născut și de lângă biserica în care a fost botezat și unde-i sunt părinții și toți moșii și strămoșii lui".*

Așa să ne ajute Dumnezeu!

Dorindu-vă spor și ajutor sfânt de la Dumnezeu, mă rog să mergeți bine cu viața, sănătatea și credința și să ne vedem cu bucurie în sărbătorile în care sunteți acasă, rugându-ne lui Dumnezeu să păzească lumea de primejdiile care ne împresoară și catastrofele care ne înconjoară și să ne dăruiască pace și liniște, smerenie, credință, pocăință, îndreptare și răbdare, ca să lucrăm mântuirea sufletelor noastre. **A**min!

Al vostru și împreună cu voi în rugăciune
către Dumnezeu și Maica Domnului,
acasă și departe, oriunde v-ați găsi,

†**IUSTIN**

Episcopul Maramureșului și Sătmarului

II.
ORTODOXIA CONTEMPORANĂ. PROBLEME DE ACTUALITATE

Anul Omagial şi Comemorativ 2021

La Catedrala Patriarhală a fost proclamat vineri, 1 ianuarie 2021, *Anul Omagial al pastoraţiei românilor din afara României* şi *Anul Comemorativ al celor adormiţi în Domnul; valoarea liturgică şi culturală a cimitirelor* în Patriarhia Română.

Proclamarea a avut loc după Sfânta Liturghie oficiată de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel şi slujba de Te-Deum săvârşită de Preasfinţitul Părinte Timotei Prahoveanul, Episcopul-Vicar al Arhiepiscopiei Bucureştilor.

Actul de proclamare a fost citit de Preasfinţitul Părinte Varlaam Ploieşteanul, Episcop-Vicar patriarhal şi Secretarul Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Patriarhul a prezentat icoana reprezentativă a Anului Omagial 2021 şi a motivat întrebuinţarea acesteia.

Cuvântul Patriarhului României la proclamarea Anului Omagial și Comemorativ 2021

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a proclamat anul 2021 drept *Anul Omagial al pastorației românilor din afara României* și *Anul Comemorativ al celor adormiți în Domnul; valoarea liturgică și culturală a cimitirelor*.

Cele două teme, omagială și comemorativă, evidențiază două coordonate esențiale prioritare în viața și activitatea pastoral-misionară a Bisericii noastre.

Grija pastorală și atenția specială manifestată de Patriarhia Română față de comunitățile ortodoxe românești din afara granițelor țării s-a concretizat prin **înființarea de numeroase parohii și eparhii noi** care să vină în întâmpinarea nevoilor sufletești ale credincioșilor români ortodocși din afara României.

Prin slujitorii ei, Biserica Mamă îi sprijină și încurajează pe fiii ei duhovnicești din afara granițelor țării și înțelege greutățile cu care aceștia se confruntă. Românii migranți au aspirația unui viitor prosper, dar trăiesc uneori în societăți din ce în ce mai secularizate și individualiste, sunt priviți adesea cu răceală sau suspiciune, fapt care nu le insuflă un sentiment de pace și mulțumire sufletească.

De aceea, în bisericile ortodoxe românești din străinătate, românii simt bucuria regăsirii și trăirii credinței strămoșești, participă la viața liturgică și își alină dorul mistuitor după cei dragi și după locurile natale, își reconfirmă identitatea lor profundă și își redescoperă originile.

Se adună mai ales în jurul unui preot de parohie, căruia îi spun în limba maternă nu doar păcatele la spovedanie, ci și problemele cotidiene.

Prin cult, dar și prin evenimentele culturale și acțiunile social-filantropice organizate de parohiile din diaspora română, sunt promovate valorile permanente ale Ortodoxiei și ale poporului român, se transmit tradițiile românești și se cultivă limba română, toate acestea contribuind la păstrarea identității culturale, etnice și ecleziale ortodoxe a românilor din diaspora.

Totodată, promovarea identității românești ortodoxe asigură o integrare socială în țările gazdă fără asimilare culturală și fără deznaționalizare.

Sperăm într-o conviețuire armonioasă a migranților români cu cetățenii din țările de adopție, mai ales acum când, în multe locuri din lume, criza medicală, morală, spirituală și economică se manifestă și prin tensiuni sociale care pot degenera în conflicte interetnice și interreligioase.

Cu multă dragoste părintească, îi îndemnăm pe românii care trăiesc departe de țară să rămână permanent în contact cu cei dragi rămași în țară, pentru ca distanțele geografice mari să nu producă îndepărtare sufletească sau înstrăinare spirituală a unora față de alții și să se păstreze unitatea familiei.

Sporirea comuniunii și conlucrarea fraternă între românii care muncesc sau studiază în afara României și cei dragi rămași în țară este o necesitate.

Îi îndrumăm pe credincioșii ortodocși din țară și din străinătate să prețuiască familia – constituită din bărbat, femeie și copii –, deoarece familia binecuvântată de Dumnezeu reprezintă spațiul intim cel mai de preț în care se exprimă iubirea conjugală, dar și dragostea părintească, filială și frățească.

Le adresăm îndemnul de a educa generația tânără în duhul iubirii de Dumnezeu, de Biserică și de neam, și de a le cultiva copiilor și tinerilor virtuți esențiale ca: dragostea și compasiunea, solidaritatea cu oamenii aflați în dificultate, blândețea, sinceritatea, curajul și încrederea.

Prin hotărârea Sfântului Sinod din 25 februarie 2009, **prima duminică după sărbătoarea *Adormirii Maicii Domnului* a fost dedicată migranților români, ca semn al permanentei griji pastorale a Bisericii Ortodoxe Române față de românii stabiliți definitiv sau temporar în străinătate**.

Îi încredințăm că Biserica Ortodoxă Română, ca o mamă spirituală care nu-și abandonează niciodată fiii, prin vrednicii ierarhi și preoți misionari în diaspora, le va fi în continuare alături, susținându-i atât prin rugăciunile ei permanente, cât și prin activitățile ei concrete pastorale, social-filantropice și culturale.

***

De asemenea, **Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a declarat anul 2021 ca *An Comemorativ al celor adormiți în Domnul; valoarea liturgică și culturală a cimitirelor*.**

Pomenirea în Biserică a celor adormiți în Domnul constituie un act de credință ortodoxă și mărturie a iubirii față de semeni.

Pentru cinstirea memoriei lor, Biserica Ortodoxă păstrează o rânduială amplă de slujbe și pomeniri (parastase) care cuprind rugăciuni și cereri pentru iertarea păcatelor acestora, odihna și mântuirea sufletelor lor.

Cimitirele au desigur o semnificație liturgică, dar și o valoare culturală. Ele sunt expresia respectului și pioasei aduceri aminte față de înaintași.

Timpul orientat de credincioși spre Învierea de obște se exprimă și prin permanenta comemorare a celor adormiți în Domnul, în rândul lor numărându-se și **eroii neamului nostru românesc**.

Pomenirea eroilor din toate timpurile și din toate locurile, ca și cultul morților în general, constituie manifestări de statornicie în credință, de continuitate și unitate în cuget și simțiri de-a lungul generațiilor.

Este semnul neuitării și prețuirii noastre pentru jertfa lor și speranța comuniunii lor veșnice cu Hristos Domnul, în nădejdea învierii și a vieții veșnice.

Istoria Bisericii Ortodoxe Române dă mărturie peste veacuri despre grija pe care a avut-o pentru memoria înaintașilor.

La fiecare Sfântă și Dumnezeiască Liturghie sunt pomeniți ierarhii Bisericii, ctitorii, miluitorii și binefăcătorii sfintelor lăcașuri, eroii, ostașii și luptătorii români din toate timpurile și locurile care s-au jertfit pe câmpurile de luptă, în lagăre și în închisori, pentru apărarea patriei și a credinței ortodoxe strămoșești, pentru întregirea neamului, pentru libertatea, unitatea și demnitatea poporului român, precum și toți cei adormiți din neamurile noastre.

Ne rugăm Preamilostivului Dumnezeu să-i binecuvânteze pe toți românii, din țară și din străinătate, dăruindu-le sănătate și mântuire, ocrotindu-i de tot răul și întărindu-i în tot lucrul bun, spre bucuria Bisericii noastre și a poporului român de pretutindeni, iar pe cei adormiți în Domnul să-i așeze în ceata drepților și să le dăruiască odihnă în lumina și iubirea Preasfintei Treimi.

†**DANIEL**

Daniel

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Satul românesc – vatra tradiției bisericești și a culturii naționale

† Dr. TIMOTEI SĂTMĂREANUL
Arhiereu-Vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului

Satul românesc, păstrător fidel al tradiției bisericești și al culturii naționale, a fost, de-a lungul timpului, spațiul în care s-au dezvoltat și s-au desăvârșit valorile spirituale, culturale și morale ale neamului. Parohiile ortodoxe românești au reprezentat, atât la sat, cât și la oraș, alături de Școală și Familie, principalii factori de coeziune, de unitate românească.

Vorbind despre Biserica străbună a satului românesc, Ion Agârbiceanu spunea că *„Biserica străbună, rămasă de la bătrâni, așezată afară din sat*", ca *„semn al vitregiei timpurilor"*, înconjurată de morminte, stând ca o *„santinelă obosită de vegherea cea îndelungată peste cei vii și peste cei morți"*, trecând multe vremuri peste ea, este văzută ca fiind *„casa unde locuiește Stăpânul lumii, arătând muritorilor limanul dorit, portul în care, debarcând, vor afla fericirea, pe care în lume zadarnic au căutat-o. Fiecare sat își are pe Dumnezeu în Biserica sa!"*. De aici, Dumnezeu îl privește pe fiecare om, binecuvântându-i fiecare clipă a vieții. *„Când se crapă de ziuă* – spune Ion Agârbiceanu mai departe – *și țăranul se scoală și se gată să meargă la lucrul câmpului, Dumnezeu-Fiul, din mica bisericuță, îl vede și-i binecuvântă începutul"*.[1]

[1] **Ion Agârbiceanu**, *Biserica*, în rev. „Unirea", XIII, nr. 6, 14 febr. 1903, p. 56-57.

Așadar, o viață spirituală, clădită pe temeiuri creștine, este întreaga zestre ce ne-a rămas din vechiul sat românesc, alături de cea culturală, și ea avându-și rădăcinile în același străvechi sat românesc. Calitățile specifice ale sufletului românesc – bunătatea, blândețea, îndelunga răbdare, simțul dreptății, lipsa lăcomiei, mulțumirea cu puțin, tăria în fața morții și multe alte virtuți care ne-au păstrat prin veacuri – n-au fost nicăieri mai bine cultivate, de țăranul român, decât pe pământul străbun al satului său, lăsat moștenire din moși-strămoși.

În acest sens, același prozator al satului românesc, Ion Agârbiceanu, avea să spună: *„Cetatea neamului românesc, de peste două mii de ani, a fost satul, în care abia gardul a fost recunoscut. Cetatea aceasta a avut două întărituri puternice, mai rezistente decât zidurile cetăților romane: pământul, moșia, în care am muncit vara, și cerul deasupra, în care ne-am pus credința. Satul românesc, în aceste două fortărețe ale sale, s-a împotrivit furtunilor cărora mândre și puternice cetăți de piatră nu le-au putut rezista, El, satul românesc, a rămas. Cetățile sunt ruine.*"[2]

Pe lângă perceperea atemporală a istoriei de către țăran, pe care o subliniază Lucian Blaga, expresia *„veșnicia s-a născut la sat"* poate semnifica și faptul că la sat, mai mult decât la oraș, pot fi mai ușor percepute și apreciate prezența Creatorului în natură, valoarea naturii înconjurătoare ca dar a lui Dumnezeu, care trebuie cultivat în relație de recunoștință față de Dăruitor, precum și legătura indisolubilă dintre cult și cultură, având ca bază agricultura.

După cum observă părintele Dumitru Stăniloae, țăranul român vede prezența harică și ocrotirea milostivă a lui Dumnezeu în toate cele prezente în jurul său; Îl vede pe Dumnezeu în taina naturii. Un peisaj frumos din natură e pentru el un adevărat rai. Cum se spune în Miorița: *„Pe-un picior de plai,/ Pe-o gură de rai"!* Înconjurat de frumusețea naturii el se simte atât de aproape de Dumnezeu, de Maica Domnului, încât folosește pentru ei diminutive: „Dumnezeu Drăguțu", „Măicuța Domnului".[3]

Trăind în mijlocul naturii – ca în adevărata revelație naturală – țăranul român a descoperit, în ea și în puterile ei, Ființa supremă, Care ocârmuiește toate, cunoștință la care mai cu greu ajung cei care trăiesc între zidurile orașelor. Din această credință, în Ființa supremă, a izvorât, spune Ion Agârbiceanu, partea cea mai bună din tăria noastră prin veacuri. Ea ne-a dat liniștea îndelung

[2] **Ion Agârbiceanu**, *Satul românesc în sărbători*, în rev. „Satul", IX, nr. 98, Ianuarie 1939, p. 8.
[3] **Dumitru Stăniloae**, *Reflecții despre spiritualitatea poporului român*, în „Opere complete", vol. IX, Editura Basilica, București, 2018, p. 164-165.

răbdătoare în toate vitregiile ce s-au abătut peste noi.[4] Așadar, „*temeiul vieții noastre naționale, cu energiile și biruințele ei, a rămas, până azi, tot satul românesc*”, afirmă același scriitor.[5]

Pornind de la realitatea că satul românesc, cultura tradițională și modul efectiv de viață al locuitorilor din sate se schimbă, este firesc să ne aplecăm cu multă atenție asupra acestui aspect și, mai mult decât atât, să vedem cum putem conviețui cu noul, care parcă ne și scoate puțin din amorțire, dar, de cele mai multe ori, ne și înspăimântă.

Greutățile îndurate în ultimul secol de țăranul român au avut efecte devastatoare la nivelul identității și mentalității sale, lovind adânc în normalitatea sau în firescul vieții sale tradiționale și generând în mediul rural transformări negative de ordin spiritual, cultural și demografic.

Criza actuală a satului românesc este amplificată de tensiunea încă existentă între potențialul de dezvoltare și neputința de afirmare. Țară cu pământ bogat, dar cu țărani săraci! Mult teren agricol, dar fărâmițat; multe speranțe, dar puține mijloace de a lucra eficient și de a valorifica deplin recolta obținută.

Potrivit datelor oficiale publicate de Ministerul Agriculturii și al Dezvoltării Rurale, precum și de Institutul Național de Statistică, România are o suprafață totală de 238.397 km^2 și o populație rezidentă de 19,5 milioane de locuitori (Comunicatul de presă al I.N.S. nr. 215 din 29 august 2018), ceea ce reprezintă, demografic, 3,9% din populația totală a Uniunii Europene. Zonele rurale din România acoperă 87,1% din teritoriul țării și aproximativ 45,7% din populația țării locuiește în mediul rural, adică puțin peste 8,5 milioane de persoane. Iar 30% din populația țării este angajată în agricultură.

Cifrele amintite sunt dovada concretă a faptului că potențialul rural al României este unul foarte ridicat, dar puțin exploatat.

În contextul provocărilor contemporane, al migrației și al depopulării satelor, Biserica Ortodoxă Română, ca o mamă iubitoare, militează cu responsabilitate pentru dezvoltarea rurală, deoarece majoritatea populației sărace din mediul rural aparține Bisericii noastre.

Este învederat faptul că, în satul unde nu este biserică, unde nu este preot, unde nu este casă parohială – sau preotul nu locuiește în sat, ci la oraș, făcând naveta la parohie – există mai multe cazuri de alcoolism, mai multă

[4] **Ion Agârbiceanu,** *Satul românesc în sărbători*, p. 8.
[5] *Ibidem*, p. 8.

singurătate, mai puțină solidaritate între oameni, mai puțină comuniune și mai puțină bucurie.

Acolo unde există cooperare strânsă între preot, primar, învățător și medic, între toți factorii de răspundere, se creează speranță și comuniune, contribuind foarte mult la dezvoltarea activității social-pastorale și de ajutorare a celor săraci și bolnavi.

Căci tocmai spre această comuniune lucrătoare în iubire trebuie să tindem mereu pentru a ne putea manifesta pe deplin adevărata vocație creștină. Să-l rugăm pe Dumnezeu pentru aceasta!

Bibliografie

AGÂRBICEANU Ion, *Biserica*, în rev. „Unirea", XIII, nr. 6, 14 febr. 1903.

IDEM, *Satul românesc în sărbători*, în rev. „Satul", IX, nr. 98, Ianuarie 1939.

STĂNILOAE Dumitru, *Reflecții despre spiritualitatea poporului român*, în „Opere complete", vol. IX, Editura Basilica, București, 2018.

Dinamica pastoral-misionară din Eparhia Maramureșului și Sătmarului determinată de fenomenul migrației. Provocări și perspective în viața bisericească

Pr. Drd. Marcel Ioan MALANCA
Protopop al Protopopiatului Ortodox Român Oaș

1. Introducere

Actualitatea tematică. Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în ședința de lucru din 28 octombrie 2019, a declarat anul 2021 ca fiind „Anul Omagial al pastorației românilor din afara României", o atitudine firească și binevenită într-un moment prielnic, în condiții în care **Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică** (OCDE) a anunțat în 2019 că diaspora românească este una dintre cele mai numeroase, ocupând în prezent locul 5 la nivel internațional.[1] Este un moment oportun pentru a ne îndrepta mai mult atenția asupra diasporei, deoarece „umanitatea a intrat într-o nouă epocă, cea a migrațiilor"[2], hotarele aparent se volatilizează, iar dincolo de barierele ideologice

[1] OECD (2019), *Talent Abroad: A review of romanian emigrants*, OECD Publishing, Paris, 2019, p. 26. Potrivit OCDE – **Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică –**, cei mai mulți români din diaspora se află în Italia (peste 1 milion), Germania (680.000) și Spania (573.000).

[2] **Remus Gabriel ANGHEL**, **Istvan HORVATH**, *Sociologia migrației. Teorii și studii de caz românești*, Ed. Polirom, Iași, 2009, p. 14.

sau materiale, se află confraţii noştri, de un neam şi de o credinţă, fiii pământului românesc, plecaţi în străinătate. Românii „de dincolo" reprezintă acum, mai mult ca altădată, o prioritate pentru Biserica Ortodoxă Română, iar activităţile desfăşurate de clericii din diaspora, dar şi de către cei din ţară, au în vedere atât aspecte care ţin de viaţa duhovnicească, cât şi de păstrarea şi promovarea identităţii româneşti.

Biserica Ortodoxă Română are în grija ei o diasporă constituită în două moduri: a) prin trasarea noilor frontiere după cele două războaie mondiale, un număr foarte mare de români au rămas, astfel, în afara graniţelor de la nord-vestulul ţării până în sud; b) prin emigrare în mai multe valuri, cel mai consistent val desfăşurându-se în perioada post-revoluţionară, neîncetând până azi.[3]

Importanţa temei pentru a înţelege dinamica misionară a Bisericii. Una dintre cele mai intensive lucrări misionare ale Bisericii Ortodoxe Române din ultimele decenii este grija spirituală manifestată faţă de fiii poporului român, aflaţi în străinătate. Biserica nu poate, nu are voie şi nu concepe să se înstrăineze faţă de membrii ei, nu poate fi insensibilă la nevoile pastorale ale credincioşilor ortodocşi români stabiliţi în diaspora. Dinamica eclezială se regăseşte aşadar în procesul de organizare a eparhiilor şi parohiilor ortodoxe din diferite ţări ale lumii, pentru a asigura românilor credincioşi o pastoraţie vie, pentru a păstra şi dezvolta în sufletul lor modelul unei vieţi cotidiene apropiate celei din ţară, cu valori, tradiţii, simţăminte ce conservă identitatea religioasă, culturală şi naţională a migrantului.

Migraţia: călătorie sau exod? Migraţia a existat dintotdeauna şi a reprezentat în istorie pentru un popor fie un mijloc de căutare a identităţii (popoarele nomade), fie o înstrăinare definitivă de pământul nativ (marile exiluri, robii), fie o călătorie spre locul genezei (cazul poporului lui Israel), dar uneori a însemnat şi cucerirea unor teritorii străine sau colonizări. Călătoria unei persoane are întotdeauna un scop determinat şi o finalitate, reîntoarcerea în sânul familiei, al naţiunii, al Bisericii, fiind predictibilă. Exodul presupune o călătorie forţată, o excomunicare, o ieşire obligatorie din zona de confort, o dezrădăcinare, dar nu înseamnă neapărat înstrăinarea de simbolurile

[3] **Florin Spiridon CROITORU,** *Diaspora românească – realitate proeminentă şi provocare misionară,* în „Altarul Reîntregirii", Supliment Nr. 1/2015, p. 209.

identității. Călătoria prevede speranța, iar exodul anticipează finalitatea. Pentru păstrarea valorilor, identității, credinței și structurii ontologice a fiilor poporului român, într-o Europă postmodernă cosmopolită, este important să înțelegem mecanismele migrației și să ne străduim să nu încurajăm migrația ca un proces ce duce la autoexterminare identitară, ci să o controlăm până în momentul în care călătoria se încheie.

Să înțelegem pentru început, terminologia: ***imigrația*** – se referă la fenomenul deplasării sociale din exterior spre interior, la numărul oamenilor care intră într-o țară într-o perioadă determinată de timp; ***emigrația*** – deplasarea socială din interior spre exterior, numărul celor care se mută în afara granițelor țării de origine, definitive sau temporar, la un moment dat. Aceste două elemente produc *migrația netă*, adică pierderea sau câștigul de populație dintr-o țară, datorită migrației. În sociologie se vorbește desigur și despre *migrația internă* (deplasarea oamenilor de la o regiune la alta, de la sate la orașe sau invers), iar în teologie se abordează fenomenul *migrației confesionale* (deplasarea de la un cult spre altul).

Termenul ***diaspora***[4] are profunde rădăcini biblice care, la origine, se referă la totalitatea comunităților evreiești dispersate ca urmare a distrugerii Ierusalimului, iar prin extensie și în sens actual, se referă la un grup etnic aflat în afara granițelor țării de origine. În Noul Testament găsim relatări privind o diasporă a primilor creștini: „*Deci au zis iudeii, între ei: Unde are să Se ducă Acesta, ca noi să nu-L găsim? Nu cumva va merge la cei împrăștiați printre elini și va învăța pe elini?"* (In. 7, 35), iar Ap. Iacov scrie epistola și o adresează „*celor douăsprezece seminții, care sunt în împrăștiere"* (διασπορά)[5] (Iacov 1, 1). Aceeași adresare o regăsim în introducerea epistolei Sfântului Apostol Petru *„către cei ce trăiesc împrăștiați printre străini, în Pont, în Galatia, în Capadocia, în Asia și în Bitinia"* (1 Ptr. 1, 1).

Iată câteva dintre caracteristicile fundamentale ale unei diaspore:

- dispersarea dintr-o patrie originală în alte regiuni străine, din rațiuni economice, pentru căutarea unui loc de muncă, uneori din ambiții coloniale;

---

[4] Etimologic, cuvântul *diaspora* se compune din *dia*, ce desemnează „împrejurul", și *spora*, cuvânt ce înseamnă a „împrăștia". De aici sensul actual, de dispersare, împrăștiere a oamenilor împrejulul locului de origine, a țării de proveniență.

[5] NOVUM TESTAMENTUM Graece et Latine, Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart, 1999, p. 588. Pentru cuvântul „împrăștiere" din ambele texte, originalul grecesc Septuaginta utilizează termenul *diaspora* (διασπορά), iar Vulgata pe cel de „dispersione". Biblia de la 1688 folosește termenul arhaic „răschirare" (BIBLIA tipărită întâia oară la 1688, EIBMBOR București, 1977, p. 909).

- diaspora are o memorie colectivă și idealizează căminul ancestral, există o conștiință puternică de grup etnic, religios, conștiință bazată pe un sentiment de identitate, de istorie comună, de apartenență la aceeași Biserică, națiune, aceleași valori;

- în diaspora se dezvoltă un sentiment de empatie și solidaritate cu membrii co-etnici din alte țări;

- uneori apare o relație tensionată cu societatea gazdă, care, fie sugerează o lipsă de acceptare, fie îngrădește libertățile grupului etnic organizat în diaspora.[6]

În accepțiunea de azi, termenul *diaspora* definește comunități care se află pentru o perioadă de timp într-o altă țară decât cea nativă și practică mai multe tipuri de mobilitate (profesională, economică, culturală, religioasă etc.), își creează în țara respectivă afilieri, dar rămân conectați la țara de origine.[7]

2. Perspectiva biblică privind marile călătorii și actualitatea lor

Din momentul izgonirii protopărinților noștri din grădina Edenului, a început călătoria căutării, odiseea umanității cu scopul reîntoarcerii la frumusețea și „răcoarea raiului". Alungați din rai, Adam și Eva duc povara blestemului, ostenelii pentru subzistență („*blestemat va fi pământul pentru tine!... spini și pălămidă îți va rodi el și te vei hrăni cu iarba câmpului"* (Fac. 3, 17-18), cartea Facerei fiind explicită în nuanțarea acestui aspect. Însă una din suferințele pe care umanitatea și le asumă, sub povara blestemului, este cea a „călătoriei", de la naștere până la moarte, în acord cu sintagma augustiniană: „*Ne-ai făcut pentru Tine, Doamne. Și neliniștit este sufletul meu până nu-și va afla odihna întru Tine*".[8]

Istoria mântuirii cuprinde câteva episoade în care *călătoria* sau *migrația* comportă subînțelesuri fine și de o profundă actualitate a mesajului, episoade în care se regăsesc, după modelul creativ al Sfântului Ierarh Andrei Criteanul, tipologii umane și prototipuri istorice, după cum urmează:

---

[6] A se vedea rezumatul tezei de doctorat cu titlul *Diaspora. Modele și perspective*, **Pr. Drd. Ion. Narcis MUNTEANU**, lucrare coordonată de Arhid. Conf. Univ. Dr. Gelu Călina în cadrul Școlii Doctorale de Teologie a Universității din Craiova, Disciplina „Misiologie și Ecumenism", Craiova 2020, p. 2.

[7] **Camelia BECIU**, *Diaspora și experiența transnațională. Practici de mediatizare în presa românească*, în „Revista Română de Sociologie", serie nouă, anul XXIII, București, 2012, nr. 1-2, p. 51.

[8] **Sfântul AUGUSTIN**, *Confesiuni*, trad. de Eugen Munteanu, Ed. Humanitas, București, 2018, p. 49.

Călătoria Patriarhului Iacob. Întoarcerea la „pământul părinților”. Una dintre aceste prototipuri se identifică în călătoria lui Iosif, a fraților lui și – în final – a Patriarhului Iacov, tatăl acestora. Iosif, numit și „copilul bătrâneților” lui Iacov (Fac. 37, 3), este vândut de frații lui unor negustori ismaeliți și dus în Egipt, unde, printr-o anumită conjunctură, dar cu voia lui Dumnezeu, ajunge în casa lui Putifar, dregător și comandant al gărzii Faraonului. Iosif – deși aflat pe pământ străin casei lui și între oameni a căror credință și cultură difereau radical de educația pe care el o primise în casa părintească – este descris ca fiind „îndemânatic”. „*Toate câte făcea el, Domnul le sporea în mâna lui*” (Fac. 39, 2-3), corectitudinea, moralitatea și cinstea creându-i oportunitatea de a deveni o slugă de încredere a stăpânului său, Putifar, iar ceva mai târziu de încredere chiar pentru mai-marele temniței, unde fusese închis. Spre final, Iosif devine tâlcuitorul și sfetnicul Faraonului, primind puterea de a guverna și administra pământul Egiptului în anii de belșug, dar și de sărăcie ce au urmat. Primului născut al său, Iosif i-a pus numele Manase, deoarece și-a zis: „*m-a învrednicit Dumnezeu să uit toate necazurile mele și toate ale casei tatălui meu*” (Fac. 41, 51), acest nume sugerând așadar înstrăinarea de pământul natal. Înfometarea și sărăcia prevestite cu 7 ani în urmă, i-au determinat pe fiii lui Iacov, la îndemnul tatălui lor, să părăsească casa părintească; călătoria lor începând, așadar, de la nevoia de a-și asigura subzistența, de a trece peste pragul foametei și al sărăciei. Părinții rămân acasă, iar fiii pleacă – cu binecuvântare – să își găsească rostul și să își ajute familiile.

Ceea ce este extrem de relevant în povestea înstrăinării lui Iosif, a călătoriei fraților lui, este legat de faptul că fiecare dintre aceștia au dus cu ei în pământ străin, în pâmântul Egiptului, credința și educația pe care le-au primit în casa părintească, credința în Dumnezeu Savaot și jertfa pentru familie. Iosif întrevede în povestea călătoriei lui lucrarea lui Dumnezeu, Care „*m-a trimis… ca să păstrez o rămășiță în țara voastră și să vă gătesc mijloc de trai în țara aceasta și să cruțe viața voastră printr-o slăvită izbăvire*” (Fac. 45, 7). Iosif nu uită nicidecum de pronia lui Dumnezeu și după ani de zile petrecuți într-un pământ păgân, recunoaște ferm: „*Dumnezeu m-a făcut stăpân peste tot Egiptul*” (Fac. 45, 9). Deși Iosif își strămută întreaga familie din pământul străbun al Canaanului în pământul străin al Egiptului, asigurându-le un statut aparte și condiții materiale din belșug, cartea Facerii ne spune că migrația lui Iacov și a fiilor lui a stat sub pecetea lucrării lui Dumnezeu, care-i spune lui Israel: „*nu te teme a te duce în Egipt, că acolo am să te fac neam mare. Am să merg cu tine în Egipt Eu Însumi și tot Eu am să te scot de acolo…*”

(Fac. 46, 3-4). Iacov nu-și declină identitatea și crezul în pământul străin casei lui, dimpotrivă, „*l-a binecuvântat pe Faraon*" (vs. 7 și 10), iar un act impresionant al patriarhului este cel privitor la sfârșitul vieții lui: nu a acceptat să fie îngropat în pământ străin, punându-l pe Iosif să se jure că-l va duce și-l va așeza în mormânt „*lângă părinții*" lui (Fac. 49, 29), în pământul sfânt în care s-a născut.

Exodul poporului ales și drumul spre „pământul făgăduinței" sau „întoarcerea acasă". Ieșirea din robia egipteană de peste două secole a fiilor lui Israel reprezintă probabil cea mai concludentă dovadă a conștientizării apartenenței față de un pământ, față de un neam, a fidelității față de o promisiune sau față de un legământ încheiat la un moment dat, a durerii înstrăinării, dar și a dorului revenirii „acasă".

Migrația familiei lui Iacov fusese determinată de înfometare și lipsuri; urmașii patriarhului lasă pământul natal al Canaanului și sunt strămutați prin decret faraonic în ținutul Goșen, luându-și întreaga familie și avere (Fac. cap. 46). Ei înșiși devin păstori de vite în pământul egiptean, iar de-a lungul generațiilor se înmulțesc și se întăresc ca neam. Noii lideri egipteni văd un pericol în stabilitatea și unitatea ca neam a fiilor lui Israel, luând decizia de a-i oprima și de a le ucide copiii de parte bărbătească (Exod cap. 1), tratându-i ca pe niște sclavi, fără a fi lăsați să plece liberi, așa cum relatează cartea Ieșirii: „*Iată, neamul fiilor lui Israel e mulțime mare și e mai tare decât noi. Veniți dar să-i împilăm, ca să nu se mai înmulțească și ca nu cumva la vreme de război să se unească cu vrăjmașii noștri și, bătându-ne, să iasă din țara noastră!" De aceea au pus peste ei supraveghetori de lucrări, ca să-i împileze cu munci grele*" (Ieșire 1, 9-11).

De ce să nu îndrăznim să facem o analogie și să înțelegem, aplicând aproximativ aceiași parametri social-economici cu care suntem astăzi obișnuiți, că regatul egiptean a exploatat la maxim forța de lucru a unor emigranți, în interes pur economic, uzând de forța tiranică și despotică de care dispunea, insensibil și indiferent față de credința în Dumnezeu și abuzând de unitatea și conformarea unui neam care era totuși străin și stingher în pământul pe care-l locuia („*Cine este acela Domnul, ca să-I ascult glasul și să dau drumul fiilor lui Israel?"* / „*…pentru ce-mi stingheriți poporul de la lucru*?... *iată acum s-a înmulțit poporul acesta în țară și voi îl întrerupeți de la lucru*" / „*să fie dar împovărați de lucru oamenii aceștia*…" – Fac. 5; 2, 4-5, 9).

Pentru că neamul lui Israel avusese o casă de unde a plecat, „pământul părinților", pământul promis lui Avraam și urmașilor lui („*a zis Domnul către*

Avram: «Ieși din pământul tău, din neamul tău și din casa tatălui tău și vino în pământul pe care ţi-l voi arăta Eu. / ţara aceasta o voi da urmașilor tăi»" – Fac. 12, 1 și 7), întoarcerea în pământul făgăduinței este momentul crucial al istoriei poporului ales. Întoarcerea la origini este singura soluție pentru supraviețuire, pentru păstrarea identității și a credinței, pentru eternizarea neamului. Faptic și simbolic, trecerea de la robie la eliberare, din pământ străin spre pământul promis, reprezintă *Pesach-ul-Paștile*; pentru noi, toți: trecerea de la moarte la viață. Încetarea exilului egiptean și revenirea la „pământul părinților" este, cu siguranță, cel mai profund exemplu biblic pentru a înțelege că vitalitatea și conservarea valorilor unui popor se află în strânsă legătură cu pâmântul unde acesta s-a născut.

Exilul babilonian. Captivitatea și durerea înstrăinării.

Un alt episod fundamental în creșterea și formarea poporului iudeu este cel al robiei de patru decenii a fiilor Regatului lui Iuda. Începând cu anul 587 î.Hr, Nabucodonosor devastează Iudeea, arde Templul, transformă Ierusalimul într-un morman de ruine și deportează un mare număr de iudei în ţinutul dintre fluviile Babilonului. Se împlinesc profețiile lui Ieremia privind aspra pedeapsă a poporului, regăsită în exilarea forțată într-un pământ străin. Pedeapsa este prevestită de marele profet pentru că poporul devine formalist, nu trăiește în Duhul lui Dumnezeu și nu dovedește prin fapte credința (Ierem. 4, 4). De ce trebuie menționat acest episod? Deoarece înțelegem durerea înstrăinării poporului de pământul natal, de Templul lui Dumnezeu, de altarele de jertfă și de cei rămași, în perioada ocupației păgâne. Înțelegem suferința unui neam care nu se poate desfășura firesc în mod captiv, dar care nu renunță la propria identitate și nu-și trădează crezul spiritual, ceea ce le-a oferit iudeilor speranța reîntoarcerii acasă și a reconstruirii moștenirii sfinte. Psalmul 136 este psalmul simbol al suferinței în exil, călătorie, înstrăinare sau captivitate, dar psalmul este și o „cântare a tăcerii", întrucât robii evrei, copleșiți de nostalgia față de pământul lor sfânt, refuză să-și exprime chiar și durerea, atârnându-și harpele în sălcii. Paradoxal, această stare de tristețe și acest episod al exilării se petrece în ţara cu „*apele cele mari și pline de comori*" (Ier. 51, 13), Babilonul. Putem îndrăzni să trasăm un arc peste timp și să facem o analogie cu noul Babilon, tot o țară „plină de comori", în care – poate nu întâmplător, dar cu siguranță simbolic – clădirea Parlamentului European – Louise Weiss, reproduce futurist imaginea Turnului Babel din tabloul lui Pieter Brueghel cel Bătrân (pictat în

anul 1563)[9]. Ne întrebăm: nu retrăim oare același exil forțat, o călătorie aflată sub amprenta unei dominații babiloniene moderne? O dominație care, în mod evident, seamănă multă *confuzie* (după tâlcuirea Fer. Ieronim, Babilon înseamnă „confuzie"), care a creat în ultimii zeci de ani un context favorabil pentru a dilua valorile tradiționale ale Europei „Christiana". Psalmul 137 redă, așadar, un conflict între două culturi, două lumi diferite, între identitatea unui popor cu valori sacre și a unuia cu tendințe dominatoare. Acest conflict milenar continuă și astăzi, la un alt nivel.

Un personaj providențial din perioada exilului în Bbilon este profetul Iezechiel, el însuși trăiește drama exilului, își desfășoară misiunea porfetică doar în exil, iar conaționalii deportați văd în el un preot desăvârșit, care știe totul despre legea mozaică. Are rolul de a păstra vie făclia credinței poporului în Dumnezeu și întreține speranța întoarcerii în țara lui[10]. Poate vom înțelege mai ușor cât de importantă este misiunea ierarhiei bisericești în rândul semenilor noștri exilați de vitregia soartei. Iată, de exemplu, cât de edificator expune Preasfințitul Părinte Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, această idee: *„când cele 4 milioane de români au ales să plece afară, Biserica Ortodoxă i-a urmat, a plecat împreună cu ei, nu i-a lăsat singuri, a trimis pentru început preoți…, a înființat comunități, apoi episcopii, parohii și mănăstiri. A construit biserici, a făcut școli românești, pentru că preotul ortodox român se consideră și este, cu adevărat, apostol al neamului."*[11]

Fuga în Egipt. Ocrotirea familiei. Printre aceste relatări istorice care expun analogic suferința și povara înstrăinării sau migrației, se regăsește și fragmentul biblic al „fugii în Egip", o exilare forțată și determinată de împrejurări greu de înțeles: Irod plănuiește uciderea Pruncului Iisus, seamănă teroare în întreg Bethleemul și în împrejurimile acestuia, luând viața tuturor celor născuți până la vârsta de doi ani. La îndemnul îngerului: *„Scoală-te, ia Pruncul și pe mama Lui și fugi în Egipt și stai acolo până ce-ți voi spune"* (Mt. 2, 13), Iosif pleacă în bejenie, aproape 3 ani și jumătate, după sursele copte, cu familia ce i-a fost încredințată spre ocrotire, spre un pământ din care părinții lui au fugit cu secole în urmă, lăsând în urmă amintiri triste. Într-un moment atât de

[9] http://www.cunoastelumea.ro/cladirea-parlamentului-uniunii-europene-sau-turnul-babel/ (accesat la 15 mai 2021).

[10] *BIBLIA sau SFÂNTA SCRIPTURĂ*, Ed. IBMBOR, București 2019, p. 566-867.

[11] **Preasfințitul Iustin HODEA, Episcopul Ortodox Român al Maramureșului și Sătmarului,** *Cuvântul pastoral la Duminica românilor migranți* (18 august 2019), p. 8.

dificil pentru Iosif, Maria Fecioara și Pruncul Iisus singura salvare de la moarte pare a fi acum calea exilului, o lungă călătorie printre străini, care a presupus un efort imens din partea dreptului Iosif de a oferi siguranță și liniște, hrană și apă, popas și odihnă celor pe care-i ocrotea; cu siguranță că Iosif a fost mereu conștient și încrezător că se află sub aripa ocrotitoare a îngerului care-i vorbea și sub pronia lui Dumnezeu, de care asculta cu toată ființa. Deși Scriptura nu oferă detaliile istorice privind itinerarul exilului, sursele tradiției copte descriu cu mare precizie cele mai importante momente din răstimpul celor peste trei ani de înstrăinare. Ce este important să reținem din acest episod este legat de faptul că, pe tot parcursul călătoriei, familia sfântă a fost mereu ocrotită și ferită de amenințările celor care încă îi urmăreau, faptul că prezența lor a marcat viața și a adus binecuvântare celor ce le-au oferit adăpost și siguranță (în cetățile Zagazig, Sakha, Mataryah-Cairo, Maadi etc.) și faptul că, în ciuda vicisitudinilor, familia sfântă a trăit cu speranța reîntoarcerii acasă. Așadar, după un timp destul de lung, la același îndemn ocrotitor al îngerului, Iosif și Maria revin în cetatea lor natală cu Iisus, Care, la plecare, nici măcar nu era născut.

Călătoriile pauline. Misionarismul primar și actual al Bisericii. Sfântul Apostol Pavel, cunoscător excelent al limbii grecești, cetățean roman, în tinerețe vestit fariseu și elocvent tânăr evreu, care a trăit alipit de tradiționalismul oficial, intolerant și persecutor, devine, după convertire, călătorul misionar prin excelență sau „apostolul călător", cel mai reprezentativ misionar creștin al Bisericii primare. Vreme de aproape 14 de ani întreprinde marile sale călătorii kerigmatice[12], toate cu punctul de pornire din Antiohia și acoperind zona Asiei Mici, partea vestică a Siriei, sudul Macedoniei, împrejurimile Mării Egee, trecând prin Atena, Tesalonic, Corint, Damasc, Efes, Ierusalim, Bereea, Listra etc. După o misiune neobosită și totuși neîntreruptă, Sfântul Apostol Pavel încheie peregrinajul în Roma antică, acolo unde, în jurul anului 67, a fost martirizat.

Am realizat acest tablou al personalității și al itinerarului misionar paulin, întrucât activitatea apostolului neamurilor se regăsește într-un cadru social și politic-cultural care prezintă câteva asemănări celui pe care-l trăim noi azi:

[12] Kerigma (gr.: κήρυγμα de la verbul κηρύσσω) = desemnează acțiunea de „proclamare", „propovăduire", „anunțare" pe care o făceau trimișii lui Dumnezeu, apostolii, ucenicii etc. Pentru edificarea sensului, vezi textele de la: Mt. 3, 1; Lc. 4, 18-19; Rm. 10, 14. Se folosește cel mai des expresia "kerigma apostolică".

o lume cosmopolită antrenată sub egida vastului Imperiu Roman, în care politeismul, ca formă de manifestare cultică și religioasă, se împletește cu cele mai sofisticate și complexe filosofii antice, în care moralitatea și virtutea sunt în decadență totală (Corintul era renumit pentru desfrâul locuitorilor și libertinajul moravurilor), cu marile orașe împânzite de statui și temple ridicate în cinstea falselor zeități (F.A. 17, 16), dar, totuși, aglomerate de intelectualii și literații vremii.

Sfântul Pavel face parte din diaspora iudaică elenizată. În încercarea de a-l face cunoscut pe Dumnezeu, de a face cunoscută jertfa și Învierea lui Hristos, neobositul călător Pavel uzează de o stratagemă misionară în care își adaptează cuvântările și se străduiește mereu ca expunerile sale sa fie în concordanță cu arsenalul de gândire și simțire al auditoriului; alocuri, propovăduiește sau predică (în special în sinagogi sau comunitățile iudeo-creștine), în alte locuri vorbește liber sau dialoghează (în mijlocul păgânilor politeiști sau a filosofilor), pe de o parte întâmpină scepticism, ironie, prejudecăți și superficialitate în expunerile sale din Atena și Areopag (F.A. cap. 5), deși vorbește prudent, elocvent și delicat, pe de altă parte, în cele mai multe situații, „*aducea la credinţă iudei și elini*", întrucât „*mulţi… auzind, credeau și se botezau*" (Corint, F.A. cap. 18, 4 și 8).[13]

Într-o lume foarte asemănătoare celei de acum două milenii, teologia Sfântului Apostol Pavel ne face să înțelegem că pentru a-L mărturisi pe Dumnezeu celor aflați în stare de negație sau necreștini, trebuie să te adaptezi, să observi, să cauți (să te adaptezi atmosferei culturale, să observi credințele audienților, să cauți puncte de contact cu ascultătorii)[14]. Același apostol ne învață să înțelegem „diversitatea darurilor, a slujirilor și a lucrărilor în Biserică, subliniind vocația și lucrarea fiecăruia", „să menținem echilibrul extrem de fragil și sensibil, între literă și duh" și să aplicăm principiul: „*cuvântul meu și propovaduirea mea nu stăteau în cuvinte de înduplecare ale înțelepciunii omenești, ci în adeverirea Duhului și a puterii* " (1 Cor. 2, 4-5).

---

[13] Mai multe detalii despre lucrarea predicatorială a Sfântului Apostol Pavel în Atena și Areopag, la **Pr. Lect. Dr. Ion BAJAU** în *Mitropolia Olteniei*, serie noua - anul LI, nr. 1-2, ianuarie-aprilie 1999, p. 51-60.

[14] **Adrian MURG,** *Evanghelia în capitala culturii păgâne. Sfântul Apostol Pavel și Atenagora Atenianul*, în *„Studii Teologice"* nr. 3, 2017, p. 101-119.

3. Migrația din ultimele trei decenii și adaptabilitatea în timp a Bisericii față de acest fenomen

Viața Bisericii în perioada post-decembristă. Evenimentele consumate la revoluția din decembrie 1989 au determinat schimbări majore în sfera vieții religioase, pe lângă cele de natură social-politică. Provocările în fața cărora s-a aflat Biserica Ortodoxă au fost mari. Tonul a fost dat de curajul celor care, ajunși în fața Catedralei Ortodoxe din Timișoara, se opreau, îngenuncheau și rosteau cu glas tare rugăciunea „Tatăl Nostru", gest repetat câteva zile mai târziu de miile de oameni, care, adunați în Piața Operei, scandau liber: „Există Dumnezeu!"[15]. De aici începe libertatea de credință, una dintre cele mai profunde dimensiuni ale condiției umane, de aici începe libertatea politico-socială care a influențat masiv societatea, dar și comportamentul, gândirea, deciziile, traiul și viața religioasă a fiecărui membru al acesteea.

Startul perioadei post-revoluționare pentru Biserica Ortodoxă Română a fost extrem de dificil: înfruntarea criticilor gazetărești privind relaţiile dintre culte și stat în perioada comunistă, necesitatea combaterii prozelitismului sectar prin înființarea unor organizații misionare precum Asociaţia Studenţilor Creștini Ortodocși din România (A.S.C.O.R.), Liga Tineretului Ortodox, Liga Femeilor Ortodoxe Române, Frăţia Ortodoxă Română ș.a.; obținerea dreptului de a practica activităţi specifice de asistenţă religioasă în spitale, așezăminte culturale, orfelinate, azile, cămine și internate, școli, unităţi militare, penitenciare, existând lipsuri și sărăcie la capitolul activităţilor sociale și caritative. Încă din martie-aprilie 1990, Sfântul Sinod a trimis memorii Ministerului Învăţământului, cerând introducerea religiei ca obiect de studiu în întreg învăţământul, lucru ce nu a fost refuzat direct, dar nici aprobat de guvernanţii acelei perioade[16]. La ieșirea din epoca ateistă, poporul era încreștinat prin Taina Sfântului Botez, puține fiind cazurile copiilor instituționalizați care necesitau Botezul, în comparație cu fosta Republică Democrată Germană, care, după „căderea cortinei de fier", avea 73% din populație nebotezată[17].

---

[15] **Eugen L. NAGY,** *După 30 de ani (IV): Condiția Bisericii în România post-revoluționară*, pe https://www.contributors.ro/dupa-30-de-ani-iv-condi%C8%9Bia-bisericii-in-romania-post-revolu%C8%9Bionara/ (accesat pe 25 mai 2021).

[16] *„Vestitorul Ortodoxiei Românești"*, Anul II, nr. 6, 15 martie-1 aprilie 1990, p. 4. BOR inițiază un proiect de inițiativă legislativă și strânge 1,12 milioane de semnături din partea cetățenilor, cu mult față de cele 250.000 prevăzute de Constituție. Demersul legislativ a primit abia în aprilie 1997 validarea Curții Constituționale.

[17] **Pr. Prof. Dr. Ion VICOVAN,** în *Biserica Ortodoxă Română, la 30 de ani după căderea comunismului*,

În Eparhia Maramureșului și Sătmarului, în 1992, dintr-o populație stabilă totală de 939.360 de persoane, ortodocși erau 65,56% (615.822). Fragmentat, în Maramureș erau 77,42% ortodocși (416.956), iar în Satu Mare erau 49,61% ortodocși (198.866). Până la recensământul din 2011, procentele au rămas aceleași (cu o variație pozitivă de cca 0,5%), în schimb a scăzut considerabil numărul fizic: de la 939.360 persoane în 1992, la 790.369 în 2011; respectiv de la 615.822 ortodocși în 1992, la 522.480 ortodocși în 2011.

În diaspora, au fost ridicate la ranguri superioare unele structuri ortodoxe românești (Arhiepiscopia Ortodoxă Română a Europei Occidentale și Meridionale, ridicată la rang de Mitropolie) și s-au înființat și reactivat noi structuri ortodoxe române precum Mitropolia Ortodoxă Română a Germaniei, Europei Centrale și de Nord (1993), Episcopia Ortodoxă Română din Ungaria (1999), Episcopia Daciei Felix (1997), Episcopia Ortodoxă Română din Italia (2007), Episcopia Ortodoxă Română din Spania și Portugalia (2007), Episcopia Ortodoxă Română a Europei de Nord (2007), Episcopia Ortodoxă Română a Australiei și Noii Zeelande (2007). În decembrie 1992 a fost reactivată Mitropolia Ortodoxă Română a Basarabiei.[18] La acestea mai consemnăm oganizarea religioasă a următoarelor comunități românești: Comunitatea Ortodoxă din Cipru (1995), Parohia Ortodoxă Română din Istanbul (2001), Parohia Ortodoxă Română din Johannesburg, Africa de Sud (2000), Parohia Ortodoxă Română "Sfântul Gheorghe" din Tokio, Japonia (2008), din Osaka-Nagoya (2008), din Damasc, Siria (2009).[19]

În ceea ce privește configurația religioasă din România, potrivit recensământului din 1992, perioada post-revoluționară începe cu un total de 22.810.035 locuitori, din care 89,5% sunt creștini ortodocși. Populația a scăzut treptat cu aproximativ 1.000.000 de persoane în fiecare deceniu.[20]

Imediat după revoluția din 1989, s-a înregistrat primul val al emigrației: în primii ani au plecat din țară, potrivit Eurostat, 15% din populația României. Ulterior, rata migrației a scăzut considerabil, datorită înăspririi regimului vize-

---

pe https://doxologia.ro/biserica-ortodoxa-romana-la-30-de-ani-dupa-caderea-comunismului (accesat la 26 mai 2021).

[18] **Pr. Prof. Dr. Mircea PĂCURARIU,** http://patriarhia.ro/v-c-realizari-si-perspective-dupa-1989-1195.html (accesat la 25 mai 2021).

[19] *Autocefalie și comuniune: Biserica Ortodoxă Română în dialog și cooperare externă (1885-2010)*, Ed. Basilica a Patriarhiei Române, București 2010, p. 644.

[20] Potrivit recensământului din 2002, dintr-un total de 21.698.181 locuitori, 86,7% sunt ortodocși, iar în anul 2011, din totalul de 20.121.641, 86,45% sunt creștini ortodocși. În 2021, cifrele estimează populația țării noastre la **19.237.691.**

lor și permiselor de lucru. În primii 5 ani după Revoluție, românii au plecat cu precădere în Israel, Turcia, Italia, Ungaria și Germania. În următorii 5 ani a crescut numărul celor care s-au deplasat spre Spania, Statele Unite și Canada, iar din 2001 până în prezent, pe fondul apariției vizelor Schenghen și a integrării României în UE, rata migrației a crescut exponențial, țările cele mai vizate fiind Italia, Spania, Franța, Germania, Ungaria, Austria ș.a.[21]

Credincioșii migranți din Maramureș și Sătmar. Note și caracteristici particulare. Există emigranți pentru care orientarea spre pământul de origine este dominant, există emigranți care se concentrează pe societatea gazdă, dar există și categoria celor care se regăsesc în ambele situații[22], aceștia din urmă se mai numesc și „transnaționali", deoarece fac parte din două sau mai multe societăți în același timp[23]. Este o regulă generală a experienței diasporei, care se aplică cu exactitate și în cazul confraților noștri migranți, din Maramureș și Satu Mare.

La recensământul populației din anul 2011, în județele Maramureș și Satu Mare s-au înregistrat un număr de 790.369 locuitori, cu o scădere procentuală de 9,57% față de recensământul din 2002. Reducerea numărului de locuitori se datorează migrației, scăderii considerabile a natalității și creșterii numărului celor decedați. În anul 2012 au fost săvârșite în eparhia noastră 3.000 botezuri și 4.500 servicii de înmormântare[24]. În anul 2020 au fost săvârșite: 3.186 botezuri, 5.747 înmormântări și 433 cununii[25], ceea ce înseamnă un regres demografic amenințător, numărul înmormântărilor este aproape dublu față de cel al botezurilor, anul trecut.

Ca să înțelegeți realitatea cutremurătoare, expun un studiu de caz: **Parohia Ortodoxă Racșa** din Protopopiatul Oaș număra, la recensământul din 2011, un total de 2.535 ortodocși. Dintre aceștia, cca 1.700 sunt plecați peste hotare, acasă rămânând câteva sute de persoane, preponderent populația

---

[21] **Lect. Univ. Dr. Daniela DĂNĂCICĂ**, *Caracteristici ale migrației în România,* în „Analele Universității Constantin Brâncuși din Târgu Jiu", Seria Economie, nr. 2/2010, p. 189-190.

[22] **Dumitru SANDU**, *Lumile sociale ale migrației românești în străinătate*, Ed. Polirom, Iași, 2010, p. 166.

[23] **Conf. Dr. Ecaterina ZUBENSCHI**, *Teoriile sociologice ale migrației*, în „CSEI Working Paper", Centre for European Studies, Iași, 10 dec. 2018, p. 56.

[24] **Pr. Dr. Vasile AUGUSTIN**, *Studiu comparativ al recensămintelor populației din punct de vedere confesional*, în „Ortodoxia Maramureșeană", Serie Nouă, Anul XXIII, nr. 23/2018, p. 35.

[25] În arhiva Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului, Doc. Nr. 87/6 februarie 2021, Sector Vicar Administrativ.

cu vârsta peste 60 de ani. 90% din numărul celor emigrați sunt concentrați doar în Regatul Unit, în mod special Londra; putem spune că parohia are două reședințe: la Racșa și la Londra. Situația demografică a Parohiei Racșa s-a dezechilibrat surprinzător, în mod negativ. În ultimii 10 ani (2011-2020) au fost botezați 193 copii, au fost cununate 124 cupluri, au fost înmormântați 257 creștini. Școala din localitate avea, în anul 2011, 250 elevi înscriși, azi numărul lor este de doar 140 de copii. Dacă luăm în considerare faptul că tinerii cununați au plecat aproape toți în diaspora și faptul că majoritatea copiilor botezați sunt născuți în diaspora și trăiesc acolo, statistic, pierderile demografice sunt consistente. Biserica resimte această povară, dar are avantajul faptului că această comunitate este profund tradițională și își păstrează rădăcinile ancorate în valorile moștenite și educate de Biserică acasă.

Potrivit statisticilor oficiale INSSE, au emigrat *definitiv* din județele Maramureș și Satu Mare, doar în 2019, un număr total de 947 persoane (448 din MM și 199 din SM), din care procentajul celor sub 19 ani este de 28,5%. Au emigrat *temporar* din județele Maramureș și Satu Mare, doar în 2019, un număr total de 9.790 persoane (5.660 din MM și 4.130 din SM), dintre aceștia 19,4% sunt tineri până la vârsta de 19 ani. Așadar, doar într-un singur an, 2019, au plecat declarativ peste hotare, din cele două județe, definitiv și temporar: 10.737 persoane (1,35% din totalul populației recenzate în 2011)[26]. În perioada 1992-2019, însă, au emigrat *definitiv* (au renunțat la domiciliul din România[27]), din județele Maramureș și Satu Mare, un număr de 22.777 români, persoane înregistrate oficial. La aceste cifre se adaugă toți ceilalți emigranți, definitiv sau temporar, declarați sau nu în registrele autorităților locale.

Pentru că ne interesează în mod direct situația românilor din eparhia noastră, iată o expunere sumară, pe protopopiate, privind țările de destinație alese de credincioșii pe care-i păstorim, în contextul migrației: *Protopopiatul Satu Mare*: Italia, Franța, Germania; *Protopopiatul Oaș*: Franța, Anglia, Italia, Austria, SUA, Spania etc. (emigrația depășește 50%), *Protopopiatul Carei*: Italia și Spania; *Protopopiatul Baia Mare*: Italia, Spania, Anglia ș.a.; *Protopopiatul Lăpuș*: Spania, Italia, Franța; *Protopopiatul Chioar*: Germania,

[26] Institutul Național Pentru Statistică – INSSE – 1998-2018. A se consulta pentru detalii și informații http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table (accesat la 2 iunie 2021).

[27] Definiția INSEE pentru emigranții definitiv: „persoanele (de cetățenie română) care emigrează în străinătate", „acțiunea prin care o persoană renunță la domiciliul din România și își stabilește domiciliul pe teritoriul altui stat."

Austria, Franța, Italia, Spania ș.a.;, *Protopopiatul Sighet*: Italia, Anglia, Spania, Franța, Germania; *Protopopiatul Vișeu*: Italia, Germania, Spania (emigrația depășește 20%). Protopopiatele în care în viața bisericească se resimte major deplasarea migranților, în cursul unui an civil, sunt Protopopiatele Oaș și Vișeu.

Plecările peste hotare a celor originari din zonele maramureșene și sătmărene s-au făcut după o așa-zisă „logică a rețelelor sătești sau regionale”[28], rețele care au întreținut fluxurile migratorii, le-au canalizat grupat (spre aceleași regiuni de destinație), au dezvoltat un anumit model de comportament social și prosperitate economică. Un exemplu elocvent este cel al localităților Certeze și Moișeni din Țara Oașului. Oșenii au constituit, începând cu precădere din 1994, o zonă în suburbiile Parisului, trainică până în ziua de azi. Cazul nu este singular, seria satelor pilon fiind completat de creștinii din Racșa, majoritari la Londra, cei din Borșa la Milano, Vama în Statele Unite etc. Spiritul solidar, legăturile ancestrale moștenite, dragostea necondiționată față de pământ, Biserică și credință, dar și caracterul înnăscut, firea moștenită, au făcut în așa măsură, încât creștinii eparhiei noastre să fie apreciați, alături de basarabeni și nord-moldoveni, ca fiind cei mai implicați credincioși migranți în organizarea și susținerea vieții bisericești din diaspora, cu precădere în țările europene de sorginte latină (Italia, Spania, Portugalia, Franța), acolo unde românii vibrează cu finețea elementelor de cultură, limbă și spiritualitate, ceea ce creează un sentiment de confort și de adaptabilitate.

Impactul social asupra instituției familiei. Fenomenul migraționist afectează societatea în ansamblu, dar urmările negative se observă la baza societății: familia. Migrația afectează atât structura, cât și funcționalitatea familiei.[29] Deoarece dislocarea de resurse umane este motivată de rațiuni economice, în primul rând, migrația a favorizat plecarea forței de muncă active, astfel că unul dintre părinții unei familii, ba chiar amândoi, de foarte multe ori, își lasă familia în țară și pleacă la muncă în străinătate pentru a asigura celor rămași acasă un nivel de trai mai bun. Se înțelege că se produce fracturarea nefirească a structurii familiei, în condițiile în care copiii rămân fără părinți[30], în grija bunicilor sau a unor tutori, în condițiile în care revenirea în

[28] **F.S. CROITORU**, *op.cit*, p. 215.

[29] **Aurora LUPAȘ**, *Efectele migratiei in societate si familie*, în „Comunicare, cultură și societate. De la teorie la practică”, vol. II, Trivent Publishing, 2018, p. 139.

[30] Potrivit Organizației „Salvați copii”, în anul 2017, numărul total al minorilor care au părinți plecați în străinătate, depășește 250.000. Vezi **A. LUPAȘU**, *op. cit.*, p. 140.

căminul conjugal și familiar se petrece periodic după cca 6-7 luni, în extrem de multe situații aceștia lipsind cu anii din sânul familiei. O presiune de acest gen asupra instituției familiei destabilizează iremediabil echilibrul natural, firesc, care se formează între soți, între părinți și copii, între familie și societate.

Efectele negative ale migrației, în ultimele decenii, sunt: rata divorțurilor în creștere, rata căsătoriilor și a natalității în scădere (Ministrul pentru Românii de Pretutindeni, Andreea Păstârnac, afirma faptul că în 2016 s-au născut mai mulți copii în străinătate decât în România[31], datele nu au fost confirmate de Eurostat, dar pune semne de întrebare), creșterea considerabilă a vârstei medii de căsătorire în rândul tinerilor, majoritatea copiilor migranților tineri se nasc în diaspora, părinții sau bunicii înaintați în vârstă sau bolnavi rămân singuri în țară, accesul copiilor la educație[32] și sănătate este limitat.

Efectele sunt și de ordin psihologic: suferința familiei pentru pierderea, chiar și cu titlu temporar, a unuia sau a mai multor membri ai familiei; se schimbă rolurile în familie (copiii care își cresc frații mai mici, bunicii care cresc și întrețin nepoții), copiii ai căror părinți sunt migranți au același profil cu al copiilor crescuți în familii monoparentale[33], se confruntă cu lipsa afecțiunii și unele nevoi emoționale ce nu pot fi satisfăcute. Toate acestea produc dezechilibru și destabilizează relația membrilor aceleiași familii. Privind tinerii și generațiile viitoare, e foarte posibil ca implicaţiile negative ale migraţiei să se vadă în timp, după câteva decenii și să nu mai poată fi combătute.

Decadența morală occidentală. Conflicte între generații și valori. Recunoaștem cu toții faptul că există o graniță a moralității, invizibilă, care desparte virtual țările est-europene de cele occidentale. Pe de o parte, în partea răsăriteană și balcanică, Ortodoxia este activ prezentă în viața credincioșilor și a societății în ansablu, iar preceptele moral-creștine încă reprezintă un ghid solid pentru organizarea legislației civile. Prin comparație, Europa Occidentală

---

[31] **Ion Narcis MUNTEANU**, *Migrarea satului românesc în Europa Occidentală,* în „Altarul Reîntregirii", nr. 2/2019, p. 110.

[32] Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în conformitate cu Temeiurile nr. 3769 din 19 iunie 2009 și 747 din 11 februarie 2010 , prin Sectorul *Teologic-Educațional,* în parteneriat cu *Fundația World Vision România*, derulează proiectul „Alege Școala!". Obiectivul general al proiectului îl constituie *prevenirea și combaterea fenomenului de părăsire timpurie a școlii și prevenirea delincvenței juvenile, efecte determinate și de fenomenul migrației.*

[33] **Raluca CRIȘAN**, *Tipul familiei, calitatea relației părinte-copil și efectele asupra stimei de sine, fumatului, consumului de alcool și adaptării școlare. Studiu asupra elevilor din județul Cluj* în „Sociologie Românească", volumul X, nr. 4, 2012, p. 114.

se dezice chiar în propriile constituții de originile ei creștine, iar direcția prevederilor legislative care reglementează viața socială, tinde să fie cea în care nu există niciun sâmbure de moralitate creștină sau valoare etică. Majoritatea țărilor în care s-au constituit grupuri entice românești, organizate administrativ-bisericesc și sudate în jurul valorilor creștine moștenite, sunt țări integrate în comunitatea europeană, în care sunt legiferate următoarele acte: homosexualitatea, avortul, eugenia[34], eutanasia și sinuciderea asistată[35], prostituția, parteneriatul civil (concubinajul legalizat), parteneriatul civil între persoane de același sex, căsătoria religioasă a persoanelor homosexuale, transexualismul și identitatea de gen, adopția permisă cuplurilor homosexuale, mama surogat[36], donarea de celule reproductive etc. În fața unor asemenea provocări, în condițiile în care niciuna dintre exemplele enumerate nu se regăsește în legislația românească, confrații emigrați duc o luptă mucenicească de mărturisire a credinței, a valorilor creștine și a crezului evanghelic. Decadența morală occidentală reprezintă pentru migranții români ceea ce reprezenta – în urmă cu două milenii – lumea păgână în mijlocul căreia viețuiau creștinii, uniți în Hristos și ocrotiți de harul divin. Problema devine acută dacă luăm în considerare faptul că o nouă generație a românilor emigrați deja s-a născut în diaspora în aceste trei decenii, existând riscul să apară diferențe de percepție, conflicte de moralitate între generații. Cu siguranță, preoții parohi resimt din plin diferența modului în care se raportează vârstnicii și tinerii la valorile morale și creștine fundamentale, moștenite sau educate.

Depopularizarea și volatilizarea tradițiilor. Migrația internă înseamnă părăsirea vetrelor sătești în favoarea vieții urbanizate, cosmopolite, iar la aceast fenomen suntem părtași majoritatea dintre noi. Depopularizarea satelor determină iremediabil sucombarea unui „mod de a trăi" („modus vivendi"), pierderea obiceiurilor, contaminarea sau dispariția tradițiilor, restrângerea comunităților creștine din jurul micilor biserici. „Efectele negative ale migrației sunt resimțite mai puternic de către românii proveniți din satele tradiționale, dar aceștia sunt cei care reușesc, inclusiv prin păstrarea tradițiilor, să evite con-

[34] Eugenie – disciplină, pseudoștiință care studiază aplicarea practică a biologiei eredității în ameliorarea genetică a individului, purificarea rasei.

[35] Sinuciderea asistată medical (SAM) – terminarea de către un pacient a propriei vieți, cu ajutorul sau asistența medicului (în practică diferența față de eutanasia voluntară este minimă).

[36] Mama surogat, sau mama purtătoare, este o femeie care acceptă, pe baza unui contract semnat la notar, să poarte o sarcină și să nască un bebeluș pentru un cuplu sau o femeie infertilă, renunțând de bunăvoie la orice drept parental asupra copilului.

secințele, uneori devastatoare în plan moral, ale dezrădăcinării și ale confruntării cu modernitatea".[37] Este un paradox. Modernitatea face presiuni pentru eliminarea religiei din viața socială, pentru desacralizarea ființei umane și angajarea ei într-o cursă frenetică după bunuri materiale, dar satul reconstruit în comunitățile diasporice îi asigură sentimentul de siguranță, revenirea în fire, iar preotul are un rol covârșitor în păstrarea valorilor religioase și culturale caracteristice satului românesc tradițional. Cunoaștem faptul că printre cei din urmă care rămân angajați cu responsabilități morale și sociale față de ultimele sate și cătune din această țară, se află preotul. Patriarhia Română este probabil singura insituție care are un reprezentant în fiecare comunitate de creștini, indiferent cât este de izolată sau depopulată, iar contribuția preoților la păstrarea tradițiilor este semnificativă, cel puțin în parohiile eparhiei noastre.

Membrii satului tradițional au sentimentul de siguranță stabil oferit de pământ, casă, familie, prieteni și Biserică. Este motivul pentru care românii încearcă să reconstruiască în diaspora universul satului lor tradițional[38], doresc „să se mute cu tot cu satul în străinătate." Poate că în țară a fost doar un credincios nepracticant, dar în diaspora devine practicant, îl caută pe Dumnezeu și își dorește o biserică în care să se slujească românește. După aceea aspiră la construirea unei biserici tradiționale, precum cea din satul său, astfel că biserica devine „locul de întâlnire a satului". Fără Biserică și-ar pierde repede identitatea, fiind mai ușor asimilați de băștinași, inclusiv prin formarea unor familii mixte.[39]

Satul românesc are o valoare națională unică, valoare europeană și universală și este „singurul foc viu creștin" (Peter Hurley) care a mai rămas să încălzească o Europă care se descreștinează, se secularizează, se înstrăinează de Dumnezeu și se ateizează pe zi ce trece."[40] Putem dezvolta ideea faptului că „satul românesc" are toate șansele să însămânțeze imensa Europă cu grăuntele de care are nevoie pentru a reveni la viață, la origini, pentru a-și aduce aminte de unde a pornit, iar dacă nu va reuși, cel puțin va germina în diaspora românească și va însufleți comunitățile de creștini români, în special moroșeni și sătmăreni, care datorează imens satului românesc și Bisericii pentru păstrarea identității și spiritualității.

---

[37] **I.N. MUNTEANU**, *op. cit*, p. 105.

[38] Un demers inedit al migranților din Țara Oașului (Moișeni, Certeze etc.) este organizarea în zonele rurale ale suburbiilor Parisului a celebrei sărbători câmpenești „Sâmbra oilor", în perioada mai-iulie, o veche și ereditară practică tradițională a oieritului, în care era implicat aproape întreg satul, chiar și preotul.

[39] **I.N. MUNTEANU**, *op. cit*, pp. 105-106.

[40] **Preasfințitul Iustin HODEA**, *op. cit*., p. 4.

Studiul efectuat de Ana D. Fărcaș din Baia Mare[41] în câteva locații ale diasporei relevă un anumit profil al migrantului român, cu următoarele caracteristici: românul nu renunță de tot la propria cultură, la tradiția din țara natală, se produc interferențe culturale în sensul în care identitatea emigrantului asimilează elemene noi și se adaptează; în procesul migrației, identitatea națională este cea mai relevantă; cea mai mare parte a celor care migrează se gândesc că, la un moment dat, vor reveni în țară; românii nu au uitat de tradițiile specifice marilor sărbători religioase, dar, în același timp, au dezvoltat și un interes pentru sărbători cu totul străine culturii noastre, cu precădere în familiile multietnice; pe de o parte, românii redescoperă obiceiuri pierdute (nunțile de zi), dar sunt influențați și de practici nefirești în educația noastră creștină (spaniolii nu prea își botează copiii, iar pentru copiii născuți în străinătate se folosesc prenume specifice țării de migrație, prenume „internaționale"), românii consideră că au învățat să fie mai organizați, mai răbdători, să acorde o importanță mai mare lucrurilor importante în viață, printre care tradițiile, familia și Biserica. Intervievații au recunoscut că și-au schimbat atitudinea în privința religiei ortodoxe, au devenit practicanți, au învățat să respecte rânduieli și să fie mai activi în viața eclezială, comunitară, iar aceasta se datorează rolului social pe care-l are Biserica în diaspora.[42]

Conform studiului profesorului Dumitru Sandu, județele Satu Mare și Maramureș sunt fruntașe la rata de prevalență a migrației[43] din sate în străinătate, cu peste 40% (în 2002), iar rata emigrării din sate în străinătate este mai mare în județul Satu Mare (peste 30%), decât județul Maramureș (20-30%) în 2002[44].

Taina Cununiei și Taina Botezului, provocări și perspective. Întrucât migrația este un fenomen social amplu, putem presupune, fără să greșim, faptul că efectele pe termen mediu și lung se întrevăd în cele două componente ale vieții spirituale care compun familia: căsătoria și nașterea.

---

[41] **Ana Daniela FĂRCAȘ, cerc. șt. dr.**, Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Centrul Universitar Nord din Baia Mare, Facultatea de Litere, Maramureș. Proiectul de cercetare se numește „Migrație și identitate în spațiul cultural românesc. Abordare multidisciplinară".

[42] **Ana Daniela FĂRCAȘ**, *Interferențe culturale observate la emigranții români din spațiul european*, în „Buletin Științific", Fascicula Filologie, Seria A, vol. XXIX, 2020, p. 283-297.

[43] Prevalența migrației înseamnă experiența totală a migrației resimțită într-o comunitate. La plecările temporare se adaugă numărul celor întorși și se obține un indicator de prevalență.

[44] **Dumitru SANDU**, *Cultură și experință de migrație în satele României*, în „Sociologie Românească", nr. 3/2004, p. 182.

Impactul negativ pe care-l simțim noi, preoții, în parohii, este legat de următoarele aspecte: foarte mulți tineri migrează în Occident, pentru studii sau pentru un loc de muncă, invocând ca pretext pentru amânarea căsătoriei necesitatea asigurării educației și a unei stabilități financiare. Este o abordare modernă foarte comună și trebuie acceptată deja ca o realitate de neclintit. Această atitudine însă face ca cei mai mulți tineri să amâne căsătoria, în cel mai fericit caz, sau să aleagă opțiunea unei vieți de cuplu care nu implică responsabilități (uniunea consensuală, concubinajul). Se întâlnesc tot mai des situațiile în care tinerii oficiază cununia civilă, dar amână considerabil de mult săvârșirea Tainei Nunții în biserică, din rațiuni ce țin de migrație, de revenirea în țară a membrilor de familie. Se înțelege că amânarea căsătoriei presupune implicit amânarea nașterii copiilor și determină scăderea natalității, întrucât majoritatea familiilor moderne nu doresc sau nu pot (din rațiuni biologice cauzate de vârstă) să aibă mai mult de doi copii. În raport cu migrația, o mare parte a cuplurilor căsătorite au ales calea străinătății, de aici încolo se poate presupune că fiecare copil născut în diaspora va aparține, foarte probabil, de țara gazdă. Șansele ca acești copii să rămână definitiv peste hotare este cu atât mai mare cu cât se apropie de vârsta școlarizării.

O altă schimbare generată de fenomenul migraționist este cea legată de timpul săvârșirii Tainei Cununiei. Se observă faptul că tinerii își organizează evenimentul căsătoriei în funcție de perioada disponibilă pentru revenirea în țară, iar în zonele profund marcate de migrație, acest lucru se întâmplă cu precădere în luna august, în perioada sărbătorilor Pascale sau ale Crăciunului și Anului Nou (acestea din urmă sunt întotdeauna perioade oprite pentru săvârșirea Tainei Cununiei). Întrucât majoritatea preferă organizarea nunților acasă, din motive lesne de înțeles, aceste acțiuni perturbă puțin firescul lucrurilor: perioadele sunt foarte aglomerate; solicitările pentru zilele oprite continuă să pună presiune asupra preoților; pregătirea pentru căsătorie tinde să se concentreze mai mult asupra părții exterioare, materiale, în detrimentul celei spirituale; anumite practici creștine legate de Cununie sunt afectate de obiceiuri deprinse în Occident. Evident, nu putem trece cu vederea o altă provocare, determinată și încurajată de fenomenul migrației: cel al căsătoriilor mixte.[45]

[45] Căsătoria mixtă presupune, în limbaj teologic, căsătoria religioasă a persoanelor cu disparitate de cult, dar există și accepțiunea expresiei „marriage migration", a căsătoriilor efectuate între migranți, un fenomen în creștere masivă în țările foarte dezvoltate. Pentru detalii privind acest aspect, a se vedea lucrarea lui Olesea CRUC: „Migrația populației și evoluția căsătoriilor mixte în cazul Republicii Moldova", 2009.

Privind Taina Botezului, fenomenul cel mai des întâlnit, generat de migrație, este cel legat de timpul săvârșirii ritualului de încreștinare. Foarte mulți copii botezați sunt născuți în diaspora și se întorc acolo. Vârsta la care sunt botezați depășește considerabil perioada celor 40 de zile de la naștere, cu care probabil suntem obișnuiți. În parohiile afectate de migrație, copiii sunt încreștinați mult mai târziu, de la câteva luni până la peste un an de la naștere. Ierurgiile premergătoare Tainei Botezului nu se mai împlinesc la timp sau deloc[46], numele copiilor nu se regăsesc întotdeauna în calendarul creștin sau în cultura poporului nostru. O anomalie în firescul lucrurilor este cea a săvârșirii Botezului pentru copil deodată cu Taina Cununiei părinților (în aceeași zi, succesiv); profitând de întoarcerea în țară, credincioșii comprimă evenimente care ar trebui să se petreacă într-o ordine naturală și morală.

Ar fi indicat ca oficierea acestor Sfinte Taine să fie gestionate de fiecare preot în așa măsură încât pastorația să nu se rezume strict la momentul săvârșirii serviciului liturgic. Trebuie acordată mai multă atenție perioadei pregătitoare a tinerilor pentru căsătorie prin programe catehetice dedicate[47], așișderea pentru pregătirea Tainei Botezului, iar după consumarea acestor evenimente, preotul să mențină o legătură vie și misionară cu familiile respective, chiar dacă s-au reîntors în diaspora.

Rolul Bisericii în păstrarea identității spirituale, culturale și etnice a românilor din diaspora. Din momentul constituirii grupurilor etnice românești, dincolo de frontierele țării, Patriarhia Română și-a manifestat preocuparea de a acorda atenție și sprijin românilor din diaspora, comunitățile bisericești dovedindu-se a fi – potrivit unui studiu realizat de Egidiu Condac în 2018 – „printre cele mai importante centre de coagulare a migranților, mai ales a celor de români”[48]. Chiar și în perioada 1948-1989, în pofida presiunii regimului comunist, au existat acțiuni de reorganizare a comunităților românești ortodoxe din străinătate, fiind trimiși preoți, cântăreți, amenajându-se spații liturgice cuvenite pentru serviciul divin. În respectiva perioadă,

[46] Rânduiala pentru femeia lehuză, rânduiala de punere a numelui la opt zile, rânduiala îmbisericirii și a curățirii lehuzei la 40 de zile.

[47] **Pr. Drd. Marcel Ioan MALANCA**, *Metode moderne de pastorație a familiei: pregătirea catehetică a mirilor pentru căsătorie,* în „Ortodoxia Maramureșeană”, Serie Nouă, Anul XXV, Nr. 25/2020, p. 209-223.

[48] **Egidiu CONDAC**, teza de doctorat *Evaluarea rolului rețelelor sociale și de sprijin a migranților români din regiunea Lazio, Italia,* (rezumat) Școala Doctorală a Facultății de Filosofie și Științe Social Politice, Domeniul Sociologie, Univ. Al. Ioan Cuza din Iași, 2018, p. 27.

credincioșii ortodocși români s-au organizat în două eparhii, una în SUA, cealaltă în Europa[49], iar pe lângă acestea s-au constituit câteva parohii în unele capitale europene.[50] La ora actuală, diaspora ortodoxă românească este organizată în patru mitropolii (cu episcopii sufragane) și trei episcopii aflate sub jurisdicția directă a Patriarhiei Române. Desigur, reamintim ființarea structurilor bisericești ale comunităților românești de la Locurile Sfinte, din Bulgaria (Sofia), din Japonia, din Sfântul Munte (Schiturile Prodromu și Lacu), din Cipru, Turcia (Istanbul), Africa de Sud (Johannesburg), Siria (Damasc) și Croația (Zagreb)[51].

În toate eparhiile din afara hotarelor țării sunt organizate așadar: *1.337 de parohii și filii, 64 de așezăminte monahale ortodoxe românești, deservite de 1.245 de clerici români.* Dar mai există și *ortodocși români aflați în alte jurisdicții bisericești,* pe continentul european și pe continentul american, ori în alte părți ale lumii.[52] *Consemnăm la acest capitol, rolul Fondului Central Misionar, cea mai veche colectă activă a Patriarhiei Române, despre care trebuie să se știe că direcționează o p*arte din banii strânși parohiilor românești din afara granițelor țării.[53]

O categorie aparte este cea a românilor din Peninsula Balcanică, aromânii din Pind și Haemus, din Valea Timocului și Banatul Sârbesc, Macedonia, Bulgaria, Ungaria, nordul Bucovinei, Basarabia și Maramureșul istoric. O parte dintre aceștia au fost uitați, însă, de autoritățile românești, astfel că nici Biserica Ortodoxă Română, fără susținere și fără un dialog constructiv cu celelalte Biserici Ortodoxe surori, nu a putut să facă mare lucru. Este vorba despre românii din Albania (fârșeroți), din Grecia (aromânii din Pind și

---

[49] Este vorba de Arhiepiscopia Misionară Ortodoxă Română din Statele Unite și Canada, cu sediul în Detroit, respectiv Arhiepiscopia Misionară Ortodoxă Română pentru Europa Centrală și Occidentală, cu sediul în Paris.

[50] Londra 1964, Stockholm 1971, Melbourne 1972, Madrid și Milano 1975.

[51] http://patriarhia.ro/organizarea-administrativa-763.html (accesat la 28 mai 2021).

[52] **PF Daniel CIOBOTEA, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române,** în mesajul adresat cu prilejul aniversării a 162 de ani de la Unirea Principatelor Române, intitulat: *„Patriarhia Română binecuvântează și susține comuniunea românilor de pretutindeni"* pe https://basilica.ro/patriarhia-romana-binecuvanteaza-si-sustine-comuniunea-romanilor-de-pretutindeni-patriarhul-daniel-de-ziua-unirii-principatelor/#O-istorie-a-migra%C8%9Biei-rom%C3%A2nilor (accesat pe 31 mai 2021).

[53] Hotărârea instituirii Fondului Central Misionar a fost luată în timpul Patriarhului Justinian, în cadrul Ședinței Sfântului Sinod din 18 septembrie 1956. A pornit de la scopul de a oferi ajutor zonei Ardealului, acelor parohii care reveniseră la Biserica Ortodoxă Română, nu se puteau gestiona financiar singure și care aveau nevoie de un sprijin oferit din întreaga țară. Colecta s-a menținut și în perioada regimului comunist și subzistă până azi. Pentru prima dată în Biserica Ortodoxă Română, în anul 2011, colecta FCM fost organizată și în parohiile Patriarhiei Române de peste hotare.

Thesalia), din Macedonia de Nord, din Bosnia-Herțegovina (istroromânii), la care se adaugă câteva sute de vlaho-morlaci din Croația și Slovenia. Pentru aceștia există speranțe prin acțiunile desfășurate de unele asociații culturale, dar viitorul nu se întrevede încurajator.[54]

Pentru românii din Serbia, din provincia Voivodina, de pe Valea Timocului și Valea Moraviei, unde există comunități românești numeroase și organizate, autoritățile politice ale României, dar și Biserica Ortodoxă Română, se implică în sprijinirea identității prin obținerea unor drepturi religioase legitime, trimiterea de preoți, donarea de cărți și obiecte de cult, oferirea de burse pentru tinerii care doresc să studieze Teologia în România, prin schimburi de experiență și vizite pastoral-misionare ale ierarhilor și preoților. Pentru acești români, credința a fost liantul pentru păstrarea identității, pentru păstrarea legăturilor cu țara mamă.[55]

Biserica Ortodoxă ca mamă spirituală a acestui popor simte cel mai dramatic fenomenul depopulării, „ea plânge îmbătrânirea satelor, împuținarea elevilor în școlile românești, golirea bisericilor și dispariția satului românesc", dar tot Biserica este „singura instituție care nu renunță la luptă. A construit bisericile pe care nu a avut voie să le construiască în cei 45 de ani de comunism. A reconstruit mănăstirile distruse sau închise, a reconstruit instituții de învățământ teologic, a construit și continuă să construiască așezăminte culturale, medicale și sociale… Am putea spune că Biserica Ortodoxă a avut și are, cu adevărat, un proiect de țară."[56] Sunt cuvintele profunde și vibrante ale Preasfințitului Părinte Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, adresat poporului dreptcredincios în *Cuvântul pastoral la Duminica românilor migranți* din 18 august 2019. De altfel, cunoaștem foarte bine grija și dragostea părintească pe care Preasfințitul Părinte Iustin le-a manifestat mereu față de credincioșii români din diaspora. Mărturie stau vizitele pastorale pe care Preasfinția Sa le-a realizat de-a lungul pastorației arhierești, evocate exemplar în volumul aniversar dedicat unui „sfert de secol de slujire, jertfă, dăruire și mărturisire" a Preasfințitul Părinte Iustin.[57]

---

[54] Mai multe detalii privind acest aspect al condiției grupurilor etnice îngemănate românilor, a se vedea lucrarea de doctorat „Biserica Ortodoxă Română în diaspora. Scurt istoric și organizare actuală", elaborată în 2011 de părintele Ion Armaș Vartan, consilier patriarhal pentru comunități externe în cadrul „Sectorului Relații Bisericești Și Interreligioase Al Patriarhiei Române".

[55] **Florin Spiridon CROITORU**, *op. cit.*, p. 210-211.

[56] **Preasfințitul Iustin HODEA**, *op. cit.*, p. 7-8.

[57] *Preasfințitul Părinte IUSTIN, Episcopul Maramureșului și Sătmarului – 25 de ani de arhierie. Un sfert de secol de slujire, jertfă, dăruire și mărturisire*, Editura EORMMSM, Baia Mare, 2019, p. 367-415.

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, ca semn de apreciere creștinească a confraților noștri care lucrează, studiază sau trăiesc în străinătate, în ședința de lucru din 25-26 februarie 2009 a luat hotărârea ca, în fiecare an, prima duminică după sărbătoarea „Adormirii Maicii Domnului" din 15 august, să fie celebrată ca „Duminica Românilor Migranți". Această zi este înscrisă în calendarul bisericesc (anul acesta în ziua de 22 august), în jurul ei fiind concepute și aplicate programe liturgice și pastoral-misionare de către fiecare eparhie. Rolul acestui demers este acela de a crea o atmosferă caldă și primitoare pentru românii care se întorc acasă în perioada concediilor din luna august, de a spori comuniunea cu cei plecați, astfel încât motivele pentru care aceștia sunt plecați peste hotare să nu încurajeze îndepărtarea și înstrăinarea de țară, de familie, de pământul strămoșesc, de valorile ancestrale și de Biserica neamului.

4. Perspective și soluții

Abordare critică privind situația actuală, așteptări și tendințe în viața bisericească, soluții misionare. Pornim de la principiul potrivit căruia membrii diasporei românești sunt fiii neamului nostru, sunt fiii Bisericii Ortodoxe, care s-au încreștinat și au întemeiat familii creștine, iar emigranții sunt păstoriții noștri față de care avem obligații misionare, îndatoriri duhovnicești și griji pastorale, cel puțin atâta vreme cât se reîntorc la vatra părintească și în sânul bisericii parohiale unde l-au cunoscut pe Dumnezeu. Pentru unii români, diaspora a fost locul descoperirii familiei Bisericii, alții au continuat să fie prezenți în Biserică așa cum fuseseră în România, poate chiar mult mai conștienți de comoara lor sufletească. La păstorirea lor și părinteasca purtare de grijă, participăm toți, preoții parohiilor din țară și de peste hotare, deopotrivă, fără diferențe semnificative. Trebuie să înțelegem realitatea în care ne manifestăm noi credința și să apreciem avantajele așa cum trebuie să înțelegem circumstanțele în care se organizează diaspora și să evaluăm pozitiv provocările. În țară, există câte o biserică în fiecare localitate, în diaspora, de cele mai multe ori se parcurg distanțe mari pentru a ajunge la o biserică sau pentru a întâlni un părinte duhovnicesc. Migranții se confruntă și ei cu probleme dificile dincolo de hotarele pământului natal: se simt singuri, izolați prin prisma barierelor lingvistice, culturale sau politice, nu se regăsesc în locul unde muncesc, întâmpină prejudecăți. Au rolul de a fi ei înșiși într-un fel anume misionari: postesc, se roagă, iar acolo unde muncesc dau mărturie pentru acest lucru.

Le revine rolul masiv de a renaște spiritualitatea într-o Europă care nu trebuie să ne copleșească prin măreția ei, pentru că ceea ce putem noi oferi este mai de preț decât orice. Poate că prezența românilor ortodocși într-un număr atât de masiv într-o lume dezorientată spiritual nu este întâmplătoare, de aceea rămânem încrezători îndemnului evanghelic: „*Nu te teme turmă mică…!*" (Lc. 12, 32).

Suntem nevoiți să adaptăm strategiile misionare, să găsim soluții pastorale coerente și să menținem vie făclia credinței în sufletele românilor migranți, dar să nu uităm: diaspora deja crește cea de a doua generație de imigranți în sânul Bisericii Ortodoxe[58], iar atenția pentru aceștia trebuie să fie sporită.

Printre cele câteva măsuri pastoral-misionare propuse de preoții care înțeleg și resimt fenomenul migraționist în propriile parohii, se pot consemna:

- sub aspect pastoral-catehetic: organizarea unei întâlniri cu fiii parohiei, întorși acasă în perioada lunii august, în apropierea „Duminicii migranților români", într-un cadru familiar, primitor și adecvat pregătit; preoții să socializeze mai dinamic cu credincioșii, cu cei reveniți în comunitățile parohiale în perioada fluxului de migrație, să le acorde mai multă atenție și mai mult timp; organizarea taberelor pentru tinerii migranți, în perioada vacanțelor; organizarea de tabere pentru copiii din diaspora, în colaborare cu preoții parohiilor care păstoresc acolo; organizarea catehezelor pentru tinerii care se căsătoresc; consfătuiri și dialoguri pastorale cu familiile care se pregătesc pentru Botezul copiilor; cateheze baptismale obligatorii pentru tinerii născuți în diaspora, care vin în țară și se încreștinează în biserica de unde au plecat părinții lor; preoții să cunoască situația bătrânilor rămași singuri din cauza emigrării copiilor (este segmentul cel mai vulnerabil, mai ales față de prozelitismul sectar); parohiile să ofere familiilor care migrează o atenție sporită, îngrijindu-se să ducă cu ei o carte de rugăciuni, Sfânta Scriptură și cele necesare sufletului.

- sub aspect misionar: vizite pastorale ale preoților în mijlocul comunităților din diaspora, unde conviețuiesc credincioșii din propriile parohii; o posibilă colaborare cu preotii din diaspora care păstoresc credincioșii noștri (schimb de idei, experiențe pastorale, îndrumări) sau chiar înfrățirea parohiilor noastre cu parohii din diaspora, unde este grupată majoritatea credincioșilor pe care-i păstorim, după modelul înfrățirii localităților; utilizarea fără rezerve a mijloacelor moderne de comunicare (pagina de socializare a parohiei care să

[58] **Gheorghe VERZEA**, *Biserica în societatea postmodernă. Misiune și mărturie ortodoxă în diaspora românească*, în „Altarul Reîntregirii", nr. 3/2015, p. 330.

cuprindă activitățile curente, sfaturi și îndrumări pastorale, evenimente deosebite, grupuri de socializare și comunicare pastorală via whatsApp, messenger etc., întâlniri periodice organizate, de tip „virtual meeting") etc.;

- sub aspect cultural: organizarea de evenimente care promovează tradițiile și obiceiurile strămoșești; colaborarea cu școala, cu autoritățile locale și instituțiile de cultură, pentru promovarea programelor culturale care prezintă interes pentru românii migranți.

5. Concluzii

Migrația masivă a ortodocșilor a făcut ca Ortodoxia să nu mai poată fi considerată ca având un caracter strict oriental, această mutație socială făcând posibilă deschiderea Ortodoxiei către întreaga lume. Conform raportului publicat în 2017 de Pew Research Center[59], populația creștin ortodoxă din lume s-a dublat în ultimul secol, ajungând la cca 260 milioane, din care 77% trăiesc în Europa (anul 2010). Există 7 țări în Europa de vest care au avut mai puțin de 10.000 de ortodocși în anul 1910, dar acum depășesc 100.000 (Germania a trecut de la 4.000 ortodocși în 1910 la 1.110.000 în anul 2010, Spania de la 1.000 la 900.000 ortodocși în 2010; celelalte țări cu creșteri exponențiale sunt: Marea Britanie, Franța, Elveția, Suedia și Italia). Există, la ora actuală, în lume 14 țări majoritar ortodoxe, aproape toate fiind din Europa.[60] Totuși, Europa îmbătrânește vizibil, natalitatea scade dramatic, iar acest lucru se regăsește și în procentajul de scădere al creștinilor ortodocși, raportat la numărul total al populației lumii. Numărul creștinilor ortodocși români din Europa Occidentală este estimat acum la aprox. 3 milioane, din care mai mult de 1 million sunt numai în Italia. În Marea Britanie trăiesc cca 411.000 români, fiind catalogată în 2018, „a doua cea mai numeroasă comunitate non-britanică din Regatul Unit"[61]. După anul 2010, diasporele ortodoxe din Marea Britanie și de curând Germania (657.000 persoane) au cunoscut cele mai importante creșteri.[62]

---

[59] PEW RESEARCH CENTER, *Orthodox Christianity in the 21st Century*, 8 nov. 2017.

[60] *Ibidem*, p. 19-23. În ordinea procentelor: Moldova - 95, România - 87, Grecia - 87, Georgia - 87, Armenia - 87, Serbia - 86, Bulgaria - 81, Ucraina - 77, Muntenegru - 74, Cipru - 72, Rusia - 71, Belarus - 62, Macedonia - 59, Eritreea - 58.

[61] „Biroul Național de Statistică" din Marea Britanie (https://basilica.ro/romanii-au-devenit-a-doua-cea-mai-numeroasa-comunitate-non-britanica-din-regatul-unit/ – accesat pe 31 mai 2021). În Marea Britanie există peste 40 de comunități parohiale române ortodoxe.

[62] **Ion Narcis MUNTEANU**, *op. cit.*, p. 10.

Numărul mare al românilor aflaţi în afara României este estimat în prezent la aproape 10 milioane, și anume 6 milioane de români care trăiesc în comunitățile istorice sau tradiționale din țările aflate în vecinătatea României și 4 milioane de români care trăiesc în comunitățile bisericești din diaspora.[63]

Cei care au experiența migrației sunt cei mai buni misionari creștini pentru că transmit natural mesajul evanghelic în societatea gazdă, de aceea trebuie să le oferim tot suportul necesar pentru a mărturisi, pentru a promova valorile identitare, valorile creștine și pentru a se ruga chiar în lăcașurile pe care le ctitoresc, pentru că Bisericile din diaspora „nu sunt doar lăcașuri de cult, ci sunt mici Românii”[64].

Diaspora ortodoxă creează oportunitatea deschiderii, schimbului de experiență și empatizarea atât cu frații aceleeași Biserici Ortodoxe, cât și cu cei care împărtășesc alte convingeri (Mitropolitul Kallistos Ware). „În contextul unei lumi deschise, izolaţionismul și retragerea din viaţa publică cu scopul de a păstra «puritatea religioasă» este o trădare a misiunii Bisericii. Ortodoxia trebuie să înfrunte aceste provocări și să găsească soluţii originale și creative, chiar să iasă în întâmpinarea lor”.[65]

Comunitățile ortodoxe românești, într-o lume globalizată și secularizată, poate că sunt „o prezență discretă”, dar „încearcă să explice mai bine lumii occidentale unele aspecte ale spiritualității sale: icoana, rugăciunea lui Iisus, Liturghia bizantină”[66] și, totodată, pot fi atât de frumos caracterizate prin cuvintele autorului necunoscut al *Epistolei către Diognet*: „…nu se deosebesc de ceilalți oameni nici prin pământul pe care trăiesc, nici prin limbă, nici prin îmbrăcăminte.” „Locuiesc în orașe… cum le-a venit soarta fiecăruia, urmează obiceiurile băștinașilor și în îmbrăcăminte și în hrană și în celălalt fel de viață, dar arată o viețuire minunată și recunoscută de toți ca nemaivăzută.”[67]

---

[63] **Preafericitul Părinte Daniel CIOBOTEA, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române** în mesajul adresat cu prilejul aniversării a 162 de ani de la Unirea Principatelor Române, intitulat: *„Patriarhia Română binecuvântează și susține comuniunea românilor de pretutindeni”* pe https://basilica.ro/patriarhia-romana-binecuvanteaza-si-sustine-comuniunea-romanilor-de-pretutindeni-patriarhul-daniel-de-ziua-unirii-principatelor/#O-istorie-a-migra%C8%9Biei-rom%C3%A2nilor (accesat pe 31 mai 2021).

[64] **Florin Spiridon CROITORU**, *op. cit*. p. 216.

[65] **Radu Petre MUREȘAN**, *Provocări și perspective ale Bisericii Ortodoxe în Uniunea Europeană,* în „Biserica Ortodoxă în Uniunea Europeană. Contribuții necesare la securitatea și stabilitatea europeană”, coord. Pr. Prof. Dr. Adrian GABOR și Asis. Dr. Radu Petre MUREȘAN, Ed. Universității din București, 2006, p. 154-155.

[66] **Pr. Emanoil BĂBUȘ,** în „Ortodoxia națiunilor în Europa Occidentală”, *apud* Florin Spiridon CROITORU, *op. cit*., p. 216.

Bibliografie

IZVOARE:

AUGUSTIN, Sfântul, *Confesiuni*, trad. de Eugen Munteanu, Ed. Humanitas, București, 2018.

BIBLIA sau SFÂNTA SCRIPTURĂ, Editura Institutului Biblic și de Misiune a Bisericii Ortodoxe Române, București, 2019.

BIBLIA adică DUMNEZEIASCA SCRIPTURĂ, tipărită întâia oară la 1688, Editura Institutului Biblic și de Misiune a Bisericii Ortodoxe Române, București, 1977.

NOVUM TESTAMENTUM Graece et Latine, Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart, 1999.

SCRIERILE PĂRINȚILOR APOSTOLICI, trad. de Pr. Dumitru Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune a Bisericii Ortodoxe Române, București, 1979.

CĂRȚI:

ANGHEL Remus Gabriel, HORVATH Istvan, *Sociologia migrației. Teorii și studii de caz românești*, Ed. Polirom, Iași, 2009.

CONDAC Egidiu, *Evaluarea rolului rețelelor sociale și de sprijin a migranților români din regiunea Lazio, Italia,* Școala Doctorală a Universității „Al. Ioan Cuza" din Iași, 2018.

CRUC Olesea, *Migrația populației și evoluția căsătoriilor mixte în cazul Republicii Moldova*, 2009.

GABOR Adrian, MUREȘAN Radu Petre, *Biserica Ortodoxă în Uniunea Europeană. Contribuţii necesare la securitatea și stabilitatea europeană*, Editura Universităţii din București, 2006.

MUNTEANU Ion Narcis, *Diaspora. Modele și perspective,* Școala Doctorală a Universității din Craiova, 2020.

SANDU Dumitru, *Lumile sociale ale migrației românești în străinătate*, Editura Polirom, Iași, 2010.

COLECȚII, REVISTE ȘI PUBLICAȚII:

„Autocefalie și comuniune: Biserica Ortodoxă Română în dialog și cooperare externă (1885-2010)", Editura Basilica a Patriarhiei Române, București, 2010.

AUGUSTIN Vasile, Pr. Dr., „Ortodoxia Maramureșeană", Serie Nouă, Anul XXIII, nr. 23, Baia Mare, 2018.

BAJAU Ion, „Mitropolia Olteniei", serie nouă - anul LI, nr. 1-2, ianuarie-aprilie 1999.

BECIU Camelia, „Revista Română de Sociologie", serie nouă, anul XXIII, nr. 1-2, București, 2012.

CRIȘAN Raluca, „Sociologie Românească", vol. X, nr. 4, 2012.

CROITORU Florin Spiridon, „Altarul Reîntregirii", Supliment Nr. 1, Alba Iulia, 2015.

[67] *Epistola către Diognet*, în „Scrierile Părinților Apostolici", trad. de Pr. Dumitru Fecioru, EIBMBOR, București 1979, p. 339-340.

DĂNĂCICĂ Daniela, „Analele Universităţii Constantin Brâncuşi din Târgu Jiu”, Seria Economie, nr. 2/2010.

FĂRCAȘ Ana Daniela, „Buletin Ştiinţific”, Fascicula Filologie, Seria A, vol. XXIX, 2020.

HODEA Iustin, Ep. Dr., „Cuvântul pastoral la Duminica românilor migranți”, Baia Mare, 2019.

LUPAȘ Aurora, „Trivent Publishing”, vol. II, 2018.

MALANCA Marcel Ioan, Pr. Drd., „Ortodoxia Maramureșeană”, Serie Nouă, Anul XXV, Nr. 25, Baia Mare, 2020.

MUNTEANU Ion Narcis, „Altarul Reîntregirii”, nr. 2, Alba Iulia, 2019.

MURG Adrian, „*Studii Teologice”,* nr. 3, 2017.

OECD, „Talent Abroad: A review of romanian emigrants”, OECD Publishing, Paris, 2019.

„Preasfințitul Părinte IUSTIN, Episcopul Maramureșului și Sătmarului – 25 de ani de arhierie. Un sfert de secol de slujire, jertfă, dăruire și mărturisire”, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului, Baia Mare, 2019.

SANDU Dumitru, „Sociologie Românească”, nr. 3 / 2004.

„*Vestitorul Ortodoxiei Românești”*, Anul II, nr. 6, 15 martie - 1 aprilie 1990.

VERZEA Gheorghe, „Altarul Reîntregirii”, nr. 3, Alba Iulia, 2015.

ZUBENSCHI Ecaterina, „CSEI Working Paper”, **Centre for European Studies**, Iași, 2018.

ARHIVE:

ARHIVA EPISCOPIEI ORTODOXE ROMÂNE A MARAMUREȘULUI ȘI SĂTMARULUI, Doc. Nr. 87 / 6 februarie 2021.

INSTITUTUL NAȚIONAL PENTRU STATISTICĂ – INSSE – 1998-2018.

PEW RESEARCH CENTER, „Orthodox Christianity in the 21st Century”, 8 nov. 2017.

SURSE MEDIA:

https://basilica.ro/romanii-au-devenit-a-doua-cea-mai-numeroasa-comunitate-non-britanica-din-regatul-unit/ - 31 mai 2021.

https://basilica.ro/patriarhia-romana-binecuvanteaza-si-sustine-comuniunea-romanilor-de-pretutindeni-patriarhul-daniel-de-ziua-unirii-principatelor/#O-istorie-a-migra%C8%9Biei-rom%C3%A2nilor - 31 mai 2021.

https://basilica.ro/patriarhia-romana-binecuvanteaza-si-sustine-comuniunea-romanilor-de-pretutindeni-patriarhul-daniel-de-ziua-unirii-principatelor/#O-istorie-a-migra%C8%9Biei-rom%C3%A2nilor - 31 mai 2021.

http://www.cunoastelumea.ro/cladirea-parlamentului-uniunii-europene-sau-turnul-babel/ - 15 mai 2021.

http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table - 2 iunie 2021.

https://www.contributors.ro/dupa-30-de-ani-iv-condi%C8%9Bia-bisericii-in-romania-post-revolu%C8%9Bionara/ - 25 mai 2021.

http://patriarhia.ro/v-c-realizari-si-perspective-dupa-1989-1195.html - 25 mai 2021.

http://patriarhia.ro/organizarea-administrativa-763.html - 28 mai 2021.

https://doxologia.ro/biserica-ortodoxa-romana-la-30-de-ani-dupa-caderea-comunismului - 26 mai 2021.

630 de ani de la instituirea Exarhatului Patriarhal în Maramureș. Istoricitatea monahismului Maramureșean

Arhim. Dr. Macarie MOTOGNA
Exarhul mănăstirilor și schiturilor și starețul Mănăstirii „Sfânta Ana" Rohia

Anul 2021 este declarat de către Patriarhia Română ca fiind *Anul Omagial al pastorației românilor din afara României*. Tot în acest an se împlinesc 630 de ani de când Mănăstirea Peri, din drepata Tisei, a fost pusă sub jurisdicția canonică a Patriarhiei de la Constantinopol, iar Patriarhul ecumenic îl investea pe starețul mănăstirii Peri, Pahomie, cu atribuții cvasiepiscopale.

În primele veacuri creștine, potrivit canonului 34 apostolic, fiecare comunitate urbană era considerată o «Biserică locală», condusă de un episcop, care se bucura de „autocefalie". La începutul secolului al IV-lea, ca urmare a reorganizării teritoriale a Imperiului Roman, se produc schimbări și în organizarea administrativ-teritorială a Bisericii, care urma organizarea politică. Ecclesiologia Bisericii antice presupunea că organizarea ecclesială anturează organizarea politică. Exarhatul era, inițial, atât o structură de putere publică detașată de corpul politic al împăratului ca o prelungire a acestuia, cât și o structură ecclesială. Episcopii provinciilor antice s-au strâns în jurul episcopului din capitala diecezei civile care devine, astfel, «mitropolitul» lor.

Mai târziu și mitropoliții provinciali au fost subordonaţi unui **«exarh»**, care-și avea sediul în capitala diecezei administrative[1].

Titlul de „*exarh*" provenit din grecescul ἔξαρχος are, în accepțiunea ecclesială, înţelesul de mitropolit superior sau de întâiul dintre mitropoliţi. El s-a dat mitropoliţilor din capitala marilor dieceze din Imperiul roman târziu (exarhul Asiei, exarhul Pontului), adică din capitala unităţilor administrative romane formate din mai multe provincii sau eparhii. Fără a avea vreun drept deosebit la început, exarhii din capitala eparhiilor au dobândit, cu timpul, unele drepturi asupra eparhiilor din provincii, primind titlul și demnitatea de mitropolit[2]. Primul canon în care se amintește despre demnitatea de exarh este canonul VI al Sinodului al șaselea local de la Sardica, din 343.

Într-o serie de documente bizantine din secolele X-XIV, termenul *stavropighial* era folosit ca un fel de sinonim pentru *patriarhal*, atunci când se referea la obștile monahale de acest fel, deși în anumite cazuri se făcea distincție între cei doi termeni, *stavropighial* făcând referire doar la acele mănăstiri ce fuseseră întemeiate propriu-zis de către patriarh. Mănăstirile stavropighii ale epocii bizantine recunoșteau autoritatea patriarhului ca episcop al lor, acesta pe baza principului ubicuității multiplicându-se canonic prin intermediul exarhilor locali, îl pomeneau la liturghii și îi plăteau *kanonikonul*, o taxă ecclesiastică ce asigura patriarhiei un venit substanţial.

În ortodoxia din primul mileniu, mănăstirile erau diecezane, aparținând de episcopii locali, erau stavropighiale, în dependența Patriarhiei, și imperiale, depinzând de împărat și familia imperială, care, în virtutea lui de „icoană vie a lui Dumnezeu", putea să dispună de mănăstiri și de obștile acestora[3]. Mănăstirile stavropighiale propriu-zise au apărut mai cu seamă la Constantinopol, în secolul al X-lea. Prima mănăstire care a fost și imperială, dar și stavropighială l-a avut ca protagonist pe sfântul Teodor Sicheotul[4]. Din secolele X-XI începe să se impună acest model de luare în jurisdicție

---

[1] Pentru toate elementele teoretice ale organizării ecclesiale a imperiului constantinopolitan a se vedea **Demetrios Salachas**, *Il Diritto Canonico delle Chiese orientali nel primo millennio,* Roma-Bologna 1997, passim.

[2] **Ioan Floca**, *Dreptul canonic, vol. I*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1990, p. 239.

[3] **S. Deslandes**, *Une question de droit canonique : De quelle autorité relèvent les monastères orientaux?*. „Échos d'Orient", tome 21, nr. 127-128, 192, p. 308-322.

[4] „*Quand saint Théodore Sykéote voulut se soustraire à l'autorité épiscopale, il s'adressa à l'empereur, qui prit aussitôt le monastère sous sa protection et le soumit à l'autorité de la grande Eglise de Constantinople. C'était à la fois un monastère impérial et patriarcal*". **S. Deslandes**, *op. cit*., p. 313.

constantinopolitană care atrage reacția mitropoliților și a episcopilor nemulțumiți de intruziuni în teritoriile lor. Un prim răspuns canonic pe această temă a fost dat de Theodor Balsamon (1130/1140-1195/1199). Acesta a explicat că lumea nu a fost încredințată de sfintele canoane episcopilor și mitropoliților, ci patriarhilor între care este împărțită lumea. De aceea în întreaga lume episcopii sunt dependenți de patriarhi. Așa cum au dreptul în jurisdicția lor să controleze și să supravegheze episcopii, așa au și dreptul de a avea stavropighii în orașele și parohiile din aceste episcopii. Potrivit lui Balsamon, mai cu seamă patriarhii de la Constantinopol au dreptul de a avea autoritate imediată asupra oricărei mănăstiri din orice parte a jurisdicției sale: „*Patriarchae Constantinopolitano permissum est monachos et clericos ex regionibus alienis nec ejus sedi omnino subjectis accipere*”[5].

Fixarea definitivă a principiilor stavropighiale îi aparține patriarhului de Constantinopol Gherman al II-lea (1223-1240) care a condus ortodoxia într-o fază critică supusă presiunii catolice. Din această perspectivă, a unei ortodoxii asaltate și șubrezite de dușmanii din exterior, el a stabilizat canonic stavropighia. Gherman precizează că din momentul în care crucea patriarhală este înfiptă într-o mănăstire, niciun episcop nu mai are posibilitatea săvârșirii acolo a sfintelor taine, dreptul la înscăunarea egumenului și administrarea de pedepse canonice. El precizează că nu doar mănăstirile pot deveni stavropighii, ci și bisericile și filiile acestora. Tot Gherman specifică faptul că la Sfânta Liturghie este pomenit doar patriarhul[6].

În sensul celor spuse mai sus, este semnificativ de evidenţiat faptul că în anul 1401 patriarhul ecumenic acorda următoarea titulatură mitropolitului Ţării Românești: „*Prea sfinţit mitropolit al Ungrovlahiei, prea cinstit și exarh a toată Ungaria și al Plaiurilor*”. Prin expresia „Plaiuri” s-a înţeles fie numai teritoriile transilvănene stăpânite de domnii munteni (D. Onciul), fie „regiunile subcarpatice din Banat și Transilvania” (I. Nistor), fie întreaga Transilvanie. Titlul de „exarh” acordat mitropolitului muntean avea sensul de reprezentant, delegat sau împuternicit al patriarhului de Constantinopol peste credincioșii ortodocși din regatul maghiar și Transilvania, unde nu-și putea exercita jurisdicţia în manieră directă, întrucât se confrunta cu o întrepătrundere complexă cu structurarea diocezană catolică din regatul menționat.

---

[5] *Patrologia Greca*, tom CXXXVIII, col. 296.
[6] *Patrologia Greca*, tom CXIX, col. 804-805.

Ca urmare a acestei stări de lucruri, deși Mitropolia Transilvaniei și-a păstrat autonomia, totuși titularul ei era hirotonit – până la anul 1698 – de către Mitropolitul Ungrovlahiei, la Argeș, Târgoviște, București și tot de aici primea Sfântul Mir și ajutoare materiale.

Exarhatul de la Perii Maramureșului

Maramureșul, în sens de entitate teritorială de sine stătătoare, a avut un destin aparte în cadrul devenirii românimii. Supusă avansului continuu al presiunii maghiare, Transilvania, la sfârșitul secolului al XIII-lea, era în plin process de rebeliune față de regat în timpul voievodului Ladislau Kan. La început de secol XIV, maghiarii au ajuns și în Maramureș, unde, pentru a pătrunde, organizează un comitat ce va lua contact și se va impune în fața ierarhiei laice locale. În acest context se produce și interesul pentru organizarea bisericească locală, care, existentă în rândul populației românești ortodoxe, era amenințată cu supunerea fie față de episcopia catolică de Agria, fie față de episcopia de Alba Iulia. Viața bisericească cunoștea, ca peste tot în lumea ortodoxă, și structuri sihăstrești sau monahale. Una dintre ele este identificată în satul Peri (azi Hrușevo, în Ucraina subcarpatică), unde exista o sihăstrie cu o biserică de lemn. Cu timpul obștea monahală a crescut și sihăstria a devenit mănăstire. Dragoș de Bedeu împreună cu fratele său Drag, în calitate de ctitori, au ridicat, în locul bisericii de lemn, o biserică de piatră[7], cu hramul „*Sfântul Arhanghel Mihail*”. Nepoții lui Dragoș, Baliță și Drag, alungați din Moldova de Bogdan Vodă, au ajuns comiți ai Maramureșului, Ugocei și Sătmarului și mari proprietari funciari în alte câteva comitate din Ungaria de est și Transilvania[8]. Ei au refăcut vechea ctitorie a familiei lor de la Peri, înzestrând-o cu sate și proprietăți[9]. Hramul „Sfântul Arhanghel Mihail” este simptomatic pentru

---

[7] **Nuțu Roșca**, *Dragoș Vodă, ctitor de așezăminte sfinte*, în „Maramureș – vatră de istorie milenară”, Lucrările celui de-al doilea simpozion, Borșa 02-04 august 1996, Editura Dragoș Vodă, Cluj-Napoca, 1997, p. 125.

[8] **Ștefan Pascu**, *Cnezi-Cnezate, Voievozi, Crainici-Crăinicii*, în „Maramureș – vatră de istorie milenară”, Editura Dragoș Vodă, Cluj-Napoca, 1997, p. 59-60.

[9] Despre mănăstirea din Peri vezi: **Grigore Nandriș**, *Despre mănăstirea din Peri*, în „Graiul românesc”, II, 1928, nr. 2, p. 21-26; **Zenovie Pâclișanu**, *Câteva contribuții la istoria mănăstirii din Perii Maramureșului*, în volumul „Închinare lui Nicolae Iorga”, Cluj, 1931, p. 333-335; **G.F. Rafiroiu**, *Mănăstirea din Peri*, Oradea, 1934, p. 48; **Vasile, Episcopul Oradiei**, *Din trecutul Bisericii noastre. Rolul mănăstirii din Perii Maramureșului*, în „Mitropolia Ardealului”, anul XXIII, 1978, nr. 1-3, p. 13-19; **Damaschin Coravu Severineanul**, *Mănăstirea din Peri și importanța sa istorică*, în „Mitropolia

caracterul ortodox al întregii Transilvanii. Același hram are și episcopia latină de Alba-Iulia (inițial subordonată Constantinopolului), biserica parohială romano-catolică din Cluj. De altfel, se poate intui prezența prioritară a creștinismului în rit grec în multe zone din regatul maghiar cu hramul Sfântul Mihail, acest hram fiind în strânsă legătură cu influența imperiului constantinopolitan numit prin convenție bizantin.

În primăvara anului 1391 Drag a plecat la Constantinopol[10], ducând o scrisoare semnată și de fratele său, prin care cereau ca mănăstirea să fie declarată „**stavropighie patriarhală**"[11]. Au plecat cu o solicitare către un patriarh, nu știau care, întrucât Antonios/Antonie IV a fost reînscăunat în martie 1391. La 13 august 1391, patriarhul Antonie IV (1389-1390 și 1391-1397) a semnat un tomos prin care declara ctitoria lor stavropighie patriarhală[12], punând-o astfel sub jurisdicţia directă a scaunului patriarhal de Constantinopol. Redăm mai jos Tomosul patriarhal, tradus în limba română[13].

Olteniei", anul XXXIV, 1982, nr. 7-9, p. 496-514; **Gheorghe Dumitrean**, *Mănăstirea din Peri, cea mai veche mănăstire ortodoxă română cunoscută în teritoriile intracarpatice,* în „Calendar vestitor și povățuitor al creștinilor din Maramureș și Sătmar pe anii 1991-1992", Baia Mare, 1991, p. 53-57.

[10] Nicolae Iorga, în *Scrisori și inscripții ardelene și maramureșene (Studii și documente cu privire la istoria românilor, vol. XII)*, București, 1906, p. XXXIX, spune că Baliță a venit la Constantinopol și nu Drag.

[11] „*Dans le droit strictement monastique, il existe encore une institution typiquement orientale qui dépend du Patriarche, ŕ savoir la Stauropégie. Etymologiquement, le terme signifie la fixation de la croix et désigne ta cérémonie qui se faisait ŕ chaque fondation religieuse; la croix plantée était celle de l'évęque du lieu ou celle du Patriarche, si la fondation avait lieu dans l'éparchie patriarcale. Plus tard (VIII-X s.), le Patriarche ' commença ŕ se réserver certains monastčres ou églises sur le territoire d'une éparchie non patriarcale; la réservation se faisait par la plantation de la croix patriarcale, ainsi l'endroit consacré restait exclusivement sous sa juridiction. Cette institution ne ressemble aucunement, comme on pourrait le croire à première vue, à l'exemption latine. Cette dernière n'envisage que les personnes, tandis que dans la stauropégie le territoire même, avec tout ce qu'il contient, est soustrait au pouvoir de l'évêque du lieu; il devient comme une enclave patriarcale, un endroit extraterritorial par rapport à l'éparchie d'origine*". Wuyts, *Le droit des personnes; dans l'Eglise oriental*, „Nouvelle Revue Théologique", 1958, nr. 4, p. 373-374.

[12] În Dreptul canonic ortodox, prin stavropighie se înțelege o mănăstire care, potrivit dorinței ctitorului, este scoasă de sub ascultarea episcopului locului și subordonată direct unei patriarhii, lucru vădit prin trimiterea crucii patriarhale care va fi așezată la temelia bisericii. Astfel, prin această procedură canonică, patriarhul devine el însuși episcopul local excluzând orice fel de ingerință a unui vreun alt ierarh care ar fi dorit intruziunea sau uzurparea drepturilor chiriarhului local.

[13] „*ANTONIOS, din mila lui Dumnezeu arhiepiscopul Constantinopolului, al Romei celei noi și patriarhul ecumenic. Deoarece frații în duhul sfânt născuți din bun neam și iubiții fii ai smereniei noastre, voievodul Baliță și Dragoș, au o mănăstire din părinți în regiunea Maramureș, având numele stimat al cinstitului comandant al puterilor de sus Mihai, pentru care au cerut ajutorul de la smerenia noastră venind aici. Și deplasându-se din bun neam născutul Dragoș, la regina orașelor spre a se*

Tomosul preciza că „*sfânta și venerata mănăstire din regiunea Maramureșului, cea închinată în numele cinstitului conducător al puterilor cerești Mihail, să se bucure de acum înainte, precum și în viitor, de supravegherea și ocrotirea patriarhală, precum și de cinstea și măreția (care decurg) din acestea*”.

Totodată, ieromonahul Pahomie, egumenul mănăstirii, era investit cu titlul de „exarh patriarhal”[14], adică reprezentant al său, având – cu excepţia hirotonirii – toate atribuţiile rezervate episcopilor: fiind dator să supravegheze preoţii și poporul care se află în ţinuturile numite, să-i îndrume și să-i înveţe cele folositoare de suflet și mântuitoare, să judece și să cerceteze chestiunile de drept bisericesc ivite la preoţi și să îndrepte cele ce reclamă îndreptare în chip legal și canonic și să aibă dreptul (autorizaţia) de a sfinţi dumnezeieștile și sfintele locașuri care se ridică în aceste ţinuturi pentru stavropighia patriarhală,

închina celor sfinte de aici și aflând la smerenia noastră iubire și stimă și prietenie cuvenită ca unul din bun neam și mare om și bun creștin și ortodox. Și s-a rugat ca numita mănăstire de aici înainte și în viitor să se bucure de vizita și apărarea patriarhală fiind chiar patriarhală și numindu-se astfel; smerenia noastră primind rugămintea lui ca justă și lăudabilă. Dar totodată se mai obișnuiește în marea biserică a lui Dumnezeu și se cuvine patriarhului ecumenic să fie nu numai stavropighie patriarhală, ci să și sfințească în numele patriarhului bisericile sfinte ci și cele sfințite de arhierei locului să se bucure de apărarea și supravegherea patriarhală. Și de aici încolo prezenta scrisoare sigilată să se bucure de stimă și autoritate. De aceea se și poruncește, ca sfânta și cinstita mănăstire din jurul Maramureșului, cea botezată după numele lui Mihail, comandantul puterilor de sus, să se bucure de acum înainte și în viitor de patriarhala supraveghere și protecție și de stima și autoritatea provenită din acestea fiind ea patriarhală și numindu-se astfel. Smerenia noastră pune pe prea stimatul egumen al acestei cinstite mănăstiri pe ieromonahul Pachomius, Exarh în fruntea localităților subordonate mănăstirii, și anume în fruntea localităților Sălagiului, Arva, Ugocea, Beregului, Ciceului, Ungurașului și Bistra. Trebuie desigur ca numitul preastimat egumen și exarh al smereniei noastre să supravegheze pe preoții aflători în numitele localități și pe popor și să-i sfătuiască și să-i învețe pe ei la cele folositoare sufletului și la cele sfinte. Să judece și să cerceteze chestiunile de drept eclesiastice ce s-ar ivi la preoți și lucrurile care reclamă îndreptare să le îndrepteze după lege și după canoane. Să aibă autorizația de a sfinți biserici divine și sfinte ridicate în aceste regiuni sub jurisdicțiunea patriarhală fiind obligat să amintească pe patriarhul și numele lui la toate finele de servicii divine atât în amintita mănăstire cinstită, cât și în toate divinele și sfintele biserici ce vor fi ridicate. Mai departe ordonă smerenia noastră prin prezenta scrisoare sigilată, dacă ar muri acest egumen, amintiții frați din bun neam voievodul Baliță și Dragoș au autorizația ca împreună cu sfatul călugărilor din acea mănăstire să aleagă un alt egumen și păstrându-l în locul aceluia să aibă și acesta autorizația și stăpânirea asupra localităților amintite, întocmai ca și exarhul nostru; să supravegheze pe preoți și bisericile sfinte ce vor fi ridicate să le sfințească sub jurisdicțiunea patriarhală. Pentru aceasta s-a eliberat numitei mănăstiri cinstite și patriarhale, fundată în numele sfântului comandant al puterilor de sus Mihail, această prezentă scrisoare sigilată a umilității noastre pentru întărire în luna August 13, 6899 (1391). Textul grecesc în „Arhiva Românească” I, ediția II, Iași, 1860, p. 11-13, apud. **G.G. Rafiroiu**, *op. cit*.

[14] O instituție **stavropighială** (sau **stavropighie**), de obicei o mănăstire, este cea care intră direct sub Întâi-stătătorul unei biserici, în loc de a fi sub episcopul locului din acea eparhie – *Oxford Dictionary of Byzantium*, Oxford University Press, 1991, p. 1946-1947.

fiind dator să facă și pomenirea patriarhală cu numele (său) la toate sărbătorile sfinte, atât în numita și venerata mănăstire, cât și în toate dumnezeieștile și sfintele locașuri care se vor ridica". Cât privește hirotonirea, ea cădea în sarcina „*arhiereilor locali"*, formulă care sugerează existența acestora.

Tomosul patriarhal făcea și câteva referiri la alegerea succesorului lui Pahomie: „*Smerenia noastră mai poruncește prin prezenta scrisoare sigilată, că dacă i s-ar întâmpla moarte egumenului acestuia, prea nobilii fraţi ai noștri numiţi (mai sus), voievodul Baliță și Drag să aibă îngăduința, împreună cu obștea călugărilor mănăstirii, să aleagă un alt egumen care să stea în locul acestuia și să aibă și el libertate și putere în numitele ţinuturi ca exarh al nostru, să supravegheze pe preoți și să sfințească sfintele locașuri care se ridică pentru stavropighia patriarhală*" [15].

Jurisdicţia egumenului-exarh din Peri se întindea peste: Maramureș, Ugocea, Bereg, Sălaj, Ciceu, Unguraș și Almașul bihorean.

Tot atunci, dar printr-un alt act, a numit pe ieromonahul Simion, „locţiitor" al scaunului mitropolitan din Halici. Baliță și Drag fiind împuterniciţi ca, după moartea lui „*să aleagă pe altul pentru conducerea Bisericii și să o cârmuiască și acela, așa cum avea să cârmuiască și ieromonahul Simeon*"[16]. În felul acesta, Patriarhia ecumenică și-a extins sfera de influență și asupra

[15] Tomosul patriarhal a fost publicat în mai multe rânduri: textul grecesc în „*Magazin istoric*" pentru Dacia, III, 1846, p. 173-177; „*Arhiva românească",* tom. I, ediția a II-a, Iași, 1860, p. 11-13; **Fr. Miklosich și I. Müller**, *Acta Patriarchatus Constantinopolitani,* t. II, Vondobonae (Viena), 1862, p. 156-157. Traduceri românești: **Constantin Erbiceanu**, *Una din cărțile de pe care și-a făcut studiile și cercetările sale neuitatul mitropolit al Moldovei Dositeiu,* în „Biserica Ortodoxă Română", anul X, 1886-1887, nr. 14, p. 122-1234; **N. Iorga**, *Documente privitoare la istoria românilor* (colecția Hurmuzaki), vol. XIV, 1, București, 1915, p. 13-15; **G.G. Rafiroiu**, *op. cit.,* p. 45-48; **Simion Reli**, *Biserica Ortodoxă din Maramureș în vremurile trecute*, Editura Mitropoliei Bucovinei, Cernăuți, 1938, p. 52-53; **Damaschin Coravu Severineanul**, *art. cit.,* p. 511-512 (după care am reprodus). Tomosul a mai fost publicat în traducere latină – însă cu unele schimbări și adăugiri, de **Petru Maior**, *Istoria bisericească a românilor,* Buda, 1813, p. 142-147; **Andrei Șaguna**, *Istoria Bisericii ortodoxe răsăritene universale,* tom. II, Sibiu, 1860, p. 90-92; **Nicolae Popea**, *Vechia Metropolia ortodosa romana a Transilvaniei suprimarea și restaurarea ei,* Sibiu, 1904, p. 101-102; **Ioan Mihaly**, *Diplome maramureșene,* Sighet, 1900, p. 109-110; **Alexandru Cziple**, *Documente privitoare la Episcopia din Maramureș,* în Analele Academiei Române, Memoriile Secțiunii Istorice, 1, II, t. XXXVIII, 1916, p. 283-284 (extras pp. 35-36). Deosebirile dintre originalul grec și traducerea latină au fost prezentate de Nicolae Iorga în *Scrisori și inscripții ardelene și maramureșene,* p. XXXVIII-XLII; **G.G. Rafiroiu**, *op. cit.,* p. 29-31; **S. Reli**, *op. cit.,* p. 51-52 și **Damaschin Coravu**, *art. cit.,* p. 505. Textul în limba română a Tomosului a fost publicat și în „Calendar vestitor și povățuitor al creștinilor din Maramureș și Sătmar pe anii 1991-1992", p. 58-59, însă fără altă indicație decât „După «Acta Patriarchatus Constantinopolitani»".

[16] **Simion Reli**, *op. cit.,* p. 53-62; **Damaschin Coravu**, *art. cit.,* p. 500.

ţinuturilor galiţiene[17] în care trăiau credincioși ortodocși, iar stavropighia patriarhală din Peri a îndeplinit apoi un rol însemnat în viaţa religioasă și culturală a românilor transilvăneni.

Patriarhul Antonios în momentul în care emite tomosul patriahal este doar de cinci luni din nou patriarh și știe că autoritatea lui este încă proaspătă și trebuie ranforsată. De numele lui se leagă, în contextul jugulării imperiului bizantin din partea turcilor, afirmarea dependenței Bisericii de Imperiu în celebra scrisoare, adresată în 1393 marelui cneaz de Moscova Vasile I. Acesta nu mai dorea comemorarea în bisericile ruse a unui împărat tot mai debil. Antonios îi replică cneazului rus că nu există Biserică fără Imperiu[18].

---

[17] În condițiile de atunci, când Maramureșul se afla sub stăpânirea regilor catolici maghiari, iar Haliciul sub cea a regilor catolici poloni, Patriarhia ecumenică a căutat să-și extindă sfera de influență și asupra acestor *„țări"* în care trăiau credincioși ortodocși. Pentru cei din Țara Haliciului, Patriarhia ecumenică acceptase, încă în 1371, la cererea regelui Cazimir al Poloniei, să ridice episcopia de acolo la rang de Mitropolie. Cererea regelui polon era motivată politic, deoarece dorea să scoată Haliciul de sub jurisdicția Mitropoliei Kievului și astfel să înlăture, indirect, pretențiile cnejilor ruși asupra Țării Haliciului, locuită de ortodocși.

[18] „Sfântul împărat ocupă un loc înalt în cadrul Bisericii, el nu este cum sunt alți conducători și guvernatori de provincii; și aceasta pentru că, încă de la început, împărații au stabilit și confirmat adevărata credință în întreaga lume. Ei convoacă sinoadele ecumenice; ei confirmă și poruncesc să fie acceptate deciziile sfintelor canoane cu privire la adevărata dogmă și conducerea creștinilor; ei luptă cu putere împotriva ereziilor; iar prin decretele lor, împreună cu hotărârile conciliilor, se stabilesc conducerea arhiepiscopiilor, împărțirea diocezelor și granițele lor. Pentru toate aceste motive, împăratul are o poziție foarte importantă și se bucură de cinstire în cadrul Bisericii. Chiar dacă, cu voia lui Dumnezeu, popoarele [turcii] acum au încercuit sediul puterii și reședința împăratului, el se bucură încă în aceste zile de același ajutor și același suport din partea Bisericii; el are aceeași poziție și beneficiază de aceleași rugăciuni; el este uns cu mir sfințit și desemnat basileus și autocrator al Romanilor, al tuturor creștinilor; numele împăratului este rostit pretutindeni de toți patriarhii, mitropoliții și episcopii, oriunde oamenii poartă numele de creștini. Nici un alt monarh sau conducător al unei regiuni nu are o asemenea poziție; atât de mare este autoritatea pe care fiecare om trebuie să I-o recunoască, încât chiar și Latinii, care nu mai au nici o comuniune cu Biserica noastră, îi arată aceeași onoare și aceeași loialitate ca în zilele de demult când ei erau uniți cu noi; și cu atât mai mult creștinii ortodocși îi datorează această recunoaștere. Chiar dacă popoare încercuiesc acum reședința împăratului, nu înseamnă că și creștinii trebuie să-l renege: din contră, ei trebuie să învețe să asculte (și să arate atunci mai multă considerație față de el) că dacă însuși Marele Împărat, stăpânul și conducătorul întregului Univers, care l-a investit cu o putere atât de mare, i-a dat necazuri ca acestea, o soartă mai rea poate atinge alți conducători care au stăpâniri mai mici și mai puțini supuși. Chiar Înălțimea Ta și stăpânirile tale ați îndurat invazii și asedii, iar supușii tăi au fost duși în captivitate adeseori, dar acestea nu ne-au determinat să te disprețuim: din contră, noi, umilii tăi servitori, și sfântul nostru împărat ne-am adresat ție potrivit tradiției și ți-am acordat aceleași onoruri în scrisorile și documentele noastre ca și cele primite de predecesorii tăi de la marii împărați. Fiul meu, greșești când spui: «Avem o Biserică, dar nu un împărat». Nu este posibil pentru creștini să aibă o Biserică fără să aibă un Imperiu. Biserica și Imperiul se bucură de o puternică unitate și comuniune: nu este posibil să fie separate una de cealaltă. Singurii împărați pe care creștinii

Suntem la un moment istoric în care la Constantinopol se simte nevoia acută a reafirmării autorității ecleziatice și imperiale, iar nobilimea maramureșeană se adresează acestor autorități. În dinamica puterii seculare această căutare de legitimare avea sens? Nu, dacă gândim în simpli termeni de oportunitate! Da, dacă gândim în sensul raporturilor durabile care au atașat dimensiunea constantinopolitană devenirii ortodoxiei românești. Baliță și Drag nu solicitau exempțiune de la Biserica Romană întrucât credincioșii lor nu erau de rit latin, ci de rit grec. Roma lor era Roma nouă, Constantinopolul, agonizant care își păstra însă pentru maramureșeni caracterul sacru dintotdeauna.

Din analiza celor două acte patriarhale putem constata:

a) În situaţia lor de supuși ai regelui Sigismund de Luxemburg, un cunoscut adversar al Ortodoxiei, fraţii Baliţă și Drag, prevalându-se de calitatea lor de ctitori ai mănăstirii, au cerut patriarhului s-o pună sub ascultarea sa directă, declarând-o stavropighie. În acest fel, practic, din perspectiva lor, închideau orice posibilitate de stabilire a unei alte ierarhii în zonă, patriarhul de la Constantinopol devenind ierarhul locului. Era un manifest de politică ecleziastică prin care un terţ, fie el ortodox sau catolic, era exclus de la înstăpânirea pe acel teritoriu. Ei își asigurau și dreptul de apărători și protectori ai credincioșilor ortodocși români din Maramureș și părţile de nord ale Transilvaniei, singurul realizabil în împrejurările de atunci[19].

b) Având în vedere faptul că în tomosul patriarhal sunt amintiţi „*arhiereii locali*" se naște întrebarea cine sunt aceștia? În stadiul actual al cercetărilor

refuză să-i recunoască sunt ereticii care au atacat Biserica și au introdus dogme stricate și străine de învățătura Apostolilor și a Tatălui. Marele și sfântul nostru autocrator, prin mila lui Dumnezeu, este prea-ortodox și credincios: el este cel dintâi apărător și răzbunător al Bisericii, și nu este posibil să existe un primat care să nu îi menționeze numele. Ascultă ceea ce cel dintâi dintre Apostoli spune în prima dintre epistolele sale: «Să ai teamă de Dumnezeu și să-ți onorezi regele». El nu a spus «regii» [...] a spus «regele», arătând prin aceasta că împăratul universal este unul singur. Și cine este persoana pe care o indică aceste cuvinte? Ele indicau, la vremea aceea, un om care era un persecutor al creștinilor; dar cel care spune aceste cuvinte – scrutând viitorul, pentru că era un sfânt și un apostol și știa că odată creștinii vor avea un singur împărat – învăța pe oameni să onoreze chiar și un împărat lipsit de credință, pentru ca astfel să învețe mai bine să onoreze un împărat credincios și preaortodox. Căci au mai fost și alții in lumea creștină, ce și-au asumat pentru ei numele împăratului. Toate acțiunile de felul acestea sunt nenaturale și ilegale, rezultat al tiraniei și al forței. Ce spun părinții, sau conciliile sau canoanele, ce vorbesc despre ei? Cel despre care vorbesc este împăratul natural: împăratul ale cărui decizii, ordine și comezi sunt acceptate în întreg universul; împăratul despre care, și numai despre el, menționează creștinii de pretutindeni".

[19] **Ioan Moga**, *Voievodatul Transilvaniei. Fapte și interpretări istorice,* Sibiu, 1944, p. 86-91.

se poate spune, doar că se aflau în Transilvania[20], unul dintre ei fiind Sfântul Ghelasie de la Râmeț. Există, însă, prin comparație, o circumstanță puțin studiată în istoriografia noastră. Începând cu secolele VIII-IX apare în imperiul constantinopolitan/bizantin o tendință tot mai accentuată a aristocrației locale prin care se fondează ctitorii pe proprietățile lor, cu scopul de a satisface exigențele spirituale ale familiei. Dar prin controlul teritorial, acești aristocrați vor impune egumenii mănăstirilor și ca episcopi locali având controlul eparhiilor funcționale în arealul lor de putere, fără a consulta mitropolitul local. Această procedură funcționa cu atât mai mult în zonele de frontieră dintre ritul latin și ritul grec unde comunicarea cu ierarhia era dificilă[21]. Nu considerăm că putem vorbi în cazul Peri de un caristiciariat[22], ci doar de o mănăstire privată cu tendința de a iradia autoritate în aria de competență pe care i-a alocat-o patriarhul de Constantinopol.

Privilegiile privind jurisdicţia asupra Bisericii române din Maramureș și ţinuturile învecinate, dobândite prin Tomosul patriarhal din anul 1391, le-au păstrat și urmașii egumenului Pahomie atâta timp cât urmașii lui Baliță și Drag au rămas ortodocși. După îndepărtarea Dragoșeștilor (pe la mijlocul secolului al XV-lea), rolul privilegiilor a început să scadă sau să devină caduc. Din păcate, cunoaștem puține date despre modul în care mănăstirea și-a exercitat dreptul de exarhat. Să se fi întemeiat Mănăstirea din Vad și altele, sub ocârmuirea exarhului de Peri, cum crede Augustin Bunea[23], să fi coborât din aceeași mănăstire, călugării care au pus temelie mănăstirii „*Sfânta Treime*" din Feleac – cum spune Ioanichie Bălan[24]? Bănuim că funcţia n-a fost, totuși, neonorată și, dacă lucrurile stau așa, egumenii s-or fi îngrijit și de procurarea unor manuscrise necesare cultului, sau chiar de copierea lor, de vizite canonice, sfinţiri de mănăstirii și biserici, precum cele de la Apșa de Mijloc (1428 și 1440) și Sarasău (1456) întemeiate în perioada de funcționare activă

---

[20] Vezi **Mircea Păcurariu**, *Istoria Bisericii Românești din Transilvana, Banat, Crișana și Maramureș*, p. 107-108; **Idem**, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, ediția a II-a, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1994, p. 292-293.

[21] **J.P. Thomas**, *Private religious foundations in the Byzantine Empire*, Washington D. C. 1987 (Dumbarton Oaks Studies, XXIV), *passim*.

[22] Institutie prin care cu acordul împăratului o mănăstire este încredințată unor laici pentru a o scoate din situație economică dificilă. **S.L. Varnalidis**, Ο θεσμός της χαριστικής (δωρεάς) των μοναστηριών εις τους Βυζαντινούς, Θεσσαλονίκη 1985 (Βυζαντινά Κειμένα και Μελέτες, 21)

[23] Augustin Bunea, *Vechile episcopii românești a Vadului, Geoagiului, Silvașului și Bălgradului*, Blaj, 1902, p. 21.

[24] **Ioanichie Bălan**, *Vetre de sihăstrie românească, secolele IV-XX*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, ediția a II-a, București, 2001.

a exarhatului[25]. Nu știm, de asemenea, în ce împrejurări Mănăstirea Peri și-a pierdut funcţia de exarhat, știm doar că egumenii de la Mănăstirea Peri au avut de luptat pentru apărarea proprietăţilor și drepturilor lor, mai ales cu episcopii ruteni așezaţi în Mănăstirea „*Sfântul Nicolae*" din Muncaci, precum și cu comunităţile din jur, care adesea ocupau proprietăţile mănăstirii[26]. În repetate rânduri episcopii ruteni din Muncaci au încercat să supună sub jurisdicţia lor și pe românii din Maramureș[27].

Astfel, prezentând acte false, episcopul Ioan de Muncaci, obţine de la regele Ungariei Vladislav al II-lea (1490-1516), decretul regal din 31 iulie 1491, în baza căruia preoţii și laicii ortodocși din Maramureș erau obligaţi să plătească veniturile episcopului din Muncaci, ca unui cap al lor.

Pentru a-și apăra drepturile obţinute prin tomosul patriarhal din 1391, Ilarie, egumenul-exarh al Mănăstirii Peri s-a adresat regelui, care, prin Decretul din 14 mai 1494 emis în Casoria, l-a recunoscut și a întărit privilegiile acordate de patriarhul Antonie IV[28], cu condiţia ca, atât el, cât și urmașii lui, să acorde cinstirea cuvenită episcopului de la Muncaci, iar „*arhiepiscopului din Transilvania, celui de acum și celor viitori, să le dea supunere și ascultarea cuvenită, ca și mai marilor*"[29].

Cu toate acestea, episcopul Ioan nu a respectat drepturile egumenului, încât a fost nevoie de un nou proces. La 29 noiembrie 1498, regele a dat un nou decret prin care ordona dregătorilor lui să apere pe egumen de orice abuzuri ale episcopului de Muncaci[30].

În anul 1551, episcopul Ladislau al Muncaciului obţine de la regele Ferdinand un decret, prin care primește dreptul de a aduna veniturile și de la iobagii români din Maramureș[31]. Prin ordinul din 19 februarie 1556 al comi-

---

[25] **Ștefan Lupșa**, *Biserica Ortodoxă Română din Ardeal și Ungaria în veacul lui Iancu de Hunedoara (XV)*, în „Mitropolia Ardealului", An I, 1956, nr. 3-4, p. 272-273.

[26] Vezi de exemplu cazul egumenului Simeon care, în 1456, intervine la regele Ladislau pentru a-și apăra proprietăţile în fața abuzurilor comunităţii din Câmpulung, Ioan Mihaly, *op. cit.*, p. 376, 393, 394; **G.G. Rafiroiu**, *op. cit.*, p. 24-25.

[27] **Simeon Reli**, *op. cit.*, p. 65 ș.u.; **Nuțu Roșca**, *Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului la tripla aniversare: 600 de ani de la ridicarea Mănăstirii Peri la rangul de stavropighie, 600 de ani de la întemeierea Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului, 600 de ani de la scrierea în limba română a legendei Duminicii,* în revista „Dor", anul II, 1992, nr. 2, Sighet, p. 1-2.

[28] **Simeon Reli**, *op. cit.*, p. 65-67.

[29] **Ioan Mihaly**, *op. cit.*, p. 606-607; **Alexandru Cziple**, *op. cit.*, p. 286-287.

[30] *Ibidem*, p. 624-625; p. 287-288. A se vedea și **Ștefan Lupșa**, *Biserica Ortodoxă și românii din Ardeal și Ungaria în veacul XV,* în „Mitropolia Ardealului", anul II, 1958, nr. 1-2, p. 83-85.

[31] **Alexandru Cziple**, *op. cit.*, p. 257; **S. Reli**, *op. cit.*, p. 70.

telui Gheorghe Bathory, episcopul Muncaciului, Ilarion, pune mâna pe bunurile mobile și imobile ale Mănăstirii din Peri și se stabilește aici ca păstor sufletesc al credincioșilor din Maramureș[32].

După puțin timp, printr-un act din 9 martie 1607, căpitanul cetății Hust, Valentin Druget, la rugămintea domnitorului Simeon Movilă al Moldovei (1606-1607) și a conducerii comitatului Maramureș, restituie mănăstirea din Peri *„cu pământurile arătoare, livezile și apele de pescuit"* episcopului de Muncaci și Maramureș de atunci și urmașilor săi, cu condiția ca acei episcopi *„să asculte de cetatea Hustului"*[33].

La 13 februarie 1646 „întreaga obște a cinstiților preoți de lege grecească" rugau conducerea comitatului Maramureș să intervină la „Măria Sa domnul" pentru restituirea satului și a mănăstirii Peri, declarând că sunt dispuși să le răscumpere chiar cu bani[34]. Intervenția nu a avut nici un rezultat.

Probabil în 1657, cu ocazia expediției principelui Transilvaniei Gheorghe Rákoczy II (1630-1648) în Polonia, mănăstirea a fost devastată și prefăcută în ruine. La 24 iulie 1668, principele Mihail Apafi (1661-1690) a dăruit toate averile mănăstirii lui Ștefan Frater, căpitanul cetății Hust. Donația a fost confirmată printr-un act din 7 aprilie 1669[35].

Refăcută, mănăstirea a fost distrusă și desființată; „în anul 1703, în timpul răscoalei antihabsburgice, condus de Francisc al II-lea Rakoczi, călugării au fost alungați, teritoriile și toate averile confiscate de regimul austriac, clădirile anexe au fost distruse, biserica a fost incendiată și apoi zidurile rămase în flăcări, demolate"[36].

Faptul este cunoscut și din mărturia iobagului Francisc Szilágy, de 75 de ani, al cărui străbunic, preotul Gherasim din Peri, învățase carte în mănăstirea de aici. Mănăstirea Peri avea o avere destul de mare, care era compusă din: o moară cu două roți pe râul Tisa, **chiar aici în dreptul localității SĂPÂNȚA,** 182 de iugăre de pământ, 3.573 iugăre de pădure, iar egumenul

---

[32] **Ibidem**, *op. cit.*, p. 288; **Ștefan Meteș**, *Istoria Bisericii și a vieții religioase a românilor din Transilvania și Ungaria,* vol. I, ediția a doua, Sibiu, 1935, p. 225; **Idem**, *Mănăstirile românești din Transilvania și Ungaria,* Sibiu, 1936, p. 173; **Simeon Reli**, *op. cit.*, p. 70; **Damaschin Coravu**, *art. cit.*, p. 506.; Mircea Păcurariu nu împărtășește această părere. Vezi studiul său, *Mănăstirea „Sfântul Mihail" din Perii Maramureșului,* p. 161.

[33] **Alexandru Cziple**, *op. cit.*, p. 288-289; **Simeon Reli**, *op. cit.*, p. 78-79.

[34] *Ibidem,* p. 295.

[35] **Zenovie, Pâclișanu**, *art. cit.*, p. 333.

[36] **Nuțu Roșca**, *Întemeierea mănăstirii Săpânța Peri,* în „Ortodoxia maramureșeană", anul V, nr. 5, Baia Mare, 2000, p. 160.

și episcopul de acolo au avut drept la veniturile din cele 7 cetăţi (comitate) peste care au stăpânit Balc și Drag[37].

Ele au fost răscumpărate la 18 martie 1756 de la Francisc Buday, moștenitorul familiei Frater, cu suma de 1.500 de florini.

Macarie Suhajda, egumenul unit al mănăstirii „Sfântul Nicolae" din Muncaci, încearcă să pună mâna pe această avere pe seama mănăstirii sale. De aceea, din dispoziţia autorităţilor, s-a făcut o anchetă, de către pretorul Gheorghe Iura și asesorul judeţean Ladislau Rednic, pentru a stabili cine are dreptul de proprietate asupra acestor bunuri. Din întrebările puse celor 25 de martori audiaţi se constată că mănăstirea și biserica se afla în ruine, care, încă, mai puteau fi văzute.

În secolul al XVI-lea, urmare a înfiinţării Episcopiei Vad, ţinuturile Ciceu și Unguraș ies de sub jurisdicţia canonică a stavropighiei[38].

La sfârșitul secolului al XVI-lea și începutul secolului al XVII-lea, în contextul luptei pentru unirea Ţărilor Române, aici va rezida episcopul Serghie, fost egumen al Tismanei, numit de Mihai Viteazul episcop de Muncaci[39].

Exarhatul, formă de organizare religioasă a românilor dintr-un vast teritoriu ardelean, a influenţat pozitiv dezvoltarea monahismului și culturii, și afirmarea ortodoxiei, deși istoria lui a fost „zbucium necontenit pentru supravieţuire", mai ales după ce voievozii ctitori și binefăcători au murit, iar urmașii lor s-au catolicizat, devenind din Drăgoșești, Dragffiești.

Necunoscută este și relaţia pe care exarhatul a avut-o cu Patriarhia constantinopolitană.

Mănăstirea din Perii Maramureșului a fost fără îndoială una dintre cele mai importante mănăstiri prin vechimea ei, dar mai ales prin rolul pe care l-a avut în promovarea și menţinerea credinţei ortodoxe.

Important centru spiritual, mănăstirea nu a fost numai reședința **egumenilor-exarhi (Pahomie** – 1391, **Simeon** 1456 – 1458 și **Ilarie** 1494 – 1498) și, temporar, a episcopilor de Muncaci (Ilarie, Serghie) sau Maramureș (Silovon 1609 ?, Mihai Mololeţ 1651 – 1657), ci și un bastion al ortodoxiei, unde Sfântul Iosif Mărturisitorul (1690 – 1711), cunoscutul episcop antiunionist, a ţinut Sinod în 1693, și un centru cultural. Aici s-au pregătit cântăreţi și preoţi, aici, după părerea multor istorici, s-au tradus și copiat cele mai vechi

---

[37] **Tit Bud,** *Date despre protopopiatele, parohiile și mănăstirile române din Maramureș*, p. 86.
[38] **Damaschin Coravu,** *art. cit.*, p. 505.
[39] *Ibidem*, p. 506; **Ovidiu Ghitta,** *Un colaborator al lui Mihai Viteazul – Episcopul Serghie*, în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie", Cluj-Napoca, 27/1986-1987, p. 357.

cărţi de cult românești: *Psaltirea Scheiană, Psaltirea Voroneţeană, Codicele Voroneţean, Psaltirea Hurmuzachi*, lucrări importante pe la sfârșitul secolului al XV-lea și începutul secolului al XVI-lea. Probabil, tot aici s-a înființat, la sfârșitul secolului al XVII-lea, o tipografie. În 1693 se pare că aici, la această tipografie, Nicolin a tipărit antimisul lui Iosif Stoica, ce are pe el chipul Arhanghelului Mihail. În 1696 tipograful cracovian Svoipold Fiol a tipărit un *Evangheliar* și un *Molitvelnic* în limba română și trei cărţi în limba slavonă: *Bucovna*, *Penticostar* și *Triod*, fără indicarea anului tipăririi[40].

Istoria tipografiei este încă neclarificată, existenţa ei fiind când negată[41], când mișcată într-un spaţiu cronologic de câteva secole[42].

După cum spune și istoricul Nicolae Iorga, primele forme de învăţământ organizat, erau, *școlile mănăstirești*. O astfel de școală va fi avut loc din cele mai vechi timpuri la Mănăstirea „Sfântul Mihail" din Peri, unde s-au format preoţi[43], mai ales dacă ţinem seama de organizarea pe care a avut-o încă de la sfârșitul secolului al XIV-lea. În mod sigur a existat la Peri o școală organizată, de vreme ce egumenul mănăstirii este numit în documentele cancelariei regale „*graeci fidei professor*"[44].

Însuși stareţul Pahomie – devenit exarh patriarhal – era om învăţat, deoarece în Tomosul Patriarhal din 13 august 1391, se preciza că are misiunea

---

[40] **Damaschin Coravu-Severineanul**, *art. cit.*, p. 509-510.

[41] **Mircea Păcurariu**, *Mănăstirile din Maramureș,* p. 239.

[42] **Aurel Socolan**, *Circulația cărții românești până la 1850 în județul Maramureș,* „Credem că Svoipold Fiol a activat în Maramureș în jurul anului 1500, când Bartolomeu Dragfi mai era voievod al Transilvaniei, acesta protejând ctitoria familiei sale, Mănăstirea Peri. În consecință, noi nu negăm posibilitatea tipăririi la Peri a cărților *Evangheliar și Molitvelnic* în limba română și a celorlalte 3 titluri de carte slavonă, cu mențiunea că s-au tipărit la sfârșitul secolului al XV-lea sau începutul secolului al XVI-lea. Dacă este așa, atunci tiparul a fost utilizat în Maramureș ceva mai devreme decât în Țara Românească sau a fost contemporan acestuia (p. 93). Dacă informația potrivit căreia savantul rus A. Petrov a văzut la biblioteca episcopiei din Ujgorod un *Tetraevanghel* slavon tipărit la Peri în 1546, înseamnă că tipografia exista spre mijlocul veacului al XVI-lea cf. **I. Bianu, Dan Simionescu**, *Bibliografia Românească Veche Tom* IV, București, 1944, p. 20; O nouă tipografie a fost înființată în perioada 1693-1696, de către tipograful cracovian Svaipold Fiol. În 1693 aici s-a tipărit în limba slavonă un antimis al episcopului Iosif Stoica, pe care era scris: „*Din mila lui Dumnezeu episcop ortodox al Maramureșului, exarh al Stavropighiei constantinopolitane, administrator al Mitropoliei din Bâlgrad, din Ardeal*", cf. **Nuțu Roșca**, *Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul din Maramureș,* p. 135-136.

[43] Ibidem, *Mănăstirea „Sfântul Mihail" din Perii Maramureșului la 600 de ani de la prima atestare documentară*, în „Ortodoxia Maramureșeană", Baia Mare, an. II, nr. 2, 1997, p. 163; vezi și **Ștefan Pascu**, *Transilvania – inimă a pământului românesc și leagăn al poporului român*, Editura Vatra Românească, Cluj-Napoca, 1990, p. 29.

[44] **Ștefan Pascu și colectivul**, *Istoria învățământului românesc*, vol. I, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1983, p. 95.

de a supraveghea preoţii și poporul din ţinut: „*să-i sfătuiască și să-i înveţe pe ei la cele folositoare sufletului, să cerceteze și să judece chestiunile de drept ecleziastic ce s-ar ivi între preoţi, după lege și după canoane*”[45].

Mănăstirea avea posibilitatea să întreţină o asemenea școală, dacă ţinem seama și de posesiunile cu care au înzestrat-o Drăgoșeștii: „*3.577 iugăre pădure și 182 iugăre arabil, o moară cu două roţi pe Tisa, la care se adăuga veniturile din exarhat*”[46].

Nu se cunoaște proveniența vieţuitorilor de la Peri, dar putem presupune că, datorită dependenţei sale faţă de Patriarhia Ecumenică, patriarhul să fi trimis reprezentanţi pentru a superviza activitatea din mănăstire. Aceștia cu siguranţă trebuiau să fi fost oameni învăţaţi, cunoscători a cel puţin două limbi.

Mănăstirea Peri a fost și un important centru de cultură „*un laborios atelier de muncă intelectuală a călugărilor învăţaţi și harnici*”[47].

Mănăstiri contemporane cu Perii Maramureşului: Barania, Bârsana, Biserica Albă, Bogdan Vodă, Chilia, Ciumulești, Copalnic, Crișănești, Curtuiușu Mare, Giulești, Habra, Ieud, Lăpuș, Șomcuta Mare, Uglea.

Anul 1391 reprezintă un moment de seamă în viaţa românilor din Maramureș, o realizare politică și ecclesiologică a fraţilor Baliţă și Drag în lupta lor pentru autonomie politică și bisericească faţă de regii catolici ai Ungariei, în lupta lor pentru păstrarea fiinţei naţionale românești și a credinţei ortodoxe.

Prin acordarea statutului de „stavropighie” pe seama mănăstirii și a titlului de „exarh patriarhal” pentru egumenul ei, se crea o situaţie rar întâlnită în dreptul bisericesc ortodox. Era o măsură, luată de patriarhul ecumenic, la dorinţa expresă a celor doi voievozi români, în vederea consolidării rezistenţei ortodoxiei în faţa acţiunilor prozelitiste catolice patronate de regii catolici ai Ungariei.

Ca o concluzie a celor arătate până acum, putem spune cu argumente istorice temeinice că monahismul din Eparhia Maramureșului și Sătmarului are rădăcinile adânci înfipte în negura istoriei, cu peste 800 de ani în urmă, iar anul acesta 2021 sărbătorim 630 de ani de istorie instituţională a Episcopiei Maramureșului.

---

[45] Ibidem, *Transilvania – inimă a pământului românesc și leagăn al poporului român*, p. 29; **Mircea Păcurariu**, *Mănăstirea „Sfântul Mihail” din Perii Maramureșului la 600 de ani de la prima atestare documentară*, p. 163; **Damaschin Coravu**, *art. cit.*, p. 509; **Nicolae Albu**, *Istoria învăţământului românesc din Transilvania până la 1800*, Blaj, 1944, p. 16, 90.

[46] **Nicolae Iorga**, *Istoria bisericii românești*, *vol. I*, ediția a II-a, București, 1929, p. 227.

[47] **Ștefan Meteș**, *Mănăstirile românești din Transilvania și Ungaria*, p. 170.

Bibliografie

I. Izvoare

„Arhiva românească”, tom. I, ediția a II-a, Iași, 1860.

„Magazin istoric” pentru Dacia, III, 1846.

BIANU Ioan, SIMIONESCU Dan, *Bibliografia Românească Veche Tom* IV, București, 1944.

CZIPLE Alexandru, *Documente privitoare la Episcopia din Maramureș,* în Analele Academiei Române, Memoriile Secțiunii Istorice, 1, II, t. XXXVIII, 1916.

IORGA Nicolae, *Documente privitoare la istoria românilor* (colecţia Hurmuzaki), vol. XIV, 1, București, 1915.

IDEM, *Scrisori și inscripții ardelene și maramureșene (Studii și documente cu privire la istoria românilor, vol. XII),* București, 1906.

MIHALY Ioan, *Diplome maramureșene din secolele XIV-XV,* Sighet, 1900.

MIKLOSICH Fr. și MÜLLER I., *Acta Patriarchatus Constantinopolitani,* t. II, Vondobonae (Viena), 1862.

II. Manuale, Studii și Articole

ALBU Nicolae, *Istoria învăţământului românesc din Transilvania până la 1800,* Blaj, 1944.

BĂLAN Ioanichie, *Vetre de sihăstrie românească, secolele IV-XX*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, ediția a II-a, București, 2001.

BUD Tit, *Date istorice despre protopopiatele, parohiile și mănăstirile române din Maramureș*, Gherla, 1911.

BUNEA Augustin, *Vechile episcopii românești ale Vadului, Geoagiului, Silvașului și Bălgradului,* Blaj, 1902.

CORAVU Damaschin, *Mănăstirea din Peri și importanța sa istorică,* în „Mitropolia Olteniei”, anul XXXIV, 1982, nr. 7-9, p. 496-514.

DUMITREAN Gheorghe, *Mănăstirea din Peri, cea mai veche mănăstire ortodoxă română cunoscută în teritoriile intracarpatice,* în „Calendar vestitor și povăţuitor al creștinilor din Maramureș și Sătmar pe anii 1991-1992”, Baia Mare, 1991, p. 53-57.

ERBICEANU Constantin, *Una din cărţile de pe care și-a făcut studiile și cercetările sale neuitatul mitropolit al Moldovei Dositeiu,* în „Biserica Ortodoxă Română”, anul X, 1886-1887, nr. 14, p. 122-123.

FLOCA Ioan, *Dreptul canonic, vol. I*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1990.

GHITTA Ovidiu, *Un colaborator al lui Mihai Viteazul – Episcopul Serghie,* în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie”, Cluj-Napoca, 27/1985-1986, p. 357-382.

IORGA Nicolae, *Istoria bisericii românești și a vieţii religioase a românilor*, vol. I, ediția a II-a, București, 1929.

LUPȘA Ștefan, *Biserica Ortodoxă Română din Ardeal și Ungaria în veacul lui Iancu de Hunedoara (XV)*, în „Mitropolia Ardealului”, An I, 1956, nr. 3-4, p. 268-2277.

IDEM, *Biserica Ortodoxă și românii din Ardeal și Ungaria în veacul XV,* în „Mitropolia Ardealului”, anul II, 1958, nr. 1-2, p. 71-86.

MAIOR Petru, *Istoria bisericească a românilor atât a acestor dincoace, precum și a celor dincolo de Dunăre,* Buda, 1813.

METEȘ Ștefan, *Istoria Bisericii și a vieții religioase a românilor din Transilvania și Ungaria, vol. I (până la 1698)*, ediția a doua, Sibiu, 1935.

IDEM, *Mănăstirile românești din Transilvania și Ungaria,* Sibiu, 1936.

MOGA Ioan, *Voievodatul Transilvaniei. Fapte și interpretări istorice,* Sibiu, 1944.

NANDRIȘ Grigore, *Despre mănăstirea din Peri,* în „Graiul românesc", II, 1928, nr. 2, p. 21-26.

Oxford Dictionary of Byzantium, Oxford University Press, 1991.

PÂCLIȘANU Zenovie, *Câteva contribuții la istoria mănăstirii din Perii Maramureșului,* în volumul „Închinare lui Nicolae Iorga", Cluj, 1931, p. 333-335.

PASCU Ștefan și colectivul, *Istoria învățământului românesc*, vol. I, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1983.

PASCU Ștefan, *Transilvania – inimă a pământului românesc și leagăn al poporului român*, Editura Vatra Românească, Cluj-Napoca, 1990.

IDEM, *Cnezi-Cnezate, Voievozi, Crainici-Crăinicii,* în „Maramureș – vatră de istorie milenară", Editura Dragoș Vodă, Cluj-Napoca, 1997, p. 59-60.

PĂCURARIU Mircea, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* vol. I, ediția a II-a, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1994.

IDEM, *Istoria Bisericii Românești din Transilvana, Banat, Crișana și Maramureș, până în 1918,* Cluj-Napoca, 1992.

IDEM, *Mănăstirea „Sfântul Mihail" din Perii Maramureșului la 600 de ani de la prima atestare documentară*, în „Ortodoxia Maramureșeană", Baia Mare, an. II, nr. 2, 1997, p. 155-165.

IDEM, *Vechile mănăstiri din Maramureș,* în „Îndrumător bisericesc" editat de Arhiepiscopia Ortodoxă Română Cluj, Cluj-Napoca, 1979, p. 237-244.

POPEA Nicolae, *Vechia Metropolia ortodosa romana a Transilvaniei suprimarea și restaurarea ei,* Sibiu, 1904.

RAFIROIU, G.G., *Mănăstirea din Peri*, Oradea, 1934.

RELI Simion, *Biserica Ortodoxă din Maramureș în vremurile trecute*, Editura Mitropoliei Bucovinei, Cernăuți, 1938.

ROȘCA Nuțu, *Dragoș Vodă, ctitor de așezăminte sfinte,* în „Maramureș – vatră de istorie milenară", Lucrările celui de-al doilea simpozion, Borșa 2-4 august 1996, Editura Dragoș Vodă, Cluj-Napoca, 1997.

IDEM, *Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului la tripla aniversare: 600 de ani de la ridicarea Mănăstirii Peri la rangul de stavropighie, 600 de ani de la întemeierea Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului, 600 de ani de la scrierea în limba română a legendei Duminicii,* în revista „Dor", anul II, 1992, nr. 2, Sighet, p. 1-2.

IDEM, *Întemeierea mănăstirii Săpânța Peri,* în „Ortodoxia maramureșeană", anul V, nr. 5, Baia Mare, 2000, p. 154-167.

SALACHAS Demetrios, *Il Diritto Canonico delle Chiese orientali nel primo millennio,* Roma-Bologna 1997.

SOCOLAN Aurel, *Circulația cărții românești până la 1850 în județul Maramureș,* Editura Maria Montessori, Baia Mare, 2005.

ȘAGUNA Andrei, *Istoria Bisericii ortodoxe răsăritene universale,* tom. II, Sibiu, 1860.

VASILE, Episcopul Oradiei, *Din trecutul Bisericii noastre. Rolul mănăstirii din Perii Maramureșului,* în „Mitropolia Ardealului", anul XXIII, 1978, nr. 1-3, p. 13-19.

Centenarul nașterii Arhiepiscopului Justinian

Pr. Dr. Vasile AUGUSTIN
Vicar Administrativ Eparhial

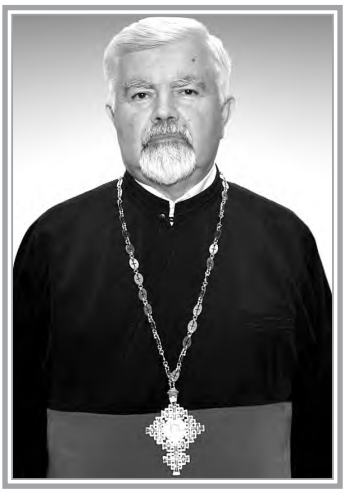

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a proclamat anul 2021 drept „Anul Omagial al pastorației românilor din României” și „Anul Comemorativ al celor adormiți în Domnul”. În conferința de primăvară a fost dezbătută tema omagială a pastorației celor din diaspora românească, iar în conferința de toamnă, dintr-un gând bun al Preasfințitului nostru Stăpân, Preasfințitul Părinte Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, vom dezbate cea de-a doua temă fixată de Sfântul Sinod și anume cea comemorativă a celor adormiți întru Domnul, având ca titlu *„Centenarul nașterii Arhiepiscopului Justinian”*, la împlinirea a 100 ani de la nașterea Arhipăstorului și Părintelui nostru drag și la împlinirea a cinci ani de la trecerea la Domnul și a înmormântării Sale la poarta Mănăstirii Rohia, locul pe care l-a iubit atât de mult.

Viața Înaltpreasfințitului Justinian

Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Justinian s-a născut în ziua de 28 mai 1921 în localitatea Plopiș, județul Maramureș, din părinți evlavioși, Ilie și Maria.

Din spusele proprii, s-a născut în Duminica Mare, la orele 10 dimineața, când se trăgeau clopotele la toate bisericile pentru Sfânta Liturghie. Atunci moașa

satului i-a spus mamei sale: *„Va fi un om mare!”*. I s-a pus numele de botez Ioan. Între anii 1927-1934, tânărul Ioan a urmat cursurile școlii din satul natal, școală care astăzi îi poartă numele. Între anii 1934-1936 a urmat cursurile Liceului Ortodox de băieți „Simion Ștefan” din Cluj. Mai târziu, după război, devreme, în data de 12 martie 1941, s-a sculat cu gândul de a pleca la mănăstire. Mama sa, Maria, rămasă văduvă, l-a strigat: *„Unde te duci, Ioane?”*. I-a răspuns: *„Până în fundul grădinii”*. Gândul lui, însă, era altul, să ajungă la Mănăstirea Rohia. A plecat pe jos. Din mărturiile Sale, a plecat din sat și nu s-a oprit până în Valea Cavnicului, iar când s-a întors spre satul Plopiș răsărea soarele, și-a făcut o cruce mare și a zis: *„Nu mă voi mai întoarce niciodată aici!”*. A coborât prin Făurești și Lăschia până în centrul localității Copalnic Mănăștur, loc de târg, unde s-a întâlnit cu un șofer ce transporta făină de grâu. I-a mărturisit că vrea să ajungă la Rohia. Șoferul i-a promis că-l va aduce până la Târgu Lăpuș, dacă îl va ajuta să descarce sacii cu făină. Era tânăr, i-a descărcat singur. Surpriză. Șoferul s-a urcat la volan și a plecat în trombă spre Baia Mare. Tânărul Ioan a rămas în mijlocul pieței, singur, cu pantalonii albiți de făină și a luat-o tot pe jos spre mănăstire, unde va ajunge la ceas de seară, fiind primit de starețul din acea vreme, Nifon Matei.

Rohia, 1941

A intrat frate de mănăstire, iar în anul 1942 fratele Ioan din Plopiș a fost tuns în monahism, primind numele *JUSTINIAN*. În data de 15 august 1942, de Sfântă Mărie Mare, a fost hirotonit ierodiacon, iar peste un an, în data de 17 aprilie 1943, hirotonit ieromonah de către vrednicul de pomenire Nicolae Colan, Episcopul Clujului.

Chiar dacă era călugăr, între 22 noiembrie 1942 și în 10 martie 1943, părintele Justinian a fost înregimentat în armata maghiară, la Mișcolt, la o

baterie antiaeriană. După eliberare, s-a întors la mănăstire, unde avea să fie numit stareț, și, vreme de 30 ani, va conduce exemplar Mănăstirea „Sfânta Ana" de la Rohia, întărind viața monahală după regulile monahismului ortodox. A fixat trei reguli de viață și trăire duhovnicească: rugăciunea, munca și studiul. A primit toate distincțiile monahale. Astfel, în anul 1948, a fost hirotesit protosinghel, iar pentru meritele sale în conducerea obștii Mănăstirii Rohia, la propunerea Preasfințitului Părinte Teofil al Clujului, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române i-a conferit, în anul 1967, rangul de arhimandrit.

Monahul Justinian cu mama sa, Maria Chira – 5 *mai* 1942

În anul 1973 a lăsat stărețiа Mănăstirii Rohia, după hramul de Sfântă Mărie Mare, în plânsetele multora, fiind chemat spre a fi hirotonit Episcop-Vicar la Cluj. Credincioșii nu aveau de unde să știe planurile Domnului și anume că vlădica Justinian va reveni peste 17 ani, în calitate de întâistătător al reînființatei Episcopii de Maramureș.

Rohia, 1943

De numele vlădicii Justinian se leagă primirea în monahism la Mănăstirea Rohia a scriitorului și criticului literar Nicolae Steinhardt, încreștinat în temnițele comuniste, precum și formarea unei biblioteci cu peste 40.000 volume de carte românească la acea mănăstire. De asemenea, la Rohia s-a legat o lungă relație de prietenie frățească cu regretatul scriitor și poet Ioan Alexandru, Înaltpreasfințitul Părinte Justinian publicând întreaga corespondență purtată cu poetul transilvănean, ca semn al unei frumoase prietenii creștine dintre un mirean și un monah.

Episcopatul de la Cluj

La recomandarea Episcopului vrednic de pomenire Teofil al Vadului, Feleacului și Clujului, asumată și de către vrednicul Patriarh Justinian al Bisericii Ortodoxe Române, în data de 11 iunie 1973, Sfântul Sinod l-a ales în demnitatea de Episcop Vicar al Clujului pe starețul Justinian de la Rohia.

Hirotonirea întru ierodiacon – *15 august 1942*

Solemnitatea hirotonirii și a instalării a avut loc în Catedrala (astăzi, mitropolitană) de la Cluj, pe data de 9 septembrie 1973. Eram tânăr seminarist și păstrez vie în memorie imaginea soborului de arhierei, conduși de către Mitropolitul Nicolae Mladin al Ardealului, din curtea actualei mitropolii, având în fruntea procesiunii pe arhimandritul Justinian. În cadrul aceleiași solemnități s-a proclamat și ridicarea episcopiei la rang de arhiepiscopie, iar pe Episcopul Teofil, la rang de Arhiepiscop. În cuvântul său, proaspătul arhiepiscop a spus următoarele: *„Este pentru prima dată când sub cupola catedralei se hirotonește și se instalează un Episcop Vicar. Sfântul Sinod, ținând cont de recomandarea noastră, l-a ridicat la treapta de arhiereu pe Preacuviosul Părinte Arhimandrit Justinian Chira, care, după hirotonire, va purta numele de «Maramureșeanul». Truda desfășurată în cei 30 de ani, cât ați fost stareț al Rohiei, sunt convins că nu o veți considera un sfârșit al ostenelelor de până acum, ci un început de noi alergări în ogorul Domnului și în slujirea omului”*. Vlădica Justinian era atunci de 52 de ani și avea multe trepte de urcat.

A trebuit să o ia de la zero, întrucât Centrul Eparhial de la Cluj nu era pregătit să ofere condiții decente pentru un episcop.

Va munci la Cluj 17 ani, cu un program misionar-pastoral bine structurat: vizitarea parohiilor din Cluj, Maramureș și Bistrița-Năsăud, Liturghie Arhierească în fiecare duminică și sărbătoare, întâlniri cu preoții, cercetarea seminariștilor la programul de rugăciune și, mai ales, ce i-a fost mai drag, cuvânt de învățătură dorit și ascultat cu nesaț, iar uneori sfințit cu boabe de lacrimi.

O altă componentă a episcopatului de la Cluj a fost implicarea în activitatea duhovnicească a Seminarului Teologic. Aproape săptămânal era prezent fie în sălile de curs, fie în capelă, spre a le împărtăși elevilor seminariști o educație morală sănătoasă, care să-i ajute în preoție.

Îmi amintesc că, fiind tânăr preot, în dorința de a-mi desăvârși studiile prin cursuri doctorale la Sibiu, i-am deschis biroul spre a-i cere sfaturi și Preasfinția Sa mi-a umplut mașina cu cărți rare, pe care nu mi le-a cerut decât târziu, după publicarea tezei de doctorat, pe care mi-a apreciat-o mult, întrucât era prima monografie a Episcopiei noastre.

Ușa dânsului era larg deschisă pentru întreaga preoțime, de aceea, în anii ’90, când va veni la Baia Mare, a lăsat la Cluj un mare gol. Nu pot încheia acest capitol fără a menționa o discuție privată pe care am avut-o cu vlădica Justinian în biroul Său de la Cluj, în ianuarie 1990, când am fost mandatat de preoțimea băimăreană să-i reprezint într-o ședință a Permanenței Eparhiale de la Cluj, în care am citit Hotărârea clerului din Maramureș de a reactiva Episcopia Maramureșului.

Cluj – 28 mai 1986

M-a chemat și m-a întrebat pe cine vrem să aducem episcop la Baia Mare. Răspunsul meu a fost: *„Întreaga preoțime vă așteaptă acasă”*. Mi-a răspuns: *„Arhiepiscopul Teofil este în vârstă. Am toate șansele să fiu ales la Cluj”*. I-am răspuns: *„Cum doriți, dar să știți că Mănăstirea Rohia va intra în componența Episcopiei Maramureșului”*. S-a albit la față. Cred că atunci a luat hotărârea să vină acasă. După trecerea la Dumnezeu a vlădicii Teofil, clujenii l-au pețit iar pe episcopul nostru, dar acesta le-a spus: *„Nu-mi pot părăsi obștea pe care Dumnezeu mi-a încredințat-o”*.

† Justinian Chira Maramureşeanul, Episcop-Vicar – *Cluj, 1974*

Ctitor al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului

La două luni după Revoluția din decembrie 1989, Sfântul Sinod, în ședința de lucru din 12 februarie 1990, prin temeiul nr. 1225, a aprobat reînființarea Episcopiei Maramureșului, ce va avea jurisdicție asupra parohiilor și mănăstirilor din județele Maramureș și Satu Mare. Cu aceeași dată, Episcopul Justinian a fost numit Episcop Locțiitor, cu mandatul de a reorganiza eparhia.

De la Sfântul Sinod, vlădica Justinian a luat avionul și a venit direct la Baia Mare. Din aeroportul bucureștean m-a sunat să adun protopopii la reședința Protopopiatului Ortododox din Baia Mare, atât pe cei din Maramureș, cât și pe cei din Satu Mare. Așa a fost începutul... adică Episcopul Justinian a trebuit să o ia din nou de la zero, sau cum spunea dânsul „de pe iarbă verde”.

Vechiul Palat Episcopal era la Sighet, retrocedat statului. N-am găsit nici un document care să ateste că a fost proprietatea noastră. Am căutat la Oradea, la Cluj, chiar și la Suceava și Iași și nu am găsit nimic. Toți știam că palatul a fost donat pe vecie Episcopiei noastre de către Regele Carol al II-lea, dar nu se găsea nici un document. Foarte târziu, după mulți ani, ne-a venit de la Oradea un calup de documente vechi ale Episcopiei, dintr-un spațiu al Episcopiei Oradiei ce trebuia curățat și, ca prin minune, după multe căutări,

Înscăunarea Preasfințitului Părinte Justinian la Catedrala Istorică din Baia Mare – *11 noiembrie 1990*

doamna de la Arhivă mi-a adus documentul semnat al regelui Carol. Nu-mi venea să cred. Am întocmit de îndată, cu binecuvântarea Preasfințitului Părinte Arhiereu-Vicar Iustin, documentația de retrocedare și, după un proces de 10 ani, am redobândit palatul, aflat astăzi într-un amplu proces de restaurare.

Vlădica Justinian avea să pornească, însă, în mari lipsuri materiale. Dacă la greco-catolici autoritățile le-au pus la dispoziție, după reînființarea episcopiei, fosta casă a corpului didactic, noi nu am primit nimic. Episcopul Justinian a stat în chirie în casa unui preot, iar ostenitorii din Permanență au muncit în antreul unei case parohiale. Dacă era întrebat „unde stați?", Episcopul Justinian răspundea smerit *„vulpile au vizuini, păsările cerului au cuiburi, dar episcopul vostru nu are unde să-și plece capul"*.

I s-a oferit casa lui Nicolae Ceaușescu din Baia Mare, dar a refuzat-o categoric, știind că își va compromite statutul duhovnicesc de om al rugăciunii, șlefuit zeci de ani ca stareț al Rohiei sau ca episcop al Clujului. În cele din urmă, Armatei i s-a făcut milă de noi și ne-a eliberat sediul gărzilor patriotice de pe strada Avram Iancu din Baia Mare, unde este astăzi Reședința Episcopală. Vlădica Justinian n-a primit palate, dar a avut de partea Sa credincioși foarte atașați de Biserică și preoți devotați slujirii, care au fost partea esențială a noii eparhii.

Realizări administrative ale Episcopatului de la Baia Mare

Vlădica Justinian se pricepea la oameni, dar, cu toate acestea, i-a fost foarte greu să-și aleagă colaboratorii. A amânat mereu constituirea Permanenței Eparhiale. La început a afirmat că o va face dacă va fi ales titular. Făceam ședințe la Mănăstirea Rohia cu protopopii Eparhiei, iar eu aveam sarcina de secretar interimar. Așa am funcționat până în 26 septembrie 1990, când Preasfințitul Părinte Justinian a fost ales de către Sfântul Sinod, la București, cu o majoritate covârșitoare, ca Episcop Eparhiot al Maramureșului.

Trebuia organizată înscăunarea. Cu data de 1 octombrie și-a ales colaboratorii. Pr. Ciprian Suărășan din Parohia Baia Sprie – vicar administrativ, Pr. Gheorghe Bălan – consilier economic, Pr. Ioan Pop – secretar eparhial, Pr. Vasile Borca – consilier cultural, Pr. Marius Lazăr – inspector eparhial, iar subsemnatul – consilier administrativ.

Primul examen n-avea să fie instalarea Preasfințitului, ci întâlnirea de la Primăria Baia Mare cu delegația Bisericii Greco-Catolice. În luna octombrie, greco-catolicii ocupase Prefectura și nu voiau să părăsească instituția până nu vor primi Catedrala Veche de pe strada Vasile Lucaciu din Baia Mare și alte

Prima Adunare Eparhială – *Baia Mare, 1990*

Centrul Eparhial din Baia Mare – *octombrie 2018*

biserici, foste greco-catolice. A fost trimis de la București ministrul Cultelor Gheorghe Vlăduțescu, ce a decis ca întâlnirea celor două delegații să aibă loc în sala de ședințe a Primăriei Baia Mare.

L-am însoțit pe Preasfințitul Părinte Justinian în noaptea aceea la Primărie, împreună cu părintele vicar Suărăușan și cu părintele consilier Bălan. Acolo coborâse iadul pe pământ, însă Vlădica și-a păstrat calmul. La toate propunerile impertinente și la urletele greco-catolicilor, Preasfințitul răspundea la fel: *„Să întrebăm mai întâi poporul. La 1700 le-ați luat cum le-ați luat, acum să întrebăm poporul și dacă poporul va vota să vi le retrocedăm, ne vom conforma”.*

Ne-au sechestrat în Primărie până la ora 2,00 noaptea. N-am cedat, iar după ora 2,00, greco-catolicii au propus ca Episcopul Justinian să-i însoțească în Prefectură, să le spună celor de acolo ce urma – consultarea poporului. Au urmat țipete, urlete, vacarm. Am ieșit cu greu de acolo, iar domnul ministru Vlăduțescu s-a îmbolnăvit și s-a întors la București, internându-se în spital.

Am folosit după acea noapte expresia: *„Dialogul cu greco-catolicii în privința retrocedării s-a sfârșit înainte de a începe!”*.

Nici o comunitate locală n-a vrut să audă de nici un plebiscit. Au urmat ani de procese. Acolo unde s-au constituit mici comunități unite și-au ridicat

biserici, iar acolo unde au ocupat bisericile noastre, puține la număr, ne-am ridicat noi biserici spre a evita slujiri alternative.

Înscăunarea Preasfințitului Părinte Justinian avea să fie fixată în 11 noiembrie 1990. S-au făcut pregătiri și invitații. Au răspuns cu prezența 11 membri ai Sfântului Sinod, în frunte cu Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Antonie Plămădeală de la Sibiu. Eram precauți. Se mergea din oră în oră la catedrală. Totul părea calm. Vremea era superbă. Până la orele 8 dimineața, când au fost aduși oșeni gălăgioși și simpatizanți ai greco-catolicilor pe treptele catedralei vechi. Au urmat două ore de dialoguri surde. Presa a relatat înscăunarea Episcopului de mai sus cu titlul „Bătălia pentru Dumnezeu".

După două ore de gâlceavă, în care am mai primit câte un brânci (unul dintre cei ce se uitau de pe margine – băgător de seamă – mi-a strigat *„s-a terminat cu voi!"*), adevărul a învins. Grupul de greco-catolici a fost înlăturat de pe trepte de mulțimile de ortodocși ce veneau din toate părțile, iar Sfânta Liturghie s-a putut săvârși în aer liber. Actualul arhidiacon de la Constanța, Ionică Ardelean, pe atunci student teolog, a citit Apostolul și s-a nimerit ca miezul acestuia să fie un text cu tâlc – *„un Domn, o credință, un botez"* –, text la care a ridicat glasul de s-a cutremurat și crucea de pe turla bisericii, dar și geamurile episcopiei unite, ce organizase ambuscada. După șicanele din timpul cât a fost stareț la Rohia, cu securitatea, bietul vlădică Justinian a trebuit să treacă și prin acestea.

Au urmat apoi ani frumoși de pastorație. La propunerea unui deputat din oșenime, Vasile Moiș, Episcopia noastră a adăugat în titlul și „a Sătmarului", așa cum este și astăzi – adică un titlu complet. În anul 1994, Episcopul Justinian, văzând că se intensifică viața pastorală a Eparhiei, a propus Sfântului Sinod alegerea unui Arhiereu-Vicar, în persoana Părintelui Arhimandrit Iustin Hodea, starețul Mănăstirii „Sfânta Ana" de la Rohia.

Starețul Iustin, după alegere, l-a rugat pe Preasfințitul Părinte Justinian să-l mai lase la Rohia o vreme, întrucât biserica mănăstirii era în lucru, iar obștea mănăstirii era foarte tânără.

Au tras, însă, amândoi la același jug. Parohiile s-au înmulțit de la 334 la 463, mănăstirile de la 4, câte erau în anii 1990, au ajuns la 30 vetre monahale, plus 10 schituri, iar preoțimea de la 330 la 575, aproape s-a dublat.

S-au construit, în timpul Vlădicii Justinian, 130 biserici noi, la peste 80 participând personal la slujba de târnosire, la altele împreună cu Preasfințitul Părinte Iustin. Însă cea mai mare bucurie pe linie gospodărească a fost ridicarea Catedralei Episcopale „Sfânta Treime" din Baia Mare. Personal, în anii 1990,

de Ilie Prooroc, a sfințit locul, apoi, întrucât nu erau încă structuri eparhiale, a încredințat lucrarea preotului din apropiere și, în cele din urmă, lucrările s-au oprit. Ucenicul Preasfinției Sale a preluat șantierul. E adevărat că mai întâi ne-a îndemnat pe cei din Permanență, însă părintele Suărășan lucra pe biserica de lemn din Baia Sprie, părintele consilier economic Gheorghe Bălan ridica biserica „Soborul Sfinților 12 Apostoli" de la gară, iar eu lucram la ridicarea bisericii din Tăuții de Sus. Vlădica Iustin, cu mari sacrificii, a demonstrat care-i jertfa unui ierarh. A transformat catedrala într-un simbol al orașului nostru, iar atunci când va fi gata, nu va fi un locaș de cult, ci o minune arhitecturală, o operă de artă. Preasfințitul Părinte Justinian a avut bucuria să trăiască până când a văzut crucea pe turla centrală și cred că a murit liniștit.

Au fost multe alte realizări, „care, dacă s-ar scrie cu de-amănuntul, nu știu câte cărți s-ar putea tipări". Punctăm: retrocedarea pădurii episcopale de la Tarna Mare; redobândirea Palatului Episcopal de la Sighet; retrocedarea pădurii episcopale de la Vadu Izei; modernizarea Centrului Eparhial și înzestrarea acestuia cu un frumos paraclis episcopal.

Realizări culturale

În satul Plopiș, anul acesta au avut loc două evenimente deosebite, și anume sfințirea bisericii monument istoric UNESCO, în care a fost botezat Arhiepiscopul Justinian, și inaugurarea casei memoriale unde s-a născut Înaltpreasfinția Sa.

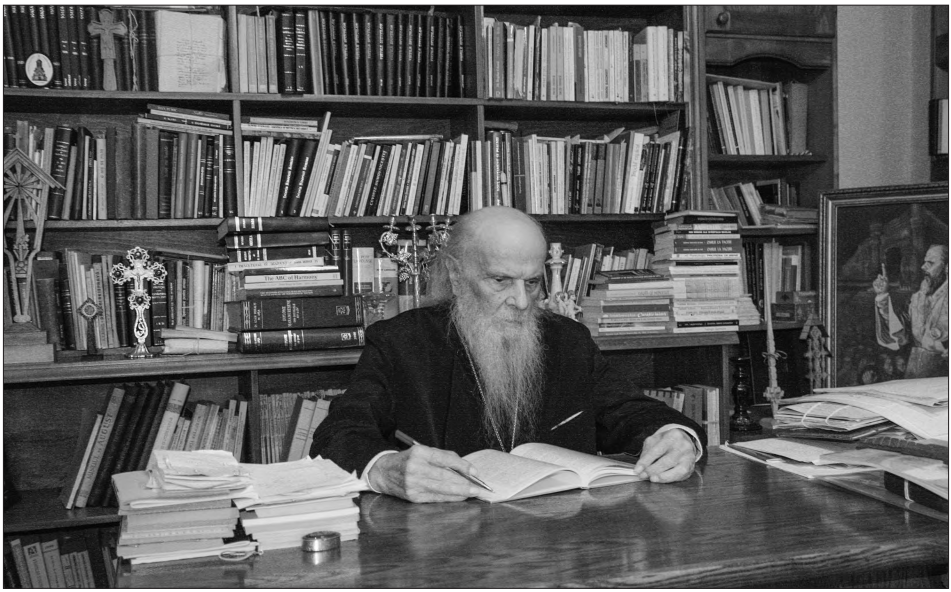

În dimineața zilei de sâmbătă, 24 mai 2021, am ajuns devreme la Plopiș. Am nimerit la casa memorială. M-a invitat un seminarist să mă ducă cu mașina lui la biserica monument. Pe drum mi-a arătat câmpul unde, în copilărie, Ion Chira, fiul lui Ilie și al Mariei, ieșea cu vacile la pășune. Mi-am amintit relatările ce mi le-a făcut „Înaltul", potrivit cărora în straița lui, pe lângă bucate și merinde, avea întotdeauna cărți și reviste. A îndrăgit cartea de mic. Nu-i de mirare

că, după ce ajunge stareț, fixează trei reguli subtile la Mănăstirea Rohia: rugăciunea, munca și studiul. Nu le va abandona niciodată. (Se ruga profund încât părea un sfânt bizantin din icoană.) A trăit printre cărți – la Rohia, la Cluj, la Baia Mare. Mai presus de toate a îndrăgit învățământul teologic. În anul 1991 a reușit să deschidă Seminarul Teologic „Sfântul Iosif Mărturisitorul" din Baia Mare, iar din anul următor va reuși să deschidă și o catedră de Teologie în cadrul Facultății de Litere din Universitatea de Nord Baia Mare. Împreună cu ucenicul iubit, Preasfințitul Părinte Iustin, vor reuși, în anul 2006, deschiderea unui liceu teologic în Satu Mare – „Nicolae Steinhardt" –, cu clase de liceu, de gimnaziu și 6 grupe de grădiniță.

Titlu „Dr. Honoris Causa" la Universitatea de Nord din Baia Mare – *27 mai 2010*

Chiar dacă au fost greutăți financiare generate de crizele actuale, Înaltpreasfinția Sa a reușit să tipărească în decursul anilor buletinul oficial al Eparhiei – „Graiul Bisericii Noastre" –, calendare, albume, dintre care un album cu cele 130 biserici noi din Eparhie, de asemenea a redactat și publicat o serie de lucrări, dintre care cele mai importante ar fi: *„Viața Preacuratei Fecioare Maria"* (1948), *„Darurile Bisericii"* (1983), *„Apel la cunoștință și rațiune"* (1990), *„Drepturile copilului"* (1994), *„Harul și adevărul"* (1996), *„Gând și suflet românesc"* (1998), *„Scrisori"* (2001), *„Justinian – Dialoguri"* (2006), *„Convorbiri în amurg"* (2008), *„Colo-n sus în vremea aceea"* (2010), *„Pastorale"* (2012), *„Reflecții"* (1-6, 2015, 2019), *„Dialoguri la Rohia"* (2020) și altele. S-a împlinit profeția făcută de un bătrân din Plopiș, care, în anul 1973, după ce starețul Rohiei a fost ales episcop, într-o vizită în satul Plopiș împreună cu viitorul Patriarh Teoctist, i-a spus înaltului oaspete: *„Am știut că din pruncul acesta va ieși un om mare, pentru că la ei în casă ardea lampa toată noaptea, întrucât el studia mereu."*

Preasfinția Sa Justinian – Arhiepiscop

Ca o încununare a realizărilor Părintelui nostru de suflet Justinian, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, în ședința Sfântului Sinod din 18 iunie 2009, a propus ridicarea vlădicii Justinian la rang de Arhiepiscop onorific.

Era o recunoaștere târzie a meritelor arhicunoscute ale Înaltpreasfinției Sale. Personal, am încercat acest lucru la Mănăstirea Rohia cu mulți ani înainte, în timpul Patriarhului Teoctist și am încasat-o. Rămâne o zi de referință duminica din 13 decembrie 2009, la Catedrala Eparhială „Sfânta Treime" din Baia Mare, când Părintele Patriarh Daniel l-a înscăunat pe primul Arhiepiscop de Maramureș și când s-a auzit citită Gramata Patriarhală de ridicare la rang de Arhiepiscop Onorific a Înaltpreasfințitului Părinte Justinian.

A trecut la Domnul acum cinci ani, tot într-o zi de duminică, în 30 octombrie 2016, pe un pat de spital din cadrul Spitalului Județean Maramureș.

Când a închis ochii, mă pregăteam să urc în amvon la predica duminicală, când l-am văzut intrând în biserica de lângă spital, unde slujesc acum, pe Preasfințitul Părinte Timotei Sătmăreanul, pe atunci starețul Mănăstirii Scărișoara Nouă. Era cu ochii plini de lacrimi. Mi-a căzut Biblia din mână. Mi-am dat seama că nu-l mai avem... Nu s-a rostit nici o predică. S-au tras îndelung clopotele, iar toată biserica a început să plângă. Împreună cu actualul Arhiereu-Vicar am săvârșit primul parastas în memoria lui, a Ierarhului blând care ne-a iubit pe toți.

A urmat înmormântarea de la Catedrala Episcopală „Sfânta Treime" și înhumarea la Mănăstirea Rohia, la poarta de la intrare, unde și-a dorit. Acolo își odihnește trupul obosit de boli și încercări, iar cu sufletul ne așteaptă la poarta Raiului, așa cum a promis.

Epilog

A trecut un centenar de la nașterea Sa. Se va mai naște, oare, un ierarh pentru un secol, cum l-a definit frumos vrednicul său urmaș, actualul Episcop Iustin al Maramureșului și Sătmarului? Dumnezeu știe!

Am rămas „ultimul mohican" din Administrația Eparhială, păstorită de dânsul. Multe ar fi de spus și multe ar fi de scris. Omul nu moare când închide ochii, ci doar când este dat uitării. Justinian Arhiepiscopul, Părintele nostru, nu poate fi uitat.

Prin purtarea de grijă a Preasfințitului Părinte Iustin, în parteneriat cu Episcopia, a apărut Fundația „Justinian Arhiepiscopul", școala din Plopiș se numește din acest an „Școala Arhiepiscop Justinian", Departamentul de Teologie al studenților băimăreni îi poartă numele, biblioteca de la Rohia a devenit „Biblioteca Justinian Arhiepiscopul", sala bizantină de la Catedrala Episcopală se numește „Sala Bizantină Justinian Arhiepiscopul", salonul oficial din Centrul Eparhial poartă numele „Salonul Justinian Chira", iar în multe parohii se ridică centre sociale care-i poartă numele.

Tot la inițiativa Preasfințitului Părinte Episcop Iustin s-au instituit două distincții eparhiale: Ordinul „Justinian Arhiepiscopul", pentru clerici și mireni, și Medalia „Justinian Arhiepiscopul".

În anul acesta, jubileu de la nașterea sa, considerăm că-i potrivit să încheiem cu un citat paulin: *„Aduceți-vă aminte de mai marii voștri, care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu; priviți cu luare-aminte cum și-au încheiat viața și urmați-le credința"* (Evrei 13, 7).

Bibliografie

ANDREICUȚ Andrei, Mitropolit, „*Părintele duhovnicesc al unui ținut*”, articol publicat în Revista de cultură și spiritualitate românească „Tabor”, nr. 5, Cluj-Napoca, 2021, p. 21-26.

AUGUSTIN Vasile, Pr. Dr., „*Episcopia Maramureșului și Sătmarului, 30 de ani de la înființare*”, articol publicat în revista „Ortodoxia maramureșeană”, nr. 25 / 2020, Ed. Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului, p. 258-279.

CIRA Călin Emilian, *„Lângă inima poporului” – Episcopul JUSTINIAN CHIRA MARAMUREȘANUL în județul Bistrița-Năsăud*, Cluj-Napoca, Ed. Mega, 2021.

CRIȘAN Mircea, *Justinian, Arhiereul care ne arată pasul lui Dumnezeu în Nordul României*, Baia Mare, Ed. Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmarului, 2014.

DÂMBU Ioan, Pr., „*(Arhi)Episcopul Justinian Chira Maramureșanul – așa cum l-am cunoscut”*, articol publicat în Revista de cultură și spiritualitate românească „Tabor”, nr. 5, Cluj-Napoca, 2021, p. 71-76.

HODEA Iustin, Episcop, „*Arhiepiscopul Justinian 1921-2021. Secolul unui ierarh – Un ierarh pentru un secol”*, articol publicat în Revista de cultură și spiritualitate românească „Tabor”, nr. 5, Cluj-Napoca, 2021, p. 27-34.

ILOAIE Ștefan, Pr. Prof. Univ. Dr., „*Bunătatea, cartea, lumina”*, articol publicat în Revista de cultură și spiritualitate românească „Tabor”, nr. 5, Cluj-Napoca, 2021, p. 41-43.

MOTOGNA Macarie, Arhim. Dr., „*Arhiepiscopul Justinian, Părintele spiritual și înnoitorul Rohiei*”, articol publicat în Revista de cultură și spiritualitate românească „Tabor”, nr. 5, Cluj-Napoca, 2021, p. 44-58.

TIRA Iustin, Pr., „*Arhiepiscopul Justinian Chira (1921-2016) – Vocația începutului”*, articol publicat în Revista de cultură și spiritualitate românească „Tabor”, nr. 5, Cluj-Napoca, 2021, p. 59-70.

TIRA Mihai, Pr., *Un Om al lui Dumnezeu a viețuit printre noi”*, articol publicat în Revista de cultură și spiritualitate românească „Tabor”, nr. 5, Cluj-Napoca, 2021, p. 77-85.

Tăria unității. Slujirea între străini a statorniciei neamului și a țării

Pr. Prof. Univ. Dr. Ioan CHIRILĂ
Președinte al Senatului Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca

Vitregiile vremurilor au făcut ca neamul românesc să aibă parte de starea pribeagului, iar când amintesc acest concept o fac din perspectiva disciplinei mele de Vechiul Testament, în cadrul căreia se subliniază că zămislirea poporului ales este legată ontic de viața, credința și ascultarea celui care a fost caracterizat ca „arameu rătăcitor" (Deut. 26, 1-19). Avraam, părintele poporului ales, a coborât ca ascultare în Canaan, mai apoi, pentru izbăvire, în Egipt, și a urcat ca prefigurare pe Moria. Mai presus de toate aceste peregrinări, însă, și-a agonisit sieși Macpela[1] ca necropolă. Prin această primă bucată de pământ el pune început moștenirii Canaanului și ne învață că acolo sunt rădăcinile unde șabatizează strămbunii[2].

[1] Peștera Macpela – *mearat hamakpela* – peșteră dublă, în arabă *Al Haram al-Ibrahimi*, a fost cumpărată de către Avraam de la Efron, un hetit, cu patru sute de sicli de argint (vezi Facerea 23).

[2] Vezi **Sf. Maxim Mărturisitorul**, *Capete gnostice (sau teologice)*, în *Filocalia*, vol. 2, trad. Dumitru Stăniloae, Ed. Humanitas, București, 2009, p. 126. În notele infrapaginale, Pr. Dumitru Stăniloae arată că „în Legea veche, Sâmbăta se cinstea prin odihnă, căci ea era socotită că încheie mișcarea în bine, după ea nemaiurmând nimic. În Evanghelie e cinstită prin facerea de bine, arătându-se că după desăvârșirea ajunsă prin activitatea practică, începe urcușul spre o nouă desăvârșire, începe stadiul cunoașterii duhovnicești... sâmbăta e la sfârșitul activității morale; ea reprezintă nepătimirea la care ajunge sufletul prin împlinirea poruncilor".

De aici înțelegem că sufletul poartă în sine o identitate puternică și statornică, omul manifestă ca peregrin o identitate fluidă și adaptabilă, dar are „kairos"-uri fundamentale în liniaritatea timpului său, în care se unește cu rădăcinile în măiestre agrăiri ale divinului și acestea sunt athanasicele și anastasicele vremi eneclesiale.

Am ales acum trei chipuri legate de trei tipuri de întemeieri ale neamului meu prin care să vă propun găsirea sau regăsirea României peregrine: Vasile Lucaciu, Constantin Brâncuși și Alexis Toth. România peregrină își are faza de constituire numeric reprezentativă în Statele Unite în cea de-a doua parte a secolului al XIX-lea și prima jumătate a secolului al XX-lea. Îmi amintesc din poveștile copilăriei în care bunicul meu din partea tatei îmi povestea de peregrinarea sa în Canada (era perioada interbelică) și de faptul că s-au întors în țară în perioada crizei economice, din cauza căreia nu au putut cumpăra decât un petec de pământ. Totuși, românii, constituiți în mici comunități parohiale, erau foarte buni ambasadori ai neamului românesc dincolo de ocean. Faptul a fost mărturisit de primarul din Cleveland – Harry L. Davis, care a mărturisit: „între voi m-am simțit totdeauna bine!... Nu luați în seamă vorbele rele și insinuările agitatorilor, care mișună între noi, ca să ne facă să suferim"[3]. Totodată, M.T. Herrick revela o amplă cunoaștere a istoriei noastre când spunea că „au trecut secole, secole negre de urgie peste capetele neamului acesta, dar el a rămas același... Da, voi sunteți urmași ai Romanilor, pe care noi și toată lumea am învățat să-i admirăm"[4].

Alegerea acestor personalități e determinată de tema unității, a unității constituite din misiune apostolică, misiune cultural-cultică și din misiunea întregii vieți – căutarea sfințeniei, iar în acest sens pr. dr. V. Lucaciu spunea că „idealul național care trebuie să se întrupeze – trebuie, pentru că este o poruncă dumnezeiască –, este o voință a proniei dumnezeiești descoperită și arătată nouă prin dezvoltarea istorică a vieții noastre naționale", este un țel sfânt. Dar nu este vorba doar despre un memento istoric, ci despre un anamnesis logoterapeutic adresat unui neam căruia i se cântă „Deșteaptă-te..." și el parcă întârzie întru lenevire. Acesta este motivul pentru care consider că e nevoie de un moment de istorie și filosofia istoriei în genul celei dezvoltate de

[3] **Vasile Stoica**, *Suferințele românilor din Ardeal*, Ed. Vicovia, s.l., 2014, p. 222-223 (nota 16).
[4] Vezi **Vasile Lucaciu**, „Tovărășia românilor e o cinste pentru americani", în *America*, Cleveland, Ohio, XII, 98 (1917), p. 2.

Robin George Collingwood[5], eruditul de la Oxford, întru a sa *Autobiografie filosofică* (1938) – reconstruirea trecutului ca exercițiu al minții, înțeles ca re-enactement.

O revenire în unitatea tradiției și a culturii poate deștepta un popor conștientizându-l de faptul că face parte dintr-o unitate: „din unitatea neamului meu!". În lucrarea sa *The Idea of History,* R.G. Collingwood spunea că „valoarea muncii istorice poate fi estimată doar dacă ne punem noi înșine în poziția oamenilor care au făcut ceva, gândindu-ne la problemele cu care s-au confruntat, la fel ca ei..."[6]. Această idee vreau să o subliniez și să îndemn spre o evaluare a forței unității unui neam, plecând la evenimentele din SUA 1917, de la evenimentul cultural brâncușian cu reverberațiile sale internaționale decantate doar în câteva maxime și de la faptul că sfințenia transgresează etniile, confesiunile, totalitarismele și democrațiile și unește în modelul divino-umanității toate rațiunile responsabile ale creației.

Dr. Vasile Lucaciu, „Leul de la Șișești", este o icoană reprezentativă a vizionarului, a apostolului neamului, a misionar-apologetului României mari și a românismului. Nu voi trece aici în revistă totul, ar fi o indecență din partea mea să gândesc măcar că e posibilă o sinteză, cert este că memorandismul transilvănean a avut în el un mărturisitor, o minte limpede, un strateg, un păstor responsabil. Aș aminti doar de misiunea diplomatică la Vatican sau de numeroasele texte în care dezvoltă o acțiune de revalorizare a adevărului istoric fundamental al acestui neam oropsit[7]. Ca susținător al activismului politic, radiografiază și îndeamnă mereu la implicare; fiind la București pentru a perfecta relația cu Liga Culturală, scria că „mormintele părinților și ale fraților noștri parcă se prefac în tribune elocvente din care ne invită să continuăm opera lor de jertfă și de luptă pentru aprecierea și recunoașterea meritelor unui popor"[8]. În sensul jertfei revendicate, acceptă să facă parte din Misiunea Patriotică Națională trimisă în SUA pentru a susține și din exterior ideea

---

[5] Detalii cu privire la viața și activitatea sa, precum și aspecte care vizează filosofia istoriei pot fi regăsite în volumul **Robin G. Collingwood**, *An Autobiography*, Oxford University Press, Oxford, 1939, p. 1-177.

[6] **Robin G. Collingwood**, *The Idea of History*, Clarendon Press, Oxford, 1993, p. 462.

[7] Pentru mai multe detalii vezi lucrarea **Corneliu Mezea**, *Dr. Vasile Lucaciu, „Leul de la Șișești", 1852-1922. Viața și faptele lui*, Ed. Presa Liberă, Satu Mare, 1936, p. 32-141; **Gavril Babiciu**, *Vasile Lucaciu. Erou al Națiunii Române*, Ed. Marist, Baia Mare, 2018, pp. 11-262.

[8] **Mircea Botiș, Radu Botiș**, „Rolul lui Vasile Lucaciu în adoptarea «noului activism»", în *Revista Logos și Agape* – http://www.logossiagape.ro/2017/11/16/prof-mircea-botispr-stavr-radubotis-vasile-lucaciu/#more-494, data accesării: 30 Iunie 2021.

realizării Marii Unități Naționale. Delegația a fost primită foarte bine la Casa Albă, au avut loc discuții clare cu secretarul de stat Robert Lansing, cu ministrul de război Newton Baken, cu reprezentanți ai Legațiilor Franței și Italiei, dar o mare mobilizare s-a realizat la nivelul comunităților românești din New York, Chicago, Detroit, Cleveland sau Cincinatti. Prin activitatea sa, a pus bazele Ligii Naționale Române și a adresat câteva texte justificatoare către românii din America (august, 1917) și un Apel către iubiții noștri compatrioți din glorioasa Republică a Statelor Unite (septembrie, 1917). Pe lângă aceasta, după Congresul BOR din SUA[9] chiar s-a propus ideea realizării unei uniuni bisericești la nivelul continentului american pentru a milita în vederea realizării marii uniri.

Ca un apostol al neamului, pr. dr. Vasile Lucaciu a adus argumente istorice solide împotriva teoriei roesleriene, precizând că nu cerem nimic ce nu este al nostru, ci doar voim să ne restabilim în drepturile noastre, ca națiune. Mulțimile au dat dovadă de un atașament excepțional față de idealul național, au participat cu miile, au purtat port național și toate reuniunile au început cu Sfânta Liturghie. Părintele Ioan Moța, Părintele V. Lucaciu și Vasile Stoica au condus foarte bine toate reuniunile, astfel încât au fost „împlinite toate așteptările românilor". Toate cuvântările sale și rezoluțiile mitingurilor din SUA au fost tipărite în broșura „Misiunea Patriotică Națională Română în Statele Unite" (în lb. engleză). Întors în țară, va activa în Consiliul dirigent și apoi în Primul Parlament al României Mari.

Lauda lui a rămas în doină, iar pe marginea ei doresc să remarc un fapt mai mult decât evident: românimea peregrină e o forță; dacă există factorul catalizator, ea asumă responsabilități și se manifestă responsabil în sensul statornicirii și a înfloririi vetrei strămoșești. Dacă Vasile Lucaciu zicea că înalță rugăciuni către cer pentru a scutura jugul asupritor, eu mă rog să ne trimită Dumnezeu modelele de responsabilitate democratică, un imbold la trezvie națională și la împlinire culturală, căci e nevoie să vorbim pentru noi în sferele internaționale ca să nu mai fie smuls și înstrăinat pământul în care odihnesc strămoșii noștri. Părintele Lucaciu e argumentul viu că se poate depăși timpul

[9] Congresul a avut loc în 28 februarie 1918. Înainte de congres, părintele V. Lucaciu a declarat în 22 februarie 1918 că „s-ar putea ca toate bisericile românești din SUA să se rupă de autoritățile bisericești din Austro-Ungaria și, unindu-se laolaltă, să formeze aici o Biserică română neatârnată până la încheierea păcii". Vezi **Mircea Botiș, Radu Botiș**, „Activitatea desfășurată de către preotul Vasile Lucaciu în America, în scopul realizării Marii Unități Naționale" – https://www.dacoromania-alba.ro/nr41/preotul_vasile_lucaciu_america.html, data accesării: 30 Iunie 2021.

visării prin acțiunile care ne re-unesc ca neam, în credință și în cultură, ca națiune demnă ce-și revendică doar drepturile sale. Iată un model de teologie politică, iată un model de mărturisitor modern! Îmi aduc aminte de Milescu Spătaru atunci când văd traseul pe care Misiunea Patriotică a trebuit să plece în SUA și zic: *Stella Orientalis Occidentalis splendens*.

O lucrare care ar merita mai multă atenție din partea noastră este cea alcătuită de Vasile Stoica, *Suferințele din Ardeal*, realizată înainte de plecarea în misiunea patriotică și care are cuvântul introductiv al autorului realizat la Washington DC (1 noiembrie 1917), ceea ce ne arată că autorul o avea la inimă și purta ca o responsabilitate majoră mărturia istoriei adevărate a românilor din Ardeal. Cele șapte capitole fac lumină cu privire la cronologia manifestărilor prozelitiste: catolicizarea (până la 1526), calvinizarea (până la 1599), politica lui Mihai Viteazul, politica Habsburgilor în Ardeal, Horia, Supplexul, revoluția și răsplata. O lucrare bine documentată și care face lumină cu privire la reformă, la contrareformă, la lungul proces de catolicizare și la rezistența acerbă a românilor în ortodoxie. Această convingere l-a animat pe sublocotenentul și diplomatul Vasile Stoica să se jertfească pentru țară, a murit martiric în temnițele comuniste[10].

Când vorbim despre istorie ne cade ușor gândul la tema timpului, iar în ceea ce privește timpul m-am întors în sfera gândirii patristice și am găsit la Sf. Maxim Mărturisitorul spunându-se „căci totdeauna ceea ce-i trecut pentru istorie este prezent, în chip tainic, în înțeles spiritual”[11]. Iar într-una din notele pe care le scrie pe marginea lucrării *Scara* a Sfântului Ioan Scărarul, părintele Dumitru Stăniloae arată că „omul, prin uitare, se rupe de trecut și de viitor. Își reduce viața la clipa de față, se întunecă în lipsa de orizont. Dar neprihănită de amintirea trecutului și de gândul la viitor, viața clipei se slăbește, trece ca un abur în nimic, e mai mult moartă. Moartea acestui om se arată și în faptul că trăiește leneș din prejudecăți, din rămășițe sau din gânduri ce vin de la alții”[12]. În timpurile mai recente, vedem că V. Frankl vorbește despre căutarea sensului, despre necesitatea asumării unei tradiții și, consonant cu aceasta, Heidegger ne cere să nu trecem nepăsători pe lângă tainele/misterele existenței.

---

[10] O expunere sintetică a biografiei și activității sale publicistice vezi la **Gheorghe Buzatu**, „Diplomație și propagandă”, în Vasile Stoica, *Suferințele din Ardeal*, Ed. Vicovia, s.l, 2014, p. 5-11.

[11] **Sf. Maxim Mărturisitorul**, *Răspunsuri către Talasie*, în *Filocalia*, vol. 3, trad. Dumitru Stăniloae, Apologeticum (ediție electronică), s.l., 2005, p. 211.

[12] **Sf. Ioan Scărarul**, *Scara*, în *Filocalia*, vol. 9, trad. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1980, p. 255 (nota 529).

Astfel, înțelegem că suntem un simplu punct într-o propoziție a istoriei sau poate un alt semn de punctuație. Iată de ce nu voi aminti despre C. Brâncuși decât faptul că a mers pe jos până în Franța, că a ostenit la școala artelor frumoase, că a creat oul începuturilor, coloana infinitului, masa tăcerii, poarta sărutului și alte creațiuni măiastre, cu o geometrie dinamică în paradigma virtuții, dar cu o finețe, o lucire/strălucire desprinsă parcă din oglindire. Iar din toposul acesta cultural-cultic, mitic și revelațional, am ales a aduce doar câteva maxime în care se concentrează crezul profund al celui ce cânta la Sfinții Arhangheli în preajma Eminescului cânt psalmodic adus Treimii. El spunea că nu există artiști, ci „oameni care simt nevoia să lucreze în bucurie, să cânte asemeni păsărilor", „căci atunci când lucrez se pare că un Absolut se exprimă prin mine"; la fel, el arăta că „fără inimă nu-i artă", că atunci „când vei fi înțeles vei rămâne" și că „în copilărie mi-am făcut o rezervă de fericire pentru toată viața și așa am putut rezista". Pentru el, ceea ce caracterizează acest timp este „viteza; oamenii accelerează mereu... dar viteza nu e decât măsura timpului... și uneori e vorba de distanța care ne mai rămâne până la moarte"[13]. O viață maximă, o chenoză artistică desăvârșită și o nevinovăție de copil fericit ce cântă ca o pasăre măiastră. Rămâne Brâncuși la Paris?! Se pare că rămâne, deși eu îl simt la Hobița, îi aud pașii în boiangerii, la hanuri, în Viena și apoi văd cum pasărea lui zboară pretutindeni, cum poarta lui deschide infinitul tăcerii, el e un nou început al mărturiei culturale românești peregrine. Îl întrevăd pe M. Eliade, pe E. Ionesco, E. Cioran, V. Ierunca, M. Lovinescu și peste toți răsună rapsodia românească a lui Enescu, ori mișcarea între niveluri și cuante a lui S. Lupasco și B. Nicolescu. Pe acestea se zidește, așa că înapoi la cărți, tinerime!

Maramureșul era mult mai lung și mult mai lat decât acum, de undeva din acest întins Maramureș a plecat spre America Alexis Toth, fiul lui George și Cecilia, născut la 14 martie 1853 în Slovacia. A fost rudă cu părintele Lucaciu, el însuși preot rămas văduv, a fost director de Seminar la Presov, profesor de Drept bisericesc și Istoria Bisericii. Ajuns în America, se dedică slujirii și ajunge la ortodoxie învrednicindu-se de cinstirea țarului Nicolae al II-lea, dar și de cinstea contemporanilor care au dat mărturie despre faptul că el a explicat că întoarcerea la moștenirea lor strămoșească, cea creștin ortodoxă, a fost ceea ce a nutrit mereu în sufletul său și care s-a împlinit ca liniștire atunci când s-a întors în ortodoxie. Pentru viața lui sfântă a fost canonizat în 29 mai 1994 cu numele Sfântul Alexis de Wilkes-Barre, mărturisitor și apărător al Ortodoxiei.

[13] Astfel de reflecțiile de-ale sculptorului român pot fi citite în volumul **Doina Lemny, Cristian-Robert Velescu,** *Brâncuși inedit. Însemnări și corespondență românească*, Ed. Humanitas, București, 2004, 495 p.

Am adus în atenția domniilor voastre faptul că în străfundul făpturii e o rădăcină ce ne cheamă spre tăria unității cu tot neamul, dincolo de individualizările generate de căderi și orgolii. Sfințenia e roadă a smereniei și revărsare a veșniciei, iar smerenia e a pune mereu din nou început bun fiecărui act al făptuirilor noastre.

Bibliografie

BABICIU Gavril, *Vasile Lucaciu. Erou al Națiunii Române*, Ed. Marist, Baia Mare, 2018.

BOTIȘ Mircea, BOTIȘ Radu, „Activitatea desfășurată de către preotul Vasile Lucaciu în America, în scopul realizării Marii Unități Naționale" – https://www.dacoromania-alba.ro/nr41/preotul_vasile_lucaciu_america.html, data accesării: 30 Iunie 2021.

IDEM, „Rolul lui Vasile Lucaciu în adoptarea «noului activism»", în Revista Logos și Agape – http://www.logossiagape.ro/2017/11/16/prof-mircea-botispr-stavr-radubotis-vasile-lucaciu/#more-494, data accesării: 30 Iunie 2021.

BUZATU Gheorghe, „Diplomație și propagandă", în **Vasile STOICA**, *Suferințele din Ardeal*, Ed. Vicovia, s.l, 2014.

COLLINGWOOD Robin G., *An Autobiography*, Oxford University Press, Oxford, 1939.

IDEM, *The Idea of History*, Clarendon Press, Oxford, 1993.

IOAN SCĂRARUL, SFÂNTUL, *Scara*, în Filocalia, vol. 9, trad. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1980.

LEMNY Doina, VELESCU Cristian-Robert, *Brâncuși inedit. Însemnări și corespondență românească*, Ed. Humanitas, București, 2004.

LUCACIU Vasile, „Tovărășia românilor e o cinste pentru americani", în America, Cleveland, Ohio, XII, 98 (1917).

MAXIM MĂRTURISITORUL, SFÂNTUL, *Capete gnostice (sau teologice)*, în Filocalia, vol. 2, trad. Dumitru Stăniloae, Ed. Humanitas, București, 2009.

IDEM, *Răspunsuri către Talasie*, în Filocalia, vol. 3, trad. Dumitru Stăniloae, Apologeticum (ediție electronică), s.l., 2005.

MEZEA Corneliu, *Dr. Vasile Lucaciu, „Leul de la Șișești", 1852-1922. Viața și faptele lui*, Ed. Presa Liberă, Satu Mare.

STOICA Vasile, *Suferințele românilor din Ardeal*, Ed. Vicovia, s.l., 2014.

Responsabilitatea Bisericii față de noua generație. Considerații misionare actuale în diaspora românească

Prof. Bibl. Dr. Vlad I. BONDRE
Biblioteca Județeană „Petre Dulfu" Baia Mare

Abstract

Considered a unique and infallible creation, Church has always been seen as a natural process of developing divine saving grace, which attests to the fact that it has a well-defined role, but also a unique mission. Always integrated into the natural course of history, Church has demonstrated its ability to embrace the response to the challenges of the world. For this reason, she received a special mission, like her Founder, resonating with the ability to never be defeated (Matthew 16:18). Even the four evangelists show that the Church receives a special mission, seen as a responsibility for all ages to come. This mission emphasizes its pertinent role, to be full of vigilance in the face of all states of spiritual agony.

Introducere

Văzută ca un îndemn spre universalitatea propovăduirii Evangheliei, Biserica a reprezentat dintotdeauna creația unică a lui Dumnezeu, căreia i se

adaugă caracterul ei infailibil, dar și capacitatea de a purta responsabilitatea membrilor săi. Conform studiului lui George Peters, „responsabilitatea și rolul Bisericii este de a-L lăuda pe Dumnezeu, de a purifica lumea, de a se educa pe sine, de a se purta fără reținere și de a edifica forța ei în lume" [1].

Potrivit învățăturii Sfinților Evangheliști, Biserica primește un mandat obligatoriu, responsabilitatea membrilor ei, așa cum Iisus Hristos, ca Trup extins al ei (Efeseni 1, 22-23; 5, 23; Coloseni 1, 18), a purtat slăbiciunile, suferințele și neputințele neamului omenesc (Matei 8, 17; Isaia 53, 4; 1 Petru 2, 24). Plinătatea responsabilității arată necesitatea unor resurse *ad intra* și *ad extra*, prin care Biserica să se ocupe de viața socială a comunităților creștine. Conform părintelui profesor Valer Bel, organizarea vieții liturgice și convertirea popoarelor prin propovăduire pot reprezenta direcțiile misionare sau resursele Bisericii[2]. Punctul central al acestora este determinat de lucrarea Duhului Sfânt în spațiul eclesial, ca izvor al tuturor darurilor (I Corinteni 12, 9, 12, 28; Romani 12, 6). Afirmația părintelui profesor Vasile Nechita exprimă modul lucrării Bisericii care se face „prin puterea, prin harul și prezența Duhului Sfânt, întrucât slujirea ei este făcută în numele și cu puterea Celui ce a murit și a înviat din morți, Hristos-Domnul. Lucrarea Duhului Sfânt (Faptele Apostolilor 2,33; 9,31; 15,8; 20,28), care articulează încheieturile Bisericii, se vede și în puterea de rugăciune a celor ce cred împreună cu Sfinții Apostoli și cu slujitorii rânduiți de ei Bisericilor, dar o constituie și chipul credinței lucrătoare, faptele bune ale celor care se închină Fiului lui Dumnezeu" [3].

1. Responsabilitatea socială a Bisericii față de noua generație de tineri aflați înafara granițelor României

Conștiința socială a Bisericii dobândește un caracter misionar, iar responsabilitatea, ca atribut al ei, cheamă noua generație de tineri aflați în afara granițelor țării să se alăture unei împreună-slujiri sau să participe în mod concret la *missio Dei*. Aplicarea acestei misiuni se vede ca un tot unitar în ceea

[1] **George W. Peters**, *A Biblical Theology of Missions*, Chicago, Edit. Moody Press, 1972, p. 208-209.
[2] **Valer Bel**, *Misiune, Parohie, Pastorație – Coordonate pentru o strategie misionară*, Cluj-Napoca, Edit. Renașterea, 2006, p. 8.
[3] **Vasile Nechita**, *Pentru o misiologie practică – Caietele misionarului ortodox*, Iași, Edit. Vasiliana, 1998, p. 101-102.

ce privește raportul cu societatea, deoarece, fără responsabilitate, ea rămâne un vid creat între spațiile istoriei. Fiecare membru al comunității devine, în acest sens, un discipol al crezului, care are datoria de a împlini cuvântul lui Dumnezeu. Responsabilitatea Bisericii poate fi definită, așadar, ca lucrarea permanentă și sfințitoare a lui Dumnezeu față de coroana creației Sale, dar și forma organică a acesteia, care trebuie să funcționeze având la bază propovăduirea cuvântului, lucrarea sacramentală și activitatea pastoral-filantropică.

Responsabilitatea Bisericii față de membrii ei aflați înafara granițelor României se poate identifica, de asemenea, cu rațiuni de ordin terminologic. Conform învățăturii Preasfințitului Nifon Mihăiță, acestea sunt dispuse cronologic și reprezintă rezonanța glasului Bisericii în societate. În acest sens, prima rațiune se referă la „misiune, care înseamnă trimiterea Bisericii în lume, în vederea extinderii Împărăției Cerurilor, care se întemeiază pe propovăduirea Evangheliei (Matei 28, 19) și totodată pe trimiterea văzută a Fiului în lume (Ioan 20, 21). Mai apoi, se face referire la evanghelizare, ca proclamare directă și publică prin cuvânt și faptă a planului pe care Dumnezeu îl are cu lumea (Efeseni 3, 10-11). Se vorbește mai apoi despre mărturie, ca exigență internă a credinței și constă în săvârșirea faptelor bune făcute în numele lui Iisus Hristos. Slujirea devine o cerință, iar aceasta înseamnă solidaritate cu toți oamenii, în lupta lor pentru binele comun, pentru transformarea societății. Desăvârșirea acestora se trăiește în sfințenie și pastorație, adică acțiunea de a întreține prin Sfânta Euharistie pe toți oamenii" (Ioan 6, 35; 7, 37) [4].

Sarcina Bisericii Ortodoxe Române în condițiile impuse de societatea apuseană arată că ea trebuie să protejeze membrii și identitatea acestora de „chip și asemănare" (Facere 1, 26), preocupându-se și de transmiterea unui mesaj revelator către noua generație de tineri care au părăsit țara în căutarea unui trai mai bun. Trebuie subliniat faptul că Biserica Ortodoxă Română se îngrijește prin intermediul pastorației de toți membrii ei, mai ales de cei ce vor deveni vlăstare rodnice ale Viei celei Cerești (Ioan 15, 5; Filipeni 1, 11), dar dificultățile întâmpinate în deslușirea problemelor noilor generații de tineri români născuți și crescuți în spațiile Occidentului arată că fondul apariției acestora este reprezentată de vulnerabilitatea, independența, pluritatea crezurilor occidentale. La toate acestea, după părerea părintelui profesor Mihai Himcinschi, se mai adaugă modernitatea, care „reprezintă un fenomen însem-

[4] **Nifon Mihăiță**, *Misiologie creștină – Curs pentru uzul Facultății de Teologie*, Ediția a II-a, revizuită și adăugită, București, Edit. ASA, 2005, p. 13-15.

nat, deoarece produce schimbări esențiale de atitudini personale. Ea reunește diferite mișcări de secularizare și raționalizare"[5].

Trebuie avut în considerare faptul că responsabilitatea Bisericii implică contextul misionar al vremurilor actuale. Dacă în vremea Mântuitorului erau aproximativ 250 milioane de necreștini, estimările actuale duc către 5 miliarde, acest lucru însemnând un număr de aproximativ 15% creștini[6] din întregul număr al populației. Sub aceste estimări de ordin sociologic trebuie evidențiat caracterul sacru și profan al timpului și spațiului care definesc cadrul în care omul își desfășoară activitatea. Natura omului și-a pierdut valențele sacre odată cu păcatul, iar restaurarea constă în propria trudă de regăsire interioară. Din păcate, acest parcurs nu este unul lin, ci devine presărat de atemporal sau de profan. Aceste modalități de a fi ale omului înglobează imanentul și transcendentul, iar Adevărul este tija care susține cele două talere ale balanței. Un lucru este sigur, acela că omul e condus pe drumul vieții lui de fideitate, care vrând să unească năzuința sufletului cu dorința trupului, are nevoie de o confirmare. Lipsa confirmării conduce la discrepanța vremurilor de azi, de aceea slujirea a doi domni implică trădarea unuia sau a altuia (Facere 3, 13).

Restabilirea omului sau căutarea Sensului absolut și autentic se face prin educație. Fixând în dorul stării paradisiace a omului toată puterea, Biserica Ortodoxă Română se arată a fi responsabilă față de membrii ei aflați în diaspora tocmai prin lucrarea permanentă de predare a învățăturilor de credință. Biserica alcătuiește un proiect de lecție duhovnicească de predare-asimilare a crezurilor, deoarece prin educație se poate ajunge la faza primară a universului – puritatea. Reușita cere puterea exemplului, iar acest exemplu își are fundamentul în Sfânta Scriptură (Iov 6, 24; Isaia 1, 17; Ioan 6, 45) și în glasul epocii patristice. Tinerii aflați în afara granițelor țării au cea mai mare nevoie de educație, pentru a dezvolta în sine puterea cuvântului și a faptei, de aceea, conform Sfinților Părinți datoria Bisericii și a societății este „să învățăm pe tineri învățătura fricii de Dumnezeu… Copiii noștri să aibă parte de creșterea cea întru Hristos; să învețe ce putere are smerenia înaintea lui Dumnezeu și ce

---

[5] **Mihai Himcinschi**, *Biserica în societate – Aspecte misionare ale Bisericii în societatea actuală*, Alba-Iulia, Edit. Reîntregirea, 2006, p. 20-21.

[6] **Harvie M. Conn**, *Eternal word and changing worlds – Theology, Anthropology and Mission in trialogue*, New Jersey, Edit. P & R Publishing, 1992, p. 213.
Se poate observa un regres al numărului de creștini din motive politice, economice și sociale. Acest fapt se datorează și lipsei actelor de cult specifice creștinismului. Dacă în țările lumii a treia există un progres al celor care văd creștinismul ca pe o sursă de izbăvire sufletească, Occidentul s-a îndepărtat de sorgințile creștine.

poate dragostea curată în fața lui Dumnezeu; să învețe că bună și mare este frica de Dumnezeu și că mântuiește pe toți cei care trăiesc cu cuviință în Dumnezeu, cu cuget curat”[7].

Modul în care educația trebuie să fie raportată la persoană se face prin modul de transmitere a stimulilor către receptor. În acest sens, se solicită o cercetare amănunțită a evenimentelor ce se petrec în faza prenatală a fătului. Multe din reacțiile și firul sentimentelor ce străpung rațiunea și sufletul mamei se înopinează ca o sămânță în conștiința celui ce se va maturiza[8]. Rodul acestei semințe se vădește, asemenea *Pildei Semănătorului*, care arată, de fapt, care este pământul prielnic pe care aceasta se poate dezvolta. Locul în care sămânța cea bună a căzut reprezintă o analogie a triunghiului formării religioase, care are în componență familia, școala și Biserica. Rodul apare doar prin strădania de a îngriji ceea ce este deja încolțit în conștiința omului.

Responsabilitatea Bisericii Ortodoxe Române față de creștinii ortodocși din diaspora subliniază faptul că ea prezintă o atitudine riguroasă de a chema oamenii la adevăr și credință, oferind cele necesare în lupta cu răul „pentru ca omul lui Dumnezeu să fie desăvârșit și cu totul destoinic pentru orice lucrare bună” (II Timotei 3, 17). În acest sens, Vinay Samuel și Chris Sugden afirmă că „transformarea omului este opera lui Dumnezeu care ne angajează și pe noi la transmiterea adevărului”[9].

Paravanul pe care societatea apuseană îl pune în calea dezvoltării duhovnicești a tinerilor români determină Biserica să ia o atitudine fermă în acest sens, iar direcția spre care se îndreaptă lupta ei cea bună este nestorianismul modern. Prima formă a nestorianismului punea sub semnul întrebării unirea firilor în chip real, afirmând că în Iisus Hristos există două persoane: persoana divină și umană a Mântuitorului Iisus Hristos, înțelegându-se astfel că Dumnezeu Tatăl ar fi avut doi fii[10]. Nestorianismul modern nu face altceva decât să prelungească această idee, din care elementul creștin este scos, Dumnezeu rămânând doar un principiu de urmat și nu de adorat.

---

[7] **Ioan Bursuc**, „Tinerii și tinerețea în operele Sfinților Părinți”, în *Solia*, 80/2005, p. 19.

[8] În acest sens, Sfinții Părinți ne învață despre puterea gândului care se transmite ca stare fătului, deoarece are loc o trecere din conștient în subconștient, iar acest lucru poate influența orice decizie sau acțiune a acestuia de mai târziu.

[9] **Vinay Samuel/Chris Sugden**, *Mission as Transformation – A theology of the whole gospel*, Oxford, Edit. Regnum Books International, 1999, p. 275.

[10] **Ioan Rămureanu/Milan Șesan/Teodor Bodogae**, *Istoria Bisericească Universală*, Vol. 1 (1-1054), Ediția a III-a revizuită și completată, București, Edit. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1987, p. 342.

Urmarea lui Hristos ca lider spiritual și nu ca principiu absolut se poate înțelege prin sintagma *Da! – pentru Iisus, Nu! – pentru Biserică*. Acest aspect ridică ancora sentimentului de dor paradisiac din ungherele sufletului și lasă de înțeles faptul că omul poate participa la viața spirituală, fără a se pocăi de păcatele săvârșite, iar acest fapt reprezintă o anomalie.

Pentru cadrul social extern, pentru societatea postmodernă, responsabilitatea nu mai reprezintă asumarea unei sarcini, iar acest aspect parcă contravine respectării obligațiilor morale. Pe baza acestei neglijențe sociale, Biserica Ortodoxă Română dorește să se arate ca o susținătoare a noilor generații de tineri, să-i călăuzească, să le ofere posibilitatea de a trăi adevărul în mod liber. Pentru o astfel de reușită, Biserica îi cheamă pe tineri la dialog. Acesta se deschide sub forma unui catehism, ce se traduce într-o împreună-lucrare prin care mesajul revelator să fie cu adevărat înțeles și trăit. Desigur, deși tentați să abdice, datorită rigurozității, tinerilor li se transmite că, pentru a cunoaște tainele lumii acesteia, ei trebuie să depună un efort susținut pe măsura dorinței lor de a ajunge cât mai repede la un rezultat pozitiv.

Pentru ca reușita unui program misionar universal să fie garantată, Biserica trebuia să-și prezinte învățătura într-un mod deplin, de aceea anii 1970-1975 au reprezentat pentru lucrarea misionară a Bisericii un punct de plecare în ceea ce privește evanghelizarea popoarelor unde nu erau trimiși misionari. Deși Biserica avea un număr mare de adepți, doar 1 din 5 necreștini acceptau învățătura Evangheliei. Biserica și-a reorientat gândirea pentru a evangheliza popoarele necreștine și a abordat o concepție modernă[11], văzută prin prisma unor programe de integrare ce se adresează, în primul rând, tinerilor. Problema care s-a ivit imediat a fost aceea a trimiterii misionarilor în diverse spații culturale. Deși aceștia evanghelizau peste 500 de oameni cu eforturi minime, tot nu era suficient pentru ca mesajul Evangheliei să pătrundă adânc în sufletul auditoriului. Potrivit lui Steve Saint, soluția găsită pentru rezolvarea acestei probleme a fost sinonimă cu cea pe care Mântuitorul Iisus Hristos a folosit-o în misiunea Sa - aceea de a trimite ucenici, care, prin exemplul lor propriu, să propovăduiască Împărăția lui Dumnezeu și să determine și alți membri ai comunităților să participe la această misiune de propovăduire[12].

---

[11] **John Piper**, *Să se bucure popoarele*, traducere în română de Tabita Chiș, Oradea, Edit. Cartea Creștină, 1998, p. 203-204.

[12] **Steve Saint**, *The Great Omission – Fulfilling Christ's Commission Completely*, Seattle, Edit. YWAM Publishing, 2001, p. 45-49.

Deși în studiul său *Let the nations be glad! The supremacy of God in Missions,* John Piper susține ideea conform căreia misiunea nu este scopul final al Bisericii, ci cultul sau religia „atunci când zilele se vor sfârși, iar cei aleși vor fi în fața tronului lui Dumnezeu, misiunea nu va mai fi. Ea este necesară temporar, dar cultul rămâne pe veci. Cultul este scopul misiunii, iar aceasta începe și se termină în închinare și adorare”[13], este necesară, totuși, transmiterea adevărului revelat. În viziunea misionară, cultul și învățătura de credință mântuitoare revărsată peste membrii Bisericii reprezintă o manifestare ce trebuie să aibă un caracter veșnic, dar, iată că la toate aceste aspecte se mai adaugă caracterul pragmatic al Cincizecimii, care, potrivit părintelui profesor Gheorghe Petraru, „împărtășește același har al Duhului până la vremea arătării Mântuitorului pe scaunul de judecată”[14].

În lucrarea misionară pe care Biserica Ortodoxă Română o desfășoară în lumea întreagă, nu trebuie omis faptul că energia postmodernității reprezintă o opreliște pentru aceasta. În răspunsul pe care Biserica încearcă să-l dea postmodernității care pune accentul pe știință în detrimentul credinței, se poate observa, din păcate, că doar cultura mai poate afirma creștinismul ca adevăr și valoare. Această afirmație corespunde cu gândirea lui Paul Hiebert, care prezintă în studiul său *The Gospel in Human Contexts - Anthropological Explorations for Contemporary Missions* transformarea la care este supus omul postmodern. În acest sens, el afirmă că „omul nu trebuie să poarte mantia avocatului lui Dumnezeu, ci el trebuie să-și îndeplinească rolul său de martor al Adevărului”[15].

Cu toate acestea, nota concludentă a elementelor misionare se formează pe temeiul capacității Bisericii de a propovădui în mod constant Adevărul Absolut. Sarcina și responsabilitatea Bisericii reprezintă pentru societatea postmodernă o opreliște în calea dezvoltării sale inepte și imorale datorită numărului însemnat de adepți. Încercarea societății postmoderne de a lupta împotriva Evangheliei, mărturiei, slujirii, sfințeniei și pastorației creștine este zadarnică, deoarece Biserica și-a format un profil misionar de neclintit care va salva în permanență noile generații de tineri de la adevăratele dezastre pe care societatea contemporană le va produce.

---

[13] **John Piper**, *Let the nations be glad! The supremacy of God in Missions*, Michigan, Edit. Baker Books, 1993, p. 11.

[14] **Gheorghe Petraru**, *„Mergeți în toată lumea și propovăduiți evanghelia la toată făptura...” – O istorie a misiunilor creștine*, Iași, Edit. Sf. Mina, 2013, p. 335.

[15] **Paul G. Hiebert**, *The Gospel in Human Contexts – Anthropological Explorations for Contemporary Missions*, Michigan, Edit. Baker Academic, 2009, p. 125-126.

2. Diaspora și misionarismul Bisericii Ortodoxe Române

În conformitate cu dinamismul social, misiunea Bisericii Ortodoxe Române caută să sublinieze faptul că transformarea vizibilă a tânărului în spațiul apusean contravine scopului propus de Dumnezeu. Pentru a nu se pierde în neantul dezinteresului față de religios, Biserica arată că scopul misiunii sale este de a-i oferi statornicie și progres duhovnicesc. Transformarea este, de fapt, lucrarea Mântuitorului, care caută să cuprindă în mod real pe toți cei care vor să-și împroprieze deplinătatea harului. Extensiunea socială a Sfintei Treimi și a Bisericii devine o dogmă prin care se afirmă că împărtășirea harului și încorporarea lui în tânăr reprezintă o responsabilitate comună a celor două. Purtarea crucii, în acest context, nu este numai o datorie a omului, ci exemplul prin care Biserica participă efectiv la viața membrilor ei, punând spre călăuză Lumina cea adevărată (Matei 4, 16). Caracterul misionar al Bisericii ca extensiune socială implică sentimentul iubirii prin structura supremă a Sfintei Treimi, dar și pronia, ca fundament al conștiinței tânărului care nu poate veni la adevăr, dacă nu este atras de glasul lui Dumnezeu (Ioan 6, 44). Valoarea intrinsecă a responsabilității Bisericii ca progres spiritual contestă ideea conform căreia tânărul poate primi sfințenia prin propriul efort.

Părintele profesor Ștefan Pomian consideră că manifestarea divinului prin opera misionară, precum și „conceptul monogenist, care e și premisa mântuirii în Hristos... ne aduc aminte că sorgintea noastră este perechea primordială: Adam și Eva”[16]. Desprinsă din această viziune se poate contura sub un alt aspect forma misionarismului Mântuitorului Iisus Hristos, care ilustrează două ipostaze deosebite. Prima atestă imaginea potrivit căreia Iisus, ca temelie a Bisericii (Efeseni 2, 20), poartă responsabilitatea trupului său (Coloseni 1, 18). Porunca cea nouă, a iubirii (Ioan 13, 34), exprimă deplinătatea lucrării Persoanelor Sfintei Treimi sau, mai mult decât atât, lucrarea vădită a acestora prin actul întrupării Fiului lui Dumnezeu.

Cea de-a doua ipostază reprezintă viziunea lui Eckhard Schnabel care exprimă o simbolistică a actului de restaurare a divinului în om sau, mai mult decât atât, misiunea personală primită ca dar de la Dumnezeu, pentru a instaura Împărăția Cerurilor pe pământ[17]. Această idee este prelungită de simbolistica numerologică, care, în acest context, potrivit lui Walbert Buhimann,

[16] **Ștefan Pomian**, „Unicitatea și unitatea Bisericii”, în *Ortodoxia Maramureșeană*, 8/2003, p. 233.
[17] **Eckhard J. Schnabel**, *Early Christian Mission*, Leicester, Edit. InterVarisity Press, 2004, p. 271.

ilustrează imaginea Cinei celei de Taină, avându-l pe Mântuitorul Iisus în mijlocul ucenicilor, propunând un program de purtare de grijă asupra lumii, care să cuprindă prin Euharistie același spațiu al comuniunii[18]. Expresia venirii Sale între ucenici, prin ascultarea față de Tatăl, și adunarea lor prin puterea cuvântului arată că Iisus Hristos este misionarul prin excelență. El devine responsabil față de mediul social, prin purtarea de grijă și cercetarea trupească și sufletească a celor bolnavi, orfani, săraci sau văduvi (Matei 25, 41-45)[19].

Dacă Biserica este văzută ca fiind extensiunea socială a Mântuitorului Iisus Hristos, îndeplinind responsabilitatea purtării de grijă față de membrii ei sau de caracterul său organic, se întrezărește un fenomen specific creștinismului ortodox – încorporarea oamenilor în misiunea lui Iisus Hristos sau cuprinderea lor în lucrarea Lui în lume. Cu alte cuvinte, omul și în speță tânărul posedă natura misionară și împreună cu aceasta responsabilitatea lui față de ceilalți membri ai comuniunii harice.

Pornind de la această idee, părintele profesor Ion Popescu afirmă că „în fiecare parte a universului, atât la nivel macro-cosmic, cât și la nivel micro-cosmic există un raport armonios între parte și întreg”[20], adică cuprinderea tânărului în lucrarea de înnoire săvârșită de Mântuitorul Iisus Hristos determină participarea celui dintâi drept coautor al responsabilității față de mediul social. Criteriul acesta de judecată are ca fundament slujirea Fiului lui Dumnezeu, care dorește ca tânărul să devină moștenitor al Împărăției Cerurilor[21].

Lărgind și mai mult orizontul responsabilității sociale față de membrii ei, Ioan Capătă crede că Biserica îi dezvoltă tânărului un „misionarism intern, ca zidirea duhovnicească prin faptele bune”[22]. Această afirmație este în strânsă legătură cu cea a teologului Craig Van Gelder, care afirmă, în contextul responsabilității misionare, că „Dumnezeu a creat biserici vii, pentru a demonstra că Raiul a început prin oameni aleși”[23].

---

[18] **Walbert Buhimann**, *Courage Church*, New York, Edit. Orbis Books, 1978, p. 75-77.

[19] **Edmund P. Clowney**, *The Church – Contours of Christian Theology*, Illinois, Edit. InterVarsity Press, 1995, p. 159-161.

[20] **Ion Popescu**, „Biserica, împărăția lui Dumnezeu pe pământ – Abordare religioasă a ecologiei”, în *Buletin Științific*, 12/2007, paragr. 4.

[21] **Eddie Gibbs**, „Preparing Leaders for an „Energing Church”, in *Mission to the World - Communicating the Gospel in the 21st Century – Esays in hounour of Knud Jorgensen*, Oxford, Edit. Regnum in cooperation with Egede Institut and Areopagos, 2008, p. 332-333.

[22] **Ioan Capătă**, *Biserica – Trupul lui Hristos*, Sibiu, Edit. Oastea Domnului, 2000, p. 18.

[23] **Craig Van Gelder**, *The Essence of the Church – A community Created by the Spirit*, Michigan, Edit. Baker Books, 2000, p. 30-32.

În exprimarea acestor poziții, se întrevede sensul dual al naturii existențiale a tânărului, care exprimă obligație față de trup ca templu al Duhului Sfânt (I Corinteni 6, 19) și responsabilitate față de suflet ca sălaș al dumnezeirii. Mai mult decât atât, calitatea de fii duhovnicești ai Cerescului Împărat anunță prezența în lucrare a faptelor bune. De reținut este faptul că responsabilitatea, deși începe din eul personal, devine o undă ce cuprinde în structura ei faptele cele bune îndreptate către aproapele, chemând astfel la bucuria comună pe toți cei ce răspund pozitiv acestei invitații. Modul în care Fiul lui Dumnezeu a lucrat cele pământești ca fiind cerești cuprinde toată conformația lumii, îndumnezeind-o prin purtarea de grijă sau prin responsabilitatea pe care Și-a atribuit-o prin ascultare.

Responsabilitatea socială a Bisericii Ortodoxe Române față de membrii ei, în speță cei mai tineri, devine o misiunea grea, deoarece contextul societății contemporane nu mai este unul tradițional, bazat pe principiile morale, refuzându-se astfel participarea în masă la cuvântul Evangheliei[24]. De aici rezultă convingerea conform căreia fiecare membru al Bisericii trebuie să posede calitatea de misionar, ca răspundere a sufletului său și ca extensiune prin iubire față de ceilalți oameni.

Perspectiva asupra autenticității naturii umane reflectate în conceptul responsabilității sociale reprezintă în viziunea părintelui profesor Sorin Cosma „o necesitate duhovnicească dată de faptul că iubirea, pacea și bucuria ca rod al Duhului Sfânt sunt depline numai dacă sunt împărtășite și altora. Cultivate exclusiv în plan personal, acestea stagnează în rodirea lor deplină"[25].

Purtarea de grijă prin taina iubirii contestă orice paradigmă a conviețuirii actuale, determinate de împlinirea sinelui prin raportare la sine. Intervenția Bisericii, sub acest legământ al responsabilității, implică nu numai natura ei sfințitoare, ci și caracterul ei sobornicesc, ca, astfel, de la o margine a pământului la alta, demnitatea chipului uman să își găsească direcția mântuitoare.

Purtarea de grijă ca act al responsabilității sociale „dispune de toată plinătatea harului pentru vindecarea oricărui păcat al sufletului sau al trupului și dispune de toate binefacerile în cuvânt și în faptă, care pot fi gândite, și de toate darurile duhovnicești"[26]. Profunzimea sensului sobornicesc,

[24] **Melbourne E. Cuthbert**, *Managing Missions in the Local Church*, New Jersey, Edit. Association of Baptists for World Evanghelism, 1987, p. 15.

[25] **Sorin Cosma**, „Autenticitatea naturii umane din perspectiva misiunii spirituale a Bisericii", în *Ortodoxia*, 5/2013, p. 122.

[26] **Cyr. H. Cartech**. 18.23 (PG. 33. Col. 1044). *apud.* **Vasili Krivoșein**, *Biserica Sobornicească*,

împlinește atributul apostolicității, prin simplul fapt că din amândouă decurge același izvor al harului care cuprinde chipul celui care a fost zidit de Dumnezeu. Această extensiune prin atributul sobornicității nu reduce în conștiință actul purtării de grijă, ci implică spre dezvoltare și curaj pe cei ce se vor a fi părtași ai vieții celei veșnice. Privind în sens panoramic acest aspect, Sfântul Ioan de Kronstadt afirmă: „O, Biserică a lui Dumnezeu, Sfântă, Sobornicească și Apostolească! Cât ești de măreață, de înțeleaptă, de dreaptă și de mântuitoare! Cât de mare și minunat și uluitor de înaltă este alcătuirea ta, cât de mare este adunarea laolaltă a mădularelor tale!”[27].

În raport cu convertirea Sfântului Apostol Pavel, misiunea Bisericii își însușește una dintre metodele folosite de acesta pentru a propovădui mesajul Evangheliei și pentru a arăta că responsabilitatea ei corijează exclusiv întreaga ființă. Dacă învățătura Sfântului Apostol Pavel ajunge a fi expusă celor care aveau cunoștințe despre Mântuitorul Iisus Hristos, începând din centru spre exterior „peste tot, predica lui Paul era adresată atât iudeilor, cât și păgânilor”[28], se poate observa că învățătura și responsabilitatea Mântuitorului față de omenire a început din exterior, cu cei ce nici nu auziseră despre El. Această diferență de viziune caută să ofere un răspuns vădit asupra modului în care toți tinerii pot fi integrați în lucrarea mântuitoare. Discrepanța asupra responsabilității din perspectiva Sfântului Apostol Pavel și a misiunii Bisericii întregește mai mult ca oricând caracterul proniator al Sfintei Treimi față de creația Sa, încorporându-o deplin și sigur în opera răscumpărării.

Răspunsul empiric al misiunii Bisericii Ortodoxe Române în diaspora apuseană contribuie în contextul vremilor actuale la starea de echilibru a membrilor ei. Dacă natura ei posedă un caracter misionar prin ființa Întemeietorului, atunci în calitatea de fii duhovnicești toate persoanele sunt chemate la împărtășirea cu tainele Sfintei Treimi.

Poziția Bisericii față de membrii ei atestă faptul că ea dintotdeauna a purtat sarcina responsabilității cu demnitate, încercând prin mijloacele pastorale să deschidă orizontul aperceptiv al celor ce mai posedă o fideitate a credinței. Natura și profilul ei misionar nu încearcă o abolire a celorlalte forme instituționale, ci conturează ideea conform căreia, în cadrul comunității

---

traducere în română de Nicolae Crețu, București, Edit. Sofia, 2012, p. 118.

[27] **Sfântul Ioan de Kronstadt**, *Despre tulburările lumii de astăzi*, traducere în română de Adrian și Xenia Tănăsescu-Vlas, București, Edit. Sofia, 2016, p. 46.

[28] **Emil Dumea**, *Teme de istorie a Bisericii*, Iași, Edit. Sapientia, 2002, p. 19. *apud.* **Serafim Crucianu**, „Principiile misionare ale Sfântului Apostol Pavel”, în *Ortodoxia*, 3/2011, p. 120.

ecleziale, membrii pot deveni cu ușurință moștenitori ai Împărăției Cerurilor. Întreaga misiune a Bisericii sub diversele ei forme poate fi considerată de bun augur, motivul fiind determinat de scopul urmărit de aceasta, adică propovăduirea Cuvântului lui Dumnezeu, ca astfel toți să cunoască slava Lui, chiar dacă deschiderea unor culte spre această misiune nu este direct proporțională cu autenticitatea dogmelor.

Încorporarea oamenilor în ființa lui Dumnezeu prin întreitul act al întrupării, jertfei și învierii duce în mod constant la permanentizarea sentimentului religios în om, ca astfel el să redevină *domn al universului*. Acest proces se face prin grija Bisericii, care este extensiunea Mântuitorului Iisus Hristos și care cheamă la Sine pe toți care doresc a se împărtăși din izvorul harului.

Consolidarea caracterului organic al Bisericii deschide spațiul nevăzutului care poartă năzuința unei comuniuni permanente. Din acest considerent, noile generații de tineri aflați înafara granițelor țării sunt percepute ca fiind viitoarea generație de creștini, care, puși în slujba lui Dumnezeu, vor putea ca prin simpla lor purtare să facă din lumea aceasta Raiul cel gătit tuturor spre veșnicie. Puterea acestora stă în practica credinței, motiv pentru care prin atributul ei apostolic Biserica se îngrijește să aibă în permanență adevărați slujitori ai altarelor. Frumusețea conslujirii clericilor și a mirenilor atestă faptul că Biserica își îndeplinește fără cusur responsabilitatea socială față de membrii ei.

Concluzii

Împlinind funcțiile misionare ale încorporării Împărăției Cerurilor pe pământ, ale evanghelizării, mărturiei și slujirii, Biserica se îngrijește ca mesajul pe care îl transmite să restabilească în omul decăzut starea paradisiacă. Implicarea organică în misiunea Bisericii cuprinde în acest sens prefacerea omului ca mesager al Adevărului. Impermeabilitatea misiunii Bisericii caută să arate că ea nu este compusă ca o definiție având note de subsol, ci reprezintă fapta în sine, adică lupta cea bună pentru câștigarea sufletelor membrilor ei.

Sfânta Scriptură învață că misiunea poartă fundamentul apostolic bazat pe împlinirea cuvântului lui Dumnezeu. Așadar, misiunea este acțiunea Mântuitorului Iisus Hristos, iar El este acțiunea iubirii. Mesajul misionar impus în acest context poate avea sensuri multiple, pornind de la salvarea lumii prin Jertfa Mântuitorului până la iertare.

În relația pe care Biserica Ortodoxă Română o are cu noua generație de tineri din diaspora, se observă că aceștia nu acceptă mereu adevărul, dar se găsesc obligați să îl verifice. Ei sunt înfometați pentru implicare în diversitate, de aceea, Biserica, prin misiunea ei, îi îndrumă spre implicarea personală în relația cu Sfânta Treime, spre scopul pe care Evanghelia îl propune. Acceptarea misiunii Bisericii de către noua generație de tineri face posibilă introducerea misionarismului în societate, studierea și aprofundarea lui prin practica exemplului. Prin această caracteristică, se pot consolida și crea noi relații la nivel social.

Contribuția educativă a Bisericii oferă toate premisele necesare dezvoltării, instruirii și îndrumării noii generații de tineri, ca astfel învățătura Sfinților Părinți și a Sfintei Tradiții să fie împlinită prin puterea exemplului. Exigența răspunderii față de membrii Bisericii determină o extensiune socială a acesteia. Desigur, ea poate începe din cadrul familial și se poate amplifica până la măsura instituțională determinată de multitudinea programelor cultural-filantropice și social-misionare. O astfel de implicare socială începe întotdeauna prin cuvântul pe care Biserica îl adresează tinerilor, ca mai apoi, aceștia să descifreze tainele cunoașterii prin propria trăire. Caracterul organic al Bisericii ca model al educației religioase exprimă legătura dintre viața comunității și întreita slujire a Mântuitorului. În acest sens, ea se continuă ca o responsabilitate, fiind un spațiu al credinței, fapt ce atestă că se oferă ca dar spre metacunoaștere. Importanța credinței în viața membrilor Bisericii indiferent de vârsta lor creionează ideea conform căreia ea simbolizează un limbaj comun cu cel al Creatorului. Dialogul purtat va oglindi ceea ce lipsește societății de astăzi – ascultarea. Din acest considerent, năzuința Bisericii este de a conștientiza că educația nu reprezintă trăirea sinelui, ci deschiderea spre celălalt.

A cuprinde *erga omnes* întreaga ființă a aproapelui poate reprezenta o analogie a misiunii Bisericii care se deschide spre întreaga lume pentru a o cuprinde în energia sa ziditoare. Tinerii sunt îndemnați a se lăsa absorbiți de puterea sfințitoare a Bisericii, ca astfel ei să devină moștenitori ai Împărăției Cerurilor. Pentru realizarea acestui ideal, ei trebuie să fie convinși că realitatea societății postmoderne în care își desfășoară activitatea nu este altceva decât un câmp de luptă care are ca personaje-simbol: sufletul și provocările lumii contemporane. De aceea, responsabilitatea pe care Biserica Ortodoxă Română o poartă față de noua generație de tineri aflați înafara granițelor României nu reprezintă doar o sarcină misionară, ci expresia dragostei infinite a trupului tainic față de întreaga zidire, ca astfel „toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină” (I Timotei 2, 4).

Bibliografie

BEL Valer, *Misiune, Parohie, Pastoraţie – Coordonate pentru o strategie misionară*, Cluj-Napoca, Edit. Renaşterea, 2006.

BUHIMANN Walbert, *Courage Church*, New York, Edit. Orbis Books, 1978.

BURSUC Ioan, „Tinerii şi tinereţea în operele Sfinţilor Părinţi", în *Solia*, 80/2005.

CAPĂTĂ Ioan, *Biserica – Trupul lui Hristos*, Sibiu, Edit. Oastea Domnului, 2000.

CLOWNEY Edmund P., *The Church – Contours of Christian Theology*, Illinois, Edit. InterVarsity Press, 1995.

CONN Harvie M., *Eternal word and changing worlds – Theology, Anthropology and Mission in trialogue*, New Jersey, Edit. P & R Publishing, 1992.

COSMA Sorin, „Autenticitatea naturii umane din perspectiva misiunii spirituale a Bisericii", în *Ortodoxia*, 5/2013.

CRAIG Van Gelder, *The Essence of the Church - A community Created by the Spirit*, Michigan, Edit. Baker Books, 2000.

CUTHBERT Melbourne E., *Managing Missions in the Local Church*, New Jersey, Edit. Asociation of Baptists for World Evanghelism, 1987.

DUMEA Emil, *Teme de istorie a Bisericii*, Iaşi, Edit. Sapientia, 2002, p. 19. *apud.* **Serafim CRUCIANU**, „Principiile misionare ale Sfântului Apostol Pavel", în *Ortodoxia*, 3/2011.

ECKHARD J. Schnabel, *Early Christian Mission*, Leicester, Edit. InterVarisity Press, 2004.

GIBBS Eddie, „Preparing Leaders for an „Energing Church", in *Mission to the World – Communicating the Gospel in the 21st Century – Esays in hounour of Knud Jorgensen*, Oxford, Edit. Regnum in cooperation with Egede Institut and Areopagos, 2008.

HIEBERT Paul G., *The Gospel in Human Contexts – Anthropological Explorations for Contemporary Missions*, Michigan, Edit. Baker Academic, 2009.

HIMCINSCHI Mihai, *Biserica în societate – Aspecte misionare ale Bisericii în societatea actuală*, Alba-Iulia, Edit. Reîntregirea, 2006.

IOAN DE KRONSTADT, Sfântul, *Despre tulburările lumii de astăzi*, traducere în română de Adrian şi Xenia Tănăsescu-Vlas, Bucureşti, Edit. Sofia, 2016.

KRIVOŞEIN Vasili, *Biserica Sobornicească*, traducere în română de Nicolae Creţu, Bucureşti, Edit. Sofia, 2012.

MIHĂIŢĂ Nifon, *Misiologie creştină - Curs pentru uzul Facultăţii de Teologie, Ediţia a II-a, revizuită şi adăugită*, Bucureşti, Edit. ASA, 2005.

NECHITA Vasile, *Pentru o misiologie practică – Caietele misionarului ortodox*, Iaşi, Edit. Vasiliana, 1998.

PETERS George W., *A Biblical Theology of Missions*, Chicago, Edit. Moody Press, 1972.

PETRARU Gheorghe, *„Mergeţi în toată lumea şi propovăduiţi evanghelia la toată făptura..." – O istorie a misiunilor creştine*, Iaşi, Edit. Sf. Mina, 2013.

PIPER John, *Let the nations be glad! The supremacy of God in Missions*, Michigan, Edit. Baker Books, 1993.

IDEM, *Să se bucure popoarele*, traducere în română de Tabita Chiş, Oradea, Edit. Cartea Creştină, 1998.

POMIAN Ștefan, „Unicitatea și unitatea Bisericii”, în *Ortodoxia Maramureșeană*, 8/2003.

Popescu Ion, „Biserica, împărăția lui Dumnezeu pe pământ – Abordare religioasă a ecologiei”, în *Buletin Științific*, 12/2007.

RĂMUREANU Ioan/ȘESAN Milan/BODOGAE Teodor, *Istoria Bisericească Universală*, Vol. 1 (1-1054), Ediția a III-a revizuită și completată, București, Edit. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1987.

SAINT Steve, *The Great Omission – Fulfilling Christ's Commission Completely*, Seattle, Edit. YWAM Publishing, 2001.

VINAY Samuel/CHRIS Sugden, *Mission as Transformation – A theology of the whole gospel*, Oxford, Edit. Regnum Books International, 1999.

III.
EVENIMENTE IMPORTANTE ÎN EPARHIA MARAMUREȘULUI ȘI SĂTMARULUI

Adunarea Eparhială

Sâmbătă, 6 februarie 2021, sub preşedinţia Preasfinţitului Părinte Iustin, Episcopul Maramureşului şi Sătmarului, în Catedrala Episcopală „Sfânta Treime" din Baia Mare, s-au desfăşurat lucrările Adunării Eparhiale a Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureşului şi Sătmarului, care a analizat întreaga activitate a eparhiei, pe anul 2020, sub aspect economic, administrativ, cultural, patrimonial, social-filantropic, teologic-educaţional, canonico-juridic şi monahal.

Ziua a început cu săvârșirea Sfintei Liturghii de către Preasfințitul Părinte Timotei Sătmăreanul, Arhiereu-Vicar, urmată de slujba de Te-Deum, după care Preasfinţitul Părinte Episcop Iustin a condus şedinţa Consiliului Eparhial Plenar, iar apoi s-au desfăşurat lucrările în plen ale Adunării Eparhiale.

Din rapoartele prezentate de consilierii şi inspectorii de resort, vă aducem spre ştiinţă următoarele:

■ Episcopia Ortodoxă a Maramureşului şi Sătmarului, care cuprinde judeţele Maramureş şi Satu Mare, are un număr de **522.480 de credincioşi**, care sunt arondaţi la **83 de parohii urbane** şi **382 de parohii rurale**, cu **28 de filii**, deservite de **574 de clerici** şi alţi **18 preoţi caritativi**, care activează în spitale, penitenciare sau instituţii ce aparţin de Ministerul Apărării Naţionale şi Ministerul Afacerilor Interne. De asemenea, în cuprinsul Eparhiei noastre există viaţă monahală în **30 de mănăstiri** şi **10 schituri**, în care vieţuiesc **169 de monahi şi monahii**, precum și ucenici. În anul 2020 au fost hirotoniţi **întru preot şi diacon un număr de 26 clerici**, **180 clerici şi personalităţi din rândul mirenilor au fost distinşi** pentru activitatea lor în folosul Bisericii neamului nostru românesc, **s-au pensionat un număr de 16 preoţi**, **11 preoți au trecut la cele veşnice**, iar **3 preoţi au fost sancţionaţi disciplinar**.

■ În anul precedent s-au continuat lucrările la Catedrala Episcopală „Sfânta Treime" din Baia Mare și la Palatul Episcopal din Sighetu Marmației, în curs de restaurare, cu destinație ***CENTRUL CULTURAL-PASTORAL „SFÂNTUL IOSIF MĂRTURISITORUL"***.

■ Pe cuprinsul eparhiei noastre sunt în lucru un număr de **19 şantiere de pictură bisericească**, în conformitate cu Regulamentul Comisiei de Pictură Bisericească, iar **la două biserici monument-istoric se efectuează lucrări de restaurare, reabilitare *(biserica „Sfinții Apostoli Petru şi Pavel" Şomcuta Mare și biserica „Sfinţii Arhangheli Mihail și Gavriil" Plopiș)***.

■ În cadrul „Anului Omagial al pastoraţiei părinților și copiilor" şi „Anul Comemorativ al filantropilor ortodocși români" s-a deschis **expoziția de icoane „Chipuri din veac în veci", ediţia a IV-a**, în cadrul căreia au fost expuse icoane din secolele XVIII-XIX din colecția Centrului Eparhial, în Duminica Ortodoxiei.

■ La propunerea și cu binecuvântarea Preasfinţitului Părinte Iustin, a fost realizată icoana „Anului Omagial al pastoraţiei românilor din afara României" – ***„Maica Domnului, ocrotitoarea migranților români"***–, care are în compoziție ca personaj central pe Maica Domnului, în partea superioară medalioane cu Sf. Arh. Mihail și Gavriil, iar în partea inferioară grupuri de credincioși din toate zonele etnografice ale Episcopiei Maramureșului și Sătmarului, îmbrăcaţi în straie tradiționale. Icoana a fost executată de către pictorul iconar Gabriel Solomon din Cluj-Napoca.

■ În plan cultural, amintim apariţia, în editura eparhială sau în alte edituri, a șase titluri de carte. Tot la activitatea editorială, la nivel eparhial, au apărut șapte titluri de reviste eparhiale, teologice şi parohiale şi un supliment de spiritualitate ortodoxă în colaborare cu „Gazeta de Maramureş".

Cea mai importantă apariție editorială a fost volumul intitulat ***„Comunicare, Comuniune, Liturghie şi Filantropie în vreme de pandemie”***, care cuprinde mesajele și cuvântările transmise în pandemie de către Preasfințitul Părinte Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, precum și activitățile filantropice, adevărul dureros trăit în pandemie, dar și lucrarea jertfelnică, responsabilă, milostivă și plină de compasiune, în lumina Evangheliei iubirii lui Hristos, pentru noi toți, în vremuri grele de durere, necaz, singurătate, lipsă și suferință, ca nimeni să nu se simtă singur și părăsit, ci iubit, protejat de Dumnezeu și salvat de Hristos și de Biserica Sa.

■ Anul 2020 a fost anul care ne-a oferit prilejul ca să ducem mai departe purtarea noastră de grijă față de semenii noştri aflaţi în situaţii sociale precare și să ne manifestăm faptele milei creştine, întăriţi în convingerea că orice act de milostenie făcut către unul dintre semenii noştri este primit şi răsplătit de Dumnezeu.

- Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului și Sătmarului, prin Sectorul Social-Filantropic și Misionar, a desfășurat mai multe proiecte sociale la nivelul Centrului Eparhial, protopopiatelor, parohiilor, mănăstirilor și asociațiilor în perioada stării de urgență, sub deviza ***„Catedralele ajută Spitalele”***. Astfel, Episcopia noastră a realizat faceri de bine în această perioadă în valoare de **518.560 RON**. Acestea constând în două aparate de ventilare mecanică VG 70, care au fost donate spitalelor din Maramureș și Satu Mare. De asemenea, spitalele din cuprinsul eparhiei au fost sprijinite cu măști de unică folosință și halate de unică folosință. Tot în această perioadă, aproximativ 3.986 de persoane au fost sprijinite cu pachete alimentare, produse igienico-sanitare și plata unor facturi.

- Episcopia noastră desfășoară, prin protopopiate și parohii, în fiecare an, câteva proiecte sociale cu caracter permanent: ***Proiectul „Construiește o casă, zidește suflete”***, proiect care își propune construirea unei case în fiecare protopopiat pentru un caz stringent, și care a reușit, în acest an, să ajute un total de 30 de cazuri, cu o situație precară, din care patru au beneficiat de reconstrucția totală a casei. Totodată, trebuie reținut faptul că pe cuprinsul celor opt protopopiate a fost strânsă suma de **473.464 RON** pentru derularea acestui proiect; ***Proiectul „Ghiozdanul micuțului creștin”***, prin care au fost oferite ghiozdane şi rechizite în valoare de **88.975 RON** pentru un număr de 1.127 elevi; ***Proiectul „Îmbracă un copil de Sfintele Sărbători de Paști”***, din care au beneficiat 797 de copii și adulți, reprezentând haine și alimente în valoare de **77.967 RON**; ***Proiectul „Oferă un dar de Sărbătorile Naşterii Domnului”***,

prin care s-au acordat cadouri care au constat în alimente, bani şi haine, în valoare de **299.650 lei**, de care au beneficiat un număr de 6.718 persoane.

De toate activitățile și proiectele amintite au beneficiat un număr de 13.911 persoane, iar cheltuielile totale s-au ridicat la suma de **1.628.216,00 RON**. Totalul tuturor activităţilor Sectorului Social-Filantropic însumează valoarea de **3.284.870,66 RON**, având un număr de 28.859 de beneficiari.

■ **Grupul Psaltic „Theologos”** al Episcopiei noastre, condus de Arhid. Prof. Drd. Adrian Dobreanu, a desfășurat în anul 2020 o bogată activitate, dând răspunsurile la **50 de slujbe arhiereşti**. De asemenea, a realizat **47 de proiecte muzicale (înregistrări audio și videoclipuri)**, dintre care un proiect național și unul internațional, ambele în colaborare cu Grupul Psaltic „Tronos” al Patriarhiei Române, precum și alte activități misionare, în total 68. Toate acestea însumând un număr de **165 de activități misionare**.

■ Pentru implicarea cu profesionalism, jertfelnicie, dragoste creştină şi solidaritate umană faţă de cei aflaţi în mare suferinţă în acest an dificil, în care lumea întreagă şi România au traversat o perioadă de pandemie, Preasfinţitul Părinte Iustin a conferit în semn de apreciere, cinstire, recunoştinţă şi mulţumire din partea Episcopiei Ortodoxe a Maramureşului şi Sătmarului, în numele tuturor persoanelor ajutate şi salvate, **Ordinul Omagial „Preot Nicolae Gherman” şi Medalia Omagială „Preot Nicolae Gherman” conducătorilor spitalelor și, prin ei, medicilor, asistenților și tuturor ostenitorilor din spitalele municipiilor Baia Mare și Satu Mare**, recunoscându-le meritul în salvarea de vieți, numindu-i eroii din prima linie, **Serviciilor de Ambulanță și Serviciilor SMURD din cele două județe**.

■ În anul 2020, de sărbătoarea Învierii Domnului, a fost adusă pentru a unsprezecea oară **Sfânta Lumină de la Sfântul Mormânt din Ierusalim**, prin bunăvoința domnului Ing. Mircea Leţiu, fost membru al Adunării Eparhiale a Episcopiei noastre.

■ La toate acestea, adăugăm participarea ierarhilor noştri la slujbele de târnosire şi resfinţire de biserici, săvârşite de Preasfinţitul Părinte Iustin sau Preasfinţitul Părinte Timotei Sătmăreanul, precum şi participarea la diferite manifestări cultural-religioase.

Pentru toate binefacerile revărsate asupra Eparhiei noastre se cuvine să mulţumim lui Dumnezeu, îndreptându-ne gândurile de preţuire către preoţii, monahii şi credincioşii Bisericii noastre strămoşeşti!

Biroul de presă al Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureşului şi Sătmarului

Preasfințitul Părinte Episcop Iustin a împlinit azi 27 ani de Arhierie

Sâmbătă, 17 aprilie 2021, în ziua calendaristică a primirii cerescului și sfântului har al Arhieriei, Preasfințitul Părinte Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, a adus mulțumire Mântuitorului Hristos – Arhiereul cel Veșnic – și Preacuratei Sale Maici, ocrotitoarea Mănăstirii Rohia, săvârșind Sfânta Liturghie în Paraclisul „Sfântul Ierarh Nicolae" de la demisolul noii biserici a Mănăstirii Rohia.

A fost o Liturghie-ofrandă săvârșită doar împreună cu părinții mănăstirii care slujesc și îngrijesc „Grădina Maicii Domnului" de la Rohia, în timpul căreia Preasfinția Sa i-a pomenit pe toți oamenii lui Dumnezeu pe care i-a avut: părinți, îndrumători, povățuitori și de-acum îi are ocrotitori prin rugăciunile lor: monahia Maria-Magdalena, mama Preasfinției Sale, Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Justinian, Arhimandritul Serafim, monahul Nicolae Steinhardt, precum și ierarhii mari, prin mâinile cărora a primit harul Arhieriei: Mitropolitul Antonie Plămădeală, Mitropolitul Bartolomeu Anania

și Episcopii Emilian Birdaș și Ioan Mihălțan, prezenți toți atunci la eveniment, iar acum, mutați la cer.

După Sfânta Liturghie, Preasfinția Sa, împreună cu obștea mănăstirii, au mers la mormântul Înaltpreasfinţitului Părinte Justinian, săvârșind Slujba parastasului și la mormintele mamei Preasfinției Sale, monahia Maria Magdalena, al Arhimandritului Serafim Man și al monahului Nicolae Steinhardt, unde a oficiat, din nou, Slujba parastasului.

Suntem încredințați că, așa cum o face întotdeauna când urcă în Muntele cel Sfânt de la Rohia, ne-a cuprins pe toți, cler și popor al lui Dumnezeu, în inima de părinte a Preasfinției Sale și în rugăciunile pe care le-a înălțat împreună cu obștea Mănăstirii Rohia și credincioșii aflați în pelerinaj la acest loc sfânt!

Slavă lui Dumnezeu pentru toate! Amin!

***

În anul 1994, la propunerea Preasfinţitului Părinte Justinian Chira, Episcopul Maramureşului şi Sătmarului, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române l-a ales pe Preacuviosul Părinte Arhim. Iustin Hodea în demnitatea de Arhiereu-Vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului, la data de 22 martie, primind titulatura de *„Sigheteanul”*.

În duminica a V-a din Postul Mare, 17 aprilie 1994, a fost hirotonit întru Arhiereu de către Înaltpreasfinţitul Arhiepiscop şi Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Înaltpreasfinţitul Arhiepiscop Bartolomeu Anania, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului şi Clujului, Preasfinţitul Justinian Chira, Episcopul Maramureşului şi Sătmarului, Preasfinţitul Andrei Andreicuţ, Episcopul Alba Iuliei, Preasfinţitul Calinic Argatu, Episcopul Argeşului şi Muscelului, Preasfinţitul Ioan Mihălţan, Episcopul Oradiei, şi Preasfinţitul Emilian Birdaş, Episcopul Caransebeşului.

Preasfințitul Părinte Iustin este în slujba lui Dumnezeu și a Bisericii de peste 37 de ani, dintre care 10 ani ca preot și 27 de ani ca arhiereu, iar aproximativ 22 de ani a fost alături de Înaltpreasfinţitul Părinte Justinian, ca ucenic. Din anul 2017 a fost ales în demnitatea de Episcop al Maramureșului și Sătmarului.

În toți acești ani, Preasfințitul Părinte Iustin a stat drept și neclintit în toate, apărând „Corabia" – Biserica lui Hristos, care este „stâlp și temelie a adevărului" –, întocmai cum a stat în ziua hirotoniei, drept, lângă Înaltpreasfințitul Părinte Justinian, lucru care se poate observa și din fotografii.

Amintim faptul că, prin nenumăratele mărturii, evocările pe care Preasfințitul Părinte Iustin le-a rostit în diferite contexte cu privire la alegerea în demnitatea de arhiereu ne rămân întipărite aceste cuvinte profunde, pline de înțelepciune, dragoste și recunoștință: *„ceea ce trăim astăzi este rodirea răbdării, bunătății, rugăciunilor, jertfelniciei, înțelepciunii, măsurii și blândeții Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop Justinian. În ceasurile grele venea la Rohia și noi eram copiii de suflet cu care se mângâia și se liniștea. Lucrarea noastră a fost realizată în simfonie. Între noi a patronat duhul Rohiei, deși era o diferență între noi de 40 de ani. Niciodată nu m-a coborât în fața colaboratorilor Înaltpreasfinției Sale, niciodată nu m-a oprit de la inițiativele mele, care erau spre bunul mers al Eparhiei".*

Arhid. Prof. Drd. Adrian DOBREANU,
responsabil Media on-line

Preasfințitul Părinte Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, împlinește astăzi 27 de ani de arhierie

În 16 decembrie 2016 a fost ales de Sfântul Sinod al Bisericii Ortotodxe Române în demnitatea de Episcop titular al Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureşului şi Sătmarului, iar întronizarea a fost oficiată în 27 decembrie 2016, când Biserica Ortodoxă îl prăznuieşte pe Întâiul Mucenic şi Arhidiacon Ştefan.

***C**u prilejul aniversării a 27 ani de Arhierie, din partea clerului, a cinului monahal, a ostenitorilor Centrului Eparhial, a slujitorilor şcolilor teologice ale Eparhiei, elevilor seminariști, studenților teologi și a poporului lui Dumnezeu din cuprinsul Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureşului și Sătmarului, Vă urăm cu bucurie deplină și cu fiască dragoste: să ne trăiți întru mulți și binecuvântați ani, cu arhipăstorire îndelungată și rodnică, înțeleaptă, ocrotitoare și pilduitoare, după chipul Păstorului cel Bun – Iisus Hristos, Arhiereul cel Veșnic, Păzitorul și Mântuitorul sufletelor noastre!*

***Î**n această zi de aleasă sărbătoare duhovnicească a anilor arhieriei cea lucrătoare în Hristos, se cuvine să Vă mulțumim și să Vă fim recunoscători pentru dragostea părintească cu care ne înconjurați, precum și pentru atitudinea și râvna deosebită, care izvorăsc din nobleţea voievodală a Preasfinției Voastre și a personalităților marcante ale Maramureșului Voievodal!*

Întru mulți ani, Preasfințite Părinte!

Justinian – 100

– Un secol de la naşterea Arhiepiscopului Justinian Chira –

A venit în lume şi a plecat din lume în dangăt de clopot

Lucrurile mari sunt simple, în aparenţă, iar unele pline de taină. Cine ar fi putut bănui, în urmă cu 100 de ani, când se năştea în Plopiş, sat de la marginea Chioarului, ortodox din tată în fiu, neafectat de uniaţie, că fiul nou născut din doi părinţi ţărani va avea un destin ales: va fi un om al Bisericii cu aliura sfinţeniei întipărită pe chip. Era taina numai de Dumnezeu ştiută. S-a născut în Duminica Mare, după propria mărturisire, când băteau clopotele la biserică. Voia lui Dumnezeu a făcut să plece din această lume tot într-o zi de duminică, 30 octombrie 2016, în timpul Sfintei Liturghii şi tot când băteau clopotele la biserică, încât, caz rar, a fost pomenit, în prima parte a Sfintei Liturghii la cei vii, iar în partea a doua la cei trecuţi la Domnul, pentru că prin telefonul mobil s-a anunţat plecarea Înaltpreasfinţiei Sale în lumea veşniciei.

Un autodidact şi iubitor al cărților

L-am cunoscut pe Înaltpreasfinţitul Părinte Arhiepiscop Justinian, prin anii ‘60, când eram elev la liceul din Tg. Lăpuş, şi, prin voia lui Dumnezeu, locuiam la duhovnicul dumnealui, care era frate cu străbunica mea. Venea săptămânal în acea casă şi participam la multe discuţii, iar uneori discutam împreună. Era un mare privilegiu pentru mine să mă aflu în preajma unei asemenea personalităţi, deoarece stareţul de la Mănăstirea Rohia,

Protosinghelul Justinian, era modelul stareţului semeţ, cult, blând, bun povăţuitor şi foarte foarte ascuţit la minte, cu o memorie uluitoare, care îmi făcea impresia că cunoştea Sfânta Scriptură pe de rost, alături de atâtea şi atâtea alte fapte istorice şi culturale, de care, eu, copil fiind, nu aveam de unde să le ştiu, pentru că nu erau publicate în acele vremuri. Printre discuţii, lăsa să se desluşească istoria adevărată a ţării. Pentru orice afirmaţie avea o explicaţie imbatabilă. Îmi aduc aminte că de la dânsul am primit primul număr din revista „România Literară", continuatoarea revistei „Gazeta Literară". Mi l-a adus cu atâta lumină pe faţă, cu zâmbetul acela plin de bucurie, prin care îţi acorda multă atenţie şi încredere, încât greu puteau fi descrise. Îmi aduc aminte de atâtea cărţi primite în dar, ca să îmi sporească bucuria cititului. Şi îmi mai aduc aminte că, monah fiind, făcea mereu educaţie celor cu care stătea de vorbă. Nu lăsa să treacă un minut fără să zidească câte ceva, într-un fel sau altul, în oamenii cu care stătea de vorbă, încât viaţa dumnealui era o continuă predică, iar orele de masă deveneau locul multor destăinuiri şi amintiri. Ne povestea de examenele de la Sibiu, de discuţiile cu profesorii de la Facultatea de Teologie, ce răspunsuri dădea la întrebările lor, pentru că dumnealui nu mergea la examene ca să fie verificat, ci mergea la o confruntare cu cunoştinţele universitarilor sibieni, cunoştinţe pe care le dobândea în nopţile lungi de rugăciune şi citit. Lampa din chilila dumnealui era aprinsă toată noaptea. Cu mulţi profesori de la Teologia Andreiană a legat o prietenie solidă şi în vacanţe adăstau la mănăstire o perioadă de timp, pentru a se reculege în liniştea Rohiei. Era o bucurie să îi întâlnească, cum bucurie era să stai cu Înaltpreasfinţia Sa de vorbă, să îi asculţi sfaturile, pentru că în mintea sa era Lumina lui Dumnezeu. Mi-am dat seama de acest lucru de îndată ce l-am cunoscut.

Primii ucenici ai stareţului Nifon, la o oră de meditaţie între orele de muncă: Ierod. Iulian Bolchiș, Fr. Ioan Birdaș, Fr. Ioan Chira, Fr. Filip Puț, Fr. Valer Rus, Fr. Nicolae Gherman – *1941*

Grupul vieţuitorilor tunşi în monahism în 20 iulie 1955.
În mijloc, Protos. Justinian Chira – starețul mănăstirii

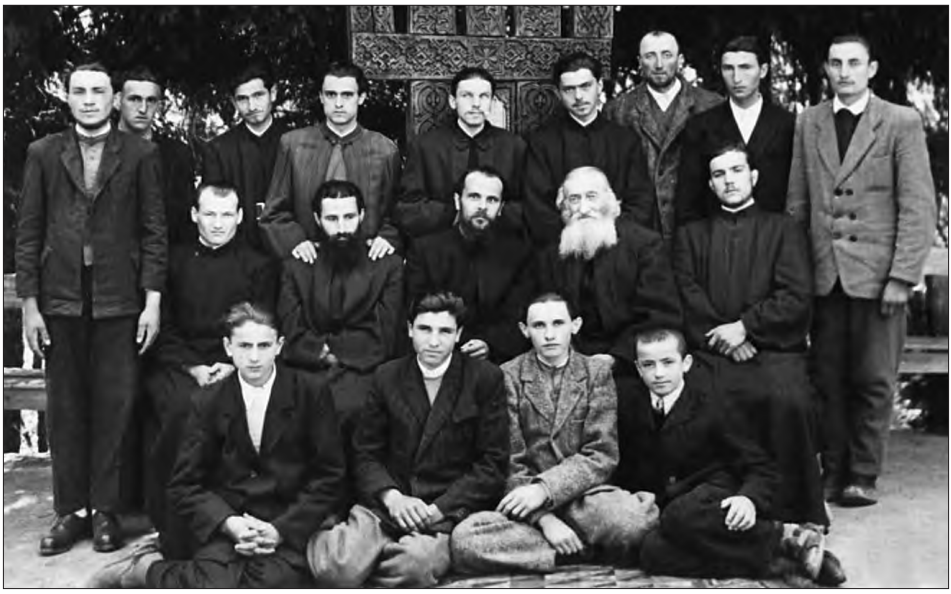

Obştea Mănăstirii „Sfânta Ana" Rohia – *Ziua de Paşti, 1956*

Prietenul anticarilor

Plăcerea dânsului în oraşe erau librăriile şi anticariatele. Îl cunoşteau foarte bine anticarii din Cluj, din Sibiu, din Bucureşti, din alte oraşe ale ţării şi îi reţineau cărţile rare care le soseau în librăriile şi anticariatele pe care le coordonau. Aşa se explică cum au ajuns la Rohia cărţi rare. Se întorcea la mănăstire cu geanta şi cu sacii plini de cărţi. Aşa a întemeiat, în timp, o bibliotecă foarte bogată şi rară, perla mănăstirii, cu cărţi serioase şi de referinţă, spre admiraţia şi bucuria intelectualilor care vizitau sfântul locaş de închinare. Ştia tot ce apărea pe piaţa cărţii noi sau vechi şi ştia

să facă selecţia cuvenită pentru o bibliotecă de valoare, pentru o bibliotecă de mănăstire. Lucrul acesta l-a transmis şi urmaşilor.

Dumnealui nu aduna doar cărţi, ci le şi studia. Am văzut carte din biblioteca mănăstirii pe care a citit-o de trei ori, pentru că de trei ori, cu trei feluri de creioane, a subliniat pasajele care i se păreau relevante. Spunea dumnealui că a scrie o dată înseamnă a citi de cinci ori. Asemenea însemnări, unele foarte importante, sunt făcute şi pe cărţile de cult, unele văzând lumina tiparului încă în timpul vieţii. Scria pe o carte de cult că citirea Acatistului Mântuitorului durează 30 de minute. Era un bun drămuitor al timpului, dar niciodată nu îţi lăsa impresia că este grăbit sau că are lucruri mai importante de făcut, pentru că de la fiecare credincios învăţa ceva important şi îi transmitea ceva important, ştia desprinde esenţa din efemerul cotidian. Cu fiecare credincios stătea de vorbă de parcă ar discuta cu o personalitate. Îşi respecta interlocutorul, iar din discuţiile avute aduna o multitudine de fapte de viaţă, iar de ar fi scris literatură ar fi fost unul din cei mai mari scriitori ai ţării, dacă nu ai lumii. Cum, de altfel, ar putea fi fiecare din marii duhovnici, dar rolul lor nu este acela de a scrie, ci de a sta de vorbă cu Dumnezeu despre credincioşi. Obişnuia să şi spună că cel mai mult îi place să stea de vorbă cu credincioşii despre Dumnezeu şi cu Dumnezeu despre credincioşi.

Mare rugător

Arhimandritul Justinian Chira, starețul Mănăstirii „Sfânta Ana" Rohia – 1964

Avea peste 90 ani şi am aflat că încă citea Biblia în genunchi. La vârsta aceea. Sigur. Nimeni nu îl ajuta să se lase în genunchi sau să se ridice. O făcea singur. Iar rugăciunea dânsului era a unui Sfânt al Maramureşului, bine primită de Dumnezeu şi ascultată. Un Sfânt care ne-a fost contemporan. Acesta este un mare privilegiu. Spun unii că Arhiepiscopul Justinian a ţinut nu numai Maramureşul şi Sătmarul, ci şi întreg nordul de ţară cu rugăciunile dumnealui. Dovadă sunt minunile pe care le-a trăit, pe care le-a făcut în viaţă sau după moarte, sfaturile duhovniceşti pe care le-a dat celor ce veneau la dumnealui, de la membrii Sfântului Sinod, până la banalul credincios sosit la mănăstire. Toată lumea avea din partea sa o vorbă de mângâiere, un sfat înţelept. Era un duhovnic blând, dar şi aspru. Pentru păcatele lor, credincioşii primeau şi dojeană, nu de puţine ori. Şi învăţau din aceasta cum să se poarte fără de păcat.

Îmi aduc aminte că, o dată, o credincioasă din Transilvania care dorea să intre la dumnealui, la chilia de la Rohia, se necăjea enorm că nu a aflat de mai mulți ani de Înaltpreasfinţitul Părinte Arhiepiscop Justinian că există şi este un mare duhovnic, ci doar de câțiva ani. Se tânguia că nu a ştiut de dumnealui de mai multă vreme. Şi nu a ştiut ce să-i aducă să fie mai deosebit. Şi, venind spre mănăstire, s-a oprit într-un câmp şi i-a cules un frumos buchet de flori de câmp, în culori vii. De care cred că Înaltpreasfinţitul Părinte Arhiepiscop Justinian s-a bucurat enorm că această creştină i-a arătat sensibilitatea sa şi i-a dăruit ceva deosebit şi atât de simplu. Era un frumos bucheţel, nu prea mare, de flori albastre şi albe, şi roşii, şi alte culori, care, prin prospeţimea şi culoarea lor vie, răspândeau bucurie. Era gestul simplu, al unui om simplu, dar inefabil, ca frumuseţea florilor culese din câmp.

Autor de cărți și articole

Părintele Arhiepiscop Justinian a fost şi autor de cărţi. A scris 20 de cărţi, 150 de studii teologice, 20 de cuvinte înainte şi prefeţe la diferite cărţi. A oficiat peste 400 de hirotoniri de preoţi şi diaconi. A sfinţit sute de biserici. A fost Cetăţean de Onoare al judeţului Maramureş şi a 40 de oraşe şi comune de pe cuprinsul Episcopiei Maramureşului şi Sătmarului. A fost distins cu titlul de Doctor Honoris Causa al universităţilor din Oradea, Alba Iulia, Arad şi Baia Mare. A fost distins cu titlul de Arhiepiscop Onorific, cu Steaua României şi Omul Anului 2009 de Consiliul Judeţean Maramureş.

Personalități eclesiastice despre Înaltpreasfinția Sa

Iată de ce, la trecerea dumnealui în eternitate, mari personalităţi ale Bisericii şi-au exprimat regretul şi l-au caracterizat:

„Arhipăstor misionar şi harnic, apărător înţelept al tradiţiei ortodoxe româneşti, cu deosebită personalitate culturală şi duhovnicească, Arhiepiscopul Justinian rămâne o pildă de dăruire jertfelnică pentru Biserica noastră”, a spus Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

„A fost un păstor neobosit şi a bătut sat după sat, învăţând, mângâind, îmbărbătând. Pe lângă aceste virtuţi şi multe altele, pe cea de părinte ne spune sufletul că trebuie să o subliniem. A fost un părinte spiritual extraordinar”, a precizat Înaltpreasfinţitul Părinte Mitropolit Andrei al Clujului, Maramureşului şi Sălajului.

„A fost un ierarh unic, mult rugător şi jertfelnic slujitor timp de 75 de ani al Bisericii noastre Ortodoxe şi al poporului nostru românesc, cel iubitor de Dumnezeu”, a subliniat Preasfinţitul Părinte Iustin, Episcopul Maramureşului şi Sătmarului.

„A respectat cu sfinţenie tradiţia monastică autentică în Transilvania. Este un monah care a cultivat în mănăstire, deodată cu cultul liturgic, cultul pentru cultură. La Rohia este una dintre cele mai mari biblioteci, care, într-un fel, îi aparţine”, a spus Preasfinţitul Casian al Dunării de Jos.

„Fizic nu mai este printre noi, dar îl simţim că ne ocroteşte şi este la fel cu noi ca şi până acum”, a afirmat Arhim. Dr. Macarie Motogna, stareţul Mănăstirii Rohia.

LA MĂNĂSTIREA ROHIA

Sfânta Liturghie şi Parastasul la mormântul de la Mănăstirea Rohia

Vineri, 28 mai 2021, s-au împlinit 100 de ani de la naşterea Înaltpreasfinţitului Părinte Justinian, fost Întâistătător al Eparhiei Maramureşului şi Sătmarului, între 1990-2016, când a trecut la Domnul, fost Episcop-Vicar la Arhiepiscopia Vadului, Feleacului şi Clujului (1973-1990) şi stareţ al Mănăstirii „Sfânta Ana" Rohia (1944-1973). Momentul aniversar a fost marcat prin Sfânta şi Dumnezeiasca Liturghie, oficiată, cu binecuvântarea Preasfinţitului Părinte Iustin, Episcopul Maramureşului şi Sătmarului, de Preasfinţitul Părinte Timotei Sătmăreanul, Arhiereu-Vicar, la Mănăstirea Rohia, la care au asistat Înaltpreasfinţitul Părinte Andrei, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului şi Clujului şi Mitropolitul Clujului, Maramureşului şi Sălajului, şi Preasfinţitul Părinte Iustin, Episcopul Maramureşului şi Sătmarului.

Sfânta Liturghie Arhierească

Soborul a fost alcătuit din Arhim. Dr. Ioachim Tomoiagă, Vicar Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului, fiu duhovnicesc al Rohiei, Arhim. Dr. Macarie Motogna, exarhul mănăstirilor şi schiturilor din Eparhie şi stareţul Mănăstirii Rohia, Arhim. Dr. Casian Filip, consilier eparhial social-filantropic şi misionar şi mare eclesiarh al Catedralei Episcopale „Sfânta Treime" din Baia Mare, Pr. Emil Andrei Pop, inspector eparhial, fost diacon al Înaltpreasfinţitului Părinte Arhiepiscop Justinian, Pr. Daniel Tirean, inspector financiar eparhial, fost diacon al Înaltpreasfinţitului Părinte Arhiepiscop Justinian, Pr. Dr. Florin Stan, protopopul Lăpuşului, Pr. Ioan Socolan, protopopul de Satu Mare, Pr. Prof. Univ. Dr. Ioan Chirilă, de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, Pr. Prof. Univ. Dr. Ştefan Iloaie, de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, Pr. Mihai Tira, preşedintele executiv al Fundaţiei „Justinian Arhiepiscopul", nepot al Înaltpreasfinţitului Justinian, Arhid. Gherasim Nap, şeful cabinetului Arhiereului-Vicar, Arhid. Dumitru Botiş, inspector eparhial social.

La ectenia pentru morţi, Preasfinţitul Părinte Timotei Sătmăreanul a oficiat pomenirea Înaltpreasfinţitului Părinte Arhiepiscop Justinian, în faţa portretului celui care şi-a îngemănat rugăciunile şi nopţile de veghe, împreună cu Maica Domnului, pentru Mănăstirea „Sfânta Ana" Rohia şi pentru ţară.

Răspunsurile la Sfânta Liturghie au fost date de Grupul Psaltic „Theologos" al Episcopiei Maramureşului şi Sătmarului, dirijat de Arhid. Prof. Drd. Adrian Dobreanu.

Un număr impresionant de stareţi şi stareţe, monahi şi monahii, peste 100 de preoţi de mir şi sute de credincioşi au venit din Maramureş, Sătmar, Cluj, Bistriţa şi Sălaj ca să-i aducă un omagiu de ziua sa de naştere regretatului ierarh al Maramureşului şi Sătmarului, Justinian Arhiepiscopul, pe care credincioşii îl poartă viu în sufletele lor. Între ei s-au aflat primarul Mitru Leşe al oraşului Tg. Lăpuş şi alte persoane importante din toate sferele vieţii sociale şi economice din judeţ şi din judeţele vecine, care au beneficiat de apreciere şi de un sfat bun din partea marelui Ierarh al Maramureşului şi Sătmarului şi pe care l-au vizitat la Cluj, pe vremea vicariatului de acolo (1973-1990), Rohia sau Baia Mare (1990-2016).

A fost o atmosferă liniştită în această zi, tristă, însă, în care şi cerul a plâns cu lacrimi mărunte şi curate de ploaie, regretând că marele Ierarh nu mai este de aproape 5 ani între noi şi ne priveşte cu ochii eternităţii de la poarta Mănăstirii Rohia, îndeplinindu-i-se ultima dorinţă ca acolo, la poartă, să-i întâmpine pe toţi credincioşii care urcă Dealul Rohiei şi de acolo să-i binecuvinteze.

Parastas la mormântul Părintelui Justinian Arhiepiscopul

După Sfânta Liturghie Arhierească, Înaltpreasfinţitul Părinte Mitropolit Andrei, Preasfinţitul Părinte Episcop Iustin şi Preasfinţitul Părinte Timotei Sătmăreanul, Arhiereu-Vicar, au fost urmaţi, cu lumânări aprinse în mâini, de întreg soborul de preoţi, monahi şi monahii şi poporul dreptcredincios la mormântul Înaltpreasfinţitului Părinte Arhiepiscop Justinian, unde a fost oficiată slujba Parastasului. A fost un moment înălţător, de sinceră cinstire, când din sufletele tuturor s-au înălţat către cer, într-un cor, parcă îngeresc, rugăciunile pentru cel care a fost ctitorul duhovnicesc şi material al Rohiei, de la amvonul căreia a zidit suflete ale căror glas să se înalţe către Dumnezeu, către Maica Domnului, dintre care mulţi au ajuns sacerdoţi. Glasul său inconfundabil de predicator cu mare forţă a cuvântului parcă răsună şi azi peste codrii din jur, a rugă şi dojană, a îndreptare şi căinţă pentru păcatele săvârşite. Pentru toate, cei prezenţi i-au mulţumit în gând marelui Ierarh Justinian.

Gânduri la un veac de la naştere

Înaltpreasfinţitul Părinte Mitropolit Andrei a ţinut să spună câteva cuvinte despre Părintele Justinian Arhiepiscopul, sub titlul *„Părintele duhovnicesc al unui ţinut”*.

„Eram copil încă pe când el era stareț la Rohia, a spus Înaltpreasfinţitul Părinte Andrei. Nici nu știam că există și alți stareți. Cei ce aveau nedumeriri și necazuri se duceau la starețul de la Rohia și acela, fiind omul lui Dumnezeu, le ajuta să și le rezolve. Desigur, lucrul acesta se întâmpla cu oamenii sinceri în căutările lor... Secole îndelungate, când noi, românii transilvăneni, nu aveam nici voievozi, nici dascăli, nici nobili, el, preotul Bisericii lui Hristos, ne-a fost de toate: și îndrumător, și părinte, și învățător, și mângâietor. El niciodată nu ne-a părăsit. S-a născut dintre noi, a crescut și a trăit cu noi.

A gustat împreună cu noi bucuriile și necazurile, a mai spus Părintele Mitropolit. *Toți intuiam că avem de a face cu omul lui Dumnezeu, cu un părinte care are îndrăzneală să mijlocească pentru noi, ca un îndrumător duhovnicesc care ne limpezea nedumeririle. Nevinovăția «copilărească» pe care i-o conferea viața de rugăciune ne fascina pe toți. Vlădica Justinian a fost un veritabil «voievod» al Maramureșului, venit din alte vremuri, grele, dar frumoase, și un reprezentant al unei lumi inefabile. S-a mutat la Domnul pe 30 octombrie 2016, fiind regretat de către noi, toți cei ce l-am iubit și l-am admirat... Multe lucruri bune se pot spune despre Arhiepiscopul Justinian. Eu mă voi opri doar la trei: a fost un mărturisitor pentru Domnul Hristos și pentru Biserica Ortodoxă; a fost omul dragostei și al îngăduinței; a fost un om în jurul căruia a adiat zefirul sfințeniei."*

Preasfinţitul Părinte Episcop Iustin a vorbit despre personalitatea Înaltpreasfinţitului Justinian Arhiepiscopul, despre realizările pe care le-a obţinut ca Întâistătător al Eparhiei, despre ceea ce face Eparhia ca să îi cinstească memoria prin purtarea numelui: Fundaţia „Justinian Arhiepiscopul", moştenitoarea de drept a bunurilor spirituale şi materiale legate de personalitatea sa, biblioteca Mănăstirii Rohia, pe care a întemeiat-o şi al cărui nume îl poartă acum, sala de la Centrul Eparhial, în care primea colindătorii şi personalităţi de seamă ale culturii îi poartă numele, Domeniul Teologie Ortodoxă al Centrului Universitar Nord din Baia Mare şi apoi Sala Bizantină de la Catedrala Episcopală „Sfânta Treime" din Baia Mare, toate se numesc „Justinian Arhiepiscopul". Între lucrurile care au menirea de a-i păstra memoria şi recunoştinţa se numără reabilitarea casei în care s-a născut şi a crescut în tinereţe, devenită casă memorială, prin grija Fundaţiei „Justinian Arhiepiscopul", preşedinte de onoare Preasfinţitul Părinte Episcop Iustin, preşedinte executiv Pr. Mihai Tira, amplasarea unei statui din bronz lângă casa memorială, scoaterea Ordinului „Justinian Arhiepiscopul" pentru clerici, a Ordinului „Justinian Arhiepiscopul" pentru mireni, precum şi Medalia Omagială „Justinian Arhiepiscopul", acestea în parteneriat cu Mănăstirea Bârsana.

Și, pe lângă toate acesta, săvârșirea, sâmbătă, 29 mai 2021, a slujbei de resfințire a bisericii cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil", în care a fost botezat şi s-a rugat în tinereţe, biserică restaurată, consolidată și pusă în valoare cu binecuvântarea Preasfinţitului Părinte Episcop Iustin, proiect iniţiat de preotul paroh Daniel Vasile Pop, acum finalizat.

„Să arătăm iubirea pe care ne-a arătat-o dumnealui, să prețuim moștenirea pe care ne-a lăsat-o și să o păstrăm intactă de acum înainte", a spus Preasfinţitul Părinte Episcop Iustin.

După încheierea Sfintei Liturghii, Părintele Mihai Tira, preşedintele Fundaţiei „Justinian Arhiepiscopul" a prezentat cartea *„Colo'n sus în vremea aceea"*, ediţia a II-a, revăzută, cu o prefaţă de Preasfinţitul Părinte Episcop Iustin, apărută sub egida Fundaţiei, în capitolele căreia se găsesc mărturisiri ale Înaltpreasfinţitului Părinte Arhiepiscop Justinian, ecouri din pridvoarele Rohiei, însemnări din cartea de Aur, de pe Sfânta Evanghelie, prezentări din volumul manuscris *„Comoara mea"*, însemnări şi mesaje de la cei mai importanţi oameni care au adăstat la Rohia, o colecţie mare de autografe şi nenumărate poze din timpul şederii la Rohia, Cluj şi Baia Mare. O carte care este bine să fie citită de cât mai mulţi oameni, că au ce învăţa din ea.

Mulţumirile pentru cei care s-au implicat în acest eveniment aniversar au fost adresate de Părintele Arhimandrit Dr. Macarie Motogna, stareţul sfântului locaş de închinare, tuturor credincioșilor veniți la mănăstire.

Manifestări jubiliare la Plopiş

La Plopiş, satul în care s-a născut Înaltpreasfinţitul Părinte Arhiepiscop Justinian, în urmă cu 100 de ani, au avut loc sâmbătă, 29 mai 2021, o suită de manifestări centenare: resfinţirea bisericii de peste 200 de ani în care a fost botezat Înaltpreasfinţitul Arhiepiscop Justinian, monument istoric; Parastas la mormântul părinţilor săi după trup; inaugurarea Casei Memoriale „Justinian Arhiepiscopul", în care s-a născut în urmă cu 100 de ani; dezvelirea bustului din bronz, realizat de sculptorul Ioan Marchiş, amplasat între casa memorială şi noua biserică, la înălţarea căreia, până la streaşină, a contribuit nemijlocit cu bani Înaltpreasfinţitul Justinian; atribuirea numelui „Justinian Arhiepiscopul" şcolii gimnaziale din localitate.

Înveşnicirea memoriei a început de la trecerea Înaltpreasfinţiei Sale în eternitate, purtându-i numele Fundaţia „Justinian Arhiepiscopul", moştenitoarea de drept material şi imaterial, Biblioteca Mănăstirii Rohia, sala de consiliu de la Centrul Eparhial, sala bizantină de la Catedrala Episcopală „Sfânta Treime" din Baia Mare şi Domeniul Teologie Ortodoxă al Universităţii de Nord din Baia Mare.

Resfințirea bisericii monument UNESCO din Plopiș

Un istoric al sfântului locaş, care spune multe despre vremuri şi stăpânire, a fost scris în vechiul Hrisov din Sfânta Masă de piatră a sfântului locaş de închinare. Biserica cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil", din localitatea Plopiș, Protopopiatul Lăpuș, s-a ridicat între anii 1798-1811, prin jertfa bunilor credincioși din sat și a preoților Mihai Damian (1758-1805) și Ioan Danciu (1805-1837). Şi acest lucru s-a făcut aşa târziu nu din vina credincioşilor, pentru că dorinţa lor de a edifica o nouă biserică a fost mult mai veche, de pe la anul 1760, dar autoritățile habsburgice au interzis acest lucru, iar materialul lemnos a stat adunat aproape 40 de ani pe locul numit „Pe Dâmburi", rămânând din lemn doar inimă de stejar. Lemnul a fost transportat până în acel loc cu câte șase perechi de boi de pe locul numit „Igălău", scrie în Documentul de Sfinţire al sfântului locaş de închinare. La data construirii bisericii, comunitatea număra aproximativ 200 de suflete (49 de familii). Buni lemnari şi cunoscuți pentru frumoasele lăzi de zestre făcute în sat, cu care au împânzit ținutul, credincioșii ortodocși din localitatea Plopiș încep, în anul 1798, cu propriile lor puteri, edificarea acestei biserici, înlocuind vechea biserică de lemn care era neîncăpătoare. La 12 noiembrie 1811, spre bucuria celor 49 de familii-ctitor, are loc sfințirea bisericii. Datele privind sfințirea bisericii sunt extrase din Hrisovul aflat în piciorul Sfintei Mese, întocmit cu ocazia acestei sfințiri. Notăm că satul Plopiş a fost doar ortodox, deci nu a cunoscut influenţa altor religii.

Dimensiunile bisericii sunt foarte bine proporționate și echilibrate: 17 m lungime, 7 m lățime și 47 m înălțime, fiind una dintre cele mai închegate și unitare construcții religioase din lume, după cum spun specialiștii. Ca urmare, în anul 1955, a fost trecută în rândul Patrimoniului Național, iar în anul 1999 în Patrimoniul Mondial UNESCO.

În primăvara anului 2014, cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop Justinian Chira (fiu al satului Plopiș) și cu binecuvântarea Preasfințitului Părinte Iustin Hodea Sigheteanul, pe atunci Arhiereu-Vicar, preotul paroh Daniel Vasile Pop a inițiat un proiect de restaurare, consolidare și punere în valoare a bisericii. Lucrările pregătitoare ale proiectului (documentație și avize) au durat 3 ani (2014-2017) și în decembrie 2017 proiectul este aprobat, iar în ianuarie 2018 încep lucrările. Proiectul s-a derulat prin Programul Operațional Regional 2014-2020, Axa prioritară 5.

Proiectul general a fost întocmit de firma de proiectare SC RESTITUTIO SRL, șef de proiect Arh. Călin Hoinărescu. În cadrul acestui proiect au mai participat și alte firme specializate pe diferite domenii de activitate: SC ZIMA CONSTRUCT SRL – responsabilă proiect instalații electrice, condusă de Ing. Bogdan Irimia (Ploiești); SC AUTOMATIC GROUP SA – responsabilă proiect privind limitarea și stingerea incendiilor, condusă de Ing. Marian Sălăjeanu (Baia Mare); Ing. Mihai Savu – proiectant responsabil cu structura și rezistența (Ploiești); SC TIVAC SERVICII SRL – proiectant instalații sanitare (Ploiești). Pentru implementarea proiectului a fost responsabilă echipa de consultanță SC DUOPART CONSULTING SRL, condusă de Av. Alina Stoica

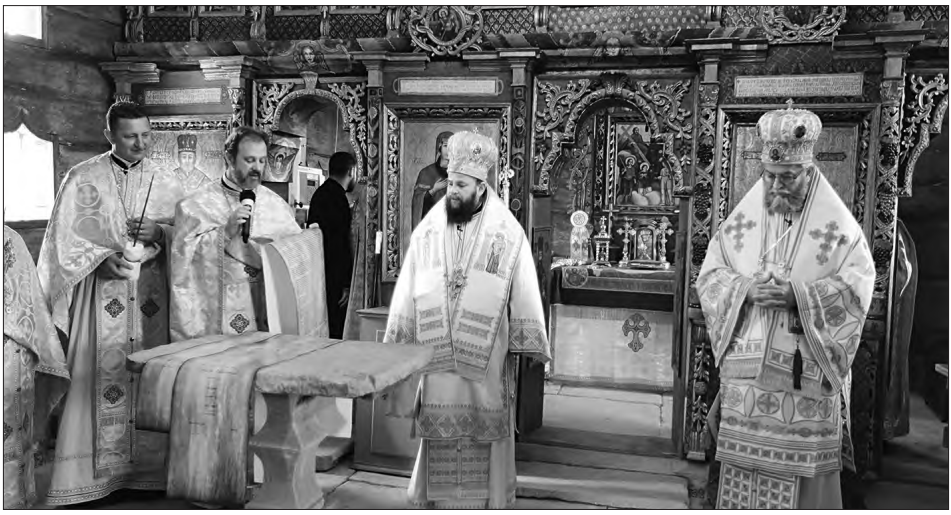

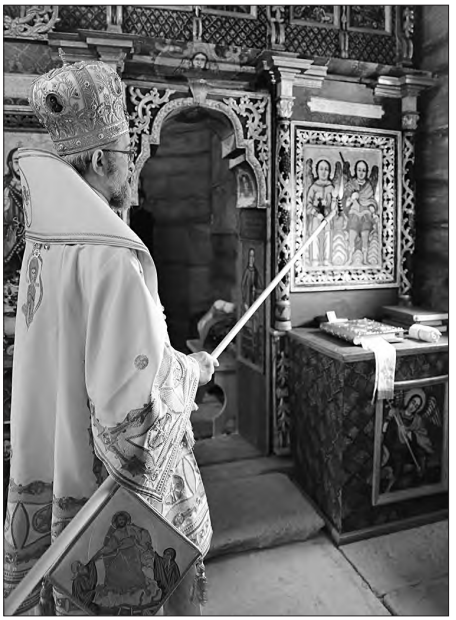

și de Ing. Ionuț Stoica (Ploiești). Lucrările de restaurare și consolidare s-au executat de SC TAINA LEMNULUI SRL, administrată de Vasile Pop Taina, specialist în domeniul restaurării monumentelor istorice din lemn, și cu ajutorul echipelor conduse de Vasile Țânțaș și Ioan Pop, sub îndrumarea Ing. Răzvan Ion. Lucrările de conservare și restaurare ale picturii au fost realizate de SC DANART IMPORT-EXPORT SRL, condusă de pictor Dr. Luminița Dana Postolache. Lucrările de instalații electrice au fost executate de SC ELECTRONET CONCEPT SRL, condusă de Ing. Horia Vălenaş. Responsabilă cu execuţia bazinului de apă pentru stingerea incendiilor este SC CONI BROTHERS SRL, condusă de Ing. Nicolae Crișan. A mai contribuit la realizarea acestui proiect Ing. Cornel Condurache – diriginte de șantier – SC MARINSTAL SRL.

Principalele lucrări care s-au făcut în funcție de necesitatea asigurării rezistenței întregii construcții sunt următoarele: asigurarea rezistenței fundației din beton armat sub tălpile transversale; întărirea tălpilor transversale din lemn de stejar; înlocuirea elementelor din lemn de stejar care au fost deteriorate; schimbarea învelitorii din şindrilă care a fost bătută în patru straturi; revizuirea și repararea crucilor; înlocuirea instalației de paratrăznet veche cu o instalație prevăzută cu prevectron; consolidarea intersecțiilor grinzilor principale ale turnului cu încorsetări metalice; executarea forajelor în pereții de lemn și montarea tiranților metalici; efectuarea lucrărilor de conservare și restaurare pictură pe lemn și iconostas; lucrări la sistemele de siguranță la incendiu, bazin apă, hidranți etc. Toate aceste lucrări s-au făcut sub păstorirea preotului paroh Daniel Vasile Pop, născut în localitatea Dănești, comuna Șișești.

Biserica nu a avut, însă, puse în prestol Sfinte Moaşte de Sfinţi Mucenici. Slujba de sfinţire a fost făcută de Preasfinţitul Părinte Episcop Iustin şi Preasfinţitul Părinte Timotei Sătmăreanul, Arhiereu-Vicar, înconjuraţi de un sobor de preoţi şi diaconi, vineri, 28 mai 2021. S-au împlinit 223 ani de la

punerea pietrei de temelie, 210 ani de la prima sfințire și 100 ani de la nașterea vrednicului de pomenire Arhiepiscop Justinian. Aceasta este biserica în care a fost botezat, închinat la icoane şi în Sfântul Altar Justinian Arhiepiscopul.

Slujba de târnosire a bisericii a fost oficiată cu respectarea tuturor prescripţiilor Bisericii Ortodoxe Române.

Sfânta şi Dumnezeiasca Liturghie

Târnosirea bisericii „Sfinţii Arhangheli Mihail şi Gavriil" din Plopiş a fost urmată de Sfânta şi Dumnezeiasca Liturghie, oficiată sâmbătă, 29 mai 2021, pe un podium special amplasat în faţa bisericii, oficiată de Preasfinţitul Părinte Episcop Iustin şi Preasfinţitul Părinte Timotei Sătmăreanul, Arhiereu-Vicar, înconjuraţi de un mare sobor de preoţi şi diaconi. Din sobor au făcut parte: Arhim. Dr. Macarie Motogna, exarhul mănăstirilor şi schiturilor din Episcopie şi stareţul Mănăstirii Rohia, Arhim. Dr. Casian Filip, consilier eparhial social-filantropic şi misionar şi mare eclasiarh al Catedralei Episcopale „Sfânta Treime" din Baia Mare, Pr. Dr. Iustin Tira, vicar eparhial administrativ al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului şi Clujului, nepot al marelui aniversat, fiu al satului, Pr. Dr. Vasile Augustin, vicar administrativ al Episcopiei Maramureşului şi Sătmarului, Pr. Prof. Univ. Dr. Ioan Chirilă, de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, Pr. Prof. Univ. Dr. Ştefan Iloaie,

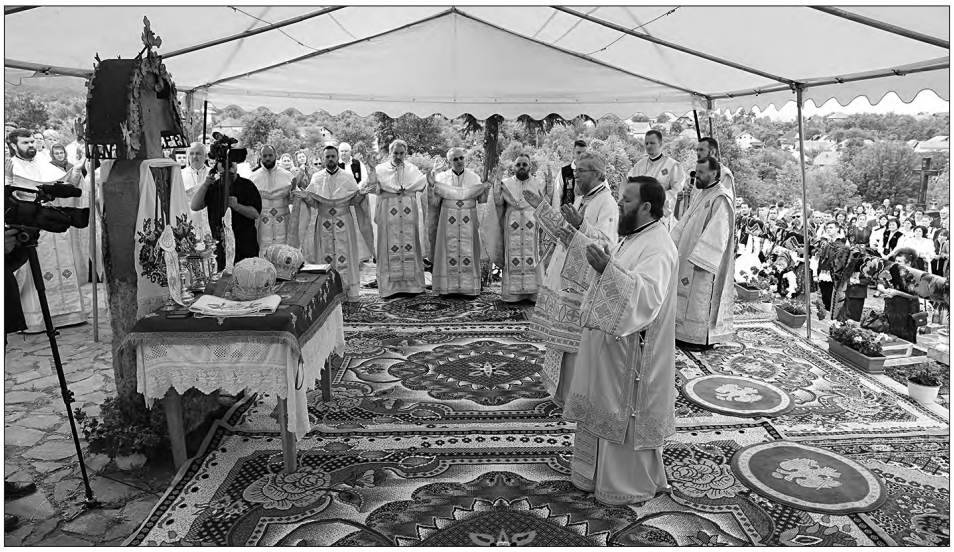

de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, Pr. Adrian Mihali, consilier eparhial administrativ, Pr. Virgil Jicărean, consilier eparhial pentru patrimoniu sacru şi pictură bisericească, Pr. Andrei Emil Pop, inspector eparhial, fost diacon al marelui Ierarh, Pr. Daniel Tirean, inspector eparhial financiar intern, fost diacon al Înaltpreasfinţiei Sale, Pr. Dr. Florin Stan, protopopul Lăpuşului, Pr. Vasile Aurel Pop, protopopul Sighetului, Pr. Ioan Pop, proin-consilier eparhial administrativ şi proin-secretar eparhial, Pr. Daniel Vasile Pop, parohul din Plopiş, Pr. Mihai Gheduţiu, secretarul Protopopiatului Lăpuş, Pr. Mihai Tira, preşedintele executiv al Fundaţiei „Justinian Arhiepiscopul", nepot al Înaltpreasfinţitului Justinian, fiu al satului, Pr. Dumitru Iuga din Săcel, Pr. Andrei Chira din Cavnic, Pr. Cornel Pop din Soconzel, Pr. Ioan Sălnicean din Brebeni, Pr. Mădălin Bontoş din Sighetu Marmaţiei – Câmpu Negru, fii ai satului, Arhid. Teodosie Bud, consilier eparhial economic, Arhid. Ionuţ Todorca, consilier eparhial cultural-teologic, Arhid. Vlad Verdeş, inspector eparhial pentru catehizarea tineretului, Arhid. Dr. Nifon Motogna, administratorul Catedralei Episcopale „Sfânta Treime", Arhid. Gherasim Nap, şeful cabinetului Arhiereului-Vicar, Arhid. Dumitru Botiş, inspector eparhial social, alţi preoţi invitaţi.

Răspunsurile la Sfânta Liturghie au fost date de Grupul Psaltic „Theologos" al Episcopiei Maramureşului şi Sătmarului, dirijat de Arhid. Prof. Drd. Adrian Dobreanu.

O mare mulţime de credincioşi a venit ca să se roage împreună cu Arhiereii şi soborul la biserica monument UNESCO din Plopiş. Între ei s-au aflat Ioan Tentiş, primarul din Şişeşti, Acad. Marius Porumb, sculptorul Ioan Marchiş, prefectul de Maramureş Vlad Emanuel Duruş, Arh. Dorel Cordoş, Viorel Deghid, fost prefect de Maramureș, Alexandru Cosma, fost preşedinte al Consiliului Județean Maramureș și subprefect de Maramureș, deputatul Călin Bota, Prof. Anca Costin Hendea, inspector general şcolar, Maria Casandra Hauşi, cunoscuta solistă de pricesne şi muzică veche, precum şi alte persoane oficiale din judeţ.

Cuvântul de învățătură

Pr. Prof. Univ. Dr. Ioan Chirilă, de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, fost preşedinte al Senatului Universităţii Babeş-Bolyai, a rostit cuvântul de învăţătură, pornind de la explicarea Sfintei Evaghelii a zilei, de la Ioan 8, 31-42:

„În Evanghelia de azi, cuvântul central este adevărul, a spus Părintele Profesor Ioan Chirilă. *Şi ceea ce aţi mărturisit acum («Adevărat a Înviat!», n.n.). Este adevărul fundamental al devenirii noastre din fii ai lumii acesteia în fii ai lui Dumnezeu. În fii ai Învierii. În părtaşi ai Celui Care a strălucit din mormânt. Părtaşi ai Mântuitorului Iisus Hristos."*

Distincții pentru cei implicați în restaurarea totală a bisericii

Pentru restaurarea totală a bisericii monument UNESCO din Plopiş au fost dintinşi cu Ordinul „Crucea Justinian Arhiepiscopul" pentru clerici preotul paroh Daniel Vasile Pop, iar cu Ordinul „Crucea Justinian Arhiepiscopul" pentru mireni SC RESTITUTIO SRL, condusă de şeful de proiect Călin Hoinărescu, SC DUOPART CONSULTING SRL, condusă de Av. Alina Stoica şi Ing. Ionuţ Stoica din Ploişeti, SC TAINA LEMNULUI SRL, administrată de Vasile Pop Taina, SC DANART IMPORT-EXPORT SRL, condusă de pictor Dr. Luminiţa Dan Postolache, domnul Ioan Ionce, consilier-casier al Parohiei Ortodoxe Române Plopiş.

Diploma Centenarul „Justinian Arhiepiscopul" au primit-o Ing. Ioan Răzvan din Ploieşti, Ec. Ion Diana din Ploieşti, Ing. Cornel Condurache din Galaţi, diriginte de şantier, Livia Pop, tehnician Ocna Şugatag, Irina Jecan din Baia Mare, contabil, Arh. Elena Costache din Ploieşti, Ing. expert MCC Sandor Zoltan, Ing. Nicolae Crişan şi Arh. Dan Hoinărescu.

Parastas la mormântul părinților

După încheierea Sfintei Liturghii, cei doi Ierarhi, împreună cu soborul, au oficiat o slujbă de pomenire la mormântul părinţilor Înaltpreasfinţitului Părinte Arhiepiscop Justinian, Ilie şi Maria, situat în cimitirul bisericii.

Dezvelirea bustului în broz

Între Casa Muzeu şi biserica nouă, pentru care Înaltpreasfinţitul Părinte Arhiepiscop Justinian a donat banii necesari pentru cărămidă şi oţel beton cu care s-au ridicat biserica până mai sus de geamuri, a fost plasat bustul în bronz al Înaltpreasfinţiei Sale, o operă de artă foarte reuşită a sculptorului Ioan Marchiş, un apropiat al marelui Ierarh, care a realizat şi monumentul în broz al Înaltpreasfinţitului Părinte Arhiepiscop Justinian de la Catedrala Episcopală „Sfânta Treime" din Baia Mare, care îl reprezintă în picioare, operă la fel de reuşită ca acest bust.

Inaugurarea Casei Memoriale „Justinian Arhiepiscopul"

O minune dumnezeiască a făcut Cel Atoateţiitorul, păstrând nealterată casa părintească în care s-a născut Înaltpreasfinţitul Părinte Justinian. Casa a fost înstrăinată în satul vecin, la o familie, în 1950, care a locuit în ea până nu demult. Părintele Mihai Tira, preşedintele Fundaţiei „Justinian Arhiepiscopul", a răscumpărat casa şi, cu nişte meşteri foarte pricepuţi din Maramureşul Voievodal, a demontat-o şi a zidit-o lângă biserica nouă, la doar vreo 20 metri

de locul original, unde a fost ridicată în urmă cu mult peste 100 de ani. Amenajată acum, ea păstrează obiecte personale ale Înaltului Ierarh, iubit de toţi care l-au cunoscut, mobilier, veşminte ierarhice, cărţi, caiete, foarte multe fotografii, încât eşti cu adevărat într-o casă de sfârşit de veac XIX, cu nimic mai prejos decât alte case memoriale ale marilor oameni ai neamului românesc. Ba, dimpotrivă, este o casă memorială model.

Ordinul şi medalia „Justinian Arhiepiscopul" au primit Casa Memorială „Justinian Arhiepiscopul", pentru a fi păstrată peste ani, iar Ordinul Crucea „Justinian Arhiepiscopul" pentru clerici a fost acordată Pr. Dr. Iustin Tira, vicar administrativ al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului şi Clujului, Protos. Ioan Meiu, slujitor la Reprezentanţa BOR de la Ierusalim, şi Pr. Mihai Tira, preşedintele executiv al Fundaţiei „Justinian Arhiepiscopul".

Ordinul „Crucea Justinian Arhiepiscopul" pentru mireni a fost acordată prefectului judeţului Maramureş, Vlad Emanuel Duruş, preşedintelui Consiliului Judeţean Maramureş, Ionel Ovidiu Bogdan, primarului Cătălin Cherecheş al Băii Mari, primarului Ioan Mircea Tentiş al comunei Şişeşti, lui Iacob Vlad de la ARAMIS SRL, Dr. Cherecheş Viorica, de la Spitalul de Boli Infecţioase Baia Mare, Călin Tuns de la 4 Brands SRL Baia Mare, Szeker Marius Arsenie de la Nym House SRL Braşov, lui Viorel Deghid de la Medcenter Baia Mare şi lui Gheorghe Puţ din Baia Mare.

Şcoala primară din Plopiş poartă numele „Justinian Arhiepiscopul”

Începând de sâmbătă, 29 mai 2021, Şcoala primară din Plopiş poartă numele „Justinian Arhiepiscopul”, personalitatea cea mai importantă a satului, pe băncile căreia a învăţat în anii copilăriei. Placa memorială a fost binecuvântată, ca şi celelalte monumente, de Preasfinţitul Părinte Episcop Iustin şi Preasfinţitul Părinte Timotei Sătmăreanul.

Andrei FĂRCAŞ,
redactor la revista „Graiul Bisericii Noastre”

Arhiepiscopul Justinian Chira – Părintele duhovnicesc al unui ținut

Pe 28 mai se împlinește un secol de la nașterea Înaltpreasfințitului Arhiepiscop Justinian Chira. Omul acesta harismatic și-a împletit viața cu cea a preoților și credincioșilor lui.

Eram încă copil pe când el era stareț la Rohia. Nici nu știam că există și alți stareți. Cei ce aveau nedumeriri și necazuri se duceau la „starețul" de la Rohia și acela, fiind omul lui Dumnezeu, le ajuta să și le rezolve.

Desigur, lucrul acesta se întâmpla cu oamenii sinceri în căutările lor. Căci ne spune Sfântul Simeon Noul Teolog: *„nimeni nu s-a făcut vreodată bun fără voia lui. Nici se va face necredinciosul credincios fără voie. Nici nu-și va schimba cel rău fără voie cugetarea lui, ca să se facă cu totul nou"* [1].

[1] Cf. **Pr. Acad. Dr. Dumitru Stăniloae,** *Studii de teologie dogmatică ortodoxă*, Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1991, p. 610.

Mergea pe linia marilor lui înaintași, pe bună dreptate subliniind rolul preoțimii în istoria noastră, mai ales a transilvănenilor: *„Secole îndelungate, când noi, românii transilvăneni, nu aveam nici voievozi, nici dascăli, nici nobili, el, preotul Bisericii lui Hristos, ne-a fost de toate: și îndrumător, și părinte, și învățător, și mângâietor. El niciodată nu ne-a părăsit. S-a născut dintre noi, a crescut și a trăit cu noi. A gustat împreună cu noi bucuriile și necazurile"* [2].

Toți intuiam că avem de a face cu omul lui Dumnezeu, cu un părinte care are îndrăzneală să mijlocească pentru noi, cu un îndrumător duhovnicesc care ne limpezea nedumeririle. Nevinovăția „copilărească" pe care i-o conferea viața de rugăciune ne fascina pe toți. Din mulțimea fiilor duhovnicești nu-l putem uita pe Ioan Alexandru care, datorită talentului literar, putea exprima acest lucru. Iată ce-i scria el Înaltpreasfințitului Justinian: *„Ce iubesc eu în Dumneavoastră este o copilărie limpede, rămasă neatinsă și fermecătoare, rară la oamenii mai în vârstă. De aceea, poate ne și dorim – nu noi –, ci copiii din noi să se unească unul de altul"* [3].

Pentru mine personal, când am devenit mai mare, era o desfătare și un eveniment ca la Sfântă Măria Mare să merg în pelerinaj la Rohia. Acolo eram sigur că părinții chemați de Dumnezeu pentru o misiune aparte sunt rânduiți *„să se roage-n mănăstire, / Pentru-a lumii mântuire"* [4].

La un hram, printre alte multe lucruri duhovnicești, l-a spus și pe acesta: *„când Domnul va reveni și toți morții vor învia, fiecare vom auzi sunând clopotele din satul nostru".* Am fost de față, printre miile de pelerini, la hramul din 1973, când starețul Justinian Chira fusese deja ales Episcop vicar pentru Cluj. A fost o jale de înmormântare. Părintele vicar Onisie Moraru i-a mângâiat pe credincioși spunându-le că și în calitate de episcop, tot al lor rămâne.

Cât a împlinit Episcopul Justinian Chira misiunea de Episcop vicar la Cluj, a fost o binecuvântare pentru mulți; în mod special pentru tinerii teologi, dar nu numai. Eu încă nu eram teolog, ci tânăr inginer care aveam nevoie de sprijin duhovnicesc. Și sprijinul l-am găsit la Vlădicul tinereților mele. Era minunată convorbirea cu Episcopul Justinian. Ieșeai din cabinetul lui cu sufletul plin de bucurie.

Mai apoi am făcut teologia și am ajuns preot la Turda-Fabrici. N-au lipsit, pe lângă multele bucurii, șicanele și încercările. Ori de câte ori, însă, ieșeam din cabinetul Episcopului Justinian, eram întărit și mângâiat. În urma lucrărilor pe care le-am făcut la biserica noastră, a venit și-a sfințit-o.

---

[2] **Justinian Chira Maramureșeanul, Episcop-vicar**, *Viața Maicii Domnului*, Cluj-Napoca, 1986, p. 94.
[3] **Justinian Chira**, *Scrisori*, Baia-Mare, 2001, p. 20.
[4] Cântec de procesiune.

În februarie 1990, când a rânduit Dumnezeu să ajung episcop, a fost unul din ierarhii hirotonisitori și m-am bucurat de aceasta. Dimpreună cu Mitropolitul Antonie, Arhiepiscopul Timotei al Aradului și cu Episcopul Ioan al Oradiei, mi-au transmis dumnezeiescul har.

M-am bucurat atunci și după aceea. Pentru că aveam nevoie de sfaturi, de experiența duhovnicească a Înaltpreasfinției Sale. Când tatăl meu a trecut la Domnul, a oficiat prohodul și ne-a îmbărbătat cu un cuvânt întăritor.

M-am bucurat, apoi, că Dumnezeu l-a rânduit să reorganizeze și să conducă, începând cu 1990, episcopia plaiurilor mele natale. A fost muncă și dăruire. Pe bună dreptate scrie Tudor Arghezi: *„Altarul ca să fie și pietrele să ție,/ Cer inima și viața zidite-n temelie”* [5].

N-a fost ușoară munca ce s-a concretizat, pe lângă organizarea Centrului Eparhial, în ridicarea multor biserici și mănăstiri. Două lucrări sunt de referință, și ele au luat avânt după ce Înaltpreasfințitului Justinian i s-a alăturat Preasfințitul Justin: măreață Catedrală din Baia-Mare și centrul monastic de la Rohia.

Vlădica Justinian a fost un veritabil „voievod” al Maramureșului venit din alte vremuri, grele, dar frumoase, și un reprezentant al unei lumi inefabile. S-a mutat la Domnul pe 30 octombrie 2016, fiind regretat de către noi, toți cei ce l-am iubit și l-am admirat.

Știu că și Vlădica Justinian s-a despărțit cu greu de noi. Îmi permit să-l citez: *„Îmi imaginez ce greu o să-mi fie, după ce voi muri. Am să mă cert în fiecare zi cu Dumnezeu pentru sufletul fiecăruia dintre voi. Am să mă cert cu El și n-am să-L las să vă arunce în iad. Am să-I spun: … pe acesta nu, că îl cunosc, a făcut și lucruri bune; nici pe acesta… Și toată ziua am să mi-o petrec luptându-mă să nu vă las focului iadului”* [6].

În confruntarea cu viața, la el au apelat mulți din cei răniți pe cale. Le dădea tuturor sfatul cel bun: *„Nu avem voie să fim nepăsători, trebuie să ne doară profund greutatea oamenilor de astăzi. Greutatea oamenilor de astăzi vine din lipsa totală de înțelepciune. Pentru că pământul ne poate hrăni pe toți, pământul ne poate îmbrăca pe toți, dar lipsa de organizare e cauza mizeriei. Un adevărat preot nu va permite în parohia lui să fie o văduvă care să moară*

[5] **Tudor Arghezi,** *Poetului necunoscut*.

[6] **Pr. Batin Ștefan,** *Mărgăritare din visteria unui mare duhovnic: Justinian, Episcopul Maramureșului și Sătmarului*, Alba Iulia, 2009, p. 1.

de foame. Nu va permite ca în parohia lui să existe bătrâni care să nu aibă ce mânca sau să moară de frig" [7].

Pe lângă faptul că îi primea pe toți, că-i iubea pe toți, se ruga pentru toți și le purta sarcinile tuturor. Într-un dialog cu un preot spunea: *„eu, părinte, sunt rănit profund de milă…! Înțelegi?!… Mi-e foarte milă de toată lumea. Sunt niște martiri toți oamenii din mileniul III, toți oamenii, de la pruncul cel mic până la moșneag, sunt niște chinuiți și niște martiri. Dar, în măsura în care vor rezista în acest mileniu străin de Dumnezeu, vor fi încununați ca toți sfinții, dacă își vor duce cu răbdare crucea vieții"* [8].

Multe lucruri bune se pot spune despre Arhiepiscopul Justinian. Eu mă voi opri doar la trei:

1. *A fost un mărturisitor pentru Domnul Hristos și pentru Biserica Ortodoxă;*

2. *A fost omul dragostei și al îngăduinței;*

3. *A fost un om în jurul căruia a adiat zefirul sfințeniei.*

A fost un mărturisitor pentru Domnul Hristos și pentru Biserica Ortodoxă

Momentul în care s-a născut, pe 28 mai 1921, era unul special: Duminica Rusaliilor, în timpul Sfintei Liturghii. De fapt și plecarea din 30 octombrie 2016 a avut loc tot duminica în timpul Sfintei Liturghii. Și intrarea și ieșirea din viață, îl prevestesc pe omul care-L mărturisește pe Mântuitorul și se dedică slujirii Lui. Din adolescență, așa cum relatează, *„plângea de dor după altă lume, care simțea că-l așteaptă, nu acolo pe câmp cu vacile. În această lume miraculoasă, în această lume extraordinară, a trăit 75 de ani…"* [9], după ce s-a călugărit. Peste Rohia au trecut și încercări, mai ales în anul 1959, când s-a dat Decretul 410. A fost nevoie să renunțe la mulți dintre bunii săi ucenici: *„Am făcut slujbă, am luat masa împreună, ne-am îmbrățișat, apoi ne-am despărțit. Noaptea târziu am rămas singur în fața bisericii. Unii au plecat spre Lăpuș, alții spre sat, alții spre Boiereni. Îi auzeam cum se îndepărtează vorbind. Eu am rămas aici singur, urlând prin aceste păduri, ducându-le dorul celor plecați…"* [10]. Peste ani, lucrurile s-au redresat.

---

[7] *Ibidem*, p, 40.
[8] *Ibidem*, p. 38.
[9] **Bogdan Eduard**, *Convorbiri în amurg*, Cluj Napoca, Editura Dacia, 2006, p. 148.
[10] *Ibidem*.

În fața tuturor acestor încercări a avut o atitudine demnă și, prin scrisul său, a subliniat importanța pe care Biserica și preoții o au în această lume potrivnică. Predicile lui puternice au răsunat atât la Rohia, cât și la Cluj, iar după ce a venit libertatea, la Baia Mare și în toate locurile unde a făcut misiune. Poporul îl asculta cu sfințenie și îl adula. Multora le este foarte dor de dânsul.

A fost omul dragostei și al îngăduinței

Pentru noi toți și, în special, pentru cei pe care îi întâlnea la Rohia, avea o dragoste nesfârșită. Își mărturisește acest gând lui Ioan Alexandru: *„Îmi sunt dragi oamenii de acolo. Mă gândesc la ei cu sfințenie. Când trec pe la Rohia sunt fericit… Dacă va vrea Bunul Dumnezeu, acolo mă voi întoarce şi eu. Viu sau după ce mă va chema la El. Acolo mă voi întoarce ca să fiu în mijlocul celor pe care aşa de mult i-am iubit, i-am cinstit, i-am slujit"* [11]. Şi s-a întors aşa cum şi-a dorit la mănăstirea sa de suflet, la Rohia.

Oricine-i solicita ajutorul nu pleca cu mâna goală şi acum socotim că Mântuitorul pentru toate îl va răsplăti, aşa cum Însuşi a promis: *„Veniţi, binecuvântaţii Tatălui Meu, moşteniţi împărăţia cea pregătită vouă de la întemeierea lumii. Căci flămând am fost şi Mi-aţi dat să mănânc; însetat am fost şi Mi-aţi dat să beau; străin am fost şi M-aţi primit, gol am fost şi M-aţi îmbrăcat; bolnav am fost şi M-aţi cercetat; în temniţă am fost şi aţi venit la Mine"* (Matei 25, 34-36).

Dar, în mod special, i-a iubit pe călugări, pe preoţi şi pe tinerii teologi, începând cu ucenicul său privilegiat şi mai apoi colaboratorul său, Preasfinţitul Iustin. Aceştia apelau cu toate necazurile la el, cu toate frământările şi incertitudinile şi primeau răspunsul potrivit.

A fost un om în jurul căruia adia zefirul sfințeniei

Eram mic şi, în mentalul colectiv al maramureşenilor, era prezentată ideea că stareţul de la Rohia este un om cu viaţă sfântă. De fapt, nici nu ştiam că ar mai fi un alt stareţ pe lume, ci îl socoteam unic. Aceste afirmaţii nu le fac numai eu, ci le face şi un jurnalist care a cules din public felul în care gândesc oamenii.

[11] **P.S. Justinian Chira, Ioan Alexandru**, *Scrisori*, Baia-Mare, 2001, p. 223.

El consemnează: *„În Maramureş, Episcopul Justinian este cea mai iubită ființă. Oamenii spun că e sfânt. Că a făcut și continuă să facă minuni. Că e clarvăzător și vorbește cu lumea de dincolo, așa cum vorbim noi cu prietenii și cu membrii familiei. Că i-a apărut în față, în carne și oase, Fecioara Maria, când au fost alungați toți călugării din Mănăstirea Rohia și a rămas singur, urlând de durere, prin păduri, după frații săi. Fecioara avea Pruncul în braţe şi plângea. I-a spus: Nu pleca din casa mea, căci nimic nu ţi se va întâmpla. Că a venit în trei rânduri Securitatea să-l aresteze şi că nu a putut trece de ultima bancă pe drumul spre Mănăstirea Rohia. Aerul se transformase într-un zid invizibil şi s-au izbit de el până când au căzut vlăguiţi şi s-au întors speriaţi de moarte. Că a trecut prin două atentate din care niciun om obişnuit nu ar fi scăpat, dar, de fiecare dată, l-a salvat Maica Domnului”* [12].

Cinci ani de la mutarea în eternitate a Preasfințitului Părinte Justinian. A plecat cu sufletul senin şi împăcat. Nădăjduim să se roage pentru noi, aşa cum ne-a promis.

De fapt, nu uităm că anul acesta este un întreit jubileu: un secol de la naşterea Arhiepiscopului Justinian, un secol de la naşterea Mitropolitului Bartolomeu şi un secol de când a venit la Cluj omul providenţial – Episcopul Nicolae Ivan – care a şi ridicat catedrala.

Pe toţi îi admirăm şi considerăm că e potrivit să-l citățm pe Sfântul Apostol Pavel care zice: *„Aduceţi-vă aminte de mai-marii voştri, care v-au grăit voua cuvântul lui Dumnezeu; priviţi cu luare aminte cum şi-au încheiat viaţa şi urmaţi-le credinţa”* (Evrei 13, 7).

† **ANDREI**

Arhiepiscopul Vadului, Feleacului şi Clujului
şi Mitropolitul Clujului, Maramureşului şi Sălajului

[12] **Bogdan Eduard,** *op. cit.*, p. 8.

Arhiepiscopul Justinian (1921-2021). Secolul unui ierarh – Un ierarh pentru un secol

Ziua de 28 mai este una importantă în calendarul Bisericii Ortodoxe Române, deoarece de ea se leagă venirea pe lumea aceasta văzută a unui ierarh uriaș ca statură duhovnicească și unic ca slujire mărturisitoare a Bisericii noastre și a Neamului Românesc. În acea zi, care era duminică, așa cum a mărturisit Arhiepiscopul Iustinian, *„atunci când trăgeau clopotele în toate bisericile ținutului pentru Liturghie”*, clopotele din turnul bisericii de lemn – o bijuterie arhitecturală și monument U.N.E.S.C.O. din Plopișul Maramureșului – chemau la Liturghie, dar vesteau, în același timp, și nașterea unui prunc cu har, a unui fecior de neam nobil despre care Dumnezeu știa că va deveni „Voievodul spiritual” al celor cinci „țări”: Țara Maramureșului Voievodal, Țara Chioarului, Țara Lăpușului, Țara Oașului și Țara Codrului, cu toate împrejurimile, bisericile și bogăția lor spirituală unică.

În aceste câteva pagini, pe care sunt dator să le scriu și o fac cu bucurie sfântă la împlinirea a 100 de ani de la nașterea Arhiepiscopului Justinian, nu voi urma linia clasică, aceea a biografiei, bibliografiei vieții și activității Înaltpreasfinției Sale, ci voi da scrisului câteva lucruri mai puțin convenționale, unele cunoscute și trăite doar de noi doi, în tandemul unic ce a fost timp de 22 de ani, un miracol pentru clerul și poporul lui Dumnezeu din Nord-Vestul României, din Maramureș și Sătmar.

La o distanță de 40 de ani, îmi amintesc, cu nostalgie dragă sufletului, cum prin 1981, când eram seminarist la Cluj, ca frate de mănăstire la Rohia, eram un privilegiat pe care Dumnezeu l-a binecuvântat să aibă ușa deschisă la Arhiepiscopul Justinian, pe atunci Episcop-Vicar în orașul amiral al Transilvaniei, Clujul pluriconfesional și multietnic.

Clujul, ca și toată țara, era, în plin comunism ateu, un centru de cultură și civilizație de nivel occidental, iar credința în Dumnezeu umplea măreața Catedrală ortodoxă de studenți de la toate facultățile și universitățile clujene, care veneau să participe la Sfânta Liturghie, să asculte predicile Arhiepiscopului Teofil și ale Episcopului Justinian, ale profesorilor de la Seminar, toți cu studii în Occident, dar, mai presus de toate, să asculte corul seminariștilor, care erau bărbați în toată firea – întrucât se intra la Seminar cu 10 clase, deci la 17 ani, iar la terminare, după cinci ani, se căsătoreau și deveneau preoți; studentele aruncând câte o privire la viitorii preoți, cu gândul că ar putea deveni preotese, lucru ce se întâmpla frecvent și care a fost o binecuvântare pentru Biserică.

Casa episcopului Justinian s-a deschis mereu seminariștilor și tuturor iubitorilor de credință și frumos și oamenilor de cultură – episcopul Justinian fiind cunoscut și recunoscut ca un mare bibliofil și iubitor de cultură, dar și ocrotitor al oamenilor culturii din vremea aceea, care veneau cu încredere să se spovedească (să-și verse amarul și nemulțumirile) în casa episcopului Justinian, știind că duhovnicul și Părintele va păstra Taina. Pe lângă faptul că își vărsau năduful, mai primeau și sfaturi și soluții pentru problemele cu care se confruntau din partea regimului comunist.

Este cunoscută prietenia episcopului Justinian cu Ioan Alexandru, pe care l-a salvat de la căderea în deznădejde în momentele grele, transformându-l într-un adevărat mărturisitor al lui Hristos și mare poet creștin.

Poetul Geo Bogza era, de asemenea, un musafir frecvent și prieten al Episcopului – și, îmi povestea Înaltpreasfințitul Justinian, că, după ce s-au cunoscut, în fiecare an cât a trăit Geo Bogza, îl suna în ajunul Crăciunului și-i recita poezia *„Colinde, colinde, e vremea colindelor”*.

Andrei Pleșu i-a trecut, de asemenea, pragul, la Cluj, fiind foarte tulburat că regimul hotărâse să-l trimită undeva prin Moldova într-o slujbă sub nivelul pregătirii lui. L-a sfătuit înțelept Episcopul să se supună deciziei, zicându-i: *„Să lăsăm timpului, timp!”*.

Să nu uităm de Nicolae Steinhardt, care a venit și s-a stabilit la Rohia – „dragostea și bucuria” Episcopului Justinian –, cu acordul și binecuvântarea Preasfinției sale și fără aprobare din partea autorităților. Îmi amintesc ce-mi spunea

că i-a zis lui Nicolae Steinhardt, când acesta, după ce s-a călugărit în secret, în 1980, fără să știe autoritățile comuniste, i-a făcut o vizită la Cluj și i-a adresat în modul cel mai serios întrebarea: „De acum, ca monah, mai am voie să scriu?". „NU!", i-a răspuns Episcopul și a făcut o pauză. Părintele Nicolae, cu ochii în pământ, smerit, a înțeles că trebuie să-și răstignească această singură plăcere ce i-a mai rămas! Însă Episcopul Justinian a continuat: „Nu ai voie să scrii cum ai scris până acuma! Să scrii și mai mult și mai bine!". Nicolae Steinhardt s-a înseninat, s-a umplut de lumina care sălășluia întru el și care dădea pe dinafară și s-a întors la Rohia, așternându-se la lucru. Au rezultat cinci volume de critică literară și eseuri, pe care le-a publicat la diferite edituri din țară, care îndrăzneau să publice opera unui fost deținut politic. Este adevărat că le ciopârțeau prin cenzură, iar Nicolae Steinhardt era extrem de furios. Noi, însă, îl încurajam, spunându-i: Părinte Nicolae, este bine și așa, că un monah de la Rohia publică în presa vremii, chiar și cenzurat. Va veni vremea când toate textele se vor publica integral. Și a venit. Profeția s-a împlinit! Nicolae Steinhardt are, datorită Rohiei și Fundației „Nicolae Steindardt", „Serie de autor" – opera integrală, 20 de volume „neciopârțite"!

Revenind la întâlnirea mea cu Înaltpreasfințitul Justinian și la darul pe care Dumnezeu mi l-a făcut, scoțându-mi în călătoria vieții mele personalități care m-au marcat, inspirat și pregătit pentru slujirea lui Hristos. Eram, deci, un casnic al reședinței episcopului Justinian, pentru că veneam de la Rohia iubită. Apoi, când am terminat Seminarul și am spus că doresc să rămân la Rohia, să devin monah, s-a bucurat și luminat la față, pentru că puțini tineri mai intrau la mănăstire în ani '80, în perioada cea mai opresivă a comunismului în ce privește cultura și credința în Dumnezeu.

Lucrurile s-au petrecut întocmai și parcă după un scenariu scris de o mână nevăzută.

După absolvirea Seminarului, am intrat în Mănăstirea Rohia și, după o tradiție pe care azi nu o mai păstrăm, dar atunci era de înțeles, am fost hirotonit diacon celib în 1983, iar în 1984 preot celib, în Catedrala din Cluj, de către episcopul Justinian, peste săptămână, fără fast și publicitate.

Adevărata noastră poveste scrisă de Dumnezeu, Avvă-ucenic, a început în 1985, când, în 19 iulie, în ajunul Sfântului Prooroc Ilie Tesviteanul, am depus voturile monahale, fiind tuns în monahism, naș de călugărie și cel care m-a purtat sub mantia arhierească a fost, așa după cum a hotărât Dumnezeu, episcopul Justinian, care, așa cum se poate vedea din imagini, m-a purtat spre altarul unde urma să depun voturile monahale, răstignit pentru lume, cu atâta fericire, lumină, bucurie, gingășie și măreție sfântă pentru Rohia lui de suflet.

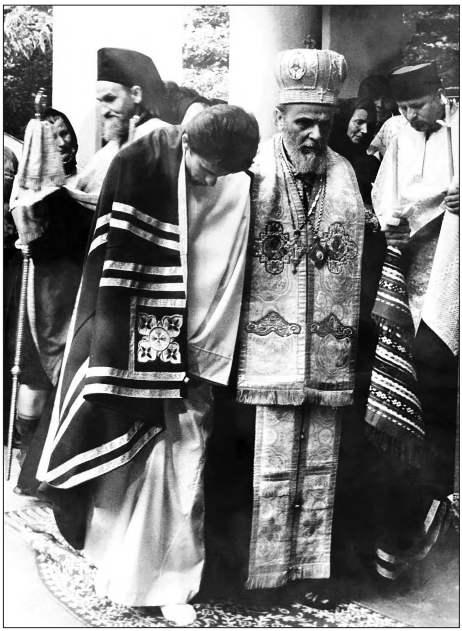

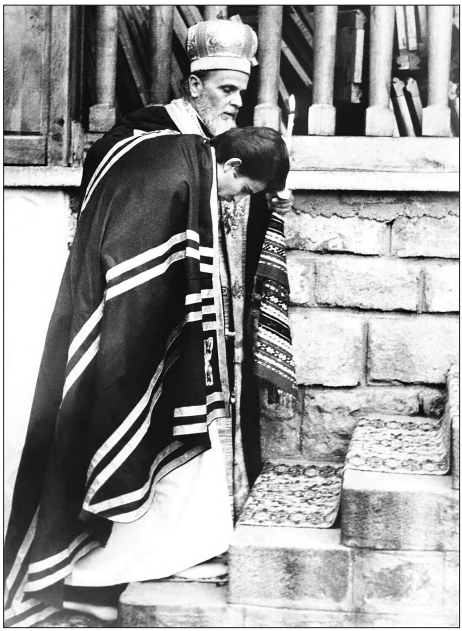

Tunderea în monahism a părintelui Ioan Hodea, primind numele de călugărie Iustin – *19 iulie 1985*

Hirotonia întru preot – Ioan Hodea – *1984*

19 iulie 1985

Nici Preasfinția Sa, nici eu, nu am putut înțelege ori citi atunci planul și proiectul lui Dumnezeu. Cum era să înțeleagă Preasfinția Sa că își poartă sub mantie ajutorul și succesorul în scaunul voievodal al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului? Cum puteam eu gândi la astfel de lucruri mai presus de fire? Dar „unde voiește Dumnezeu se biruiește îndoiala firii".

De atunci a început a mă cerceta, a mă învăța și îndruma pe căile tainice ale artei mântuirii și lucrării vieții întru Hristos.

În 1989, de sărbătoarea Înălțării Domnului, m-a luat cu mașina personală de la Sibiu, unde urmam Facultatea de Teologie, și m-a adus la Rohia, unde m-a instalat stareț al acestei Lavre înalte și cerești, eu având doar 27 de ani și neînțelegând prea multe din cele ce se petreceau cu mine, dar urmam cu ascultare planul lui Dumnezeu, nevrednic socotindu-mă.

Ca stareț al mănăstirii de suflet a Preasfinției Sale, mi-a dat libertatea deplină să lucrez, convins fiind că voi face lucruri bune cu noua generație de frați și monahi ce s-au adunat în jurul meu.

Ce s-a întâmplat în 1994, când m-a chemat și mi-a arătat scrisoarea pe care o scrisese Patriarhului Teoctist, în care propunea înființarea unui post de Arhiereu-Vicar la Episcopia Maramureșului și Sătmarului și alegerea mea

Hirotonia întru Arhiereu a Arhim. Iustin Hodea – *17 aprilie 1994*

în acest post, a fost din altă lume. Și, totuși, Dumnezeu lucrează în lumea aceasta nu cu îngeri, ci cu oameni. I-am făcut metanie și i-am făgăduit ascultare și împreună lucrare în slujirea Episcopiei Maramureșului și Sătmarului, dar am pus o condiție: să nu mă ia de la Rohia o vreme, până vor crește tinerii monahi, care erau toți sub și puțin peste 20 de ani.

Așa că, după rânduiala lui Dumnezeu, s-au împlinit toate și am lucrat împreună 22 de ani, din 17 aprilie 1994, până în 30 octombrie 2016, când Dumnezeu l-a mutat la cer, la vârsta de 95 de ani, după o viață lungă și binecuvântată, împlinită și mulțumită, văzând cum a reînviat, înflorit și rodit din cărbunii rămași aprinși în vatra și cenușa istoriei de 600 de ani această Episcopie străveche, martirică, nobilă și voievodală. Am fost împreună la bine și la greu, purtând același jug al reînvierii Eparhiei, care, după 22 de ani de la venirea la cârma ei a Preasfinției Sale, purtând în mâini cu fermitate toiagul Sfântului Ierarh Iosif Mărturisitorul de la 1690-1705 (1711) – pe care Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române l-a trecut în calendar la intervenția și insistența Preasfinției Sale –, a putut să îmi spună cu fericire și îndreptățire: „Iustine, îți dai seama de unde am plecat și unde am ajuns?”. Cât adevăr! Altădată îmi spunea: „Iustine, Dumnezeu este cu noi pentru că suntem drepți, cinstiți, corecți și fideli față de strămoșii noștri și credința noastră ortodoxă strămoșească”.

Pe lângă toate frumoasele și unicele realizări ale Eparhiei, bucuria cea mai mare i-o făcea să-i vorbesc despre evoluția lucrărilor la Catedrala Episcopală.

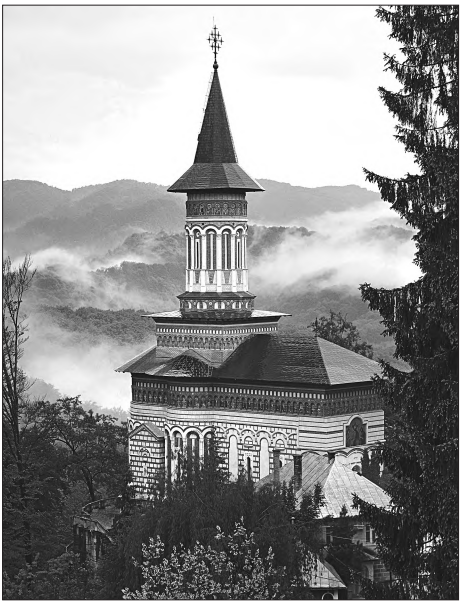

Biserica nouă a Mănăstirii Rohia

A primit de la Dumnezeu un mare dar – acela de a vedea măreața Catedrală Ortodoxă „Sfânta Treime" din Baia Mare cu crucea așezată pe cupolă. Doamne, fericit a fost și mult i-a mulțumit lui Dumnezeu!

Plecarea dânsului din lumea aceasta s-a petrecut când toate erau plinite, eu aveam 56 de ani, Episcopia era pe un drum de pe care nu mai putea fi abătută, Rohia avea și ea o nouă „inimă" – „o biserică nouă – chivot – catedrala munților", iar Episcopia Sfântului Iosif avea și ea o „regină", sau „inimă", „o Catedrală nouă" pentru cei 2000 de ani de istorie, martiriu și dreaptă credință, pe care i-a traversat poporul din Nord-Vestul României, cu bune și grele, dar ajutat, asistat și răsplătit de Dumnezeu, Care face întotdeauna dreptate la „plinirea vremii".

Catedrala Episcopală „Sfânta Treime" din Baia Mare

Vremurile pe care le trăim mă determină să mai scriu o mărturie. Suntem în pandemie planetară de Coronavirus de un an și mai bine, drepturile și libertățile oamenilor, deci și ale românilor, sunt siluite și chiar încălcate în mod abuziv și totalitar, cum numai în comunism se întâmpla și noi am trăit acele vremuri. Sunt dator să așez pe hârtie ceea ce mi-a zis Părintele Episcop Justinian, în mai multe rânduri, în momentele noastre de îndelungi discuții, importante pentru Țară, Biserică și Neam.

Îmi zicea așa: „Iustine, ești tânăr, o să trăiești încă mulți ani și vei prinde multe vremuri. Vei vedea cum Occidentul Europei și America vor primi comunismul cu brațele deschise. Vor deveni noile totalitarisme, pentru că și-au abandonat rădăcinile, cultura adevărată și credința creștină. Nu mai au valori și sunt foarte vulnerabili. Ei nu știu ce „balaur cu șapte capete" este comunismul. Țările din Estul Europei, care au trecut prin comunism și încă au memoria gulagului comunist, vor rezista și vor deveni noua lume liberă de comunism". Se pare că profeția este pe cale să se împlinească. Să nu fie! Sau măcar să ne salvăm noi, cei din spatele fostei cortine, care am rezistat forței comunismului prin cultură și credință!

Să încheiem această poveste despre un ierarh al unei povestiri sfinte și ziditoare, cu o lucrare dumnezeiască, a Arhiepiscopului Justinian ca arhipăstor al maramureșenilor și sătmărenilor.

În anul 1992, când Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a trecut în calendar 20 de sfinți ierarhi, voievozi, cuvioși și pătimitori pentru apărarea dreptei credințe, la propunerea și susținerea fermă a Arhiepiscopului Justinian a fost trecut între cei 20 de sfinți canonizați și Iosif, Episcopul Maramureșului între anii 1690-1705 (1711), ca mare apărător al Ortodoxiei în Nord-Vestul României, cu numele inspirat și adevărat de: Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul din Maramureș, iar proclamarea solemnă în plan local a avut loc în anul 2003,

Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul din Maramureș

Târnosirea Catedralei Episcopale „Sfânta Treime" din Baia Mare – *9 septembrie 2003*

când doi patriarhi apostolici, Petros al VII-lea al Alexandriei Egiptului și a toată Africa, și Teoctist al României, au sfințit paraclisul de la primul nivel al noii Catedrale Episcopale din Baia Mare.

Cu adevărat, această lucrare a fost încoronarea păstoririi Arhiepiscopului Justinian, care a purtat cu vrednicie, dârzenie, blândețe, bunătate și înțelepciune toiagul istoric al Sfântului Iosif Mărturisitorul timp de 20 de ani!

Multe ar fi de spus și dat scrisului la aniversarea secolului unui ierarh sau unui ierarh pentru un secol. Restul le-a scris și le va scrie Dumnezeu în Cartea Vieții și în istoria umanității.

La împlinirea unui secol de la nașterea Părintelui nostru, Arhiepiscopul Justinian, îi mulțumim lui Dumnezeu pentru darurile revărsate peste clerul și poporul lui Dumnezeu în cei 75 de ani de slujire a Altarului Bisericii Ortodoxe strămoșești.

Și ca să nu rămânem doar la cuvinte, pagini și cărți, Episcopia pe care a păstorit-o, în parteneriat cu Fundația „Justinian Arhiepiscopul", Rohia, Plopiș, Inspectoratul Școlar Județean Maramureș și Școala Generală din Plopiș au realizat și organizat câteva lucruri și evenimente pe măsură: Fundația „Justinian Arhiepiscopul", coordonată de Pr. Mihai Tira, a așezat lângă noua biserică de zid din localitatea natală casa în care s-a născut Înaltpreasfințitul Justinian,

Hramul Școlilor Teologice – *30 ianuarie 2011*

Mănăstirea Bârsana – *30 iunie 2012*

care devine „Casa Memorială Justinian Arhiepiscopul”, iar în fața casei a fost înălțat un bust al Înaltpreasfinției Sale; Școala din Plopiș îi va purta numele, iar biserica în care a fost botezat și în care s-a rugat în copilărie, acum monument U.N.E.S.C.O., va fi resfințită, în urma restaurării printr-un proiect european care se datorează vrednicului Preot paroh Daniel Pop.

De asemenea, Episcopia, sprijinită generos de Mănăstirea Bârsana, a confecționat câteva distincții omagiale de centenar: Ordinul Crucea Justinian Arhiepiscopul pentru clerici, Ordinul Justinian Arhiepiscopul pentru laici și Medalia centenară.

Ca o încununare a toate, va fi reeditat de Fundația „Justinian Arhiepiscopul” volumul *„Colo sus în vremea ’ceea”*, coordonat de Pr. Mihai Tira și colectivul de redacție al operei Justinian Arhiepiscopul.

Binecuvântăm cu bucurie sfântă și părintească toate aceste acte culturale și datorii de suflet!

Slavă lui Dumnezeu pentru toate!

Mănăstirea Rohia,
12 martie 2021

†IUSTIN

Episcopul Maramureșului și Sătmarului

Arhiepiscopul Justinian – Arhiereul lui Hristos și Părinte duhovnicesc al Maramureșului și Sătmarului

Există, în exprimarea înțeleaptă a poporului român, o expresie definitorie în ceea ce-i privește pe anumiți oameni, oameni care și-au pus amprenta asupra unui loc, ținut sau popor, prin curaj, determinare, atitudine și prin exemplul vieții lor, rămânând, astfel, în memoria vie a Bisericii și Neamului, *„oameni mari care nu mor niciodată”*. Ei rămân, trăiesc, reverberează în fiecare semen și, de asemenea, în toți aceia cărora le-au dăruit o parte din sufletul lor.

Mărturisim și credem că în această lumină a fost și rămâne și fericitul întru pomenire Justinian – Arhiepiscopul Maramureșului și Sătmarului. Un ierarh mare cât un „munte” de cultură și duhovnicie, misionar, smerit, iertător, binevoitor și prietenos, cald la suflet; prieten al Părintelui ceresc și, tocmai de aceea, un părinte cu inima deschisă pentru toți deopotrivă.

Prietenia și apropierea de Dumnezeu presupun încredere reciprocă. Într-o prietenie perfectă, fiecare se descoperă pe sine într-un fel în care nu se arată lumii de afară. Nu poate exista prietenie adevărată acolo unde nu există încredere și devotament. Încrederea și mai ales încredințarea în pronia și voia lui Dumnezeu au fost principii de viață, de care a fost animat și de la care nu s-a abătut Înaltpreasfințitul Justinian până când l-a chemat Dumnezeu la odihnă, în ceata „arhiereilor Săi”.

A rămas în amintirea tuturor – ierarhi ai Sfântului Sinod, monahi, preoți, oameni de cultură – și în conștiința poporului dreptcredincios, ca un

vrednic păstor, dedicându-și ultimii 27 de ani slujirii lui Hristos în pământul binecuvântat al Maramureșului și Sătmarului, într-un mod remarcabil și unanim apreciat.

Ținuta liturgică, atitudinea apostolică, chipul paterical, ochii profunzi, asemeni vulturului, vorba caldă și prietenoasă, iar când se impunea, plină de fermitate, asemenea „torentului de apă vijelioasă", toate acestea te impresionau din primul moment și-i păstrai apoi, „ca și cum l-ai fi cunoscut de când lumea", amintirea unui om de neînlocuit.

Părintele Arhiepiscop Justinian a fost un monah de vocație. L-au chemat Dumnezeu și Maica Domnului – pe care mult a iubit-o –, la Rohia, loc ales, „aproape de cer". A iubit mult viața monahală, cinul monahal, preoțimea slujitoare și poporul lui Dumnezeu, și a iubit, cum numai Înaltpreasfinția Sa a știut să iubească, înălțimea, profunzimea și frumusețea divină a teologiei și a gândirii Sfinților Părinți, care s-au impregnat adânc în sufletul și inima sa, rodind în slujirea de ierodiacon, ieromonah și, apoi, de arhiereu.

Dar prin ce a rămas un mare ierarh și păstor de suflete Arhiepiscopul Justinian?

În primul rând, prin credința profundă și totală în Dumnezeu și în pronia Lui, în ajutorul și Acoperământul Maicii Domnului și al tuturor Sfinților. Însuflețit și pătruns în toată ființa de purtarea de grijă a lui Dumnezeu pentru „creația și lucrul mâinilor Sale", a rămas în sufletele noastre ca un orator iscusit, mărturisitor al nemăsuratei iubiri dumnezeiești față de lume și om. Captiva mulțimile de credincioși de la hramurile mănăstirești și de la sfintele liturghii arhierești săvârșite în Maramureș și Sătmar, precum odinioară îi captivase pe credincioșii din Arhiepiscopia Clujului, căreia i-a fost episcop vicar în primii șaptesprezece ani de arhierie. Cuvântul Înaltpreasfinției Sale era vibrant, profund. Mergea la inima omului, reușind a face să pătrundă în sufletele celor care îl ascultau acel fior al Duhului Sfânt, acel foc adus de Hristos, „mai marele Arhiereu": focul adevărului și al dragostei. Foc curat și dumnezeiesc din „vatra veșnică" a Sfintei Treimi; flacăra adevărului din care se revarsă căldura dragostei – *„Foc am venit să arunc pe pământ, și cât aș vrea să fie acum aprins"* (Luca 12, 49).

Deseori se adresa tinerilor, îndemnându-i să trăiască viața frumos și liber – dar într-o libertate echilibrată și asumată în duhul Evangheliei Mântuitorului Iisus Hristos – și să aibă curajul mărturisirii iubirii lui Dumnezeu în viața lor și a societății în care trăiesc.

O altă trăsătură dominantă a marelui ierarh maramureșean a fost apărarea Bisericii, a slujitorilor și credincioșilor ei. Această atitudine – forță

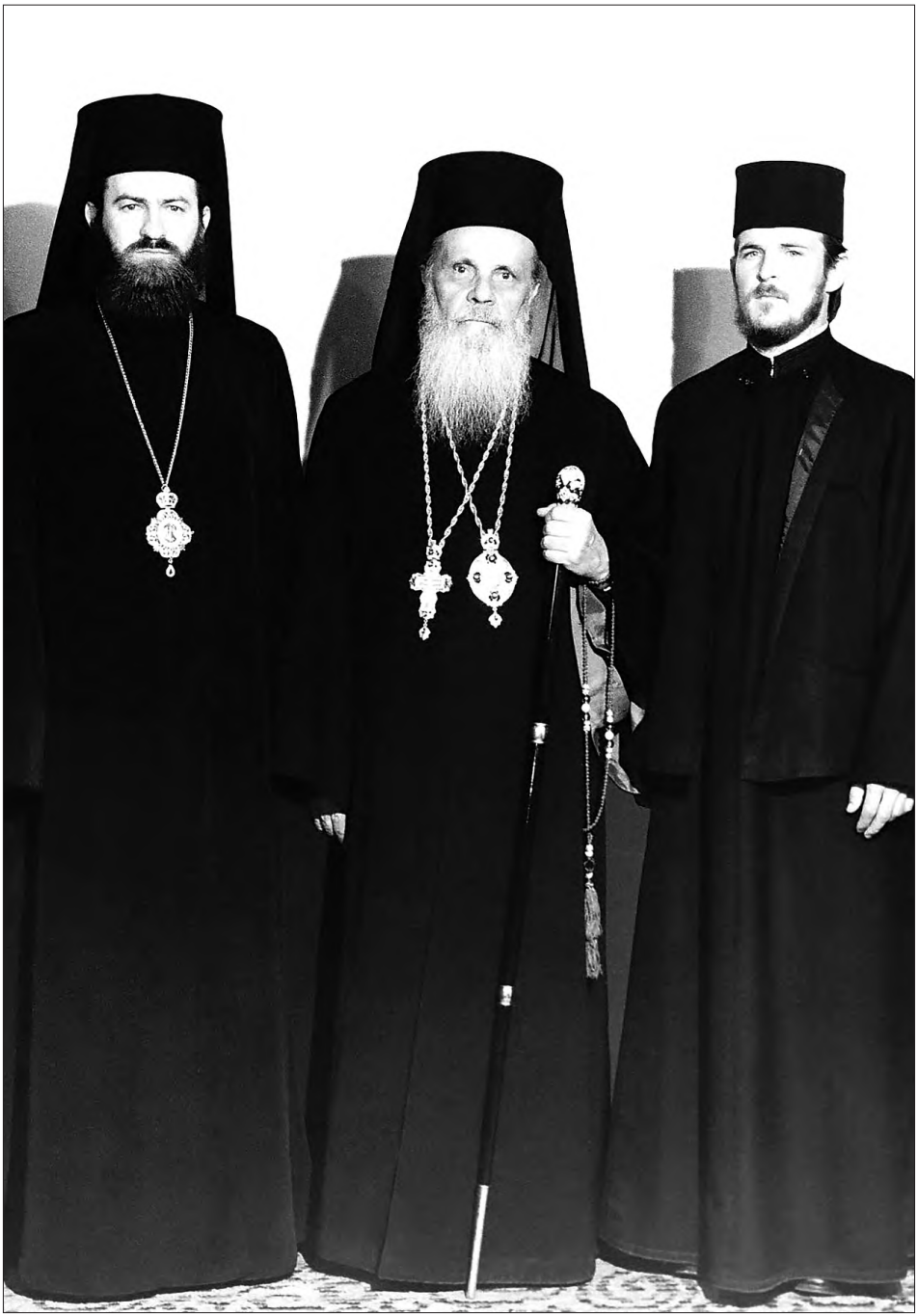

Preasfințitul Părinte Iustin împreună cu Preasfințitul Părinte Justinian și Arhid. Timotei Bel (astăzi, Preasfințitul Părinte Timotei Sătmăreanul)

a curajului – își trăgea puterea tot din adâncul credinței, din adâncul înțelepciunii cuvintelor vieții veșnice. Și aceasta în vremuri de încercare, mai întâi în timpul regimului comunist, iar apoi într-o perioadă dificilă pentru Biserică și Neam, perioada de mari transformări și frământări de după momentul Revoluției din 1989. Ales de către Sfântul Sinod, în 1990, ca episcop al reînființatei Eparhii a Maramureșului și Sătmarului, a stat de veghe în fruntea preoților și a poporului dreptcredincios, punând bazele organizatorice ale noii eparhii.

Pe pământ nu are nevoie de omagii, căci ele trec cu toate cele ale lumii acesteia. Despre nenumăratele sale virtuți vom afla din cele scrise în cărțile din ceruri. Cu siguranță se află acolo, adunate, tomuri peste tomuri. Eu doar asupra uneia dintre aceste virtuți aș dori să mai zăbovesc: iubirea, cu asupra de măsură, a Maramureșului și Sătmarului, și, în mod special a mănăstirii Rohia, loc în care primise chipul îngeresc al călugăriei, loc al interferențelor dintre Dumnezeu și om, loc al căutărilor duhovnicești, „al pustiei înverzite", al frământărilor, dar mai ales al cumințeniei și bucuriilor cerești.

Arhiepiscopul Justinian s-a mutat în ceruri să cânte imn doxologic, împreună cu îngerii, înaintea Preasfintei Treimi. Noi, aici pe pământ, îi păstrăm o vie memorie, memoria unui strălucit ierarh, a unui părinte duhovnicesc autentic și a unui mare român; un om intrat în legendă încă din timpul vieții.

Sunt convins că peste veacuri se va spune: „A fost odată, la cumpăna dintre două milenii, în vremuri zbuciumate, un ales păstor în ținuturile acestea. El își doarme somnul de veci, în așteptarea Învierii celei de obște, la poarta unei străvechi mănăstirii, continuând una dintre cele mai frumoase povești de iubire: iubirea Arhiepiscopului Justinian pentru Mănăstirea «Sfânta Ana» Rohia...".

† TIMOTEI SĂTMĂREANUL

Timotei Sătmăreanul

Arhiereu-Vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului

Un secol desprins de pe aripile vulturului: Arhiepiscopul Justinian Chira – Flacăra vâlvâietoare a Cuvântului-Iubire

Pr. Prof. Univ. Dr. Ioan CHIRILĂ
Facultatea de Teologie Ortodoxă din cadrul Universității „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca, președinte al Senatului Universității „Babeș-Bolyai” (2012-2020)

Dumnezeu a făcut ca între multele binecuvântări cu care m-a îmbrăţişat să-mi dăruiască şi pe aceea de a vieţui aproape de o flacără vâlvâietoare a vestirii Cuvântului Său, căci m-am apropiat de cuibul său de rugă, de meditaţie, de lectură şi de odihnire întru Dumnezeu şi acolo am văzut o pictură care m-a cucerit: un predicator desprins de pământ, aciuat în cuibul amvonului şi desfăcând aripile vulturului, ale lui Ioan Evanghelistul, peste mulţimi într-o imagine de foc eshatologic din care cu glasul lui voia să îi adune pe toţi în lumina Lui – acel chip este ÎPS Justinian! Când am văzut pictura eram tânăr şi nu ştiam că voi mai reveni în cuibul vulturului întraripat, dar Domnul a rânduit ca măcar puţin să-i slujesc şi eu. Imaginea a rămas, a rămas şi taina deşi auzisem de la el că „pentru mine, omul nu este un semn de întrebare, ci unul de exclamare, care confirmă existenţa Creatorului” din însăşi uimirea sa fericită, de aceea zic rămâne taina, taina ca experiere a tainicului şi nevăzutului Dumnezeu. Poate de aceea, după un veac, mi se comprimă totul în două bătăi de clopot: cel de la Liturghia lăuntrică a ţăranilor din Plopiș din 21/28

mai 1921 din Duminica Mare și cel din 30 octombrie 2016 de la Axion, totul e cânt de clopot și strigare/chemare de Cuvânt spre viaţa cea izbăvitoare.

Cetatea de piatră[1] – rămăşiţele ei mă fac să trăiesc vremea voievozilor, dar cred că ar fi mai bine să cobor spre zorii mileniului celui dintâi, deoarece zona aceasta a văii Cavnicului pare a fi fost un nucleu compact dacic, un nucleu din care s-au zămislit „oameni de omenie blânzi, răbdători și buni" români, neîntrecuţi meșteri dulgheri, cărora lăzile de zestre căutate până în sate de departe le-au dus vestea[2]. Dar cetatea aceasta mă duce cu gândul la vulturul Evangheliei spirituale deoarece e cu adevărat un cuib de vulturi sfărâmat de mânia lui Adolf Nikolaus von Bukow și a imperialilor. Au rămas locurile despre care cineva a scris că aici „ţăranii iau chip de îngeri" ca să vestească cu măiestria lor că știu rostui pământul și deopotrivă știu aduna cerul în lada de zestre a inimilor lor. Iar chipul acesta de îngeri vine de la minunăţia înălţată din lemn spre cer, din Biserica „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (1789) și din faptul că, îndrăgostiţi de troiţa pictorului Ștefan[3], acești daci liberi slujeau zile și Duminici cu îngerii Liturghia aceea minunată cântată de Isaia 6, întrucât în Plopiș nu era preot[4], dar ei păşeau pe calea lui, adunau dor de Paraclis în minţi, în suflet și în inimi[5]. Din acest luminiș deschis spre albul eternităţii a răsărit din dragul lui Ilie și Maria, acum un veac, Ioan, cel chemat de Domnul să se împlinească, și să-i împlinească pe mulţi, în Justinian. Acest soroc de veac mă poartă prin cetatea de piatră, prin cuibul vulturului, ca să găsesc taina adâncirii în Cuvânt sau a naşterii noastre în El.

Născut într-o familie creștin ortodoxă, din părinţii Ilie și Maria, a avut parte de întâlnirea „făcătorilor de om" – dascălii Dumitru Munteanu și Alexandru Puţ, iar înţeleptei lor pedagogii li s-a alăturat râvna celui care înţe-

---

[1] Cetatea de Piatră, *Kovar* (*ko* = piatră, *var* = cetate) – centru al Ţării Chioarului, un domeniu aproape în exclusivitate românesc; dintre cele 67 de localități înscrise în urbariile din anul 1566, doar două erau ungureşti. Văzută de sus, cetatea seamănă cu un vultur. Vezi **Rodica Ana DAN**, „Mărturia unei prietenii", în *Slujire şi dăruire. Omagiu Părintelui vicar Iustin Tira*, Renaşterea, Cluj-Napoca, 2021, pp. 385-401.

[2] **Angela-Monica JUCAN, Ștefan Adrian BĂRBULESCU și Mihai Constantin RADU**, *Înaltpreasfințitul Justinian Chira, Arhiepiscopul Maramureşului şi Sătmarului. Documentar biobibliografic*, Biblioteca Județeană „Petre Dulfu", Baia Mare, 2011, p. 38.

[3] Meşter de Biserici şi copist de manuscrise, pictor de icoane şi iconostase, el a activat la sfârşitul secolului al XVIII-lea şi începutul secolului al XIX-lea în zona Chioarului; este amintit şi de N. Iorga în lucrarea dedicată pictorilor şi zugravilor din Transilvania.

[4] Vezi **A. M. JUCAN, ŞT. A. BĂRBULESCU, M. C. RADU**, *Înaltpreasfințitul Justinian Chira*, p. 38-39.

[5] „În 1937, într-o noapte de noiembrie, pregătit creştineşte şi senin, se strânge din această lume tatăl Ilie [...] privegheat de cuvintele Paraclisului Maicii Domnului citite, la dorința sa, de feciorul său Ioan". *Ibidem*, p. 41.

Arhiepiscopul Justinian împreună cu Preasfințitul Părinte Episcop Iustin, soborul slujitorilor și pelerinii de la Mănăstirea „Sfânta Ana" – Rohia

legea de pe atunci că adevărata libertate e doar în Cuvânt, de aceea îi plăcea odihnirea în cuvânt, locuirea în cântul cuvântului și însăși încântarea cuvântului, fiind un cititor precoce. Pentru că a dorit să se adâncească în cuvânt a mers la Școala confesională Sfântul Ștefan de la Cluj, dar a fost nevoit să se întoarcă acasă să poarte de grijă de a sa mamă; însă nu a renunţat la şcoală, ci le-a plinit pe toate, dar mai târziu (1966). A „ales apoi pe Născătoarea de Dumnezeu" și din 1941 a devenit monah la Rohia, dar și de aici a fost luat la oaste la Miskolc parcă voind a i se spune că trebuie să năzuim spre „în cer a ședea", căci fusese dus la aviaţie. S-a întors pe urmă la vatră, a revenit în via Maicii Domnului și, înfruntând veacurile, a zidit case Fecioarei, temelie minţii (frumoasa Bibliotecă) și „ocol" isihast credincioșilor.

Rămâne în noi un ecou al veșniciei, acea chemare de clopot care te fascinează atunci când ajungi să vezi cum deschide cerul inimii, ea, cântarea, căci ea reverberează în noi atunci când Cuvântul îţi este aproape, când te ia pe aripile sale de vultur și la Tatăl te așază. Căci din cetatea vulturului ÎPS Justinian s-a așezat în amvonul vulturului și a semănat cuvântul în ogoarele sufletelor noastre. Și parcă auzind mărturisirea cuviosului Isaia Pustnicul că „degeaba plouă dacă nu ai semănat în pământ sămânţa", el a semănat-o din belșug!

Dar, ca să ajungi în Cuvânt e trebuinţă de statornicie[6] în a asculta Cuvântul, în a plini Cuvântul, în a mărturisi Cuvântul, în a împărtăși Cuvântul, în a iubi Cuvântul. Pe toate acestea le-am văzut la el. A crescut în dorul Cuvântului, a dorit chipul slujirii Cuvântului și s-a dovedit a fi nedespărţit de Cuvântul. Îmi amintesc cu mult drag cum venea de la București sau din alte părţi plin de cărţi și cum a știut să adune slujitori ai Cuvântului în preajmă – și aș aminti aici de prietenia exemplară cu poetul Ioan Alexandru, de deschiderea excepţională spre Nicolae Steinhardt, de relaţia vie cu marii teologi sau de școala pentru monahi. Aș aminti în special din perioada de la Cluj de modul în care urmărea apariţiile editoriale, cum ne trimitea să-i cumpărăm noutăţile sau unele cărţi de la Anticariat, iar noi eram interesaţi de ceea ce citește. Am avut prilejul, iar acum mulţi au acest prilej, să văd ce sublinia în lecturile personale. Dacă veţi lua lucrările lui Heisenberg veţi vedea că era dornic să pătrundă taina vieţii, să surprindă cuantele acesteia, la Roland Barthes veţi remarca pătrunderea în mit și în simbol ori tehnica romanului, dar din toate aduna elemente de susţinere a verticalei cuvântului, pe care a mărturisit-o în *Viaţa Maicii Domnului* și în *Darurile Bisericii*, pentru ca mai apoi să o aprofundeze în celelalte scrieri[7]. Era mânat în căutarea sa de convingerea că „toată știinţa îl apropie pe om de Dumnezeu. Pentru că toată știinţa nu merge înapoi, ci toată știinţa merge înainte. Și atunci, pe coordonatele ei, fiecare merge spre punctul suprem, spre Dumnezeu ... Pe măsură ce progresează, știinţa se apropie de Dumnezeu”[8]. Cât de șagunian, cu câtă dăruire căuta școala sfinţeniei! Rămân în sufletul meu zilele de joi până duminică ori săptămânile din Postul Mare cu Liturghiile darurilor, momente în care am început să înţeleg de ce spunea că starea monahală, „călugăria, e o stare ieșită din comun, nu e o stare firească. Dumnezeu n-a avut pretenţia ca omul să trăiască în această stare de asceză, deci monahismul nu e un scop în viaţă. E un mijloc de viaţă, dar nicidecum un scop”[9], este calea dobândirii smereniei care ne face să ne pocăim, să cerem întărirea cuvântului, înzdrăvenirea slujirii și înmulţirea mărturisirii în plinirea tainei fratelui.

---

[6] Despre statornicie vezi cum a vorbit şi ce a rânduit stareţul Justinian în **Cristian ȘTEFAN, „Înaltpreasfinţitul Arhiepiscop Justinian – la împlinirea celor de 90 de ani de viaţă”**, în **A. M. JUCAN, ȘT. A. BĂRBULESCU, M. C. RADU**, *Înaltpreasfinţitul Justinian Chira*, p. 34-37.

[7] Vezi **A. M. JUCAN, ȘT. A. BĂRBULESCU, M. C. RADU**, *Înaltpreasfinţitul Justinian Chira*, p. 47-350.

[8] *Ibidem*, p. 45.

[9] *Ibidem*, p. 41.

Nu voi uita cuvintele pe care le rostea cam așa: *„cheamă pe frăţiorii aceia mai mici...!”*, căci pe când am crescut am văzut dragostea de fraţi în sfinţenia cu care aduna preoţii din jurul Rohiei la Izvorul tămăduirii încercând și stăruind în a ne spune că trebuie să ne spălăm veșmântul sufletului curat, limpede, ca din sine să se oglindească în lume Hristos, Izvorul și izvorâtul Maicii Domnului, cea spre care a plecat lăsându-o pe cealaltă Marie fiicelor ca el să-i aducă mereu pe Fiul, ce minunăţie! Această slujire și dăruire fratelui e o prelungire perpetuă a iubirii cu care l-a primit stareţul Nifon Matei și pe care a deprins-o pe când rămas singur, după decretul 410, când a auzit pașii despre care vorbește marele Moise (Fac. 3, 8) sau poate fâlfâirea omoforului „Luceafărului mărilor” ca îndemn ferm spre a se ruga: *„acoperă-i cu rugăciunile tale! și le voi auzi!”*. Dragostea cu care-i înconjura pe toţi la vizitele pastorale și la Liturghiile arhierești ori la sfinţiri ne-a zidit pe toţi întru adevărata iubire, despre care el spunea că *„atunci când omul reușește să iubească, în adevăratul înţeles al cuvântului, se îndumnezeiește, devine asemenea cu Dumnezeu”*. Și cât de mult strălucea!

Așezarea în Cuvânt venea de la stăruirea cu vreme și fără de vreme în cuvintele Scripturii, chiar cu o anume mânie sfântă, cea care te îmbie să-ţi ţii mereu mintea în Cuvânt, nu rătăcind prin cuvinte. Luaţi aminte la Noul Testament pe care îl citea, era ferfeniţă, era subliniat cu roșu, cu albastru, cu verde, cu galben, avea adnotări intercalate și îl citea mereu. Apoi vedeţi canonul Fecioarei, Ceaslovul, Acatistierul și Psaltirea, stăruinţa în post și rugăciune și meditarea, stări ce reflectă grija pentru fraţi, ușa deschisă, mâna întinsă... împliniri ale eseului scris de Jenică la absolvire[10] și care reflecta slujirea jertfelnică a ierarhului ce s-a mutat acum la poarta viei Maicii Domnului. Lectura Cuvântului, în ipostaza mistică, este de fapt o ascultare a modului în care ţi se rostește Cuvântul, buzele îl citesc, iar inima îl aude, îl ascultă, îl sădește, îl primește și-l lasă să lucreze, de aceea când se plinește ca vestire cel care-l primește îl recunoaște și mărturisește despre vestitor că este cel chemat, cel în care se împlinește cu adevărat *voco*, *vocare* – apel și atracţie. Iar întărirea încrederii în El o aduce „rugăciunea care are darul de a face să picure în suflet neîncetatul izvor al bucuriei”, vestitorul fiind el însuși izvor și chip al bucuriei. Între el și noi se deschide un curcubeu al harului, din care se desprind luminile spectrale ce conduc spre necuprinsul alb al răsăritului de sus. De aceea, în mărturia lui se îmbină scriitura patristică cu literatura clasică românească, Sfântul Grigorie Palama și Sfântul Ioan Damaschin cu Dimitrie Cantemir

[10] *Ibidem*, p. 13.

și cu Ilie Miniat, născându-se mărturia credinţei neamului românesc care niciodată nu s-a lepădat și nici nu a batjocorit numele Maicii Domnului[11].

Acest neam și acest pământ e parte fundamentală a slujirii și a trăirii sale, fapt care reiese foarte clar din corespondenţa sa cu Ioan Alexandru, dar și din *Apelul la Conștiință și Rațiune*, în care scria că „marele patriot Gheorghe Bariţiu afirma: cel mai puternic zid apărător al naţionalităţii românilor este Biserica, este religia orientală... Sionul românesc din Transilvania"[12].

Trecerea dintr-un ev istoric într-un alt ev de fiire a însemnat pentru vajnicul episcop călit în codrii Rohiei un moment de asumare responsabilă a vestirii unităţii neamului, a limbii, a credinţei: „să nu uităm că unitatea de credinţă ne-a salvat! și să fim recunoscători și responsabili faţă de jertfa moșilor și strămoșilor noștri care și-au dat viaţa pentru păstrarea unităţii lor spirituale, pentru păstrarea Legii lor strămoșești, pentru apărarea credinţei ortodoxe"[13]. Cu această luciditate și cu acest simţ al responsabilităţii faţă de înaintași asumă slujirea de episcop al Maramureșului și Sătmarului, mai apoi Arhiepiscop. Întors întru ale sale, zidește și desăvârșește câmpul pastoral, rabdă umiliri cel care a învăţat smerenia, știind că cel care ascultă e mai mare decât cel care poruncește, cunoscând că cel care crede are în sine mereu libertatea Celui crezut și nutrind mereu să adune în jurul cetăţii de Baia Mare, pe temelia Treimii Celei de o ființă, mânăstirile, parohiile și structurile administrative, școlile și periodicele[14], pentru a împărtăși cu drag și fără de timp tuturor cuvântul. A străbătut din nou grădina raiului moroșănesc în care cerul se sprijină pe coloanele de lemn de la Peri, de la Șurdești, de la Plopiș, de la Bârsana, de la Moisei, de la Scărișoara,

---

[11] **JUSTINIAN CHIRA MARAMUREȘANUL**, *Viaţa Maicii Domnului*, Editura Arhiepiscopiei Ortodoxe a Vadului, Feleacului și Clujului, Cluj Napoca, 1986, p. 58.

[12] **Gheorghe BARIȚIU**, *Studii și articole*, Sibiu, 1912, p. 25 și 83, apud **JUSTINIAN CHIRA MARAMUREȘANUL**, *Apel la Conștiință și Rațiune*, Editura Arhiepiscopiei Ortodoxe a Vadului, Feleacului și Clujului, Cluj-Napoca, 1990, p. 16-17.

[13] *Ibidem*, p. 14.

[14] În decursul activității sale de arhipăstorire a crescut numărul parohiilor și al preoților pe cuprinsul Arhiepiscopiei Maramureșului și Sătmarului, iar pentru o organizare mai bună a lor a înființat încă trei protopopiate (Vișeu, Chioar și Oaș). Totodată, s-a implicat pentru sporirea numărului de mănăstiri, reușind să înființeze peste 25 de mănăstiri și schituri. S-a îngrijit de educația și formarea teologică, înființând două școli teologice liceale – în Baia Mare și în Satu Mare – și o Catedră de Teologie Ortodoxă și Asistență Socială în cadrul Universității de Nord din Baia Mare. În relație cu această grijă pentru educație și pentru carte, a sprijinit apariția a două publicații universitare – „Ortodoxia maramureșeană" și „Studia Universitatis Septentrionis. Theologia Orthodoxa", a periodicului eparhial „Graiul Bisericii Noastre", dar și a altor reviste parohiale. **A. M. JUCAN, ȘT. A. BĂRBULESCU, M. C. RADU**, *Înaltpreasfințitul Justinian Chira*, p. 36-37.

de la Rohia, din pasul Prislop, din toate vetrele de veghe și de achimiţi prin care curg rugile fraţilor pentru fraţi. În Darurile Bisericii[15] mărturisea că a înţeles îndemnul profetului *„strigă către Mine și Eu îţi voi răspunde”* (Ier. 33, 3) și niciodată nu a dorit să te întrebe: „te rogi tu?”, ci cu inimă înfrântă și smerită s-a rugat stăruitor și El a auzit. Deci iată-l pe arhiereul sufletului meu împărtășind Cuvântul și aducând tuturor baia naşterii și izvorul unităţii atât de necesar în vremile tulburi. A ars pentru toţi și a luminat până în clipa în care trupul Lui se frângea pe altar, iar el se înălţa ca să-l primească sus, acolo sus unde își avea inima mereu.

Privind de sus, dintre aripile vulturului, a văzut mereu și a auzit suspinul neamului și a încercat să se facă tuturor toate ca pe mulţi să răscumpere. De aceea, mărturia cuvintelor sale programatice rostite după douăzeci de ani de slujire arhierească în Episcopia Maramureșului și Sătmarului pot fi preluate ca legat testamentar menit să ne înveţe să ne iubim cu dragostea cu care el ne-a iubit pentru că spunea: „a început un drum nou, pe care, rugăm pe Atotputernicul Dumnezeu să ne ajute ca să putem trece peste toate greutăţile, să ne eliberăm de ură, de minciună, de prejudecăţi și răutate [...]. Vedem cu toţi că acolo unde Legea lui Dumnezeu nu este respectată dispare dreptatea, libertatea, bucuria, liniștea și pacea [...] și aceasta pentru că avem prea mult duh păgânesc în noi, să reîncreștinăm învăţământul! [...] în lumina Sfintei Scripturi să creștem poporul român de azi înainte, să se predea religia și patriotismul curat”[16] și să ne odihnim în Domnul sfinţind numele Lui lângă altarul străbun ce stă zidit pe temelia Treimei Celei de o fiinţă și nedespărţite. „Prin rugăciune noi ţinem legătura cu Tatăl din ceruri, iar când nu ne mai rugăm această legătură se rupe și noi rămânem singuri, părăsiţi, într-o lume plină de suferinţă”, dar cu toate acestea vă rog să nu uitaţi: „voi sta la poarta Raiului și voi aștepta să sosiţi cu toţii acolo!” ca să vedeţi și să înţelegeţi cât de mult aţi fost și sunteţi iubiţi!

Inima tresaltă de bucurie simţind picurul harului ce se prelige din curcubeu peste sufletul meu acum când un veac s-a scurs de la chemarea spre slujire a lui Ioan Chira împlinit întru Justinian arhiepiscopul, părintele nostru, fie-i veșnică pomenirea!

Privește prin poartă și așteptă să urci, teascul e gata, să speli veșmântul în sângele Lui ca să intri în izvorul tămăduirii și apoi la ospăţ să te așezi! E o posibilă parte din scrisoarea pe care ne-ar scrie-o părintele arhiepiscop Justinian pentru care o scrisoare este un crâmpei de mărturisire, un cuvânt rupt din cea mai curată parte a sufletului.

---

[15] Vezi **JUSTINIAN CHIRA MARAMUREȘANUL**, *Darurile Bisericii*, Editura Arhiepiscopiei Ortodoxe a Vadului, Feleacului și Clujului, Cluj-Napoca, 1983, p. 194-195.

[16] **JUSTINIAN CHIRA**, *La început de drum (1990-2010)*, f. ed., Baia Mare, 2010, p. 12-13 și 16-19.

Bibliografie

BARIŢIU Gheorghe, *Studii şi articole*, Sibiu, 1912, p. 25 şi 83, apud **JUSTINIAN CHIRA MARAMUREŞANUL**, *Apel la Conştiinţă şi Raţiune*, Editura Arhiepiscopiei Ortodoxe a Vadului, Feleacului şi Clujului, Cluj-Napoca, 1990.

DAN Rodica Ana, „Mărturia unei prietenii", în *Slujire şi dăruire. Omagiu Părintelui vicar Iustin Tira*, Renaşterea, Cluj-Napoca, 2021.

JUCAN Angela-Monica, BĂRBULESCU Ştefan Adrian şi RADU Mihai Constantin, *Înaltpreasfinţitul Justinian Chira, Arhiepiscopul Maramureşului şi Sătmarului. Documentar biobibliografic*, Biblioteca Judeţeană „Petre Dulfu", Baia Mare, 2011.

JUSTINIAN CHIRA, *La început de drum (1990-2010)*, f. ed., Baia Mare, 2010.

JUSTINIAN CHIRA MARAMUREŞANUL, *Darurile Bisericii*, Editura Arhiepiscopiei Ortodoxe a Vadului, Feleacului şi Clujului, Cluj-Napoca, 1983.

JUSTINIAN CHIRA MARAMUREŞANUL, *Viaţa Maicii Domnului*, Editura Arhiepiscopiei Ortodoxe a Vadului, Feleacului şi Clujului, Cluj Napoca, 1986.

ŞTEFAN Cristian, „Înaltpreasfinţitul Arhiepiscop Justinian – la împlinirea celor de 90 de ani de viaţă", în **JUCAN Angela-Monica, BĂRBULESCU Ştefan Adrian şi RADU Mihai Constantin**, *Înaltpreasfinţitul Justinian Chira, Arhiepiscopul Maramureşului şi Sătmarului. Documentar biobibliografic*, Biblioteca Judeţeană „Petre Dulfu", Baia Mare, 2011.

Bunătatea, Cartea, Lumina

Pr. Prof. Univ. Dr. Ștefan ILOAIE
Facultatea de Teologie Ortodoxă
din cadrul Universității „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca

Tânărului bogat Mântuitorul îi răspunde: *„De ce mă numești bun? Nimeni nu este bun decât Dumnezeu”* (Matei 19, 17), ceea ce înseamnă că noi, oamenii, fie nu putem fi cu adevărat buni, fie avem doar o bunătate relativă. Este motivul pentru care ne bucură bunătatea omului, care face ca întâlnirea cu el să fie mereu dorită și așteptată, căci existența și apropierea lui ne luminează, fiind ceva din prezența Dumnezeului Cel bun. Una dintre prea puțin cunoscutele doriri biblice: *„Fericit este cel ce citește…”* (Apocalipsa 1, 3) și una dintre bine-știutele expresii: *„Eu sunt lumina lumii”* (Ioan 8, 12) ni-L relevă pe Hristos ca pe Întregul, Totalul, Absolutul. După care noi mereu ne dorim, iar unii oameni chiar reușesc să le întrupeze; fie și parțial!

Ca pe un om plin de bunătate și luminos cărturar l-am cunoscut pe episcopul Justinian Chira – prin 1985 – după ce venisem la Seminarul Teologic din Cluj, în toamna lui 1984.

Prima „întâlnire” a fost de la distanță, la slujbele care aveau loc la capela Seminarului – pe atunci încă în spațiul vechi, din corpul principal al sediului Arhiepiscopiei – și la catedrală. Mi-au rămas în minte, încă din vremea aceea, vocea inconfundabilă din slujirea la altar, predica plină de idei noi – cel puțin pentru mine – și bucuria ce i se citea pe față atunci când se întâlnea cu oamenii. *Era ierarhul*.

Cred că tot prin 1985, la prima cină cu dânsul, ne-a arătat celor prezenți, cu bucurie, bineînțeles, impresionanta-i bibliotecă din reședința sa de la Cluj.

Îmi plăcea și îmi place mult cartea – care în vremea aceea se tipărea, sub cenzură, în titluri și exemplare puține; dar nu mai văzusem în nicio bibliotecă personală atâtea cărţi adunate la un loc. Era fascinantă bucuria cu care ţinea în mână o carte. Puţin mai târziu aveam să întâlnesc aceeași trăire a luminii ieșite din carte și revărsate pe chipul părintelui Nicolae Delarohia, așa cum văzusem câte ceva din bucuria întâlnirii cu scriitura la bunicul și la tatăl meu, ţărani simpli, dar care citeau – mai ales iarna, când aveau mai mult timp – Scriptura, pe Sfinţii Părinţi, pe Coșbuc, Eminescu sau Iorga; căci mereu ţineau pe masă cel puţin o carte. Însă episcopul Justinian radia de lumină, bucurie și împlinire atunci când întâlnea cartea. Aveam să mă conving de aceasta din întâlnirile noastre ulterioare. Ajutându-l pe profesorul de Limba și literatura română de la seminar la biblioteca școlii – achiziţionare, fișare, ordonare; împrumuturi și restituiri către și de la seminariști –, m-am trezit cu solicitarea părintelui Justinian de a selecta și el din cataloagele editurilor din România care, la fiecare început de an, publicau broșuri cu titlurile de carte pe care urmau să le editeze. Atunci am înţeles cu câtă atenţie, citind descrierea din cele 26 de cataloage, își selecta titlurile pe care și le dorea în bibliotecă; iar eu adăugam selecţia realizată de el la cea de la seminar și o duceam la Centrul de Librării Cluj, pentru ca, atunci când volumele se publicau, să i le înmânez spre bucurie și desfătare interioară. Altădată, mi-a arătat cum citea cartea: cu creionul și liniarul în mână, subliniind ideile importante – practică pe care părintele Nicolae Delarohia nu ar fi acceptat-o în ruptul capului –, ceea ce face ca până acum în cărţile lui să-ţi fie ușor să identifici esenţialul semnalat de el. Ceva mai târziu, la Mănăstirea Rohia, aveam să descopăr biblioteca de tinereţe a stareţului Justinian, tot bine selectată și tot… subliniată! Cum se păstrează până astăzi. *Era cărturarul*.

Întâlnirea reală, de aproape, s-a produs nu la mult timp după descoperirea ierarhului. Eram încă pe la începuturile cursurilor seminariale când, împreună cu câţiva colegi de clasă – dintre care doi, Vasile și Valerian, erau fraţi de mănăstire la Rohia – am fost invitat la el la o cină. Pe mine – venit de la ţară și neobișnuit cu așa ceva – m-a mirat în primul rând invitaţia, apoi deschiderea și lumina cu care vorbea cu noi – niște copii –, depășirea barierelor culturale pe care o făcea pentru a nu ne simţi copleșiţi de personalitatea lui, întrebările relativ simple pe care ni le punea, dar mai ales bucuria de a fi cu noi, de a ni se oferi, de a ni se dărui! Mi s-a părut ireal – dar aveam să înţeleg mai târziu că avea dreptate – când spunea că și noi îi ofeream lui bucurie. Mi-a fost dat să îl cunosc îndeaproape în multe alte situaţii: în reședinţa sa din Cluj

Arhiepiscopul Justinian în fața icoanei făcătoare de minuni a Maicii Domnului de la Mănăstirea „Sfânta Ana” – Rohia

sau în cea de la Baia Mare, în biblioteca seminarului, când slujea prin te miri ce sat, iar noi, un grup vocal, dădeam răspunsurile la strană, ori chiar ieșind la o plimbare prin curtea episcopiei sau prin Făgetul pe atunci atât de liniștit. Era un neastâmpărat al gândirii: foarte des frământa și reașeza o idee, și-o exprima față de cei cu care vorbea, inducând o provocare și obligându-te și pe tine să gândești. A spus-o des: în nopţile cu somnul frânt de trezvie, se ridica să își noteze la lumina veiozei ideile care îi treceau prin minte, după ce i s-a întâmplat să creadă că bine va fi și să le noteze dimineaţa, la trezire; doar că, în zori de zi, ideile plecaseră și nu mai puteau fi formulate ca noaptea. Însă pentru mine întâlnirile cele mai calde și mai de suflet, mărturisesc că au fost cele din „casa de lemn" ticsită de cărţi de la Rohia, unde locuia de fiecare dată când trăgea la mănăstire, sau de pe balconul acesteia, pe lângă care călcam ca pe ace pentru a nu-l deranja și de unde i se auzea, câteodată, în curte, vocea inconfundabilă care parcă nici acum nu a dispărut... În grup restrâns sau personal, te chema la el pentru un gând, o vorbă, pentru o parte neștiută din propriu-ţi suflet, pentru întâlnirea cu tine însuţi; căci în ochiii-i luminoși, în trăire și în bucuria întâlnirii te trăiai pe tine însuţi. Știa să te facă să fii tu! Împărtășea la fel, și aici: o idee; o carte subliniată ici și colo sau ultima apariţie editorială; citirea dintr-unul din cele peste 150 de caiete proprii cu notiţe cotidiene, note de lectură și memorii literare. Îţi dăruia ochii mereu vioi și neastâmpăraţi; îţi oferea sufletul… Mai ales sufletul! Pe care îl putea împărţi cu oricine, bucurându-se și bucurându-te… *Era omul*.

Cu ierarhul, cărturarul, omul, cu spiritul viu și dinamic Justinian Chira mă întâlnesc și acum. Doar că în duh; ceea ce nu înseamnă că e mai de la distanţă… Ci că e mai în inimă, mai profund, mai luminos, mai „acasă". Căci în cele trei ipostaze de mai sus eu m-am simţit și trăiesc încă un „acasă" duhovnicesc de care altfel, fără el, nu aș fi avut parte.

Plin de bunătate, cunoaștere și lumină, plecat în casa lui Dumnezeu, arhiepiscopul Justinian se împarte și se va mai împărţi lumii. Se vede, se simte după mormântu-i plin de flori de la Rohia, după numărul celor care îl vizitează în „casa" de sub lespedea de marmură, după cei care și acum întreabă de el crezându-l încă în viaţă. Se vede după cei care îl pomenesc. Dăruirea aceasta se simte, se trăiește după sufletu-i mereu viu, scrutător întru cunoaștere și prezent, mereu bucuros și luminos!

Bunătatea, cartea, lumina se simt și se trăiesc printr-un nume: *Justinian Chira*.

Arhiepiscopul Justinian, Părintele spiritual și Înnoitorul Rohiei

Arhim. Dr. Macarie MOTOGNA
Stareţul Mănăstirii „Sfânta Ana" Rohia
și exarhul mănăstirilor din Episcopia Ortodoxă Română
a Maramureșului și Sătmarului

Date biografice

Anul acesta, în 28 mai, se împlinesc 100 de ani de când, în *Duminica Mare* a anului 1921, când preoţii intrau la slujbă, în Plopișul Maramureșului, la întretăierea Ţării Lăpușului cu Ţara Chioarului, venea pe lumea aceasta Ioan Chira, cel ce avea să devină monah, arhimandrit, stareţ, Episcop-vicar, Episcop eparhiot, Arhiepiscop *ad personam*, Justinian Arhiepiscopul, supranumit *voievodul spiritual al Maramureșului*.

După ce și-a petrecut copilăria în satul natal, unde a urmat și cursurile școlii primare în anii 1928-1934, când a sosit vremea alegerilor, la 19 ani, tânărul Ioan Chira, tot într-o zi de duminică, în 12 martie 1941, și-a lăsat mama, văduvă, singură și pe jos a luat drumul mănăstirii până la Rohia, o vatră monahală pe care nu o văzuse niciodată, dar de care avea să se îndrăgostească pentru totdeauna. Așadar, anul acesta se împlinesc și 80 de ani de când vrednicul de pomenire, Părintele nostru Justinian a intrat în viaţa monahală. La Rohia își doarme și somnul de veci, la poarta mănăstirii, așa cum i-a fost dorinţa, în mormântul care a fost pregătit încă din timpul vieţii sale. La mănăstire a fost primit de către stareţul Nifon Matei, iar în 2 martie 1942 a fost tuns în monahism,

primind numele de Justinian. A frecventat cursurile Liceului Ortodox de băieţi „Simion Ștefan" din Cluj-Napoca.

În 15 august 1942 a fost hirotonit ierodiacon, iar în 17 aprilie 1943 a fost hirotonit ieromonah de către Nicolae Colan, Episcopul Episcopiei Vadului, Feleacului și Clujului. A fost licenţiat al Institutului Teologic Ortodox de grad Universitar din Sibiu (1966), cu o teză despre Mănăstirea „Sfânta Ana" Rohia (monografie).

În vremuri grele, în plin război, la doar 23 de ani, a preluat conducerea Mănăstirii Rohia, iar între anii 1944-1973, timp de 30 de ani, a fost stareţ al acestei mănăstiri. În anul 1948 a fost hirotesit Protosinghel, iar în anul 1967, la propunerea Episcopului Teofil Herineanu al Vadului Feleacului și Clujului, a fost ridicat la rangul de Arhimandrit. Tot la propunerea Episcopului Teofil al Clujului, în 9 iunie 1973 a fost ales Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Vadului, Feleacului și Clujului, primind titlul de *Maramureșeanul*, iar hirotonia întru arhiereu a avut loc în 9 septembrie 1973 în Catedrala Arhiepiscopală din Cluj-Napoca. În septembrie 1990 a fost ales Episcop al reînfiinţatei Episcopii Ortodoxe Române a Maramureşului și Sătmarului, iar instalarea a avut loc în 11 noiembrie 1990 în Catedrala istorică „Adormirea Maicii Domnului" din Baia Mare.

Obștea Mănăstirii „Sfânta Ana" – Rohia, *22 iulie 1957*.
Rândul din mijloc (de la stânga la dreapta): Ieromonahul Serafim Man, Pr. Prof. Atanasie Popa (Cluj), Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, Protos. Justinian Chira și Ierodiaconul Paisise Cosma

La 13 decembrie 2009 a fost ridicat la rangul de *Arhiepiscop onorific* de către Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul României, în Catedrala Episcopală „Sfânta Treime" din Baia Mare. I-au fost conferite patru titluri de *Doctor Honoris Causa*, de către: Universitatea din Oradea (2001), Universitatea „1 Decembrie" din Alba Iulia (2009), Universitatea de Vest „Vasile Godiș" din Arad (2010) și Universitatea de Nord din Baia Mare (2010).

În anul 2011 Președinţia României i-a conferit *„Steaua României"*. A fost răsplătit cu titlul de *Cetăţean de Onoare* al Judeţului Maramureș și peste 40 de primării din cuprinsul Eparhiei l-au cinstit cu titlul de *Cetăţean de Onoare*.

Duminică, 30 octombrie 2016, la ora 10,30, când toţi preoţii slujeau sfânta și dumnezeiasca liturghie, Părintele Arhiepiscop Justinian, sub ochii noștri înlăcrimaţi, a trecut la cele veșnice, pentru a liturghisi împreună cu îngerii în Împărăţia lui Dumnezeu. S-a născut într-o zi de duminică, duminica a intrat în viaţa monahală și tot duminica, în timpul liturghiei, a intrat în veșnicie pentru că a iubit slujirea liturgică. O viaţă închinată slujirii lui Dumnezeu și oamenilor.

Starețul Justinian – înnoitorul Rohiei

La sfârșitul secolului al XVIII-lea, Transilvania a rămas văduvită de mănăstiri. După Marea Unire din 1918, a luat fiinţă Mănăstirea Rohia, *„prima de acest feliu din Ardealul alipit"*, și în această mică vatră monahală și-a început noviciatul, în 12 martie 1941, tânărul Ioan Chira din Plopiș, care avea să devină Părinte al părinţilor și al slujitorilor din Maramureș și Sătmar. Mănăstirea avea numai câţiva vieţuitori, ţara era în perioada celui de-al Doilea Război Mondial, iar tânărul stareţ Nifon Matei, la vârsta de numai 31 de ani, avea să treacă la Domnul și mănăstirea să rămână fără păstor.

Din anul 1944 până în septembrie 1973, mănăstirea a fost condusă cu multă destoinicie și har de către Arhimandritul Justinian Chira. Odată cu numirea Părintelui Justinian la stăreţia mănăstirii, începe o nouă etapă în istoria Rohiei. Din punct de vedere administrativ, mănăstirea începe să se dezvolte foarte mult. Dintr-un mic schit avea să devină o lavră a monahismului ortodox românesc. În această perioadă se construiește: „Casa de Stejar" (1965), „Casa Stăreţiei" (1969-1972), în Vale se construiesc două case mari în perioada

anilor 1955-1959, se adună material pentru Casa cu Paraclis şi s-a gândit un plan de reconstrucţie a mănăstirii pe care avea să îl pună în practică, sub directa supraveghere, succesorul său în scaunul stăreţesc, Arhimandritul Serafim Man şi stareţii ce au urmat.

Stareţul Justinian Chira a creat o nouă direcţie pentru viaţa monahală de la Rohia, în plan duhovnicesc, administrativ, cultural şi misionar-pastoral.

Iată cât de elocvent descria, în 5 iulie 1978, Preotul Prof. Dr. Nicolae C. Buzescu relaţia pe care a continuat-o stareţul Justinian, după ce a urcat pe treptele arhieriei, cu succesorii săi şi înflorirea acestei mănăstiri ca rod al ascultării şi binecuvântării: *„Am avut unicul şi fericitul privilegiu să pot urmări evoluţia mănăstirii Rohia, prin faptul că am fost prezent aici, în diferitele etape ale dezvoltării ei. Progresul este uluitor şi este măsura efervescenţei spirituale a vieţuitorilor de aici. Etapa cea mai strălucită şi care a impregnat şi orientarea pentru viitor este cea cu care P.S. Justinian, actualul episcop vicar de Cluj, Vad şi Feleac, a activat ca stareţ. P.S. Sa a izbutit să creeze o comunitate duhovnicească monahală puternică, în Nordul Transilvaniei, chintesenţă a ortodoxiei româneşti maramureşene...*

Ultima etapă, dintre 1975-1978, constituie pentru mine marea surpriză: Mănăstirea Rohia s-a împodobit şi înfrumuseţat cu noi clădiri, rodul fericit al avântului şi al muncii părintelui stareţ Serafim Man, al obştii monahale şi al

Sfânta Liturghie la Mănăstirea „Sfânta Ana" – Rohia, cu soborul vieţuitorilor: Protos. Ghelasie, Arhim. Macarie, Arhim. Pantelimon şi Protos. Ioachim.

deplinei colaborări dintre mănăstire și P.S. episcop Justinian, care coordonează întreaga activitate..." [1].

În cele ce urmează, redăm câteva dintre impresiile lăsate în *Cartea de Aur* a mănăstirii, de unii dintre oamenii de cultură sau simplii pelerini, pe care Duhul lui Dumnezeu i-a purtat pe la Rohia. Istoricul și academicianul Mircea Păcurariu a vizitat în mai multe rânduri Mănăstirea Rohia și a făcut mai multe însemnări pentru istoria mănăstirii. În continuare redăm doar două dintre ele, consemnate în *Cartea de Aur* a mănăstirii noastre, și anume: *„După ani îndelungaţi am reușit să revăd, pentru câteva zile, sfântul așezământ ortodox și românesc de la Rohia. Am putut constata ușor că s-au ridicat atâtea construcţii noi în incinta mănăstirii, dar «duhul» Rohiei a rămas același: al iubirii de neam și de ţară, dar mai cu seamă al slujirii dreptcredincioșilor creștini din Ţara Lăpușului și din întregul spaţiu geografic și etnic românesc.*

Dumnezeu să binecuvânteze strădaniile vrednicilor vlădici Justinian și Justin și ale tuturor slujitorilor mănăstirii. Rohia, 29 iulie 1999 – Sfântul Calinic" [2].

Iar în 21 august 2013, vizitând din nou mănăstirea împreună cu distinsa sa soţie, doamna Mioara Păcurariu, scria: *„Am cunoscut Mănăstirea Rohia în urmă cu 50 de ani, adică în anul 1963, când era condusă de tânărul Protosinghel Justinian Chira, actualul Arhiepiscop al Maramureșului și Sătmarului. De atunci mănăstirea a prosperat mereu sub aspect gospodăresc, dar mai ales spiritual, tot datorită fostului stareţ, dar și succesorilor săi la conducerea mănăstirii. Dorim actualului stareţ, Părintelui Macarie Motogna, sănătate și noi realizări în munca sa de îndrumare duhovnicească și culturală a mănăstirii"* [3].

Arhimandritul Dr. Casian Crăciun, actualul Arhiepiscop al Dunării de Jos, pe când era duhovnic la Institutul Teologic din Sibiu, în anul 1986, într-un pelerinaj pe care l-a făcut în Maramureș și în special la Rohia, avea să zugrăvească frumos în cuvinte o imagine a Rohiei, ca rod al misiunii și muncii stareţului Justinian Chira: *„Pe coama stâncoasă a Rohiei, în Ţara Lăpușului, măreaţa ctitorie, Mănăstirea Sf. Ana, fortăreaţă a Ortodoxiei noastre în Transilvania de Nord, își trece, cu succes, examenul de maturitate, de consacrare și catalogare în concernul «vetrelor de sihăstrie românească» din «Salba de aur a Carpaţilor»...*

Realizările de la Rohia sunt rodul rugăciunii continue și a muncii fără întrerupere a vieţuitorilor monahi angajaţi total în slujirea lui Dumnezeu prin slujirea binelui suflet al maramureșenilor, care se identifică, aici, în acest

[1] *Cartea de Aur a Mănăstirii Sfânta Ana din Rohia*, vol. I, p. 142-143.
[2] *Ibidem*, p. 288.
[3] *Cartea de Aur a Mănăstirii Sfânta Ana din Rohia*, vol. II.

«Sion românesc» la tot pasul. Aici am urcat «la loc înalt, cu gânduri înalte», spre înălțarea vieții în sfânta noastră Biserică Ortodoxă și-n Patria iubită...

Cu siguranță, realizările, pe plan edilitar-gospodăresc, n-ar fi fost posibile fără realizarea, mai întâi, a ctitoriei de oameni, capabili de jertfă și dăruire, prin iubirea aproapelui. Numai așa aproapele, orice om, s-a putut regăsi în aspirațiile spirituale ale obștii de la Rohia, care-a transferat lacrima văduvei și bănuțul ei în altar al tămăduirilor și-n școală a bărbăției. De aceea se cuvine la un moment ca acesta, de bilanț provizoriu, al unui simplu închinător, să se evoce, cu cuviință, ctitoria umană monastică autentică ortodoxă și românească al cărui suflet a fost, este și va rămâne vlădica Justinian cu numele și faptele Maramureșului. Toți părinții de azi, fiecare la locul său, continuă la consolidarea edificiului, dificil, al formării de oameni în obște și-n lumea credincioșilor și închinătorilor ce se abat pe aici.

La numai 60 de ani de existență contactul imediat al închinătorului, ori vizitatorului, cu Biserica întinerită, cu Paraclisul în aer liber, cu clădirea pe stâncă cu Paraclis, Bibliotecă, de toată lauda preocupărilor cărturărești și-a dragostei de carte, Casa Poeziei, într-un cuvânt totul, este moment de admirație și legitimă mândrie pentru geniul creator al transilvănenilor din Nord în pofida vitregiilor vremurilor, ce trebuie să rămână în trecut pentru totdeauna! Rohia demonstrează vivacitatea, acurateţea și puterea românului la el acasă, mândru de a se simți aici ca și la Putna, Neamț, Cozia sau alte altare ale lui Dumnezeu pe tot întinsul Patriei" [4].

Cele afirmate de noi și relatate mai sus sunt întărite și confirmate de către ucenicul cel mai apropiat al Arhiepiscopului Justinian, arhiereul vicar Părintele Iustin Sigheteanul, fost stareț al mănăstirii și succesor în scaunul de Arhipăstor al Maramureșului și Sătmarului. În 11 ianuarie 2000, când îl cinstim pe Sfântul Teodosie cel Mare, începătorul vieții de obște, și făcând o retrospectivă a vieții monahale de la Rohia, avea să consemneze următoarele cuvinte: *„Arhimandritul-Stareț Justinian Chira (1944-1973) care va regândi viața și activitatea mănăstirii în plan duhovnicesc, pastoral, cultural și administrativ, orientând-o foarte sănătos și aducând-o la statutul de mănăstire cu mare prestigiu cultural și pastoral misionar. Mai important a fost faptul că s-au adunat până în 1959 peste 20 de vieţuitori și, dacă duhul pustiitor al decretului 410 din 1959 nu i-ar fi dat afară, astăzi monahismul transilvan ar dispune de mulți părinți cu experiență duhovnicească, care să povățuiască pe tinerii novici din noile noastre mănăstiri. Biblioteca mănăstirii care numără aproximativ 40.000 de volume este*

[4] *Cartea de Aur a Mănăstirii Sfânta Ana din Rohia*, vol. I, p. 204.

tot ctitoria dânsului. Am putea spune, fără teama de a greși, că aceasta a fost vremea cea mai binecuvântată din viaţa mănăstirii. Din 1973, când stareţul Rohiei – Justinian a fost chemat la treapta arhieriei, a urmat Arhim. Serafim Man, care a continuat munca de consolidare a construcţiilor, adăugând trei clădiri noi la cele existente, sub atenta supraveghere și îndrumare a P.S. Justinian.

În tot acest timp, mulţimi mari de credincioși cu miile și zecile de mii cercetau din ce în ce mai mult mănăstirea, simţind folosul rugăciunilor părinţilor de aici. Așa încât Mănăstirea Rohia se bucură de un mare prestigiu misionar și cultural. Fără îndoială că rolul Mănăstirii Rohia a fost, este și va fi acela de mamă duhovnicească cu braţele și poarta mereu deschise către mulţimea fiilor ei" [5].

Arhimandritul Justinian Chira și vocația de-a forma oameni

Tânărul stareţ s-a preocupat îndeaproape de formarea unor vieţuitori statornici și cu dragoste de mănăstire, îngrijindu-se îndeaproape și de pregătirea lor intelectuală. A statornicit câteva reguli de vieţuire monahală la Rohia, între care amintim principiile: *statornicia, zdroaba călugărească, regula vocaţiei, regula credinţei, a caracterului și a testării sociale*. De aceea, după 1944, s-a format la Rohia o obște nouă, cu tineri vrednici, statornici și legaţi de mănăstire[6]. Sub conducerea arhimandritului Justinian, în anul 1958, numărul obștii monahale cunoaște cel mai mare număr de până atunci, 23 de vieţuitori[7].

Din anul 1953, la mănăstirea Rohia a funcţionat o școală monahală, unde a predat stareţul mănăstirii, dar și câţiva profesori de la Institutul Teologic din Cluj-Napoca au ţinut prelegeri, între care amintim: Pr. Prof. Dr. Liviu Munteanu, Pr. Prof. Dr. Nicolae Balca, Pr. Prof. Dr. Petru Deheleanu și Pr. Ioan Bunea[8]. Școala a funcţionat până în 1959 și programa după care s-a predat a fost cea dată de Sfântul Sinod pentru funcţionarea școlilor monahale, în anul 1953 [9]. În fiecare zi, după micul dejun, stareţul mănăstirii Rohia, Arhimandritul Justinian Chira, timp de o oră, vorbea obștii monahale din Sfânta Scriptură, Sfinţii Părinţi și chiar unele lucruri elementare și de conduită

[5] *Ibidem*, p. 292-293.
[6] **Arhim. Serafim Man**, *Mănăstirea Rohia, Maramureș*, Editura Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, Ediția a II- a, 1989, p. 26-28.
[7] *Arhiva Mănăstirii „Sfânta Ana" Rohia*, nr. 111 din 1958.
[8] **Justinian Chira**, *Mănăstirea „Sfânta Ana" Rohia – monografie*, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului, Baia Mare, 2009, p. 151- 152.
[9] *Arhiva Mănăstirii „Sfânta Ana" Rohia*, nr. 116 din 1954.

pentru a putea traversa perioada ateo-comunistă ce se instalase la noi în ţară şi care era din ce în ce mai ostilă Bisericii, în general, şi monahismului, în special; monahismului, pentru că monahii sunt luptătorii din linia întâi.

Aşa cum s-au derulat lucrurile în toată ţara, aplicarea nefastului Decret 410/1959 s-a pus în aplicare şi asupra obştii monahale de la Rohia. Scoaterea vieţuitorilor din mănăstiri s-a făcut etapizat: primul val a avut loc la începutul anului 1958, când minorii trebuiau să părăsească mănăstirea. Acest lucru s-a petrecut şi la mănăstirea „Sfânta Ana" Rohia.

La 24 ianuarie 1958 stareţul Mănăstirii Rohia, Protosinghelul Justinian Chira, avea să-l informeze pe episcopul Clujului, Teofil Herineanu, că la data de 21 ianuarie s-a prezentat la Mănăstirea Rohia Talpoş Vasile, împuternicitul Departamentului Cultelor pentru Raioanele Şomcuta şi Lăpuş, care i-a luat o declaraţie în care spunea că: *„1 că nu mi se dă voie să zidesc biserica ce am început în vale şi 2: ca să trimit acasă pe fraţii mai tineri de 18 ani, lucru pentru care mi-a luat, sub semnătură, declaraţia pe contrapagina aceasta"* [10].

Monahii sau fraţii de mănăstire care urmau cursurile seminariilor teologice, începând cu anul 1958 au fost excluşi din şcoli sau trecuţi la „fără frecvenţă" pentru a putea fi daţi afară din mănăstire mai uşor, motivând că nu au 25 de ani şi nu frecventează nicio şcoală. Aşa s-a întâmplat şi cu doi vieţuitori din obştea monahală de la Rohia.

A doua etapă a avut loc la mijlocul anului 1959 şi iată ce consemna în acest sens, în Jurnalul personal, stareţul mănăstirii, Protosinghelul Justinian Chira:

„5 iunie 1959

Din ordinul autorităţilor astăzi a trebuit să meargă acasă din mănăstirea noastră Părintele ierodiacon Teodor Bude şi Monahul Vasile Burzo, precum şi fratele Ioan Florian. În săptămânile trecute a mai fost ordin să plece din mănăstire acasă fratele Vasile Florian, fratele Simion Poptelecan, fratele Ştefan Leş şi fratele Petru Şanta. Precum şi monahul Flavian Şanta, care, însă, pe când a venit ordinul, a murit.

6 iunie 1959

Doamne, dă-ne răbdarea şi tăria mucenicilor şi dragostea şi bunătatea sfinţilor faţă de Dumnezeu şi faţă de oameni" [11].

---

[10] *Arhiva Mănăstirii Rohia*, Dosarul nr. 50, vol. II / 1958, fila 5. Această declaraţie există ograf şi a fost scrisă sub presiunea şi în faţa împuternicitului.

[11] **Justinian Chira**, *Jurnalul personal*, vol. VII, 1959, p. 7-8.

Mănăstirea „Sfânta Ana" – Rohia, septembrie 2003.
Vizita Patriarhilor Petros al VII-lea al Alexandriei și Teoctist al României, împreună cu Arhiepiscopul Justinian, Preasfințitul Părinte Iustin și ierarhii însoțitori

Cei care primeau ordin de plecare erau siliți de către autorități să părăsească mănăstirea, dar după un oarecare timp iarăși se întorceau, de aceea găsim numele unora trecut în mai multe ordine de evacuare.

Cea de-a treia etapă și ultima ca aplicare a Decretului 410 a avut loc în toamna anului 1959. Ordinul prin care Stăreția Mănăstirii „Sfânta Ana" Rohia era înștiințată că vieţuitorii mănăstirii trebuie să părăsească acest sfânt locaș era din 27 octombrie 1959 cu nr. de înregistrare 7318/1959, prin care se spunea explicit că: *„Până la data de 1 noiembrie 1959 veţi binevoi a lua măsuri ca să rămână ca vieţuitori în mănăstire numai acei care la 1 ianuarie 1959 împliniseră 25 de ani de vârstă.*

Toţi acei care la această dată nu aveau împliniţi 25 de ani, vor merge acasă la părinţi. Vă veţi îngriji însă ca din bunurile mănăstirii să primească îmbrăcăminte civilă și eventual ceva alimente" [12].

Izgonirea din mănăstiri a vieţuitorilor s-a făcut în grabă, repede și la început de iarnă, la 1 noiembrie, nerespectându-se niciun principiu omenesc și nici libertatea omului.

[12] *Arhiva Mănăstirii Rohia*, Dosarul nr. 53, vol. III / 1959, fila 174.

Mănăstirea „Sfânta Ana" – Rohia.
Vizita Preafericitului Părinte Patriarh Daniel al României

După plecarea obștei monahale, autoritățile au făcut presiuni și asupra stareţului ca să părăsească mănăstirea, în schimb asigurându-l cu tot felul de promisiuni, dar stareţul n-a cedat, încrezându-se în ajutorul lui Dumnezeu și al Maicii Domnului care patronează mănăstirea[13].

Redăm în continuare câteva dintre sfaturile pe care stareţul mănăstirii Rohia le-a dat ucenicilor înainte de-a părăsi mănăstirea:

„Păstraţi-vă credinţa și dragostea de Dumnezeu. Păstraţi-vă sufletul, grija cea dintâi să ne fie mântuirea lui. Păstraţi-vă darul preoţiei și legământul sfânt al călugăriei, întotdeauna.

Fiţi ucenici și următori adevăraţi ai lui Hristos, ai sfinţilor apostoli și mucenici, ai cuvioșilor și a tuturor celor ce bine și-au săvârșit viaţa păzind credinţa. Gândiţi-vă mereu cât de scurtă și trecătoare este viaţa din lumea aceasta și răbdaţi cu tărie orice încercare, orice nevoie cu bucurie, cum au răbdat sfinţii mucenici și toţi câţi au iubit pe Hristos.

Copiii mei buni, copiii mei dragi, nu uitaţi niciodată clipele frumoase și senine petrecute în curată jertfă și muncă încordată în acest sfânt locaș al bucuriei.

[13] **Justinian Chira**, *Mănăstirea „Sfânta Ana" Rohia – monografie*, p. 200-201.

Nu uitaţi tot ce v-am învăţat frumos şi bun şi mă iertaţi de câte v-am greşit. Aş fi vrut să fac pentru voi mai mult, mai mult bine, dar nu am putut. Îmi pare rău de toate câte v-am greşit! Îmi pare rău că am fost prea aspru de multe ori cu voi. De aceea vă rog să iertaţi pe cel ce numai din grija şi dorinţa ca să fiţi buni şi să nu vă pierdeţi am făcut asta. Iar de acum, dacă în chip văzut nu vom mai putea sluji la altarul Stăpânului şi Dumnezeului nostru să facem din inima noastră altar preacurat Dumnezeului celui veşnic şi în chip tainic şi nevăzut, să-I slujim prin fapte bune şi gânduri curate.

Ţineţi rânduiala şi legământul pus înaintea lui Dumnezeu, cu tărie de mucenici până la moarte!

Fiţi buni cu oamenii, luptaţi-vă să le daţi cea mai sfântă pildă şi mângâiere prin viaţa voastră senină, plină de bucurie, sfinţenie şi înţelepciune. Fiţi în mijlocul oamenilor ca nişte miei blânzi şi buni ai lui Hristos. Nu vă lăsaţi niciodată atraşi la rău, ci atrageţi voi la bine pe oricine.

Găsiţi-vă o ocupaţie bună din care să vă întreţineţi, să vă nevoiţi alungând urâtul şi gândurile negre. Organizaţi-vă viaţa frumos şi ordonată, citiţi mereu, luminaţi-vă mintea neîncetat prin citirea cărţilor bune.

Nu uitaţi: acum este chemarea sfinţilor, acum se va vedea cine este ucenic al lui Hristos şi fiu al lui Dumnezeu cu adevărat. Acum se va vedea câţi sunt fiii veacului acestuia dintre cei ce s-au ospătat până acum la masa lui Hristos, spunând lumii că sunt ucenicii Lui.

Stâlpi de lumină să fim pe pământ! Plecaţi-vă acum fruntea lângă pieptul lui Hristos şi ca o lumânare să ne sfârşim viaţa la picioarele Lui" [14].

Acestea sunt doar câteva dintre îndemnurile pe care stareţul Justinian le dădea monahilor în vremuri de restriște. Dar așa cum un Părinte știe să-și călăuzească copiii, așa păstorul cel duhovnicesc al Rohiei a știut în vremuri de pace și de război duhovnicesc să călătorească printre stânci și valuri învolburate.

Părintele Justinian Chira – iubitor și creator de cultură

Părintele Justinian a făcut ucenicia doar trei ani pe lângă stareţul Nifon Matei, iar de aici încolo a rămas ca să înveţe singur cititul Sfintei Scripturi şi al cărţilor duhovniceşti, cum să călătorească pe calea devenirii spre desăvârşire

[14] **Justinian Chira**, *Jurnalul personal*, vol. VII, 1959, la data de 23 octombrie 1959.

Arhiepiscopul Justinian și Preasfințitul Părinte Episcop Iustin, împreună cu viețuitorii Mănăstirii „Sfânta Ana" Rohia

și să urce treaptă cu treaptă până la vârsta de 96 de ani, când a trecut la Domnul. De când a intrat în mănăstire, a fost nedespărţit de cărţi, în general, dar mai ales de Sfânta Scriptură, de Patericul egiptean, de Ava Dorotei și de alte lecturi duhovnicești pe care le avea la căpătâiul patului și din care se alimenta mereu, până când a trecut la Domnul. Acestea, cărţile, îi erau *„prietenii cei mai buni"* și din care citea cu nesaţ, spre mereu aducere aminte, învăţătura Sfinţilor Părinţi.

A scris multe cărţi, a publicat sute de studii, articole și prefeţe care întregesc opera Înaltpreasfinţiei Sale. A fost pătimaș pentru cultură, pentru citit. De cele mai multe ori, lumina din chilia de la Rohia se stingea dimineaţa pe la ora 3 sau 4, pentru că Arhiepiscopul Justinian se ruga sau scria zeci de pagini în Jurnalul propriu ori nu se putea dezlipi de vreun autor anume ce-l redescoperea în nepreţuita bibliotecă personală. Apoi, dimineaţa, cu faţa transfigurată și vesel spunea: *„uite ce am citit, uite ce am descoperit astă noapte!"*. Acestea au fost *„patimile"* ierarhului nostru care l-au propulsat pe o scară a valorilor intelectuale și duhovnicești inegalabile și cine a interacţionat și relaţionat cu Înaltpreasfinţia Sa s-a vindecat de multe patimi și a găsit răspunsuri la multe și neînţelese întrebări.

A citit și a scris, a adunat cărți, dar ce rămâne peste veacuri este inestimabila bibliotecă a mănăstirii de la Rohia, ce numără acum aproximativ 45.000 de volume. Biblioteca Mănăstirii Rohia a fost fondată de stareţul Justinian Chira, cumpărând cărţi cu banii trimiși de acasă, de mama lui. În mare parte, i se datorează biblioteca de la Rohia, iar după trecerea la Domnul a Înaltpreasfinţiei Sale, succesorul în scaunul eparhial, Preasfinţitul Părinte Iustin, i-a dat bibliotecii de la Rohia numele de: *„Biblioteca Justinian Arhiepiscopul”*.

Ca om duhovnicesc și vizionar ce a fost, stareţul Justinian a înţeles că o vatră monahală poate rezista prin credinţă și cultură. Cultura, o bibliotecă, un muzeu, un atelier, pot să acopere în vremuri de restriște desfășurarea actului liturgic. Astfel, o vatră monahală poate să reziste și să dăinuie prin artă și cultură. Acest lucru l-a făcut din plin stareţul Justinian și de-a lungul timpului a fost sesizat de cei ce au trecut pragul acestei vetre monahale.

Preotul G. Coman, la 31 august 1966, nota următoarele în Cartea de Aur a Mănăstirii Rohia: *„S-a întemeiat acest așezământ de trăire creștinească și românească – «Mănăstirea Rohia», din îndemnul cuprins în zestrea bogatului suflet al poporului nostru.*

P.C. părinte stareț Justinian Chira, pe lângă munca de-a îngriji și spori acest așezământ, a început încă o trudă: de a zidi aici o cetate a cărţilor. Să-i ajute Dumnezeu, că bine face. «Mănăstirea» își va găsi loc potrivit și se va simți bine în «cetatea» cărţilor, așa cum cartea și-a găsit locul și s-a simţit bine în trecut în mănăstire” [15].

Iar un alt iubitor de carte și pelerin al acestei mănăstiri avea să aprecieze la justa valoare nestematele din biblioteca mănăstirii și munca stareţului Justinian. Astfel, în 18 august 1978, mărturisea următoarele: *„Simt adesea datoria de-a trece pe acolo pe unde cu mii de ani în urmă strămoșii noștri au lăsat urmele ființei și statorniciei lor milenare. Anul acesta am străbătut vechea vatră românească a Maramureșului și pentru scurtă vreme am vizitat un locaș înzestrat cu o frumoasă bibliotecă de comori românești: Rohia. Cărţile devenite rare – datorită vitregiei vremurilor, însemnările sincere ale posesorilor lor de odinioară – printre primii iubitori de slovă de pe aceste meleaguri, legăturile lor fine în piele și metal – mărturie a unor meșteșugari pricepuţi și înțelegători ai gustului vremii, toate m-au încredinţat că oblăduitorul de totdeauna al acestui frumos și patriarhal locaș – P.S. Justinian Chira – a știut să găsească, datorită înțelepciunii fără de*

[15] *Cartea de Aur a Mănăstirii Sfânta Ana din Rohia*, vol. I, p. 53.

înconjor a fenomenului cultură, firul neîntrerupt care leagă spiritualitatea getodacă, peste care Roma şi-a pus pecetea ei biruitoare, cu măreţele realizări ale României" [16].

Cele 195 de Caiete în manuscris lăsate posterităţii de către Părintele nostru Justinian reliefează omul duhovnicesc ancorat puternic cu credinţa în Dumnezeu, având iubire neţărmurită faţă de Maica Domnului, consecvent cu viaţa şi faptele ce se derulează în viaţa sa. Consemnarea faptelor, ideilor, cuvintelor şi evenimentelor derulate în cei peste şaptezeci de ani de viaţă monahală ai Părintelui Justinian arată statornicia în faptă, cuvânt şi acţiune – statornicia, virtute la care îndemna mereu Părintele nostru Justinian Arhiepiscopul. Cercetând aceste scrieri, descoperim cu uşurinţă sufletul atins de sfinţenie al Arhiepiscopului Justinian, care se bucura de răsăritul de soare, de ploaie, de zăpadă, care se bucura de întâlnirea cu fiecare om. Bucuros primea la orice oră, în orice zi, de la vlădică până la opincă, spunând mereu: milă îmi este de popor!

A relaţionat, a corespondat, a consiliat şi a dialogat cu oameni de cultură ca: Ioan Alexandru, Nicolae Steinhardt, Geo Bogza, Dumitru Stăniloaie ş.a. Iată ce scria Geo Bogza în Cartea de Aur a Mănăstirii Rohia, în 22 octombrie 1978: *„Am urcat până aici, la propriu şi la figurat, într-o duminică de toamnă, dând peste minunate locuri şi minunaţi oameni şi peste neşterse amintiri a Preasfinţitului Justinian Maramureşanul"* [17].

Iar cel mai mare teolog ortodox al secolului al XX-lea, părintele Dumitru Stăniloae, după ce a petrecut la Rohia timp de două săptămâni împreună cu soţia, iar în 19 iulie 1957 a fost părtaş la slujba tunderii în monahism a câtorva vieţuitori, a dat mărturie despre viaţa duhovnicească din timpul stăreţiei vrednicului păstor Justinian Chira: *„Am fost, eu şi soţia mea, o vreme, oaspeţii acestei sfinte mănăstiri. Am cunoscut bine duhul ei. Am fost învăluiţi şi pătrunşi adânc de puterea cu adevărat dumnezeiască a acestui duh. Modul în care Părintele Protosinghel Justinian Chira conduce şi formează sufleteşte pe părinţii şi fraţii acestei sfinte mănăstiri, spre tot mai multă asemănare cu Hristos Domnul, e un mod întrutotul ortodox şi românesc, ţinând seama de duhovnicia ortodoxă şi de tradiţiile străbune. Modul acesta înfrumuseţează sufletul tinerilor adunaţi aici pe direcţia posibilităţilor româneşti, asemenea smeritelor înfloriturі de pe uşile sfintelor biserici, de pe ştergarele de la icoane, asemenea simţirilor exprimate curat*

[16] *Ibidem*, p. 148.
[17] *Ibidem*, p. 150.

și duios, contemplativ și îngeresc în izvoarele noastre. Niciodată n-am văzut suflete de tineri feciori ai satelor noastre atât de curate, de delicate, de distinse, de smerite, de o noblețe duhovnicească atât de cuceritoare ca aici. Sunt niște modele de ce poate face credința din sufletul omenesc și în speță de ce culmi de frumusețe poate urca sufletul românesc prin credință și prin Ortodoxie. Prin această mănăstire pătrunde ca o pecete lumina ortodoxă tot mai adânc în sufletul românesc și-l apără și-l scoate de sub influențele ce-l înstrăinează de el însuși.

Prin codrul mănăstirii se aud cântări de îngeri în cinstea Maicii Domnului, se simte suflarea din pacea Duhului Sfânt. Facă Dumnezeu ca acest Duh să se întindă departe în acest ținut" [18].

Prin toată activitatea duhovnicească, administrativă, culturală și pastoral-misionară pe care a desfășurat-o, starețul Justinian Chira, în timpul stăreției, cât și din demnitate de arhiereu, s-a impregnat asupra acestui loc și a viețuitorilor care au trăit și trăiesc aici, încât putem spune că Arhiepiscopul Justinian a creat *un duh al Rohiei, duhul lui Justinian*. Acest duh se trăiește de către viețuitori și se simte de cei care cercetează această oază de isihie.

Vrednicul de pomenire, Teoctist Patriarhul României, a cercetat Mănăstirea Rohia de cinci ori, iar în luna august a anului 1998 numea mănăstirea Rohia – cuib de vulturi duhovnicești: *„Mulțumim cu smerenie Bunului Dumnezeu pentru a ne fi învrednicit să revedem acest «cuib de vulturi» ai Duhului Sfânt și să ne închinăm în Sfânta și noua biserică – așternutul picioarelor lui Dumnezeu.*

Binecuvântăm strădania neobositului frate în Hristos, Părintele Episcop Justinian, și a Vicarului său, iubitorul de Hristos, care înviorează cu spor misiunea Sfintei noastre Biserici și tot ceea ce am văzut și auzit în aceste două zile, închinate Maramureșului" [19].

Iar Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a vizitat mănăstirea ca student, iar apoi a binecuvântat-o ca Mitropolit al Moldovei și Bucovinei; în luna august 2002, mărturisea următoarele:

„Rohia – o Lumânare de înviere!

În drum de la Nicula la Bogdan Vodă, am revăzut Rohia, ctitorie a marelui episcop iubitor de Înviere: Justinian Chira.

[18] *Ibidem*, p. 73-74.
[19] *Ibidem*, p. 282.

Două biserici noi se înalță în Rohia, fiecare zidită din credința în Înviere și în viața veșnică a poporului român unit, prin Botez, Cruce și Înviere cu Hristos-Domnul. Gură de Rai ca frumusețe naturală, Rohia este în același timp vatră de Paști ca frumusețe culturală creștină! Sfânta Ana și fiica ei, Maica Domnului, te ajută să înțelegi taina Bisericii, ca taină a mutării de la frumusețea pământească la frumusețea cerească, de la viața biologică la viața teologică, ca înălțare a omului smerit și rugător în iubirea și lumina lui Dumnezeu cea mai presus de lume! La Rohia, totul este rugă: și minte și natura!

Biserica cea nouă din zid, aici, la Rohia, transfigurează stânca și colina în rugăciune statornică și înălțătoare. Biserica cea nouă din lemn, o nouă poartă a cerului, transfigurează pădurea în rugăciune mlădiată și odihnitoare! Din toate părțile, Rohia te cheamă la urcuș interior spre înviere" [20].

Iar în luna decembrie a anului 2009, ca Patriarh al României, a invocat binecuvântarea lui Dumnezeu peste obștea și lucrarea misionară a acestei mănăstiri:

„Binecuvântează Doamne, obștea acestei mănăstiri, ctitorie a Înaltpreasfinției Sale părintelui Arhiepiscop Justinian Chira, pentru a fi sfințitoare și misionar-duhovnicească în poporul binecuvântat al Maramureșului și Sătmarului, neam de voievozi și de creștini mărturisitori" [21].

Starețul Mănăstirii Rohia, Protosinghelul Iustin Hodea, în 12 martie, 1991, gândindu-se la roadele muncii și binecuvântărilor, dar și ale dragostei ierarhului Justinian, față de Mănăstirea Rohia, nota următoarele: *„Pentru mănăstirea noastră, ziua de 12 martie este ziua în care Păstorul nostru sufletesc de aproape 18 ani, Preasfințitul Justinian, prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu Cel care toate le rânduiește potrivit «sfatului voii Sale», a intrat în Mănăstirea «Sfânta Ana» Rohia, legându-și cu legătură nedezlegată viața de viitorul și destinul acestui așezământ ortodox, unde, așa cum însuși Preasfinția Sa o mărturisește, a petrecut cei mai frumoși ani din viață. La început ca novice, dar acest noviciat n-a durat mult, deoarece numai la 3 ani de mănăstire a trebuit să-și asume, pe deplin, deloc ușoara misiune de părinte sufletesc și stareț al mănăstirii, stăreție care a durat apoape 30 de ani și pe parcursul căreia, cu toată tăria, se poate spune că s-au pus bazele vieții monastice la Rohia. Roadele le culegem și noi astăzi și le vor culege viețuitorii și în viitor...*

[20] *Ibidem*, p. 312.
[21] *Ibidem*, p. 382.

Și pentru că suntem convinși că deși ca ierarh a avut parte de multe și nenumărate ocazii de a vedea locuri frumoase, totuși nu ne considerăm egoiști când dorim a spune că primul, unicul în felul său și cel mai prețuit în sufletul Preasfinției Sale este Rohia – mama noastră, a celor de ieri, de azi și de mâine" [22].

În 17 mai 1974, episcopul vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, Justinian Maramureșeanul, făcea O mărturisire – Testament, față de mănăstirea de suflet a Preasfinției Sale, Mănăstirea Rohia.

„Având o misiune de îndeplinit, azi am trecut pentru a șaptea oară pe la Mănăstirea «Sf. Ana» Rohia, de când am fost chemat și am fost hirotonit episcop. Și acum mai limpede decât oricând, am descoperit că, deși am plecat la Cluj, sufletul meu a rămas la Rohia. Aici mi-a rămas și chipul imprimat în atmosferă, în atmosfera pe care am creat-o și în regula de viață pe care am statornicit-o și în inima credincioșilor din aceste părți, pe care nespus de mult i-am iubit și din partea cărora m-am învrednicit să fiu iubit.

Și acum până sunt în viață și mă aflu la Cluj, sufletul oamenilor chinuiți de sete de liniște, bucurie și pace, aici mă caută și nu vor înceta să mă caute mereu. În viață și în moarte, acum și în vecii vecilor – cu îngăduința lui Dumnezeu – aici voi veghea mereu, mă voi ruga mereu pentru poporul meu român, pentru oamenii din orice popor, pentru toți cei ce au frica lui Dumnezeu, cu credință și cu dragoste trăiesc și se apropie de acest loc binecuvântat de Dumnezeu, care este Casa Maicii Domnului și așezământ sfânt pentru toți sfinții și îngerii.

Aproape treizeci și trei de ani, 12 martie 1941 - 9 septembrie 1973, am trăit în această sfântă mănăstire neîntreupt. Aici am căutat și am găsit calea spre spre cer. Aici am făcut școala aspră, dar Sfântă a pustniciei. Aici am învățat să cunosc și să iubesc adânc pe oameni. Aici am cunoscut ce este dorul cel prea sfânt al credinței în Dumnezeu. În singurătatea ce m-a înconjurat, aici am auzit glasul ce nu se uită o eternitate. Aici am văzut lumina cea adevărată. Aici, în greutăți și necazuri, în bucurii și în muncă am văzut mâna lui Dumnezeu, stând mereu deasupra mea.

De aceea, pentru vecii vecilor, aici mi-a rămas inima.

Aici mă voi întoarce iarăși când va hotărî Bunul Dumnezeu. Aici doresc să-mi odihnească trupul sub glie, până la a doua venire a Domnului Dumnezeu și Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Tot ce am doresc să rămână la această Sfântă Mănăstire, și nimeni nu are binecuvântarea să-și însușească ceva din cele închinate Domnului.

Biblioteca cu acest gând am adunat-o; să rămână modest dar generațiilor

[22] Ibidem, p. 216-217.

viitoare pe care nespus de mult le cinstesc și mă rog fierbinte să aibă viaţă liniștită, fericită, împăcată cu Dumnezeu și plină de dragoste și înţelepciune.

Bucuria mea este Rohia, Mândria mea este Rohia, Mângâierea mea este Rohia, grija și dragoste mea este Rohia, Cinstea mea este Rohia, pentru tot ce are ea luminos și frumos. Pentru tot ce face ea pentru poporul nostru, pentru oameni în general, pentru fericirea și mântuirea lor, pentru lumea aceasta zbuciumată, chinuită, neliniștită.

Bucuria mea sunt bunii și blânzii mei fraţi, pe care i-am crescut și au rămas aici, să ducă mai departe făclia Evangheliei lui Iisus Hristos. Să ţină aici mereu candela aprinsă întru slava lui Dumnezeu, biserica deschisă pentru binele poporului, altarul împodobit cu Sfânta Liturghie așa cum am rânduit să se săvârșească în fiecare zi.

Cei douăzeci de monahi pe care i-am tuns în sfântul și îngerescul cin monahal sunt cel mai sfânt și mai scump câștig al meu. Poporul dreptcredincios, care m-a ascultat și s-a trezit la o viaţă nouă în Hristos, este nepreţuita mea comoară.

Sufletele alese ale oamenilor de seamă cu care m-am cunoscut aici rămân pentru mine făclii preţioase – și le-am dat titlul de „Prieteni ai Rohiei”.

Părintelui Stareţ Serafim Man, în mâna căruia am dat toiagul să ducă mai departe crucea conducerii acestei Sfinte Mănăstiri, rog pe Dumnezeu să-l lumineze, să-l întărească, să-l apere și ocrotească de orice rău, să-i binecuvânteze viaţa cu cinste și osteneală, să i-o îmbrace în slavă.

Fraţilor acestui sfânt așezământ și tuturor celor ce se vor osteni aici le doresc toate binecuvântările de care sunt învredniciţi marii ctitori și binefăcători ai Bisericii lui Hristos.

Nevoinţele vieţuitorilor, munca, jertfa, toată ascultarea, dacă este făcută din suflet, fără murmur, cu dragoste, îi fac vrednici în faţa lui Dumnezeu ca pe niște martiri ce în fiecare zi își varsă sângele pentru Iisus Hristos.

Sângele alb, care sunt sudorile ce curg de pe fruntea nevoitorilor, a lucrătorilor și tuturor ascultătorilor, este tot atât de preţios în faţa lui Dumnezeu ca și sângele roșu ce curge din rănile mucenicilor și a eroilor.

Cu toată puterea și deplinătatea darului arhieriei ce mi s-a dat, binecuvântez pe toţi iubitorii, ostenitorii, slujitorii și binefăcătorii acestei Sfintei Mănăstiri.

Rămân rugător neadormit în faţa lui Dumnezeu pentru sfânta mănăstirea aceasta, pentru satul acesta, pentru ţara noastră și pentru toată lumea. Cer îndurarea lui Dumnezeu peste viaţa tuturor, iertarea păcatelor și înmulţirea păcii, bucuriei și dragostei pe pământ” [23].

[23] Ibidem, p. 101-102.

Smerenia, bucuria, curajul, încrederea, rugăciunea, cultura și respectul față de oameni și instituții sunt virtuțile ce l-au caracterizat pe Arhiepiscopul Justinian și acestea sunt învățăturile pe care le-a dat tuturor și care se regăsesc în scrierile și învățăturile smeritului ierarh maramureșan.

Mănăstirea Rohia, care, în 1941, acum 80 de ani, i-a devenit nu a doua casă, ci prima și singura casă, așa cum mărturisea adesea, este locul unde la poarta mănăstirii își doarme somnul de veci așa cum și-a dorit și locul și l-a pregătit.

Justinian Maramureșanul a fost ca o stâncă tare de credință, neclintit în fața vicisitudinilor, mărturisitor al dreptei credințe, iubitor și promotor de cultură, ocrotitor față de cei din nevoi, ospitalier și cu milă față de popor. Arhiepiscopul Justinian a devenit piatră de hotar prin tot ceea ce a făcut, a gândit și a zidit.

Bibliografie

Arhiva Mănăstirii Rohia, Dosarul nr. 50, vol. II / 1958, fila 5.
Arhiva Mănăstirii Rohia, Dosarul nr. 53, vol. III / 1959, fila 174.
Arhiva Mănăstirii „Sfânta Ana" Rohia, nr. 111 din 1958.
Arhiva Mănăstirii „Sfânta Ana" Rohia, nr. 116 din 1954.
Cartea de Aur a Mănăstirii „Sfânta Ana" din Rohia, vol. I și al II-lea.
CHIRA Justinian, *Jurnalul personal*, vol. VII, 1959.
IDEM, *Mănăstirea „Sfânta Ana" Rohia – monografie*, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureşului şi Sătmarului, Baia Mare, 2009.
MAN Serafim, Arhim., *Mănăstirea Rohia, Maramureş*, Editura Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului şi Clujului, Ediţia a II-a, 1989.

Arhiepiscopul Justinian Chira (1921-2016). Vocația începutului

Pr. Iustin TIRA
Vicar eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului şi Clujului

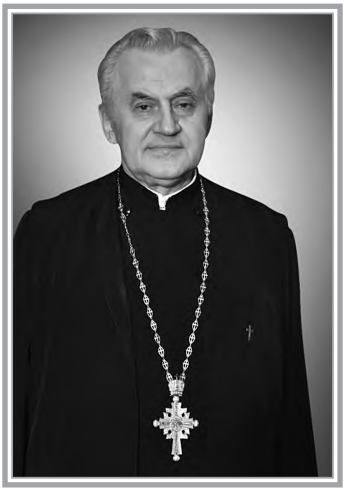

Deşi au trecut cinci ani de la plecarea la cer a părintelui arhiepiscop Justinian, chipul şi lucrarea sa sunt cât se poate de vii în inima şi sufletul celor ce l-au cunoscut, în memoria istoriei şi în dâra de lumină pe care a lăsat-o în această parte de Transilvanie.

Cei 75 de ani de slujire a lui Dumnezeu şi a oamenilor, din cei 95 de ani de viaţă, continuă să rodească şi după aşezarea sa în Împărăţia Luminii. Rodeşte în cei pe care i-a slujit, dar şi prin cei pe care care i-a format pentru slujire: arhierei, preoţi, monahi, creştini de rând. Şi nu sunt puţini. Între aceştia mă număr şi eu.

Citind cu atenţie cartea vieţii sale, constatăm că două au fost elementele care l-au însoţit de la început până la sfârşit: Sfânta Liturghie şi Duminica. În zi de duminică, în vremea Sfintei Liturghii a văzut lumina zilei, în familia lui Ilie şi Maria Chira, din Plopişul Maramureşului, pe data de 28 mai 1921, şi tot în zi de duminică, în vremea Sfintei Liturghii, pe data de 30 octombrie 2016, a plecat din lumea acesta. Eu sunt convins că acesta a fost semnul concret al iubirii Părintelui Ceresc pentru cel ce toate duminicile din cei 95 de ani de viaţă le-a petrecut fie participând, fie săvârşind Sfânta Liturghie. În acest medalion de evocare a arhiepiscopului Justinian am inserat subtitlul

„vocaţia începutului", pentru că, privind mai insistent înlăuntrul vieţii şi activităţii sale pentru Biserică şi Neam, constatăm că în toate etapele vieţii a fost ales de Dumnezeu să-şi înceapă lucrarea încredinţată pornind de la temelie, asumându-şi responsabilităţi dintre cele mai dificile, pentru care nu părea a fi pregătit. Şi totuşi s-a dovedit a fi în stare să le lucreze cu folos pe toate, pentru că era ales de Dumnezeu şi nu de oameni, sau, mai bine spus, de Dumnezeu prin oameni, pentru slujirea lui Dumnezeu şi a oamenilor.

Stăreția de la Rohia, până în anul 1959

În ianuarie 1944, la vârsta de 23 de ani, i s-a încredinţat stăreţia Rohiei. Cu doar 3 ani de mănăstire, lipsit de colaborarea unor monahi cu experienţă călugărească, cu resurse materiale mai mult decât modeste şi pe fondul sărăciei generale cauzate de Războiul Mondial, al traumelor Diktatului de la Viena şi al morţii subite a tânărului stareţ, a reuşit performanţa de a menţine aşezarea monahală a Rohiei pe făgaşul rânduit de vrednicii săi înaintaşi: *protosincelul Gherontie Guţu* şi *ieromonahul Nifon Matei*.

Această stare rezultă din actul Episcopiei Clujului nr. 62 din 8 ianuarie 1946, semnat de către Episcopul Nicolae Colan. Se spune în act: *„Luăm cu bucurie la cunoştinţă de raportul nr. 59 / 1945 ce ni se face în legătură cu munca desfăşurată în cursul unui an la acea mănăstire. Inserarea amănunţită a întregii activităţi e dovada cea mai bună că stăreţia de astăzi păstrează în mănăstire duhul pe care înaintaşii: Moş Gherontie şi stareţul Nifon, au înţeles să-l dezvolte în măsura cea mai mare.*

Rămânând şi pe mai departe pe acelaşi făgaş, nu numai că veţi avea înţelegerea şi aprecierea Noastră, dar suntem convinşi că Bunul Dumnezeu nu va întârzia să-şi reverse binecuvântarea Lui peste toţi vieţuitorii Sfintei Mănăstiri, pentru a se forma acolo un focar de viaţă duhovnicească demnă de tradiţia mănăstirilor româneşti" [1].

Înţelegerea şi aprecierea vlădicului Nicolae Colan – episcopul academician –, faţă de tânărul stareţ Justinian a fost doar începutul unei frumoase şi trainice prietenii duhovniceşti care i-a apropiat pe cei doi şi care nu s-a stins niciodată.

[1] **Justinian Chira**, *Mănăstirea „Sfânta Ana" – Rohia. Monografie*, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului, Baia Mare, 2009, p. 140-141.

Obștea Mănăstirii „Sfânta Ana" – Rohia – *30 noiembrie 1959*

Deşi condiţiile de atunci ale Rohiei erau dintre cele mai modeste şi chiar sărăcăcioase (case mici, fără electricitate sau apă curentă), iar accesul din sat era posibil doar cu căruţa sau pe jos, episcopul Nicolae adeseori părăsea reşedinţa somptuoasă şi confortabilă din Cluj şi se retrăgea în liniştea şi pacea dătătoare de viaţă a modestei mănăstiri din pitoreasca Ţară a Lăpuşului. Rohia, stareţul, vieţuitorii şi credincioşii numeroşi care o cercetau i s-au aşezat la inimă înţeleptului episcop Nicolae.

În ceea ce priveşte *„focarul de viaţă duhovnicească, demnă de tradiţia mănăstirilor româneşti"*, aceasta avea să iasă la lumină mult mai devreme decât se aştepta ierarhul clujean şi mult mai strălucitor decât s-ar fi crezut.

Primirea şi formarea tinerilor doritori de viaţă monahală a fost principala preocupare a părintelui Justinian. Într-un timp relativ scurt, s-a reuşit crearea unei adevărate şcoli în care, pe lângă formarea duhovnicească, s-a insistat şi pe cea teologică şi de cultură generală, acţiune realizată după o programă elaborată de Cancelaria Sfântului Sinod pentru şcolile monahale şi cu sprijinul dascălilor de teologie de la Institutul Teologic din Cluj, care au răspuns solicitării stareţului de a preda disciplinele teologice tinerilor vieţuitori. Aşa se face că mănăstirea de la Rohia a devenit *„o adevărată şcoală*

pentru creşterea călugărilor", cum aprecia părintele Florea Mureşanu, protopopul Clujului[2].

În acea perioadă s-a instituit rânduiala, care se păstrează până astăzi, potrivit căreia tunderea şi depunerea voturilor monahale să se facă la Vecernia sărbătorii „Sfântului Prooroc Ilie Tesviteanul".

„Focarul de viaţă duhovnicească", de care pomenea luminatul vlădică Nicolae Colan, încălzea şi lumina nu numai vieţuitorii aşezământului, care erau tot mai numeroşi, ci şi mulţimile pelerinilor care-şi îndreptau paşii spre mănăstirea de la Rohia.

Această constatare avea să o facă şi episcopul Teofil Hernieanu, la scurtă vreme după instalarea sa în fruntea eparhiei Clujului. Aşa reiese din actul Consiliului Eparhial nr. 6845/1958, trimis stăreţiei mănăstirii, în care se spune: *„Preasfinţitul Episcop Teofil a luat act cu bucurie, din rapoartele şi informaţiile primite, despre felul cum aţi organizat viaţa duhovnicească, împletită cu munca gospodărească, aşa încât pe amândouă terenurile s-au obţinut rezultate folositoare şi plăcute lui Dumnezeu.*

Din încredinţarea Preasfinţitului Episcop, vă rugăm să schiţaţi la modul cel mai amănunţit programul zilnic pe care l-aţi aplicat.

Avem nevoie de acest program, sincer şi amănunţit, pentru a-l recomanda şi altor sfinte mănăstiri de călugări pentru o mai bună organizare a programului de viaţă cu muncă şi rugăciune, specific sfintelor mănăstiri ale Bisericii Ortodoxe" [3].

Am insistat ceva mai mult asupra acestei perioade din stăreţia părintelui Justinian Chira, pentru că ea a însemnat reînvierea mănăstirii după momentul septembrie 1940, când aproape întrega obşte a părăsit mănăstirea, urmată de moarte stareţului Nifon.

Stăreția de la Rohia, după anul 1959

Parcursul ascedent, atât din punct de vedere duhovnicesc, misionar, al numărului tot mai mare de vieţuitori (în marea lor majoritate tineri), cât şi sub aspect gospodăresc, care s-a dezvoltat vreme de 15 ani, avea să fie brutal

[2] *Întâia carte de învăţătură pentru tineretul român de lege răsăriteană şi pentru tot românul iubitor de Hristos*, Cluj, 1943, p. 149.

[3] **Justinian Chira**, *Mănăstirea „Sfânta Ana" – Rohia. Monografie*, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureşului şi Sătmarului, Baia Mare, 2009, p. 165.

curmat prin Decretul 410 din anul 1959, când autorităţile comuniste, în fapt, au desfiinţat Mănăstirea „Sfânta Ana" de la Rohia. De altfel, la nivelul întregii ţări, anul 1959 a fost momentul în care autorităţile comuniste româneşti au declanşat o nouă şi cruntă prigoană împotriva Bisericii Ortodoxe Române.

Ultimii 16 vieţuitori, din cei 23 câţi erau la începutul anului 1959, au părăsit mănăstirea în ziua de 30 noiembrie 1959. Stareţul mănăstirii, protosincelul Justinian, deşi avea ordin de la autoritatea de stat de a părăsi aşezământul, a fost singurul care a rămas pe loc. A rămas fără niciun ajutor. N-a avut nici cu cine săvârşi Sfânta Liturghie.

Toate cele petrecute în cursul anului 1959 păreau a conduce la senzaţia de sfârşit al Mănăstirii „Sfânta Ana" de la Rohia, după doar 33 de ani de istorie şi de consistentă lucrare duhovnicească în ortodoxia din nordul Ardealului.

Astfel s-a încheiat o perioadă prosperă din viaţa Mănăstirii „Sfânta Ana" – Rohia sub stăreţia părintelui Justinian Chira.

Dar ceea ce părea sfârşitul, vizat de către autorităţile comuniste, adică desfiinţarea mănăstirii, pentru că nu mai avea niciun vieţuitor, s-a dovedit a fi doar încheierea unei etape şi începutul alteia. Planurile lui Dumnezeu pentru casa Maicii Domnului de la Rohia erau altele decât cele ale oamenilor. Din acest plan făcea parte şi protosincelul Justinian, stareţul care a refuzat să părăsească mănăstirea.

Aşa avea să înceapă cea de-a doua etapă a stăreţiei părintelui Justinian şi un nou capitol în istoria aşezământului, care avea să dureze 14 ani, adică până în septembrie 1973. Spre sfârşitul anului 1959, cu aprobarea episcopului *Teofil Herineanu*, au fost reprimţi în mănăstire ierodiaconul *Teodor Bude* şi monahul *Veniamin Micle* pe care i-a hirotonit ca ieromonahi şi i-a rânduit ca slujitori ai Rohiei. Ceva mai târziu avea să fie reprimit monahul *Antonie Perţa* (hirotonit şi el pe seama mănăstirii), ieromonahul *Serafim Man*, iar mai apoi ieromonahul *Paisie Cosma*. Observăm cum, cu paşi mici, nucleul de slujitori a început să se refacă cu o parte dintre cei alungaţi din mănăstire prin Decretul 410 din anul 1959.

Cea de-a doua etapă a stăreţiei părintelui Justinian, deşi pornită din nou de la zero, avea să se dovedească chiar mai bogată, în roade duhovniceşti şi administrative, decât cea dintâi. Obştea mănăstirii ani buni s-a redus doar la 3-4 vieţuitori. Dar prin predicile stareţului, prin rânduiala liturgică, prin disponibilitatea de a-i primi şi asculta cu dragoste pe cei ce urcau dealul spre casa Maicii Domnului, a reuşit să creeze un adevărat fenomen, care a depăşit graniţele ţinutului, transformând numele în renume. Între zecile de mii de pelerini,

care cercetau an de an mănăstirea, a început să fie tot mai mare numărul intelectualilor, al oamenilor de cultură şi artă, al dascălilor de teologie.

Dezvoltarea în plan duhovnicesc, pastoral-misionar şi cultural, a adus după sine şi pe cea administrativ-gospodărească (utilităţi, construcţii noi, cale de acces, toate absolut necesare), care, împreună, au format întregul pe care s-a continuat şi s-a desăvârşit în ceea ce este astăzi Rohia, Marea Lavră a nordului Transilvaniei.

Această a doua etapă a stăreţiei părintelui Justinian Chira avea să fie continuată, dezvoltată şi amplificată, după septembrie 1973, de către vrednicii săi ucenici şi urmaşi: *arhimandritul Serafim Man, arhimandritul Iustin Hodea şi arhimandritul Macarie Motogna*, stareţul de acum.

Episcopatul de la Cluj

Renumele Rohiei, de care pomeneam mai sus, era consecinţa firească a notorietăţii stareţului ei, arhimandritul Justinian Chira. Performanţele realizate în condiţii de ostilitate, mai mult sau mai puţin vizibilă, din partea autorităţilor vremii, nu puteau trece neobservate de către autoritatea bisericească, iar atunci când s-a pus problema unui episcop vicar pentru eparhia Vadului, Feleacului şi Clujului, gândul episcopului Teofil Herineanu şi al Patriarhului Justinian s-a îndreptat înspre stareţul Rohiei.

La recomandarea Întâistătătorului Clujului, asumată şi de Patriarhul Justinian, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în şedinţa din 11 iunie 1973, l-a ales în demnitatea de episcop vicar. Solemnitatea hirotonirii şi instalării a avut loc în Catedrala arhiepiscopală din Cluj-Napoca, pe data de 9 septembrie 1973. În cadrul aceloraşi solemnităţi s-a proclamat şi ridicarea *„episcopiei”* la rang de *„arhiepiscopie”,* iar pe episcopul Teofil la cel de arhiepiscop.

Cu acel prilej, arhiepiscopul Teofil, în cuvântarea festivă, între altele, a spus următoarele: *„Festivităţile de astăzi au şi o altă semnificaţie însemnată penru istoria eparhiei noastre. Este pentru întâia dată, de când s-a târnosit această măreaţă Catedrală, că sub cupola ei se hirotoneşte un arhiereu şi se instalează în demnitatea de Episcop-vicar... Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, ţinând seama de recomandarea noastră, a ridicat la treapta ierarhică de Episcop-vicar pe Preacuviosul Arhimandrit Justinian Chira, care, după hirotonire şi instalare, va purta titlul de «Maramureşeanul»... Preasfinţite întru Hristos Frate Episcop Justinian, în alegerea şi hirotonirea Preasfinţiei Tale, ţi-o mărturisesc cu*

toată sinceritatea, eu văd degetul milostiv al lui Dumnezeu. Truda duhovnicească de îmbunătăţire personală şi râvna de a cultiva evlavia şi moralitatea credincioşilor ce alergau la mănăstire, truda desfăşurată pe întinderea a treizeci de ani de când aţi primit sarcina de stareţ al mănăstirii Rohia, cerească Pronie o răsplăteşte astăzi cu cinstirea cu care Biserica străbună vă încununează. Sunt convins că nu veţi considera această aleasă atenţie ca un sfârşit al ostenelilor încordate de până acum, ci, dimpotrivă, ca un început de noi alergări şi opintiri înspre mai bine, mai mult şi mai sus în ogorul Domnului şi în slujirea omului. Asigurându-vă de toată dragostea şi preţuirea mea, vă fac urarea creştinească: cu Dumnezeu înainte – întru mulţi ani!" [4].

După sărbătoarea şi solemnitatea hirotonirii şi a instalării, începutul episcopatului la Cluj n-a fost deloc facil, pentru că administraţia Centrului Eparhial de la acea vreme nu era pregătită să primească şi să ofere condiţii decente pentru un episcop. Nu era pregătită şi, cel puţin în primul an, nu părea a da semne concrete că ar fi preocupată să-şi îndeplinească această obligaţie. Aşa se face că noul episcop vicar a fost obligat să o ia din nou de la zero, cum o făcuse în două rânduri ca stareţ al Rohiei. Acele experienţe şi înţelepciunea vârstei l-au ajutat să depăşească acea perioadă şi să le aşeze pe toate în bună rânduială. De mare ajutor, în acei ani de început, i-a fost părintele *arhidiacon Simion Felecan*, slujitorul Catedralei şi administratorul imobilelor Centrului Eparhial, care s-a implicat foarte mult şi în rezolvarea problemelor locative.

În cei 17 ani de episcopat la Cluj, *„alergările şi opintirile"* n-au încetat niciodată. Programul misionar-pastoral pe care şi l-a propus de la început însemna: cercetarea parohiilor (mai ales pe cele din zone izolate în care nu călcase arhiereu niciodată), Liturghie în fiecare duminică şi sărbătoare într-una din parohiile celor trei judeţe ale eparhiei (Cluj, Bistriţa-Năsăud şi Maramureş), întâlniri şi convorbiri cu preoţii, pe care fie îi cerceta la parohii, fie îi primea la biroul din reşedinţa eparhială. În scurt timp s-a creat un adevărat fenomen, în care credincioşii se interesau din vreme unde avea să liturghisească vlădicul Justinian în duminica sau sărbătoarea următoare. Cuvântul său de învăţătură era dorit şi ascultat cu nesaţ, iar uneori sfinţit cu boabe de lacrimă.

Vreme de 15 ani l-am însoţit, ca diacon, în tot cuprinsul eparhiei şi am fost martorul direct al bucuriei şi emoţiilor cu care era aşteptat şi întâmpinat precum şi al cuminţeniei cu care îi era ascultat şi sorbit cuvântul de învăţătură.

[4] **I. Zăgrean**, „Festivităţile bisericeşti de la Cluj", în Revista Mitropolia Ardealului, anul XVIII, nr. 9-10, septembrie-octombrie 1973, p. 922-923.

Cluj-Napoca, 9 septembrie 1973, procesiunea înspre Catedrală

Pe unde trecea episcopul Justinian rămâneau mii de biserici în sufletul şi inima mulţimilor imense care-l ascultau cu sfinţenie.

Am mai spus-o şi altădată, dar o repet şi acum, că pregătirea vlădicului Justinian pentru Sfânta Liturghie duminicală începea cu ajun şi rugăciune de vineri seara (şi nu de sâmbătă seara cum începe pentru orice cleric), iar la masa de după Sfânta Liturghie, în afară de cele câteva pahare de apă, de celelalte doar se făcea că se atinge. Cu toată această jertfă, avea o forţă şi o vitalitate mult peste noi cei ce aveam doar jumătate din vârsta dânsului. O astfel de slujire liturgică a rodit însutit şi înmiit în sufletul şi inima preoţilor şi credincioşilor eparhiei.

O altă componentă a episcopatului de la Cluj a fost implicarea sa în activitatea didactică şi duhovnicească a Seminarului Teologic. Aproape săptămânal, era prezent, fie în sălile de curs, fie în Capelă, la rugăciune sau la Sfânta Liturghie. Era preocupat ca tinerii elevi seminarişti, care se pregătesc pentru teologie, iar apoi pentru preoţie, să aibă parte de o educaţie didactică şi moral-religioasă care să le fi e de folos în misiunea pe care şi-au ales-o.

Spre a ilustra cât de benefică şi ziditoare era prezenţa şi discuţiile cu tinerii seminarişti, redau mai jos un fragment din ceea ce a scris un fost elev din acei ani, astăzi părintele Silviu Neguţiu: *„Mi-l amintesc aievea în toate*

etapele vârstelor în care l-am întâlnit. Întâi, după cum am pomenit, ca Episcop-vicar, eu fiind încă un copil seminarist, când venea – destul de des – în sala de meditaţii şi ne îmbărbăta, îndemnându-ne să învăţăm cât mai bine. În acelaşi timp ne şi motiva să învăţăm din convingere, subliniind că atunci când vom îmbrăca haina harului Duhului Sfânt, prin hirotonie, vom fi oamenii lui Dumnezeu, subliinind că această stare se poate impune în faţa oamenilor numai printr-o competenţă moral-intelectuală; ne mângâia temperându-ne dorul de casă şi de părinţi, luându-le locul acestora prin afectivitatea pe care mereu ne-o arăta; ne învăţa prin propria-i pildă de slujire, ce-nsemnează rugăciunea, care sunt rezultatele exerciţiului înfrânării şi cum să ne păstrăm puritatea şi frumuseţea tinereţii; ne îndemna să fim preocupaţi de ideile majore ale vieţii... ne sublinia că despre Dumnezeu nu se poate vorbi decât din adâncul sufletului, prin credinţă şi într-un mod cu totul personal... precizând că Evangheliile nu sunt istorie, ci sunt viaţă. Viaţa în Hristos. În apropierea bacalaureatului, ştiind că o parte dintre colegi se vor preoţi, ne cerea să întârziem în cuvântul lui Dumnezeu, ca şi Maria Magdalena lângă mormântul gol, ca să-L descoperim pe Iisus cel Înviat, lucrător în viaţa noastră; să-L desluşim că El este Dumnezeu prin ceea ce face pentru noi, cu noi şi în noi, scăpându-ne de neputinţe, în faţa ispitelor" [5].

Cluj-Napoca, 9 septembrie 1973, la ieșirea din Catedrală după hirotonirea întru arhiereu

[5] **Pr. Dr. Silviu Neguțiu**, „Evocare, Înaltpreasfinţitul Justinian Chira, Arhiepiscopul Maramureşului şi Sătmarului", în Graiul Bisericii Noastre, anul XXVII, Editura Episcopiei Ortodoxe a Maramureşului şi Sătmarului, noiembrie 2016, p. 42.

Anii de slujire arhierească în eparhia Clujului au fost extrem de benefici pentru toţi preoţii şi credincioşii arhiepiscopiei. În foarte scurt timp, s-au ataşat de vlădicul Justinian pentru că îl receptau ca pe unul care le simte sufletul şi nevoile lui. Sufletul, ca şi uşa casei dânsului, era mereu larg deschis pentru toţi. De aceea, plecarea la Baia Mare a lăsat un mare gol, care a dăinuit multă vreme.

„Dorul de Justinian" ani buni a fost viu în sufletul clerului şi credincioşilor Arhiepiscopiei Clujului. Aşa se face că, după plecarea la Domnul a venerabilului arhiepiscop Teofil, a fost asaltat de insistente propuneri şi rugăminţi de-a accepta să se întoarcă în Clujul care-l dorea. A refuzat ferm: *„Nu-mi pot părăsi obştea pe care Dumnezeu mi-a încredinţat-o!".* N-a părăsit-o, dar a recomandat Patriarhului Teoctist şi Sfântului Sinod persoana pe care o considera cea mai potrivită pentru Cluj. Istoria şi viaţa i-a dat dreptate şi de această dată.

Episcopatul de la Baia Mare

Îndată după evenimentele din decembrie 1989, protopopii şi preoţii din Maramureş au început demersurile legale pentru reînfiinţarea eparhiei, desfiinţată de către autorităţile comuniste în anul 1948. La nici două luni de la căderea comunismului, pe data de 12 februarie 1990, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a aprobat reînfiinţarea eparhiei. Când a fost vorba de ierarhul care să reînvie şi să reorganizeze eparhia, toată preoţimea şi întreg Sfântul Sinod aveau în gând un singur nume: *Episcopul Justinian Chira Maramureşeanul*. Alegerea a avut loc pe data de 26 septembrie 1990, iar instalarea s-a făcut în ziua de 11 noiembrie, acelaşi an.

Pentru vlădicul Justinian începea o nouă etapă din lucrarea sa pentru Biserică şi Neam. Se afla la un nou început, care pornea tot de la zero. Sigur că exista partea esenţială a unei eparhii: credincioşi foarte ataşaţi de Biserică şi preoţi devotaţi slujirii. Acestea s-au dovedit a fi forţa care avea să le construiască pe toate celelalte necesare unei eparhii. Lipsurilor materiale li s-au adăugat, pe de o parte, ostilitatea violentă a greco-catolicilor (manifestată încă din ziua instalării sale), iar, pe de altă parte, *„apatia"* (ca să nu o numim adversitate) pe care autorităţile de stat din acea vreme, din aria noii eparhii, au arătat-o faţă de existenţa unei episcopii ortodoxe în această zonă şi faţă de episcopul Justinian. Toate acestea erau identice cu cele pe care Nicolae Ivan,

Instalarea ca episcop al Maramureşului şi Sătmarului – *11 noiembrie 1990*

ctitorul reînviatei eparhii a Vadului, Feleacului şi Clujului, le-a găsit în anul 1921, când a venit ca episcop la Cluj. Chiar şi vârsta era apropiată: vlădicul Nicolae avea 66 de ani, iar vlădicul Justinian avea 69 de ani. Şi unul şi celălalt şi-au asumat responsabilitatea şi povara de a rectitori eparhii înghiţite de vitregiile istoriei. Ceea ce au reuşit se vede până astăzi, două eparhii puterice, înfloritoare, care-şi împlinesc cu prisosinţă misiunea lor: slujrea lui Dumnezeu şi a oamenilor.

Lucrarea pastoral-misionară, culturală, administrativ-economică şi social-filantropică, realizată de episcopul, iar apoi arhiepiscopul Justinian Chira, în eparhia Maramureşului şi Sătmarului, este astăzi binecunoscută şi nu o vom reitera aici în amănunt. Pentru cei ce doresc să o vadă sau să o cunoască mai îndeaproape, este suficient să viziteze cele două judeţe: Maramureş şi Satu Mare.

Pe lângă Reşedinţa eparhială, pe care a primit-o după lungi şi stăruitoare rugăminţi şi care era într-o stare avansată de degradare, nedorită de nimeni, şi pe care a adus-o la starea de decenţă şi funcţionalitate, necesare unui sediu episcopal, inclusiv capelă, în eparhie: s-au construit peste 130 de biserici noi, s-au înfiinţat noi parohii, a crescut spectaculos numărul preoţilor (de la 325 la 580), numărul aşezămintelor monahale (de la 4 la 40), s-au înfiinţat două şcoli teologice liceale (la Baia Mare şi Satu Mare) şi o secţie de Teologie în cadrul Facultăţii de Litere a Universităţii de Nord din Baia Mare, publicaţii universitare, revistă eparhială *(Graiul Bisericii Noastre)*.

Toate acestea au fost posibile pentru că – aşa cum inspirat l-a portretizat Preasfinţitul Episcop Iustin – *„Înaltpreasfinţitul Justinian, ca fiu al Maramureşului şi Părinte al Rohiei, s-a arătat un voievod înţelept, luminat, echilibrat, răbdător şi iertător, dar şi jertfelnic, arhiereu al lui Hristos, slujitor al tuturor, după chipul Păstorului cel Bun”* [6].

Sigur că cele de mai sus au fost posibile şi datorită selecţiei pe care a făcut-o în toamna anului 1990 pentru Permanenţa Consiliului Eparhial: *preotul Ciprian Suărăşan* – vicar administrativ, *preotul Vasile Augustin* – consilier bisericesc, *preotul Gheorghe Bălan* – consilier economic, *preotul Marius Lazăr* – consilier cultural şi *preotul Ioan Pop* – secretar eparhial. Acestora li s-au adăugat stareţul mănăstirii Rohia – *protosincelul Iustin Hodea* şi protopopii eparhiei. Toţi şi-au adus o contribuţie importantă la ctitorirea şi la bunul mers al eparhiei. Apoi, după doar câţiva ani, mai precis în aprilie 1994, echipa avea să fie completată cu alegerea, hirotonirea şi instalarea ca arhiereu vicar a *Preasfinţitului Iustin Hodea Sigheteanul*. Ce anume a însemnat pentru eparhie şi pentru Întâistătătorul ei această alegere, înţelegem nu numai din cele care se văd cu ochiul liber, ci şi din cele pe care le scrie, în Jurnalul său, venerabilul arhiepiscop Justinian, în data de 9 iulie 2016, cu doar 4 luni înainte de a pleca la cer: *„Mă simt dator faţă de arhiereul Iustin, care a fost cel mai credincios şi mai mare binefăcător al meu, acum, la bătrâneţe. Dorinţa mea cea mai mare este ca el, părintele Iustin – arhiereul, să fie următorul după mine, pentru că are multe şi mari merite şi vrednicii”* [7].

Vredniciile Episcopului Iustin au ieşit la lumină şi prin preocuparea pe care a arătat-o şi o arată pentru memoria Arhiepiscopului Justinian. Cu purtarea sa de grijă s-au concretizat următoarele acţiuni:

- Fundaţia „Justinian Arhiepiscopul”;
- Departamentul de Teologie din cadrul Facultăţii de Litere din Baia Mare se numeşte *„Justinian Arhiepiscopul”*;
- Biblioteca Mănăstirii „Sfânta Ana” de la Rohia a devenit *„Biblioteca Justinian Arhiepiscopul”*;
- Sala bizantină din Catedrala Episcopală „Sfânta Treime” din Baia Mare se numeşte *„Sala bizantină Justinian Arhiepiscopul”*;

---

[6] **Dr. Iustin Sigheteanul**, ,,Episcopia Ortodoxă Română a Maramureşului şi Sătmarului, o ctitorie pentru dăinuire” în *Gazeta de Maramureş, religie şi spiritualitate ortodoxă*, nr. 148 din noiembrie 2015, p. 8.

[7] *Gazeta de Maramureş, Religie şi Spiritualitate Ortodoxă*, nr. 53, din decembrie 2016, p. 12.

- Salonul oficial al Centrului Eparhial din Baia Mare poartă numele *„Salonul Justinian Arhiepiscopul”*;

- Şcoala din Plopiş, judeţul Maramureş, se numeşte *„Şcoala Generală Arhiepiscopul Justinian Chira”*.

Apoi, tot la iniţiativa şi cu purtarea de grijă a vlădicului Iustin, s-au instituit două distincţii eparhiale:

- *„Ordinul Justinian Arhiepiscopul”*, pentru clerici şi mireni;

- Medalia *„Justinian Arhiepiscopul”*.

Cu binecuvântarea Preasfinţitului Iustin şi prin implicarea directă a preşedintelui executiv al *Fundaţiei „Justinian Arhiepiscopul”*, preotul Mihai Tira, ucenicul smerit şi credincios al bunului arhiepiscop, casa părintească, în care a venit pe lume pruncul Ioan Chira, a fost identificată, răscumpărată, reconstruită în imediata vecinătate a grădinii părinteşti şi a noii biserici parohiale şi amenajată ca şi *Casa memorială „Arhiepiscopul Justinian Chira”*. Inaugurarea ei s-a făcut pe data de 29 mai 2021.

Cele două etape ale stăreţiei de la Rohia (vreme de 29 de ani) ca şi cele două ale arhieriei părintelui nostru Justinian, care s-au întins pe parcursul a 43 de ani, au rodit atât de bogat pentru că ele au fost săvârşite de către un *„ostenitor cu suflet de părinte şi curaj de voievod”*, cum inspirat l-a caracterizat Preafericitul Părinte Patriarh Daniel.

Ele vor dăinui şi vor rodi peste veacuri.

Bibliografie

CHIRA Justinian, *Mănăstirea „Sfânta Ana” – Rohia. Monografie*, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureşului şi Sătmarului, Baia Mare, 2009.

Gazeta de Maramureş, Religie şi Spiritualitate Ortodoxă, nr. 53, din decembrie 2016.

IUSTIN SIGHETEANUL, Arhiereu-Vicar Dr., „Episcopia Ortodoxă Română a Maramureşului şi Sătmarului, o ctitorie pentru dăinuire” în Gazeta de Maramureş, religie şi spiritualitate ortodoxă, nr. 148 din noiembrie 2015.

Întâia carte de învăţătură pentru tineretul român de lege răsăriteană şi pentru tot românul iubitor de Hristos, Cluj, 1943, p. 149.

NEGUȚIU Silviu, Pr. Dr., „Evocare, Înaltpreasfnțitul Justinian Chira, Arhiepiscopul Maramureşului şi Sătmarului”, în *Graiul Bisericii Noastre*, anul XXVII, Editura Episcopiei Ortodoxe a Maramureşului şi Sătmarului, noiembrie 2016.

ZĂGREAN I., „Festivităţile bisericeşti de la Cluj”, în Revista Mitropolia Ardealului, anul XVIII, nr. 9-10, septembrie-octombrie 1973.

Un om al lui Dumnezeu a vieţuit printre noi

Pr. Mihai TIRA
Preot slujitor al Parohiei „Sfântul Nicolae" din municipiul Baia Mare, Preşedinte executiv al Fundaţiei „Arhiepiscopul Justinian"

Satul nostru, Plopiş, se spune că îşi are denumirea de la mulţimea plopilor înalţi care se răsfirau printre dealurile şi de-a lungul văilor unde, în urmă cu câteva sute de ani, câţiva moţi cu numele de „Chira", veniţi din munţii Apuseni, s-au aşezat aici întemeind o comunitate, pentru a practica mineritul la poalele muntelui Gutâi. Plopul este un arbore înalt şi falnic, iar oamenii din Plopiş, deşi uneori mărunţi la trup, întotdeauna au fost oameni cu suflet mare şi au căutat mereu spre cele înalte ale cerului.

Probabil că şi natura are o oarecare legătură cu ziua de 28 Mai 1921, o zi de Duminică, când preoţii intrau la Sfânta Liturghie şi se auzeau clopotele la toate bisericile din împrejurimi. Probabil că o fi fost acea „oră astrală" momentul acesta în care din familia Chira Ilie a lui Trofim se năştea feciorul Ioan, pe care moaşa Veronica, ridicându-l în braţe şi ţinându-l de un picioruş, l-a dat mamei sale Maria, oarecum profeţindu-i că acesta *„va ajunge om mare"*.

„Să fii mare nu-i mirare / Să fii Om e lucru mare", spun unele versuri populare şi, desigur, într-un alt context şi sub o altă formă, probabil astfel de gânduri o frământau de multe ori pe Maria Chira, ţinându-şi pruncul în braţe, jucându-se la gura sobei cu picioruşele lui mici şi punându-şi întrebarea: *„oare când vei mai ajunge şi tu om mare?"*. Acestea sunt printre primele şi cele mai

sfinte amintiri ale Arhiepiscopului şi Părintelui nostru Justinian pe care le avea de la mama sa şi pe care ni le-a povestit şi nouă de atâtea ori cu lacrimi în ochi. În profunda sa modestie ce-l caracteriza ne spunea mereu: *„am primit de la Dumnezeu multe, înalte şi mari responsabilităţi, dar «Om mare», în adevăratul şi cel mai profund înţeles creştinesc al cuvântului, încă nu mă simt nici acum după 95 de ani de viaţă”*.

S-a născut în timpul Sfintei Liturghii, ca un semn că întreaga lui viaţă va fi o adevărată jertfă liturgică adusă pe altarul lui Dumnezeu şi în slujba oamenilor. Din frageda lui copilărie – îmi povesteşte şi astăzi bunica mea Anastasia Puţ (n. 1923) – tânărul Ioan Chira, îngrijind pe câmp de animalele familiei, niciodată nu avea chef de joacă cu ceilalţi copii. Nu pentru că ar fi fost o fire închisă sau morocănoasă, ci pentru că era prea preocupat de studiu şi prea cufundat în lectură. Niciodată nu-i lipsea din traistă o carte sau o revistă, iar din această cauză uita de multe ori să mănânce.

Aşa a copilărit şi aşa a crescut, cu un dor nepotolit după o altă lume decât cea obişnuită. Nici nu se putea altfel, pentru că el însuşi nu a fost un om obişnuit şi nu s-a putut obişnui niciodată cu cele vremelnice ale tinereţii. De copil era un mare iubitor al muzicii, dar niciodată nu a agreat dansul, deşi hora din sat se organiza aproape întotdeauna în vecinătatea casei părinteşti, la Pavel ceteraşul. Sufletul său tânăr era atras de o altă formă de bucurie. Era bucuria lecturii şi a rugăciunii neîncetate, uneori până târziu după miezul nopţii, fapt pentru care în casa lui Ilie a lui Trofim ardea lampa chiar şi la ora 3 dimineaţa, iar motivul îl cunoştea tot satul: *„pruncul citeşte”*. Legat de aceasta, după alegerea sa ca Episcop-vicar la Cluj, în 1973, însoţit fiind de mitropolitul Teoctist, a făcut o vizită în satul natal, la biserica monumentală de lemn a moşilor şi strămoşilor săi. În faţa bisericii, mitropolitul Teoctist s-a adresat poporului zicând: *„Bucuraţi-vă că, iată, din satul dumneavoastră s-a născut un episcop!”*. Atunci, dintre săteni a ieşit în faţă un bătrân şi a spus: *„Înaltpreasfinţite, noi am ştiut dintotdeauna că feciorul lui Ilie Chira va ajunge om mare, pentru că întotdeauna la ei în casă ardea lampa până noaptea târziu şi noi ştiam că pruncul citeşte”*.

Nu doar setea nepotolită de lectură, cât mai ales dorul înflăcărat după lumea lui Dumnezeu, care clocotea în sufletul lui curat de copil, l-au determinat pe tânărul Ioan Chira, la 20 de ani, în zorii zilei de 12 martie 1941, să iasă pe uşa casei părinteşti, lăsând cerul azuriu al Plopişului şi căutând cerul plin de lumină din muntele cel sfânt al mănăstirii Rohia, el care nu văzuse până atunci o mănăstire şi nici nu cunoştea drumul spre ea. Tatăl său, Ilie,

În faţa bisericii din satul natal Plopiş – 24 *februarie* 2006

plecase la cer în anul 1937, pe când tânărul Ioan avea doar 16 ani, însă nu înainte de a-şi strânge copilul la piept, binecuvântându-l cu amândouă mâinile ca un patriarh, poruncindu-i: *„să ai grijă de mama ta”* şi rugându-l apoi: *„citeşte-mi Paraclisul”*. Astfel, întins pe pământul din faţa casei, în braţele propriului copil şi sub rugăciunile ocrotitoare ale Maicii Domnului, Ilie Chira şi-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu.

Braţele părinteşti ale lui Dumnezeu le-a căutat apoi mereu tânărul Ioan când, în 12 martie 1941, ieşind pe uşa casei, înainte de răsăritul soarelui, mama sa l-a întrebat: *„unde mergi, dragul mamei?”*, iar el a răspuns: *„numai până afară”*. A ieşit afară din casă, din sat şi din mediul de viaţă obişnuit pe care i l-ar fi dorit mama, alături de ea şi alături de vreo fată din sat, dar tânărul Ioan, pe când se lumina de ziuă, ieşise din sat şi – aşa cum ne-a mărturisit de multe ori – *„m-am întors cu faţa către sat, m-am închinat de 3 ori şi am zis: eu în sat nu mă mai întorc niciodată”*. Şi aşa a fost. Din 12 martie 1941 nu s-a mai întors niciodată în sat tânărul Ioan Chira. S-a întors în sat, după 8 ani de viaţă mănăstirească, în anul 1949, Stareţul Justinian al Rohiei, pentru a-şi petrece la ceruri pe mama Maria. Au fost 8 ani pe care tânărul Ioan, devenit stareţul Justinian, i-a petrecut în rugăciune neîncetată pentru mamă şi pentru tată, pentru surori şi rudenii, pentru sătenii care veneau şi la Rohia să-i ceară sfatul aşa cum, încă înainte de a pleca la mănăstire, pe când era tânăr fecior, veneau la casa lui părintească să-i ceară sfatul, ca unui om mare şi înţelept. De aceea, l-au căutat şi acolo în noua lui casă de la mănăstirea Rohia.

La Rohia l-au cercetat sătenii, orăşenii, oameni simpli şi oameni de cultură, teologi, poeţi şi filosofi, din ţară şi din străinătate. Toţi cei care l-au întâlnit odată pe tânărul stareţ Justinian, cel cu ochii plini de lumina lui Dumnezeu, au avut foarte multe de învăţat. Unii au fost marcaţi pentru totdeauna schimbându-şi radical gândirea şi viaţa. Cea care l-a cercetat însă cu cel mai mare dor a fost mama sa, Maria. Atunci când mergea la fiul ei la Rohia nu mai avea răbdare să urce pe cărarea obişnuită ce ducea sus la mănăstire, ci, din vale, urca direct pe râpa ce ieşea în spatele altarului bisericii, ţinându-se cu mâinile şi picioarele de copacii din pădure şi strigând cât o ţineau puterile: „Ion, Ion, Ion”. Iar Ioan – căruia toată lumea îi spunea acum „Stareţul” şi „Părintele” – o primea întotdeauna cu drag pe cea care i-a dat viaţă, ajutându-o să înţeleagă că el are acum o altă viaţă, viaţa pe care a căutat-o mereu şi pe care şi-a dorit-o dintotdeauna, o viaţă închinată Maicii Domnului din „dealul Viei”.

De aceea, mama sa Maria l-a înţeles şi l-a susţinut. Drept dovadă este faptul că mama sa, Maria Chira, din toată sărăcia omului simplu de la ţară, după plecarea fiului ei la mănăstire, i-a trimis bani să-şi cumpere costum. După un timp mama i-a trimis bani să-şi cumpere ceas, iar mai apoi i-a trimis bani să-şi cumpere cărţi şi *„din banii de la mama* – ne-a mărturisit de multe ori Înaltpreasfinţitul nostru Părinte – *mi-am cumpărat primele cărţi care stau la baza actualei biblioteci de la Rohia”*.

Lângă mormântul părinților Ilie și Maria, din Plopiș – 5 *noiembrie* 2008. De la stânga la dreapta: Pr. Mihai Tira, Arhim. Pantelimon Ilieș, Arhiepiscopul Justinian, Pr. Ioan Pop, Consilier bisericesc, și Pr. Paroh Daniel Pop

Un iubitor de carte şi un autodidact a fost întotdeauna Părintele nostru Justinian, probabil o înclinaţie moştenită genetic, deoarece se mira întotdeauna zicând: *„Nici acum nu-mi dau seama şi mă întreb uimit: de unde tatăl meu, un om simplu, în ceasul morţii avea la îndemână cartea cu Paraclisul Maicii Domnului?”*. Cu siguranţă că atitudinea rugătoare a părinţilor *(„de multe ori când mă culcam îl auzeam pe tata rugându-se, iar când mă trezeam din nou îl auzeam pe tata rugându-se”)* şi-a pus amprenta asupra tânărului Ioan, deschizându-i orizonturi nebănuite spre cultul autentic, ce conduce inevitabil spre o cultură autentică a duhului.

Cultul şi cultura au fost bucuriile vieţii sale de zi şi de noapte. De aceea, sub purtarea de grijă a Maicii Domnului, a căutat să se desăvârşească mereu, atât intelectual, cât şi spiritual. Pe lângă clasele primare din satul natal şi cele

ale liceului „Simion Ştefan" din Cluj, a urmat Seminarul Teologic la Cluj şi apoi Institutul Teologic de grad Universitar de la Sibiu, fiind preţuit şi apreciat ca om, ca elev şi student, dar mai ales ca duhovnic şi părinte de către toţi colegii şi profesorii săi. Mulţi dintre marii profesori şi ierarhi ai vremii şi-au găsit mai târziu lăcaş de reculegere şi meditaţie în sânul Mănăstirii Rohia şi sub găzduirea ospitalieră şi duhovnicească a Stareţului Justinian.

Cuvântul său, viu şi lucrător, pătrundea în inimile oamenilor pentru că izvora dintr-o adâncă trăire duhovnicească. Astfel a atras la Mănăstirea Rohia zeci de vieţuitori, sute şi mii de credincioşi, care nu au plecat niciodată la casele lor nemângâiaţi. Personal, ca student, obişnuind să mă reculeg uneori la Mănăstirea „Sfântul Ioan Botezătorul" din Alba Iulia, la masă, într-o discuţie cu Părintele Ioan – stareţul mănăstirii, se afla şi un credincios intelectual şi evlavios. Nu-l cunoşteam şi nici acum nu-i cunosc numele. Venind vorba despre predicile cu adevărat erudite ale unor ierarhi..., acest distins domn a spus aşa: *„Eu nu voi uita niciodată predicile episcopului Justinian. Când vorbea el simţeai că se cutremură pământul sub tine"*. M-a marcat această afirmaţie atunci, pentru simplul fapt că eram din acelaşi sat şi din acelaşi neam cu episcopul Justinian, deşi nu-l cunoşteam atunci într-atât de aproape. Mai târziu, cunoscându-l cu adevărat şi devenindu-i oarecum ucenic apropiat, mi-am adus aminte de afirmaţia acestui creştin – reprezentant al poporului dreptcredincios – afirmaţie ce exprimă de fapt forţa duhovnicească şi efectul terapeutic pe care cuvintele Arhiereului lui Hristos le-a avut de-a lungul timpului. *„Pentru mine viaţa de dincolo este o certitudine"*, spunea de multe ori. De aceea forţa duhovnicească cu care vorbea şi transmitea cuvântul lui Dumnezeu venea de dincolo, din trăirile şi întâlnirile sale personale cu Dumnezeu.

Chemându-mă alături de dânsul şi fiindu-i alături aproape zilnic în ultimii 12 ani din viaţa sa pământească, ca un mic toiag de sprijin al bătrâneţelor sale, l-am descoperit şi simţit întotdeauna ca pe un Om al lui Dumnezeu printre noi ceilalţi. Avea o bucurie deosebită să vorbească despre Dumnezeu. *„Aceasta a fost întotdeauna bucuria mea: să stau de vorbă cu Dumnezeu despre oameni şi să stau de vorbă cu oamenii despre Dumnezeu".* Cu Dumnezeu, despre oameni şi greutăţile lor, vorbea Înaltpreasfinţia Sa noapte de noapte, iar dimineaţa ne întâmpina cu ochii limpeziţi de lacrimi şi cu chipul plin de lumina Duhului Sfânt, vorbindu-ne apoi nouă oamenilor despre întâlnirile sale intime cu Dumnezeu în ceasurile de priveghere.

Zi de zi ne vorbea cu atâta entuziasm despre frumuseţea lui Dumnezeu, despre frumuseţea creaţiei lui Dumnezeu, despre frumuseţea şi valoarea omului

ca podoabă a creaţiei, despre bucuriile vieţii acesteia, dar mai ales despre bucuriile Raiului, pe care el le-a trăit încă din lumea aceasta. Nu mă pot abţine să nu spun că l-am asemănat întotdeauna cu *Sfântul Simeon Noul Teolog*, sărbătorit în calendar în 12 martie (!?) – pe care l-am studiat în detaliu şi care spunea: *„Cel ce nu-L va vedea pe Dumnezeu încă din viaţa aceasta, nu-L va vedea nici în viaţa de dincolo”.* Aşadar… numai un văzător de Dumnezeu îţi putea vedea tot ce ai pe suflet şi în gând, din primul moment în care i-ai păşit pragul chiliei, iar lucrul acesta se întâmpla multora din cei ce treceau pragul Înaltpreasfinţitului Justinian.

Nu de puţine ori aborda subiecte de profunzime teologică, divagând apoi aplicativ la viaţa noastră personală. Într-un mod delicat, indirect şi aluziv, ne oferea răspunsuri la toate problemele cu care ne confruntam fie în viaţa duhovnicească personală, fie în viaţa socială şi familială, fie în diverse dileme pastoral-misionare ale preoţiei. Despre toate gândurile şi trăirile cu care mă confruntam nu-i vorbeam niciodată, pentru că nu aş fi dorit nicidecum să-l încarc oarecum cu ceva. Cu toate acestea, Înaltpreasfinţia Sa le cunoştea pe toate, le aborda imediat, uneori foarte direct, limpezind frământări neexprimate verbal de mai înainte. Nu-mi permiteam niciodată să am gânduri negative în prezenţa sa, pentru că imediat le aborda dovedindu-mi că le vede şi le aude. Încercând să-mi fac doar o datorie de conştiinţă, această mărturisire poate fi interpretabilă, dar *„dacă eu voi tăcea, pietrele vor striga”*, iar pe de altă parte, consider că am spus prea puţine din câte au fost sau s-ar mai putea spune.

Aşadar, fiindu-i alături în ultimii 12 ani din viaţă, am avut privilegiul de fi fost împreună-lucrător cu Preasfinţia Sa la apariţia a peste 10 titluri de carte sub numele Arhiepiscopului Justinian, Preasfinţia Sa fiind autorul, iar eu asistent-tehnicianul. La ultima noastră întâlnire pământească, în seara zilei de 25 octombrie 2016, după discuţii îndelungi, mă pregăteam să ies din biroul dânsului având în mână manuscrisul câtorva pagini din cele 195 de caiete cu însemnările sale zilnice. Atunci Preasfinţia Sa mi-a strâns capul la pieptul său (cum făcea de altfel cu multă lume) pentru ultima dată şi mi-a zis: *„Auzi cum bate inima unui episcop?”.* Era o afirmaţie cu dublu înţeles. Acum am convingerea că el ştia că peste câteva zile acea inimă nu va mai bate aici pe pământ.

Eu însă nu am înţeles lucrul acesta atunci şi cred că nici nu a vrut să-mi dea de înţeles aşa ceva. Sensul primordial al afirmaţiei este cel duhovnicesc. Deci, neştiind că-i cer ultima binecuvântare, m-am aplecat să-i sărut mâna, iar el mi-a zis: *„Să ai grijă ca toate manuscrisele mele să fie tipărite corect!”*.

Întâlnirea cu rudeniile din Plopiș.
Mănăstirea „Sfânta Ana" Rohia – *12 martie 2015*

„Bine – i-am răspuns – *fiţi liniştit şi odihniţi-vă"*, apoi m-am îndreptat spre ieşire. Când am ajuns în pragul uşii m-a strigat: *„Părinte Mihai!"*, iar eu m-am întors şi l-am văzut stând în picioare, cu privirea ridicată spre cer. Şi-a aplecat apoi capul, şi-a împreunat mâinile la piept ca un copil care se roagă, iar apoi, privindu-mă ţintă în ochi, m-a binecuvântat cu amândouă mâinile zicând: *„ai fost pentru mine o adevărată comoară!"*. Nu am bănuit atunci nimic din ceea ce urma să se întâmple. Eu am plecat spre casă, iar peste câteva zile, în zi de Duminică, în timpul Sfintei Liturghii, Preasfinţia Sa a plecat la casa din ceruri.

Ultima sa binecuvântare şi ultimele sale cuvinte îndreptate către mine le-am înţeles ca pe un testament, abia în ziua în care vrednicul său urmaş, toiagul cel mare, pe care s-a sprijinit Înaltpreasfinţitul Justinian în ultimii 22 de ani ai vieţii sale, Preasfinţitul Părinte Iustin, mi-a spus că doreşte să înfiinţeze *Fundaţia „Arhiepiscopul Justinian"* şi că s-a gândit să-mi încredinţeze mie administrarea acesteia cu scopul de a promova şi valorifica bogata moştenire cultural religioasă a Părintelui nostru Arhiepiscop Justinian. Am primit cu sfială şi emoţie această ascultare dată mie de către Preasfinţitul nostru Părinte Iustin, dar şi cu aleasă bucurie, gândindu-mă la modul minunat în care Dumnezeu lucrează prin slujitorii Săi. Pe Preasfinţitul Părinte Iustin l-a preţuit şi apreciat enorm de mult, iar sentimentul a fost întotdeauna reciproc.

Arhiepiscopul Justinian împreună cu Pr. Mihai și David, fiul preotului – *12 decembrie 2013*

Îmi spunea de multe ori: *„Mi-e atât de milă de Preasfinţitul Iustin, pentru că aleargă mereu din zori şi până în noapte, dintr-un colţ în altul al eparhiei. Episcopia noastră înfloreşte văzând cu ochii, iar eu nu-l mai pot ajuta decât cu rugăciunea”*.

Cu rugăciunile sale ne însoţeşte de acolo de sus, din lumina Raiului, pe toţi cei care ne străduim să împlinim voia lui Dumnezeu pe pământ. Acum, când se împlinesc 100 de ani de la naşterea Preasfinţiei Sale, Fundaţia „Arhiepiscopul Justinian", sub directa îndrumare a Preasfinţitului Părinte Iustin al Maramureşului şi Sătmarului – Preşedinte de onoare al Fundaţiei, a făcut toate demersurile necesare pentru răscumpărarea casei părinteşti în care s-a născut şi a copilărit Arhiepiscopul Justinian, cu scopul de a o transforma în *Casa memorială „Justinian Chira"*. Lucrările efective au început în septembrie 2020, iar la ora actuală ne aflăm în stadiul de finalizare şi amenajare interioară. Inaugurarea şi deschiderea oficială se va face cu ocazia Centenarului Justinian Chira, în zilele de 28-29 Mai 2021, *Casa memorială „Justinian Chira"* devenind un punct de reper a ceea ce a însemnat Arhiepiscopul Justinian pentru cultura şi spiritualitatea poporului român.

Dacă ar fi să vedem partea nevăzută a ceea ce se vede, legat de Casa Memorială, ar trebui să mai facem o mărturisire. În 1941 tânărul Ioan Chira pleca din casa părintească, renunţând de bună voie la toate cele ale lumii acesteia (mamă, surori, casă şi grădini), îndreptându-şi paşii spre Casa Maicii Domnului de la Rohia. După moartea mamei Maria Chira, în 1949, surorile Stareţului Justinian, cu acordul acestuia, au dat casa părintească unei familii din satul învecinat Şurdeşti. După aproximativ 60 de ani, în vecinătatea vetrei părinteşti s-a construit biserica cea nouă a Parohiei Plopiş cu hramul *„Duminica Tuturor Sfinţilor"* – Duminica în care s-a născut Arhiepiscopul Justinian. La îndemnul Înaltpreasfinţiei Sale proiectul bisericii celei noi de la Plopiş este o copie în miniatură a bisericii celei mari de la Mănăstirea Rohia, iar pentru construirea bisericii noi de la Plopiş Înaltpreasfinţia Sa a fost principalul ctitor şi donator oferind din fonduri personale toată cărămida necesară şi armătura de oţel până la streaşină pentru construirea noii biserici din Plopiş. Aşadar, el a plecat la Rohia lăsându-şi casa părintească, iar după mai bine de 60 de ani a adus „Rohia" în imediata vecinătate a vetrei părinteşti. De aceea se cuvenea ca, acum, la împlinirea celor 100 de ani de la naşterea sa, să readucem casa părintească în locaţia ei iniţială din Plopiş, în vecinătatea noii biserici, aşezând astfel casa sa părintească la umbra „Rohiei" – sau „Rohia" lângă casa părintească.

Închei această modestă evocare cu bucuria unei mărturisiri, dar şi cu profunde sentimente de recunoştinţă faţă de Dumnezeu pentru faptul că m-a învrednicit să cunosc îndeaproape un adevărat Om al lui Dumnezeu, iar în sensul biblic cel mai autentic sintagma de *„Om al lui Dumnezeu"* este identică cu denumirea celor trecuţi în calendar.

ARHIEPISCOPUL JUSTINIAN CHIRA (1921-2016)

– Biografie –

Înaltpreasfinția Sa, Justinian Chira, vrednicul de pomenire Arhiepiscop al Maramureșului și Sătmarului, a fost fiul unei familii de gospodari harnici și credincioși din satul Plopiș, având ca părinți pe Ilie Chira (1871-1937) și Maria Chira, născută Puț (1884-1949).

S-a născut la 28 mai 1921 în satul Plopiș din judeţul Maramureș, potrivit mărturiei materne, în Duminica Mare, în vremea când preoții intrau la Liturghie. Era o zi senină. Clopotele sunau la toate bisericile din satele învecinate. Vestea comunicată de moașă: *„Ai un fecior”*, este urmată de precizarea: *„care va ajunge om mare”*.

Își petrece copilăria în satul natal, urmând şcoala primară şi gimnazială. Printre colegi și prieteni se numără și Vasile Rus, viitorul prim-curator al bisericii din Plopiș și tatăl Stareţului Mănăstirii Bixad – Arhimandritul Dr. Emanuel Rus.

Din copilărie are multe amintiri plăcute, dintre ele unele chiar i-au marcat evoluția. După cum mărturisește, a văzut pentru prima dată, în anii 1925-1926, trei avioane pe cer, pe care, copilul de atunci, le considera adevărate apariții miraculoase. A răsfoit un calendar sau almanah ilustrat cu portretele conducătorilor de popoare europene ai începutului de secol XX. A fost impresionat de atitudinea sătenilor la dispariția lui Ferdinand I – regele României Mari: *„A murit împăratul!”* – spuneau țăranii în anul 1927.

Şcoala elementară a urmat-o între anii 1927-1934 în Plopiș cu un învățător de neuitat, Dumitru Munteanu, venit din Vechiul Regat, care îl alinta zicându-i: „Jenică”. În anul școlar 1927-1928 îl găsim pe elevul Ioan Chira a lui Ilie în clasa I. Din cei 12 elevi înscrişi, obține Premiul I. În clasa a II-a erau înscriși 10 elevi, în clasa a III-a frecventau 9 elevi, iar în clasa a IV-a erau

Școala Primară din Plopiș, cu Înv. Alexandru Puț – *1938*

11 elevi. În anul școlar 1928-1929 îl găsim în clasa a II-a având note bune și foarte bune, obținând tot premiul I. În clasa a III-a elevul Ioan Chira avea numai note de 9 și 10, astfel că din cei 11 elevi înscriși ocupă primul loc. Examenul de absolvire s-a dat într-un centru zonal: Copalnic Mănăștur. Lucrarea scrisă a impresionat comisia de examinare prin faptul că tânărul elev îndemna conducătorii să se preocupe mai mult de soarta țăranilor. Perioada este marcată de patima cititului. La familia Chira ardea lumina și după ora 24 și toți cunoșteau motivul - ştiau că pruncul citeşte. Lecturi de neuitat din Almanahul „Universul" sau „Albina", piese de Shakespeare, poezie etc., citite din biblioteca şcolii din sat, sau orice ziar și revistă apărute la acea vreme, i-au fost prietenii de căpătâi și de neuitat ai tânărului Ioan Chira.

La vârsta opțiunilor, la doar 16 ani, în 1937, familia Chira rămâne fără un sprijin important și drag. În apropierea sfârșitului pământesc, tatăl său îi cere să-l așeze pe „fața casei", pe pavimentul din lut. Puțin mai târziu este chemat la căpătâiul bolnavului pentru a primi binecuvântarea părintească. Apoi tatăl își roagă copilul să-i citească Paraclisul Maicii Domnului. *„M-a luat cu amândouă mâinile şi m-a tras pe pieptul lui. Apoi, ca un patriarh din vechime, cu amândouă mâinile m-a binecuvântat pe creştet de trei ori şi mi-a zis: citeşte-mi Paraclisul"* – își amintește peste ani, cu lacrimi în ochi, Arhiepiscopul Justinian. În timpul acestei lecturi tatăl își încredințează sufletul Celui de Sus.

Plopiș – 1939

Ioan Chira rămâne doar cu mama şi îşi asumă muncile pe care le face un bărbat la ţară, dar tânărul aspiră la cu totul altceva decât truda pentru asigurarea zilei de mâine.

După trei ani, obligaţiile filiale sunt copleşite de dorinţa de slujire a Tatălui Ceresc. Mănăstirea, pe care încă nu o cunoştea, îl atrage la sine ca un magnet. *„Pentru mine, drumul pe care am mers, calea pe care am luat-o, a fost exact drumul pentru care îi mulţumesc lui Dumnezeu că mi l-a rânduit. De copil simţeam că mă aşteaptă o altă lume. În sat, înainte de 1940, duceam o viaţă liniştită şi modestă. Arhaică. Lumea n-avea bani, n-avea condiţii. Dar era o viaţă aşezată, frumoasă şi liniştită. Eram în familie. Aveam tot ceea ce avea nevoie un tânăr într-un sat, la ţară. Şi totuşi, simţeam că nu e locul meu acolo".*

De aceea, purtând în suflet un dor mistuitor după o altă lume, în dimineaţa zilei de miercuri, 12 martie 1941, porneşte în căutarea acestui tărâm mult visat, trăgând uşa peste lacrimile şi întrebarea neliniştitor-presimţitoare a mamei, care ar fi vrut să-şi vadă fiul în rândul oamenilor din sat. *„Atunci, în noaptea aceea, mi-am scos lucrurile din casă, iar dimineaţa, în zori, m-am sculat şi m-am îndreptat spre uşă, să plec". „– Unde pleci, dragul mamei?",* m-a întrebat mama. *„– Numai până afară"*, i-am răspuns. Şi am plecat fără să mă mai întorc. Când am ieşit din sat, începea să se facă ziuă. M-am întors cu faţa spre răsărit,

Ierod. Justinian Chira împreună cu Ierom. Nifon Matei și credincioși – *26 octombrie 1942*

spre sat, m-am închinat şi am zis: *„Niciodată înapoi nu mă-ntorc!”*. Sunt amintiri sfinte pentru Arhiepiscopul nostru Justinian.

Mama rămânea acasă, însă feciorul ei se ducea acolo unde trebuia să-şi împlinească vocaţia şi misiunea. Răspundea chemării tainice, ieşind afară dintr-o lume obişnuită sau firească şi intrând într-o lume mai presus de fire, o lume pe care numai un om mai presus de oameni o poate simţi, înţelege şi cunoaşte.

Aşadar, în 12 martie 1941, este primit ca frate la Mănăstirea „Sfânta Ana” din Rohia de către starețul de atunci, Nifon Matei, care moare la numai 32 de ani.

„Am intrat în mănăstire cu hotărârea să-mi dăruiesc lui Dumnezeu viața, trupul și sufletul”, mărturisește, peste ani, Înaltpreasfinţitul Justinian Chira. În 2 martie 1942 este tuns în monahism la Mănăstirea „Sfânta Ana”, iar la 15 august 1942 este hirotonit diacon la Rohia de către Preasfinţitul Nicolae Colan, Episcopul Vadului, Feleacului și Clujului. Peste un an va fi hirotonit preot la Rohia, tot de Preasfinţitul Nicolae Colan.

Fiind o perioadă de ocupație maghiară între 1940-1945, pentru români a urmat o perioadă foarte grea, inclusiv de a fi încorporați în armată străină. De aceea, între 22 noiembrie 1942 și 10 martie 1943, ierodiaconul Justinian este încorporat la Miscolt, în ciuda hainei clericale.

La revenirea în Mănăstirea Rohia, din zona Lăpuşului, prin statornicie şi mult har, în 1944 i se încredinţează răspunderea pentru destinele sfântului lăcaş în calitate de stareţ, la doar 23 de ani, misiune pe care o va duce la îndeplinire cu multă răbdare şi încredere între anii 1944-1973. În această perioadă a contribuit decisiv la formarea şi pregătirea a peste 20 de tineri care au devenit diaconi ori preoţi pentru mănăstiri sau parohii.

Protos. Justinian Chira, starețul Mănăstirii Rohia – *1948*

Prin credinţă şi evlavie, cu curajul umilinţei creştine, prin predici cu grijă întocmite şi expuse, cât şi a unui devotament necondiţionat şi disprețul faţă de arginţi, prin respectarea legilor mănăstireşti, şi a dezinteresului faţă de nevoile proprii şi cu atenţie la nevoile celorlalţi, a creat la Mănăstirea Rohia un stil de viaţă monahală ca în vechile mănăstiri ortodoxe.

Rohia, 6 august 1952

„Vieţuitor şi stareţ la Mănăstirea Rohia, episcop-vicar la Cluj şi apoi primul episcop al reînfiinţatei Episcopii a Maramureşului şi Sătmarului, Preasfinţitul Justinian se află de ani şi ani pe traiectoria unei misiuni bisericeşti deosebite, în această parte de ţară. Rohia de azi e opera sa" – va mărturisi peste ani şi ani, la ceas aniversar, Înaltpreasfinţia Sa Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Crişanei şi Maramureşului.

Împreună cu poetul Ioan Alexandru – 1957

Aşezarea pe temelii tot mai solide a mănăstirii este întreruptă pentru o perioadă de timp. Prin Decretul 410/1959 rămâne singur în mănăstire pentru o vreme, ceilalți 24 de preoți, diaconi, monahi și frați fiind izgoniți fără drept de apel de autoritățile comuniste ale timpului, însă, după repetate intervenții, reușește să facă în așa fel încât să revină la mănăstire doi ieromonahi.

A considerat întotdeauna că este un simplu administrator al veniturilor mănăstirii. Astfel a sprijinit tineretul studios, îndemnându-l la completarea studiilor și susținându-i prin acordarea de subvenții cu titlu personal. Aceștia au devenit, prin absolvirea unor școli de grade diferite, preoți, profesori, medici, avocați etc.

Plănuiește și realizează construirea mai multor clădiri între care și Casa Poetului, la care poetul Ioan Alexandru oferă ca donație drepturile de autor pentru Imnele Transilvaniei.

În toată această perioadă, cu bucurii și greutăți, acordă cea mai mare atenție studiului și pregătirii duhovnicești personale la un nivel tot mai înalt. Va avea puterea să-și aștearnă pe hârtie ideile cu îndemnuri și învățături.

Dorința de studiu și aprofundare l-au determinat să urmeze cursurile Seminarului Teologic Cluj-Napoca și ale Institutului Teologic de grad universitar Sibiu, cu teza de teologie istorică „Mănăstirea Sfânta Ana Rohia", îndrumător fiindu-i Preot Prof. Dr. Sofronie Vlad, Rectorul Institutului Teologic Sibiu.

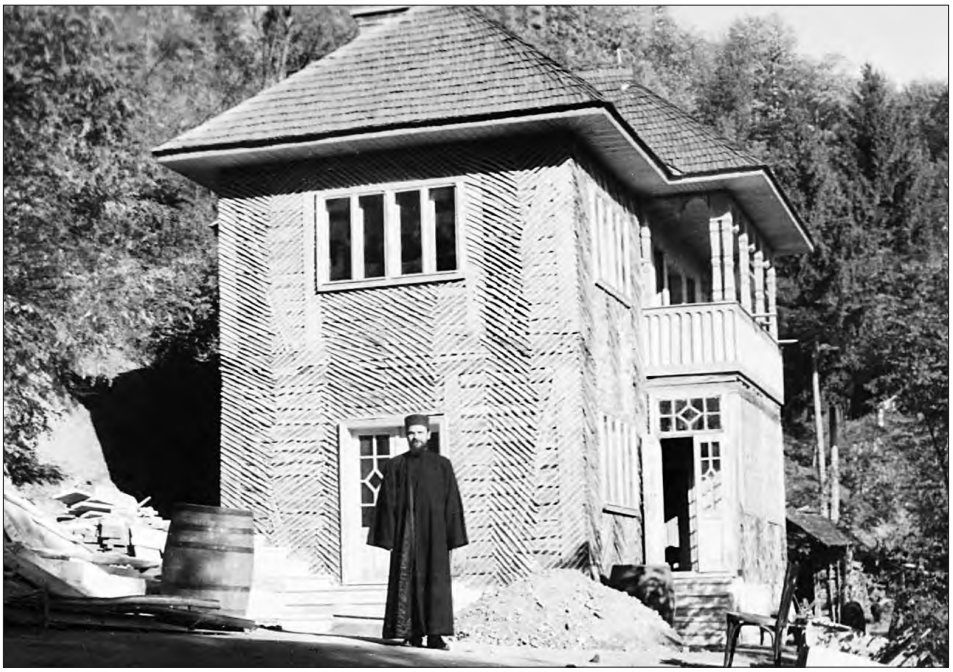

În faţa casei de stejar, construită între 1964-1966 – *1965*

**Împeună cu colegii Institutului Teologic de la Sibiu,
avându-l în mijloc pe Dl. Prof. Iorgu Iovan – *28 mai 1966***

Pentru susținerea studiului şi meditației profunde, ca un mare iubitor de carte şi cultură, ca un bibliofil de excepţie, în cei treizeci de ani de stăreţie, va ctitori la Rohia o bibliotecă de peste 40.000 de volume, cu un conţinut variat. De la teologie, literatură, istorie, filologie şi ştiinţă, până la colecţii întregi şi publicaţii rare, ediţii princeps, carte veche şi străină, toate cumpărate de Înaltpreasfinţia Sa Justinian în perioada 1941-1973 şi donate mănăstirii, formează nucleul principal al acestei biblioteci de renume.

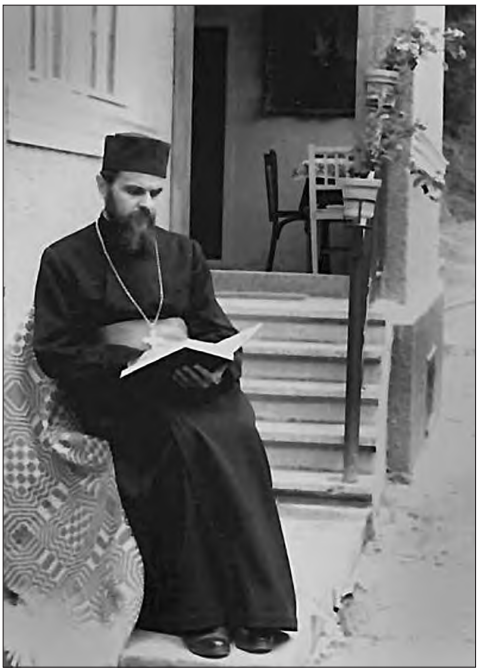

Rohia, 1969

În calitate de stareţ al mănăstirii „Sfânta Ana" Rohia, a transformat această mănăstire într-un topos de credință și lumină. Mănăstirea Rohia devine treptat un centru de meditație și reculegere atrăgând și numeroase personalități.

Nu-i de mirare că, în timp ce era stareţ la Rohia, au purces într-acolo unii scriitori şi elite ale culturii româneşti, care au rămas marcaţi pentru totdeauna şi fascinaţi de profunda gândire şi deschidere spre universal a acestui călugăr „îmbunătăţit" în tainele cunoaşterii. Să-i amintim pe Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, pe Constantin Noica, apoi pe Ioan Alexandru şi pe Nicolae Steinhardt, al căror destin literar şi cultural poartă amprenta radicală al celui ce a fost Stareţul şi mai apoi Episcopul Justinian Chira. Caietul de autografe „Comoara mea" cuprinde dedicări și semnături de la Lena Constante și soțul ei, H. Brauner, de la Octavian Ghibu, Geo Bogza și alții.

Realizările sale importante, împletite cu prestigiul tot mai mare al Mănăstirii Rohia, al cărei stareț era de mulți ani, fac ca în 9 iunie 1973 să fie ales episcop-vicar pe seama Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. În 9 septembrie 1973 este hirotonit episcop de către trei ierarhi: mitropolitul Ardealului, Nicolae Mladin, arhiepiscopul Clujului, Teofil Herineanu, și episcopul Oradiei, Dr. Vasile Coman.

Alegerea de Episcop – 8 august 1973

Timp de 17 ani, în perioada Vicariatului clujean, Preasfinţitul Justinian Chira Maramureşeanul va desfăşura o bogată activitate pastoral-misionară şi editorial-publicistică, coordonând apariţia „Îndrumătorului bisericesc" în 12 volume, contribuind la îmbogăţirea acestuia cu articole pe teme diferite, teologice sau de morală creştină ori de atitudine civică. Iată, spre exemplu, ce spunea Preasfinţia Sa Justinian în vol. 12/1989 (anul Revoluţiei): *„Libertatea este cel mai sfânt dar care i-a fost dat omului. Fără libertate omul nu ar avea calitatea de om. Libertatea cu care este înzestrat, voia liberă, îi dă omului dreptul să se considere suveran, stăpân al cerului şi al pământului, pe care Dumnezeu i le-a dat drept arie sau câmp de dezvoltare a tuturor capacităţilor de gândire şi de creaţie..."*. Mărturie de atitudine civică, pe care nimeni altul nu a îndrăznit să o ia în acele vremuri, avem în vara anului 1989, într-una din predicile rostite, unde va spune un cuvânt cutremurător: *„Să dea Dumnezeu să ardă scaunul de sub cel care flămânzeşte poporul şi dispreţuieşte muncitorii"*.

În aceeaşi perioadă acordă o mare atenţie şi arhierească protecţie Mănăstirii „Sfânta Ana" Rohia, îndrumând întreaga activitate misionară, pastorală şi economic edilitară. În anii `80, la îndemnul filosofului Constantin

Noica, eseistul Nicolae Steinhardt face o vizită la Cluj-Napoca Episcopului Vicar Justinian Chira, cerându-i sfat şi adăpost. Ca urmare a acestei întâlniri, cucerit de personalitatea duhovnicească a Episcopului Justinian şi de atmosfera mănăstirii Rohia, Nicolae Steinhardt este primit în mănăstire, unde se decide să rămână definitiv, călugărindu-se. Poate că fără această îndrumare şi adăpostire, cultura română ar fi rămas fără luminile din *„Jurnalul fericirii”*. Una dintre mărturiile acestui fapt este dedicaţia de pe volum scrisă pentru Preasfinţia Sa de către îngrijitorul ediţiei: *„Preasfinţitului Justinian Chira, sub oblăduirea şi apărarea curajoasă a căruia, în ceasuri grele, a fost salvat manuscrisul acestei capodopere a Părintelui Nicolae...”* (Semnează îngrijitorul ediţiei, Virgil Ciomoş, şi cel care s-a ostenit în editură, Virgil Bulat. Cluj, 4 martie 1991).

Împreună cu Preafericitul Părinte Justinian Marina, Patriarhul României – 9 iunie 1973

În cei 17 ani de arhierie la Cluj a coordonat activitatea Seminarului Teologic din Cluj-Napoca, a sfinţit sau resfinţit un mare număr de biserici de pe cuprinsul întregii Arhiepiscopii, după cum reiese din cronicile eparhiale, a ţinut slujbe, liturghii şi alte servicii divine în multe municipii, oraşe, comune şi sate din cele trei judeţe (Cluj, Bistriţa-Năsăud şi Maramureş) câte cuprindea atunci Arhiepiscopia Clujului. A acordat o importanţă deosebită activităţii predicatoriale, rămânând peste ani şi ani în inima şi amintirea seminariştilor, preoţilor şi credincioşilor, ca arhiereul care „atunci când predică se cutremură şi munţii” (din mărturiile credincioşilor).

În anul 1983, la Editura Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului şi Clujului, va tipări cartea *„Darurile Bisericii”*, în vremea în care era interzis să vorbeşti şi să scrii despre Dumnezeu şi Biserică, iar în 1986 va tipări o nouă carte cu titlul *„Viaţa Maicii Domnului”*. Despre *„Darurile Bisericii”* Ioan Alexandru scria

într-o recenzie: *„O carte frumoasă scrisă de I. Chira, fiu de ţărani din satul Plopiş, o carte a iubirii de Patrie şi de valorile perene ale poporului nostru...”*.

La începutul anului 1989, în ianuarie, timp de 18 zile, va vizita sudul Indiei, Delhi, Moscova, Tirana şi Roma, ca membru al unei delegaţii de ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române, condusă de Preafericitul Părinte Patriarh Teoctist.

La începutul anului 1978, întreg Occidentul vedea un documentar de excepţie despre Ortodoxism şi trăirea românească autentică realizat de cea mai importantă televiziune britanică, având în centru Maramureşul şi pe Omul ales de Dumnezeu să conducă Biserica Ortodoxă străbună din aceste locuri, Înaltpreasfinţitul Justinian Chira Maramureşeanul, pe atunci Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Clujului. Era în plin regim comunist. O mare de oameni îmbrăcată în straie naţionale. Un alai de femei, copii, bărbaţi şi un episcop.

Iată ce spunea la acea vreme realizatorul documentarului: *„La Cluj am întâlnit pe clericul care avea să mă intrige mai mult decât oricare altul din România. Chiar am început să mă gândesc la el într-un mod ciudat, ca la adversarul meu. Era episcop. Numit Justinian. E în regulă când icoanele rămân la locul lor în rame, dar când ele încep să vină înspre tine, devine îngrijorător”*.

Realizatorii documentarului erau intrigaţi de personalitatea ierarhului Justinian, care le vorbea fără ascunzişuri, clar şi răspicat, demolându-le

La Parva, împreună cu Arhiep. Teofil al Clujului – *16 septembrie 1973*

Parohia Lăpuș II, Maramureș – *1980*

preconcepţiile despre cultura şi credinţa poporului român: *„Problema dintre mine şi episcopul Justinian, dacă o putem numi aşa – continua reporterul –, era că eu puneam întrebări, crezând că ştiu lucruri despre creştinism şi cumva chiar mai mult de atât, iar el mă trata ca pe un precreştin, un păgân din vest, pentru care creştinismul abia urma să se întâmple. Ar fi putut să aibă dreptate... Când sunt întrebat ce am adus cu mine din România, mă gândesc la această plimbare despre care nu pot spune multe. Cred că este simbolul meu ortodox românesc, individual, netransferabil şi pe care nu-l pot explica”*.

Episcopatul maramureşean începe în septembrie 1990, când Adunarea Națională Bisericească îl alege Episcop al noii Eparhii a Maramureșului și Sătmarului, ca la 11 noiembrie 1990 să aibă loc întronizarea sa ca Episcop al Maramureșului și Sătmarului, la care participă 10 membri ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. Această Episcopie a trecut printr-un lung șir de desființări și reînființări, tot atâtea motive de bucurii ori suferințe naționale și religioase.

De toate acestea fiind conştient, Preasfinţia Sa Justinian Chira, fiul Maramureşului, va face demersuri imediate şi, la 20 iulie 1990, va pune piatra de temelie a viitoarei Catedrale Episcopale „Sfânta Treime” din Baia Mare, acesta fiind unul dintre momentele istorice cele mai importante din viaţa noii Eparhii.

Baia Mare, 1987

A fost ierarhul cel mai potrivit care a ştiut să aleagă locul cel mai indicat de unde să păstorească această reînfiinţată Eparhie. Numai Preasfinţia Sa Justinian, ca om al locului, cunoştea cel mai bine rănile, durerile, suferinţele şi nevoile spirituale, morale şi fizice ale tuturor oamenilor din această parte a ţării. În anii următori iniţiază organizarea de curând reînfiinţatei Episcopii a Maramureşului şi Sătmarului. Pune bazele şi dezvoltă Centrul Eparhial, înfiinţează la Baia Mare un Seminar Teologic, face demersuri şi înfiinţează Catedra de Teologie Ortodoxă din cadrul Univeristăţii de Nord din Baia Mare, determină înfiinţarea publicaţiei eparhiale „Graiul Bisericii Noastre", a pus piatra de temelie la peste 80 de biserici noi, a reînfiinţat încă trei protopopiate (Vişeu, Chioar şi Oaş), a crescut numărul preoţilor de la 325 la 560 şi, de asemenea, numărul parohiilor, în locul celor 4 mănăstiri câte erau în 1992, astăzi există peste 40 de mănăstiri şi schituri în Eparhia Maramureşului şi Sătmarului.

În plan editorial publicistic a tipărit sute de articole şi studii în reviste de cultură şi teologie din întreaga ţară: *„Viaţa ilustrată"*, *„Telegraful Român"*, *„Tribuna Ardealului"*, *„Renaşterea"*, *„Mitropolia Ardealului"*, *„Mitropolia Banatului"*, *„Ortodoxia"*, *„Îndrumător bisericesc"*, *„Graiul Bisericii Noastre"*, *„Ortodoxia Maramureşeană"* etc.

Preasfințitul Părinte Justinian și Preasfințitul Părinte Iustin, împreună cu obștea Mănăstirii Rohia – *1994*

Dintr-o serie numeroasă de cărți și pastorale, în calitate de Episcop amintim:

Darurile Bisericii, Cluj-Napoca, Editura Arhiepiscopiei Ortodoxe Române Cluj-Napoca, 1983;

Viața Maicii Domnului, Cluj-Napoca, Arhiepiscopia Ortodoxă Română a Vadului, Feleacului și Clujului, 1986;

Apel la conștiință și rațiune, [Sibiu], [Tiparul Tipografiei Eparhiale], [1990].

Drepturile copilului, Baia Mare, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului, 1994;

Harul și adevărul, Baia Mare, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului, 1996;

Gând și suflet românesc, Baia Mare, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului, 1998;

Viața Maicii Domnului, Baia Mare, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului, 1999;

Scrisori, Baia Mare, 2011;

Lumină din lumina Naşterii şi Învierii Domnului, Baia Mare, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureşului şi Sătmarului, 2006;

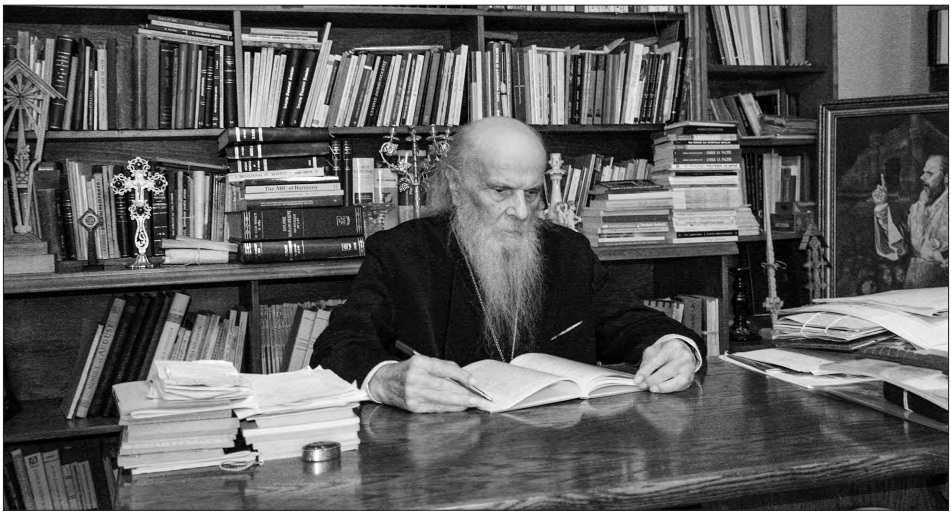

Convorbiri în amurg: [dialoguri cu Bogdan Eduard], Cluj-Napoca, Dacia, 2006;

Cuvintele părintelui: Un ghid al frumuseții lăuntrice, Antologie şi Cuvânt înainte: Pr. Prof. Radu Dorin Micu, Cluj-Napoca, Mega, 2009;

Mama şi copilul, Baia Mare, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureşului şi Sătmarului, 2009;

Mănăstirea „Sfânta Ana" Rohia: monografie, Baia Mare, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureşului şi Sătmarului, 2009;

Viața şi Acatistul Sfântului Ierarh Iosif Mărturisitorul, 2009;

Colo'n sus în vremea aceea, Baia Mare, Editura Mănăstirii Rohia, 2010;

Pagini de Pateric – Rohia, Baia Mare, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureşului şi Sătmarului, 2010;

Tinerețea Primăvara vieții, Baia Mare, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureşului şi Sătmarului, 2010;

La început de drum: 1990-2010, Baia Mare, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureşului şi Sătmarului, 2010;

Iată mama ta, Baia Mare, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureşului şi Sătmarului, 2011;

Trei Ierarhi, Baia Mare, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureşului şi Sătmarului, 2011;

Andrei Şaguna, Baia Mare, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureşului şi Sătmarului, 2011;

Ştiinţă şi credinţă, Baia Mare, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureşului şi Sătmarului, 2011;

Mihai Eminescu, Baia Mare, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureşului şi Sătmarului, 2012;

Sfintele datorii ale familiei creştine, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureşului şi Sătmarului, 2012;

Pastorale, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureşului şi Sătmarului, 2012;

Dialoguri, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureşului şi Sătmarului, 2013;

Trăiţi frumos şi-n bucurie, Editura Nicodim Caligraful, Putna, 2014.

Întreaga activitate pastorală, misionară şi cultică, pusă în slujba Bisericii Ortodoxe şi a Neamului Românesc, dar mai cu seamă bogata activitate culturală şi publicistică, i-a fost apreciată prin acordarea a patru titluri de „Doctor Honoris Causa" de către: Universitatea de Vest din Oradea (23.05.2001), Universitatea „1 Decembrie" din Alba Iulia (20.10.2009), Universitatea „Vasile Goldiş"din Arad, filiala Baia Mare (12.03.2010) şi Universitatea de Nord Baia Mare (27.05.2010).

Pentru toate acestea şi altele, ştiute şi neştiute, ca o încununare a vieţii jertfelnice şi a ostenelilor pilduitoare şi rodnice, la 13 decembrie 2009, Preasfinţia Sa Justinian Chira al Maramureşului şi Sătmarului este ridicat la treapta onorifică de Arhiepiscop de către Preafericitul Patriarh Daniel al României.

Pentru desăvârşita lucrare misionară, Înaltpreasfinţia Sa Justinian Chira a propus Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române înfiinţarea postului de Episcop-Vicar pe seama Episcopiei Maramureşului şi Sătmarului în persoana starețului Mănăstirii Rohia, Arhimandritul Iustin Hodea, care devine astfel Episcopul Iustin Sigheteanul, şi care mărturiseşte la ceas aniversar că

Hirotonia întru Arhiereu a Arhim. Iustin Hodea – *17 aprilie 1994*

Preasfinţitul Părinte Iustin împreună cu Înaltpreasfinţitul Părinte Justinian, la aniversarea a 93 de ani de viaţă – *28 mai 2014*

„înţelepciunea filocalică, chipul paterical, vorba bună şi blândă, firea răbdătoare şi jertfelnică, pilda unei vieţi trăite cu demnitate, chiar dacă a fost presărată cu multe încercări şi nu puţine umilinţe, au făcut din Înaltpreasfinţia Sa Arhiepiscopul Justinian, ierarhul mărturisitor, ferm şi neînduplecat în apărarea Ortodoxiei româneşti şi a valorilor noastre sfinte. Aşa îl cunosc, îl preţuiesc, îl cinstesc şi îl iubesc toţi membrii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. Aşa îl cunoaşte, îl preţuieşte şi îl iubeşte preoţimea şi poporul dreptcredincios. Pentru cinul monahal este o carte deschisă şi model viu al statorniciei şi fidelităţii faţă de Mănăstirea Rohia, în care a intrat acum 70 de ani şi pe care nu a încetat să o iubească, să-i sporească zestrea materială şi spirituală, să o promoveze şi să o ocrotească întotdeauna. Pentru toate acestea, Îi mulţumim în genunchi, cu rugăciuni fierbinţi, lui Dumnezeu pentru darul pe care l-a făcut poporului drepcredincios din Maramureş şi Sătmar, prin chemarea Părintelui nostru Arhiepiscop Justinian la demnitatea şi slujirea de Arhipăstor al Bisericii Ortodoxe din aceste ţinuturi, rugându-L să-i înmulţească sănătatea, anii şi să-l răsplătească pentru o viaţă întreagă, arsă şi mistuită pe altarul slujirii Bisericii lui Hristos şi al neamului românesc”.

Personalitate puternică şi marcantă a credinţei ortodoxe ce s-a dovedit a fi, prin toate faptele şi îndemnurile sale, om al rugăciunii şi monah cu viaţă pilduitoare, orator iscusit şi părinte iubitor, cărturar înţelept şi iubitor de ţară, un stâlp de lumină, un sfânt în viaţă, prin care, spun unii, că se arată pasul lui Dumnezeu în nordul României, sunt cuvinte puţine din cele câte s-au scris şi se vor mai scrie despre Înaltpreasfinţia Sa Justinian Chira, fiul cel mai de seamă al localităţii Plopiş şi vrednicul de pomenire Arhiepiscop al Maramureşului şi Sătmarului.

Pr. Mihai TIRA
Preot slujitor al Parohiei „Sfântul Nicolae” din municipiul Baia Mare,
Preşedinte executiv al Fundaţiei „Arhiepiscopul Justinian”

Hramul Catedralei Episcopale „Sfânta Treime” din Baia Mare

Duminică, 20 iunie 2021, praznicul împărătesc al Pogorârii Sfântului Duh, Cincizecimea sau Rusaliile, Preasfinţitul Părinte Iustin, Episcopul Maramureşului şi Sătmarului, a oficiat Sfânta Liturghie Arhierească împreună cu Preasfinţitul Părinte Timotei Sătmăreanul, Arhiereu-Vicar, pe esplanada Catedralei Episcopale „Sfânta Treime” din Baia Mare. Cu această ocazie a fost ţinut şi hramul sfântului locaş, ocrotit de Sfânta Treime, care se sărbătoreşte a doua zi de Rusalii. Prin tradiţie, însă, hramul sfântului locaş de închinare se ţine în ziua de Rusalii, deoarece, mulţi ani la rând, a doua zi de Rusalii era zi lucrătoare, iar credincioşii care lucrau nu puteau veni să se închine şi să se roage cu soborul în această zi. Acum, deşi s-a dat prin lege zi liberă şi a doua zi de Rusalii, hramul a rămas, prin tradiţie, în ziua de Rusalii.

O primire ca de mare sărbătoare

Aşteptaţi cu mare bucurie, ierarhii Eparhiei Maramureşului şi Sătmarului au fost primiţi de un mare număr de tineri, îmbrăcaţi în frumoase costume tradiţionale maramureşene, la intrarea în curtea sfântului locaş, ieşiţi

în întâmpinare cu icoane ale Maicii Domnului şi Mântuitorului Iisus Hristos, cu care au stat în mâini pe tot timpul Sfintei Liturghii. Catedrala era împodobită cu rămurele de tei, după o tradiţie veche de sute de ani, care se păstrează în popor.

Sfânta Liturghie Arhierească

Un mare sobor de preoţi şi diaconi a slujit cu ocazia celor două sărbători împărăteşti: Pogorârea Sfântului Duh şi Sfânta Treime.

Au făcut parte din sobor: Arhim. Dr. Casian Filip, consilier eparhial social-filantropic şi misionar şi mare eclesiarh al Catedralei Episcopale „Sfânta Treime", Arhim. Ghelasie Maxim, economul Mănăstirii Rohia, Pr. Ioan Socolan, protopopul Sătmarului, Pr. Asist. Univ. Dr. Marius Sabou, de la Catedrala Istorică, Pr. Prof. Florin Hoban, inspector şcolar pentru religie la Inspectoratul Şcolar Judeţean, Pr. Drd. Claudiu Ciascai, duhovnicul Seminarului Teologic „Sfântul Iosif Mărturisitorul" din Baia Mare, slujitor al Catedralei, Pr. Marcel Oprişan din Bârsana, Pr. Petru Florin Pop din Petrova, Pr. Vasile Botiş, de la Parohia „Sfântul Andrei" din Baia Mare, Pr. Ovidiu Bontoş de la Spitalul Judeţean de Urgenţă „Constantin Opriş" din Baia Mare, slujitorii Catedralei: Pr. Viorel Bud, Pr. Florin Bălan, Pr. Ionuţ Pleş, Arhid. Teodosie Bud, consilier eparhial economic, Arhid. Vlad Verdeş, inspector eparhial pentru catehizarea tineretului, Arhid. Lucian Burnar, secretar eparhial, Arhid. Gherasim Nap, şeful cabinetului Arhiereului-Vicar, Arhid. Dumitru Botiş, inspector eparhial social, Arhid. Dr. Nifon Motogna, administratorul Catedralei Episcopale „Sfânta Treime", Arhid. Prof. Drd. Adrian Dobreanu, de la Seminarul Teologic „Sfântul Iosif Mărturisitorul", Arhid. Prof. Drd. Daniel Farcaş, de la Seminarul Teologic „Sfântul Iosif Mărturisitorul", Diac. Valeriu Vana, Diac. Vasile Petru Bud.

Răspunsurile la Sfânta Liturghie au fost date de Corul „Doxologia" al Catedralei Episcopale „Sfânta Treime", dirijat de Prof. Dr. Cosmin Lauran. La priceasnă a cântat cunoscuta interpretă Maria Mihali.

Între credincioşii prezenţi s-au aflat Cătălin Cherecheş, primarul Băii Mari, Dr. Viorica Cherecheş, medic, fost deputat în Parlamentul României, Ing. Mircea Leţiu, fost membru în Adunarea Naţională Bisericească, Mihai Pătraşcu, directorul Aeroportului Satu Mare, Arh. Dorel Cordoş, care a proiectat Catedrala, Col. (r.) Ioan Hossu, Ing. geolog Sorin Constantin Zaharia, Dr. Ing. Gelu Zaharia, Silviu Dragomir, fost deţinut politic şi alţii.

Cuvântul de învățătură

Un vast cuvânt de învățătură a rostit Preasfinţitul Părinte Episcop Iustin în faţa credincioşilor prezenţi la acest praznic, în care a vorbit despre Pogorârea Duhului Sfânt şi întemeierea Bisericii lui Hristos:

„Din iubire pentru zidirea Sa cea căzută, Dumnezeu Tatăl a trimis în lume pe Fiul Său, să Se Nască, să crească și să trăiască asemenea nouă şi să aducă vestea cea bună că a sosit Împărăția lui Dumnezeu pe pământ, a spus Preasfinţitul Părinte Episcop Iustin. *Apoi, să Se Răstignească, să moară, să Învieze a treia zi și să Se Înalțe la Ceruri, de unde să trimită Apostolilor Bisericii și lumii alt Mângâietor: Duhul Adevărului, Care de la Tatăl purcede. Toți câți vor crede, prin mărturisirea Apostolilor, că Iisus este Hristos – Fiul Dumnezeului Celui Viu – Mântuitorul lumii, vor primi Duhul Cel Preasfânt și se vor face fii ai lui Dumnezeu după har, prin Botezul în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Împlinirea acestei făgăduințe sfinte făcute de către Mântuitorul Apostolilor o sărbătorim la Rusalii. Căci, după Înviere, înainte de Înălțarea Sa la Cer, Hristos, stând în mijlocul lor, le-a zis să nu se depărteze de Ierusalim, până se vor îmbrăca cu putere de Sus. La cincizeci de zile după Înviere, când iudeii din toată lumea erau în număr foarte mare la Ierusalim pentru a comemora Primirea Legii (Cele 10 porunci) de către Moise pe Muntele Sinai, Apostolii, care se găseau în același duh de rugăciune și de așteptare cu nădejde, reuniți în același loc, în primul Sfânt Sinod sau sobor, au devenit primii fii ai oamenilor, după Maica Domnului, purtători de har și plini de Duh Sfânt."*

Iată ce spune cartea Faptele Apostolilor despre acest eveniment unic: *„Şi când a sosit ziua Cincizecimii, erau toţi împreună în acelaşi loc. Şi din cer, fără de veste, s-a făcut un vuiet, ca de suflare de vânt ce vine repede, şi a umplut toată casa unde şedeau ei. Şi li s-au arătat, împărţite, limbi ca de foc şi au şezut pe fiecare dintre ei. Şi s-au umplut toţi de Duhul Sfânt şi au început să vorbească în alte limbi, precum le dădea lor Duhul a grăi"* (Fapte 2, 1-4).

„Când Apostolii, plini de Duh Sfânt și de putere, au ieșit în piața publică, la mulțime, și au început a vorbi, s-a constatat miracolul: Duhul le-a dat înțelepciunea de a deveni poliglоți, adică de a vorbi în alte limbi decât aramaica, limba ce se vorbea pe vremea Mântuitorului, a mai precizat Preasfinţitul Părinte Iustin. *Duhul Sfânt a lucrat însă și cu poporul prezent, pe care l-a liniștit și înțelepțit să asculte. Și Apostolii au reușit să se facă auziți și lumea a tăcut! Vorbea Dumnezeu, prin Duhul Sfânt și gura Apostolilor, despre Fiul Său, Iisus Hristos, Cel Răstignit și Înviat a treia zi. Minunea pe care o experimentau Apostolii nu mai era săvârșită de Iisus Hristos, Învățătorul*

lor, cu alte persoane. Minunea se petrecea cu ei înșiși, iar ei vorbeau unei mari mulțimi și erau ascultați cu atenție și interes de lumea care începea să se încălzească și în care începea să se aprindă focul iubirii de Hristos. Încă după prima predică a Sfântului Apostol Petru, harul a devenit lucrător şi cei ce au primit cuvântul lui s-au botezat și în ziua aceea s-au adăugat ca la trei mii de suflete. Acesta este momentul zero, de la care începe existența istorică și imaginea văzută a Bisericii lui Hristos – Împărăția lui Dumnezeu pe pământ. Toți aceștia petreceau împreună, participau la Frângerea Pâinii (Euharistia sau prima Liturghie apostolică) săvârșită de apostoli, care respectau și duceau mai departe testamentul Mântuitorului lăsat la Cina Cea de Taină."

Sfințirea spicelor de grâu

După încheierea Sfintei Liturghii, Preasfinţitul Părinte Episcop Iustin şi Preasfinţitul Părinte Timotei Sătmăreanul au binecuvântat spicele de grâu, pe care, prin tradiţie, le iau credincioşii la casele lor şi sunt păstrate la loc de cinste, pentru că sunt sfinţite.

Distincţii eparhiale

Un moment semnificativ care a urmat a fost cel în care Preasfinţitul Părinte Episcop Iustin a oferit mai multe distincţii eparhiale unor persoane importante, care, sub o formă sau alta, au sprijinit Sfânta Episcopie şi construcţia de locaşuri de cult sau au contribuit, sub diferite forme, la bunul mers al vieţii duhovniceşti şi administrative.

Astfel, primarul Cătălin Cherecheş a fost distins cu Ordinul „Justinian Arhiepiscopul" pentru laici, pentru ajutorul pe care îl acordă şi l-a acordat de-a lungul anilor Episcopiei, Catedralei Episcopale şi preoţilor din municipiu.

Au mai primit Ordinul „Justinian Arhiepiscopul" pentru laici Col. (r.) Ioan Hossu, fost comandant al jandarmilor maramureşeni, Mihai Pătraşcu, directorul Aeroportului Satu Mare, pentru tot ce a făcut pentru Biserică în perioada când a fost directorul Aeroportului Baia Mare şi de când este acum la Satu Mare, Ing. geolog Sorin Constantin Zaharia, care a contribuit, prin studiile sale geologice, la ridicarea celor mai importante locaşuri de cult din Episcopie, inclusiv Catedrala Episcopală, Mănăstirea Rohia şi Mănăstirea Bârsana, precum şi domnul Dan Bârle.

Ordinul „Preot Nicolae Gherman" pentru clerici a fost acordat Preacuviosului Părinte Kiril de la Mănăstirea Vatopedu din Sfântul Munte Athos, care a avut ascultare să se ocupe de pictarea Icoanei Maica Domnului Pantanassa

şi expedierea ei în România, de citirea zilnică a rugăciunilor de sfinţire care s-au făcut în sfânta Mănăstire Vatopedu timp de 40 zile, cât a stat icoana în Sfântul Altar.

Ordinul „Preot Nicolae Gherman" pentru laici a fost acordat domnului Silviu Dragomir, fost deţinut politic în închisorile comuniste, doamnei Monica Agoşton, donatoarea pentru executarea picturii Icoanei Maica Domnului Pantanassa, domnilor Florin Zugravul şi Ionuţ Glăvan.

Premierea elevilor câştigători ai Concursului Național Catehetic

Concursul Naţional Catehetic „Biserica, familia românilor de pretutindeni", care s-a desfăşurat în Patriarhia Română, şi-a desemnat câştigătorii pentru acest an. Fiindcă premierile nu au putut fi făcute la Patriarhia Română, de ziua hramului Catedralei Patriarhale, din cauza COVID 19, Părintele Patriarh a semnat diplomele pentru premianţi şi le-a trimis la episcopii, pentru a fi înmânate de Întâistătătorul locului.

Astfel, în Episcopia Maramureşului şi Sătmarului, diplomele înmânate de Preasfinţitul Părinte Episcop Iustin sunt:

Locul I: *Parohia „Adormirea Maicii Domnului" Petrova, Protopopiatul Vişeu*, Pr. Petru Florin Pop;

Locul II: *Parohia „Înălţarea Domnului" Tg. Lăpuş, Protopopiatul Lăpuş*, Pr. Dr. Florin Stan, Prof. Rodica Vele;

Locul III: *Parohia „Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel" Şomcuta Mare, Protopopiatul Chioar*, Pr. Ioan Bucşa, Prof. Adina Boghian; *Parohia „Naşterea Maicii Domnului" Satu Mare, Protopopiatul Satu Mare*, Pr. Petre Sabo, Loredana Şerba;

Menţiuni: *Parohia „Sfânta Treime" Budeşti, Protopopiatul Sighet*, Pr. Gheorghe Moldovan, Prof. Adrian Toporan; *Parohia „Sfinţii Arhangheli Mihail şi Gavriil" Bârsana, Protopopiatul Sighet*, Pr. Marcel Oprişan, Maria Bernitcki; *Parohia „Sfinţii Arhangheli Mihail şi Gavriil" Corni* şi *Parohia „Adormirea Maicii Domnului" Bicaz, Protopopiatul Chioar*, Pr. Radu Nechita şi Dănuţ Crişan, Daniela Ardelean; *Parohia „Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel" Cavnic, Protopopiatul Lăpuş*, Pr. Andrei Chira, Prof. Maria Mika; *Parohia „Sfântul Mare Mucenic Dimitrie" Carei, Protopopiatul Carei*, Pr. Valer Pop, Ionuţ Secan; *Parohia „Sfinţii Arhangheli Mihail şi Gavriil" Certeze, Protopopiatul Oaş*, Pr. Dorin Rareş Tămaş, Prof. Dumitru Baltă; *Parohia „Sfântul Ilie Tesviteanul" Posta, Protopopiatul Chioar*, Pr. Dan Gabriel Dănuţ, Ana Maria Herman.

ANDREI FĂRCAŞ,
redactor la revista „Graiul Bisericii Noastre"

Preasfințitul Părinte Episcop Iustin – 60 de ani

Miercuri, 23 iunie 2021, Episcopia Maramureşului şi Sătmarului a fost în sărbătoare, deoarece Întâistătătorul ei, Preasfinţitul Părinte Iustin, Episcopul Maramureşului şi Sătmarului, a împlinit 60 ani de viaţă. Cu această frumoasă şi fericită ocazie, Preasfinţitul Părinte Episcop Iustin a săvârşit, la Catedrala Episcopală „Sfânta Treime" din Baia Mare, Sfânta şi Dumnezeiasca Liturghie, împreună cu Preasfinţitul Părinte Timotei Sătmăreanul, Arhiereu-Vicar, în fruntea unui ales sobor de preoţi şi diaconi.

Primire făcută de zeci de tineri

Numit de peste un deceniu şi jumătate „Episcopul Tinerilor" de către cei mai tineri creştini din Maramureş şi Sătmar, Preasfinţitul Părinte Episcop Iustin îşi merită deplin acest titlu, deoarece întâlnirea cu aceştia se transformă de fiecare dată în sărbătoare. Cum sărbătoare a fost şi azi, la Catedrala Episcopală „Sfânta Treime" din Baia Mare, când multe zeci de tineri şi tinere, îmbrăcaţi în frumoase costume maramureşene de pe Iza şi Mara, de pe Căsău şi Vişeu, auzind că vine să slujească la Catedrală, şi ea numită „Catedrala Tinerilor",

i-au ieşit în întâmpinare şi i-au urat „La mulţi ani!”, astfel că, încă de la început, ziua de naştere a Preasfinţitului Părinte Episcop Iustin s-a transformat într-o sărbătoare a tinereţii.

Sfânta şi Dumnezeiasca Liturghie

Partea Liturgică a început cu închinarea la Icoana Maica Domnului „Pantanassa”, copie după cea din Sfântul Munte Athos, făcătoare de minuni, pusă pentru închinare înaintea tuturor credincioşilor care trec pragul „Catedralei Nordului”, cum este numită Catedrala Episcopală „Sfânta Treime” din Baia Mare, şi apoi la icoanele împărăteşti, pentru mulţumire adusă lui Dumnezeu şi ajutor în cele ce vor urma.

Soborul a fost alcătuit ca pentru o mare sărbătoare, din el făcând parte preoţii din Permanenţa Eparhială: Arhim. Dr. Macarie Motogna, exarhul mănăstirilor şi schiturilor şi stareţul Mănăstirii Rohia, Arhim. Casian Filip, consilier eparhial social-filantropic şi misionar, Arhim. Teofil Pop, stareţul Mănăstirii Moisei, Arhim. Pantelimon Ilieş, de la Mănăstirea Rohia, Pr. Dr. Vasile Augustin, vicar administrativ, Pr. Adrian Mihali, consilier administrativ,

Pr. Ionuţ Todorca, consilier cultural teologic, Pr. Milan Bălan, consilier al Sectorului teologic-educaţional, Pr. Daniel Tirean, inspector financiar intern, preoţii protopopi Fabian Coroian al Băii Mari, Ioan Socolan al Sătmarului, Vasile Aurel Pop al Sighetului, Florian Mocan al Careiului, Mihai Chira al Vişeului, Dr. Florin Stan al Lăpuşului, Nicolae Petruş al Chioarului şi Marcel Ioan Malanca al Oaşului, Pr. Conf. Univ. Dr. Adrian Gh. Paul, prodecan al Facultăţii de Litere din Baia Mare, Pr. Lect. Univ. Dr. Marius Nechita, directorul Seminarului Teologic Liceal Ortodox „Sfântul Iosif Mărturisitorul" din Baia Mare, Pr. Prof. Florin Hoban, inspector şcolar pentru religie la I.Ş.J. Maramureş, Pr. Gabriel Groza, directorul Liceului Teologic „Nicolae Steinhardt" Satu Mare, cei trei preoţi parohi din Rozavlea: Vasile Cosma, Anin Alexandru Coste şi Simion Smicală, Arhid. Teodosie Bud, consilier eparhial economic, Arhid. Vlad Verdeş, inspector eparhial pentru catehizarea tineretului, Arhid. Lucian Burnar, secretar eparhial, Arhid. Gherasim Nap, şeful de cabinet al Arhiereului-Vicar, Arhid. Dumitru Botiş, inspector eparhial social, Arhid. Dr. Nifon Motogna, administratorul Catedralei Episcopale „Sfânta Treime" din Baia Mare, Arhid. Prof. Drd. Adrian Dobreanu, dirijorul Grupului Psaltic „Theologos" al Episcopiei, Arhid. Drd. Daniel Farcaş, Diac. Drd. Valeriu Vana, Diac. Vasile Petru Bud.

Răspunsurile la Sfânta Liturghie au fost date de Corul „Angelli" al Seminarului Liceal Teologic „Sfântul Iosif Mărturisitorul" din Baia Mare, dirijat de Pr. Prof. Dr. Andrei Baboşan, iar la Chinonic a cântat cunoscuta interpretă Maria Mihali.

Un foarte mare număr de oficialităţi a fost prezent în Catedrală cu această ocazie, care a transmis mesaje de suflet Preasfinţitului Părinte Episcop Iustin: primarul Cătălin Cherecheş al Băii Mari, Prof. Dr. Teodor Ardelean, directorul Bibliotecii Judeţene „Petre Dulfu" din Baia Mare, un important corp de generali şi ofiţeri superiori în rezervă, îmbrăcaţi în costume de gală, corpul de cadre universitare de la Litere, în frunte cu decanul Conf. Univ. Dr. Mircea Farcaş, de care aparţine Domeniul Teologic „Justinian Arhiepiscopul", coordonat de Preasfinţitul Părinte Timotei Sătmăreanul, cadrele didactice de la Seminarul Liceal Teologic „Sfântul Iosif Mărturisitorul" din Baia Mare, studenţi de la Litere şi Teologie, elevi seminarişti, întreg Ansamblul Folcloric Naţional Transilvania din Baia Mare, dirijorul Corului Bărbătesc din Finteuşu Mare, Prof. Andrei Dragoş, Octavian Petric din Satu Mare, membru în Adunarea Naţională Bisericească, Ing. Mircea Leţiu, fost membru în Adunarea Naţională Bisericească, oficialităţi din diferite localităţi.

S-au rugat la Sfânta Liturghie Arhierească împreună cu soborul stareţii şi stareţele de mănăstiri, monahi şi monahii, cu zecile, secretarii protopopeşti din cele 8 protopopiate, preoţi din parohii mai apropiate sau mai depărtate de Baia Mare, conducători de instituţii judeţene şi locale, tineri şi tinere, credincioşi de rând etc.

Te-Deum

Rugăciuni de mulţumire lui Dumnezeu au fost înălţate către cer în slujba Te-Deum, de mulţumire lui Dumnezeu pentru darurile revărsate asupra Preasfinţitului Părinte Episcop Iustin şi rugăciuni ca Dumnezeu să-şi reverse Harul Său preaplin peste Întâistătătorul Eparhiei, în anii ce vin, ca să poată conduce credincioşii din această Eparhie pe calea cea dreaptă a mântuirii. Slujba a fost oficiată de Preasfinţitul Părinte Timotei Sătmăreanul, Arhiereu-Vicar, Arhim. Dr. Macarie Motogna, Arhim. Dr. Casian Filip, Arhim. Teofil Pop şi Arhim. Pantelimon Ilieş, de Arhid. Vlad Verdeş şi Arhid. Dr. Nifon Motogna.

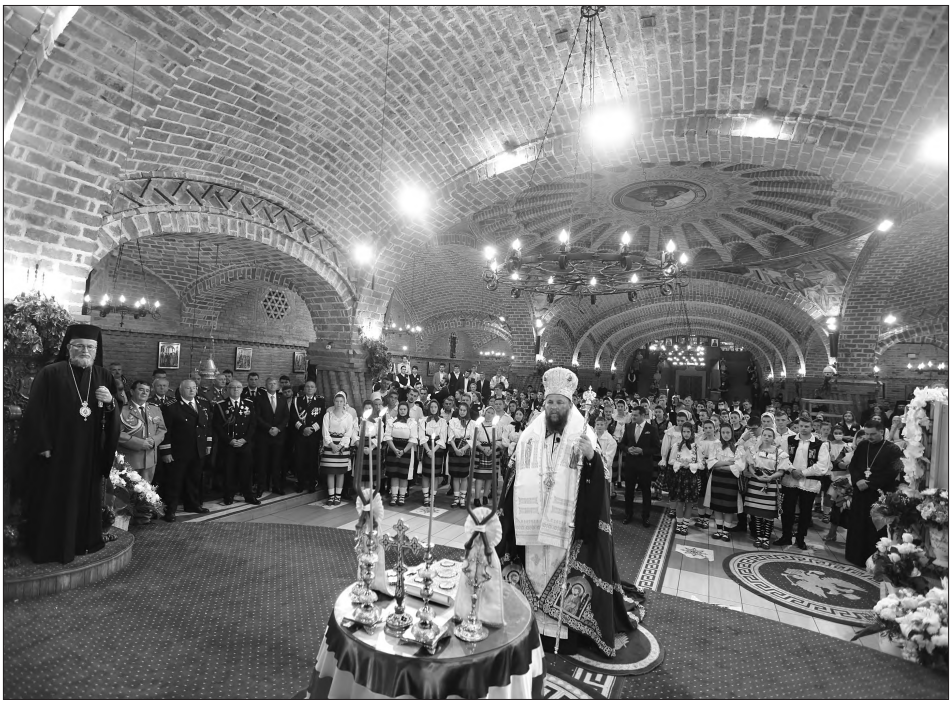

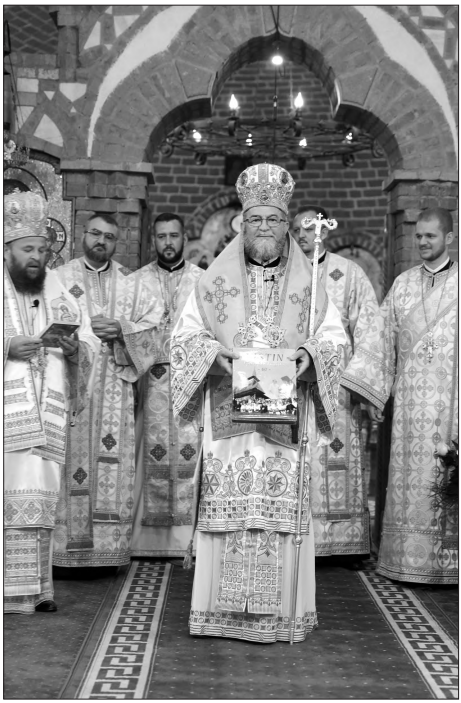

Momentul aniversar

Un cuvânt aniversar a adresat Preasfinţitului Părinte Episcop Iustin fiul său duhovnicesc, Preasfinţitul Părinte Timotei Sătmăreanul, Arhiereu-Vicar, în care a vorbit tuturor celor prezenţi cu alese şi mângâietoare cuvinte despre Preasfinţitul Părinte Episcop Iustin, prezentându-i viaţa sa de creştin, de la naştere până la înalta demnitate clericală la care a ajuns, creionând plastic perioada copilăriei, studiilor generale, intrarea în viaţa de mănăstire, formarea ca duhovnic, iar apoi ca stareţ al Mănăstirii Rohia, perioada de studii şi doctorat, hirotonirea ca ierarh şi apoi preluarea sarcinii grele de Întâistătător al Eparhiei Maramureşului şi Sătmarului, după trecerea la Domnul a veşnicului de pomenire Arhiepiscop Justinian.

Au mai rostit cuvinte de mulţumire şi aniversare Cătălin Cherecheş, primarul Băii Mari, care este un sprijinitor al activităţilor iniţiate şi desfăşurate de Preasfinţitul Părinte Episcop Iustin în diverse domenii.

Apoi, Prof. Dr. Teodor Ardelean, directorul Bibliotecii Judeţene „Petre Dulfu" din Baia Mare, un apropiat al Bisericii Ortodoxe şi al Preasfinţitului Părinte Iustin, a dat citire unei scrisori cuprinzătoare, în stil personal,

un adevărat panegiric despre cel care, în urmă cu 27 de ani, cel mai tânăr ierarh al Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, de doar 33 de ani, a fost primit cu apreciere şi multă încredere, cu multă speranţă, iar acest fapt nu a dezamăgit, iar apoi a contribuit din plin, ca mâna dreaptă a Înaltpreasfinţitului Arhiepiscop Justinian, la ridicarea „de pe iarbă verde" a Eparhiei Maramureşului şi Sătmarului la nivelul unei Episcopii în rând cu celelalte din ţară, din toate punctele de vedere: sute de preoţi hirotoniţi, peste 100 de biserici sfinţite, ridicarea la 40 a numărului mănăstirilor şi schiturilor, de la 3 existente înainte, înfiinţarea de noi parohii şi şcoli teologice, amenajarea şi extinderea Centrului Eparhial, ridicarea Catedralei Episcopale „Sfânta Treime" etc.

În continuare, Preasfinţitul Părinte Timotei Sătmăreanul a citit mesajul aniversar al Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, intitulat „Preasfinţitul Părinte Episcop Iustin – un ierarh dinamic şi misionar", al cărui conţinut îl găsiţi în paginile ce urmează.

Mesaje aniversare au mai transmis personal cei prezenţi în Catedrală, care l-au felicitat pe Preasfinţitul Părinte Episcop Iustin, şi nu au fost puţini aceştia, adăugându-se altor sute şi chiar mii puse pe internet sau scrisori, ca să nu mai vorbim de coşurile cu flori şi micile cadouri primite.

Andrei FĂRCAŞ
Redactor la revista „Graiul Bisericii Noastre"

Mesajul Preafericitului Părinte DANIEL,
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

„Un ierarh dinamic şi misionar”

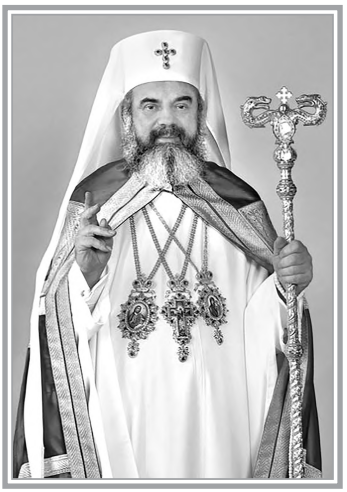

Momentele aniversare din viaţa omului reprezintă un prilej de bucurie şi comuniune, ca pregustare a bucuriei şi comuniunii depline din iubirea Preasfintei Treimi. Un asemenea eveniment îl reprezintă aniversarea a 60 de ani de viaţă a Preasfinţitului Părinte Iustin, Episcopul Maramureşului şi Sătmarului.

Născut în ziua de 23 iunie 1961, în Rozavlea, una dintre cele mai vechi aşezări din Maramureșul istoric, din părinții drept-credincioşi Ștefan și Maria Hodea, a primit la botez numele Ioan.

Dragostea şi devotamentul său faţă de Dumnezeu şi de Biserică i-au fost sădite încă din copilărie, prin părinţii şi bunicii săi, care s-au îngrijit ca fiul dăruit lor de Dumnezeu să se îndeletnicească mai înainte de toate cu rugăciunea. Astfel, în anul 1976 a intrat în viaţa monahală la Mănăstirea „Sfânta Ana” – Rohia, unde, în anul 1985, a primit chipul îngeresc al călugăriei şi numele Iustin, avându-l ca naș de călugărie pe părintele său duhovnicesc, Episcopul Justinian Chira.

După absolvirea Seminarului Teologic din Cluj-Napoca, a urmat cursurile Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna” din Sibiu (1988-1992), pe care le-a absolvit cu calificative maxime, urmând mai târziu cursurile de doctorat la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca (2006-2011), finalizate cu teza de doctorat: *„Personalitatea Sfântului Ioan Botezătorul între mărturie şi mesianism iudaic, în descrierea Evangheliilor şi a literaturii necreştine”*.

În anul 1984 a fost hirotonit diacon şi preot de către Preasfinţitul Părinte Justinian Chira, pe atunci Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului şi Clujului, şi a fost numit stareţ al Mănăstirii Rohia (1988-1994), unde, *„făcându-se pildă credincioşilor cu vorbirea, cu purtarea, cu dragostea, cu duhul, cu credinţa şi cu viaţa curată"* (1 Timotei 4, 12), a ajutat la înnoirea vieţii duhovniceşti şi misionare.

Înţelegând cuvintele Mântuitorului Iisus Hristos, Care spune: *„Secerişul este mult, dar lucrătorii sunt puţini; rugaţi deci pe Domnul secerişului, ca să scoată lucrători la secerişul Său"* (Luca 10, 2), Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, la propunerea vrednicului de pomenire Părinte Justinian Chira, l-a ales pe Părintele Iustin ca Arhiereu-Vicar al Episcopiei Maramureşului şi Sătmarului, în ziua de 22 martie 1994.

Fiind hirotonit întru Arhiereu în data de 17 aprilie 1994, Preasfinţitul Părinte Iustin a sprijinit cu mult zel misionar şi cu multă osteneală, timp de 22 de ani, activitatea pastoral-misionară a Arhiepiscopului Justinian Chira, căruia i-a fost ucenic apropiat şi colaborator destoinic, armonizând smerenia ascultării cu elanul tinereţii, cuvântul frumos cu hărnicia liturgică şi misionară!

După trecerea la Domnul a Arhiepiscopului Justinian Chira (30 octombrie 2016), prin lucrarea harului Preasfântului Duh, în ziua de 16 decembrie 2016, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române l-a ales pe Preasfinţitul Părinte Iustin în demnitatea de Chiriarh sau conducător al Episcopiei Maramureşului şi Sătmarului, eparhie venerabilă prin vechimea ei istorică, greu încercată de vitregiile vremurilor, prin înstrăinare şi desfiinţări abuzive, dar tânără şi dinamică prin rectitorirea ei în anul 1990.

Mărturisitor şi slujitor al Evangheliei iubirii milostive a lui Hristos, noul păstor şi părinte duhovnicesc al credincioşilor ortodocşi din Eparhia Maramureşului şi Sătmarului a împlinit şi a înmulţit faptele iubirii milostive, prin fondarea mai multor instituţii şi aşezăminte social-filantropice, prin promovarea învăţământului teologic seminarial şi universitar, prin centre şi proiecte culturale şi pastoral-misionare, având ca prioritate lucrarea pastorală consacrată copiilor, tineretului şi familiei.

Cu multă osteneală şi zel misionar, Preasfinţitul Părinte Iustin a desfăşurat în această eparhie o bogată activitate pastoral-liturgică şi social-misionară, slujind „cu timp şi fără timp" Biserica lui Hristos din ţinutul străbun al Maramureşului, prin grija pentru înălţarea noii

Catedrale Episcopale, cu hramul „Sfânta Treime", din Baia Mare, prin creșterea numărului unităților bisericești (parohii și mănăstiri), prin edificarea de noi lăcașuri de cult și restaurarea celor vechi, prin intensificarea vieții parohiale și monahale, a activității educative, cultural-religioase și editoriale.

Cunoscând râvna sa misionară, înțelepciunea sa pastorală și dăruirea sa jertfelnică pentru Biserică, astăzi, la ceas aniversar, aducem mulțumire lui Dumnezeu pentru darurile revărsate asupra persoanei Preasfinţitului Părinte Episcop Iustin și asupra clerului și credincioșilor din Eparhia pe care o păstorește.

Ne rugăm Mântuitorului Iisus Hristos, *„Păstorul Cel Bun"* (Ioan 10, 11) și *„Arhiereul mărturisirii noastre"* (Evrei 3, 1), să-i dăruiască în continuare aceeași dragoste și aceeași râvnă sfântă pentru Biserică și Neam, cu sănătate și fericire, pace și bucurie!

Întru mulți și fericiți ani, Preasfințite Părinte Iustin!

†**DANIEL**

Daniel

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

**Mesajul Înaltpreasfinţitului Părinte ANDREI,
Arhiepiscopul Vadului, Feleacului şi Clujului
şi Mitropolitul Clujului, Maramureşului şi Sălajului**

„Arta artelor este să-l formezi pe om”

Preasfinţitul Părinte Episcop Iustin împlineşte 60 de ani. Cu multe daruri l-a binecuvântat Dumnezeu. Pe lângă faptul că este un păstor râvnitor, un edil plin de har, în acelaşi timp este şi preocupat de generaţiile tinere. Activităţile cu tinerii sunt grăitoare. Între ele se remarcă reuniunea cu tinerii din zonă (1.300 tineri) şi reuniunea naţională cu participarea internaţională, având binecuvântarea Sfântului Sinod (3.500 tineri).

Cuvântul Scripturii subliniază importanţa acestei lucrări. Proorocul David zice: *„Veniţi, fiilor, ascultaţi-mă pe mine, frica Domnului vă voi învăţa pe voi”* (Psalmul 33, 11); iar Înţeleptul Solomon scrie: *„Deprinde pe tânăr cu purtarea pe care trebuie s-o aibă; chiar când va îmbătrâni nu se va abate de la ea”* (Pilde 22, 6).

Domnul Iisus Hristos, Învăţătorul absolut, le spune ucenicilor: *„Lăsaţi copiii să vină la Mine şi nu-i opriţi, că a unora ca aceştia este Împărăţia lui Dumnezeu”* (Marcu 10, 14). Iar subliniind importanţa lucrării cu tinerii, zice că *„cel ce va face şi va învăţa, acesta mare se va chema în Împărăţia Cerurilor”* (Matei 5, 19). Iar pentru cei mari avertismentul: *„De nu vă veţi întoarce şi nu veţi fi precum pruncii, nu veţi intra în Împărăţia cerurilor”* (Matei 18, 3).

E importantă misiunea cu tinerii. După ce ai reuşit să-i formezi bine, aceştia vor deveni misionari. Sfântul Pavel, care-l avea ucenic pe tânărul Timotei, îi scrie: *„Nimeni să nu dispreţuiască tinereţile tale, ci fă-te*

pildă credincioșilor cu cuvântul, cu purtarea, cu dragostea, cu duhul, cu credința, cu curăția" (I Timotei 4, 12).

Toți marii pedagogi au fost conștienți de importanța formării tinerilor și a educării lor. Comenius subliniază faptul că e mare lucru *„a educa tineretul cu prevedere, a te îngriji ca sufletele lor să fie ferite de stricăciunea lumii și ca semințele onestității implântate în ei să ajungă să încolțească fericit, prin neîncetate îndemnuri și exemple, apoi ca mințile lor să fie pătrunse de cunoașterea adevărată a lui Dumnezeu"*.

Neglijarea educării tineretului are efecte cu bătaie lungă și scrie același autor că în aceste cazuri nedorite *„tineretul crește fără îngrijirea cuvenită, ca și copacii sălbatici, pe care nimeni nu-i plantează, nu-i udă, nu-i altoiește și nu-i face să crească drept"*.

Copiii și tinerii au multe daruri primite de la Dumnezeu, ele trebuie însă folosite. Dr. Alexis Carrel zice că *„în copilăria noastră, purtăm în noi o mulțime de ființe virtuale, care apoi mor una câte una. Fiecare bătrân este înconjurat de cortegiul acelora care ar fi putut să fie, de toate posibilitățile avortate"*.

Toate aceste lucruri le știe prea bine Preasfințitul Iustin și de aceea încearcă să le insufle tinerilor dorința de a trăi frumos. Un tânăr cuminte trebuie să se preocupe de viața spirituală. Nu poate trăi în mediocritate, știind că Dumnezeu ne plimbă viața printre flăcări de har, ca să ne aprindem, iar Biserica reazemă drumurile pe troițe ca să-L imităm pe Cel Ce și-a dat viața pentru noi.

De fapt, Preasfințitul Iustin, dascăl tinerilor, știe din propria-i viață de credință că în tinerețe, când l-a chemat Mântuitorul Hristos, a răspuns: iată-mă! Ca odinioară Samuel: *„A strigat Domnul către Samuel: «Samuele, Samuele!». Iar el a răspuns: «Iată-mă!»* (I Regi 3, 4).

Ce să spunem de Maica Domnului, când a fost chemată să-L nască pe Hristos? „Și a zis Maria: Iată roaba Domnului. Fie mie după cuvântul Tău" (Luca 1, 38). Sau când e vorba despre ascultarea absolută a Mântuitorului, Care a fost trimis de Tatăl să mântuiască lumea: *„Atunci am zis: Iată, vin, în sulul cărții este scris despre mine, ca să fac voia Ta, Dumnezeule"* (Evrei 10, 7).

Încă de pe când era pe la sfârșitul școlii primare, vacanțele și le petrecea la Mânăstirea Rohia, unde a și rămas. A făcut Seminarul și, în vremea aceea, pe când eram preot la Turda, a venit la o Liturghie. L-am observat de pe atunci că e hotărât să se predea totalmente lui Hristos și să slujească Biserica. Apoi a făcut Facultatea de Teologie la Sibiu, a fost hirotonit diacon și preot, iar din 1989 devine stareț la Rohia.

Doctoratul și l-a făcut la Facultatea de Teologie din Cluj, având-l îndrumător științific pe Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană.

În 1994, la propunerea Preasfințitului Justinian Chira, devine Arhiereu-Vicar pe seama Episcopiei Maramureșului și Sătmarului, iar după plecarea în veșnicie a Arhiepiscopului Justinian este ales, la 16 decembrie 2016, Episcop al Maramureșului și Sătmarului. Va fi întronizat în această calitate pe 27 decembrie 2016.

Am mai amintit de preocupările Preasfințitului Iustin în ce privește formarea tinerilor. Școlile teologice și ASCOR-ul sunt în marea sa atenție. Orice tânăr și orice tânără sunt un unicat. Pe bună dreptate versurile: *„Născut dintr-un crâmpei de soare/ Și o fărâmă de pământ,/ Firul curat, gingaș și sfânt/ Îmbobocește și dă-n floare"* spun foarte mult.

Tânărul este o ființă minunată din pântecele maicii sale (Psalmul 138, 13-14). An de an, în ființa sa apar lucruri noi. Adolescenții, tinerii liceeni și studenții merită să fie în grija noastră. Ei sunt lumea de mâine.

Pe lângă comportamentul elegant pe care dorim să li-l formăm, pe tineri îi și catehizăm. Lucrul acesta îl face Preasfințitul Iustin, în ton cu modul de a gândi al Sfântului Apostol Pavel: *„Voia lui Dumnezeu aceasta este: sfințirea voastră; să vă feriți de desfrânare, ca să știe fiecare din voi să-și stăpânească vasul său în sfințenie și cinste, nu în patima poftei cum fac neamurile care nu cunosc pe Dumnezeu* (I Tesaloniceni 4, 3-5).

Știe Preasfințitul Iustin că omul, ca să devină om, trebuie să fie format. Nimeni să nu creadă că poate fi om adevărat decât dacă a învățat să acționeze ca om. Ori tinerii noștri au nevoie să te ocupi de ei. Și cu tot efortul nostru, într-o lume secularizată, sunt multe și ispitele.

Acum, la acest soroc rotund, Preasfințitului Iustin, care se ocupă de tineri, îi facem o urare ioaneică: *„Mă rog să ai spor în toate și să mergi bine cu sănătatea, precum bine mergi cu sufletul"* (III Ioan 1, 2).

Mulți și binecuvântați ani!

†**ANDREI**

Arhiepiscopul Vadului, Feleacului şi Clujului
şi Mitropolitul Clujului, Maramureşului şi Sălajului

Preasfințitul Părinte IUSTIN, la ceas aniversar. Starețul și Părintele nostru

Episcopia Maramureșului și Sătmarul este în sărbătoare; clerul, cinul monahal și dreptcredincioșii creștini își sărbătoresc Ierarhul și Părintele sufletesc.

La 23 iunie 2021, Preasfințitul Părinte Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, aniversează împlinirea a șaizeci de ani de viață, dar tot în acest an se împlinesc patruzeci și cinci de ani de la întrarea în viața mănăstirească și cinci ani de la alegerea și întronizarea ca Întâistătător al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului. Toate acestea se petrec într-un an cu semnificație istorică, pentru că anul acesta se împlinesc 630 de ani de la Actul Patriarhal Constantinopolitan (1391), când Mănăstirea Peri din dreapta Tisei a fost declarată Stavropighie Patriarhală Constantinopolitană. Așadar, aniversarea unui tânăr ierarh eparhiot, într-o Episcopie cu adânci rădăcini în istoria timpului.

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, în anul 2001, pe atunci Mitropolit al Moldovei și Bucovinei, într-un mesaj aniversar referitor la vrednicul de pomenire Bartolomeu Mitropolitul, scria următoarele: *„Tinerețea unui om se vede în pasiunea sa pentru a face binele, a lupta pentru adevăr și a căuta sfințenia sau frumusețea sufletului”*.

Preasfințitul Părintele nostru Iustin, din tinerețe, de la vârsta de 15 ani, a ales să slujească lui Dumnezeu, Maicii Domnului și poporului dreptcredincios. În anul 1976 a bătut la poarta Mănăstirii „Sfânta Ana”

Rohia, unde a fost primit de către stareţul mănăstirii, Protosinghelul Serafim Man. A ascultat de glasul lui Dumnezeu așa precum oarecând Patriarhul Avraam, căruia Dumnezeu i-a zis: *„Ieși din țara ta și din neamul tău și din casa tatălui tău și vino în țara pe care ți-o voi arăta Eu. Și Eu voi face din tine un neam mare; și te voi binecuvânta și-ți voi mări numele și tu vei fi izvor de binecuvântare* (Facere 12, 1-3).

A ieșit din Țara Maramureșului voievodal și a venit în Muntele cel sfânt al Rohiei, în Țara Lăpușului, unde Dumnezeu l-a binecuvântat cu darurile Sale multe și bogate, iar la rândul său a devenit un izvor de binecuvântare pentru monahismul, preoțimea și credincioșii din întreaga eparhie. Precum Patriarhul Avraam a devenit părinte a multe neamuri, Preasfințitul Părinte Iustin a devenit Părinte a multe generații de monahi și preoți, întinerind Episcopia Maramureșului și Sătmarului.

Ca stareţ, a revigorat viața duhovnicească a Rohiei, pentru că are vocația de Părinte, a format o elită de monahi, care, la rândul lor, sunt adevărați părinţi şi stâlpi ai monahismului din Eparhia Maramureşului şi Sătmarului. Dacă în anul 1988, când a fost numit stareţ, erau doar şapte vieţuitori la Rohia, prin stil, model şi exemplu personal, a reuşit, în câţiva ani până în anul 1994, când a fost ridicat la demnitatea de Arhiereu-Vicar, să fie la Mănăstirea Rohia 30 de vieţuitori în jurul stareţului Iustin Hodea.

Noi, toți cei din generația monahală '90, ne-am strâns în jurul tânărului stareț de la Rohia, pentru că am admirat și am fost fascinați de tinerețea vârstei, dar, în același timp, de maturitatea duhovnicească a stareţului, tineri dornici de-a se înrola în „armata" lui Hristos și a fi în linia întâi în lupta cea bună.

Părintele a fost primul în toate, la slujire sacerdotală, cuvânt, rugăciune, ascultare, fel de-a fi, iar noi, ucenicii, îl urmam îndeaproape. Episcopul Iustin, în relaţia cu ucenicii, a ştiut întotdeauna când şi cât trebuie să întindă arcul, după exemplul Sfântului Antonie cel Mare. A ştiut să mustre, să certe spre a îndrepta, dar şi spre a învăţa şi a înţelepţi spre o bună creştere spirituală, aşa cum procedează orice părinte iscusit cu propriii lui copii şi după îndemnul pe care-l primeşte orice arhiereu, atunci când este hirotonit şi primeşte cârja arhierească: *„Primeşte toiagul acesta, ca să păstoreşti turma lui Hristos cea încredinţată ţie; şi celor ascultători să le fie de la tine toiag de reazem şi întărire, iar pentru cei neascultători şi nestatornici să-l întrebuinţezi pe el ca toiag de deşteptare, toiag de certare"*.

Cu mult curaj a acționat și lucrează mereu Episcopul Iustin. A investit mult în oameni, a acordat și acordă încredere tinerilor, dăruiește din darurile lui Dumnezeu și le împărtășește celor ce-l ascultă și îi urmează.

Dacă astăzi, la Rohia, sunt numai 15 vieţuitori se datorează și faptului că mulți dintre ucenicii Preasfinţitului Părinte Iustin slujesc monahismul ortodox şi la alte mănăstiri, precum: Moisei, Bixad, Rohiiţa, Scărişoara Nouă, Măriuș, Budeşti, Coroieni sau sunt duhovnici la mănăstirile de maici, slujitori la Centrul Eparhial sau la Catedrala Episcopală din Baia Mare. Episcopul Iustin a format în primul rând infrastructura duhovnicească, umană şi intelectuală, și apoi pe cea edilitar-gospodărească.

Spiritul de inițiativă și dinamismul inepuizabil care-l caracterizează constituie proba evidentă că Ierarhul nostru este un adevărat vizionar pentru timpurile care vin și deschide noi orizonturi pentru toate categoriile și vârstele, dar mai ales pentru cei tineri și la început de drum.

Din zorii tinereții până în zilele acestea, Părintele nostru Episcop dovedește că este un om al deciziilor, care știe ce vrea și ce face, care nu lasă loc întâmplării și hazardului în viața și activitatea sa. În acest fel lucrează cu timp și fără timp, mult, bine și eficient pentru consolidarea Bisericii lui Hristos și a Neamului Românesc.

Acum, la ceas aniversar, toți monahii, monahiile și ostenitorii mănăstirilor și schiturilor din Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului și Sătmarului ne rugăm Mântuitorului Iisus Hristos, Arhiereul cel veșnic, ca...

... să ne trăiţi întru mulţi şi binecuvântaţi ani,
Preasfinţia Voastră!

Arhim. Dr. Macarie Motogna,
Exarh eparhial și starețul Mănăstirii Rohia

Mesajul primarului Cătălin Chereches

Spre slava lui Dumnezeu şi pentru binele credincioşilor pe care îi păstoriţi, să ne trăiţi întru mulţi şi sănătoşi ani, Preasfinţite Părinte Iustin!

Harul Duhului Sfânt s-a revărsat cu îmbelşugare asupra Părintelui nostru Iustin, Episcopul Maramureşului şi Sătmarului. Un adevărat lider spiritual, în ai cărui ochi putem privi cu încredere. O inimă mare şi luminoasă, care bate pentru Dumnezeu şi Biserica Lui, pentru sufletele dreptcredincioşilor pe care neostoit îi slujeşte.

În acest moment aniversar duhovnicesc, în numele meu şi al comunităţii băimărene, vă transmit, Preasfinţite Părinte Iustin, cele mai sincere mulţumiri pentru activitatea constantă pentru mai binele

comunității noastre. Cu prețuire pentru zbaterile zilnice, sufletul viu și năvalnic în tot ceea ce întreprindeți, văzut și nevăzut, auzit și neauzit. Vă mulțumesc pentru colaborarea și prietenia care mă onorează, pentru sprijinul oferit municipiului, comunității, pentru adevărul, conștiența, iubirea frățească, milostenia și credința mereu rugătoare pe care ni le predicați și ni le predați prin propriul exemplu. Mulțumim pentru atenția, noblețea sufletească, spiritul viu și încontinuu căutător, implicarea permanentă din zona socială și culturală a cetății noastre.

Rog pe Bunul şi Milostivul Dumnezeu să vă dăruiască nenumărate împliniri duhovnicești, deplină sănătate, binecuvântări cereşti şi pământeşti, putere și răbdare, pentru a sluji cu aceeaşi dragoste, înţelepciune şi dăruire Biserica lui Hristos şi poporul dreptcredincios din Baia Mare, din ținuturile Maramureșului și Sătmarului.

Întru mulţi şi fericiți ani, Preasfinţite Părinte Iustin!

Cătălin CHERECHEŞ,
primarul municipiului Baia Mare,
membru în Adunarea Naţională Bisericească

Scrisoare aniversară

Preasfințitului Părinte IUSTIN, Episcopul Maramureșului și Sătmarului

Iubite Părinte Episcop,

Fiecare vârstă este o operă de artă, în care lucrează, într-o fericită îmbinare, Tatăl Ceresc, codul genetic transmis prin generații și societatea modelatoare. Privesc la imaginile de acum zece ani când subsemnatul împlinea 60 de ani, iar Preasfinţia Sa Iustin, sărbătoritul sexuagenar de azi, o jumătate de veac și voința unui demnitar mult mai tânăr ne-a așezat în rama axiologică a urbei noastre spre a fi cinstiți cu plusul de lumină publică ce se dă așa-zișilor „cetățeni de onoare".

Ce tineri și frumoși eram, încălziți de emoția momentului, dar și ce plini de speranță, că pe verticalele propriilor destine vom reuși să ne ridicăm treaptă cu treaptă, împlinind toate poruncile ce au fost instituite de la Domnul pentru ca apostolatele de lumină să opereze spre mare folos duhovnicesc și prin dăruirea noastră! Așa simțeam atunci, așa simt și acum, iar gesturile Părintelui Episcop Iustin de la sărbătorirea celor 70 ani ai mei, împliniți recent, mă determină să slobozesc fără de vreo cenzură conjuncturală tot prea-plinul meu de frățietate trăită plenar în ocazii semnificative. Panegiricul rostit de Preasfinția Sa, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, a fost vibrant și mișcător până la lacrima bucuriei, iar cântarea „La mulți ani!" a sutelor de preoți adunați în conferință în 15 iunie a.c., cea mai grandioasă prețuire publică personală, peste toate titlurile și medaliile obținute. N-a fost o regie propusă dinainte, eram la Catedrala „Sfânta Treime" spre a așeza pe solee cel mai frumos coș de flori primit cu o zi înainte; a fost o ocazie dispusă ad-hoc de Întâistătător, ca semn de prețuire și recunoștință de la Episcop la confrate, de la Ierarh la slujitor.

Au trecut doar câteva zile și-n conținutul meditativ al acestora mi-a stăruit mereu gândul de a face ceva deosebit, de a proceda cât se poate de inspirat la orizontul zilei de 23 iunie a.c., cu grija permanentă de a nu ofensa nici pocăința trăirii vârstelor noastre și, în același timp, nici dorința onoarei ce se cuvine. Pentru un episcop nu ziua sa de naștere este cea mai importantă, ci multe altele, din calendarul său ca ierarh și din cel al Bisericii Păstorite! Dar și să treci peste o astfel de treaptă, lăsând-o părăginită, este o necuviință evidentă! Căci pentru un Episcop împlinirea a 60 de ani înseamnă un nod de conectivitate cronologică de mare valoare kayrotică, ca un preludiu pentru o senectute mult mai bine ancorată în har și sapiențialitate. Este cea mai bună vârstă pentru a scruta axiologic trecutul, pentru a-ți recunoaște creștinește greșelile, dar și pentru a lăsa să fie relevate unele merite, căci de-acum mândria faptelor remarcabile și admirabile nu mai este una „vinovată", „stricăcioasă", ci binecuvântată de mulțimea binemeritatelor acte.

Dacă până acum ai dăruit din iubirea Preasfinției Tale câte o felie de bucurie duhovnicească tuturor, de-acum, fără a te abate de la acest drum apostolic, va trebui să arați celui pe care îl prețuiești cel mai mult că îl prețuiești cel mai mult! Așa am simțit eu începând cu intrarea în

deceniul șapte și așa cred că va proceda și Episcopul Iustin, Păstorul cel Bun al meu și al nostru și Prietenul meu cel Foarte Bun.

Zic și eu, în cor cu mulți alți fii duhovnicești ai Sfintei noastre Biserici Ortodoxe Române, La mulți ani! Preasfințite Stăpâne. Luminat cu lumină cerească nepieritoare și hărăzit să păstoriți suflete, ați dat ani-lumină de sfaturi și povețe și ați ajutat milioane de creștini să trăiască în lumină! Lumină din Lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, sunteți un copil al Luminii credinței hrănit la timp și binecrescut cu harul Cunoașterii și al Bunelor Faceri!

Ați sădit Lumina precum întemeietorii, ați zăbovit în Lumină precum împlinitorii credinței, ați crescut în Lumină ca și cum aceasta v-ar fi domiciliu permanent. Așa mi se așază vorbele acum, iar dacă ceva e în neorânduială semantică aici, îndreptați Preasfinția Voastră sensul, după cum știți că-mi trăiesc vibrațiile pe care le identific în suflet! Căci unii se vor putea pierde în hățișul meu de „hiperbole", dar Preasfinția Voastră și subsemnatul știm că dacă eu am zidit „Catedrala cărții" în Baia Mare se cheamă că am împlinit o nevoie aprobată de Bunul Dumnezeu, iar dacă Preasfinția Voastră ridicați cetăți și castele Adevăratului Dumnezeu n-o faceți spre personală înălțare în ochii oamenilor, ci numai și numai pentru ca adevărata Credință Ortodoxă să aibă aici, în nord-vestul iubitei noastre Românii, „cetăți de scăpare" trainice, pentru un popor credincios și zelos din firea sa patriarhală!

Aș putea da glas multor altor gânduri ce mă frământă la acest ceas nativ-aniversar, dar mă opresc aici doar pentru că „este o măsură în toate lucrurile" (Est modus in rebus, spuneau latinii!) și pentru că „la cuvânt" stau rânduri-rânduri de mesageri care vă cinstesc, vă iubesc, vă adoră și vă absorb rostirile ce vin din prea-plinul unui suflet de Ierarh Binecuvântat să ne păstorească spre Lumina Mântuirii!

La mulți ani și să creșteți înmulțindu-vă mereu talanții ce i-ați primit, spre folos duhovnicesc deplin al celor ce umblă în Lumina pe care o aduceți spre bună-servire!

Dr. Teodor ARDELEAN

Biografia Preasfințitului Părinte Episcop Iustin al Maramureșului și Sătmarului

S-a născut din părinții Ștefan și Maria Hodea, buni creștini ortodocși, la data de 23 iunie 1961, în comuna Rozavlea, județul Maramureș, având numele din botez Ioan.

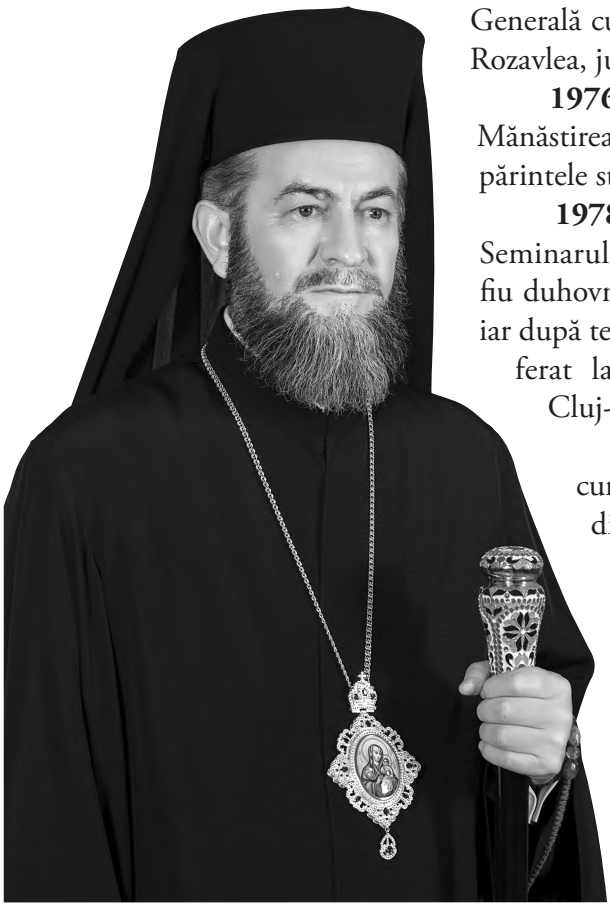

1968-1978 – a urmat Școala Generală cu clasele I-X din satul natal Rozavlea, județul Maramureș;

1976 – este primit ca frate la Mănăstirea Sfânta Ana Rohia de către părintele stareț Serafim Man;

1978-1979 – a urmat cursurile Seminarului Teologic din Craiova ca fiu duhovnicesc al Mănăstirii Lainici, iar după terminarea anului I s-a transferat la Seminarul Teologic din Cluj-Napoca;

1979-1983 – urmează cursurile Seminarului Teologic din Cluj-Napoca;

1984 – este hirotonit diacon pe seama Mănăstirii „Sfânta Ana" Rohia de către Preasfinţitul Părinte Justinian Chira (pe atunci Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului);

1984 – este hirotonit preot pe seama Mănăstirii Rohia de către Preasfinţitul Părinte Justinian Chira;

1985 – depune voturile monahale la Mănăstirea Sfânta „Sfânta Ana" Rohia, primind numele de Iustin, naș de călugărie fiindu-i Preasfinţitul Părinte Justinian Chira, încredințându-i ascultarea de secretar al mănăstirii;

1988 – Înaltpreasfințitul Teofil Herineanu îi încredințează conducerea provizorie a mănăstirii;

1988-1992 – urmează cursurile la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Andrei Șaguna", Universitatea „Lucian Blaga" din Sibiu, obținând titlul de licențiat în teologie, cu lucrarea *„Mănăstirea – Parte constitutivă a Bisericii, focar de spiritualitate și trăire duhovnicească"*, sub îndrumarea Părintelui Arhid. Prof. Univ. Dr. Ioan Floca, la Catedra de Drept Bisericesc;

24 mai 1989 – conducerea Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Vadului, Feleacului și Clujului l-a numit stareț al Mănăstirii „Sfânta Ana" Rohia. Sub cârmuirea starețului Iustin Hodea obștea mănăstirii a ajuns în scurt timp la 30 de viețuitori;

1990 – a fost distins cu rangul de protosinghel, de către Preasfințitul Părinte Justinian Chira, Episcopul Maramureșului și Sătmarului;

15 august 1993 – cu aprobarea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, a fost ridicat la rangul de Arhimandrit;

1994 – la propunerea Preasfințitului Părinte Justinian Chira, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române l-a ales Arhiereu-Vicar pe seama Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului, la data de 22 martie, cu titulatura de „Sigheteanul";

17 aprilie 1994 – a fost hirotonit întru Arhiereu de către Înaltpreasfințitul Arhiepiscop și Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală al Ardealului, Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Bartolomeu Anania, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului şi Clujului, Preasfințitul Justinian Chira, al Maramureşului şi Sătmarului, Preasfințitul Andrei Andreicuț, Episcopul Alba Iuliei, Preasfințitul Calinic Argatu, Episcopul Argeşului şi Muscelului, Preasfințitul Ioan Mihălțan al Oradiei și Preasfințitul Emilian Birdaș, Episcopul Caransebeşului;

2006 – a fost admis la doctorat, în cadrul Universității „Babeș – Bolyai" din Cluj-Napoca, Facultatea de Teologie Ortodoxă, Catedra de studii biblice, avându-l ca îndrumător științific pe Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană. Titlul de Doctor în Teologie l-a obținut la data de 25 noiembrie 2011, când a susținut, în ședință publică, teza de doctorat cu titlul:

„Personalitatea Sfântului Ioan Botezătorul între mărturie și mesianism iudaic, în descrierea Evangheliilor și a literaturii necreștine”, lucrare ce a fost publicată la Editura Mega, Cluj-Napoca în 2013.

16 decembrie 2016 – este ales de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române în demnitatea de Episcop al Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului;

27 decembrie 2016 – de sărbătoarea Sfântului Întâiul Mucenic şi Arhidiacon Ştefan, este întronizat Episcop al Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului, în Catedrala Episcopală „Sfânta Treime” din Baia Mare, ctitorie a Preasfinţiei Sale;

Importantul moment al instalării a fost precedat de Sfânta şi Dumnezeiasca Liturghie Arhierească oficiată de un sobor de 17 Arhierei, alcătuit din Î.P.S. Andrei, Mitropolitul Clujului, Maramureşului şi Sălajului şi locţiitor, până în această zi, la întronizare, de Episcop al Maramureşului şi Sătmarului, Î.P.S. Teodosie, Arhiepiscopul Tomisului, Î.P.S. Irineu, Arhiepiscopul Alba Iuliei, Î.P.S. Ioachim, Arhiepiscopul Romanului şi Bacăului, Î.P.S. Ciprian, Arhiepiscopul Buzăului şi Vrancei, P.S. Corneliu, Episcopul Huşilor, P.S. Sofronie, Episcopul Oradiei, P.S. Iustin, Episcopul Maramureşului şi Sătmaruluii, P.S. Andrei, Episcopul Covasnei şi Harghitei, P.S. Petroniu, Episcopul Sălajului, P.S. Gurie, Episcopul Devei şi Hunedoarei, P.S. Siluan, Episcopul Ortodox Român al Ungariei, P.S. Timotei, Episcopul Ortodox Român al Spaniei şi Portugaliei, P.S. Varlaam Ploieşteanul, Episcop-Vicar Patriarhal, Preasfinţitul Părinte Paisie Lugojanul, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Timişoarei, P.S. Emilian Lovişteanul, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Râmnicului, P.S. Ignatie Mureşanul, Arhiereu-Vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Spaniei şi Portugaliei. După citirea Sfintei Evanghelii, Înaltpreasfinţitul Părinte Mitropolit Andrei a rostit un cuvânt de învăţătură cu titlul *„La Crăciun se redeschide Raiul”*, pornind de la citirea Apostolului duminicii, din Faptele Apostolilor 7, 56, unde se vorbeşte despre moartea mucenicească a Sfântul Arhidiacon Ştefan şi se reproduc cuvintele lui: „Şi a zis: Iată, văd cerurile deschise şi pe Fiul Omului stând de-a dreapta lui Dumnezeu!”

Răspunsurile la Sfânta Liturghie au fost date de corurile reunite „Doxologia” al Catedralei Episcopale „Sfânta Treime” şi corala preoţească „Arhanghelii” a preoţilor din Episcopie, dirijate de Pr. Dr. Petrică Aurelian Covaciu.

Înaltpreasfinţitul Părinte Mitropolit Andrei a înmânat Preasfinţitului Părinte Episcop Iustin mantia, crucea, engolpionul, camilafca şi cârja. A rostit cuvinte de felicitare Înaltpreasfinţitul Părinte Arhiepiscop Andrei, urmat de ceilalţi Arhierei.

Primul cuvânt ca eparhiot instalat în tronul episcopal adresat credincioşilor, clerului, monahilor şi monahiilor de Preasfinţitul Părinte Iustin a fost vast şi a cuprins toate laturile activităţii cu care se confruntă un întâistătător, al cărui temelie este istoria Episcopiei de-a lungul celor peste şase secole de existenţă, trecută prin trei mari încercări, dar refăcută cu voia lui Dumnezeu din cenuşă. *„Suntem chemaţi să nu dăm somn ochilor noştri şi chem la o lucrare împreună de neodihnă,* a spus Preasfinţitul Părinte Iustin. *Îndrept un gând către clerul de mir şi cinul monahal şi-i chem să slujim poporul lui Dumnezeu aşa cum a slujit Hristos. Îi chem pe părinţii din mănăstiri să se roage mult. Soluţia pentru a construi este dialogul, respectul reciproc. Ne uneşte creştinismul. Să dăm semnal Europei toţi creştinii că vrem să rămânem creştini,* a mai spus Preasfinţitul Părinte. *Azi, când primesc acest dar sfânt, Episcopia Maramureşului şi Sătmarului, cel mai valoros cadou sunt tinerii,* a spus Preasfinţitul Părinte Episcop Iustin, îndemnându-i să nu se lase manipulaţi. *Suntem foarte preocupaţi să cultivăm un tineret creştin. Soluţiile pe care nu le are societatea, le are Hristos".*

Apoi a adus mulţumiri tuturor celor care i-au netezit drumul în viaţă, până a ajuns la această demnitate, de la mama sa şi dascălii din satul natal şi până la marii profesori universitari şi academicieni.

La întronizare au asistat peste 7.000 de credincioşi din Eparhie şi din afara ei.

Andrei FĂRCAŞ
redactor la revista „Graiul Bisericii Noastre"

Hramul Mănăstirii Scărişoara Nouă şi 60 de ani viață pentru Preasfințitul Părinte Episcop Iustin

Joi, 24 iunie 2021, praznicul Naşterii Sfântului Ioan Botezătorul, Înaintemergătorul Domnului în toate, este hramul Mănăstirii Scărişoara Nouă, Protopopiatul Carei, hram care a fost onorat anul acesta de patru Ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române: Înaltpreasfinţitul Părinte Andrei, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului şi Clujului şi Mitropolitul Clujului, Maramureşului şi Sălajului, Preasfinţitul Părinte Iustin, Episcopul Maramureşului şi Sătmarului, Preasfinţitul Părinte Siluan, Episcopul românilor din Ungaria, Preasfinţitul Părinte Timotei Sătmăreanul, Arhiereu-Vicar al Episcopiei Maramureşului şi Sătmarului, fost, timp de 12 ani, stareţ al acestei sfinte mănăstiri, care au adăugat încă o făclie de lumină acestei zile însorite şi foarte calde prin sărbă-

torirea Întâistătătorului Eparhiei Maramureşului şi Sătmarului, Preasfinţitul Părinte Episcop Iustin, la aniversarea a şase decenii de viaţă, cu o zi înainte, în 23 iunie 2021, şi a Preasfinţitului Părinte Timotei Sătmăreanul, la împlinirea a trei ani de la hirotonirea întru Arhiereu.

Primirea Ierarhilor şi închinarea la icoana hramului

Soborul de 28 de preoţi slujitori şi 8 diaconi i-a întâmpinat pe cei patru Ierarhi sosiţi la hramul Mănăstirii Scărişoara Nouă, care, apoi, s-au îndreptat spre Altarul de Vară pentru oficierea Sfintei Liturghii Arhiereşti. Prima oprire a fost făcută la cele două mari icoane, a Maicii Domnului şi a Sfântului Ioan Botezătorul, puse la închinare lângă zidul bisericii celei noi a mănăstirii, iar după închinarea la Sfintele Icoane, alaiul soborului a fost întâmpinat, după tradiţia mănăstirii, de tulnicăresele din comuna Gârda din Munţii Apuseni, care i-a primit pe ierarhi în sunet de trâmbiţe. Acest obicei este păstrat în amintirea originii strămoşeşti a locuitorilor din Scărişoara Nouă, localitate în care a luat fiinţă aşezământul monahal, care au venit din zona Scărişoara din Munţii Apuseni pe graniţa cu Ungaria, unde au primit, prin reforma agrară, pământ bun pentru agricultură. An de an, de hramurile mănăstirii, tulnicăresele din Gârda vin în Scărişoara Nouă, în Protopopiatul Carei, îmbrăcate în frumosul lor port popular.

Sfânta Liturghie Arhierească

Un sobor ales a însoţit pe cei patru Ierarhi întru slujire, din care îi amintim pe Arhim. Dr. Ioachim Tomoiagă, vicar administrativ al Arhiepiscopiei Sibiului, Arhim. Dr. Macarie Motogna, exarhul mănăstirilor şi schiturilor şi stareţul Mănăstirii Rohia, Arhim. Casian Filip, consilier eparhial social-filantropic şi misionar şi mare eclesiarh al Catedralei Episcopale „Sfânta Treime” din Baia Mare, Arhim. Teofil Pop, stareţul Mănăstirii Moisei, fost stareţ al Mănăstirii Scărişoara Nouă, Arhim. Spiridon Belei, actualul stareţ al Mănăstirii Scărişoara Nouă, Pr. Ioan Buftea, protopopul de Dej, Pr. Ioan Socolan, protopopul de Satu Mare, Pr. Florian Mocan, protopopul de Carei, Pr. Marcel Malanca, protopopul Oaşului, Pr. Valer Pop, secretarul Protopopiatului Carei, Pr. Marius Zota, paroh în Scărişoara Nouă, Pr. Dr. Cristian Boloş, parohul Catedralei Episcopale „Adormirea Maicii Domnului”, Satu Mare,

Protos. Ambrozie Piticari, duhovnicul Mănăstirii Pietroasa din Borşa, Pr. Marian Crainic, proin-protopop al Careiului, alţi preoţi din parohiile protopopiatelor Carei şi Satu Mare, Arhid. Claudiu Grama, consilier eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului şi Clujului, Arhid. Emanuel Văduva, de la Episcopia românilor din Ungaria, Arhid. Teodosie Bud, consilier eparhial economic, Arhid. Dr. Nifon Motogna, administratorul Catedralei Episcopale „Sfânta Treime" din Baia Mare, Arhid. Lucian Burnar, secretar eparhial, Arhid. Gherasim Nap, şeful de cabinet al Arhiereului-Vicar, Arhid. Dumitru Botiş, inspector eparhial social, Diac. Calinic Nistor, de la Mănăstirea Rohia.

Răspunsurile la Sfânta Liturghie au fost date de Grupul Psaltic „Theologos" al Episcopiei Maramureşului şi Sătmarului, dirijat de Arhid. Prof. Drd. Adrian Dobreanu, iar la chinonic a cântat preoteasa Ioana Botiş, farmacistă, şi Marina Ciocian.

Între credincioşii pezenţi la Sfânta Liturghie i-am remarcat pe primarul din Pişcolţ – Cosmin Vasile Varga, de care aparţine localitatea Scărişoara Nouă, prefectul judeţului Satu Mare – Tămaş Alfater, preşedintele Consiliului Judeţean Bistriţa-Năsăud – Emil Radu Moldovan, vicepreşedintele Consiliului Judeţean Satu Mare – Valer Beşeni, deputatul Adrian Cosma, Ing. Mircea Leţiu, fost membru în Adunarea Naţională Bisericească, Arh. Dorel Cordoş, proiectantul multor biserici mănăstireşti şi complexe monahale, o procesiune de credincioşi din Parohia Valea Muntelui, Bârsana, în frunte cu preotul Marius Florin Bizău, tinerii şi tinerele de la A.S.C.O.R. Baia Mare şi A.T.O.C.E.M. Baia Mare, stareţi şi stareţe de mănăstiri, monahi şi monahii din cele 40 de mănăstiri şi schituri de pe cuprinsul Episcopiei Maramureşului şi Sătmarului, mulţime mare de credincioşi şi credincioase, tineri şi tinere.

Cuvântul de învățătură

Cuvântul de învăţătură rostit de Înaltpreasfinţitul Părinte Mitropolit Andrei s-a intitulat „Bucuria credinţei", în care s-a referit la felul bucuriilor pe care le poate avea creştinul, dintre care doar aceasta, a credinţei, ţine până dincolo de mormânt, restul fiind scurte sau ţin cât ţine viaţa pământească:

„Elisabeta s-a bucurat împreună cu toate rudeniile, cu toţi vecinii ei, pentru că s-a născut Sfântul Ioan Botezătorul. A fost o bucurie a credinţei, pentru că o viaţă întreagă l-a aşteptat pe Ioan Botezătorul să se nască... Mama lui, ce bucurie mare. Bucuria credinţei împlinite. Mare bucurie. Şi aşa ne spune Evanghelia că

s-au bucurat vecinii şi rudele sale împreună cu ea... Mare a fost bucuria credinţei lor că Dumnezeu le-a împlinit rugăciunea... Mare a fost Ioan Botezătorul, mare a fost bucuria Elisabetei când l-a născut. Mare a fost bucuria tatălui său Zaharia, că a primit un dar de la Dumnezeu. Bucuria aceasta pe care a avut-o mama lui, Elisabeta, şi tatăl lui, Zaharia, era o bucurie sfântă... Cine are bucuria să aibă pe acest pământ bucurii sfinte, ele nu-l părăsesc nici la mormânt. Bucuriile sfinte trec cu noi în eternitate", a conchis Părintele Mitropolit Andrei.

Momentul aniversar

În cuvântul său, Înaltpreasfinţitul Părinte Mitropolit Andrei a vorbit despre momentele aniversare împlinite zilele acestea pentru cei doi ierarhi maramureşeni: 60 de ani de viaţă pentru Preasfinţitul Părinte Episcop Iustin, în 23 iunie 2021, şi trei ani de slujire arhierească pentru Preasfinţitul Părinte Timotei Sătmăreanul, împlinite în 24 iunie 2021, când a fost hirotonit ca Arhiereu la această mănăstire, amintind despre meritele fiecăruia în parte şi evidenţiind activităţile cu tinerii ale Preasfinţitului Părinte Episcop Iustin, concretizate în cele două întâlniri cu tinerii, naţionale şi internaţionale, din 2013 şi 2014, cunoscute sub numnele generic de ITO (Întâlnirea Tinerilor Ortodocşi), extinse apoi, cu binecuvântare patriarhală, la nivel de ţară, în marile centre universitare, precum şi realizările de ordin duhovnicesc şi pastoral-administrativ ale Preasfinţitului Părinte Timotei Sătmăreanul.

Cele două momente au fost marcate de Înaltpreasfinţitul Părinte Mitropolit Andrei cu dăruirea a câte unui baston arhieresc celor doi ierarhi, urându-le sănătate, spor şi ajutor în toate.

Stareţului Mănăstirii Scărişoara Nouă i-a fost conferit „Ordinul Nicolae Ivan", pentru că anul acesta sunt 100 de ani de când a fost hirotonit întru Arhiereu Episcopul Clujului, Nicolae Ivan, cel care a ridicat Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca.

În cuvântul său, Preasfinţitul Părinte Episcop Iustin a vorbit despre activitatea cu tinerii pe care a desfăşurat-o de-a lungul anilor, despre evenimentul hirotonirii în urmă cu trei ani a Preasfinţitului Părinte Timotei Sătmăreanul, la care au fost prezenţi 18.000 de pelerini, despre alte activităţi mai importante.

Preasfinţitul Părinte Episcop Iustin a conferit Înaltpreasfinţitului Părinte Andrei şi Preasfinţitului Părinte Siluan al românilor din Ungaria cea mai prestigioasă distinţie Ordinul „Crucea Voievodală Maramureşeană" şi engolpionul

eparhial, cu motive din porţile maramureşene. Cele două distincţii au fost oferite şi Preasfinţitului Părinte Timotei Sătmăreanul.

De asemenea, Preasfinţitului Episcop Siluan i-a fost oferit un rând de veşminte arhiereşti.

Arhid. Claudiu Grama de la Arhiepiscopia Vadului, Feleacului şi Clujului, şi Arhid. Emanuel Văduva, de la Episcopia Românilor din Ungaria, au primit Crucea „Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul".

Preasfinţitul Părinte Timotei Sătmăreanul l-a felicitat pe Preasfinţitul Părinte Episcop Iustin pentru numele Ioan pe care îl poartă din botez.

Din partea părinţilor sfintei mănăstiri, cei patru ierarhi au primit câte o icoană care îl reprezintă pe Sfântul Ioan Botezătorul, patronul Sfintei Mănăstiri şi patronul duhovnicesc al judeţului Satu Mare.

Din partea Înaltpreasfinţitului Părinte Mitropolit Laurenţiu, Părintele Arhimandrit Ioachim Tomoiagă, vicar administrativ al Arhiepiscopiei Sibiului, a oferit Preasfinţitului Părinte Episcop Iustin o icoană, care reprezintă pe Sfânta Treime, deoarece ctitoreşte Catedrala Episcopală „Sfânta Treime", iar Preasfinţitului Părinte Timotei Sătmăreanul, la aniversare a trei ani de la hirotonire întru Arhiereu, o icoană care îl reprezintă pe Sfântul Apostol Timotei.

Andrei FĂRCAŞ,
redactor la revista „Graiul Bisericii Noastre"

Sărbătoarea „Naşterea Maicii Domnului” – noul hram al bisericii resfinţite din Rozavlea

Duminică, 8 septembrie 2021, praznicul Naşterea Maicii Domnului, a fost oficiată de către Preasfinţitul Părinte Iustin, Episcopul Maramureşului şi Sătmarului, Sfânta şi Dumnezeiasca Liturghie Arhierească la biserica din satul natal Rozavlea, care a primit acest hram cu o zi înainte, în 7 septembrie 2021, cu ocazia resfinţirii sfântului locaş, la 50 de ani după târnosirea oficiată de Patriarhul Justinian Marina, în 15 august 1971, împreună cu Mitropolitul Nicolae Mladin al Ardealului şi Teofil al Episcopiei Vadului, Feleacului şi Clujului, înconjuraţi de un mare sobor de preoţi din care au făcut parte Pr. Dr. Vasile Ţiplea, parohul de atunci al credincioşilor din Rozavlea, Pr. Mihai Oprişanu, fostul protopop al Sighetului, şi alţi preoţi din Maramureşul Voievodal şi de la Patriarhie. Vechiul hram Adormirea Maicii Domnului a rămas,

dar fiindcă de fiecare dată de Adormirea Maicii Domnului credincioşii mergeau cu profesii la mănăstiri, în special la Mănăstirea Moisei, hramul se ţinea la sărbătoarea Naşterea Maicii Domnului, în 8 septembrie, după cum a dat îndrumarea şi Patriarhul Justinian Marina cu ocazia târnosirii. Aşa că acum şi această sărbătoare este hramul sfântului locaş de închinare. În 1992, în mjlocul credincioşilor din Rozavlea a fost adus de o delegaţie sinodală o bucată din lemnul Sfintei Cruci pe care a fost Răstignit Mântuitorul, iar un an mai târziu au săvârşit aici Sfânta Liturghie Arhierească Patriarhul Teoctist al României şi Petros al VII-lea al Alexandriei şi a toată Africa. Cel de-al doilea hram a fost ţinut prima dată oficial în 8 septembrie 2021, cu ocazia retârnosirii bisericii.

Sfânta Liturghie Arhierească

Sfânta Liturghie Arhierească a fost oficiată de Preasfinţitul Părinte Episcop Iustin în Altarul de Vară al bisericii din Rozavlea, înconjurat de un mare sobor de preoţi, din care au făcut parte Pr. Dr. Vasile Augustin, vicar eparhial, Pr. Milan Bălan, consilier eparhial al sectorului teologic educaţional, Arhim. Sofronie Perţa, stareţul Mănăstirii „Sfântul Ilie" Dragomireşti, Pr. Vasile Cozma, paroh, Pr. Călin Vlad, secretarul Protopopiatului Vişeu, Pr. Grigore Andreica, proinprotopop al Vişeului, Pr. Ioan Roşca din Căşeiu, Protopopiatul Dej, Pr. Vasile Brendea – Ieud Plopşor, Pr. Dr. Anin Coste – Rozavlea Şesu Mănăstirii, Pr. Nicolae Pintea – Sălişte I, Pr. Sorin Ioan Ferenţ – Botiza, Pr. Daniel Magdău – Şieu, Pr. Ioan Iusco – Şieu – Cuvioasa Parascheva, Pr. Mircea Conţ – Culcea, Protopiatul Chioar, Pr. Bogdan Cupşe – Leordina, Pr. Gavriş Vancea – Sălişte Centru, Pr. Călin Şimon – Strâmtura – Valea Satului, Pr. Gheorghe Belea – Strâmtura, Pr. Ioan Toma – Oradea, Pr. Marian Bilţ – Baia Mare, Arhid. Teodosie Bud, consilier eparhial economic, Arhid. Vlad Verdeş, inspector eparhial pentru catehizarea tineretului, Arhid. Dr. Nifon Motogna, administratorul Catedralei Episcopale „Sfânta Treime" Baia Mare, Arhid. Lucian Burnar, secretar eparhial.

Răspunsurile la Sfânta Liturghie au fost date de Grupul Psaltic „Theologos" al Episcopiei Maramureşului şi Sătmarului, dirijat de Arhid. Prof. Drd. Adrian Dobreanu, iar priceasna a fost interpretată de Arhid. Vlad Verdeş, împreună cu Arhid. Teodosie Bud şi Arhid. Lucian Burnar.

Numărul credincioşilor prezenţi la Sfânta Liturghie a fost foarte mare, încât s-a umplut spaţioasa curte a bisericii. Între credincioşi, primarul Vasile Mârza al comunei Rozavlea, Ioan Mătieş, primar Mireşu Mare, alături de toată suflarea satului din cele trei parohii din Rozavlea.

Cuvântul de învăţătură

Un cuprinzător cuvânt de învăţătură a rostit Preasfinţitul Părinte Episcop Iustin, vorbind despre Maica Domnului.

„Cea pe care a vizitat-o îngerul şi i-a adus vestea cea mai mare, cea mai plină de bucurie şi salvatoare pentru întreaga umanitate, s-a născut într-un chip aproape anonim, dar minunat, a spus Preasfinţitul Părinte Episcop Iustin. Dacă Sfintele Evanghelii nu relatează despre Naşterea Maicii Domnului nimic, în aşa numitele scrieri apocrife, care alcătuiesc Sfânta Tradiţie, tot mântuitoare şi necesară şi folositoare pentru viaţa creştinilor, se pomeneşte. Sfânta Tradiţie, Protoevanghelia lui Iacob se numeşte cartea, care ne spune exact cine este Maica Domnului, din cine s-a născut şi cum s-a născut şi că este un rod minunat şi binecuvântat. Şi anume Sfânta Tradiţie ne relatează că în Nazaret trăiau doi bătrâni drepţi şi temători de Dumnezeu, pe nume Ioachim şi Ana. Ioachim era din seminţia lui David, deci din seminţie împărătească, de neam regal, şi Ana era din seminţie preoţească, din seminţia lui Levi. Din această seminţie erau recrutaţi şi erau consacraţi slujitorii templului. Şi ne relatează Sfânta Tradiţie că aceşti bătrâni erau înaintaţi în vârstă şi n-au primit de la Dumnezeu în dar un prunc, un copil. Îşi doreau mult să aibă la bătrâneţe un toiag, aşa cum îşi doresc toţi părinţii. La poporul evreu exista credinţa cum că cei care nu sunt binecuvântaţi cu copii sunt respinşi de Dumnezeu, sunt blestemaţi de Dumnezeu. Şi într-unul din ani când Ioachim a adus la templu ofrande, slujitorul templului i-a respins jertfa. Şi s-a întristat foarte tare Ioachim şi s-a întors acasă şi i-a spus soţiei lui, bătrînei Ana, ce s-a întâmplat şi i-a spus aşa: mă voi duce în munte şi voi petrece în post şi rugăciune şi nu voi coborî de acolo până ce Dumnezeu nu îmi va trimite un semn. Şi aşa a făcut. S-a dus în munte ca să se roage şi să postească, iar Ana a rămas la casa ei şi s-a rugat în grădina casei. Şi după o vreme îngerul Gavriil a fost trimis şi la Ioachim şi la Ana şi le-a adus vestea că rugăciunea lor a fost ascultată. După ce a născut-o pe Fecioara Maria, i-au pus numele Maria, care însemnează împărătească şi doamnă în cer şi pe pământ. Şi la trei anişori au dus-o la templu, ca s-o închine lui Dumnezeu, că au promis, şi ca să-şi împlinească făgăduinţa."

Preasfinţitul Părinte Iustin a vorbit apoi despre importanţa Maicii Domnului în Biserică:

„Maica Domnului a devenit prima Biserică, purtătoare de Hristos, prima fiinţă care L-a purtat în pântece pe Dumnezeu. Acesta e lucrul cel mare şi atunci

cum să n-o cinsteşti pe Maica Domnului, că au numit-o Părinţii «Biserică Sfinţită şi Rai cuvântător». Şi au cântat-o şi au numit-o Sfinţii Părinţi, la Sinodul de la Efes, Teotokos, adică Născătoare de Dumnezeu şi au început toate neamurile creştine să o numească Binecuvântată între femei şi binecuvântat este rodul pântecelui Tău. Nu există slujbă şi ectenie să nu se încheie cu o rugăciune către Maica Domnului. Nu există cântare în slujbele Bisericii, în cele şapte laude, ca să nu se încheie şi cu a Născătoatei de Dumnezeu. Pictori inspiraţi, începândd cu Sfântul Evanghelist Luca, care a zugrăvit prima icoană a Maicii Domnului cu Pruncul (Povăţuitoarea) să nu o fi zugrăvit. Toţi pictorii au zugrăvit-o. Cea mai inspirată icoană, care arată rolul Maicii Domnului în istoria mântuirii neamului omenesc şi chipul ei în viaţa creştinilor este icoana de pe bolta Altarului, Maica Domnului numită Platitera, mai încăpătoare decât cerurile, pentru că L-a încăput pe Cel ce a făcut Cerul şi Pământul, cu mâinile ridicate a rugăciune şi cu Iisus Hristos în medalion. Uneori este zugrăvită Împărătească stând pe tron şi alături are pe cei doi îngeri, Gavriil şi Mihail, cei doi Arhangheli mari, care au adus lumii veştile cele mai bune. Apoi este zugrăvită în icoană, numită Dulcea sărutare, cu Hristos Care pune obrazul pe obrazul Maicii Domnului, ca orice copil. Este Maica Domnului Mângâietoarea, este Maica Domnului îndurerată lângă Cruce, cum este icoana Maicii Domnului făcătoare de minuni de la Mănăstirea Rohia, îndoliată, în negru, la picoarele Crucii, în timpul Răstignirii Mântuitorului, care ascultă toate durerile, toate rugăciunile şi împlineşte toate rugăciunile mamelor, este de-a pururea rugătoare şi cum a văzut-o Sfântul Prooroc David şi

aşa au zugrăvit-o în chip minunat pictorii Bisericii, de-a dreapta, în icoana numită Deisis. Adică rugăciune. Icoana aceasta, care este pe frontispiciul bisericii Mănăstirii Rohia, copie după celebra icoană de la Sfânta Sofia din Constantinopol, Îl reprezintă pe Mântuitorul Drept Judecător, în mijloc, de-a dreapta Maica Domnului cu mâinile în rugăciune, Rugătoarea, şi de-a stânga pe Sfântul Ioan Botezătorul, care-L arată cu degetul pe Iisus Hristos, iată Acesta este Mielul lui Dumnezeu Cel ce ridică păcatele lumii. Să fim încredinţaţi că Maica Domnului, care este în icoană cu mâinile în rugăciune, aşa este în permanenţă. N-are odihnă, ca orice mamă, până nu ştie copiii: liniştiţi, sănătoşi, hrăniţi, îmbrăcaţi, odihniţi. Până nu-i ştie cinstiţi şi iubiţi. Şi preţuiţi. Aşa este orice mamă. Şi Maica Domnului este mama întregului neam omenesc, dar mai ales mama noastră, a celor care suntem aici astăzi şi în toate bisericile din tot Maramureş, din toate mănăstirile, din toată România creştină, care este numită Grădina Maicii Domnului, pentru mulţimea bisericilor, a răstignirilor şi a mănăstirilor. De aceea România este numită Grădina Maicii Domnului. Şi Ortodoxia salvează România prin toate acestea aşezăminte sfinte şi în toată lumea, în toate neamurile creştine este cinstită astăzi, în 8 septembrie, Maica Domnului ale cărei rugăciuni le cerem şi în ajutorul cărora credem că mijloceşte pentru noi şi ne va acoperi cu cinstitul ei acoperământ în veci."

Distincții

Preotul paroh Vasile Cozma a fost distins cu Ordinul „Justinian Arhiepiscopul" pentru buna chivernisire a parohiei şi lucrările care au fost executate la biserică în vederea târnosirii, la cinci decenii de la prima sfinţire.

„Ordinul Justinian Arhiepiscopul" a fost conferit Consiliului Parohial, precum şi primarului Vasile Mârza.

Medalia „Justinian Arhiepiscopul" a fost oferită paraclisierului Ioan Bizău şi Arhitectului Dorel Cordoş din Sighetu Marmaţiei.

Preotul paroh a dăruit Preasfinţitului Părinte Episcop Iustin o icoană a Maicii Domnului cu Pruncul Iisus şi i-a mulţumit pentru prezenţă şi binecuvântarea lucrărilor efectuate la biserică. A mulţumit tuturor meseriaşilor şi muncitorilor de al căror ajutor a beneficiat.

Andrei FĂRCAŞ
redactor la revista „Graiul Bisericii Noastre"

Simpozionul internațional „Maramureș – promotor al culturii și identității românești în lume”

Vineri, 3 septembrie 2021, de la ora 14,00, la Catedrala Episcopală „Sfânta Treime” din Baia Mare au debutat lucrările **Simpozionului internațional *„Maramureș – promotor al culturii și identității românești în lume”***, în prezența și cu participarea Înaltpreasfințitului Părinte Andrei, Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului, Preasfințitului Părinte Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, în calitate de gazdă, și a Preasfințitului Părinte Timotei Sătmăreanul, Arhiereu-Vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului.

Simpozionul a avut loc în contextul declarării anului 2021 ca fiind „Anul Omagial al pastorației românilor din afara României” de către Biserica Ortodoxă Română și este organizat de Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului și Sătmarului, Consiliul Județean Maramureș, Asociația de Turism, Consultanță și Implementarea Proiectelor Europene și Gazeta de Maramureș, sub egida Academiei Române, filiala Cluj.

În cadrul acestui proiect a fost realizat un volum, coordonat de Acad. Emil Burzo, președintele de onoare al Academiei Române, filiala Cluj, care are

peste 300 de pagini și cuprinde lucrări de mare valoare scrise de personalități de prim rang ale culturii românești: academicieni, rectori, profesori universitari, oameni de ştiiţă, cercetători, autori de cărţi etc. Volumul este prefațat de un text scris cu mult suflet de către Preasfinţitul Părinte Episcop Iustin și se va distribui gratuit primăriilor și bibliotecilor din județul Maramureș, instituțiilor partenere în proiect, principalelor universități din țară și insitutițiilor aflate sub egida Academiei Române.

De asemenea, proiectul cuprinde organizarea simpozionului internațional, despre care vorbim, în perioada 3-5 septembrie 2021.

În deschiderea simpozionului a fost intonat Imnul Naţional *„Deşteaptă-te, române!”*, iar după aceea a fost oficiat un Te-Deum, pentru buna desfăşurare a lucrărilor simpozionului, de către Preasfinţitul Părinte Timotei Sătmăreanul, Arhiereu-Vicar.

Cuvântul de deschidere a aparţinut Preasfinţitului Părinte Episcop Iustin, cu a cărui binecuvântare a fost organizat simpozionul, care a adresat un cuvânt de bun venit şi mulţumiri personalităţilor prezente, precum şi tuturor participanţilor.

„Este o bucurie mare şi o binecuvântare pe măsură să fim gazdele unui eveniment de o aleasă şi importantă ţinută academică, care aduce istoria în memoria prezentă, a spus Preasfinţitul Părinte Episcop Iustin în deschiderea simpozionului. *Istoria seculară şi milenară a acestui ţinut în memoria contemporanilor noştri prin personalităţi care o cunosc, care au studiat-o şi aprofundat-o şi care îşi iubesc istoria, îşi iubesc cultura, cultura creştină şi credinţa străbună, care îşi iubesc neamul, care îşi iubesc glia sau patria în care s-au şi ne-am născut şi care este presărată de cruci şi morminte de sfinţi, şi este îmbibată de sângele martirilor şi eroilor neamului nostru... Astăzi Maramureşul se poate mândri cu cultura lui seculară, credinţa lui puternică şi cred că titlul pe care l-am dat acestui simpozion are acoperire în cercetările istorice şi în ceea ce au scris înaintaşii noştri şi ce au descoperit contemporanii că au scris şi au cultivat şi au dăruit naţiunii înaintaşii noştri. Nu mai fac referire la Mănăstirea Peri, despre care a vorbit domnul decan Farcaş, moderatorul de astăzi al simpozionului. Este cunoscut faptul că Nicolae Iorga, care a vizitat locul pe care a fost Mănăstirea Peri, astăzi se găseşte în dreapta Tisei, în Ucraina, şi care a afirmat următorul lucru: primele scrieri şi traduceri în limba română s-au alcătuit în Maramureş, în secolul al XV-lea, 1434-1437, şi ele sunt sursa copiilor care s-au făcut la 100 de ani în Moldova – Psatirea Voroneţeană, Codicele Voroneţean şi altele – numite texte maramureşene sau scrieri rotacizante. Deci, acest ţinut a dăruit neamului cultură şi credinţă, a dăruit fermitate şi dârzenie, a dăruit ctitori de locaşuri sfinte şi întemeietori de ţară – Dinastia Drăgoşeştilor şi Dinastia Muşatinilor, care se trage din Bogdan cel Bătrân Întemeietorul, Dinastia Muşatinilor din Moldova – şi a dăruit mai ales un model de păstrare a identităţii, a culturii şi a credinţei, de păstrare a graiului şi de frumuseţe fără egal a sufletului românesc."*

Primul care a susţinut un referat în cadrul simpozionului a fost Înaltpreasfinţitul Părinte Mitropolit Andrei, care a precizat că simpozionul este în ton cu preocupările Sfântului Sinod din acest an. Dăm slavă lui Dumnezeu că oameni cu mult suflet au avut inspiraţia să organizeze acest simpozion. Înaltpreasfinţia Sa şi-a intitulat comunicarea „Cultura şi identitatea românească din nord-vestul ţării reprezentată cu cinste de părintele Vasile Lucaciu".

„Memorandistul Vasile Lucaciu rămâne un chip emblematic, atât ca om al spiritualităţii, cât şi ca luptător pentru drepturile naţiunii sale, a spus Înaltpreasfinţitul Părinte Mitropolit Andrei. *Datorită dârzeniei şi fermităţii lui este supranumit «Leul de la Şişeşti». Ştim că idealul vieţii sale s-a realizat prin*

Unirea cea Mare de la Alba Iulia. Dar nu trebuie să se uite că nu i-a fost indiferentă nici slujirea preoţească. A ridicat în Şişeşti biserica ce simbolizează unirea tuturor românilor. Îi era limpede lui, cum ar trebui să fie limpede şi contemporanilor noştri, că pe două coordonate se aşază toată viaţa noastră naţională: credinţa creştină şi dragostea faţă de ţară."

În cadrul simpozionului au transmis mesaje oficiale Ionel Bogdan, preşedintele Consiliului Judeţean Maramureş, prin vicepreşedintele Doru Lazăr, prefectul Vlad Emanuel Duruş, Prof. Dr. Anca Minodora Costin Hendea, inspector general al Inspectoratului Şcolar Judeţean Maramureş, Ioana Lucăcel, directorul Gazetei de Maramureş, organizator al simpozionului.

În timpul alocat susţinerii prelegerilor au vorbit Acad. Ion Tighineanu - preşedintele Academiei de Ştiinţe a Republicii Moldova, înregistrare video, Prof. Univ. Dr. Vasile Puşcaş, de la Universitatea Babeş-Bolyai din Cluj-Napoca, Prof. Univ. Dr. Daniel Breaz, rectorul Universităţii „1 Decembrie" Alba Iulia, Acad. Nicolae Zamfir, Prof. Univ. Dr. Virgil Ciomoş din Cluj-Napoca, Acad. Emil Burzo, preşedinte de onoare al Academiei Române, Filiala Cluj, Pr. Prof. Univ. Dr. Ioan Chirilă, de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, Dr. Teodor Ardelean, directorul Bibliotecii Judeţene „Petre Dulfu" din Baia Mare, Prof. Univ. Dr. Pompei Cocean, Acad. Bogdan Simionescu, vicepreşedinte al Academiei Române, prin înregistrare video.

Momentele artistice au fost susţinute de Maria Mihali, Maria Casandra Hauşi şi Ileana Botoş din Apşa de Jos.

Moderatorul primei zile a simpozionului a fost Conf. Univ. Dr. Mircea Farcaş, decanul Facultăţii de Litere a Centrului Universitar Nord din Baia Mare al Universităţii Tehnice din Cluj-Napoca.

Simpozionul a continuat sâmbătă, 4 septembrie 2021, cu un număr mare de vorbitori, în sala de conferinţe a Memorialului Victimelor Comunismului şi al Rezistenţei, din municipiul Sighetu Marmaţiei, moderator Conf. Univ. Dr. Gheorghe Mihai Bârle, iar duminică, 5 septembrie 2021, la Mănăstirea Bârsana, după Sfânta şi Dumnezeiasca Liturghie, unde moderator a fost Arhim. Dr. Macarie Motogna, exarhul mănăstirilor şi schiturilor şi stareţul Mănăstirii Rohia. Au susţinut prelegeri şi alte personalităţi invitate din judeţ, din ţară şi de peste hotare.

Andrei FĂRCAŞ
redactor la revista „Graiul Bisericii Noastre"

„La început era Cuvântul și cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era cuvântul” (Ioan 1, 1)

Când Dumnezeu Atoatecreatorul a hotărât să facă din nimic cerul și pământul, le-a adus la lumină prin Cuvântul gurii Sale și a zis: „Să fie!”. Apoi l-a creat pe om, plecându-Se și luând țărână din pământul pe care l-a zidit – ca pe o făptură unică și minunată căreia i-a adăugat suflare de viață, suflet, simțire, rațiune și înțelepciune, dăruindu-i Chipul Său.

Astfel, omul în legătură cu Creatorul Său – Dumnezeu, a evoluat din slavă în slavă, devenind „măsura tuturor lucrurilor a celor ce sunt, pentru că sunt și a celor ce nu sunt, pentru că nu sunt”, Protagoras 480 î. Hr.

Din punct de vedere scripturistic și creștin, omul nu este centrul Universului și al lumii, ci este așezat de Dumnezeu în centrul lumii. De ce? Ca să fie punctul ei de echilibru în toate, adică așa cum a spus filozoful antic: „Măsura tuturor lucrurilor”.

Aș vrea să cred, și nimeni nu-mi poate lua acest drept și această bucurie și mândrie nepăcătoasă, deși, nu dețin argumente științifice, că atunci când Dumnezeu a făcut pământul, a avut grijă să existe Maramureșul, un pământ sfânt și o țară a Sa și a oamenilor pe care a hotărât din veac să-i așeze în acest „colț de rai” pământesc, împodobit cu frumuseți paradisiace și unice.

Așa cred că s-a născut Maramureșul, căci doar astfel se poate explica frumusețea, măreția, sacra-

litatea, libertatea și demnitatea lui, care nu s-au împuținat și nici nu vor pieri vreodată. Este un dar și dat divin!

Oamenii lui Dumnezeu din Maramureș sunt și ei unici în felul lor de a trăi, de a munci, de a petrece și a se veseli, dar mai ales în modul de a crede și a-L cinsti pe Dumnezeu. Maramureșeanul a rămas mereu cu privirea în sus spre cer, spre Dumnezeu, spre Care caută cu rugăciune și recunoștință de fiecare dată când se regăsește în fața unor lucrări sau decizii importante. Ochii lui întrezăresc, în albastrul cerului sau printre norii răsfirați, ochii lui Dumnezeu și se înțelege cu Tatăl Ceresc din priviri precum un copil cu tatăl și mama sa.

Maramureșeanul știe bine și citește semnele timpului și ale vremurilor. Înțelege când Dumnezeu-Tatăl este trist sau supărat pe el și se grăbește să plece capul și genunchii la pământ, să împreuneze mâinile și să-i ceară iertare și îndurare pentru greșeli și păcate, ca soarele să nu apună peste supărarea dintre Dumnezeu și el, ci să intre în noapte spre odihnă, știind că Părintele Ceresc veghează asupra lui și a familiei lui.

Acest mod de a fi al maramureșenilor a consacrat acest ținut ca unul al oamenilor celor mai credincioși dintre români.

Rămânând în permanență legați de cer, maramureșenii au primit de la Dumnezeu daruri mari și luminate, slăvite și preaînalte.

În primul rând și-au temeluit o țară, „Țara Maramureșului", peste care n-a putut trece nimeni, căci era și este ocrotită de Dumnezeu și de unde nu i-au putut smulge nici vânturile, nici valurile, nici neamurile asupritoare mai puternice, spre a-i duce în robie. Se spune despre jocul mărunt și tropotit al maramureșenilor că are drept explicații faptul că sunt aici de când era pământul fierbinte, adică de la facerea lumii și că schimbarea atât de rapidă de pe un picior pe altul era din cauza fierbințelii pământului. Ce frumoasă explicație!

Ori, cum sunt aici dintotdeauna și vor fi întotdeauna până la sfârșitul istoriei acestei lumi văzute, care conform Scripturilor se va întampla cândva, nu știm când și nici nu ne privește pe noi, ci pe Dumnezeu-Creatorul, Țiitorul și Stăpânul Cerului și al Pământului.

Maramureșul, cel de sub cerul din care îi vorbește Dumnezeu, a fost în istorie un spațiu al Creației sub inspirație divină. Neam de voievozi drept credincioși, dârji și demni, maramureșenii au ctitorit pentru veșnicie, și chiar „veșnicia s-a născut la sat", Lucian Blaga.

Satele din Maramureș sunt un crâmpei de veșnicie, Catedralele de lemn cu turlele lor care străpung cerul au fost inima și centrul comunității. În jurul lor s-a desfășurat viața firească, frumoasă, nobilă și statornică

a „dacilor liberi", care au trăit întotdeauna liturgic în duhul și respirația sărbătorilor: Crăciun, Paști, Rusalii, Sânpetru și Sfânta Maria, fiind adevărate pietre în constucția calendarului creștin ortodox.

Liturghia și cuvântul de învățătură frumos, îndrumător și povățuitor al păstorilor de suflete le-a fost „Academie" pentru toată viața pe care au trăit-o și o trăiesc după comandamentele Evangheliei Domnului.

Istoria bisericească a acestui ținut, conform profesorului doctor Nuțu Roșca și a altor istorici, reține numele a 30 de episcopi mărturisitori, începând de la străvechea mănăstire Perii Maramureșului – 1391 – stavropighie constantinopolitană și ctitorie a voievozilor din neamul Drăgoșeștilor și, până la Sfântul Iosif Mărturisitorul 1692-1705, Gavril de Bârsana 1739 –, și până la Părintele nostru Vrednic de pomenire Arhiepiscop Justinian, care au fost stâlpi de lumină și mari apărători ai unității credinței, drepturilor, libertății și demnității românilor din această parte de țară.

Ierarhii luminați, păstorii adevărați și monahii consacrați au fost și dascăli de cuget și simțire românească. Ei i-au învățat pe maramureșeni tainele scrisului și ale cititului, istoria bisericească și a neamului și toate rânduielile sfinte strămoșești.

Sub oblăduirea lor s-au născut adevăratele capodopere. Codicele de la Ieud despre care Nicolae Iorga afirmă că este prima scriere în limba română și care s-a alcătuit în una din mănăstirile din Maramureș, probabil la Peri, descoperit în mod miraculos în 1921(acum un secol) în podul bisericii ortodoxe din Ieud Deal, de la a cărui descoperire iată se împlinește anul acesta un secol, iar Episcopia Maramureșului și Sătmarului a purces la editarea unei ediții jubiliare spre a marca evenimentul, este dovada unui popor cult și preocupat de cuvântul vorbit și scris.

Catedralele de lemn ale Maramureșului cu o vechime impresionantă, unele de peste cinci secole, sunt unice în arhitectura bisericească românească și au determinat specialiștii să consacre pe această temă un adevărat stil, „stilul maramureșean", alături de cel moldovenesc și brâncovenesc.

Atât de cunoscute sunt bisericile de lemn din Maramureș în toată lumea, încât, aflat la o conferință internațională cu mai multe religii și credințe, Pr. Prof. Dr. Constantin Coman povestește că, la un moment dat, li s-a cerut fiecărui participant să deseneze o clădire sau un obiectiv important din țara lor prin care toți ceilalți participanți să înțeleagă din ce țară vine. Pr. Prof. Dr. Constantin Coman s-a gândit puțin și a desenat repede și simplu, din câteva linii, o biserică maramureșeană. Toti participanții au exclamat: *„Aaaa! Maramureș, România"*.

Iată cum a ajuns Maramureșul să fie cunoscut în toată lumea, pentru că este una din destinațiile cele mai importante din România. Cu biserica de lemn din Maramureș, creația meșterilor populari de geniu, maramureșenii au ajuns astfel în toată țara, în toată Europa și pe toate continentele lumii – S.U.A., America Latină (Venezuela) și până în Australia.

Tradițiile populare și sacre, graiul, portul, ospitalitatea i-au făcut pe maramureșeni iubiți și prieteni cu oricine le calcă pragul. Cine trece o dată prin porțile de lemn ale ospitalității și veșniciei maramureșene, cine intră într-o biserică sau mănăstire din Maramureș (vezi Bârsana sau Săpânța-Noul Peri), cine stă pe prispa unei case de lemn din Maramureș la povești nemuritoare nu va uita niciodată, ci va simți nevoia să revină ori de câte ori va avea sentimentul că și-a pierdut veșnicia din suflet sau și că îi sunt rădăcinile și dăinuirea în pericol.

Comunitățile din jurul României și-au păstrat identitatea românească (vorbesc de cei din dreapta Tisei) și credința strămoșească prin aceleași valori care definesc Țara Maramureșului. Am fost în vizite pastorale și culturale la ei în mai multe rânduri, în dreapta Tisei, și m-am minunat de autenticitatea portului, graiului, cântului și colindului pe care le păstrează tot atât de bine, dacă nu chiar mai pure ca și noi, maramureșenii din România, deși ei au fost parte a U.R.S.S., care a nivelat și înlăturat tot ce a fost valoare etnică și națională.

În comunitățile Românești din toată Europa și din toată lumea, în promovarea identității culturale românești și unității credinței ortodoxe strămoșești, maramureșenii și oșenii sunt cei dintâi care se angajează în organizarea parohiilor și înființarea mănăstirilor sub îndrumarea ierarhilor, preoților și monahilor pe care îi păstoresc cu binecuvântarea Bisericii Ortodoxe Române și a Sfântului Sinod.

Iată de ce, în contextul anului 2021, „Anul Omagial al pastorației românilor din afara României", în Patriarhia Română, Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului și Sătmarului, în colaborare cu Consiliul Județean Maramureș, Asociația de Turism, Consultanță și implementare a Proiectelor Europene și Gazeta de Maramureș, condusă de jurnaliștii creștini Mircea Crișan și Ioana Lucăcel, care sunt sufletul acestui demers, sub egida Academiei Române, filiala Cluj, au inițiat acest proiect atât de adevărat și inspirat intitulat: *„Maramureș promotor al culturii și identității românești în lume"*. Evenimentul s-a desfășurat sub auspiciile unui simpozion național cu participare internațională în trei locații diferite, bine și inspirat alese: Catedrala Episcopală „Sfânta Treime" din Baia Mare, Memorialul Victimelor Comunismului din Sighetu Marmației și Mănăstirea Bârsana, în zilele de 3-5 septembrie 2021.

Lucrările ştiinţifice prezentate direct sau trimise de peste 30 de personalităţi ale Academiei Române, oameni de cultură şi istorici, au fost publicate într-un volum care însumează 300 de pagini, volum coordonat de Academicianul Emil Burzo – Preşedintele de onoare al Academiei Române, filiala Cluj.

Ne bucurăm cu bucurie sfântă de această colaborare şi alăturare firească a instituţiilor de cultură ale judeţului Maramureş, sub înaltul patronaj al Academiei Române, al Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureşului şi Sătmarului şi al Consiliului Judeţean Maramureş, care aduc un omagiu Maramureşului şi oamenilor lui, culturii, credinţei, libertăţii, creativităţii, spiritualităţii, dăinuirii şi veşniciei acestui pământ al lui Dumnezeu şi oamenilor aşezaţi de El, "pe un picior de plai pe o gură de rai".

Binecuvântăm cu binecuvântare părintească osteneala celor ce şi-au adus contribuţia la realizarea acestui popas de suflet şi simţire românească, în mod deosebit maramureşeanului nostru prestigios, venerabilului academician Emil Burzo, care a cooptat toate personalităţile pentru a realiza acest eveniment cultural de excelenţă, Consiliului Judeţean, domnului Preşedinte Ionel Bogdan, personal, care a aprobat finanţarea Simpozionului şi a publicării volumului şi fiilor noştri duhovniceşti, jurnaliştilor creştini Ioana Lucăcel şi Mircea Crişan, de la Gazeta de Maramureş, sufletul acţiunii şi întruparea ideii, şi socotim că în Anul Omagial al românilor din afara graniţelor nu putem să le facem un cadou mai valoros şi frumos decât ceea ce Dumnezeu ne-a inspirat şi ne-a ajutat să realizăm spre a rămâne mărturie peste veacuri, cum că Maramureşul şi maramureşenii „o fost şi-or si".

Lui Dumnezeu slavă!

Baia Mare,
1 septembrie 2021,
Începutul Anului Nou Bisericesc

Moroşan din tată în fiu,

†**IUSTIN**

Episcopul Maramureşului şi Sătmarului

Sfânta Liturghie Arhierească la Mănăstirea din Biserica Albă, Ucraina

Joi, 9 septembrie 2021, Preasfințitul Părinte Timotei Sătmăreanul, Arhiereu-Vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului, împreună cu Preasfințitul Părinte Simeon de Uglea, Episcopul Vinogradovului, au săvârșit Sfânta Liturghie Arhierească la Mănăstirea „Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul" Biserica Albă, din Ucraina, cu ocazia hramului așezământului monahal, localitate românească situată pe malul drept al Tisei.

Din soborul părinților slujitori au făcut parte Arhim. Benedict, starețul mănăstirii, Pr. Vasile Aurel Pop, protopopul Sighetului, Pr. Agaton Oprișan, starețul Mănăstirii Petrova, Pr. Gabriel Hrenyuc din Parohia Sarasău, Pr. Nicolae Dudca din Tisa (pensionar), Arhid. Dumitru Botiș, inspector social eparhial, Arhid. Gherasim Nap, alături de alți preoți și diaconi care au participat la acest eveniment duhovnicesc.

Răspunsurile liturgice au fost date de corul bisericii „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" din Slatina, dirijat de doamna Elena Șiman; de asemenea a mai fost prezent un grup de preoți care au cântat în limba rusă.

La final, în semn de mulțumire și recunoștință pentru bucuria slujirii și a comuniunii fraterne, Preasfinţitul Părinte Simeon de Uglea a dăruit Preasfințitului Părinte Timotei Sătmăreanul o icoană pictată în mod deosebit, ce înfățișează pe Sfântul Alexei (carpato-rus) și Sfântul Iov de Uglea ținând în mână icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului ce se află în biserica mănăstirii; la rândul său, Preasfințitul Părinte Timotei Sătmăreanul a dăruit Preasfinției Sale un baston, Albumul aniversar *„Iustin, Episcopul Tinerilor – 60”* și o serie de reviste eparhiale.

Mănăstirea din localitatea Biserica Albă, la fel ca și Mănăstirea Peri, a fost întemeiată în secolele XIII-XIV de către Sas și Balc (fiul și nepotul lui Dragoș Vodă), acest lucru fiind menționat într-o veche scriere istorică. Biserica în care se slujește astăzi poartă hramul „Duminica Tuturor Sfinților”, însă biserica principală, care este în construcție, are hramul „Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul din Maramureș”. Construcția acestei biserici a mănăstirii a început în anul 2008. În prezent, în mănăstire sunt 6 viețuitori, dintre care 3 sunt monahi și 3 sunt frați în ascultare.

Târnosirea bisericii din Bergen, Sfânta Liturghie Arhierească şi inaugurarea bibliotecii

Duminică, 3 octombrie 2021 (a XIX-a după Rusalii – Predica de pe munte – iubirea vrăjmaşilor), la invitaţia Preasfinţitului Părinte Macarie, Episcopul ortodox român al Europei de Nord şi a părintelui Andrei Marius Pop, paroh al comunităţii române din Bergen, Preasfinţitul Părinte Iustin, Episcopul Maramureşului şi Sătmarului, împreună cu o Delegaţie Eparhială alcătuită din Arhid. Teodosie Bud, consilier economic, Pr. Andrei Emil Pop, inspector bisericesc, şi Arhid. Vlad Verdeş, inspector eparhial pentru catehizarea tineretului, s-a aflat în mijlocul comunităţii româneşti ai Parohiei Ortodoxe Române cu hramurile „Sfintele Mucenițe Filofteia de la Curtea de Argeș, Tatiana de la Craiova și Sunniva din Bergen”, Norvegia.

Cu acest prilej, cei doi ierarhi au târnosit lăcașul de închinare, după care au săvârșit Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie, fiind înconjurați de un sobor de preoți și diaconi, în prezența numeroșilor credincioși care au venit din Bergen și din împrejurimi pentru a participa la acest eveniment duhovnicesc.

La final, Preasfințitul Părinte Episcop Iustin a conferit părintelui paroh Andrei Marius Pop Ordinul Omagial „Justinian Arhiepiscopul", iar pentru Biblioteca inaugurată Medalia Omagială „Justinian Arhiepiscopul".

De asemenea, Preasfințitul Părinte Macarie, Episcopul ortodox român al Europei de Nord, a conferit delegației maramureșene „Crucea Nordului", cea mai înaltă distincție pentru clerici și mireni a Episcopiei Europei de Nord. Parohia Ortodoxă Bergen este păstorită de către părintele Marius Andrei Pop, originar din comuna Recea, judetul Maramureș.

Inaugurarea Bibliotecii Parohiei din Bergen

Aşezământul pastoral-cultural cuprinde biserica parohială, paraclisul de iarnă, sala socială şi biblioteca inaugurată astăzi – „Mitropolit Bartolomeu Anania şi Justinian Arhiepiscopul". Amintim faptul că această bibliotecă a fost înfiinţată printr-un proiect comun al Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureşului şi Sătmarului împreună cu Biblioteca Judeţeană „Petre Dulfu" din Baia Mare, prin implicarea domnului Dr. Teodor Ardelean, directorul acestei biblioteci. Biblioteca însumează aproximativ 3.000 de volume, iar Proiectul Eparhial se numeşte *„Cartea – lumină pentru comunitate"*.

Arhid. Prof. Drd. Adrian DOBREANU
Responsabil comunicaţii media-online

Sfântul Mare Mucenic Dimitrie, Izvorâtorul de Mir, a devenit ocrotitorul municipiului Carei

Marţi, 26 octombrie 2021, ziua de prăznuire a Sfântului Mare Mucenic Dimitrie, Izvorâtorul de Mir, Preasfinţitul Părinte Iustin, Episcopul Maramureşului şi Sătmarului, împreună cu Preasfinţitul Părinte Timotei Sătmăreanul, Arhiereu-Vicar, au oficiat Sfânta Liturghie Arhierească în Catedrala „Sfântul Mare Mucenic Dimitrie, Izvorâtorul de Mir", Carei, în fruntea unui sobor de preoţi şi diaconi.

Sfânta Liturghie Arhierească

Din soborul slujitor au mai făcut parte Pr. Florian Mocan, protopopul de Carei, Pr. Ilie Popa, paroh, Pr. Valer Pop, secretar al Protopopiatului Carei, slujitor al acestei biserici, Arhim. Spiridon Belei, stareţul Mănăstirii Scărişoara

Nouă, Pr. Călin Buzura, parohul bisericii „Sfinţii Arhangheli Mihail şi Gavriil”, Carei, Pr. Cosmin Bontea, coslujitor la biserica „Sfinţii Arhangheli Mihail şi Gavriil”, Carei, Arhid. Teodosie Bud, consilier eparhial economic, Arhid. Vlad Verdeş, inspector pentru catehizarea tineretului, Arhid. Lucian Burnar, secretar eparhial, Arhid. Dr. Nifon Motogna, administratorul Catedralei Episcopale „Sfânta Treime” din Baia Mare, Arhid. Gherasim Nap, şeful de cabinet al Arhiereului-Vicar, Arhid. Dumitru Botiş, inspector social-filantropic.

Pr. Valer Pop, slujitor al acestui sfânt locaş, cu o vechime de 10 ani în preoţie, secretar protopopesc, a fost ridicat la rangul de stavrofor, cu dreptul de a purta Sfânta Cruce.

Între credincioşi s-au aflat oficialităţi municipale şi alte oficialităţi.

Răspunsurile la Sfânta Liturghie au fost date de Grupul Psaltic „Theologos” al Episcopiei Maramureşului şi Sătmarului, dirijat de Arhid. Prof. Drd. Adrian Dobreanu, iar la priceasnă a cântat preoteasa Ioana Botiş, farmacistă în Baia Mare.

În cuvântul de învăţătură, Preasfinţitul Părinte Episcop Iustin a vorbit despre viaţa şi mucenicia Sfântului Dimitrie, despre învăţăturile duhovniceşti pe care trebuie să le tragem din acestea.

„Acest sfânt este model pentru demnitarii creştini, este model pentru creştini şi, mai ales, pentru tinerii creştini”, a spus Preasfinţitul Părinte Episcop Iustin.

Proclamarea Sfântului Mare Mucenic Dimitrie ca Sfânt ocrotitor al municipiului Carei

Un moment important şi emoţionant a fost proclamarea Sfântului Mare Mucenic Dimitrie, Izvorâtorul de Mir, ca Sfânt ocrotiror al municipiului Carei. În documentul emis de Episcopia Maramureşului şi Sătmarului pentru proclamare se spune:

„Având în vedere tradiţia multiseculară a Bisericii Ortodoxe, aceea de a veghea ca fiecărui oraş important să-i fie dăruit un protector spiritual,

În şedinţa Permanenţei Consiliului Eparhial din 13 octombrie 2021 s-a hotărât ca Sfântul Mare Mucenic Dimitrie, Izvorâtorul de Mir, care este ocrotitorul catedralei ortodoxe din municipiul carei, să fie proclamat şi ocrotitorul municipiului Carei, locul unde, în 25 octombrie 1944, a fost eliberată ultima „brazdă" de pământ românesc prin lupta şi sacrificiul zecilor de mii de soldaţi eroi ai neamului românesc şi redată Regatului României Mari;

Drept urmare, astăzi, 26 octombrie 2021, dăm de ştire tuturor – credincioşilor, parohiilor, mănăstirilor şi schiturilor, precum şi autorităţilor municipiului Carei şi tuturor instituţiilor locale – că, de acum şi până în veac, Sfântul Mare Mucenic Dimitrie, care a trăit şi mărturisit pe Hristos cu preţul vieţii, în veacul al IV-lea al Europei creştine, va fi ocrotitorul municipiului Carei.

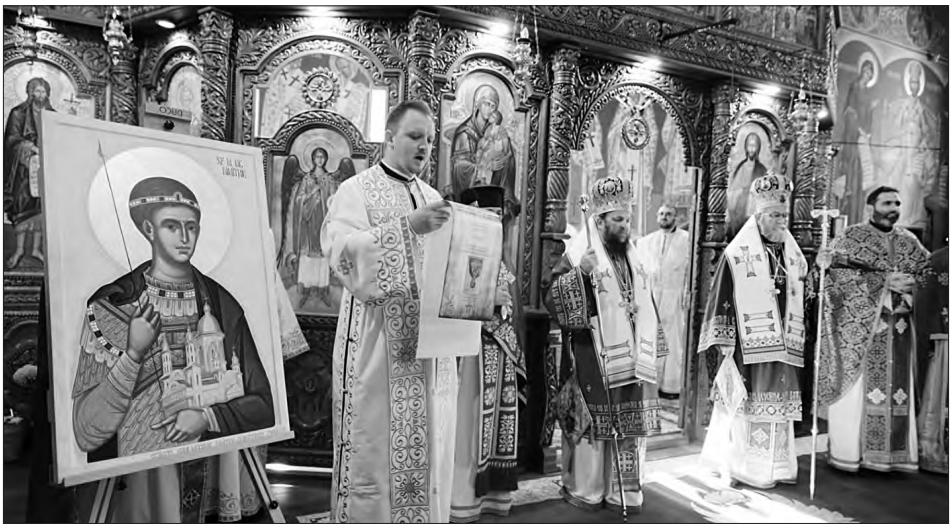

Icoana „Sfântul Mare Mucenic Dimitrie, ocrotitorul Careiului", pe care o dăruim cu acest prilej Catedralei Ortodoxe cu hramul „Sfântul Mare Mucenic Dimitrie" din Carei, va fi aşezată la loc ales, spre cinstire şi închinare.

De asemenea, practica bisericii ortodoxe este ca icoana Sfântului ocrotitor să fie multiplicată şi aşezată la loc de cinste în casele credincioşilor şi în instituţiile administrative, culturale, educaţionale şi sociale din acest oraş".

Având în vedere tradiția multiseculară a bisericii ortodoxe, aceea de a veghea ca fiecărui oraș important să-i fie dăruit un protector spiritual, Documentul, semnat de cei doi ierarhi, se încheie cu o rugăciune adresată Sfântului ocrotitor Dimitrie:

„Rugăm pe Sfântul Mare Mucenic Dimitrie, Izvorâtorul de Mir, să ocrotească şi să întărească în aceste vremuri de încercări, primejdii şi suferinţă prin care trece umanitatea, din cauza pandemiei de coronavirus, poporul lui Dumnezeu din acest oraş frumos şi binecuvântat, unde trăiesc în armonie deplină creştini de mai multe confesiuni şi etnii, pe păstorii de suflete, autorităţile legiuite ale tuturor instituţiilor şi oştirea ţării noastre cea iubitoare de Hristos, de acum şi până în veac!"

După proclamare, soborul slujitor, împreună cu credincioşii, purtând în faţă icoana Sfântului Mare Mucenic Dimitire Izvorâtorul de Mir, au înconjurat biserica în dangăt de clopote.

Sfânta Liturghie bilingvă la biserica din Slatina, Ucraina

Duminică, 21 noiembrie 2021, Preasfinţitul Părinte Iustin, Episcopul Maramureşului şi Sătmarului, a răspuns invitaţiei Înaltpreasfinţitului Părinte Mitropolit Marc, Arhiepiscopul Hustului şi Vinogradovului, de a oficia împreună Sfânta Liturghie la biserica din Slatina, Ucraina, cu ocazia hramului locaşului de închinare „Sfinţii Mihail şi Gavriil", după calendarul iulian neîndreptat. Sfânta Liturghie a fost oficiată în limbile română şi ucraineană.

Au fost prezente oficialităţi ale intituţiilor româneşti care îşi au sediul în Slatina. În timpul Sfintei Liturghii a fost hirotonit întru preot diaconul Ciprian Bileţchi, fiul preotului paroh.

Înaltpreasfinţitul Mitropolit Marc a făcut o delcaraţie publică în care a afirmat că:

„Este o zi frumoasă, nu doar pentru că este duminică, ziua Învierii, ci şi pentru că este sărbătoarea Sfinţilor Arhangheli Mihail şi Gavriil, hramul acestei biserici. Astăzi ne-am rugat împreună Mântuitorului şi Sfinţilor Arhangheli, care ne-au ajutat întotdeauna să mergem pe drumul cel bun. Dacă ne vom conduce după principiile creştineşti, Dumnezeu ne va ajuta şi vom putea trăi în comuniune".

Preasfinţitul Părinte Episcop Iustin a apreciat grija pe care Episcopia Hustului şi Vinogradovului o poartă pentru românii din dreapta Tisei:

„Slatina este o localitate istorică sub păstorirea părintelui Dorin Bileţchi. Credincioşii de aici şi-au păstrat valorile sfinte, şi-au păstrat tradiţia, limba, portul, colindul, tot ce înseamnă sufletul lor curat, creştin ortodox şi românesc. Trăiesc în armonie cu celelalte comunităţi creştine, într-o armonie deplină, iar grija Înaltpreasfinţitului Părinte Marc faţă de comunităţile româneşti din această parte a Ucrainei, din Transcarpatia, din Maramureşul tradiţional istoric, este plină de dragoste părintească şi de o abordare foarte înţeleaptă a valorilor pe care şi le promovează ei."

Părintele Dorin Bileţchi, parohul credincioşilor ortodocşi maramureşeni români din dreapta Tisei, a fost hirotonit în acest locaş de cult în urmă cu 28 de ani.

„Asemenea slujbă comunitatea noastră n-a văzut foarte demult şi mai precis din 1993, când eu am fost hirotonit tot în această biserică, numai că în acele timpuri nu am avut ocazia să avem un ierarh român, ceea ce este foarte important pentru comunitatea noastră românească de aici, care ne consolidează şi ne ajută ca să ne păstrăm identitatea noastră, pentru că în afara Bisericii, lucrurile nu sunt atât de bine puse la punct. În Biserică, până în ziua de astăzi, încă nu au fost situaţii ca să ne preseze cineva, mă refer la predarea în limba română, ceea ce se întâmplă în prezent, de exemplu, în şcoli şi în alte instituţii. La noi în Biserică, nu se întâmplă. De aceea, ne bucurăm foarte mult de prezenţa oaspeţilor din România, a Ierarhilor care vin în fiecare an când îi invităm şi ne ridică duhovniceşte."

Graţian Florin Pârvu, consulul României de la Slatina a apreciat că este:

„O zi înălţătoare pentru comunitatea românească din Transcarpatia şi nu numai, din acest frumuşel oraş Slatina, la hramul bisericii ce poartă numele Sfinţilor Arhangheli Mihai şi Gavriil. Mă bucur foarte mult că sunt şi eu aici şi îmi dau seama cât de importantă este în Ucraina, dar şi în zona de nord a României, credinţa în Dumnezeu."

La momentul cuvenit, Preasfinţitul Părinte Iustin a rostit cuvânt de învăţătură la pericopele evanghelice ale duminicii şi praznicului, concluzionând că:

„Dumnezeu îngăduie încercări şi peste mari şi peste mici, şi peste drepţi şi peste păcătoşi, şi peste buni şi peste răi, şi că toţi avem nevoie de El. Un demnitar de rang înalt a căzut la picioarele lui Iisus şi o femeie anonimă din popor, cu suferinţă grea, s-a vindecat prin darul lui Dumnezeu şi credinţa ei de suferinţa pe care o avea."

Apoi, în încheiere, Preasfinţitul Părinte Episcop Iustin a vorbit credincioşilor despre transformările profunde care se petrec în lumea de azi, străină religiei şi îndepărtată de Dumnezeu.

Preasfinţitul Părinte Episcop Iustin i-a oferit Înaltpreasfinţitului Părinte Mitropolit Marcu Engolpionul şi Crucea Voievodală Maramureşeană şi i-a adresat acestuia invitaţia de a participa, anul viitor, la hramul Mănăstirii Bârsana.

Tot cu acest prilej, Părintelui paroh Dorin Bileţchi i-a fost oferit Ordinul „Justinian Arhiepiscopul", iar consulul României la Slatina, Graţian Florin Pârvu, a fost distins cu Ordinul „Justinian Arhiepiscopul" pentru mireni.

Vizită la Consulatul Român din Slatina, Ucraina

Duminică, 21 noiembrie 2021, după Sfânta Liturghie săvârșită în Parohia „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" din Slatina, Ucraina, Preasfințitul Părinte Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, a dat curs invitației Excelenței Sale, domnul Grațian Florin Pârvu, șeful oficiului consular din Solotvino (Slatina), Ucraina, vizitând sediul Consulatului Român din această regiune.

Alături de Preasfinția Sa au mai fost prezenți Pr. Vasile Aurel Pop, protopopul Sighetului, Arhid. Teodosie Bud, consilier economic, Pr. Ciprian Bilețchi, hirotonit în această zi, Arhid. Vlad Verdeș, inspector eparhial pentru catehizarea tineretului, Arhid. Lucian Burnar, secretar eparhial, domnul Spiridon Pralea, funcționar consular.

Cu acest prilej, Întâistătătorul Eparhiei Maramureşului şi Sătmarului a dăruit domnului consul Grațian Florin Pârvu câteva din noutățile editoriale ale Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului, și anume *„Codicele de la Ieud"* – cea mai veche carte religioasă românească, care datează din anul 1364, prezentată recent în cadrul sesiunilor conferințelor preoțești de toamnă –, și albumul *„Iustin, Episcopul Tinerilor – 60"*. La rândul său, domnul consul a dăruit ierarhului un album.

Arhid. Prof. Drd. Adrian DOBREANU
Responsabil Comunicații media-online

Cinci ani de Episcopat pentru Preasfinţitul Părinte Episcop Iustin şi Ziua Tinerilor din Eparhie

Luni, 27 decembrie 2021, când se prăznuieşte Sfântul Apostol, Întâiul Mucenic şi Arhidiacon Ştefan, Episcopia Maramureşului şi Sătmarului s-a aflat în zi de mare sărbătoare: s-au împlinit cinci ani de la întronizarea Preasfinţitului Părinte Episcop Iustin ca Întâistătător al Eparhiei, eveniment petrecut în 27 decembrie 2016, şi sărbătorirea Zilei Tinerilor din Episcopie, eveniment care a fost declarat în 27 decembrie 2014. Sărbătoarea a fost cinstită prin oficierea Sfintei şi Dumnezeieştii Liturghii de un sobor de ierarhi, alcătuit din Înaltpreasfinţitul Părinte Andrei, Mitropolitul Clujului, Maramureşului şi Sălajului, Preasfinţitul Părinte Iustin, în calitate de Episcop Eparhiot şi sărbătorit, şi Preasfinţitul Părinte Timotei Sătmăreanul, Arhiereu-Vicar, înconjuraţi de un sobor alcătuit din 16 preoţi şi 12 diaconi, în faţa unei mari mulţimi de credincioşi sosiţi din toate protopopiatele Episcopiei.

Primirea Ierarhilor

Cei trei Ierarhi, care au venit împreună, au fost întâmpinaţi în faţa esplanadei Catedralei Episcopale „Sfânta Treime" din Baia Mare, în care a avut loc evenimentul, de un grup de tineri din protopopiatele Episcopiei, îmbrăcaţi în frumoase costume populare.

Sfânta şi Dumnezeiasca Liturghie

Soborul a fost alcătuit din Arhim. Dr. Ioachim Tomoiagă, vicar administrativ al Arhiepiscopiei Sibiului, fiu duhovnicesc al Mănăstirii Rohia şi fost consilier eparhial, Arhim. Dr. Macarie Motogna, exarhul mănăstirilor şi schiturilor şi starețul Mănăstirii Rohia, Arhim. Dr. Casian Filip, consilier eparhial social-filantropic şi mare eclesiarh al Catedralei Episcopale „Sfânta Treime", Pr. Dr. Vasile Augustin, vicar eparhial administrativ, Pr. Adrian Mihali, consilier eparhial administrativ, Pr. Virgil Jicărean, consilier eparhial pentru patrimoniu sacru şi pictură bisericească, Pr. Milan Bălan, consilier eparhial al sectorului teologic-educaţional, Pr. Ionuţ Todorca, consilier eparhial cultural-teologic, Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, de la Facultatea de Teoloogie Ortodoxă din Cluj-Napoca, Pr. Ioan Socolan, protopopul de Satu Mare, Pr. Dr. Florin Stan, protopopul Lăpuşului, Pr. Ioan Marcel Malanca, protopopul de Oaş, Pr. Andrei Emil Pop, inspector eparhial, Pr. Daniel Tirean, inspector financiar intern, Pr. Florin Hoban, inspector şcolar pentru Religie, Pr. Vasile Cosma, paroh în Rozavlea, Arhid. Claudiu Grama, consilier eparhial la Arhiepiscopia Vadului, Feleacului şi Clujului, Arhid. Teodosie Bud, consilier eparhial economic, Arhid. Vlad Verdeş, inspector pentru catehizarea tineretului, Arhid. Lucian Burnar, secretar eparhial, Arhid. Dr. Nifon Motogna, administratorul Catedralei Episcopale „Sfânta Treime", Arhid. Prof. Drd. Adrian Dobreanu, dirijorul Grupului Psatic „Theologos" al Episcopiei, Arhid. Prof. Drd. Daniel Farcaş, Arhid. Gherasim Nap, de la cabinetul Arhiereului-Vicar, Arhid. Dumitru Botiş, de la sectorul social-filantropic, Diac. Vasile Petru Bud, Diac. Ioan Onuţ Păcurar, Diac. Vlad Nechita.

Răspunsurile la Sfânta Liturghie au fost date de corul tinerilor din Asociaţiile ATOCEM şi ASCOR, dirijaţi de Pr. Ionuţ Pleş.

În Catedrală s-au aflat primarul Cătălin Cherecheş al Băii Mari, Dr. Teodor Ardelan, directorul Bibliotecii Judeţene „Petre Dulfu" din Baia Mare, Dr. Cherecheş Viorica, fost parlamentar, Ing. Mircea Leţiu, fost membru în Adunarea Naţională Bisericească, alte personalităţi.

Cuvântul de învățătură

Cuvântul de învăţătură a fost rostit de Înaltpreasfinţitul Părinte Mitropolit Andrei, care a vorbit credincioşilor despre Sfântul Apostol, Întâiul Mucenic şi Arhidiacon Ştefan.

„Sfântul Arhidiacon Ştefan poate foarte bine proteja pe tinerii din Episcopia Maramureşului şi Sătmarului, deoarece L-a văzut pe Dumnezeu. Fericiţi cei cu inima curată că aceia Îl vor vedea pe Dumnezeu, a spus Înaltpreasfinţitul Părinte Mitropolit Andrei. Ştefan, plin de Duhul Sfânt, privind la cer, a văzut slava lui Dumnezeu şi pe Iisus Hristos stând de-a dreapta Lui şi a zis: Iată, văd cerurile deschise şi pe Fiul Omului stând de-a dreapta lui Dumnezeu."

Momentul festiv

După otpust, a urmat momentul festiv, care a fost început de Înaltpreasfinţitul Părinte Mitropolit Andrei, care a spus:

„Inspirat a fost Preasfinţitul Părinte Episcop Iustin când a sorocit ca a treia zi de Crăciun tinerii din Eparhie să se adune, să sărbătorească. Vedeţi, înţeleptul Solomon, în Cartea Pildelor, în capitolul 22, versetul 6, zice, referitor la tineri:

învaţă-l pe tânăr cu purtarea pe care trebuie să o aibă şi nici când va îmbătrâni nu se va abate de la ea. E mare lucru să ne preocupăm de tinerii noştri, care iau în mână steagul şi-l duc mai departe. Acum, toţi marii pedagogi au subliniat importanţa acestui lucru... Noi credem că tinerii noştri nu sunt nici bogaţi şi needucaţi, nici săraci şi needucaţi, nici frumoşi şi needucaţi, ci, dimpotrivă, sunt tineri crescuţi în frică de Dumnezeu şi apropiaţi de Biserică. Şi atunci realizăm de ce este mare această sărbătoare de la Baia Mare. Cum ziceam şi la început, am venit cu mult drag, aducându-ne aminte că acum 5 ani, Preasfinţitul a fost intronizat ca Episcop al Maramureşului şi Sătmarului şi-L rugăm pe Dumnezeu ca să-i ţină râvna şi sănătatea şi dumneavoastră, împreună cu dânsul, să mergeţi înainte pe calea cea bună pe care ne-a deschis-o Domnul nostru Iisus Hristos. Şi am pomenit astăzi doar pe Sfântul Ştefan. Am mai adăuga doi martiri: Evghenie, noul mucenic care a trăit în vremurile noastre, şi pe Ioan Valahul, precum şi pe mulţi alţii. Oricum, e zi festivă şi să dea Dumnezeu ca Preasfinţitul Iustin, aşa cum zice Sfântul Ioan în a treia sa epistolă, să meargă bine cu sănătatea, cum bine merge cu sufletul. La mulţi ani!"

A luat apoi cuvântul Preasfinţitul Părinte Timotei Sătmăreanul, Arhiereu-Vicar, în numele Permanenţei Eparhiale, preoţilor, credincioşilor şi tinerilor din Episcopia Maramureşului şi Sătmarului, care a început vorbirea cu Psalmul 126, versetul 8, în care psalmistul David spune următoarele cuvinte: Fericit omul care îşi va umple casa de copii, nu se va ruşina când va grăi cu duşmanii săi la poartă.

„Cuvintele acestea considerăm şi credem că se potrivesc în această zi de aleasă sărbătoare pentru întreaga creştinătate şi, în special, pentru noi, pentru Episcopia Ortodoxă Română a Maramureşului şi Sătmarului. Şi de ce mi-am început cuvântul meu cu aceste cuvinte? Pentru că aici, în acest spaţiu sfânt şi sfinţitor, închinat lui Dumnezeu şi pus sub protecţia duhovnicească a Preasfintei Treimi, aici, pe această solee şi-n acest spaţiu duhovnicesc, mulţi tineri, de-a lungul timpului, şi-au găsit bucuria duhovnicească. Şi nu întâmplător, Catedrala noastră este declarată ca fiind Catedrala Tinerilor, iar Întâistătătorul Episcopiei noastre, Preasfinţitul Părinte Iustin, Episcopul tinerilor, pentru că aici, pe această solee, în fiecare duminică şi în fiecare sărbătoare, sunt zeci de copii, care, împreună cu părinţii lor, vin să primească hrană duhovnicească şi să se împărtăşească cu Trupul şi Sângele Mântuitorului nostru Iisus Hristos, cum aţi văzut şi astăzi şi în fiecare duminică şi sărbătoare. De aceea, credem că, inspirat de Dumnezeu,

a fost Preasfinţitul Iustin, în urmă cu 7 ani de zile, când a declarat ca Sfânt protector pentru tinerii din Maramureş şi Sătmar, pe Sfântul Apostol, Întâiul Mucenic şi Arhisdiacon Ştefan. Înţelepţi şi insuflat de Dumnezeu aţi fost Preasfinţia Voastră, pentru că de atunci şi până astăzi, această Catedrală, pusă sub protecţia duhovnicească a Preasfintei Treimi, s-a transformat din biserică în Grădina Maicii Domnului, în care tinerele vlăstare ale Episcopiei îşi găsesc bucurie duhovnicească. Episcopia noastră este în sărbătoare, pentru că aşa cum atât de frumos ne-a spus Înaltpreasfinţitul Mitropolit Andrei, că astăzi se împlinesc 5 ani de zile de când vrut-a Dumnezeu, după ce, vreme de 22 de ani, Preasfinţitul Iustin a slujit alături şi împreună cu vrednicul de pomenire Părinte Arhiepiscop Justinian, trecut la cele veşnice, dus în lumina veşniciei Preasfintei Treimi, în octombrie 2016, iar pe data de 16 decembrie, cuvântul lui Dumnezeu a fost inspirat de Sfinţii Părinţi sinodali să aleagă ca urmaş vrednic în demnitatea de Episcop al Maramureşului şi Sătmarului pe cel mai vrednic şi cel care urma să primească cârma duhovnicească a preoţilor, monahilor şi credincioşilor din Episcopia Maramureşului şi Sătmarului în persoana ucenicului iubit al Înaltpreasfinţitului Părinte Arhiepiscop Justinian, Preasfinţitul Părinte Iustin. Aşa lucrează Dumnezeu, iubiţi credincioşi, aşa este taina lui Dumnezeu. Întronizarea Preasfinţitului Părinte Iustin a avut loc într-o zi ca aceasta, pe 27 decembrie 2016. Şi nimic nu este întâmplător şi la voia întâmplării, ci taina lui Dumnezeu. Şi iată cum lucrează Dumnezeu: Preasfinţitul Părinte Iustin, în 2014, a declarat ziua de 27 decembrie Ziua Tinerilor, fără să ştie sau să anticipeze că peste doi ani de zile, în aceeaşi zi, va primi, din mâna Înaltpreasfinţitului Părinte Mitropolit Andrei, cârja Sfântului Ierarh Iosif Mărturisitorul şi a vrednicului de pomenire Justinian".

„Mulţumim Bunului Dumnezeu de la cer până la pământ pentru ziua aceasta şi, în primul rând, să-i mulţumim Bunului Dumnezeu Care ne-a ajutat, ne-a asistat, ne-a inspirat, ne-a întărit şi ne-a dat puterea să Îl slujim, a spus Preasfinţitul Părinte Episcop Iustin. *Când, în 2013, într-o iarnă, cu domnul primar al Băii Mari, Cătălin Cherecheş, am vorbit de reuniunea tinerilor şi insista foarte tare să o realizăm, eu, imediat, am fost de acord, şi ne-a ajutat Dumnezeu, în 2013, să facem un prim eveniment, în 2014 marele eveniment naţional al Reuniunii Tinerilor Ortodocşi din România, cu participare internaţională. La ambele reuniuni ne-aţi fost aproape Înaltpreasfinţia Voastră, ca unul care iubiţi tinerii şi aţi fost prezent de fiecare dată şi după ce s-a realizat evenimentul cel mare din 2014, cu participarea a 3.500 de tineri. Nu vreau să îi uit pe cei ce au lucrat, Părintele Milan Bălan, Părintele Arhid. Vlad Verdeş, care era preşedintele ASCOR*

Baia Mare, Părintele Adrian Morar, Părintele Lucian Burnar, secretar eparhial, şi toţi care au fost implicaţi, părinţii Catedralei. Catedrala a fost gazda propriu-zisă a Reuniunii. Am reuşit ca aici să aprindem flacăra reuniunilor tinerilor ortodocşi în România, ne-aţi fost aproape, aţi văzut, v-aţi îndrăgostit, ca şi noi, de munca cu tinerii şi aţi dus-o mai departe, aţi preluat-o şi aţi dus-o la Cluj şi aţi dublat numărul tinerilor participanţi. În 2015 au fost 6.500 de tineri la Cluj, şi a fost începutul unei poveşti de dragoste între Dumnezeu, între Hristos, între Biserică şi tinerii din România.Tinerii creştini şi frumoşi şi credincioşi din România. Toate le-a lucrat Dumnezeu şi s-a spus că am gândit şi Dumnezeu ne-a inspirat să le oferim un protector. L-am dăruit pe cel mai preţios, prima nestemată a Bisericii lui Hristos, pe Întâiul Mucenic şi Arhidiacon Ştefan, care şi-a împodobit sfârşitul cu martiriu, cu cununa de martir, şi am început să le arătăm tinerilor din România cerurile deschise pe care le-a văzut Sfântul Arhidiacon Ştefan şi că cerul nu-i pustiu. Atenţie, progresismul, neomarxismul, învaţă că în cer nu-i nimeni, că nu există Dumnezeu. Pentru tinerii din România cerul nu-i pustiu. Din cer a venit Fiul lui Dumnezeu, pe Care Sfântul Arhidiacon Ştefan L-a văzut stând de-a dreapta Tatălui, şi din cer ne-a trimis Dumnezeu prima poveste de dragoste, colindul, pe Fiul Său ca să-L colindăm şi tinerii din România acest lucru îl fac. Noi am pornit această lucrare, care va fi fără de sfârşit. Nimeni nu-i va sminti pe tinerii noştri din drumul pe care au apucat atunci, pentru că sunt creştini. Poporul român nu şi-a pierdut sănătatea sufletească, chiar dacă am trecut prin 45 de ani de comunism. Am rămas creştini. Am rezistat atunci, vom rezista şi acum şi noi vă vom arăta calea! Că sunt multe capcane pentru tineri. Noi, Înaltpreasfinţitul, eu, care am avut o vârstă când a căzut comunismul, vă vom arăta calea şi vă vom spune că comunismul, neomarxismul şi progresismul nu sunt acceptabile pentru creştini. Sunt incompatibile cu viaţa creştină. Că noi privim spre cerurile deschise, spre Sfinţii lui Dumnezeu, spre frumuseţea divină şi nu spre urâtul lumii cenuşii pe care ne-a prezintă astăzi societatea. Frumuseţea zilei de astăzi s-a întregit, apoi, cu evenimentul pe care Dumnezeu l-a rânduit şi am spus că aşa le-a condus Dumnezeu, încât instalarea mea a fost în interiorul sărbătorii lor. Şi astăzi am spus că aniversarea mea este prea puţin importantă, se ascunde după sărbătoarea tinerilor. Au tinerii o sărbătoare a lor, a treia zi de Crăciun, şi aniversarea instalării mele trece în planul al doilea. Cum să nu fii fericit, când de sărbătoarea şi aniversarea ta sunt de faţă toţi copiii? Lăsăm să vorbească Dumnezeu, să vorbească Maica Domnului, Sfântul Arhidiacon Ştefan şi să vorbească ei. Tinerii să mărturisească câtă frumuseţe, câtă bucurie, ce taină mare şi binecuvântată, ce lucrare sfântă are Biserica, şi să spună sus şi tare,

aşa cum au făcut-o la toate reuniunile: România nu uita, noi suntem Biserica. Asta s-a spus în toate reuniunile, la toate procesiunile şi pe voi ne bazăm, contribuim la creşterea voastră cu speranţa că vom avea toiag bătrâneţilor şi Dumnezeu va avea tot atât de multă frumuseţe în bisericile Sale din România creştină şi în viitor, cum are şi astăzi."

Apoi, Preasfinţitul Părinte Episcop Iustin a înmânat Înaltpreasfinţitului Părinte Mitropolit Andrei distincţiile scoase cu ocazia centenarului naşterii marelui Arhiereu, întru cinstirea Înaltpreasfinţitului Arhiepiscop Justianian, Ordinul „Justinian Arhiepiscopul" pentru clerici şi Ordinul „Justinian Arhiepiscopul" pentru mireni, precum şi Medalia Centenară „Justinian Arhiepiscopul", pentru a fi aşezate în Muzeul Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului şi Clujului, unde Arhiepiscopul Justinian a slujit ca Episcop Vicar timp de 17 ani, şi, ca semn de împreună slujire astăzi şi coliturghisire, o bederniţă cu Sfântul Arhidiacon Ştefan.

Preasfinţitul Părinte Episcop Iustin a mulţumit celor care au fost în Catedrrală, peoţi, credincioşi, monahi şi monahii pentru prezenţa la Sfânta şi Dumnezeiasca Liturghie.

Andrei FĂRCAŞ
redactor la revista „Graiul Bisericii Noastre"

IV.
MESAJE ȘI ÎNDEMNURI ALE PREASFINȚITULUI PĂRINTE IUSTIN

Mesajul Preasfințitului Părinte Episcop Iustin către clerul și poporul lui Dumnezeu din Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului și Sătmarului, la începutul Postului Mare – 2021

Abătut din nou Hristos la ușa inimilor noastre creștine, ca să ne cheme într-o frumoasă și sfântă călătorie, la sfârșitul căreia ne va arăta Slava Sa, Slava Crucii și a Învierii Sale din morți, celei de a treia zi.

Este o călătorie duhovnicească de 40 de zile de post, care culminează cu Săptămâna Mare a Sfintelor Pătimiri ale Domnului nostru Iisus Hristos.

Poporul lui Dumnezeu își asumă această călătorie, pe care Însuși Domnul a făcut-o în numele nostru acum mai bine de 2000 de ani, începând războiul pentru întreaga umanitate cu diavolul – tatăl minciunii și înșelăciunii –, în pustiul Carantaniei, iar noi ne asumăm cu bucurie și recunoștință aceeași călătorie, pe care, însă, nu o facem singuri, ci împreună cu El.

Să răspundem, așadar, acestei chemări a Domnului și Bisericii Sale și să pornim cu inima înfrântă și smerită pe drumul cel strâmt al Postului, la care să adăugăm rugăciune sporită și multe fapte bune creștinești, pe care să le împărtășim fraților și surorilor noastre care au căzut pe cale între tâlharii păcatelor, răniți și abandonați de lumea care, în graba ei spre nu știu unde, nu mai are timp să vadă suferința umană, singurătatea, abandonul, nedreptatea și boala care bântuie omenirea fără cruțare și fără încetare.

Începem postul cu Vecernia Iertării, din seara zilei de duminică, 14 martie, „a Izgonirii lui Adam din Rai”, și vom face cale întoarsă către paradisul pe care Dumnezeu l-a dăruit primei perechi de oameni, Adam și Eva, și, prin ei, întregului neam omenesc.

Biserica lui Hristos ne însoțește ca o mamă iubitoare în această călătorie, prin toată rânduiala ei de slujbe mari și sfinte, alcătuite sub inspirația Duhului Sfânt de Sfinții Apostoli și Sfinții Părinți ai creștinătății și luminători ai lumii. Vom participa, în stare de evlavie, la slujba Canonului cel Mare al Sfântului Andrei Criteanul, săvârșit în toate bisericile și mănăstirile noastre în primele patru zile din săptămâna I a Postului Mare.

Vom participa cu smerenie, credință și umilință la Sfânta Liturghie a Darurilor înainte Sfințite, săvârșită în Eparhia noastră la ceas de seară și ne vom mărturisi păcatele și greșelile la preotul nostru în scaunul de spovedanie; ne vom curăți și lumina, ne vom căi și ne vom arăta vrednici să ne împărtășim cu Trupul și Sângele Domnului cât mai des cu putință. Hristos Domnul ni Se dăruiește spre „sănătate și mântuire, spre iertarea păcatelor și spre nemurirea sau viața de veci". Așa credem și așa mărturisim noi, creștinii, înainte să primim Sfânta și Dumnezeiasca Euharistie.

Vom parcurge întreaga vreme a postului silindu-ne să iertăm și să iubim, să aducem pace și lumină în viața, familia și comunitatea noastră, singurele datorii de care nu vom fi absolviți la Judecată fiind iertarea, pacea, iubirea și milostivirea după chipul lui Dumnezeu, a cărui pecete o avem în noi.

Vom urca treaptă cu treaptă în fiecare zi și în fiecare duminică specială a Postului, înălțându-ne pe scara virtuților către ușile milostivirii divine, în pragul cărora ne așteaptă Tatăl, care, cu brațele deschise, cu inimă iubitoare și iertătoare și cu fața senină, ne va cuprinde la sânul Său și ne va îmbrățișa

cu drag și bucurie părintească, fericit că ne-am întors din calea fiului risipitor, ne va săruta pe creștet și ne va invita la ospățul ceresc, în calitate de fii ai Săi.

Apoi, Dumnezeu ne va arăta, în Săptămâna Sfintelor Pătimiri ale Fiului Său, de câtă iubire este în stare un Părinte pentru copiii Săi, sacrificând pe unicul Său Fiu pentru răscumpărarea, salvarea și mântuirea noastră din ghearele ucigașe ale diavolului și din întunericul morții și iadului, dăruindu-ne, în final, bucuria Învierii prin biruirea diavolului, a morții și iadului de către Iisus Hristos, Fiul Său.

Să începem, așadar, iubiți părinți slujitori ai sfintelor altare străbune, preacuvioși părinți trăitori în sfintele mănăstiri, locurile noastre sfinte, unde rugăciunea nu încetează, candelele nu se sting, iar Liturghia este zilnică, și preaiubiți credincioși, să sfințim timpul ce ne stă înainte, să sfințim viața noastră, să sfințim casa și familia unde trăim și locul unde muncim. Aceasta este lucrarea creștinilor! Aceasta este chemarea poporului lui Dumnezeu! Așa trebuie să înțelegem glasul Mântuitorului, Care zice: „Voi (creștinii) sunteți sarea pământului…! Voi sunteți lumina lumii…!" (Mt. 5, 13-14). Voi sunteți fii ai păcii, ai neîndoielii, ai curajului, ai bucuriei! Voi sunteți echilibrul lumii, rațiunea și puterea ei de a merge înainte!

Este greu, viața este grea, strâmtorarea este mare, pericolele sunt multe, dușmanii lui Hristos sunt la tot pasul, dar Domnul ne-a profețit așa: *„Vă vor scoate pe voi din sinagogi"* (In. 16, 2) (biserici și locuri de rugăciune), vă vor prigoni, vă vor aduce în fața judecătorilor. Să nu vă îngrijorați ce și cum veți răspunde, căci vă va da Duhul înțelepciune împotriva căruia nu vor putea sta toți potrivnicii voștri. Să credem în cuvintele Mântuitorului! Cerul și pământul vor trece, a zis Domnul, dar cuvintele și făgăduințele Lui nu vor trece!

Așadar, să-I cerem Mântuitorului și Preasfintei Sale Maici ajutor sfânt în toată lucrarea noastră duhovnicească spre a avea un post cu folos, de patimi curățitor și de viață sfințitor, care să-L facă milostiv pe Dumnezeu nouă, mult păcătoșilor.

Să nu fiți tulburați și îngrijorați! Vom avea înviere solemnă și măreață, așa cum este Minunea și Praznicul Învierii Domnului Însuși.

Învierea se va face după toată rânduiala noastră de 2000 de ani, la miez de noapte (ora 24,00), când clopotele din toată Eparhia și din toată România vor vesti Adevărul cel mare și cutremurător în Cer și pe pământ că „Hristos a Înviat" și lumea a salvat!

Nu vă temeți! Totul va fi bine! Vrăjmașul ne vrea dezbinați, certați, împrăștiați, dezorientați și înfricoșați! Aceste sentimente umane sunt străine

creștinilor, care au în fruntea lor un Împărat: pe Hristos – Împăratul Cerului și al pământului, Care stăpânește peste viață și peste moarte și peste toate împărățiile, stăpâniile și puterile acestei lumi.

***

Aș dori, în partea a doua a mesajului meu fratern și părintesc, să îndrept un gând și un cuvânt către „îngerii" în halate albe: salvatorii de vieți – medicii.

Biserica noastră Ortodoxă a fost și este alături de ostenitorii din Sănătate, pe care i-a numit „Eroii din linia întâi" în toată această perioadă de mai bine de un an, de când ne luptăm cu pandemia de coronavirus. Biserica a fost prima care a sărit în ajutorul spitalelor, organizând colecte din donațiile ierarhilor, preoților, monahilor și credincioșilor și oferind în fiecare parte a țării măști, halate și aparate necesare salvării pacienților internați la ATI. Multe milioane de euro a donat Biserica spre a sprijini spitalele. În Eparhia noastră am desfășurat proiectul „Catedralele ajută spitalele". A fost o datorie umană și creștină să fim împreună, doctorii de trupuri cu cei de suflete, pentru salvarea de vieți și pentru sprijinirea celor aflați în suferință, precum și pentru mângâierea și întărirea celor ce au pierdut ființe dragi, bunici, părinți, frați, surori, copii.

Suntem și rămânem împreună!

Vă rugăm să ajutați și voi Biserica pentru a putea să păstreze liniștea și pacea socială. Nu credem că este înțelept ca purtători de mesaje din lumea medicală să vorbească despre felul cum se vor serba Paștile, despre faptul că, dacă nu ne vaccinăm, nu vom avea Paști firești. Nu este bine nici să constrângem libertatea oamenilor să aleagă sau nu să se vaccineze, nici să dăm de înțeles că Biserica ar fi datoare să facă campanie în acest sens.

Pe de altă parte, există suficientă polarizare în societatea de astăzi, nu trebuie să mai adăugăm și alte motive noi. Libertatea de a alege este sfântă și trebuie să rămână așa.

Să-mi fie iertat ceea ce voi spune: Biserica nu a criticat modul în care decedații de covid la ATI au fost așezați în saci speciali și trimiși familiilor în sicrie sigilate, ca niște ființe necuvântătoare, pentru că așa prevedea protocolul. Sigur, pentru știința medicală trupul neînsuflețit este cadavru, dar pentru Biserică și familie nu este așa. Decedatul acela a avut viață, a avut familie, o profesie, și-a adus contribuția la mersul înainte al vieții și societății.

Mai mult, a fost botezat, a trăit o viață pe care a înnobilat-o și a sfințit-o prin participarea la viața și Tainele Bisericii. Deci, pentru noi, trupul celui decedat este vrednic de cinstire.

De aceea, Biserica face slujba rânduită spre mângâierea familiei și cinstirea vieții celui adormit și așezarea lui într-un mormânt cu cruce.

Nu ne-a fost ușor nici unora, nici medicilor, nici preoților, să răspundem și să alinăm suferința celor ce au trecut prin această dramă, iar preotul face finalul acestui act tragic, încercând, după puterea lui și harul pe care îl are, să fie alături de cei îndurerați, atât ca om, cât și ca părinte al comunității.

Astfel, cu dragoste și prețuire îmi exprim părerea că cele sfinte: Taine, sărbători, evenimente bisericești, trebuie lăsate celor sfințiți, celor acreditați în acest sens, adică slujitorilor Bisericii, să le chiverniseasc cu înțelepciune și măsură în toate.

Același îndemn l-aș face și comunicatorilor din Comitetul pentru gestionarea Pandemiei. Orice comunicare în legătură cu sărbătorirea Paștilor trebuie făcută după o întâlnire cu reprezentații Patriarhiei și ai celorlalte culte.

Patriarhia Română, prin purtătorul ei de cuvânt, a adus câteva clarificări în acest sens, și anume că nu s-a pus problema ca să nu fie sărbătorite Paștile după rânduială și că nu este bine să se producă tulburare pe acest subiect, care va fi abordat și rezolvat instituțional. Dacă starea de alertă se menține, autoritățile bisericești și cele guvernamentale vor găsi o modalitate de a da o derogare, de la ora 22,00 la ora 24,00, pentru Noaptea de Paști, atât la catolici, care au Paștile mai devreme, cât și la ortodocși, știut fiind că ora 24,00 pentru Slujba de Înviere nu poate fi schimbată decât dacă, Doamne ferește!, ar fi stare de război.

Nici televiziunile nu ar trebui să intre pe tărâmul credinței în privința sărbătorii Paștilor, făcând speculații, spre a nu produce emoție și îngrijorare în rândul creștinilor, deoarece sunt suficiente probleme pe care nu le putem gestiona cum trebuie sau așa cum am dori, inclusiv pandemia. Nu este de folos nimănui să mai tulburăm și liniștea creștinilor în Postul Mare și pacea socială, pe care Biserica o promovează cu consecvență și responsabilitate întotdeauna. Așa să ne ajute Dumnezeu!

În final, să fim încredințați că, anul acesta și niciodată, nu vom mai sărbători Paștile noi, slujitorii, singuri în noapte, plângând în biserici că nu vine nimeni la chemarea „Veniți de primiți Lumină”, și nici credincioșii la casele lor, cu lumânările în mâinile tremurânde, cântând cu lacrimi în ochi „Hristos a Înviat!”.

Paștile vor fi sărbătorite după rânduială și organizate exemplar, așa cum Biserica știe să organizeze evenimentele ce intră în competența ei, în mod responsabil! Vom primi cu toții lumina sfântă de la Ierusalim și vom cânta cu tot poporul lui Dumnezeu și cu tineretul nostru creștin, care este prezent în număr mare în noaptea de Paști, „Hristos a Înviat!" în toate bisericile și mănăstirile din România creștină. Slujba Învierii se săvârșește întotdeauna afară, în incinta bisericilor, deci riscurile de infectare sunt minime, iar creștinii vin la biserică cu inimi curate, gânduri luminoase și haine sărbătorești.

Post binecuvântat să ne dăruiască Dumnezeu și să binecuvinteze România și poporul român cel dreptcredincios!

Cu noi este Dumnezeu! **A**min!

†IUSTIN

Episcopul Maramureșului și Sătmarului

Mesajul Preasfințitului Părinte Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, adresat femeilor ortodoxe din Episcopia Maramureșului și Sătmarului și tuturor femeilor creștine, la Duminica Mironosițelor din anul 2021

Din totdeauna, Biserica Ortodoxă a adus cinstire femeilor creștine în Duminica a III-a după Paști, numită în calendarul bisericesc „Duminica Mironosițelor".

În 22 iulie 2020, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a oficializat această sărbătoare, dându-i un caracter solemn de înaltă cinstire și profundă recunoștiință adusă femeii, în general, și femeii creștine, în special, care este bunică, mamă, fiică și soră, împodobind familia creștină cu tot ce are ea mai frumos și sfânt.

Prin alegerea lui Dumnezeu ca Fiul Său să se nască din femeie (Fecioara Maria), Tatăl a pecetluit pentru totdeauna rolul femeii în mântuirea lumii.

Scriitorul și teologul rus Paul Evdokimov, care s-a născut la 2 august 1901 în Sankt Petersburg ca fiu al unei familii nobile, rămâne orfan de tată, la doar 6 ani, fiind crescut de mama lui, care îi va insufla dragostea de teologie și îi va revela adevărul despre dragostea unică de mamă, care este în stare pentru copii săi, chiar de sacrificiu suprem.

Dragostea mamei lui și forța spirituală pe care i-a insuflat-o îl vor influența pe Evdokimov să scrie o carte unică închinată eternului feminin și intitulată „Femeia și mântuirea lumii". Iată un citat din această lucrare unică: „Tron al înțelepciunii și chip prin excelență al principiului religios în uman, femeia își dobândește valoarea de tip sacral, orant (rugător) numai într-o relație cu bărbatul, întrupând demiurgic starea de rugăciune. Nu doar fiind, ci și devenind rugăciune și transformând lumea în templul și toposul sacral cel mai pur al desfășurării harice (sfinte, cerești) a Liturghiei cosmice, femeia asigură

prelungirea firii în trupul ei metamorfozat și sfințit prin întrupare. Prin structura ei intim religioasă, femeia mediază și realizează actul integrării vii în trupul hristic eclesial, fiind astfel capabilă să se opună dezintegrării și dezumanizării de care geniul masculin a lui Homo faber (omul creator, muncitor, conducător) se simte mereu atras... Ea plămădește și germinează harismatic deplinătatea firii omenești în fiecare dintre noi".

Așadar, femeia a fost aleasă de Creator să dea sens vieții prin jertfă iubitoare și iubirea de frumuseți netrecătoare și veșnice.

Când a scris aceste cuvinte, cred că Paul Evdokimov s-a inspirat din expresia marelui Dostoievski care spune că: *„Frumusețea va salva lumea"*.

La plinirea vremii, când Dumnezeu a hotărât să mântuiască lumea, a ales pe cea mai frumoasă, curată și sfântă fiică a umanității – Fecioara Maria – ca din ea Fiul Său să-Și ia trupul omenesc.

Acesta este și rămâne rolul femeii în proiectul lui Dumnezeu de la Facerea lumii și zidirea primei perechi regale de oameni – Adam și Eva.

În această lumină trebuie înțeleasă relația lui Dumnezeu în istoria umanității cu bărbatul și femeia. Și există niște nuanțe care trebuiesc reținute: La femeie, Dumnezeu a hotărât să vină El Însuși sau a trimis îngerul la casa ei. Pe bărbat l-a chemat în munte, ca în post și rugăciune să se învrednicească să vorbească cu Dumnezeu, în loc înalt cu efort și stăruință.

De exemplu, la stejarul Mamvri a venit Dumnezeu în Treime și i-a dat lui Avraam vestea de necrezut că Sarra, soția lui, care gătise cina, îi va naște un fiu lui Avraam, însă, când i-a cerut să aducă jertfă pe Isaac, l-a chemat pe muntele Moria.

Moise a vorbit cu Dumnezeu pe Sinai după 40 de zile de post, iar Ilie s-a urcat pe Carmel să aducă jertfă și să vorbească cu Dumnezeu.

Ioachim și Zaharia au împlinit aceeași rânduială când s-au rugat să le dăruiască Dumnezeu în dar un fiu or fiică: Ioachim s-a suit în munte, unde s-a rugat 40 de zile și a postit, iar Zaharia a mers la templu și a adus jertfă lui Dumnezeu. Ei au primit vestea mergând ei spre Dumnezeu.

În același timp Ana, mama Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și Elisabeta, mama Sfântului Ioan Botezătorul, s-au rugat la casa sau în gradina casei lor, iar îngerul Gavriil a venit în taina căminului lor și le-a dat vestea că vor primi răspuns și că rugăciunea le-a fost ascultată.

Însă cea mai emoționantă și unică întâlnire între Dumnezeu și Femeie, spre a-i comunica voia Lui, a fost cea în chilia Fecioarei Maria din Nazaretul Galileii: Fecioara era în rugăciune, iar îngerul Gavriil, trimis de Dumnezeu, vine la ea și i se adresează cum nu s-a adresat vreodată unui bărbat: *„Bucură-te, cea plină de har! Domnul este cu tine!”* și îi transmite hotărârea divină și alegerea de care se bucură, aceea de a avea în pântece de la Duhul Sfânt și a naște pe Iisus – Fiul lui Dumnezeu, făcându-o părtașă la mântuirea lumii.

Și încă o întâlnire între Dumnezeu și femeie și care ne lămurește definitiv cum și cât a prețuit Dumnezeu femeia.

După Înviere, Hristos se arată prima dată Femeilor mironosițe! Unde? În grădină, adică într-un loc frumos și înmiresmat, zicându-le: *„Bucurați-vă și nu vă temeți! Iată am biruit!”*. Lor le dă prima veste că iubirea este mai puternică decât moartea și că viața devine veșnică prin Învierea Sa din morți, iar apostolilor le transmite prin mironosițe: *„Spuneți fraților Mei, să meargă în Galileea – deci la munte – acolo mă vor vedea”*.

Pentru a nu prelungi însă așteptarea și a le aduce pacea și curajul, vine spre seară și la Apostoli, acolo unde se găseau încuiați de frica iudeilor.

Se cuvine, așadar, să citim Scripturile așa cum le-au scris autorii inspirați de Duhul Sfânt și să nu le interpretăm simplist, după o teologie scolastică, ci să înțelegem duhul lor nu litera.

Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Justinian, care avea o predică foarte directă și un limbaj neticluit, a spus odată într-o cuvântare, vorbind despre căderea protopărinților în păcatul neascultării: *„Adam a fost «un mincinos». El a dat vina pe Eva că ea l-a dus la păcat, ceea ce nu este adevărat. Dacă era bărbat își recunoștea greșeala lui și nu căuta să se disculpe”*.

Arhiepiscopul Justinian avea mare dreptate. Așa fac în general bărbații. Găsesc cea mai la îndemână scuză pentru căderile, eșecurile și dramele lor. Dau vina pe femeie. O greșeală capitală.

Bărbații doritori de mărire și putere au făcut războaiele și au provocat catastrofe umanitare, iar femeile au venit după ei să șteargă sângele, să panseze și să vindece rănile, să le îngroape morții, să le îngrijească mormintele și să le crească pruncii. Și nu în ultimul rând i-au primit acasă și le-au dăruit un cămin cald și compasiune, când s-au întors perdanți din luptele lor de orice fel!

În creștinism nu este ca în lumea orientală, unde rolul femeii este stabilit de fiecare bărbat după chipul și asemănarea lui.

În creștinism, Dumnezeu prin Iisus Hristos, a așezat femeia pe tron de Împărătească și Doamnă. Așa ne-o înfățișează icoanele pe Maica Domnului – pe tron –, iar brațul ei a devenit tronul Fiului lui Dumnezeu.

De 2000 de ani Femeia, soție și mamă, este o adevărată împărătească cu o putere de jertfă de care puțini bărbați sunt în stare.

Ea aduce pe lume viața, o poartă nouă luni în pântece, o naște, o crește, o educă și o oferă ca ofrandă lui Dumnezeu, Bisericii și neamului.

Femeia creștină a născut pe Fiul lui Dumnezeu și naște pe toți fiii lui Dumnezeu după har. Femeia creștină a născut și a crescut eroii neamului, a născut și crescut voievozii, regii și împărații creștini (vezi Sfânta Elena, mama Sfântului Împărat creștin Constantin, Regina mamă Elena – mama Regelui creștin Mihai), a născut și crescut bărbații și femeile din toate profesiile, a născut și crescut geniile umanității și pe protectorii și salvatorii vieții care lucrează în spitalele din toată lumea.

A născut, într-un cuvânt și prin nașterea, creșterea și educația pruncilor lor, au salvat neamurile din care au făcut parte. Femeia-Mamă a născut, crescut și educat pe slujitorii lui Dumnezeu, ai Bisericii și Neamului, ierarhi, preoți, monahi, dar, mai ales, a umplut cerul lui Dumnezeu de sfinți, prin modelul ei de sfințenie, eroism, jertfă, iubire, milă și omenie.

Acestea sunt bunicile, mamele, soțiile și surorile noastre, cărora fiecare comunitate ar trebui să le înalțe un monument poleit cu aur al Femeii-Mame, cu pruncul ei în brațe, și prin fața căruia când trecem să ne închinăm, așa cum o facem când trecem prin fața Crucii lui Hristos Mântuitorul lumii.

Biserica noastră Ortodoxă le-a consacrat o zi în care nu le oferă doar flori și un tort, ci un șir nesfârșit de Liturghii și rugăciuni, în toate bisericile și mănăstirile din România creștină, în semn de venerație, recunoștință și iubire veșnică.

Vă mulțumim, iubite mame, care ne-ați dat viață, ne-ați crescut si ne-ați educat, dându-ne drept zestre „bunul simt țărănesc" și credința în Dumnezeu și ardeți ca o candelă sfântă pe altarul familiei, Bisericii și Neamului și ne rugăm lui Hristos cel Înviat din morți și Preacuratei Sale Maici să vă dăruiască înțelepciune și putere să stați de veghe și să nu vă lăsați fiii și fiicele prinși în capcana necredinței și a ideologiilor atee fără Dumnezeu, ci fiți puternice și salvați încă o dată și la infinit Familia, Biserica, Școala și Neamul cu forța voastră peste care nici iadul nu poate trece și nu o poate învinge.

Să vă așeze Dumnezeu pe fiecare în câte o icoană nemuritoare, plină de lumină și cu nimb de sfințenie, rugăciune și har. **A**min!

La mulți și binecuvântați ani!

†**IUSTIN**

Episcopul Maramureșului și Sătmarului

„Gânduri de la Rohia”

de Preasfințitul Părinte Episcop Iustin

I. CE SUNT?
Sunt țărână,
Din ăst pământ nobil și sfânt,
Unde găsești semințe vii în orice mormânt;
De mari eroi,
Mărturisitori și Sfinți
Ale căror glasuri și lacrimi fierbinți,
Din mormânt strălucind,
Au dat și lutului meu lumini străvezii lăcrimând.

II. SUNT DURERE!
Din durerea acestui pământ,
Unde-ascunse tainic așteaptă-n mormânt
Milioane de trupuri, zăcând și viind;
Întru iubire de Țară, Biserică și Neam nemurind.
Întru credință, nădejde și-nviere dormind,
Ca eu să mă nasc,
Înviind!

III. SUNT DOR!
De tata, de mama.
De părinți și de Sfinți,
De dacii cei liberi,
De voievozii demni, dârji și cuminți.
De copiii cei îngeri, cu părul bălai,
Crescuți printre icoanele și sfinții din rai;
De casa cu prispă, de-al bisericii pridvor, de poarta cea mare,
De tine, mi-e dor!

IV. SUNT APĂ!

Ce curge prin locuri umblate mereu
De oameni limpezi și de Dumnezeu.
Sunt apa neliniștită mereu,
Sunt schimbător în cale, șuvoi și traseu
Spre marea cea liniștită mereu,
Spre Marele Liman, Dumnezeu!

V. SUNT LUMINĂ!

Din lumina Dumnezeului meu,
Dorind să pot să transmit lumina-Nvierii mereu;
Lumină lină, divină,
Și har,
Spre-a frânge al lumii materialnic hotar!

VI. SUNT RUGĂCIUNE ȘI GÂND!
Ce te privește, tăcând,
Dar te iubește oricând
Și te dorește să ai candela totdeauna arzând
Pe calea-Nvierii mereu alergând,
De întuneric nicicând împresurat,
Către Hristos-Dumnezeu Înviat!

VII. SUNT EFEMER, IUBIRE ȘI FOC!
Sunt pământ finit și divin la un loc,
Sunt cu Iisus în dureri, suferințe și chin;
Doar Lui, pe vecie, smerit, mă închin.
Stăpân pe țărână, mormânt și nicicând
Cuprins în infern și-n neant dispărând.
Trăind apostolic, murind și-nviind,
Cu Domnul, din moarte la viață ieșind,
Ca iadul, satana și nici moartea toată
Să nu mai robească pe nimeni,
Vreodată.
Hristos a Înviat!

Mănăstirea Rohia, 30 aprilie 2020

ROHIA – MUNTE SFÂNT

de Preasfințitul Părinte Episcop Iustin

Avut-ai, Doamne, grijă de popor,
Să-i dăruiești un loc ales și sfânt;
Să faci cu el un mare legământ
Și să-i trimiți din cer, pe nor,
Un chivot sfânt, un chivot sfânt...
Ales-ai, Doamne, tot din Cer privind
Pământul, un popor senin și blând;
Un loc anume să îi dai,
Să-i fie mult iubit și colț de rai,
Cele de jos cu Tronul Tău unind.
Și-ai coborât din Cer șuvoi de har
Ca să sfințească-naltul Tău Altar;
Să fie-n veci lumină și cărare
Spre Pomul Vieții, pentru fiecare
Din fiii Tăi, ce-au îndurat cumplit amar.
Ca să ne crești în dor de paradis,
Dor de iubire, de familie și casă,
Ai rânduit o gazdă preaaleasă,
O Mamă în Icoană,-mpărătească,
Să ne primească-n casa ei pe toți, aici ca-n vis.
O, Doamne, câte suflete pierdute,
Și câte trupuri ce de boală s-au atins,
Urcând în muntele cel sfânt, cu dor nestins,
S-au aruncat în Brațele în care
Găsit-au pace, dragoste și vindecare!
Din Cer, Părinte, de la Tine coborâtă,
Este Rohia, nouă dăruită,
Să fie căpătâi, liman și dor,
Să fie Maică iubitoare de Popor,
A noastră sfântă și a tuturor.

Legați sublim de Cerul din care ne privești,
În muntele cucernic în care locuiești,
Ne vom pleca genunchii
Și ruga n-o vom stinge;
Credinței vom aprinde puterea de-a învinge.
Spre veșnica lumină a lumii ne-nserate,
Purtându-ne sub mantia Stăpânei Preacurate,
Să fim cu Tine, Doamne, cum Tu ai fost, Părinte,
Mereu cu noi,
De-a pururi, de astăzi înainte!

Mănăstirea Rohia, 18 martie 2021

V.
SECTORUL TEOLOGIC-EDUCAȚIONAL. ACTIVITĂȚI CU TINERETUL. ȘCOLI TEOLOGICE

ORGANIGRAMA
DOMENIULUI TEOLOGIE ORTODOXĂ „JUSTINIAN ARHIEPISCOPUL”

DEPARTAMENTUL DE ȘTIINȚE SOCIO-UMANE, TEOLOGIE ȘI ARTE, CENTRUL UNIVERSITAR NORD BAIA MARE, FACULTATEA DE LITERE UNIVERSITATEA TEHNICĂ DIN CLUJ-NAPOCA

Preasfințitul Părinte Dr.
TIMOTEI SĂTMĂREANUL
Arhiereu-Vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului
Coordonator Domeniul de Teologie Ortodoxă „Justinian Arhiepiscopul”
Spiritualitate ortodoxă; Pastorală

Pr. Conf. Univ. Dr.
ADRIAN PAUL
Teologie morală și spiritualitate ortodoxă; Teologie dogmatică ortodoxă

Pr. Conf. Univ. Dr.
ȘTEFAN POMIAN
Istoria și filosofia religiilor; Teologie dogmatică ortodoxă

CADRE DIDACTICE TITULARE

Începând din anul universitar 2019-2020, Preasfințitul Părinte Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, în baza Deciziei Chiriarhale nr. 2429 din 11.09.2019, a încredințat Preasfințitului Părinte Timotei Sătmăreanul, Arhireu-Vicar, coordonarea Domeniului Teologie Ortodoxă „Justinian Arhiepiscopul” din cadrul Centrului Universitar Nord Baia Mare.

CADRE DIDACTICE TITULARE

CADRE DIDACTICE ASOCIATE

MASTERAT

LICENȚĂ

Pr. Lect. Univ. Dr. DORINEL DANI

Istorie Bisericească Universală; Bizantinologie; Patrologie

Pr. Lect. Univ. Dr. TEOFIL STAN

Liturgică; Muzică bisericească

Pr. Lect. Univ. Dr. CLAUDIU POP

Istoria Bisericii Ortodoxe Române

Pr. Prof. Univ. Dr. Habil. MIHAI HIMCINSCHI

Paradigma misionară a Bisericii la confluența cu noile curente religioase

Pr. Lect. Univ. Dr. VASILE BORCA

Studiul Noului Testament

Arhim. Dr. MACARIE MOTOGNA Exarh al mănăstirilor

Formare duhovnicească; Pastorală

Lect. Univ. Dr. EUSEBIU BORCA

Studiul Vechiului Testament; Ebraică

Lect. Univ. Dr. VALERIAN MARIAN

Catehetică; Omiletică; Drept canonic ortodox; Administrație și legislație bisericească

Pr. Asist. Univ. Dr. MARIUS SABOU

Formare duhovnicească; Studiul Noului Testament

Prof. Dr. IULIA TĂMAȘ

Limba greacă; Limba latină

Raportul SECTORULUI TEOLOGIC-EDUCAȚIONAL și pentru ACTIVITĂȚI cu TINERETUL

Pr. Milan BALAN
Consilier Sectorul Teologic-Educațional

1) STRUCTURA SECTORULUI TEOLOGIC-EDUCAȚIONAL AL EPISCOPIEI NOASTRE

Sectorul este structurat în relație cu următorii colaboratori apropiați:

- **părintele Arhidiacon Vlad Verdeș** – Inspector al Biroului de Catehizare al Episcopiei;

- **Pr. Prof. Hoban Florin în cadrul ISJ Maramureș** – cu ½ normă, gradul didactic I, titular la Seminarul Teologic Liceal „Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul" din Baia Mare;

- **Pr. Onea Vasile în cadrul ISJ Satu Mare** – cu ½ normă, gradul didactic I, profesor titular la Colegiul Naţional „Mihai Eminescu" din Satu Mare;

- **Preasfinţitul Timotei Sătmăreanul** – coordonator pentru disciplinele teologice al Domeniului de Teologie Ortodoxă „JUSTINIAN – Arhiepiscopul", al Facultății de Litere din cadrul Centrului Universitar Nord Baia Mare;

- **Pr. Nechita Marius** – directorul Seminarului Teologic „Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul" din Baia Mare;

- **Pr. Groza Gabriel** – directorul Liceului Teologic „Nicolae Steinhardt" din Satu Mare;

- **Pr. Vana Valeriu** – desemnat ca responsabil al Oficiului de Pelerinaje al Episcopiei noastre;

- Preşedinţii principalelor asociaţii de tineret și responsabili pentru catehizare.

2) RELIGIA ÎN ȘCOLI

A. POPULATIA ȘCOLARĂ ÎN CURSUL ANULUI ȘCOLAR 2021 / 2022

	Grădinițe	Primar	Gimnazial	Liceal + Profesional	TOTAL 2021/2022	TOTAL 2020/2021
Județul Maramureș	**12.976**	**19.281**	**17.080**	**15.958 + 2.160**	**67.455**	**65.375**
Județul Satu Mare	**9.959**	**15.529**	**13.110**	**8.792 + 2.431**	**49.821**	**49.850**
TOTAL					**117.276**	**115.225**

B. NUMĂRUL CADRELE DIDACTICE CARE PREDAU RELIGIA

	În acest an școlar 2021-2022	*Anul școlar trecut 2020-2021*
Județul Maramureș	139	129
Județul Satu Mare	100	98
TOTAL	239	227

C. INSPECTORII ȘCOLARI – şi-au îndeplinit misiunea încredinţată de către Episcopie de a veghea interesele Bisericii în şcolile din Maramureș şi Sătmar, prin mijloacele specifice sistemului de învăţământ, **o mare parte dintre ele efectuate online**, în contextul epidemiologic al anului 2021:

- prin inspecțiile efectuate (inspecții tematice, inspecții de specialitate, inspecții generale și inspecții speciale);
- prin convorbiri cu cadrele;
- întâlniri cu directorii de unități școlare;
- întâlniri și convorbiri cu Responsabilii de Cerc;
- participarea la Ședințele Cercurilor Pedagogice;
- prin şedinţe de lucru;
- prin implicarea în diferite proiecte educaționale interne și externe;
- prin participarea la Simpozioane și Conferințe cu tematică culturală, etică sau religioasă;
- prin participarea la diferite programe de formare;

- alcătuirea de Portofolii, Referate, Rapoarte, articole pentru presă şi alte documente publice privind învăţământul religios.

În judeţul Maramureş, în anul calendaristic 2021	Nr. de cadre inspectate
Total inspecții școlare *(inspecții tematice 16, inspecții de specialitate 18, inspecții generale 2 și inspecții speciale)*	36

În judeţul Satu Mare, în anul calendaristic 2021	Nr. de cadre inspectate
Total inspecții școlare *(inspecții tematice, inspecții de specialitate, inspecții generale și inspecții speciale)*	16

D. EVENIMENTE ŞI MANIFESTĂRI ALE ÎNVĂŢĂMÂNTULUI RELIGIOS ÎN ANUL CALENDARISTIC 2021

În judeţul Maramureş, în anul calendaristic 2021:

- s-a organizat consfătuirea județeană a cadrelor didactice din învățământul preuniversitar;
- s-au organizat cercurile pedagogice pe cele 4 zone – Baia Mare, Sighetu Marmației, Târgu Lăpuș, Vișeul de Sus –, atât cu tematică pedagogică, cât și cu tematică religioasă;
- elaborarea unor suporturi de curs pentru școala online, platforme educaționale – padles, auxiliare didactice;
- implementarea unor resurse educaționale pentru elevii ce nu au accesul la internet.

În judeţul Satu Mare, în anul calendaristic 2021:

- târnosirea Capelei Ortodoxe în incinta Colegiului Național „Mihai Eminescu” din Satu Mare;
- elaborarea unor suporturi de curs pentru școala online, platforme educaționale – padles, auxiliare didactice;
- implementarea unor resurse educaționale pentru elevii ce nu au accesul la internet.

E. CONCURSURI ȘCOLARE ÎN ANUL CALENDARISTIC 2021

Rezultate obținute la olimpiade – religie și la alte concursuri

Județul Maramureș

- conform normelor metodologice de cobatere a SARS-CoV-2, etapele

județene ale Olimpiadei Naționale de religie, alte competiții și evenimente au fost anulate.

Județul Satu Mare

- târnosirea Capelei Ortodoxe în incinta Colegiului Național „Mihai Eminescu" din Satu Mare.

F. CURSURI DE FORMARE LA CARE AU PARTICIPAT PROFESORII DE RELIGIE ÎN ANUL 2021

Județul Maramureș

- curs „CRED" (*„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți"*) cu participarea a 20 de cadre didactice care predau disciplina religie – o grupă.

Județul Satu Mare

- „Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți" – CRED, formator național – inspector școlar Onea Vasile – avizat de Casa Corpului Didactic Cluj-Napoca, 46 de cursanți – activitate online;

- elaborarea unor suporturi de curs pentru școala online, platforme educaționale – padles, auxiliare didactice;

- Resurse Educaționale Deschise – CRED;

- implementarea unor resurse educaționale pentru elevii ce nu au accesul la internet.

3) ÎNVĂȚĂMÂNTUL TEOLOGIC

A. Efectivele şcolilor teologice în acest an şcolar / universitar (2021-2022):

Unitatea	Elevi și studenți	Cadre didactice
Seminarul Teologic Liceal „Sfântul Iosif Mărturisitorul" Baia Mare și Liceul Sanitar	397 elevi liceu + Anul I postliceală buget; 170 elevi postliceală taxă	51 prof. liceu + postliceală an I buget; + 8 prof. postliceală taxă
Liceul Teologic Ortodox „Nicolae Steinhardt" Satu Mare	624	52
Facultatea de Litere, Departamentul de Teologie Ortodoxă „Justinian Arhiepiscopul"	**98 studenţi licenţă**: Teologie Ortodoxă Pastorală (TOP). **41 studenţi masterat**: Teologie creştină şi spiritualitate europeană (TCSE).	8 cadre titulare 6 cadre asociate (http://teologie.cunbm.utcluj.ro/profesori.html)

B. ACTIVITĂŢI SPECIFICE ŞCOLILOR TEOLOGICE DE NIVEL LICEAL

Simpozioane, conferinţe, manifestări; proiecte sau acţiuni care ilustrează implicarea elevilor în viaţa comunităţii *(voluntariat, relaţia cu comunitatea şi cu parohiile)*

SEMINARUL TEOLOGIC ORTODOX „SF. IOSIF MĂRTURISITORUL" BAIA MARE

Nr. Crt.	Nume și prenume	Clasa	Materia	Premiul	Plan, loc., jud. etc. Ziua, luna	Prof. coordonator
1.	Hereș Alexandra	a XI-a A	„Duhovnici și dascăli de seamă ai școlii mele care odihnesc în cimitirul orașului / satului natal"	participare	Simpozion / Națională / 25.11.2021	Arhid. Dobreanu Traian Adrian
2.	Hereș Alexandra	a XI-a A	Concursul de povestiri digitale – secțiunea „Pactul verde european"	II	Județean	Arhid. Dobreanu Traian Adrian
3.	Seminarul Teologic Liceal „Sfântul Iosif Mărturisitorul" Baia Mare		„Galeria virtuală a regiunii mele verzi"		Concurs de fotografie interregională	Arhid. Dobreanu Traian Adrian
4.	cl. IX B, X B, XI B, X A, XII B		Ziua de 1 Decembrie – Sărbătoare de suflet românesc, 2021		Manifestare locală	Prof. Faur Rozalia Georgeta; Arhid. Dobreanu Traian Adrian; Prof. Petrișor Ștefania; Prof. Pop Olivia; Prof. Roatiș Bogdan; Prof. Arhid. Farcaș Daniel
5.	Elevii Seminarului Teologic Baia Mare		„Porți deschise către lume" mai-iunie 2021		Concurs regional de proiecte științifice	Profesorii Seminarului Teologic Baia Mare
6.	Elevii Seminarului Teologic Baia Mare		„Bucuria Crăciunului"		Proiect educațional	Prof Faur Rozalia; Prof Pop Olivia

LICEUL TEOLOGIC ORTODOX „NICOLAE STEINHARDT" SATU MARE

Nr. Crt.	Nume și prenume	Clasa	Materia	Premiul	Plan, loc., jud. etc. Ziua, luna
1.	Banc Denis	a V-a	Matematică	mențiune	Concurs județean
2.	Sipos Marcus	a XII-a	Tenis de masă	II	Concurs național
3.	Banc Denis	a V-a	Matematică	III	Concurs național Lumina Math
4.	Nemet Tatiana	I	Creație plastică	I	Concurs județean

Data, tema, locul susținerii și susținătorul	Număr de participanți
Ianuarie 2021 – hramul liceului – Liceul Teologic Ortodox „Nicolae Steinhardt" Satu Mare – Pr. Groza Gabriel	624
Martie 2021 – Urcuș duhovnicesc (formare duhovnicească) – Liceul Teologic Ortodox „Nicolae Steinhardt" Satu Mare – Preoții profesori ai liceului	624
Sătmarul – vatră de tradiție și multiculturalitate	750

C. ACTIVITĂŢI SPECIFICE ÎNVĂŢĂMÂNTULUI TEOLOGIC SUPERIOR

Simpozioane, conferinţe şi alte manifestări

Proiecte sau acţiuni care ilustrează implicarea studenţilor în viaţa comunităţii *(voluntariat, relația cu comunitatea și cu parohiile)*

Data, tema, locul susținerii și susținătorul	Număr de participanți
27.05.2021 – Simpozion de cercetare teologică studenţească: *„Centenar Justinian Arhiepiscopul"*. Simpozionul s-a desfăşurat în format online, lucrările fiind susţinute pe platforma KnowledgeBase a Centrului Universitar Nord din Baia Mare. Lucrările Simpozionului au fost publicate în volumul *„Justinian – vocație și mărturie ortodoxă"*, apărut cu această ocazie.	35 de studenţi şi masteranzi teologi; 12 cadre didactice universitare

ORGANIGRAMĂ

Biroul pentru Catehizarea Tineretului

din cadrul Episcopiei Maramureșului și Sătmarului

Arhid. VLAD VERDEȘ
Inspector
Biroul pentru Catehizare al Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmarului

Pr. BOGDAN CIOCOTIȘAN
Coordonator
Protopopiatul Baia Mare

Pr. CĂLIN PALFI
Coordonator
Protopopiatul Satu Mare

Pr. MARCEL OPRIȘAN
Coordonator
Protopopiatul Sighet

Pr. VALER POP
Coordonator
Protopopiatul Carei

Pr. DINU BRICI
Coordonator
Protopopiatul Vișeu

Pr. MIHAI GHEDUȚIU
Coordonator
Protopopiatul Lăpuș

Pr. IOAN KRAUCIUC
Coordonator
Protopopiatul Chioar

Pr. NICOLAE ROBAȘ
Coordonator
Protopopiatul Oaș

4) MIJLOACE ALTERNATIVE ALE EDUCAȚIEI RELIGIOASE

BIROUL DE CATEHIZARE

Arhidiacon Vlad VERDEȘ
Inspector al Biroului pentru Catehizare
al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului

A. STRUCTURA BIROULUI DE CATEHIZARE

1. Protopopiatul BAIA MARE – Coordonator: **Pr. Bogdan Ciocotișan**
2. Protopopiatul SIGHET – Coordonator: **Pr. Marcel Oprișan**
3. Protopopiatul CHIOAR – Coordonator: **Pr. Ioan Krauciuc**
4. Protopopiatul VIȘEU – Coordonator: **Pr. Dinu Brici**
5. Protopopiatul LĂPUȘ – Coordonator: **Pr. Mihai Ghedu**ț**iu**
6. Protopopiatul SATU MARE – Coordonator: **Pr. Călin Palfi**
7. Protopopiatul CAREI – Coordonator: **Pr. Valer Pop**
8. Protopopiatul OAȘ – Coordonator: **Pr. Nicolae Robaș**

Părinții coordonatori de catehizare sunt responsabili de implementarea și buna desfășurare a proiectului național „Hristos Împărtășit Copiilor", de eficientizarea și dezvoltarea programelor catehetice desfășurate în colaborare cu preoții din protopopiat, cu sprijinul părinților protoierei.

B. ACTIVITATEA CATEHETICĂ

B.1. Programul „Hristos Împărtășit Copiilor" – 2021

În anul calendaristic 2021, conform documentelor completate, programul național catehetic a fost implementat pentru 975 de copii și tineri beneficiari.

CENTRALIZATOR

1	**PROTOPOPIATUL BAIA MARE**	**180**
2	**PROTOPOPIATUL SIGHET**	**140**
3	**PROTOPOPIATUL LĂPUȘ**	**125**
4	**PROTOPOPIATUL CHIOAR**	**220**
5	**PROTOPOPIATUL VIȘEU**	**45**
6	**PROTOPOPIATUL SATU MARE**	**75**
7	**PROTOPOPIATUL CAREI**	**100**
8	**PROTOPOPIATUL OAȘ**	**90**
	TOTAL	**975**

B.2. Concursul Naţional
„BISERICA, FAMILIA ROMÂNILOR DE PRETUTINDENI”

Desfășurarea concursului *„Biserica, familia românilor de pretutindeni”,* organizat de Patriarhia Română și în Eparhia Maramureșului și Sătmarului, în cadrul general al proiectului „Hristos împărtășit copiilor” din anul 2021, Anul Omagial al pastorației românilor din afara României, s-a desfășurat în bune condiții, conform calendarului și conceptului de concurs.

În ***etapa pe protopopiate*** s-au înscris **87 de proiecte**, după cum urmează:

PROTOPOPIAT	**Coordonator**	**PROIECTE**
Baia Mare	Pr. Ciocotișan Bogdan	0
Satu Mare	Pr. Palfi Călin	1
Sighet	Pr. Oprișan Marcel	2
Vișeu	Pr. Brici Dinu	1
Lăpuș	Pr. Mihai Gheduțiu	2
Carei	Pr. Pop Valer	1
Oaș	Pr. Robaș Nicolae	1
Chioar	Pr. Krauciuc Ioan	3
		TOTAL 11

Această etapă s-a desfășurat cu implicarea părinților coordonatori de catehizare, sprijiniți de părinții protoierei.

Premiile concursului:

PREMIUL	PAROHIA	PREOT	PROTOPOPIAT
I	Parohia „Adormirea Maicii Domnului” Petrova	Pr. Pop Petru Florin	VIȘEU
II	Parohia „Înălțarea Domnului” Târgu Lăpuș	Pr. Stan Florin	LĂPUȘ
III	Parohia „Sf. Ap. Petru și Pavel” Șomcuta Mare	Pr. Bucșa Ioan	CHIOAR
	Parohia „Nașterea Maicii Domnului” Satu Mare	Pr. Petre Sabo	SATU MARE
MENȚIUNE	Parohia „Sfânta Treime” Budești	Pr. Moldovan Gheorghe	SIGHET
MENȚIUNE	Parohia „Sf. Arh. Mihail și Gavriil” Bârsana	Pr. Oprișan Marcel	SIGHET
MENȚIUNE	Parohia „Sf. Arh. Mihail și Gavriil” Corni	Pr. Nechita Radu	CHIOAR
	Parohia „Adormirea Maicii Domnului” Bicaz	Pr. Crișan Dănuț	
MENȚIUNE	Parohia „Sf. Ap. Petru și Pavel” Cavnic	Pr. Chira Andrei	LĂPUȘ
MENȚIUNE	Parohia „Sf. Mc. Dimitrie” Carei	Pr. Pop Valer	CAREI
MENȚIUNE	Parohia „ Sf. Arh. Mihail și Gavriil” Certeze	Pr. Tămaș Dorin	OAȘ
MENȚIUNE	Parohia „Sf. Ilie Tesviteanul” Posta	Pr. Dan Gabriel Ionuț	CHIOAR

B.3. ALTE ACTIVITĂŢI CATEHETICE

1. Serile duhovnicești din Postul Mare;

2. „Drag de Maramureș” – Proiect cultural educațional în parteneriat cu Consiliul Județean Maramureș, cu 50 participanți;

3. DVD „Drumul Catedralelor de lemn ale Maramureșului”;

4. „Cadoul din Cutia de Pantofi”.

B.4. ACTIVITĂŢI CU TINERII ŞI TABERE DE VARĂ 2021

În această coordonată misionară s-au dezvoltat activitățile astfel că în anul 2021 s-au desfăşurat **60 de tabere şi activităţi pentru tineri,** la care au participat **3.332 de copii și tineri – beneficiari**, din cele opt protopopiate şi chiar din străinătate, astfel:

CENTRALIZATOR		Nr. de tabere	Nr. copii și tineri
1	PROTOPOPIATUL BAIA MARE	18	869
2	PROTOPOPIATUL SIGHET	2	180
3	PROTOPOPIATUL LĂPUȘ	1	50
4	PROTOPOPIATUL CHIOAR	9	505
5	PROTOPOPIATUL VIȘEU	5	410
6	PROTOPOPIATUL SATU MARE	10	648
7	PROTOPOPIATUL CAREI	7	270
8	PROTOPOPIATUL OAȘ	8	400
	TOTAL	60	3.332

B.5. ASOCIAŢIILE DE TINERI

În anul 2021, în Eparhia Maramureşului şi Sătmarului sunt **16 Asociaţii de tineri**, cu **peste 200 de membri activi**, şi îşi desfăşoară activităţile în toate cele opt protopopiate din Eparhia noastră.

Redăm numele asociațiilor de tineri din Eparhia noastră:

1. Asociația Studenților Creștini Ortodocși Români, Filiala BAIA MARE;
2. Asociația Tinerilor Ortodocși ai Catedralei Episcopale Maramureșene;
3. Asociația Tinerilor Ortodocși ai Protopopiatului BAIA MARE;
4. Asociația Tinerilor Ortodocși ai Protopopiatului CAREI;
5. Asociația Tinerilor Ortodocși ai Protopopiatului CHIOAR;
6. Asociația Tinerilor Ortodocși ai Protopopiatului LĂPUȘ;
7. Asociația Tinerilor Ortodocși ai Protopopiatului OAȘ;
8. Asociația Tinerilor Ortodocși ai Protopopiatului SIGHET;
9. Asociația Tinerilor Ortodocși ai Protopopiatului VIȘEU;
10. Asociația Tinerilor Ortodocși ai Protopopiatului SATU MARE;
11. Asociația „Sfântul Haralambie", SATU MARE
12. Asociația pentru Sprijin și Dezvoltare Comunitară Țara Oașului – parohia Tur, OAȘ;
13. Grupul bizantin „Theologos" al Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului;
14. Corul de copii şi tineri „Gaudium", de pe lângă Catedrala Episcopală;
15. Asociația filantropică „Sfântul Ier. Iosif Mărturisitorul", BAIA MARE;
16. Asociația „Maramureș pentru Viață și Familie", BAIA MARE.

PROIECTE PROPUSE PENTRU ANUL 2022:

1. TRAINING CATEHETIC, EDIȚIA a III-a, 2022;

2. SERILE DUHOVNICEȘTI DIN POSTUL MARE, 2022;

3. ÎNTÂLNIRILE TINERILOR DIN POSTUL MARE;

4. CONCURSUL NAȚIONAL CATEHETIC „Hristos Împărtășit Copiilor";

5. „FIII MAICII DOMNULUI";

6. PREGĂTRIEA VOLUNTARILOR PENTRU TABERE ȘI ȘCOLI DE VARĂ;

7. TABERE ȘI ȘCOLI DE VARĂ.

5) PELERINAJELE

Pr. Valeriu VANA
Responsabil al Oficiului de Pelerinaje
al Episcopiei Ortodoxe Române
a Maramureșului și Sătmarului

Agenția de Pelerinaje „Pelerinul Creștin” își desfășoară activitatea cu scopul de a veni în întâmpinarea preoților și a credincioșilor din Episcopia noastră prin organizarea pelerinajelor în țară și în străinătate. Se află în relaţii de colaborare cu:
- Agenția „Basilica” a Patriarhiei Ortodoxe Române;
- Agenția „Renaşterea” a Mitropoliei Clujului, Maramureşului şi Sălajului.

Agenția noastră a organizat în anul calendaristic 2021 următoarele pelerinaje:

	Destinația (circuit)	**Perioada**	**Nr. credincioși**	**Prin agenția organizatoare**
1.	Pelerinaj Transilvania	februarie	50	-
2.	Pelerinaj în Maramureș	mai	25	-
3.	Pelerinaj Oltenia	mai	50	-
4.	Pelerinaj Banat	iunie	50	-
5.	Pelerinaj în Moldova și Buvovina	august	50	-
6.	Transilvania	septembrie	50	-
7.	Transilvania	decembrie	55	-
TOTAL			**330**	

Diferite alte pelerinaje în țară și străinătate s-au organizat în grupuri mici și de către parohii, protopopiate sau asociații, respecându-se toate legile și reglementările în vigoare. Nu ne-au fost trasnmise informații despre acestea.

Pentru anul calendaristic 2022 ne propunem:

- PELERINAJE ÎN ȚARĂ ȘI STRĂINĂTATE;
- ALTE PROIECTE PENTRU DEZVOLTAREA ȘI PROMOVAREA PELERINAJELOR ȘI A TURISMULUI RELIGIOS DIN MARAMUREȘ ȘI SATU MARE.

Fenomenul turistic a avut foarte mult de suferit din cauza pandemiei de coronavirus; planificările nu pot să fie făcute din timp, iar pelerinii și turiștii nu au siguranța participării la programe, oricare dintre ei putând fi depistați pozitivi chiar înainte de plecare, interesul acestora a scăzut semnificativ.

Deținând și un autocar din anul 2020, Agenția „Pelerinul Creștin" își propune, în primul rând, pelerinaje în interioriul Episcopiei și pe teritoriul României, „Grădina Maicii Domnului".

6) PROGRAME SPECIALE

„Drag de Maramureș" – Proiect cultural educațional în parteneriat cu Consiliul Județean Maramureș, cu 50 participanți.

În contextul pandemiei anului 2021, nu s-au putut realiza reuniuni la nivel național sau alte întâlniri și evenimente cu număr mare de tineri.

7) PROPUNERI PENTRU ANUL CALENDARISTIC ÎN CURS (2022) ȘI PENTRU ANUL ȘCOLAR/ UNIVERSITAR 2021-2022:

Inspectorii școlari și profesorii de Religie din județele Maramureș și Satu Mare își propun următoarele obiective:

- Organizarea și participarea în cadrul cursului *„Utilizarea aplicației Google Classroom în colaborarea on-line"*, cu participarea cadrelor didactice care predau disciplina Religie;

- Organizarea și participarea în cadrul cursului „CRED”, cu participarea unei grupe de cadre didactice care predau disciplina Religie;

- Realizare activităților didactice pe platformele Google Classroom, Edus.Ro, cu ajutorul aplicațiilor ZOOM sau MEET, în conformitate cu normativele în vigoare;

- Reluarea activităților extrașcolare, a manifestărilor cultural-religioase, în funcție de normativele în vigoare.

SEMINARUL TEOLOGIC ORTODOX „SFÂNTUL IOSIF MARTURISITORUL” DIN BAIA MARE

își propune următoarele obiective:

- Creșterea procentului de promovabilitate la Bacalaureat;
- Realizarea celor patru clase pentru anul școlar 2022-2023;
- Accesarea de fonduri europene pentru educație;
- Continuarea proiectelor aferente anului școlar 2021-2022 pe linie educațional-filantropică.

LICEUL TEOLOGIC ORTODOX „NICOLAE STEINHARDT” DIN SATU MARE

își propune următoarele obiective:

1. Reconsiderarea managementului la nivelul şcolii şi al clasei, în perspectiva egalizării şanselor la educaţie;

2. Asigurarea calităţii în educaţie prin centrarea învăţământului pe aspectele formative ale educaţiei;

3. Participarea tuturor cadrelor didactice la programele de formare continuă, asigurate de instituţiile abilitate, în funcţie de nevoile identificate;

4. Implementarea de programe-module educaţionale ce vizează dimensiunile clasice ale educaţiei: educaţie moral-religioasă, profesională, intelectuală, dar şi noile dimensiuni ale educaţiei: educaţie sanitară modernă, educaţie pentru pace, democraţie şi progres, educaţie pentru comunicare şi mass-media, educaţie interculturală;

5. Asigurarea unui climat şcolar fizic şi psihologic favorabil desfăşurării eficiente a activităţilor instructiv-educative;

6. Stimularea şi valorificarea potenţialului creativ, dezvoltarea aptitudinilor speciale necesare în exersarea profesiunilor vocaţionale ale elevilor, favorizarea participării elevilor la activităţi în cadrul unor proiecte şi programe şcolare, atribuindu-se astfel o dimensiune europeană actului educativ;

7. Dezvoltarea instituţională prin acreditarea profilului pedagogic şi acreditarea nivelului postliceal (Asistent îngrijire persoane vârstnice) în cadrul liceului;

8. Îmbunătăţirea rezultatelor elevilor la concursuri şi olimpiade şcolare recunoscute ME;

9. Amenajarea noii clădiri pentru învățământul primar.

DOMENIUL DE TEOLOGIE ORTODOXĂ „JUSTINIAN ARHIEPISCOPUL" BAIA MARE

își propune următoarele obiective:

- Menţinerea acreditării instituţionale, obţinute în noiembrie 2019, pentru următorii 5 ani, la programul de studii de licenţă: Teologie Ortodoxă Pastorală;

- Alcătuirea Dosarului de reevaluare a Programului de masterat: Teologie Creştină şi Spiritualitate Europeană, programat pentru anul 2022;

- Organizarea a două Simpozioane:

1. În luna mai 2022, un Simpozion de cercetare teologică studenţească cu tema: *„Rugăciunea în viaţa Bisericii"*, lucrările acestuia urmând a fi publicate într-un volum;

2. În perioada octombrie-noiembrie 2022 preconizăm organizarea unui Simpozion Naţional cu tema: *„Mişcarea isihastă din secolul al XIV-lea în viaţa Bisericii"*; de asemenea, lucrările acestuia urmând a fi publicate într-un volum.

Pentru anul şcolar/universitar 2022/2023 se vor solicita pentru clasa a IX-a și pentru anul I învățământ teologic superior locuri, după cum urmează:

UNITATEA	Fără taxă	Cu taxă
SEMINARUL TEOLOGIC LICEAL „SFÂNTUL IOSIF MĂRTURISITORUL” BAIA MARE	**100**	
2 CLASE – TEOLOGIE ORTODOXĂ	48	
2 CLASE – STIINȚE ALE NATURII	52	
LICEUL TEOLOGIC ORTODOX „NICOLAE STEINHARDT” SATU MARE	**74**	
1 CLASĂ – TEOLOGIE ORTODOXĂ	24	
1 CLASĂ – EDUCATOR PUERICULTOR	24	
1 CLASA – FILOLOGIE	56	
FACULTATEA de LITERE, DEPARTAMENTUL de Teologie Ortodoxă		
TEOLOGIE PASTORALĂ (specializare acreditată, *LICENŢĂ*)	**20**	10
TEOLOGIE CREŞTINĂ ŞI SPIRITUALITATE EUROPEANĂ (specializare acreditată, *MASTERAT*)	**17**	10

BIROUL DE CATEHIZARE
pentru anul 2022 își propune

1. TRAINING CATEHETIC, EDIȚIA a III-a, 2022;
2. SERILE DUHOVNICEȘTI DIN POSTUL MARE, 2022;
3. ÎNTÂLNIRILE TINERILOR DIN POSTUL MARE;
4. CONCURSUL NAȚIONAL CATEHETIC „Hristos Împărtășit Copiilor”;
5. „FIII MAICII DOMNULUI”;
6. PREGĂTRIEA VOLUNTARILOR PENTRU TABERE ȘI ȘCOLI DE VARĂ;
7. TABERE ȘI ȘCOLI DE VARĂ.

CONCLUZII

Sectorul Teologic-Educațional și pentru Activități cu Tineretul, în anul 2021, a avut intenții de organizare a unor evenimente, proiecte și activități, dar toate acestea au fost afectate din cauza restricțiilor impuse de pandemie. Cu toate acestea, profesorii de Religie și cei din învățământul teologic și-au desfășurat activitatea atât fizic, cât și on-line, respectând programul orei de Religie și al disciplinelor teologice.

Activitatea sectorului nostru se bazează pe întâlnirea personală a tinerilor cu preoții slujitori, cu profesorii, cu voluntarii și cu comunitățile. Sperăm ca anul 2022 să fie diferit, pentru ca școlile, bisericile și întreaga societate să aibă parte de normalitate în lucrările pe care le desfășoară.

Mulţumim mereu Preasfinţitului nostru Părinte
pentru grija părintească, pentru îndrumare,
mustrare şi pentru binecuvântare!

VI.
ACTIVITĂȚI
SOCIAL-FILANTROPICE

Activitățile Sectorului Social-Filantropic pentru anul 2021

Arhim. Dr. Casian FILIP
Consilier Sectorul Social-Filantropic
și Misionar

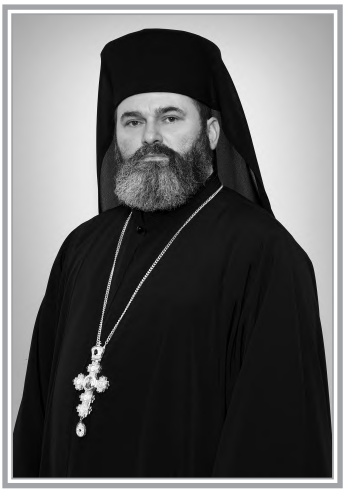

I. INTRODUCERE

Anul 2021 a fost proclamat de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române ca fiind Anul Omagial al pastorației românilor din afara României și Anul Comemorativ al celor adormiți în Domnul; valoarea liturgică și culturală a cimitirelor în Patriarhia Română.

În acest an, Eparhia Maramureșului și Sătmarului, prin purtarea de grijă și îndrumarea Preasfințitului Părinte Iustin, precum și prin atenta călăuzire a Preasfințitului Părinte Timotei Sătmăreanul, a derulat mai multe proiecte sociale, care au vizat persoanele aflate la nevoie. Amintim aici *„Construiește o casă, zidește suflete!”*, proiect care datorită unor inundații ce au afectat anumite regiuni din județul Satu Mare, s-a desfășurat într-o formă mai extinsă pentru mai multe cazuri sociale stringente.

Prezentul raport reflectă sintetic desfășurarea activităților social-filantropice și misionare din cuprinsul Episcopiei Maramureșului și Sătmarului după cum urmează:

1. Proiecte și acțiuni social-filantropice desfășurate de Centrul Eparhial, protopopiate și parohii care sunt prezentate sumar.

2. Activitatea asociațiilor și fundațiilor care funcționează cu binecuvântarea ierarhului Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului.

3. Obiectivele propuse pentru anul 2021.

4. Încheiere.

II. ACTIVITATEA SOCIAL-FILANTROPICĂ REALIZATĂ DE CENTRUL EPARHIAL ȘI DE CELE 8 PROTOPOPIATE

Sectorul Social–Filantropic și Misionar al Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului își desfășoară activitatea cu binecuvântarea Preasfințitului Părinte Iustin și sub îndrumarea Preasfințitului Părinte Timotei Sătmăreanul. În anul 2021 s-au desfășurat mai multe activități social-filantropice pe cuprinsul teritorial al celor două județe care compun Episcopia Maramureșului și Sătmarului. Dintre acestea trebuie remarcate următoarele: *„Construiește o casă, zidește suflete!"*, *„Ghiozdanul micuțului creștin"*, *„Îmbracă un copil de Praznicul Învierii Domnului"* și *„Oferă un dar de Sărbătorile Nașterii Domnului"*. De asemenea prin proiectul *„Pastorație socială"*, implementat la nivel de eparhie s-au realizat o serie de faceri de bine concrete, oferindu-se alimente și îmbrăcăminte mai multor beneficiari.

II. 1. Construiește o casă, zidește suflete!

Programul *„Construiește o casă, zidește suflete"* a luat viață începând cu anul 2018, ca obiectiv al Sectorului Social-Filantropic și Misionar al Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului, și a fost impus ca o necesitate de a interveni în sprijinul persoanelor ori familiilor aflate în situații critice determinate de catastrofe naturale (inundații, incendii etc.), ori pentru familii cu mulți copii, afectate de sărăcie și lipsite de resurse.

În cadrul programului se propune construirea a cel puțin, unei case, prin implicarea și contribuția fiecărui protopopiat (în număr de opt) din cadrul Episcopiei Maramureșului și Sătmarului și a Asociației „Filantropia Maramureșeană" .

Pentru desfășurarea în bune condiții și în mod unitar a proiectelor sociale accesate în cadrul acestui program, s-a instituit un ghid de bune practici.

În cele ce urmează vom prezenta situația desfășurării acestui proiect pe anul curent, iar mai apoi vom realiza un grafic comparativ a implementării acestui proiect de la începutul lui până în prezent.

În acest an, s-a realizat pentru acest proiect o colectă la nivel de protopopiate pentru a veni în sprijinul sinistraților afectați de inundațiile din luna mai din județul Satu Mare.

Nr. crt.	Protopopiatul	Case construite	Ajutoare financiare pentru cazuri stringente (RON)	Colectă pentru sinistrații din jud. Satu Mare
1.	Baia Mare	-	39.045	29.570
2.	Satu Mare	-	23.700	32.400
3.	Sighet	6	191.450	19.758
4.	Carei	6	226.044	
5.	Vișeu	-	15.600	5.950
6.	Lăpuș	5	530.771	11.060
7.	Chioar	-	-	11.739
8.	Oaș	2	19.250	45.244
	TOTAL	**19**	**1.045.860**	**155.721**

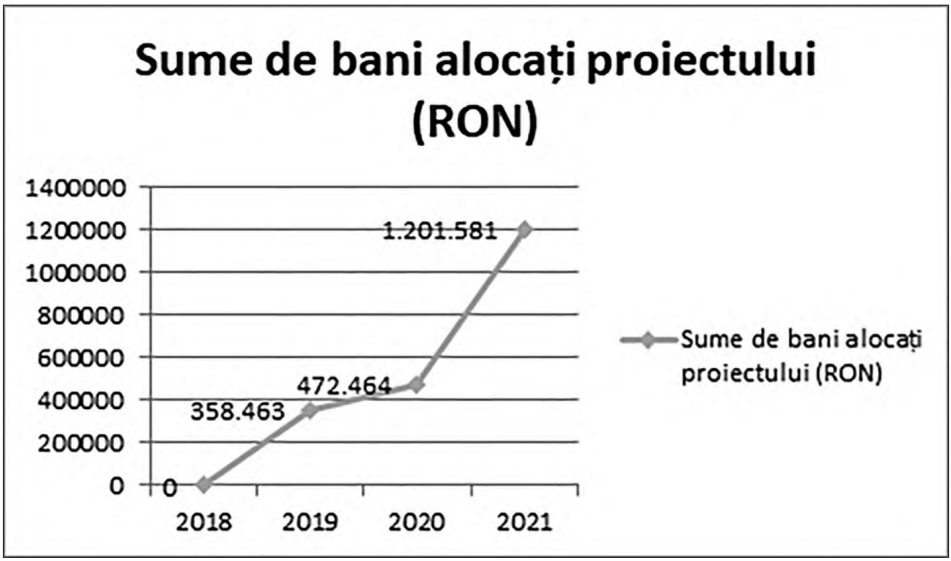

II. 2. „Îmbracă un copil de Praznicul Învierii Domnului"

Prin Proiectul „Îmbracă un copil de Praznicul Învierii Domnului" au beneficiat de îmbrăcăminte și alimente în valoare de **189.490 RON**, un număr de **1.758 de copii și adulți**.

Nr. crt.	Protopopiatul	Nr. beneficiari	Haine, alimente etc.	Suma (RON)
1.	Baia Mare	584	Haine și alimente	46.220
2.	Satu Mare	215	Haine, încălțăminte și alimente	18.850
3.	Sighet	142	Haine și alimente	21.500
4.	Carei	186	Haine, alimente și medicamente	19.290
5.	Vișeu	-	-	-
6.	Lăpuș	203	Haine și alimente	23.030
7.	Chioar	166	Haine și alimente	28.800
8.	Oaș	262	Haine, alimente și bani	31.800
	TOTAL	**1.758**		**189.490**

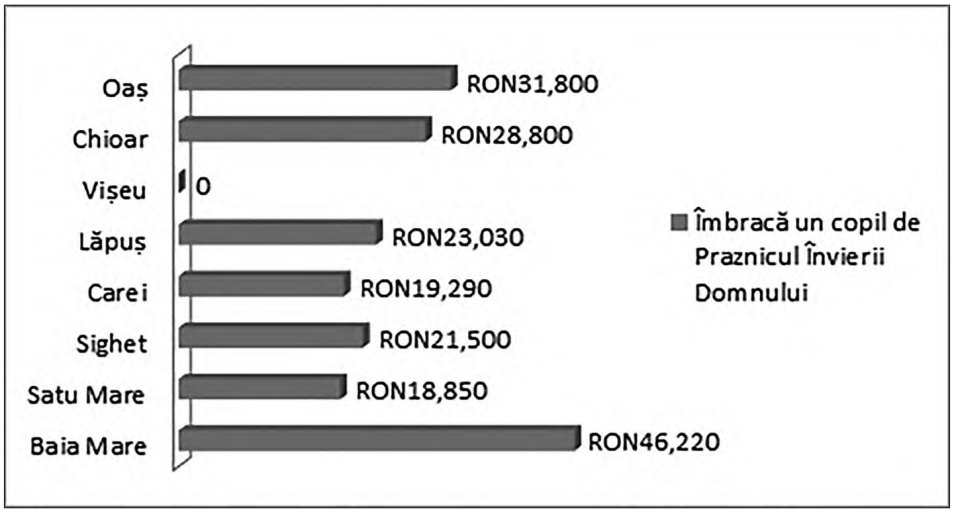

II. 3. Ghiozdanul micuțului creștin

Prin Proiectul *„Ghiozdanul micuțului creștin”*, ce se desfășoară la începutul anului școlar, au fost oferite rechizite școlare și ghiozdane în valoare de **125.385 RON** pentru **1.028 de elevi**.

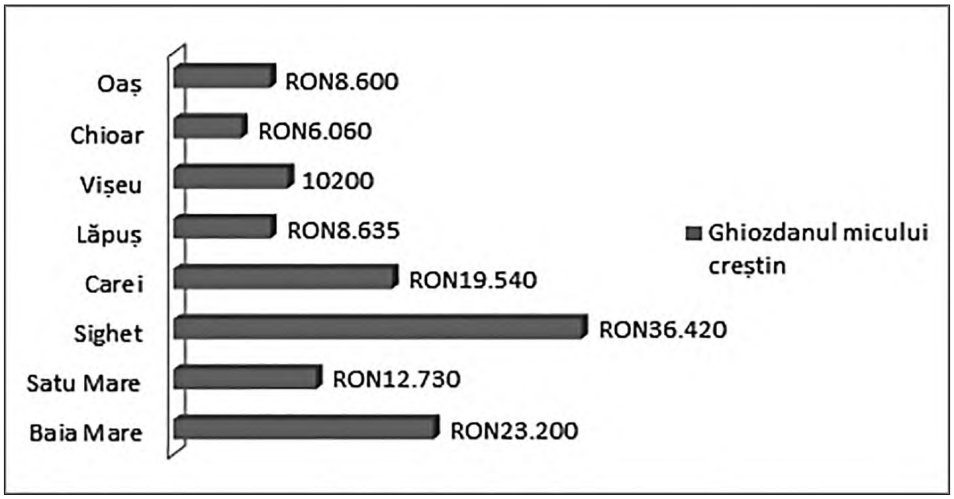

Nr. crt.	Protopopiatul	Nr. beneficiari	Ghiozdane, rechizite etc.	Suma (RON)
1.	Baia Mare	182	Ghiozdane, rechizite	23.200
2.	Satu Mare	110	Ghiozdane, rechizite	12.730
3.	Sighet	288	Ghiozdane	36.420
4.	Carei	195	Ghiozdane, rechizite	19.540
5.	Vișeu	72	Ghiozdane	10.200
6.	Lăpuș	52	Ghiozdane, rechizite	8.635
7.	Chioar	55	Ghiozdane, rechizite	6.060
8.	Oaș	74	Ghiozdane, rechizite	8.600
	TOTAL	**1.028**		**125.385**

II. 4. Oferă un dar de Sărbătorile Nașterii Domnului

Prin Proiectul *„Oferă un dar de Sărbătorile Nașterii Domnului”* s-au acordat cadouri care au constat în alimente perisabile și neperisabile, cât și haine, în valoare **484.740 RON** pentru **10.573 de beneficiari**.

Nr. crt.	Protopopiatul	Nr. beneficiari	Haine, alimente etc.	Suma (RON)
1.	Baia Mare	3.195	Haine, alimente	144.250
2.	Satu Mare	1.089	Haine, alimente	40.820
3.	Sighet	1.018	Haine, alimente	68.220
4.	Carei	-	Haine, alimente	35.060
5.	Vișeu	1.373	Haine, alimente	28.750
6.	Lăpuș	2.638	Haine, alimente	84.910
7.	Chioar	712	Haine, alimente	44.230
8.	Oaș	548	Haine, alimente	70.000
	TOTAL	**10.573**		**484.740**

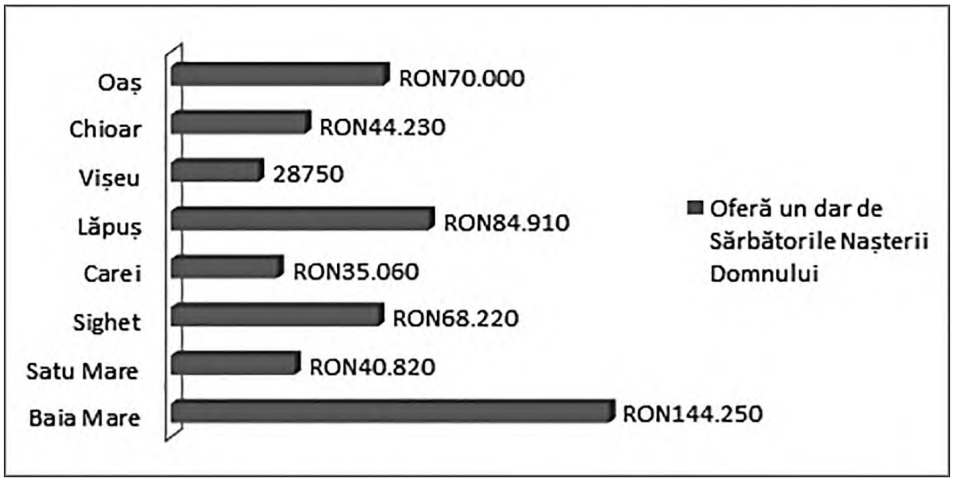

II. 5. Pastorație Socială

Acest proiect pilot, inițiat în anul 2021 de către Sectorul Social-Filantropic și Misionar, cu binecuvântarea Preasfințitului Părinte Iustin, își propune o mai atentă privire asupra nevoilor persoanelor cu o situație socială precară, din cuprinsul eparhiei și o grijă intensă spre soluționarea acestor situații. Astfel, în anul 2021 au fost oferite alimente, îmbrăcăminte și un cărucior cu rotile pentru o persoană cu dizabilități. Beneficiarii acestui proiect au fost aproximativ **715 persoane** oferindu-li-se o cantitate de aproximativ **1.500 kg alimente**, în valoare de aproximativ **10.500 RON**.

II. 6. „Biserica alături de comunitățile marginalizate din teritoriul GAL Mara-Gutâi”

Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului și Sătmarului, cu binecuvântarea și purtarea de grijă a Preasfințitului Părinte IUSTIN, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, este partener în cadrul proiectului „Biserica alături de comunitățile marginalizate din teritoriul GAL Mara-Gutâi”.

Partenerii acestui proiect sunt: Parohia Ortodoxă Deseşti în calitate de beneficiar, Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului și Sătmarului, Asociația Filantropică „Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul” și Asociația „Vis Juventum”, valoarea proiectului fiind de aproximativ 1 milion de euro.

Beneficiarii direcți sunt 260 de persoane, dintre care 60 de persoane vârstnice, 130 de adulți și 70 de copii. Echipa de proiect este închegată, deși experții fac parte din patru entități diferite, se completează foarte bine, la activități existând o atmosferă plăcută. Acțiunile sunt profesioniste, organizate și conduse de părintele Ioan Ardelean, care este managerul de proiect, și a celor trei coordonatori, muncind cu toții, cu timp și fără timp.

În cele ce urmează ne vom focusa pe activitatea Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului în cadrul acestui proiect de amploare. Prin sectorul social-filantropic și misionar, cu binecuvântarea și purtarea de grijă a Preasfințitului Părinte IUSTIN și sub îndrumarea părintelui arhimandrit Dr. Casian FILIP, Episcopia noastră derulează nenumărate proiecte prin care vine în ajutorul celor aflați în nevoi și în necazuri. Biserica nu este tribunal, este spital, vindecă rănile sufletești și trupești ale multor persoane. Despre activitatea filantropică multe se cunosc, dar, în același timp, foarte multe nu se cunosc: *„când faci milostenie, să nu știe stânga ta ce face dreapta ta”* (Matei 6,3), să fie făcută în ascuns, fără a aștepta vreo răsplată, deci binele se face discret și în liniște.

De câțiva ani buni, Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului și Sătmarului derulează în calitate de beneficiar direct sau ca partener numeroase proiecte prin accesarea fondurilor europene nerambursabile.

În cadrul acestui proiect echipa Episcopiei a avut și are ca obiective, licențierea serviciului de asistență comunitară și spirituală, ai cărei beneficiari sunt vârstnicii din teritoriul GAL Mara-Gutâi. Prin acest serviciu deja licențiat, după ce am întocmit toată documentația necesară, toate metodologiile aferente, am fost licențiați de către Ministerul Muncii și Protecției Sociale ca furnizori de servicii sociale. Din echipă fac parte doi preoți, dintre care unul este coor-

donatorul activităților, și unul asistent comunitar, un asistent social, un asistent medical și un responsabil financiar.

În această perioadă au fost identificați cei **60 de vârstnici**, aflați în risc de sărăcie și excluziune socială, prin vizite în teren și campanii de recrutare. Aceștia au vârsta cuprinsă între 65 și 95 de ani.

Pe toată perioada proiectului ne vom ocupa de partea sufletească și trupească a beneficiarilor din cadrul proiectului, dar și a altor persoane care vor avea nevoie. Partea de documentație necesară, completarea de fișe, anchete sociale și celelalte instrumente de lucru sunt componente importante, dar munca concretă în teren credem că este cea mai importantă. În cadrul întâlnirilor noastre zilnice, săptămânale, sau ori de câte ori este nevoie, încercăm să întărim trupul și sufletul.

În cadrul întâlnirilor, experții implicați contribuie la ameliorarea stării de sănătate trupească prin verificări periodice, recomandări specifice, îndrumarea spre consultații de specialitate. Săptămânal aceștia beneficiază de o masă caldă. Se întreprind activități specifice de ordin social, cu intervenții clare în atenuarea sentimentului de excluziune socială.

Partea duhovnicească de asemenea are un rol important, de aceea au avut loc vizite individuale la fiecare vârstnic, în cadrul cărora s-au identificat nevoile și așteptările lor.

Lunar sau bilunar au loc acțiuni de socializare și petrecere a timpului cu o temă dată, de exemplu la 1 octombrie am sărbătorit împreună Ziua Internațională a Vârstnicului.

II. 7. Alte binefaceri

De asemenea, pe lângă aceste proiecte sociale eparhiale, fiecare protopopiat a desfășurat o serie de activități filantropice locale, prin care au fost ajutate persoane și familii în situații sociale deosebite, precum ajutoare în caz de boală sau deces. Așadar, în **Protopopiatul Baia Mare** au fost oferiți bani, alimente și îmbrăcăminte în valoare de **116.760 RON** pentru **668 de beneficiari**. Aceste ajutoare au constat în bani pentru lemne de foc, alimente și îmbrăcăminte pentru case de copii, tip familial și centre pentru bătrâni, cât și medicamente și plata unor facturi.

Tot așa, în **Protopopiatul Satu Mare**, parohiile au realizat faceri de bine ocazionale constând în ajutoare alimentare și vestimentare pentru casele de tip familial pentru copii, bani pentru plata unor tratamente ale unor copii și adulți bolnavi și susținerea financiară și nu numai a unor cazuri sociale stringente. Astfel au fost ajutați un număr de **1.337 de beneficiari** cu ajutoare în valoare de **111.120 RON**.

În **Protopopiatul Sighet**, pe lângă facerile de bine cuprinse în cele 4 proiecte sociale eparhiale, au fost realizate donații de alimente și îmbrăcăminte în valoare de **277.620 RON** pentru **1.124 beneficiari**.

Protopopiatul Vișeu, prin parohiile care-l constituie, a oferit alimente, îmbrăcăminte ajutoare bănești pentru lemne de foc și pentru tratamente medicale în valoare de **80.750 RON** pentru aproximativ **645 de beneficiari**.

Cele 24 de parohii ale **Protopopiatului Lăpuș**, care s-au implicat în faceri de bine altele decât cele derulate la nivel eparhial, au oferit alimente și sprijin financiar în caz de boală sau deces în valoare de **263.492 RON** pentru aproximativ **1.796 de beneficiari**.

În **Protopopiatul Oaș** facerile de bine ocazionale, denumite generic „Iubește pe aproapele tău" au constat în alimente, bani și cărți în valoare de **17.532 RON** pentru aproximativ **126 de persoane**. De asemenea, a fost investită suma de **55.244 RON** pentru amenajarea Cantinei sociale „Sfânta Sofia" din Negrești-Oaș.

În concluzie, putem spune că ajutoarele realizate de către cele 6 protopopiate menționate mai sus se ridică la suma de **750.514 RON**, fiind ajutați aproximativ **5.028 de beneficiari**, adăugând aici și suma de **55.244 RON** folosită pentru amenajarea Cantinei sociale „Sfânta Sofia" din Negrești-Oaș.

III. ACTIVITATEA ASOCIAȚIILOR CARE FUNCȚIONEAZĂ CU BINECUVÂNTAREA IERARHULUI

III. 1. CENTRUL EPARHIAL

ASOCIAȚIA „FILANTROPIA MARAMUREȘEANĂ"
Funcționează pe lângă Centrul Eparhial din Baia Mare
Președinte: Arhim. Casian Filip
Vicepreședinte: Arhid. Dumitru Botiș
Municipiul Baia Mare, str. Avram Iancu, nr. 5, județul Maramureș

Asociația a desfășurat următoarele activităţi pe anul 2021:

În colaborare cu Federația Filantropia și Sectorul Social al Patriarhiei Române, Asociația „Filantropia Maramureșeană" a desfășurat proiectul „Masa Bucuriei", oferindu-se, astfel, alimente în valoare de **60.047,17 RON** pentru un număr aproximativ de **260 de persoane**. Aceste alimente au fost distribuite Centrului pentru îngrijirea persoanelor vârstnice „Bunul Samarinean" din localitatea Coroieni, Centrului de bătrâni din Baia Sprie și mai multor Case de tip familial din municipiul Baia Mare.

Anul 2021 a adus o posibilitate de finanțare pentru o bucătărie socială. Astfel, Asociația Filantropia Maramureșeană a depus un proiect spre finanțare către Asociația Femeilor Europei (Association Femmes d'Europe), prin acesta dobândindu-se o finanțare de **2.845 EUR**. Ne propunem ca în anul 2022 să finalizăm dotarea acestei bucătării, care se dorește să deservească aproximativ **40 de beneficiari** cu mese calde de două ori pe săptămână.

De asemenea, anul acesta au fost amplasate 12 containere pentru colectare de îmbrăcăminte, încălțăminte și jucări. Astfel, în urma acestei activități, care se desfășoară începând cu luna aprilie, s-a colectat o cantitate de 17.104 kg articole vestimentare în valoare de **3.591,84 RON**. Această sumă a fost folosită pentru proiectul „Construiește o casă, zidește suflete".

Proiectul „Construiește o casă, zidește suflete” este un proiect eparhial, care anul acesta, datorită inundațiilor din luna mai din jud. Satu Mare a fost preluat și de către asociația noastră. Astfel, s-a inițiat construirea a 5 case în zona afectată, pentru 5 cazuri stringente. Suma alocată din partea Asociației noastre pentru aceste case a fost de **173.846 RON**, provenită din donațiile făcute de către cele 8 protopopiate. De asemenea au fost oferite articole vestimentare și alimente pentru cei **273 de sinistrați**, în valoare aproximativă de **10.000 RON**.

În cadrul Asociaţiei Filantropia Maramureşeană funcţionează Centrul pentru consiliere spirituală și comunitară „Sfântul Iustin Martirul și Filosoful”, iar în ajun de Sărbătoarea Naşterii Domnului a debutat proiectul „Întâlniri cu sens”. În cadrul acestui proiect s-a organizat un atelier tematic pentru copii și totodată s-au oferit acestora pachețele cu dulciuri și părinților pachete alimentare. Toate acestea pentru **21 de beneficiari**. Bugetul proiectului fiind de **1.000 RON**.

Centrul pentru consiliere spirituală și comunitară „Sfântul Iustin Martirul și Filosoful" își desfășoară în continuare activitatea, oferind consiliere unui număr de **24 de beneficiari** anuali.

De asemenea, în anul 2021 Federaţia Filantropia a demarat proiectul CRESC – Capacitate, Responsabilitate, Eficiență, Sustenabilitate și Calitate prin dezvoltare organizațională, finanțat prin programul ACTIVE CITIZENS FUND România, proiect din care Asociaţia Filantropia Maramureşeană face parte alături de alte 4 ONG-uri.

Beneficiari:	603
TOTAL RON:	**262.425,51 RON**

ASOCIAȚIA „VOLUNTARIAT, FILANTROPIE ȘI CREAȚIE"
Funcționează pe lângă Centrul Eparhial din Baia Mare
Coordonator: Pr. Serafim Anghel
Municipiul Baia Mare, str. Avram Iancu, nr. 5, județul Maramureș

Proiectele Asociației pe anul 2021 au fost următoarele:

- O Masă Caldă: 24 mese servite oamenilor străzii în valoare realizată efectiv din donații (Contribuții parohi, persoane fizice și firme din sectorul privat). Proiect este în colaborare cu Asociația Fraternitate Somanschi. Valoare **7.200 RON**.

- **Un Cărucior pentru Bebe:** 6 cărucioare oferite unor familii, dintre care 4 second-hand și 2 noi. Cărucioarele au fost obținute prin donații și fonduri proprii. Valoare **3.000 RON**;

- **Creștinismul Românesc descoperit Străinilor:** 6 cărți de Rugăciuni, 6 Psaltiri și 6 Cruci de perete au fost oferite coordonatorilor grupurilor de adolescenți sosiți în Romania în colaborare cu Asociația Fraternitate Somanschi. Valoare **780 RON**;

- **Alimente pentru Nevoiași:** Proiect realizat prin colaborare cu SC Kafland Romania SCS, filiala Baia Mare, Parohii și firme din sectorul privat (Parohia Posta, Parohia Bontăieni, SC Pro Part Resource SRL). Alimentele au fost donate familiilor aflate în colaps social, cazurilor sociale aflate în evidenta asociației, cât și Asociației Filantropice „Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul". Valoare **4.090 RON**;

- **Un copil din UGANDA**: Sponsorizare pentru o fetiță din Uganda pe nume Scovia pentru a putea sa urmeze cursurile școlare. Plata pe un an de zile, pentru școlarizare, rechizite, haine cât și o parte pentru mâncare a fost realizată din donațiile și cu ajutorul membrilor activi ai asociației. Acest proiect a fost realizat în colaborare cu doamna Claudia Bauer Olert, membru co-fundator al Fundației „God's will child care foundation" – care sprijină copiii orfani și cei fără posibilități din orfelinatele ugandeze pentru a putea merge la școală. Valoare **170 USD – 765 RON**.

Beneficiari:	172
TOTAL RON:	**15.835 RON**

ASOCIAȚIA ASOCR BAIA MARE
Președinte: Maria Georgiana Chertiție
Municipiul Baia Mare, bld. Unirii, nr. 24, județul Maramureș

Această asociație de tineret desfășoară mai multe proiecte filantropice pe parcursul anului. Așadar în anul 2021 au fost derulate următoarele:

Două campanii de donare de sânge la care au participat mai mulți tineri. De asemenea, în cadrul acestora, după donarea de sânge, bonurile valorice oferite de către centrul de transfuzie sangvină au fost folosite spre achiziționarea de alimente în valoare de **3.980 RON**, care au fost oferite mai multor familii nevoiașe.

În luna martie, în urma unui atelier de confecționare de mărțișoare și vinderea lor, a fost adunată suma de 3.000 RON. Astfel, au fost ajutate cu alimente mai multe familii din orașul Cavnic.

De departe cel mai semnificativ proiect social-filantropic al Asociației a fost „Cadoul din cutia de pantofi". Prin acest proiect, oamenii de bine au fost mobilizați spre a dona o cutie de pantofi plină cu obiecte necesare unui copil de o anumită vârstă. Astfel prin acest proiect 1.500 de copii au beneficiat de un dar cu prilejul Sărbătorii Nașterii Domnului.

Beneficiari:	1.572
TOTAL RON:	**119.480 RON**

III. 2. CATEDRALA EPISCOPALĂ

ASOCIAȚIA TINERILOR ORTODOCȘI AI CATEDRALEI EPISCOPALE MARAMUREȘENE

Funcționează pe lângă Catedrala Episcopală „Sfânta Treime" din Baia Mare
Președinte: Pr. Pleș Ionuț
Municipiul Baia Mare, bd. Unirii, nr. 17, județul Maramureș

Pe parcursul anului 2021 au avut loc, cu binecuvântarea Preasfinţitului Părinte Iustin, Episcopul Maramureşului şi Sătmarului, următoarele activităţi / acţiuni social-filantropice:

În data de 5 ianuarie cu ajutorul tinerilor ATOCEM a avut loc pregătirea și distribuirea sticlelor cu Aghiazmă Mare la Catedrala Episcopală „Sfânta Treime". S-au etichetat aproximativ 5.000 de sticle și s-au umplut aproximativ 2000 de sticle.

În perioada 25-27 februarie tinerii A.T.O.C.E.M. împreună cu tinerii ASCOR Baia Mare, în cadrul unui atelier de creație, au pregătit 400 de mărțișoare care au fost puse spre vânzare duminică, în data de 28 februarie, la Catedrala Episcopală ,,Sfânta Treime", iar fondurile adunate, **4.000 RON**, au fost îndreptate spre cele 3 cazuri social-medicale: tânăra de 20 de ani Melisa Varga (bolnavă de cancer), tânăra Ioana Cândea (bolnavă de cancer) și părintele Romulus Costinar de la Parohia Ortodoxă Cavnic Rotunda (în vârstă de doar 43 de ani, care a suferit în februarie 2020 un accident vascular în urma căruia a rămas cu o paralizie și pierderea capacității de vorbire).

În data de 4 martie tinerii A.T.O.C.E.M. au dat o mână de ajutor în cadrul proiectului „O masă caldă" în parteneriat cu Asociația Voluntariat, Filantropie și Creație, pentru oamenii străzii la Centrul de primire persoane defavorizate al Fundației Somaschi. Tinerii au preparat cina pentru cele 40 de persoane prezente acolo, cu respectarea normelor de igienă și protecție impuse de autorități, ajungând la o valoare de **600 RON**.

În data de 8 martie cu ocazia Zilei Internaționale a femeii, băieții ATOCEM au dăruit 200 de flori (achiziționate la un preț special de la Florăria Laura – **400 RON**) doamnelor mai în vârstă de la Centrul de îngrijire bătrâni „Solidaritatea Speranței" din Baia Mare și bunicuțelor de la Căminul de bătrâni din Baia Sprie, de la Centrul Medical Cătălina „Centru de Îngrijire Pentru Bolnavi și Bătrâni" din localitatea Coltău și Centrul Social pentru îngrijirea persoanelor în vârstă „Bunul Samarinean" din comuna Coroieni.

În Duminica Ortodoxiei, tinerii ATOCEM au dăruit o icoană cu chipul Mântuitorului Iisus Hristos, pentru zona roșie a Spitalului de Pneumoftiziologie Baia Mare, unde se află cei suferinzi de Coronavirus. Această icoană a fost dăruită în prezența domnului fizioterapeut Iulian Steriu și cu aprobarea doamnei doctor Alina Rus, spre sănătatea sufletească și trupească a pacienților, cadrelor medicale, precum și îngrijitorilor și ostenitorilor acestei secții.

În Postul Sfintelor Paști, în perioada 19-25 aprilie, în parteneriat cu Asociația Banca pentru Alimente Maramureș, tinerii ATOCEM au participat la colectarea de alimente în cadrul campaniei sociale #PentruUnViitorMaiBun a magazinului LIDL. Scopul acestei activități a fost acela de a nu face risipă de mâncare și de a-i îndemna pe oameni să-i ajute pe cei sărmani după sloganul Sfântului Vasile cel Mare: „Prisosul bogatului, hrana săracului". În urma colectei s-au strâns peste 500 kg de alimente și am pregătit 100 de pachete pentru **150 de persoane**.

În perioada Postului Mare, tinerii ATOCEM, coordonați de doamna profesor Corina Marina, în cadrul unui atelier de creație cu scop caritabil, au încondeiat ouă pe care le-au pus spre vânzare, în Duminica Floriilor, în incinta Catedralei Episcopale, după ce în prealabil, părinții slujitori ai Catedralei i-au anunțat pe credincioși despre această campanie. Cei **2.005 RON** adunați au fost folosiți pentru activitățile sociale ale asociației.

În Săptămâna Patimilor, tinerii A.T.O.C.E.M. au pregătit și ambalat Sfintele Paști, oferite credincioșilor la cele trei căi de acces în curtea Catedralei Episcopale „Sfânta Treime”, respectând normele igienico-sanitare şi de prevenire a infectării cu SARS COV 2.

În data 21 iunie, de la ora 14,00, a avut loc tradiționalul concurs de biciclete intitulat „MICUL BICICLIST CREȘTIN”, ediția a VIII-a, la care au participat copii cu vârsta cuprinsă între 4-12 ani. Evenimentul s-a desfășurat la Catedrala Episcopală „Sfânta Treime” din Baia Mare, organizat de către A.T.O.C.E.M. cu scopul de a promova mersul pe bicicletă ca parte a unui stil de viaţă sănătos, pe care trebuie să-l deprindem de mici, mai ales acum, într-o lume a tehnologiei moderne și a sedentarismului. Evenimentul s-a adresat copiilor cu vârsta între 4 şi 12 ani. Ei au fost împărțiți în trei categorii de vârstă (4-6 ani, 7-9 ani și 10-12 ani) și pe două segmente: băieți și fete, după care au parcurs un traseu în funcție de categoria de vârstă, sub îndrumarea tinerilor voluntari. Fiecare concurent a primit o diplomă şi mici cadouri, iar primii trei din fiecare categorie au fost premiaţi cu medalii, cupe (locul I) şi vouchere pentru locaţii de agrement. Micuții concurenți, 100 la număr, s-au întrecut pentru a obține cel mai bun timp. Drept răsplată a efortului depus, ei au primit gustări dulci și o limonadă răcoritoare, pe lângă pachețelul cu dulciuri, pufuleți și apă. Un moment surpriză a fost atunci când tânărul George Breaz şi-a făcut apariţia în curtea Catedralei Episcopale într-un raliu al XPO RACING, organizatorul Raliului Maramureșului 2021. Sponsorii din acest an au fost: Pizzeria/Restaurantul Imbiss, Centrul Spa DruRelax; iar partener a fost Catedrala Episcopală „Sfânta Treime”. Pentru buna organizare a acestui eveniment a fost necesară suma de 1500 lei.

În ajun de Sfântul Nicolae în data de 5 decembrie, copiii, dirijați de către doamna preoteasă Adina Pleș, și îndrumați de către membrii ATOCEM, toți îmbrăcați în port popular, au pregătit un mic concert de colinde pe soleea Catedralei, întâmpinându-l pe Sfântul Moș Nicolae, care le-a dăruit copiilor pachete pregătite de către tinerii ATOCEM. S-au pregătit 165 de pachete în valoare de **1.500 RON** micilor colindători, cât și copilașilor prezenți la concert, totodată și copiilor prezenți la Sfânta Liturghie, în data de 6 decembrie la parohia „Sfântul Apostol Andrei”, din Baia Mare, de Sărbătoare Sfântului Ierarh Nicolae.

În data de 23 octombrie, tinerii A.T.O.C.E.M. au sortat haine primite de la donatori și binefăcători, astfel ei au pregătit 50 de saci (1sac/50L) cu haine și încălțăminte de copii și adulți pe care le-au dăruit celor sunt în lipsă și care au avut nevoie.

În Postul Nașterii Domnului, în perioada 13 – 19 decembrie, în parteneriat cu Asociația Banca pentru Alimente Maramureș, tinerii ATOCEM au participat la colectarea de alimente în cadrul campaniei sociale #PentruUnViitorMaiBun a magazinului LIDL. Scopul acestei activități a fost acela de a nu face risipă de mâncare și de a-i îndemna pe oameni să-i ajute pe cei sărmani după sloganul Sfântului Vasile cel Mare: *„Prisosul bogatului, hrana săracului”*. În urma colectei s-au strâns 600 kg de alimente și am pregătit 50 de pachete pentru **100 de persoane**.

Tot în Postul Crăciunului, 5 tineri ATOCEM au dus alimente și haine, unei familii alcătuită din 5 membri, din localitatea Șurdești.

În perioada 22-28 decembrie ATOCEM a oferit materiale de construcție în valoare de 500 RON Centrului de zi pentru familiile cu copii „Sfinții Brâncoveni”, din localitatea Desești.

În data de 21 decembrie, o parte din tinerii ATOCEM au dus vestea Nașterii Domnului, prin colind, în holul principal al Spitalului Județean de Urgență „Dr. Constantin Opriș” din Baia Mare, în prezența Părintelui Ovidiu Bontoș, preot slujitor în cadrul spitalului, a conducerii spitalului, a cadrelor medicale și a celor care s-au putut bucura de colindul nostru străbun, în condiții sanitare de siguranță. Iar la ceas de seară au colindat la fiecare etaj în holul central.

În data de 22 decembrie, cu sprijinul financiar al Familiei Chindriș și al colegilor lor **(2.750 RON)**, precum și din fondurile asociației, am achiziționat 3 tone de brichete din rumeguș în valoare de **3.600 RON** pentru a se încălzi în acest anotimp rece o familie alcătuită din 5 membri situată la ieșire din Baia Mare în Ferneziu, o familie alcătuită din 5 membri din localitatea Coltău și o mamă cu fiică din localitatea Săpânța.

Anul acesta am instituit Bursa Social – Filantropică de Studii „Sfântul Ierarh Nicolae", drept urmare am acordat două burse în valoare de **600 RON** unei eleve sârguincioase cu posibilități financiare mici.

Beneficiari:	776
TOTAL RON:	**21.055 RON**

ASOCIAȚIA FEMEILOR ORTODOXE
DIN MARAMUREȘ „MIRONOSIȚELE FEMEI"

Funcționează pe lângă Catedrala Episcopală „Sfânta Treime" din Baia Mare
Coordonator: Pr. Bud Viorel
Președinte: Pop Varvara
Municipiul Baia Mare, bd. Unirii, nr. 24, județul Maramureș

Pe parcursul anului 2021, cu toate problemele create de pandemia de Covid-19, asociația noastră a desfășurat activități social-filantropice, de caritate, respectând normele de protecție impuse, după cum urmează:

Au fost dăruite PACHETE cu alimentele celor nevoiași, astfel:
- pachete lunare pentru **677 familii**, în valoare de: **35.544,10 RON;**
- pachete de „Sfintele Paşti" pentru **276 familii** și **100 copii**, în valoare de **31.006,80 RON;**
- pachete de „Crăciun" pentru **305 familii** și **150 copii**: în valoare de **34.460,50 RON;**
- pachete cu alimente, dulciuri, pentru persoanele refugiate şi cazate la Şomcuta Mare pentru **70 familii** și **10 copii** în valoare de **3.523,50 RON;**
- pachete de Ziua Copilului pentru **50 de copiii** în valoare de **2.140 RON.**

În baza contractului de colaborare cu Banca pentru alimente Maramureș, pe parcursul anului 2021, aproximativ **350 persoane** au beneficiat produse alimentare în valoare de aproximativ de peste **10.000 RON**.

Cu ocazia zilei de 8 Martie, doamnele beneficiare ale Asociației au primit pe lângă pachetul cu alimente, și dulciuri și mărțișoare în valoare de **525 RON**.

În colaborare cu Asociația „Teodora Dănțăușa", am dăruit anul acesta ghiozdane, rechizite etc., la **20 de copii**, în valoare de aproximativ **1.600 RON**.

Avem o colaborare frumoasă cu Centrul Pinocchio de la Cărbunari, unde am dus tort, sucuri, prăjituri pentru ziua tinerilor aflați aici. Toate acestea valorând **173 RON**.

În cadrul proiectului, *„Din suflet pentru suflet"*, copii de la Grădinița Școlii gimnaziale „Ion Luca Caragiale" au dăruit 40 pachete cu haine, dulciuri, jucării, pentru copiii beneficiarilor noștri în valoare de aproximativ **1.200 RON**.

Pe parcursul anului am trimis pachete cu alimente, îmbrăcăminte, încălțăminte, uz casnic pentru **100 familii** și dulciuri, jucării pentru **30 de copii** în localitatea Ponorâta. Valoarea acestor obiecte fiind de **4.000,00 RON**.

În ziua de „Duminica Mironosițelor Femei", la invitația părintelui paroh Herța Ilarion Călin, membrele active ale asociației am participat la Slujba Arhierească din parohia Adormirea Maicii Domnului din localitatea Boiereni, oficiată de Preasfințitul Timotei Sătmareanul. După Sfânta Liturghie a fost conferită Asociației noastre „Diploma Omagială-2021 - Anul Omagial al Pastorației Romanilor din afara României", după care am participat la Sfințirea casei parohiale din localitate. Am participat la împodobirea bisericii, oferind pachete cu dulciuri, jucării și cărți pentru **40 de copii**, în valoare de **4.700 RON**.

Beneficiarii noștri au primit din donații: dulciuri, jucării, îmbrăcăminte, încălțăminte, mobilier, electronice, cărucioare, cadre medicale, un porc de Crăciun, alimente etc. pe parcursul anului 2021 în valoare de aproximativ **7.000 RON**.

Au fost dăruite fonduri băneşti pentru plata unor facturi, pentru chirii, pentru diverse rechizite necesare la școală, pentru rețete medicale, pentru urgențe medicale etc. în valoare de **450 RON**.

Tot în acest an, cu ajutorul multor firme și persoane fizice, am reușit să adunăm suma de **10.000 RON**, necesari pentru achiziționarea unor ochelari speciali pentru a se putea deplasa, având o boală de vedere din naștere, care se deteriorează destul de rapid.

Tot în acest an am ajutat o domnișoară depistată cu cancer la sân, cu suma de **38.016 RON** pentru a efectua mai multe investigații și operație, în Viena.

Pe parcursul anului 2021, **33 de persoane** vârstnice au beneficiat de o agapă în valoare de **726 RON**.

De-a lungul anului am fost intermediari între persoane fizice, firme care au dorit sa doneze alimente, îmbrăcăminte, plata unor servicii, mobilier, uz casnic etc. și beneficiari ai asociației.

Am reînnoit protocolul de colaborare cu Tribunalul Maramureș secția Probațiuni.

Am semnat un acord de parteneriat cu Școala Gimnazială „Ion Luca Caragiale", reprezentată de doamna directoare Prof. Bodea Felicia și coordonatori: prof. Balaj Mihaela și Czegenyi Luminița.

Am semnat un parteneriat cu Banca pentru Alimente Maramureș.

Episcopia Ortodoxă a Maramureşului şi Sătmarului a avut un aport însemnat la realizarea tuturor activităţilor asociaţiei, prin binecuvântările primite de la Ierarhii noștri, prin ajutorul financiar oferit la acțiunile desfășurate de Sfintele Paști și Crăciun şi prin cuantumul de 200 Euro/ lună, sumă ce ar constitui chiria pentru spaţiul oferit asociaţiei şi care se întoarce acesteia, în scopul bunului mers al activităţilor noastre.

Beneficiari:	6.950
TOTAL RON:	**185.064,90 RON**

III. 3. PROTOPOPIATUL BAIA MARE

ASOCIAȚIA FILANTROPICĂ „SFÂNTUL IERARH IOSIF MĂRTURISITORUL”

Funcționează pe lângă Parohia Ortodoxă „Sfântul Iosif Mărturisitorul” din Baia Mare.

Coordonator: Pr. Fodoruț Vasile

Municipiul Baia Mare, bd. Republicii, nr. 8, județul Maramureș

În anul 2021, Asociația Filantropică „Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul”, a acordat unui număr de aproximativ **600 de persoane,** beneficiari ai serviciilor sociale (familii cu mai mulți copii, familii monoparentale, persoane cu dizabilitați, bătrâni, persoane aflate în dificultate, ieșite recent din sistemul public de asistența socială sau din penitenciar), un număr de 600 de pachete de subzistența în valoare totala de **17.631,8 RON**. Pachetele au venit să întâmpine nevoile cotidiene ale asistaților sociali prin acordarea unor alimente de baza suplimentare (ulei, făină, conserve, paste făinoase), dulciuri, cărți religioase, detergenți și materiale de igiena personală și menaj.

Pe lângă aceste pachete donate de către Asociaţie persoanelor asistate social, în cadrul proiectului „CHIOAR – UNITATE ÎN DIVERSITATE”, implementat în perioada 2018-2021 de către Asociația Filantropică „Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul”, proiect finalizat cu succes în acest an, beneficiarii proiectului au avut parte de foarte mult ajutor, fiindu-le distribuite următoarele pachete:

• un număr de 306 pachete de subzistența cuprinzând alimente de baza în valoare totală de **144.403,93 RON**;

• un număr de 100 pachete sociale de uz familial, constând din set lenjerii de pat, pilote, perne, prosoape şi feţe de masă, în valoare totală de **130.252,00 RON**;

• un număr de 100 pachete de uz familial – igiena locuinței și igiena personală în valoare totală de **131.097,00 RON**;

• un număr de 149 pachete sociale – petrecere timp liber, constând în biciclete, în valoare totală de **126.045,00 RON**;

• un număr de 149 pachete sociale, constând în set veselă bucătărie, în valoare totală de **126.051,00 RON**;

• un număr de 100 pachete sociale de subzistența cuprinzând îmbrăcăminte de vară şi de iarnă, în valoare totală de **131.092,00 RON**;

• un număr de 189 pachete sociale cuprinzând jocuri educative pentru copii, în valoare totală de **41.177,00 RON**.

În anul 2021 au continuat donațiile cu articole de mobilier, jucării, articole IT, articole de îmbrăcăminte și încălțăminte (aproximativ 13 t.).

Valoarea totală a donațiilor cu pachete acordate beneficiarilor din cadrul Asociației Filantropice „Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul”, și din cadrul proiectelor derulate de către asociație, se ridică la suma de **847.749,73 RON**.

Contracte sprijin financiar: în anul 2021, Asociația Filantropica „Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul” a acordat sprijin constând în ajutor bănesc în valoare totală de **18.000,00 RON** pentru **25 persoane**, reprezentând sprijin financiar în vederea acoperirii costurilor lunare ale utilităților, astfel: achitare plata restanțe electricitate, plata restanțe chirie, plata restanțe taxe și sprijin financiar pentru achiziționarea unor aparate medicale specifice necesare în urma executării unor intervenții chirurgicale, achiziționare autovehicul.

Servicii adăpost de noapte: în anul 2021 au fost suportate costurile cotidiene pentru asigurarea unui adăpost de noapte pentru **4 persoane** care au beneficiat de aceste servicii, fiecare dintre aceștia având o perioada de găzduire de 7 luni. Serviciul „Adăpost de noapte” al asociației are licență de funcționare pentru o perioada de 5 ani pentru acest serviciu, aspect care încurajează respectarea pe mai departe a Standardelor Minime de Calitate prevăzute de lege.

Servicii cantina socială: Pentru familiile nevoiașe s-a acordat o masa de prânz duminica, în număr de 100 porții/zi în 52 zile, într-un număr total de

5200 porții pentru anul 2021, având ca donatori principali Asociația și Biserica „Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul”. Costurile totale cu serviciile de cantina sociala acordate în acest an se ridică la valoarea de **15.214,12 RON**.

Proiecte cu finanțare europeană implementate de către Asociația Filantropica „Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul”:

1. STANDARDE PENTRU BAIA MARE – INCLUZIUNE ȘI INTEGRARE FĂRĂ DISCRIMINARE: proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020. Cod proiect 101688.

Solicitant: Primăria municipiului Baia Mare;

Parteneri: Asociația Filantropică „Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul”, Școala Gimnazială „Nicolae Bălcescu”, Penitenciarul Baia Mare. Perioada de implementare a proiectului: 28.08.2017-27.08.2020. Obiectiv specific: Reducerea numărului de comunități marginalizate în care exista populație aparținând minorității rome (acele comunități în care populația aparținând minorității rome reprezintă minim 10% din totalul populației la nivelul Comunității) aflate în risc de sărăcie și excluziune socială, prin implementarea de măsuri integrate.

Proiectul ar mai avea 3 săptămâni de implementare. A fost suspendat în februarie 2021, deoarece una din subactivităţile lui, cea de reabilitare a locuinţelor pentru 150 de beneficiari, nu s-a putut realiza în această perioadă de pandemie. De această subactivitate se ocupă Primăria Baia Mare (Solicitantul), din partea AFSIIM – ca Partener 1 este necesară doar o monitorizare a desfăşurării acestor lucrări de către un expert, respectiv Manager de caz, la 90 dintre beneficiari.

Asociația Filantropica „Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul” şi-a realizat toate sarcinile prevăzute, contribuind la realizarea tuturor indicatorilor. Activități realizate:

• Participarea la realizarea trimestrială a câte unei acțiuni în comunitate pentru promovarea egalității de șanse și combaterii discriminării și creșterea accesului la servicii a persoanelor aflate în risc de sărăcie și excluziune socială: 12 evenimente de creștere a gradului de implicare în activitățile proiectului, atât a voluntarilor din comunitate, cât și a persoanelor din grupul țintă. Finalitatea a fost un film realizat cu crâmpeie din toate activităţile ce au avut

loc pe parcursul desfăşurării proiectului, cu momentele cheie ale parcursului, film mediatizat pe televiziunile locale ca un exemplu de bune practici, o carte de vizită în comunitate şi pentru comunitate;

• Participarea la selecţia şi monitorizarea continuă a beneficiarilor din grupul ţintă cu colaborarea reprezentanţilor comunităţii locale (reprezentanţi ONG înfiinţat). Au fost selectaţi în grupul ţintă un număr de 989 de beneficiari;

• Furnizarea de servicii de educaţie de tipul afterschool pentru 284 de copii din grupul ţintă;

• Activităţi extracurriculare organizate pentru 235 copii aflaţi în risc de sărăcie şi excluziune socială incluşi în grupul ţintă;

• Implementarea unui program de parenting cu participarea cel puţin a unui părinte/tutore pentru fiecare copil din grupul ţintă, pentru 230 de părinţi, în cadrul a 22 de grupe;

• Identificarea orientării beneficiarilor, organizarea grupelor de beneficiari pentru participarea la formare profesională a 278 de persoane şi monitorizarea participării acestora la cursuri;

• Realizarea şi implementarea unui program de informare şi consiliere profesională pentru creşterea şanselor de ocupare la persoanele din comunităţi marginalizate, inclusiv de etnie romă pentru 536 de beneficiari din grupul ţintă;

• Asistarea a 480 de persoane din grupul ţintă apte de muncă pentru a-şi găsi un loc de muncă (plasare pe piaţa muncii). Dintre acestea, au fost angajate 191 de persoane;

• Furnizarea de sprijin pentru înfiinţarea şi funcţionarea a 49 de iniţiative antreprenoriale generate de 49 persoane din grupul ţintă.

Menţionăm că A.F.S.I.I.M. şi-a îndeplinit toate sarcinile prevăzute şi a atins şi depăşit toţi indicatorii stabiliţi!

2. CHIOAR – UNITATE ÎN DIVERSITATE – proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020. Cod proiect 114852, având ca scop îmbunătățirea calității vieții locuitorilor din comunitățile marginalizate din comuna Remetea Chioarului. Solicitant: Primăria comunei Remetea Chioarului; parteneri: S.C. 3 Art. SRL, Asociația Filantropică „Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul”, Școala Gimnaziala Remetea Chioarului. Finalizat în august 2021.

Obiectivele specifice ale proiectului contribuie la creșterea nivelului de informare și educație pentru 60 de persoane provenind din comunitatea marginalizată romă, prin activități de sprijin pentru creșterea accesului,

participării la educație și reducerea abandonului școlar prin programe de tip „A doua șansă", creșterea accesului pe piața muncii pentru 300 de persoane din comunitatea marginalizata romă de vârsta activă și care au capacitatea de muncă, prin furnizarea de servicii de: informare și consiliere profesională pentru 300 persoane, sprijin pentru găsirea unui loc de muncă, mediere pentru 250 persoane, dezvoltarea serviciilor comunitare integrate (Centru de zi, acordare de pachete sociale de subzistență pentru beneficiarii proiectului), creșterea capacității comunității marginalizate rome, aflate în risc de sărăcie și excluziune socială, de a depăși situația de vulnerabilitate, de a asigura o îmbunătățirea continuă a calității vieții și a dezvoltării locale, prin creșterea gradului de participare socială a membrilor săi și prin înființarea unui ONG care să susțină aceasta dezvoltare și să contribuie la creșterea capacității comunității de a depăși pe termen lung situația de vulnerabilitate, asigurându-se transferul de cunoștințe, competențe și abilități, de a identifica soluții auto sustenabile pentru dezvoltarea comunității și rezolvarea problemelor de ordin social ce apar, aferente Axei Prioritare nr. 4 „Incluziunea socială și combaterea sărăciei".

Proiectul s-a finalizat în luna august 2021, fiind atinși toți indicatorii de care Partenerul 2 a fost responsabil.

Asociația Filantropică „Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul" desfășoară toate activitățile asumate în implementarea proiectului, astfel:

• Acces și participare la educație – Programe integrate: consiliere, mentorat și sprijin individual în educație: 46 persoane înscrise, din care 39 au absolvit și 7 persoane au renunțat din diferite motive;

• „A doua șansă" – reîntoarcerea în sistemul de educație primar și gimnazial – 60 persoane;

• Sprijin pentru accesul pe piața muncii a persoanelor aflate în risc de sărăcie și excluziune din comunitatea marginalizată romă Remetea Chioarului;

• Selecția persoanelor aflate în risc de sărăcie și excluziune din comunitatea marginalizată romă Remetea Chioarului care urmează să participe la programe integrate;

• Informare și consiliere vocaționala – UNITate în DIVERSitate. – 344 persoane consiliate vocațional;

• Derularea programului de mediere pe piața muncii – Măsuri de sprijin pentru găsirea unui loc de munca – 119 persoane mediate; 40 angajați pe cont propriu; 48 angajați prin servicii de mediere. De asemenea s-au încheiat Acorduri de colaborare cu 47 de firme din județul Maramureș;

• Sprijinirea dezvoltării și furnizării de servicii integrate în cadrul Centrului comunitar „UNITate în DIVERSitate" Remetea Chioarului – Organizare, acreditare și furnizare servicii integrate în cadrul Centrului comunitar – 627 persoane au beneficiat de servicii integrate;

• Planuri individualizate de intervenție integrată pentru 627 persoane;
• Fișe de monitorizare activități integrate pentru 627 persoane;
• Fișă de consiliere psihologică individuală pentru 168 persoane;
• Fișă de consiliere psihologică de grup pentru 58 persoane;
• Pachete sociale de subzistență alimentare pentru 556 persoane;
• Pachete sociale de subzistență – produse de igienă pentru 100 persoane;
• Pachete sociale de uz familial – igiena locuinței TIP II pentru 100 persoane;
• Pachete sociale de uz familial TIP I – lenjerie pentru 100 persoane;
• Pachete sociale set veselă pentru 149 persoane;
• Pachete sociale de îmbrăcăminte iarnă/vară – 100 persoane;
• Pachete petrecere timp liber-biciclete – 149 persoane.

• Acțiuni de implicare activă și voluntariat al membrilor comunității în soluționarea problemelor cu care se confruntă comunitatea și 15 acțiuni de facilitare și mediere pentru identificarea și consolidarea de parteneriate pentru rezolvarea problemelor comunității printr-o abordare participativă, respectiv 24 „Ateliere Interculturale – acțiuni de implicare activă și voluntariat al membrilor comunității în soluționarea problemelor cu care se confruntă

comunitatea"; 28 Ateliere Interculturale desfășurate; 17 Campanii de informare și conștientizare; 189 de pachete conținând jocuri educative: Joc Interactiv Globe Whizz, Joc Creativ Pentru Familie Activity, Joc Interactiv Rummy.

3. „SERVICII SOCIALE DE ÎNALTĂ CALITATE PENTRU PERSOANELE VÂRSTNICE DIN ORAȘUL SĂLIȘTEA DE SUS" – proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020. Cod proiect 127546, având ca scop îmbunătățirea accesului la serviciile sociale, culturale și de recreere, precum și trecerea de la serviciile instituționale la serviciile prestate de colectivitățile locale a persoanelor vârstnice din Săliștea de Sus. Solicitant: Primăria orașului Săliștea de Sus; partener: Asociația Filantropica „Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul".

Obiectivul general al proiectului face referire la sprijinirea grupurilor defavorizate cu vârsta de peste 65 de ani, care vor fi implicați în activități de promovare a îmbătrânirii active și înființarea de servicii sociale adresate vârstnicilor.

Proiectul se derulează pe o perioadă de 36 de luni, în perioada iunie 2019 - mai 2022,fiind suspendat o perioadă de 3 luni în perioada octombrie-ianuarie 2021.

Asociația Filantropica „Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul", şi-a realizat toate sarcinile prevăzute, contribuind la realizarea tuturor indicatorilor. Activități realizate:

• Realizarea unei campanii continue de informare și implicare a persoanelor vârstnice și actorilor sociali relevanți în activitățile centrului de zi prin: organizarea a 5 evenimente de tip spectacol (obicei de botejune, concert de pricesne, spectacol de lasatu secului, piesa de teatru „Romanța Anonimilor" și „Soacra cu trei nurori"), organizarea a doua seminarii despre importanța îmbătrânirii active și colectarea selectivă a deșeurilor, organizarea unui workshop în cadrul căruia s-a realizat o campanie de colectare a deșeurilor și organizarea a cel puțin 40 de acțiuni stradale de informare a activităților proiectului. Această activitate a fost coordonată și implementată de experții Asociației Filantropice „Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul", cu participarea experților solicitantului;

• A fost implementat un program de socializare și petrecere a timpului liber dedicat persoanele vârstnice, membrii ai grupului țintă, prin intermediul căruia au fost organizate 5 excursii la Mânăstirile din Maramureș și Suceava

(Rohia, Rohița, Bârsana, Săpânța Peri, Cășiel, Sucevița, Moldovița și Putna) la care au participat peste 75 de persoane vârstnice din grupul țintă al proiectului;

• Identificarea celor 60 de persoanelor vulnerabile din grupul țintă care să beneficieze de cantina socială pe întreaga perioadă de desfășurare a proiectului. Prepararea și distribuirea a 120 de porții de mâncare pe săptămână pentru cele 60 de persoane vârstnice aflate în situații de risc. Activitate desfășurată dor de partenerul 1- Asociația Filantropică „Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul".

4. „T.I.M.E NV – TINERI INTEGRAȚI PRIN MĂSURI EUROPENE ÎN REG. NV" – proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020. Cod proiect: 136130 „Prima cameră" – Instrumente inovative pentru integrarea socio-profesională a tinerilor care părăsesc sistemul de protecție specială – Regiuni mai puțin dezvoltate. Solicitant: Asociația Filantropica „Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul", partener: Centrul de Inovare și Dezvoltare Durabilă Nord Vest și Asociația Getica.

Perioada de implementare a proiectului: 07.09.2020-06.10.2023.

Obiectivele specifice ale proiectului contribuie la „Reducerea numărului de copii și tineri plasați în instituții prin furnizarea de servicii la nivelul comunității" și „Creșterea numărului tinerilor care părăsesc sistemul instituționalizat (cu vârsta de până la 18 ani) pregătiți pentru a avea o viață independentă", aferente Axei Prioritare nr. 4 „Incluziunea socială și combaterea sărăciei".

Proiectul ar mai avea aproximativ 20 luni de implementare. A fost suspendat în iunie 2020, datorită stării de urgență în contextul pandemiei de COVID-19, ceea ce a dus la imposibilitatea desfășurării activităților cu beneficiarii grupului țintă.

Asociația Filantropică „Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul" desfășoară toate activitățile asumate în implementarea proiectului, astfel:

• Identificarea, selectarea și înregistrarea persoanelor care s-au încadrat în categoriile grupului țintă (activitatea s-a finalizat în data de 06.10.2021), astfel au fost selectate 151 persoane;

• Furnizarea unui sistem complex de servicii sociale, medicale și socio-medicale pentru 126 persoane din grupul țintă;

• Participarea la monitorizarea continuă a beneficiarilor din grupul țintă;

• Identificarea și susținerea beneficiarilor în procesul de învățare, în dezvoltarea carierei și în rezolvarea problemelor personale;

• Realizarea serviciilor individuale de consiliere și orientare în carieră pentru creșterea șanselor de ocupare pentru 126 beneficiari din grupul țintă;

• Efectuarea vizitelor, monitorizarea condițiilor de locuire pentru 30 persoane înscrise în grupul țintă al proiectului, beneficiare de servicii de locuire tip Prima cameră. În prezent, 19 persoane beneficiare de o parte din plata chiriei și a utilităților în locuințe decente, precum și 4 persoane beneficiare în mod gratuit de locuri de cazare la Adăpostul de noapte din Cadrul Centrului Social Multifuncțional „Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul".

Participarea pe perioada implementării la 15 evenimente organizate, care vizează creșterea participării în comunitate a grupului țintă vulnerabil, format din 151 persoane vulnerabile din Regiunea Nord-Vest, constituit din copii și tineri cu vârsta cuprinsă între 16 și 25 de ani.

5. „T.I.M.E CENTRU – TINERI INTEGRAȚI PRIN MĂSURI EUROPENE ÎN REGIUNEA CENTRU" – proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020. Cod proiect: 135850 „Prima cameră" – Instrumente inovative pentru integrarea socio-profesionala a tinerilor care părăsesc sistemul de protecție specială - Regiuni mai puțin dezvoltate. Solicitant: Asociația Filantropică „Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul", partener: Centrul de Inovare și Dezvoltare Durabilă Nord Vest și Asociația Getica;

Perioada de implementare a proiectului: 07.09.2020-06.09.2023.

Obiectivele specifice ale proiectului contribuie la „Reducerea numărului de copii și tineri plasați în instituții prin furnizarea de servicii la nivelul comunității" și „Creșterea numărului tinerilor care părăsesc sistemul instituționalizat (cu vârsta de până la 18 ani) pregătiți pentru a avea o viață independentă", aferente Axei Prioritare nr. 4 „Incluziunea socială și combaterea sărăciei".

Proiectul ar mai avea aproximativ 19 luni de implementare.

Asociația Filantropică „Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul" desfășoară toate activitățile asumate în implementarea proiectului, astfel:

• Identificarea, selectarea și înregistrarea persoanelor care s-au încadrat în categoriile grupului țintă (activitatea s-a finalizat în data de 6.09.2021), astfel au fost selectate 182 persoane;

• Furnizarea unui sistem complex de servicii sociale, medicale și socio-medicale pentru 126 persoane din grupul țintă;

• Participarea la monitorizarea continuă a beneficiarilor din grupul țintă;

• Identificarea și susținerea beneficiarilor în procesul de învățare, în dezvoltarea carierei și în rezolvarea problemelor personale;

• Realizarea serviciilor individuale de consiliere și orientare în carieră pentru creșterea șanselor de ocupare pentru 126 beneficiari din grupul țintă;

• Efectuarea vizitelor, monitorizarea condițiilor de locuire pentru 30 persoane înscrise în grupul țintă al proiectului, beneficiare de servicii de locuire tip Prima cameră;

• Participarea pe perioada implementării la 15 evenimente organizate, care vizează creșterea participării în comunitate a grupului țintă vulnerabil, format din 182 persoane vulnerabile din Regiunea Centru, constituit din copii și tineri cu vârsta cuprinsă între 16 și 25 de ani.

6. „BISERICA ALĂTURI DE COMUNITĂȚILE MARGINALIZATE DIN TERITORIUL GAL MARA-GUTÂI” – proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020. Cod proiect 127617, având ca scop îmbunătățirea accesului la servicii sociale, de educație extracurriculară, culturale, consiliative și psiho-suportive, a familiilor și copiilor pentru combaterea marginalizării și excluziunii sociale.

Solicitant – lider de parteneriat: Parohia Ortodoxă Română Deseşti,

Parteneri: Partener 1 – Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului și Sătmarului, Partener 2 – Asociația Filantropică „Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul”, Partener 3 - Asociația „Vis Juventum”.

Perioada de implementare a proiectului: 24 septembrie 2020-23 august 2023.

OBIECTIV GENERAL: Creșterea calității vieții pentru 260 persoane aflate în risc de sărăcie și excluziune socială din teritoriul GAL Mara-Gutâi, din care 10% persoane de etnie romă, prin furnizarea unei intervenții integrate orientate în 3 domenii strategice: social, ocupare, desegregare/nediscriminare.

Activităţi realizate:

- a sprijinit Solicitantul și Partenerul 1 în realizarea procedurii de licențiere a celor 2 servicii sociale prevăzute (centru de zi și asistență comunitară), având experiență în realizarea acestei activități. Cele 2 servicii au fost licenţiate şi lansate:

■ în cursul lunii noiembrie 2021 – Lansarea serviciilor sociale oferite în cadrul Centrului de zi pentru familii cu copii „Sfinţii Brâncoveni" în Deseşti – licenţiat de către Parohia Ortodoxă Română Deseşti;

■ în cursul lunii decembrie 2021 – Lansarea serviciului de asistenţă comunitară şi spirituală – licenţiat de către Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului și Sătmarului;

- organizarea a două din 6 evenimente prevăzute cu scopul stabilirii de legături între parteneri, beneficiarii comunităţilor din arealul proiectului, actori sociali şi agenţi economici interesaţi în participarea la activităţile proiectului pentru un impact multiplu, atât în ceea ce priveşte conştientizarea comunităţii cu privire la combaterea discriminării şi promovarea multiculturalismului, încurajarea implicării comunităţii în soluţionarea problemelor sociale, cât şi asigurarea vizibilităţii activităţilor, oportunităţilor furnizate de proiect, asigurarea contactului direct cu comunitatea pentru identificarea de potenţiali beneficiari;

- este responsabilă în cadrul proiectului cu furnizarea serviciilor de ocupare de tipul informării și consilierii vocaționale și medierii muncii, activități pentru care deține acreditare conform legii, și pe care le-a implementat atât în proiecte cofinanțate prin POSDRU, cât și prin POCU;

- s-au întocmit planuri individualizate de servicii pentru 63 de beneficiari adulţi apţi de muncă;

- s-a furnizat serviciul de informare şi consiliere profesională pentru 63 de persoane, organizate în 6 grupe;

- s-au organizat şedinţe de mediere pe piaţa muncii cu 27 de beneficiari;

- s-a creat o platformă de angajare online pentru utilizarea acesteia de către beneficiari cu scopul angajării;

- s-au realizat contacte cu 9 agenţi economici care doresc să angajeze peroane din grupul ţintă al proiectului;

- beneficiarii au fost însoţiţi de experţi la agenţi economici pentru interviuri de angajare, până în prezent fiind angajate 9 persoane.

Beneficiari:	1.003
TOTAL RON:	**393.872,92 RON**

ASOCIAȚIA DE SPRIJIN COMUNITAR „SFÂNTUL ILIE TESVITEANUL”

Funcționează pe lângă Parohia Ortodoxă „Sfântul Prooroc Ilie” din Baia Mare

Coordonator: Pr. Covalcic Marius

Municipiul Baia Mare, str. Victor Babeș, nr. 60A, județul Maramureș

În anul 2021 Asociația de Ajutor Comunitar „Sfântul Ilie Tesviteanul”, care funcționează pe lângă biserica Sf. Ilie Baia Mare a ajutat un număr de **204 persoane** într-un cuantum de **14.125 RON** prin derularea programelor inițiate de centrul eparhial și cele proprii.

În cadrul programului „Îmbracă un copil de Praznicul Învierii Domnului" au beneficiat **două persoane** care au primit haine în valoare de **500 RON**. Cu ocazia proiectului „Ghiozdanul micului creștin" au fost oferite ghiozdane pentru **25 de copii** în valoare totală de **2.500 RON**; de Praznicul Nașterii Domnului s-au oferit unor **25 de familii** pachete cu alimente în valoare totală de **2.400 RON** și pentru **120 de copii** pachete cu dulciuri și jucării în valoare de **2.600 RON**; la colecta pentru programul „Construiește o casă zidește suflete" s-au adunat **1.500 RON**; s-au plătit, pentru **cinci familii**, parte din facturile la utilități în valoare de **1.000 RON**; la Praznicul Învierii s-au oferit la **25 de familii** nevoiașe pachete cu alimente în valoare de **2.125 RON**; s-au plătit, pentru o persoană, medicamente și servicii de tratament în valoare de **1.500 RON**. Hainele pentru nevoiași au fost adunate, în acest an, în containerul oferit prin programul sectorului social-filantropic al centrului eparhial fiind golit cel puțin o dată în fiecare lună.

Beneficiari:	204
TOTAL RON:	**14.125 RON**

ASOCIAȚIA FILANTROPICĂ
CULTURAL-CREȘTINĂ MARTYRIA

Funcționează pe lângă Parohia Ortodoxă „Buna Vestire" din Baia Mare
Coordonator: Pr. Dr. Codrea Florin
Municipiul Baia Mare, str. Bogdan Vodă, nr. 7, județul Maramureș

De la începutul anului 2021, membrii asociației noastre au abordat cu implicare și responsabilitate proiectele permanentizate în activitatea asociației, dar s-au străduit, din răsputeri să conceapă și să susțină și proiecte noi. Astfel s-au plătit facturi de utilități pentru câteva familii nevoiașe, au fost urmărite câteva proiecte pe care le-am inițiat în anii trecuți și care au continuat prin voința și susținerea unor oameni de suflet care au finanțat meditații pentru copiii care nu au avut rezultate bune la școală și care proveneau din familii nevoiașe sau dezmembrate.

Sfântul și Marele Post ne-a oferit, ca de fiecare dată, posibilitatea de dărui, prin implicarea financiară și nu numai, o rază de speranță, un zâmbet

și ajutor concret, familiilor aflate în nevoi și încercări în cadrul programului *„Solidaritate și Înviere”*. Astfel, conform practicii noastre curente, fiecare caz a fost cercetat la fața locului de câțiva membri ai asociației pentru a înțelege și a sprijini concret neajunsurile cu care fiecare se confruntă. Cele peste 30 de familii cercetate au primit ajutoare de la oameni care au intrat în legătură directă cu ele, prin intermediul asociației noastre. S-au creat astfel prietenii și legături care dăinuie.

Proiectul *„Îmbracă un copil de Sfintele Paști”* a fost implementat de Asociația noastră prin faptul că au fost identificați copii aflați în situații de risc social și au fost implicați oameni și familii binevoitoare care au ajutat concret acești copii. Unii dintre ei au permanentizat relația cu copilul identificat de asociația noastră și continuă să îl ajute pe mai departe oferindu-i tot ceea ce îi este necesar din punct de vedere material, dar și susținerea financiară pentru meditații pentru a obține performanțe școlare.

„Icoana, oglinda sufletului meu” este proiectul în care un număr mare de copii au participat la concursul național inițiat în acest sens. Câteva dintre icoanele expuse au datele și creează fiorul prezenței sfântului oglindit, ceea ce arată faptul că cercul de iconari desfășurat cu un an înainte și-a atins, din plin, obiectivul.

Între Asociația Filantropică Cultural-Creștină „Martyria” și Școala Gimnazială „Dimitrie Cantemir” și Școala Gimnazială „Alexandru Ivasiuc” se desfășoară an de an parteneriate care au ca obiectiv dezvoltarea spiritului unei mărturisiri vii a credinței creștine prin implicarea concretă în sprijinirea semenilor aflați în nevoi și încercări. Anul acesta programul „Bucuriile micului creștin” implementat de asociația noastră cuprinde nu număr de 82 de copii înscriși. El se desfășoară sub îndrumarea Pr. Dr. Florin Codrea și în colaborare cu Biserica „Buna Vestire” care găzduiește săptămânal aceste întâlniri ale bucuriei. La finalul anului școlar, de 15 ani încoace, copiii care participă săptămânal la întâlnirile din cadrul programului participă gratuit la o tabără de vară sau excursie oferite de Asociația „Martyria”. Și programul din acest an va avea același punct final al bucuriei și bunei dispoziții cu promisiunea păstrării a ceea ce am dobândit, prietenia cu Hristos și unii cu alții.

Programele *„O mână spre tine...”* și *„Viața micului creștin”* au însemnat implicarea directă a copiilor în ajutorarea celor nevoiași. Cei mici au adus alimente și haine pe care, membrii asociației le-au distribuit, după o atentă selecție și cât mai echitabilă împărțire, celor care aveau nevoie de o astfel de susținere.

În fiecare an, căldura lunilor de vară ne provoacă la inițierea unui itinerar care să ne încălzească și sufletele și să oglindească disponibilitatea unora față de alții ca însoțire pe același drum al îmbogățirii spirituale, prin participarea la un spectacol de operă a unui număr de **54 de elevi** care, însoțiți de reprezentanți ai școlilor și de pr. dr. Florin Codrea, s-au întors încântați de incursiunea într-o lume mirifică. Traseul a fost „pigmentat" de o vizită la Vivariul Universității Babeș Bolyai și de o pauză de relaxare la locurile de joacă aflate în jurul mall-ului Iulius din Cluj care i-a provocat și la o sesiune, controlată, de shopping.

În luna decembrie, aflată sub spectrul postului și al dăruirii ca pregătire pentru Marele Dar, Întruparea Fiului lui Dumnezeu, ca în fiecare an se desfășoară proiectele prin care suntem alături de cei nevoiași. Astfel un număr de **12 de copii** identificați de Asociația „Martyria" cu ajutorul doamnelor profesoare de religie Macovei Ana de la Școala „Dimitrie Cantemir" și Vele Firuța de la Școala „Alexandru Ivasiuc", vor primi, în cadrul programului „Îmbracă un copil, bucură un suflet!", sprijin adaptat nevoilor lor stringente. Șapte din ei sunt puși, prin intermediul asociației, în legătură directă cu 5 familii care s-au oferit să-i ajute în urma apelului nostru. Ceilalți vor fi ajutați de Asociație în urma colectei pe care aceasta a inițiat-o în acest sens. Totodată se derulează,

ca în fiecare post, programul de ajutorare „Ospățul bucuriei" prin care încercăm să ajutăm familiile nevoiașe și bătrânii să poată avea o masă de sărbători asemeni celei de care ne bucurăm toți cei care, cu binecuvântarea și din darul lui Dumnezeu, reușim să ne împărtășim de împlinirea și rodul muncii noastre. Anul 2021 a marcat o nouă colaborare cu micii creștini de la Grădinița „Floare de Colț", care și-au atras părinții în acest program.

Totodată am reușit să menținem o colaborare cu Școala Nr. 15, I.L. Caragiale, pentru a ajuta cu mâncare și îmbrăcăminte câteva familii și copii rromi din zona Piritei, care urmează cursurile școlii mai sus menționate. Programul s-a materializat în adunarea a peste 200 kg de alimente și nenumărate cutii cu jucării și haine care au fost împărțite celor care au avut nevoie.

Ziua Sfântului Nicolae ne-a oferit oportunitatea de a oferi peste **500 de pachete** cu dulciuri tuturor copiilor care au așteptat, ca în fiecare an, venirea Moșului la biserica și Asociația noastră, dar și 280 de cadouri pentru copii, în programul organizat la nivelul întregii Episcopii a Maramureșului și Sătmarului, „Cadoul din cutia de pantofi".

Revista „Buna Vestire", ajunsă la ceas aniversar, 15 ani de la înființare, și susținerea actelor culturale au întregit activitatea asociației noastre angajându-o, pe mai departe, în astfel de demersuri în care, dacă își face apariția, lacrima este cea a bucuriei.

Beneficiari:	799
TOTAL RON:	**55.000 RON**

III. 4. PROTOPOPIATUL SATU MARE

ASOCIAȚIA „SFÂNTUL ACOPERĂMÂNT AL MAICII DOMNULUI"

Asociația „Sfântul Acoperământ al Maicii Domnului" Satu Mare a fost înființată în anul 2010 în scopul apărării, păstrării și promovării valorilor culturale, naționale, spirituale, morale ortodoxe și materiale ale familiilor nevoiașe, mai ales ale celor cu mulți copii, ale bătrânilor și altor categorii de cetățeni aflați în nevoi sau rămași fără sprijin, ale bolnavilor de boli grave sau incurabile, indiferent de naționalitate, sex, apartenență politică sau religie (conform Actului Constitutiv).

Asociația este acreditată și autorizată să acorde servicii sociale pe perioadă nedeterminată de către Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, în conformitate cu prevederile Legii nr. 197/2012 privind asigurarea calității în domeniul serviciilor sociale.

BENEFICIARII ASOCIAȚIEI:

În prezent asociația are în evidență 180 de familii (400 persoane, inclusiv persoane vârstnice) proveniți din medii defavorizate, atât din mediul urban, cât și din cel rural.

SERVICII OFERITE ȘI ACTIVITĂȚI DESFĂȘURATE:

I. Sprijin material pentru familii și copii: sprijinul material este asigurat exclusiv din donații și sponsorizări și este destinat atât familiilor cu mulți copii, cât și bătrânilor bolnavi sau singuri, cu posibilități materiale reduse.

- PACHETE CU ALIMENTE -

În acest an s-a realizat campania de colectare și distribuire de pachete cu alimente, aflată la ediția a XII-a: *„Să împărtășim bucuria mesei de Paști!”*, în cadrul căreia s-au realizat 180 de pachete familiale pentru 400 persoane. În luna decembrie s-a realizat campania de colectare și distribuire de pachete cu alimente *„Coșul Bunătății”*, campanie de Crăciun, în cadrul căreia s-au distribuit de asemenea 180 de pachete, pentru 400 de persoane. În afară de aceste campanii mari, s-au mai împărțit alimente neperisabile cu diferite ocazii. Pentru realizarea și distribuirea pachetelor familiale de Paști și Crăciun, asociația colaborează atât cu preoții, curatorii și enoriașii bisericii „Sfinții Împărați Constantin și Elena” Satu Mare, dar și cu diferite alte instituții.

- RECHIZITE -

Cu ocazia începutului de an școlar s-a desfășurat campania *„Un ghiozdan pentru fiecare”*, în cadrul căreia 110 elevi aflați în evidența asociației au primit ghiozdane noi dotate cu tot ce este necesar. Prin campania pe care am lansat-o în acest an, dorim să venim în sprijinul copiilor din medii defavorizate și să aducem puțin din bucuria începutului de an școlar, măcar pentru a le oferi ideea de normalitate într-o situație foarte bulversantă pentru ei (COVID-19).

- ÎMBRĂCĂMINTE ȘI ÎNCĂLȚĂMINTE -

În acest an s-au desfășurat următoarele campanii:

- *„Îmbracă un copil în haine noi de Paști”* – **150 de beneficiari** din cadrul Asociației au beneficiat de îmbrăcăminte nouă potrivită pentru sărbătoarea Învierii Domnului.

- *„Ghetuțe noi pentru toți copiii”* – **150 de beneficiari** ai Asociației au primit încălțăminte nouă potrivită pentru anotimpurile reci.

- *„Gecuțele lui Moș Nicolae”* – **150 de copii și tineri**, beneficiari ai Asociației, au primit gecuțe groase, căciuli și mănuși de toamnă/iarnă.

În afara acestor campanii, oamenii cu suflet mare au cumpărat treninguri complete pentru copiii beneficiari ai Centrului de Zi „Sfânta Tatiana”:

- CERCUL DE CHITARĂ – Cursul de chitară, din cadrul proiectului *„Eu și chitara mea”*, finanțat de Casa de Cultură „G.M. Zamfirescu” a continuat și în aceste condiții dificile. Pentru a putea exersa și acasă copiii au primit fiecare câte o chitară.

- CONFECȚIONĂM MĂRȚIȘOARE – Deoarece copiii beneficiari ai Centrului de zi „Sfânta Tatiana” sunt educați în spiritul păstrării tradițiilor strămoșești, ne-am reluat și anul acesta activitatea în cadrul atelierului de confecționat mărțișoare, unde și-au unit talentele copiii și voluntarii Asociației „Sfântul Acoperământ al Maicii Domnului”.

- „SCRISOARE CĂTRE MOȘ CRĂCIUN” – Printre beneficiarii proiectului *„Scrisoare către Moș Crăciun”* au fost și copilașii AMD, atât cei din Centrul de zi „Sfânta Tatiana”, cât și frățiorii lor și copiii de la țară (Agriș, Tătărăști, Vetiș, Coca). Această campanie a fost realizată cu ajutorul donatorilor asociației Apel la Acțiune.

II. Asistență duhovnicească: Pr. Tiberiu Vălean a oferit consiliere duhovnicească pentru toate persoanele asistate, indiferent de confesiune și, de asemenea, a prestat servicii religioase gratuite pentru persoanele nevoiașe.

III. Activități desfășurate la Centrul de zi pentru copii aflați în risc de separare de părinți „Sfânta Tatiana”

În cadrul asociației funcționează centrul de zi „Sfânta Tatiana”, licențiat pe serviciul „Centru de zi pentru copii aflați în risc de separare de părinți” cod CAEN 8891-CZ-C-II.

Misiunea centrului de zi:

Asistarea și educarea copiilor proveniți din medii defavorizate, cu scopul prevenirii abandonului școlar și al unei bune integrări în societate, respectiv asistarea și sprijinirea părinților în vederea creării unui climat familial propice dezvoltării armonioase a copiilor.

Obiectivele centrului de zi:

➢ Crearea unui mediu adecvat pentru activităţile desfășurate;

➢ Asigurarea de servicii diferenţiate în funcţie de nevoile specifice fiecărui copil;

➢ Prevenirea abandonului şcolar;

➢ Creşterea promovabilităţii şcolare a copiilor proveniţi din medii de risc social;

➢ Menţinerea copiilor în familia naturală;

➢ Prevenirea instituţionalizării copiilor;

➢ Pregătirea copiilor pentru viața independentă și pentru integrarea în societate;

➢ Formarea de abilităţi parentale prin intermediul unor activităţi/cursuri de educaţie parentală.

Beneficiarii centrului de zi:

Beneficiarii Centrului de zi „Sfânta Tatiana” sunt 45 de copii proveniți din familiile asistate din municipiul Satu Mare.

Activitățile de bază ale centrului de zi:

1. Informare

Coordonatorul Centrului de Zi alături de personalul de specialitate asigură informare în ceea ce privește cunoașterea drepturilor prevăzute de lege, identificarea serviciilor sociale de care pot beneficia, informare în ceea ce privește Regulamentul de Funcționare a Centrului de Zi.

2. Evaluare şi consiliere socială pentru copil şi familie

Prin asistentul social, Centrul de zi a asigurat consiliere și sprijin pentru cei **45 de copii** și părinții/reprezentanții legali ai acestora, în scopul discutării și soluționării problemelor cu care se confruntă în ceea ce privește dezvoltarea copilului precum şi diverse alte aspecte; a întocmit dosare personale pentru fiecare beneficiar, a încheiat contracte de furnizare de servicii cu reprezentanții beneficiarilor, a stabilit relaţii de colaborare activă cu familiile copiilor care frecventează centrul primând importanţa stabilirii unui parteneriat real pentru dezvoltarea armonioasă a copiilor; a organizat reuniuni generale şi individuale pentru sprijinirea şi întărirea relaţiei copil-părinte; a întocmit, prin echipa pluridisciplinară, programul personalizat de intervenţie pentru fiecare beneficiar, elaborat în funcţie de nevoile şi particularităţile fiecărui copil; a monitorizat permanent familiile copiilor înscriși la centru și la unitatea școlară frecventată de copil și a luat toate măsurile sociale menite să sprijine buna dezvoltare a copilului, dar și relația copil-părinte sau copil-comunitate. Asistentul social organizează de asemenea programul „Lasă-te ajutat!" prin care se urmăresc mai multe obiective precum observarea fluxului de resurse sau a lipsurilor, monitorizarea naturii interacțiunilor, observarea și medierea eventualelor conflicte, dezvoltarea abilităților decizionale în situații de risc, îmbunătățirea relațiilor în mediul de suport, prevenirea și combaterea violenței în familie și informare în ceea ce privește găsirea unei locuințe.

3. Program de asistență la teme „Școala e șansa mea!"

În fiecare zi de luni, miercuri și vineri **45 de elevi** din clasele 0-VIII au participat la un program de asistență la teme, program realizat cu ajutorul mai multor voluntari. Aceștia oferă copiilor suport educațional pentru a putea depăși unele dificultăți de învățare sau rămâneri în urmă și pentru a le asigura o mai bună integrare în mediul școlar. Elevii au fost împărțiți în două grupe, respectiv clasele 0-IV (între orele 14-16) și clasele V-VIII (între orele 16-18). Copiilor li se oferă și o masă pe zi, în sistem catering sau ambalată individual în funcție de circumstanțele stării de alertă creată de pandemia cu virusul SARS-CoV-2.

Tot în cadrul acestui program elevilor li se asigură rechizite gratuite, li se pun la dispoziție diferite materiale necesare activității lor educaționale și sunt încurajați să participe la cât mai multe activități organizate de școala pe care o frecventează. De asemenea, pedagogul responsabil cu acest program a ținut permanent legătura cu învățătorii și profesorii diriginți ai elevilor pentru

a putea urmări atât progresul școlar, cât și comportamentul la clasă. Tot în acest scop au fost întocmite de către personalul de specialitate fișe de evaluare a activității copiilor la centru, astfel încât profesorii voluntari să poată evalua copiii.

Beneficiari:	400
TOTAL RON:	**67.750 RON**

ASOCIAŢIA ORTODOXĂ
„SFÂNTUL APOSTOL ANDREI” SATU-MARE

Asociaţia Ortodoxă „Sfântul Apostol Andrei” Satu Mare şi-a desfășurat activitatea în anul 2021 conform obiectivelor Statutului Asociației.

Astfel amintim activităţile realizate în anul 2021:

Am continuat colaborarea cu „Adăpostul de noapte, pentru adulți” din cartierul 14 Mai, Satu Mare.

Activitățile întreprinse au constat în:
- colectă de haine;

- oferirea unei mese calde cu ocazia zilei de 1 Decembrie 2021, de care au beneficiat **30 de persoane**;

- s-au cumpărat lemne de foc pentru o **văduvă** din municipiul Satu Mare.

Beneficiari:	31
TOTAL RON:	**2.000 RON**

ASOCIAŢIA „SFÂNTUL HARALAMBIE”

Funcționează pe lângă Parohia Ortodoxă „Adormirea Maicii Domnului” din Satu Mare Mare

Coordonator: Pr. Boloș Cristian

Municipiul Satu Mare

În anul 2021 Asociaţia „Sfântul Haralambie” a desfășurat următoarele proiecte sociale:

- S-a încheiat un Parteneriat social-misionar, „Dăruind vei dobândi”, cu Parohia „Întâmpinarea Domnului şi Sfânta Muceniţă Ecaterina” din Aschaffenburg, Germania, în cadrul căruia, Centrului maternal „Lorena” din Satu Mare, Maternității din Tășnad, Secţiei nou-născuţi din Satu Mare, Casei de copii „Iris” din Berindan și Adăpostului de noapte din Satu Mare le-au fost oferite scutece, şerveţele umede, lapte praf, îmbrăcăminte, încălţăminte, alimente și jucării. Numărul beneficiarilor s-a ridicat al aproximativ **200 de persoane**, iar valoare binefacerilor la **12.000 RON**.

- De asemenea, s-a realizat mobilarea şi utilarea casei de copii „Andrei” din Satu Mare şi a casei de copii „Felicia” tot din Satu Mare, susţinerea financiară a unor tratamente şi operaţii, plătirea cheltuielilor la întreţinere pentru diverse persoane, ajutorarea constantă a mai multor familii defavorizate din judeţul Satu Mare și Campania „Fii şi tu Moş Crăciun” în parteneriat cu Crucea Roşie, Satu Mare. Numărul beneficiarilor s-a ridicat la aproximativ **500 de persoane**, iar valoarea binefacerilor la **50.000 RON**.

Beneficiari:	700
TOTAL RON:	**62.000 RON**

ASOCIAŢIA TINERILOR ORTODOCȘI DIN PROTOPOPIATUL SATU MARE

Funcționează pe lângă Protopopiatul Ortodox Român Satu Mare
Coordonator: Pr. Gorgan Gabriel

Anul 2021 a fost cel de-al doilea an al încercărilor legate de pandemie, de aceea, am încercat să ne adaptăm și să dezvoltăm activităţi specifice acestei perioade aparte. Rolul acestora fiind să venim în sprijinul celor aflaţi în dificultate.

1. Încă de la începutul anului am organizat în şcoli şi licee activităţi de identificare a tinerilor vulnerabili cu părinţi plecaţi în străinătate, care uşor pot cădea în capcana drogurilor sau a altor vicii. Am organizat periodic întâlniri cu aceștia, de data aceasta online şi am căutat integrarea lor între tinerii apropiaţi deja de biserică.

2. Am organizat un grup de tineri voluntari creștini bine instruiți pentru a interveni cu rapiditate. Rolul acestora s-a manifestat mai ales în starea de alertă din timpul valului 3 și 4, când am oferit pachete cu alimente neperisabile persoanelor în vârstă și vulnerabile sau izolate care nu se puteau deplasa în exteriorul locuinței. La cerere s-a asigurat și plata facturilor la utilități.

3. De Sfintele Paşti tinerii voluntari au fost un real sprijin în împărțirea „paștilor", lucru apreciat și evidențiat ca pozitiv de comunitatea locală și mai ales de credincioșii noștri.

4. Înainte de finalul anului şcolar, am organizat o colectă pentru un tânăr cu posibilităţi materiale precare, care urma să sufere o operaţie. Prin mobilizare am reușit colectarea sumei de 1.000 RON, sumă care a fost transmisă mamei tânărului respectiv, iar gestul tinerilor a impresionat profund familia.

5. Am sprijinit prin aceeași voluntari un număr de 15 familii vulnerabile afectate de criza pandemică, cu îmbrăcăminte încălțăminte și alimente neperisabile.

6. La începutul anului şcolar 2021-2022 am organizat o acțiune de amploare şi am reuşit prin sponsorizări să adunăm caiete şcolare, ghiozdane, penare și alte rechizite, destinate ciclului gimnazial. Am împărţit aceste caiete în colaborare cu conducerea Școlii Generale „Avram Iancu" din Satu Mare, elevilor cu situaţie materială precară.

Mulțumim Bunului Dumnezeu şi Preasfinţitului Părinte Iustin, care ne-a acordat arhiereasca binecuvântare de funcționare; nădăjduim că, în anul 2022, după încheierea crizei pandemice, să putem şi mai mult înmulți fapta cea bună prin activităţi sociale şi filantropice.

III. 5. PROTOPOPIATUL SIGHET

ASOCIAȚIA FILANTROPICĂ ORTODOXĂ „BUNA VESTIRE”

Funcționează pe lângă Parohia Ortodoxă „Adormirea Maicii Domnului” din Sighetu Marmației

Coordonator: Pr. Prot. Pop Vasile

În anul 2021, în parteneriat cu FORMVEST SRL din Sighetu Marmației s-a susținut activitatea Centrului de Orientare și Formare Profesională, prin care în anii precedenți, în parteneriat cu alte două asociații, a implementat 3 programe cu finanțare europeană.

Asociația este mereu în parteneriat cu Parohia „Buna Vestire” din Sighetu Marmației. Astfel, în acest an împreună cele două entități au realizat acțiuni filantropice care se ridică la valoarea de **12.000 RON**.

PAROHIA DESEȘTI – FURNIZOR DE SERVICII SOCIALE

Coordonator: Pr. Ardelean Ioan
Localitatea Deseşti, nr. 43A, județul Maramureș

Cu binecuvântarea și purtarea de grijă a Preasfințitului Părinte Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, un nou proiect social al bisericii, vine în sprijinul familiilor din comunitățile marginalizate din Maramureșul Voievodal. Prin eforturile multiple, pe seama resurselor financiare proprii, una din casele parohiale ale Parohiei Ortodoxe Deseşti a intrat în ample lucrări de extindere și reabilitare, pentru a putea să fie pusă la dispoziția comunități prin oferirea de servicii sociale.

Oportunitatea ivită, prin obținerea unei finanțări prin Programul Național de Dezvoltare Rurală, prin intermediul GAL Mara - Gutâi, a adus un aport suplimentar la resursele proprii. În același timp finanțarea proiectului de infrastructură socială a determinat eligibilitatea Parohiei Deseşti, pentru Programul Operațional Capital Uman. Prin sprijinul financiar al POCU, se asigură funcționalitatea Centrului de zi cu o ofertă generoasă de servicii sociale pentru cel puțin 200 de beneficiari din care 70 de copii și 130 de părinți, pentru o perioadă de trei ani. Tot pe seama Centrului de zi, a fost

licențiat Serviciul de Asistentă Comunitară, ce oferă servicii sociale pentru 60 de vârstnici.

Centrul de zi pentru familiile cu copii „Sfinții Brâncoveni", de la Deseşti, are ca misiune creșterea calității vieții pentru familiile vulnerabile, marginalizate și expuse riscului de excluziune socială, în vederea asigurării egalității de șanse pentru o dezvoltare personală și profesională adaptativă și integrativă, a prevenirii abuzurilor, a exploatării, a abandonului și instituționalizării copiilor.

Oferta de servicii

Pentru copii:

- îngrijire și supraveghere;
- formare de deprinderi de viață independentă;
- activități formative cu caracter ludic (loc de joacă);
- activități educative remediale (meditații școlare gratuite prin implicarea cadrelor didactice-voluntari ai serviciului, sprijin în caz de dificultate pentru învățare și efectuarea temelor);
- program de creștere a rezilienței la discriminare;
- consiliere și orientare școlară;

- terapii neconvenționale prin intermediul artelor;

- învățarea de la meșterii satului implicați voluntar, a meșteșugurilor tradiționale prezente încă în lumea satului: cusutul cămeșilor, a pieptarelor și cojoacelor țărănești, olărit, cioplitul porților maramureșene, construirea caselor tradiționale, țesături cu motive locale, covoarele vegetale și obținerea culorilor din plante, artizanat popular (mânecări, zgărzi, zgărdane, chimire etc);

- pentru formarea unui comportament incluziv, învățarea datinilor și obiceiurilor comunitare (jocurile populare, horile vieții etc.);

- sprijin social: hrană caldă, îmbrăcăminte, încălțări, lemne de foc pentru încălzirea locuințelor;

- ateliere de creație: artă tradițională, icoane pe sticlă și lemn, pictură de șevalet și an plain-air;

- ateliere de tip sprijin pentru mediu;

- activități formative adaptate specificului local: înființarea unei livezi, altoirea pomilor fructiferi, cultivarea legumelor, fructele de pădure și ciupercile comestibile etc;

- activități de punere în valoare a valențelor creative ale beneficiarilor centrului de zi, prin expoziții de pictură și artă tradițională, evenimente spectacol cu participarea mai multor generații (Spectacolul generațiilor), festivaluri sătești etc;

- activități de lectură în cadrul bibliotecii și acces la fondul de carte aflat în inventarul Centrului de zi;

- acces la servicii de internet și telefonie disponibile ca infrastructură a centrului;

- facilitarea asigurării igienei personale, prin acces la dușuri cu apă caldă, mașini de spălat;

- educație pentru sănătate;

- educație fizică;

- activități religioase;

- vizite de documentare;

- activități de socializare și petrecere a timpului liber.

Pentru adulți:

- program de creștere a rezilienței la discriminare;
- consiliere și orientare profesională;
- formare profesională pentru calificări cerute pe piața locală de muncă;
- mediere ocupațională pentru integrarea pe piața muncii;
- informare cu privire la disponibilitatea locurilor de muncă;
- activități formative pentru prevenirea și combaterea bolilor;
- educație în domeniul puericulturii;
- suport metodic pentru creșterea și educarea copilului cu probleme de comportament adaptativ;
- suport juridic pentru cazurile de separare, abuz, exploatarea, pentru cunoașterea drepturilor și obligațiilor părinților și minorilor;
- terapii neconvenționale prin intermediul artelor;
- învățarea de la meșterii satului implicați voluntar, a meșteșugurilor tradiționale prezente încă în lumea satului: cusutul cămeșilor, a pieptarelor și cojoacelor țărănești, olărit, cioplitul porților maramureșene, construirea caselor tradiționale, țesături cu motive locale, covoarele vegetale și obținerea culorilor din plante, artizanat popular (mânecări, zgărzi, zgărdane, chimire etc);
- pentru formarea unui comportament incluziv, învățarea datinilor și obiceiurilor comunitare (jocurile populare, horile vieții etc.);

- sprijin social: hrană caldă, îmbrăcăminte, încălțări, lemne de foc pentru încălzirea locuințelor;
- ateliere de creație: artă tradițională, icoane pe sticlă și lemn, pictură de șevalet și an plain-air;
- ateliere de tip sprijin pentru mediu;
- activități formative adaptate specificului local: înființarea unei livezi, altoirea pomilor fructiferi, cultivarea legumelor, fructele de pădure și ciupercile comestibile etc.;
- activități de punere în valoare a valențelor creative ale beneficiarilor centrului de zi, prin expoziții de pictură și artă tradițională, evenimente spectacol cu participarea mai multor generații (Spectacolul generațiilor), festivaluri sătești etc.;
- activități de lectură în cadrul bibliotecii și acces la fondul de carte aflat în inventarul Centrului de zi;
- acces la servicii de internet și telefonie disponibile ca infrastructură a centrului;
- facilitarea asigurării igienei personale, prin acces la dușuri cu apă caldă, mașini de spălat;
- educație pentru sănătate;
- educație fizică;
- activități religioase;
- vizite de documentare;
- activități de socializare și petrecere a timpului liber;
- sprijin social pentru asigurarea hranei pentru toți membrii familiei, încălzirea locuinței, îmbrăcăminte și încălțăminte adecvată.

Centrul de zi Sfinții Brâncoveni, deși nu este singurul proiect social al Parohiei Ortodoxe Desești, este doar o picătură dintr-o mare de nevoi a atâtor oameni, care și prin nevoințele noastre nu sunt singuri și fără ajutor pe lume.

Beneficiari:	200
TOTAL RON:	**343.000 RON**

ASOCIAȚIA „DĂRUIM ȘI NE DĂRUIM”

Funcționează pe lângă Parohia Ortodoxă „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril” din Sighetu Marmației

Coordonator: Pr. Sidău Dan Ioan

Sighetu Marmației, Strada Bradului, nr. 10

Am început să adun în jurul meu oameni care simțeau la fel cu mine și care aveau dorința de a ajuta și am făcut acest lucru, cu binecuvântarea Preasfințitului Părinte Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, în numele unui proiect numit „Dăruim și ne Dăruim”, care apoi se transformă în Asociația cu același nume.

Astfel în 30 noiembrie 2020, când doamna profesor Ramona Pop, soția paraclisierului nostru Stelian Pop, a observat că un copil din clasa dumneaei, fiind profesoară la Liceul Nr. 2 din Sighet, nu poate accesa orele on-line am decis ca împreună: Stelian Pop, Ioan Florin Pop, Norica Sacalîș să ne unim forțele să-i achiziționăm un gadget cu care să poată accesa orele și astfel lucrurile au continuat și evoluat într-un mod la care nu ne-am putut gândi la acea vreme.

Am pus bazele Asociației social filantropice „DĂRUIM ȘI NE DĂRUIM”, în jurul căreia am reușit să adunăm mulți oameni de bine din oraș si nu numai, de la cântărețul și paraclisierul bisericii, curatori, credincioși ai Parohiei, oameni de afaceri, oameni politici, oameni de cultură, dascăli etc.

Am cultivat relațiile cu instituțiile culturale ale orașului având multe activități comune cu Muzeul Maramureșului, Centrul Cultural, Memorialul Victimelor Comunismului, Liceul Dragoș Vodă, Liceul Pedagogic, Liceul Forestier Nr. 1, Liceul Tehnic Nr. 2, Școala Nr. 3 Ioan Mihaly de Apșa, Grădinița Nr. 12, Liceul din Ocna Șugatag etc.

Prin Asociația noastră am reușit să asigurăm alimente, medicamente și sprijin de orice fel în timpul pandemiei persoanelor vulnerabile și am ajutat chiar și Spitalul Municipal cu bani și materiale medicale necesare în lupta cu acest virus.

Am asigurat unor elevi din familii defavorizate tablete și telefoane pentru a putea participa la orele on-line, am îmbrăcat sute de copii, am plătit tratamente pentru câțiva copii aflați în stări de sănătate și economică foarte fragile: transplant de inimă, kineto-terapii, controale neurologice, psihiatrice și psihologice de specialitate.

Am reconstruit de la zero **6 case** din care 4 arse complet: una incendiată cu o lună înaintea Sărbătorilor de Crăciun, iar în Ajunul Crăciunului au fost în noua casă, mai mare, cu centrală, complet mobilată; iar alte 3 care au ars deodată au fost reconstruite de la fundație, chiar și fundația refăcută astfel încât în 4-5 luni oamenii s-au putut muta în casele lor; iar alte 2, de la zero, pentru doi copii orfani, ultimele două în parteneriat cu altă Asociație care a asigurat manopera. Am renovat alte 3 case pentru familii greu încercate.

Am donat mobilier pentru cele 5 case pe care Episcopia noastră prin sectorul Social – filantropic le construiește în zona Sătmarului, adică 2 dormitoare complete, bucătărie, living și cuier pentru fiecare casă. De asemenea, am cumpărat lemne de foc pentru bătrâni.

Au fost organizate programe de tip after-school, activități de tip didactic recreative, în parteneriat cu liceele sus-menționate pentru a descoperi abilități speciale ale acestor copii și susținerea lor financiară pentru a le putea urma.

Au fost oferite **100 de ghiozdane** pregătite cu toate cele necesare începutului de an școlar. Susținem și performanța școlară prin Asociația noastră, astfel am premiat elevul de 10 la bacalaureat din Sighet, și-i ajutăm pe copiii aflați în atenția Asociației noastre să poată frecventa școala în condiții optime.

Am organizat o cină caritabilă pentru două cazuri ale Asociației noastre unde am adunat **170 de persoane** din Sighet și zona Sighetului ceea ce ne-a oferit o deschidere și cultivarea unor legături deosebite.

Am împărțit tone de alimente, haine, dulciuri, jucării copiilor, vârstnicilor și familiilor aflate în atenția Asociației noastre, avem **50 de familii** și peste **70 de copii** de care ne ocupăm constant, am mărit aria de întrajutorare ajungând și în zona Vișeului și a satelor ucrainene și în zona limitrofă a Sighetului.

Am reușit să sprijinim și alte parohii mai sărace ca la rândul lor să poată aduce un zâmbet pe chipul credincioșilor arondați, cam 3,5 tone de haine, alimente, jucării, dulciuri

Începem anul ajutând o fetiță cu paralizie cerebrală și tetrapareză spastică să-și continue tratamentul care-i oferă o oarecare independență, **5000 RON** lunar pe care noi i-am oferit în ultimele 4 luni, prin partenerii noștri am oferit controale, tratamente și dispozitive oftalmologice gratuite, am început deja achiziționarea de materiale pentru casa unei familii compuse din tată și **10 copii** cărora dorim sa le definitivăm locuința deja începută de ei, identificarea unui teren și o casă nouă pentru o altă familie.

Ne dorim ca în viitor să construim un Centru social, în vecinătatea bisericii unde să putem oferi servicii sociale de calitate și de folos comunității, unde să avem o cantină socială, săli pentru program after-school și câteva locuințe pentru mame abuzate și alte situații delicate cu care societatea noastră se confruntă, iar un vis foarte mare este construirea unei clinici care să deservească persoanele vulnerabile ale societății sighetene.

Beneficiari:	344
TOTAL RON:	**735.000 RON**

III. 6. PROTOPOPIATUL CAREI

CENTRUL DE ZI PENTRU BĂTRÂNI „SFINTELE FEMEI MIRONOSIȚE” DIN LOCALITATEA BABȚA

Funcționează pe lângă Parohia Ortodoxă „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril” Babța

Coordonator: Pr. Bota Valentin

Sat Babța, comuna Bogdand, județul Satu Mare

Pentru Centrul de Bătrâni ,,Sfintele Femei Mironosițe" din localitatea Babța s-a cheltuit pe parcursul anului 2021 suma de **20.201,43 RON** din care 8.717 RON pentru salarii, 1.174 RON utilități și 10.310,43 RON pentru alimente.

Cu binecuvântarea Preasfințitului Episcop Iustin la nivelul de Protopopiatului Carei s-a încheiat un acord de parteneriat cu Centrul Social din Babța, unde am reușit să aducem bucurie celor **20 de beneficiari**, care primesc o masă caldă la domiciliu.

Beneficiari:	20
TOTAL RON:	**20.201,43 RON**

ASOCIAȚIA TINERILOR ORTODOCȘI DIN PROTOPOPIATUL CAREI

Coordonator: Pr. Prot. Mocan Florian
Municipiul Carei, str. Doina, nr. 9, județul Satu Mare

ATOPC a organizat la Carei o întâlnire cu tinerii asociației, invitând și alți tineri doritori din Protopopiatul Carei pentru a organiza Maratonul bucuriei prin care tinerii să întreprindă acțiuni menite să aducă bucurie atât beneficiarilor cât și participanților. ATOPC a organizat activități cu scop

caritativ pentru a ajuta persoane cu nevoi speciale, a cercetat beneficiarii centrului CIAS Alexandru (căminul de bătrâni din Carei), Centrul de Neuropsihiatrie „Sfânta Ana" Carei, Fundația Down Carei, în preajma sărbătorilor creștine de iarnă oferindu-le mici daruri constând în fructe, legume și dulciuri.

În 22 aprilie ATOPC împreună cu Protopopiatul Carei a organizat o colectă de alimente neperisabile pentru Centrul de Bătrâni „Sfintele Femei Mironosițe" Babța și s-au adunat:

- 350 kg cartofi;
- 218 litri ulei;
- 457 kg făină de grâu;
- 59 kg făină de mălai;
- 183 kg zahăr;
- 20 kg ceapă;
- 5 kg griș;
- 110 kg orez;
- compot, dulceață 66 borcane;
- 15 kg fasole;
- 112 kg paste;
- 130 buc. conserve precum și altele.

III. 7. PROTOPOPIATUL LĂPUȘ

CĂMINUL REZIDENȚIAL PENTRU ÎNGRIJIREA PERSOANELOR VÂRSTNICE „BUNUL SAMARINEAN" – COROIENI

Coordonator: Arhim. Casian Filip
Director: Bud Călin
Localitatea Coroieni, Str. Principală, nr. 180, județul Maramureș

Centrul pentru Persoane în vârstă Coroieni a început activitatea în 1.09.2018, are o capacitate de 41 de locuri, gradul de ocupare este de 90% în luna decembrie 2021.

Pandemia care continuă și în acest an și care a afectat întreaga omenire, a afectat în mod direct și negativ activitatea centrelor de vârstnici existând o cerere în scădere pentru acest tip de servicii, cu toate acestea datorită faptului

că serviciile pe care le oferim sunt la un nivel ridicat continuăm activitatea și ne regăsim în topul centrelor din județ.

Constatăm că în acest an au crescut toate costurile, începând cu cele de încălzire, prețul lemnului aproape s-a dublat față de anul trecut, dar și cheltuielile în ceea ce privește asigurarea materiei prime pentru pregătirea mâncării, electricitatea, alte cheltuieli de asigurarea a igienei și curățeniei centrului.

În cursul acestui an s-au achiziționat obiecte de inventar în sumă de 8.400 lei, din surse proprii, reprezentând mașini de spălat, ladă frigorifică, cuptor cu microunde, extindere rețea de supraveghere video a spațiilor, motocoasă, baterie pentru UPS centrală termică.

Au fost demarate mai multe parteneriate, beneficiind de sprijinul sectorului social-filantropic, cu mai multe parohii care au donat în special alimente neperisabile în decursul anului 2021, în sumă totală de 45.800 RON.

Am reușit prin acțiuni proprii să sensibilizăm societăți comerciale, persoane fizice, alte asociații (Asociația Woerden Olanda) care au donat bunuri în valoare de 6.320 RON.

Au fost donate sume de bani, de către firme dar și parohii care doresc să susțină activitatea pe care o desfășurăm, în sumă de 5.900 RON.

Veniturile totale ale centrului în anul 2021 au fost în sumă de 1.136.719 RON, iar cheltuielile totale au fost în suma de 1.104.662 RON,

rezultând un beneficiu de 184.755 RON (acesta este influențat de sumele de la AJOFM MM, dar si de acordarea stimulentului de risc pentru perioada de carantinare a personalului).

Soldul în bancă la data de 31.12.2020 este de 181.035 lei și în casă de 47.906 lei.

Obiectivele pentru anul 2022 sunt următoarele :

- achiziționarea unui generator electric pentru perioadele când se întrerupe furnizarea de energie electrică;

- identificarea unei soluții alternative pentru reducerea costurilor cu încălzirea imobilului și realizarea apei calde (panouri solare, pompe de căldură).

- realizarea unei fose septice noi, deoarece cea existentă nu funcționează corespunzător.

- achiziționarea unui aparat de oxigen, necesar în anumite situații.

CENTRU SOCIAL-CULTURAL „SFÂNTUL APOSTOL ANDREI OCROTITORUL ROMÂNIEI”

Coordonator: Pr. Chira Andrei
Funcționează pe lângă Parohia Cavnic 1 „Nașterea Maicii Domnului”

Centru social-cultural al parohiei Cavnic 1 s-a construit între anii 2011-2014 fiind sfințit de către Preasfințitul Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmarului. Acest centru s-a zidit pentru a ajuta comunitatea credincioșilor din Cavnic, în special elevii și tinerii cu meditații, la următoarele discipline: matematică, limba romană, engleză, consiliere psihologică și religie.

Meditațiile au fost făcute de către profesorii Colegiului „Pintea Viteazul” din Cavnic pe baza de voluntariat. Programul centrului a început în anul 2012 .

În centrul social au fost meditați la materiile de bază și copiii din clasele I-IV, proveniți din familii cu probleme sociale deosebite.

În colaborare cu doamna profesor de religie, copiii au pictat icoane pe lemn, au vizionat filme religioase și au audiat cateheze.

Tot prin centrul social s-au organizat, împreună cu alte instituții (armata, ONG-uri, sponsori și alte entități), ajutoare materiale însemnând bunuri de strictă necesitate pentru familii cu probleme sociale. În 2021, în colaborare cu preotul Băban Gabriel de la Garnizoana militară din Baia Mare, au fost dis-

tribuite peste 120 de pachete cu alimente și îmbrăcăminte în valoare de **7.000 RON**. Acest lucru desfășurându-se în clădirea centrului fiind prezenți în jur de **100 de oameni** nevoiași.

Beneficiari:	120
TOTAL RON:	**7.000 RON**

ASOCIAȚIA „DAR PENTRU VEȘNICIE”

Coordonator: Pr. Grigore Rodilă

Funcționează pe lângă Parohia Strâmbu-Băiuț „Adormirea Maicii Domnului”

Parohia Ortodoxă Strâmbu-Băiuț, cu hramul Sfinții Împărați Constantin și Elena, păstorită de preotul Grigore Rodilă, și-a concentrat atenția și asupra copiilor și tinerilor, dar și asupra celor vârstnici din comunitate, indiferent de confesiune și statut social. În sprijinul acestor copii și tineri a fost înființată, în anul 2018, o asociație nonprofit, Asociația „Dar pentru veșnicie”.

OBIECTIVE:

a) Derularea de activități umanitare și economice pentru ajutorarea persoanelor sărace și defavorizate, pentru combaterea violenței în familie;

b) Promovarea, apărarea și susținerea respectării drepturilor și libertăților omului precum și promovarea și apărarea drepturilor copilului;

c) Implementarea unui proces de educație destinat copiilor proveniți din familii cu situație materială precară;

d) Promovarea ideii de implicare, responsabilitate și voluntariat în comunitate, susținerea ideii de solidaritate umană și ajutorare a persoanelor aflate în dificultate, sărace și defavorizate, cu colectare de fonduri și donații;

e) Promovarea și susținerea familiei creștine;

f) Strângere de fonduri pentru copii cu malformații, pentru persoanele cu handicap, bătrânii neajutorați etc.;

g) Implementarea și dezvoltarea de proiecte cu surse de finanțare interne și externe în domeniul de activitate și în strânsă legătură cu scopul propus;

În cadrul asociației, în anul 2021, ne-am propus și am dezvoltat cu copiii din parohie următoarele activități:

- implicarea copiilor în biserică la strană;
- Alcătuirea unui cor;
- Pregătirea unui concert de colinde;
- Oferirea unei mese calde copiilor cu situație mai dificilă;
- Sprijin cu alimente pentru familiile aflate în dificulate;
- Vizitarea și colindarea celor vârstnici și singuri;
- Sprijin în efectuarea temelor pentru acasă:
- Jocuri educative;
- Cultivarea tradițiilor creștine.

Asociația are ca scop educarea civic-morală și spirituală a copiilor și a tinerilor, prin promovarea valorilor artei populare românești și a valorilor spirituale creștin ortodoxe.

În sprijinul activității asociației a venit și Consiliul Local al comunei Băiuț, dar și cadre didactice de la Școala Gimnazială „Regina Elisabeta" Băiuț, preot Danial Brisc de la Parohia Ortodoxă Lăpuș II, asistent medical Roxana Prohaska.

Finanțarea asociației s-a realizat prin donarea celor 2% și din contribuția voluntarilor, anul acesta din păcate, asociația nu a beneficiat de cei 2%.

Activități: din cauza pandemiei, activitățile au fost mai puține. Amintim doar:

- Patru copii beneficiază de masă caldă și sprijin la teme în perioada de școală/școala online;
- Activități de sculptură în lemn;
- Drumeții și activități de orientare în natură;
- Pachete pentru familiile nevoiașe oferite înainte de Paști;
- Corul a susținut un concert de colinde la Târgul de Crăciun organizat în Băiuț;
- În Ajunul Crăciunului fiecare copil a primit un pachet cu dulciuri;
- În Ajunul Crăciunului au colindat alături de preotul paroh bătrânii bolnavi din sat.

Toate activitățile de interior, masă, temele, jocurile, au loc la casa parohială.

III. 8. PROTOPOPIATUL VIȘEU

ASOCIAȚIA TINERILOR ORTODOCȘI DIN PROTOPOPIATUL VIȘEU

În anul 2021 Asociația Tinerilor Ortodocși din Protopopiatul Vișeu a continuat colaborarea cu Consiliul Local Vișeu de Sus în domeniul dezvoltării activităților sociale prin sprijin reciproc, acordat pentru îmbunătățirea situaţiei sociale a persoanelor aflate în situaţii sociale-economice sau medicale deosebite care pot genera marginalizarea sau excluderea socială.

Asociația Tinerilor Ortodocși din Protopopiatul Vișeu prestează, potrivit Acordului de Parteneriat încheiat în baza Hot. 33/2013, serviciul social „o masă caldă pe zi pentru persoanele asistate social" persoanelor aflate în situaţii economico-sociale deosebite prin pregătirea și servirea unei mese zilnice în limita alocației de 12 lei/zi/persoană, hrana distribuindu-se o dată pe zi, de luni până vineri inclusiv pentru weekend.

Servirea hranei la Cantina Asociației Tinerilor Ortodocși din Protopopiatul Vișeu, conform Legii 208/1997, se acordă pe bază de cerere și acte doveditoare privind veniturile membrilor familiei și alte acte necesare în funcție de specificul fiecărui caz. Ancheta socială se realizează de către Biroul de Asistentă Socială a Primăriei Orașului Vișeu de Sus, care înștiințează ulterior Asociația de schimbările survenite.

Pentru o evidență exacta, lunar se primește de la Biroul Asistență Socială a Primăriei tabelul cu totalul abonaților. Printre beneficiarii Cantinei se numără copii, adulți sau persoane fără adăpost.

În cadrul Cantinei Sociale primesc zilnic o masă caldă în medie **32 de persoane** defavorizate, suma anuală cheltuită fiind de **139.788 RON**, din care primăria achită suma de **104.496 RON**.

Nr. crt.	**Perioada**	**Număr persoane**			**Nr. porții lunare (nr. pers * nr. zile)**
		Subvenționate de primărie/ zi	Susținute de Asociație / zi	TOTAL	
1.	Ianuarie	29	5	34	1054
2.	Februarie	29	5	34	952

3.	Martie	26	5	31	961
4.	Aprilie	26	5	31	930
5.	Mai	26	5	31	961
6.	Iunie	26	5	31	930
7.	Iulie	25	5	30	930
8.	August	25	5	30	930
9.	Septembrie	25	5	30	900
10.	Octombrie	25	5	30	930
11.	Noiembrie	25	5	30	900
12.	Decembrie	36	5	41	1271
	TOTAL			**11.649**	

Cu ocazia Sărbătorii Paştilor şi Crăciunului, Asociația a distribuit beneficiarilor pachete cu dulciuri, prăjituri, cozonaci, sucuri, fructe şi alte alimente tradiționale sărbătorilor, un rând de încălțăminte, toate din sponsorizări.

Cantina funcționează în sala socială a parohiei Sf. Nicolae, situată în str. Libertății, nr. 3, care susține cheltuielile legate de energie electrică și apă.

În perioada 26 iulie - 22 august s-a desfășurat Școala de vară la parohia Sfântul Nicolae. Au participat 34 de copii. Asociația în parteneriat cu Parohia Sfântul Nicolae a oferit o masă caldă timp de 25 de zile în valoare de **7.500 RON**.

În parteneriat cu Asociația Maramureș din Torino au fost duși în tabără la mare 9 tineri din Vișeu de Sus. Asociația Maramureș a obținut locurile în tabără, iar Asociația tinerilor Ortodocși a finanțat drumul dus întors la mare în stațiunea Eforie Sud, în valoare de **1.800 RON**.

Beneficiari:	75
TOTAL RON:	**149.088 RON**

ASOCIAȚIA „DELFIN ANASTASIA”

Președinte: ÎPS Iosif Pop, Mitropolitul Ortodox Român al Europei Occidentale și Meridionale

Coordonator: Pr. Șanta Iustin

Asociația „Delfin Anastasia”, avându-l ca președinte pe ÎPS Iosif, Mitropolitul Ortodox Român al Europei Occidentale și Meridionale, coordonata de Pr. Șanta Iustin de la parohia Vișeu de Jos II, oferă burse lunare în timpul școlii în valoare de 200 lei la 20 tineri elevi și studenți din parohie.

Beneficiari:	20
TOTAL RON:	**36.000 RON**

III. 9. PROTOPOPIATUL CHIOAR

ASOCIAȚIA TINERILOR ORTODOCȘI DIN PROTOPOPIATUL CHIOAR

În anul 2021, în luna decembrie, Asociația Tinerilor Ortodocși din Protopopiatul Chioar a ajutat 8 familii din Hovrila, Șomcuta Mare, Mesteacăn și Durușa cu alimente. Astfel, **24 de persoane** au primit: 30 baxuri de ulei, 30 de baxuri făină, 30 de baxuri zahăr, 100 de conserve de carne, 50 de baxuri macaroane, 10 kg de pește congelat în valoare de **4.100 RON**.

De asemenea, a fost donată o combină frigorifică unei familii compusă din 4 persoane. Valoarea acestei combine frigorifice ridicându-se la **1.534 RON**.

Beneficiari:	28
TOTAL RON:	**5.634 RON**

III. 10. PROTOPOPIATUL OAȘ

ASOCIAȚIA PENTRU SPRIJIN ȘI DEZVOLTARE COMUNITARĂ ȚARA OAȘULUI

Coordonator: Pr. Rusu Radu
Orașul Negrești Oaș, cartier Tur, nr. 546, județul Satu Mare

Anul 2021 este un debut în implementarea și desfășurarea liniilor trasate în anii precedenți în cea ce privește domeniul social-misionar. Aceasta după ce în anul precedent Asociația și-a îmbogățit patrimoniul infrastructural și logistic prin finanțarea P.N.D.R în valoare de 30.600 euro. Astfel că, anul 2021 debutează cu :

PROIECT P.O.C.U. - finanțare EU:

„DINEX – Soluții de dezvoltare Integrată a comunităților în risc de sărăcie și excluziune socială din Țara Oașului"

- Axa prioritară 5 Prioritatea de investiție 5.2, apel de proiecte POCU/827/5/2/Reducerea numărului de comunități marginalizate aflate în risc de sărăcie și excluziune socială din zona rurală și orașe cu o populație de până la 20.000 locuitori prin implementarea de măsuri/ operațiuni integrate în contextul mecanismului de DLRC.

Valoare proiect: 1.676.452 RON (~ 350.000 Euro)

Aria de aplicativitate: REGIONALĂ-ȚARA Oașului-orașul Negrești Oaș (+cartier TUR) și localitățile: Batarci, Bixad, Călinești Oaș, Cămărzana, Certeze, Gherța Mică, Orașu Nou, Racșa, Tarna Mare, Târșolț, Turț, Vama.

Descriere Proiect:

Analiza nevoilor relevă faptul că la nivelul teritoriului Țării Oașului, atât infrastructura socială, cât și furnizarea de servicii sociale de către furnizori acreditați în condițiile legii, care să asigure nevoile sociale ale persoanelor defavorizate, vulnerabile și expuse riscului de excluziune socială sunt deficitare. Principalele probleme sociale ale teritoriului sunt determinate de:

• accentuarea fenomenului de îmbătrânire – care conduce la creșterea numărului de persoane vârstnice, dependente, singure, care necesită servicii de asistență și îngrijire, la domiciliu sau în sistem instituționalizat;

• numărul mare de copii ai căror părinți lucrează în străinătate – care necesită, de asemenea, servicii de consiliere, informare, asistență etc.;

• creșterea numărului de persoane expuse fenomenului de sărăcie (familii de romi, persoane fără un loc de muncă sau alte surse de venit, fără locuință).

Cele mai expuse categorii sociale sunt tinerii ai căror părinți au plecat în străinătate, familiile sărace, ai căror membri nu au un loc de muncă sau alte surse de venit, precum și persoanele vârstnice.

La Centrul de zi „Împreună pentru o viață mai bună” se oferă servicii sociale pentru un număr estimat de 50 de persoane, vârstnici de peste 60 de ani și tineri între 13 și 59 ani, dintre care 3 sunt de etnie rromă. Menționăm că populația de etnie rromă este redusă pe teritoriul Țării Oașului.

Servicii sociale de sprijin la domiciliu pentru un număr de 76 persoane.

Acestea vor avea o frecvență de 2 ori/ săptămână (4 ore / săptămână / persoană) pe o perioada de 78 săptămâni și vor fi oferite de o echipa mobilă formată din 13 voluntari, coordonată de responsabilul de servicii sociale. În acest fel, fiecare voluntar membru al echipei mobile va aloca un număr de 16 ore / săptămână pentru servicii suport acordate persoanelor dependente. Echipa de voluntari se va deplasa în teritoriu cu bicicletele electrice achiziționate în cadrul proiectului complementar de dezvoltare a infrastructurii sociale, finanțat prin PNDR-LEADER. Beneficiarii acestui tip de serviciu sunt persoane dependente care, ca urmare a pierderii autonomiei funcţionale din motive fizice, psihice sau mintale, necesită ajutor semnificativ pentru a realiza activităţile uzuale ale vieţii de zi cu zi. Acestea vor beneficia de activităţi instrumentale ale vieţii zilnice, în principal:

- Asistenţă: deplasarea pentru plătirea facturilor, ridicarea unor reţete, aprovizionare, deplasarea la unităţi medicale;
- Servicii de suport: ajutor la prepararea hranei și efectuarea cumpărăturilor;
- Urmărirea tratamentului la indicaţiile medicului specialist sau ale medicului de familie;
- Activități de menaj;
- Însoțirea în mijloacele de transport, facilitarea deplasării în exterior, companie.

Tipuri de servicii oferite:

1) O.M.C – OFERIRE MASĂ CALDĂ

- pentru **12 persoane** am oferit servicii de catering (masă caldă) de 2 ori / săptămână.

Valoarea totală a hranei calde furnizate la domiciliu a fost de **6.670 RON**.

2) O.P.A. – OFERIRE PACHETE DE ALIMENTE

- pentru **36 de persoane** am oferit pachete de hrană (alimente de bază) cu o frecvența de o dată pe săptămână.

Voluntarii sunt selectați din rândul tinerilor care beneficiază de servicii în centrul de zi, aspect ce contribuie la stimularea implicării voluntarilor şi a comunității în rezolvarea unor probleme concrete. Aceștia vor fi instruiți de către asistentul social și coordonați de către responsabilul de servicii sociale. Această abordare este un model de inovare socială prin implicarea activă a tinerilor din comunitate la operațiunile sprijinite, inclusiv pentru depășirea barierelor de ordin moral sau care țin de cutumele din societate / etnice. În acest fel este promovată și integrarea socio-profesională a tinerilor și adulților și se stimulează solidaritatea și interacțiunea între generații.

În centru sunt oferite 3 categorii de servicii sociale:

1. SERVICIU LICENȚIAT: *„Bunicii Comunității”* (serviciu licențiat în anul 2021)

Servicii sociale pentru persoane vârstnice – de tip Centru de Zi de socializare și petrecere timp liber, COD SERVICIU SOCIAL 8810CZ-V-II:

- Consiliere psihosocială;
- Socializare și petrecere timp liber;
- Terapii de relaxare;
- Organizare și implicare în activități comunitare și culturale;
- Asistență suport pentru familia persoanei vârstnice;
- Suport pentru realizarea activităților administrative și gestionarea bunurilor.

2. SERVICIU LICENȚIAT: *„Tinerii – Împreună pentru o viață mai bună”* (serviciu licențiate în anul 2021)

Servicii sociale pentru tineri – de tip Centru de Zi pentru dezvoltarea deprinderilor de viață independentă, COD SERVICIU SOCIAL 8891CZ-C-VI:

- Consiliere psihosocială și suport emoțional;
- Supraveghere, îngrijire, educare și dezvoltare timpurie;
- Suport pentru dezvoltarea abilităților pentru viață independentă;
- Socializare și petrecere timp liber;
- Orientare vocațională.

Organizarea, administrarea şi funcţionarea serviciului social de tip centru de zi se realizează în conformitate cu prevederile legale în vigoare.

De asemenea, vor fi acordate și servicii la domiciliu pentru persoanele vârstnice și cele cu dizabilități.

3. SERVICIU ÎN CURS DE LICENȚIERE: *„Cu bătrânii împreună pentru o viață mai bună”*

Servicii de îngrijire la domiciliu pentru persoane vârstnice, persoane cu dizabilități, persoane aflate în situații de dependență COD SERVICIU SOCIAL 8810ID-I:

- Unități de îngrijire la domiciliu;

- Ajutor pentru realizarea activităților de bază ale vieții zilnice – ABVZ;
- Ajutor pentru realizarea activităților instrumentale ale vieții zilnice – AIVZ;
- Consiliere familială;
- Integrare socială și participare;
- Informare;
- Evaluare;
- Îngrijire personală;
- Alte activități, după caz: terapii de recuperare, îngrijiri medicale, activități de amenajare și adaptare mediu ambiant;
- Servicii de îngrijiri la domiciliu pentru persoane adulte cu dizabilități;
- Informare și consiliere socială / servicii de asistență socială;
- Îngrijire personală;
- Hrănire și hidratare;
- Integrare și participare socială și civică.

ASOCIAȚIA PENTRU SPRIJIN ȘI DEZVOLTARE COMUNITARĂ „ȚARA OAȘULUI" este acreditată să ofere servicii sociale pe perioadă nedeterminată, conform Certificatului de acreditare Seria AF, Nr. 005670, eliberat la data de 8.03.2019 de către Ministerul Muncii și Justiției Sociale.

Beneficiari:	48
TOTAL RON:	**176.844 RON**

IV. REZUMAT AL CHELTUIELILOR PROIECTELOR SOCIALE

PROIECTE ASOCIAȚII	
Număr beneficiari:	14.185
Sumă	2.684.344,74 RON
PROIECTE CENTRUL EPARHIAL ȘI PROTOPOPIATE	
Beneficiari	19.925
Sumă	3.160.454,00 RON
TOTAL	
Beneficiari	34.110
TOTAL GENERAL	**5.844.798,74 RON**

V. OBIECTIVE PENTRU ANUL 2022

▶ Continuarea, îmbunătățirea și intensificarea proiectelor existente;

▶ Implementarea pe mai departe a Proiectului *„O masă caldă”* în parteneriat cu Federația „Filantropia”;

▶ Dezvoltarea proiectului „Pastorație socială”;

▶ Dezvoltarea mai multor proiecte pentru susținerea și derularea pe termen mediu şi lung a activităților social-filantropice pentru copii, persoane vârstnice, persoane cu dizabilități, persoane dependente de droguri şi alcool şi alte categorii de persoane aflate în dificultate;

▶ Implementarea proiectului *„Hrană și Viață”* – o bucătărie socială pentru persoanele vârstnice și fără posibilități din Baia Mare.

VII.
ORGANIGRAMA
SECTORULUI SOCIAL-FILANTROPIC ȘI MISIONAR AL EPISCOPIEI MARAMUREȘULUI ȘI SĂTMARULUI

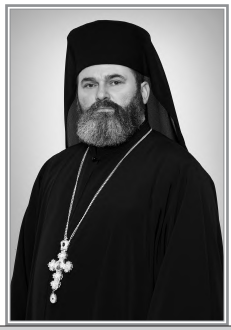

Arhim. Dr. CASIAN FILIP
CONSILIER
al Sectorului
Social-Filantropic și Misionar

Pr. ADRIAN MORAR
***Referent* al Sectorului**
Social-Filantropic
și Misionar

Arhid. DUMITRU BOTIȘ
***Inspector* al Sectorului**
Social-Filantropic
și Misionar

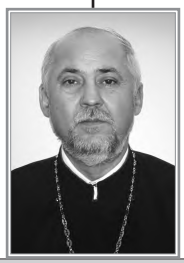

Pr. VASILE FODORUȚ
***Inspector* al Sectorului**
Social-Filantropic
și Misionar

VII. ANEXE

Impactul proiectelor sociale eparhiale pe parcursul anilor 2017-2021

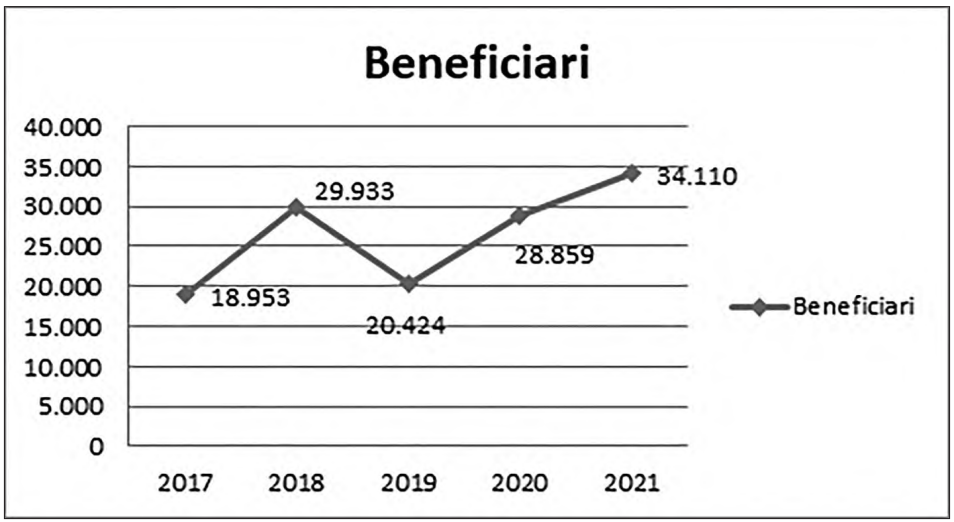

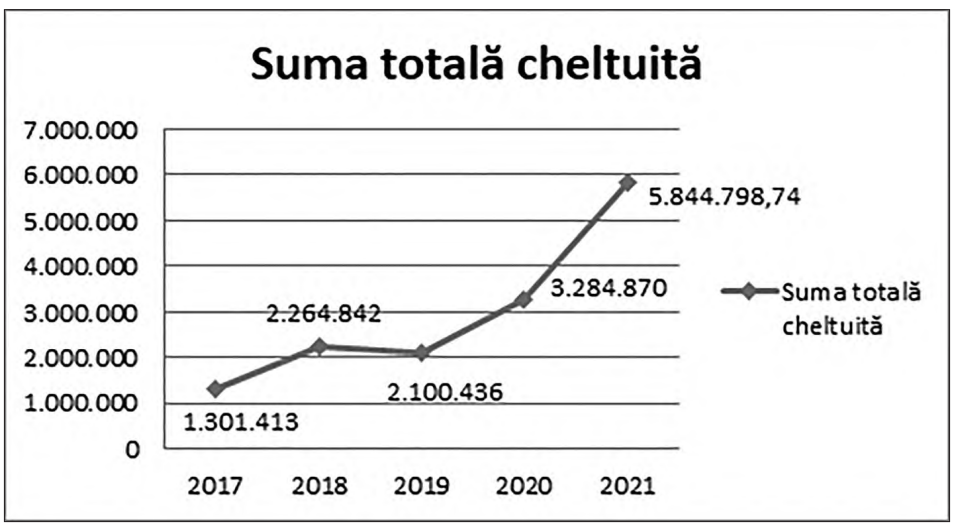

VII.
APARIȚII EDITORIALE

Album aniversar. IUSTIN – Episcopul Tinerilor – 60

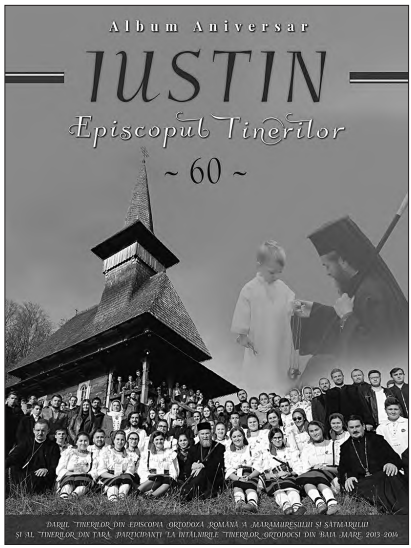

O frumoasă surpriză – un ALBUM ANIVERSAR la împlinirea a şase decenii de viaţă – a primit Preasfinţitul Părinte Episcop Iustin din partea tinerilor din Episcopia Maramureşului şi Sătmarului, precum şi a tuturor tinerilor care au participat la întâlnirile ITO de la Baia Mare din 2013 şi 2014, veniţi din ţară şi străinătate, precum şi în cursul celor şase întâlniri naţionale care au avut loc în tot atâtea municipii ale României, la toate fiind prezent şi Preafericitul Patriarh Daniel al Bisericii Ortodoxe Române. Aceste întâlniri au pornit de la Baia Mare, în anul 2013 şi au continuat în 2014, în organizarea Episcopiei Maramureşului şi Sătmarului, sub directa îndrumare şi cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel şi a Preasfinţitului Părinte Episcop Iustin, în colaborare cu Primăria Baia Mare, a primarului Cătălin Cherecheş.

Albumul, de 600 de pagini a fost tipărit pe hârtie velină de cea mai bună calitate, la Tipografia „Ceconii" din Baia Mare, şi a apărut sub nemijlocita coordonare a Preasfinţitului Părinte Timotei Sătmăreanul, Arhiereu-Vicar al Episcopiei Maramureşului şi Sătmarului, a consilierului eparhial cultural Pr. Ionuţ Todorca şi Arhid. Vlad Verdeş, inspector eparhial pentru catehizarea tineretului, care s-a aflat în fruntea ASCOR Baia Mare şi, deci, a tinerilor, de la începutul deceniului trecut. Albumul a beneficiat de o concepţie grafică deosebită, realizată de teologul Ioan Babici-Buda, care a făcut cu acribie şi partea de tehoredactare, completată de poze de o calitate deosebită realizate de Arhid. Teodosie Bud, consilier eparhial economic, şi Ciprian Bohotici,

realizator de emisiuni la Trinitas TV. Grafica copertei albumului a fost realizată, cu multă viziune artistică, de părintele Arhidiacon Vlad Verdeș.

Albumul beneficiază de un „Cuvânt înainte" al Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, de un alt cuvânt ziditor al Înaltpreasfinţitului Părinte Mitropolit Andrei al Clujului, Maramureşului şi Sălajului, precum şi de un cuvânt al celui mai apropiat ucenic al Preasfinţiei Sale, Preasfinţitul Părinte Timotei Sătmăreanu, Arhiereu-Vicar.

Cu imagini elocvente sunt susţinute capitolele din biografia Preasfinţitului Părinte Episcop Iustin, de dinainte şi după intrarea în viaţa călugărească, despre participarea la activităţi alături de tineri din ţară şi de peste hotare, la întâlnirile tinerilor ortodocşi, de la primele care au avut loc la Baia Mare, şi până la cele din ţară şi multe, multe alte lucruri completate cu poze deosebite, cum ar fi participarea la tunderea în monahism a unor tineri fraţi de mănăstire, la vizite în cele circa 100 tabere de vară anuale ale tinerilor ortodocşi organizate de parohii şi preoţii care le păstoresc.

Toate acestea oferă, în cele peste 600 de fotografii color, o imagine a ceea ce face tineretul creştin-ortodox, sub coordonarea preoţilor de-a lungul şi de-a latul Eparhiei Maramureşului şi Sătmarului, pentru a zidi tineri destoinici, buni credincioşi, cu frică de Dumnezeu şi respect faţă de cele sfinte.

Codicele/manuscrisul/sbornicul de la Ieud. BAR: ms.rom. 5032

Cultura – adunarea cuvintelor veșnice și liniștirea polemicilor întru adevăr. Un spirit animat de adevăr și vrăjit de „marțienele turle" care-i amintesc de Eiffel, un neobosit căutător și lăudător al celor care au deschis porțile de acces la veșnica Alitheia, acad. Alexandru Surdu scria că „Scripturile acestea sunt bunurile noastre simple, pe care ni le mai putem oferi, mai ales acum, când altele mai mari sunt greu de așteptat, iar la fereastra noastră cu toiagul nu mai bate nimenea"[1]. Și tot el remarca un fapt care justifică o largă

[1] **Alexandru Surdu,** *A sufletului românesc cinstire*, Editura Renaissance, București, 2011, p. 11.

serie de aserțiuni legate de Codicele de la Ieud, că prin fragmentarea Sbornicului el devine „altecele, dar numai ceea cea fost nu mai este”[2]. De aceea, la această republicare aniversară, am ales ca punct de plecare această idee: „cultura – adunarea cuvintelor veșnice”, deoarece în tezaurul culturii totul ascende spre simplitatea unicului țiitorului gând[3], poate spre rugăciunea unui gând, Sbornicul[4] fiind o colecție menită să ghideze slujirea, mărturisirea și trăirea credinciosului, căci el adună în sine ceea ce statornicește cugetul omului pe calea înțelepciunii care se împlinește în adevăr.

Academicianul Nicolae Drăganu spunea că „cea mai mare descoperire pentru a face posibilă evoluția spirituală a omului a fost limba”; a doua descoperire „a fost cea a scrisorii”, deoarece „scrisoarea ne face accesibile produse spirituale scrise departe de noi și ne dă posibilitatea de a le cunoaște, prețui, imita ori respinge”[5]. El vorbește astfel de o anume preeminență cronologică a limbii vorbite față de scrisoare, dar aceasta nu face decât să ne amintească de faptul că limba și scrisoarea sunt forme ale trăirii cuvântului, ori ale trăirii celuilalt în cuvânt. De aceea, pentru mine, cultura conduce într-un areal al cuvântului înveșnicit și al Cuvântului veșnic. Acceptată, această dimensiune ce deschide firea spre transcendere, se înțelege că, în sine, cultura aduce în timp ceva din liniștea veșniciei, chiar și liniștirea polemicilor filologico-cronologice repuctând „tocmai esențialul”, așa cum remarca seraficul vlădică Justinian[6].

ASTRA – o întoarcere constantă la rădăcinile culturii românești. Asociațiunea pentru cultura românilor din Transilvania a adus la lumină multe dintre elementele tezaurului culturii românești, a făcut să se perinde pe la reuniunile sale personalități celebre – gândul îmi zboară, de pildă, la vizita lui Mihai Eminescu la Șomcuta Mare –, dar în chip deosebit prin acțiunile sale

---

[2] *Ibidem*, p. 27.

[3] Nicolae Milescu Spătarul a introdus în traducerea Vechiului Testament și lucrarea *Despre singurul Țiitorul gând* sau *Despre rațiunea dominantă*, dar gândul mă duce la Evagrie Ponticul și la celalți părinți filocalici care încearcă să conducă cugetarea noastră spre această rugăciune a unui cuvânt. Iată ce zice Ilie Ecdicul: „Mărturia minții iubitoare de Dumnezeu este rugăciunea de un singur gând, a gândului chibzuit.” Ilie Ecdicul, „Culegere din sentințele înțelepților”, în *Filocalia*, vol. 4, trad. **Dumitru Stăniloae**, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1948, p. 295.

[4] După *Dicționarul universal al limbii române,* editat de **L. Șăineanu**, termenul „Sbornic” se referă fie la o „carte bisericească ce conține o alegere din viețile și învățăturile sfinților”, fie la un „manuscris mixt conținând diferite genuri de literatură populară”. **Lazăr Șăineanu**, *Dicționar universal al limbii române*, ediația a șasea, Editura Scrisului Românesc, Craiova, 1929.

[5] **Nicolae Drăganu**, *Istoria Literaturii Române din Transilvania de la origini până la sfârșitul secolului al XVIII-lea*, Clusium, Cluj-Napoca, 2003, p. 23.

[6] **Al. Surdu**, *A sufletului românesc cinstire*, p. 27.

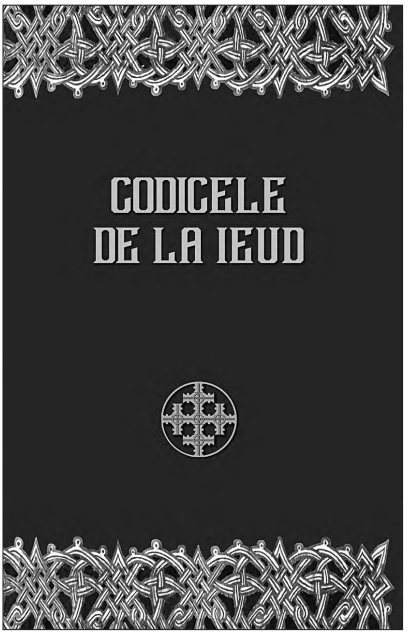

a prezentat argumentele identității culturale române. La o asemenea reuniune, președintele Despărțământului ASTRA Brașov, Andrei Bârseanu, a văzut printre obiectele de artă populară expuse un „volum afumat”[7] pe care nu l-a mai lăsat din mână. Era un volum descoperit de preotul Arthur Artemiu Anderco[8] (1882-1932) în podul Bisericii din deal de la Ieud.

Despre mânăstirea de la Ieud au scris mai mulți cercetători: Tit Bud[9], Ștefan Meteș[10], Simion Reli[11], Ioanichie Bălan[12], Ștefan Pascu[13], Marian Nicolae Tomi[14], Macarie Motogna[15] sau Nuțu Roșca[16], aceștia arătând că se pare că la originea mănăstirii stă o sihăstrie care, datorită relațiilor credincioșilor de aici cu mănăstirile din nordul Moldovei, s-a organizat și ea ca mânăstire pe la 1364[17].

[7] **Mirela Teodorescu și Ion Gheție**, *Manuscrisul de la Ieud*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1977, p. 7.

[8] Preotul Arthur A. Anderco s-a implicat în slujirea credincioșilor maramureșeni și a întregului neam românesc, el numărându-se printre delegații la Marea Adunare națională de la Alba Iulia. Pentru mai multe detalii a se vedea Ioan I. Șerban et. al, *Dicționarul personalităților Unirii: trimișii românilor transilvăneni la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia*, Altip, Alba Iulia, 2010, p. 216.

[9] **Tit Bud**, *Date istorice despre protopopiatele, parohiile și mânăstirile române din Maramureș*, Tipografia Diecezană, Gherla, 1911.

[10] **Ștefan Meteș**, *Mănăstirile românești din Transilvania și Ungaria*, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1936.

[11] **Simion Reli**, *Biserica Ortodoxă Română din Maramureș din vremile trecute*, Editura Mitropoliei Bucovinei, Cernăuți, 1938.

[12] **Ioanichie Bălan**, *Patericul românesc*, Editura Mânăstirea Sihăstria, s.l., 2005, p. 92-93; **Ioanichie Bălan**, *Vetre de sihăstrie românească. Secolele IV-XX*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1982.

[13] **Ștefan Pascu**, „Continuitate și unitate românească în Voievodatul Transilvaniei”, în *Magazin istoric*, 10 (1989), p. 13-14.

[14] **Marian Nicolae Tomi**, *Maramureșul Istoric în date*, Editura Grinta, Cluj-Napoca, 2005.

[15] **Macarie Motogna**, *Monahismul ortodox din Maramureș și Transilvania Septentrională până la începutul secolului al XIX-lea*, Editura Mânăstirii Rohia, 2009.

[16] **Nuțu Roșca**, *Manuscrisul de la Ieud*, Editura Universității de Nord, Baia Mare, 2011, p.105-114.

[17] **Petre Constantinescu-Iași, Emil Condurachi, Constantin Daicoviciu**, *Istoria României*, vol. 2, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1962, p. 688.

Mânăstirea Balcului sau mânăstirea din deal, cu hramul Nașterea Maicii Domnului, cea mai veche Biserică de lemn din Maramureș, încă existentă, a fost ridicată în apropierea locului numit „la Mânăstire", loc ce amintește existența unei alte mânăstiri mai vechi, probabil din secolele XI-XII și care a fost demolată în 1889 (recte 1886)[18]. Despre această mânăstire, tratatul de Istoria României spune că a avut un rol cultural, că pe lângă acestea funcționau școli, chiar școli de dieci și preoți. Acad. Ștefan Pascu spune că tot în Maramureș exista o școală româno-slavonă pentru pregătirea preoților și diecilor la Ieud, centru în cadrul căruia, de asemenea, „s-au copiat importante manuscrise"[19]. Așadar, pe lângâ Mânăstirea din Peri, în Maramureș mai existau centre mânăstirești de iradiere culturală și școlară, centre în care s-au statornicit bazele slujirii și mărturisirii drept măritoare, dar aceste centre au fost în aceeași măsură și promotoare ale limbii române.

Preotul Artemiu Anderco a considerat Sbornicul ca fiind un exponat ce grăiește despre trecutul de foc al neamului românesc din aceste plaiuri. El a ajuns la Academia Română prin purtarea de grijă a lui Andrei Bârseanu care l-a numit cu fală „Codicele de la Ieud", ca apoi acad. Ioan Bianu să publice, prin fotocopiere, numai partea pe care a numit-o „Manuscrisul de la Ieud" (BAR: ms. rom. 5032)[20], din Sbornic mai făcând parte BAR ms. sl. 810 ca de altfel și BAR: CRV15A, urmând, din acest motiv, și o a doua rupere operată de Mirela Teodorescu și Ion Gheție care redau textul românesc al codicelui. Acesteia se adaugă și lucrarea lui Emanuela Timotin, care realizează un studiu monografic privind *Legenda Duminicii* [21]. Manuscrisul românesc este un codice miscelaneu de tip special, întrucât cuprinde pe lângă manuscrise (slave și românești) și două tipărituri (fragmentare): Catehismul și Pravila atribuite lui Coresi, numărând 211 file de formate diferite[22].

Codicele de la Ieud este alcătuit din următoarele scrieri: un pomelnic cu mai multe nume, începutul slujbei de la miezul nopții, în slavonă (f. 1-2); Evanghelia învățătoare, în slavonă (f. 2-70); Pravila sfinților apostoli și a celor 7 soboare, în slavonă (f. 71-157); Catehismul atribuit lui Coresi (fragmentar) în

[18] **M. Motogna**, *Monahismul ortodox din Maramureș și Transilvania*, p. 228-230.
[19] **Șt. Pascu**, „Continuitate și unitate românească", p. 13-14.
[20] Lucrarea lui Ioan Bianu prezenta, în facsimile, cuprindea „Legenda Duminicii", „Învățătura la Paști" și „Învățătura la Cuminecătură". **N. Roșca**, *Manuscrisul de la Ieud*, p. 16.
[21] **Emanuela Timotin**, „Legenda Duminicii", în **Alexandru Mareș** (coord.), *Cele mai vechi cărți populare în literatura română*, vol. 10, Fundația Națională pentru Știință și Artă, București, 2005.
[22] Descrierea și analiza cea mai completă se crede că e cea realizată de **M. Teodorecu și I. Gheție**, *Manuscrisul de la Ieud*, p. 9-14.

românește (pp. 158-169); Manuscrisul de la Ieud, bilingv (f. 170-193); Pravila atribuită lui Coresi (fragmentar), în românește (pp. 194-205); În sfânta și marea Sâmbătă seara, în slavonă (f. 206-211). Manuscrisul are între f. 170-183 Legenda Duminicii; f. 183-189 – Învățătura întru sfânta și marea Duminică a Paștilor, scrisă de sfântul Ioan Zlatoust; f. 189-193 – Învățătura despre sfânta cuminecătură[23].

Etapele cercetării și ale publicării ipotezelor legate de Manuscrisul de la Ieud. Prima prezentare rezumativă a fost cea realizată de Andrei Bârseanu, vicepreședintele Academiei Române, în ședința din 11 noiembrie 1921, care îl prezintă ca fiind Codicele de la Ieud. A doua prezentare, cu publicarea în fotocopie a Manuscrisului, e cea realizată de Ioan Bianu în 1925.

O a doua etapă a cercetărilor asupra manuscrisului de la Ieud se desfășoară în jurul anilor 1950. Această etapă este prezentată rezumativ de Mirela Teodorescu și Ion Gheție în lucrarea *Manuscrisul de la Ieud*, ei constatând că, până la cercetarea lor, literatura filologică dedicată manuscrisului era destul de săracă. După comunicarea lui Andrei Bârseanu au urmat destul de puține lucrări: cea a lui Alexandru Rosetti[24], apoi Nicolae Drăganu[25] și Margareta Ștefănescu, cea din urmă avansând discuția despre cele două școli de traducători: Ion Exarhul – cu redarea fondului și nu a literei textelor și Grigore Prezviterul – cu exactitatea literală față de original, autoarea arătând că textul *Legendei Duminicii* se încadrează în prima școală deoarece traducătorul nu a redat cuvânt cu cuvânt textul slav[26]. Urmează pe urmă studiile lui Lucian Predescu, cu ipoteza sa hazardantă și cu referire specială la Învățătură la Paști[27].

O nouă etapă a cercetărilor îi cuprinde pe Gheorghe Ivănescu[28] și Maria Zdrenghea[29], care consacră analize filologice ce conduc spre slavona bulgară,

---

[23] **M. Teodorescu și I. Gheție**, *Manuscrisul de la Ieud*, p. 7-8.

[24] **Alexandru Rosetti**, *Étude sur le rhotacisme en roumain*, Librairie Ancienne Édouard Champion, Paris, 1924.

[25] **Nicolae Drăganu**, „I. Bianu, Manuscrisul de la Ieud. Recenzie", în *Dacoromania,* 4 (1924-1926), p. 1096-1101.

[26] **Margareta Ștefănescu**, „Un produs al școlii lui Ion Exarhul la noi: Manuscrisul al III-lea din Sbornicul de la Ieud", în *Arhiva 35* (1928), p. 45-55.

[27] **Lucian Predescu**, *Diaconul Coresi*, Tipografia Bucovina, București, 1933, p. 42-45.

[28] **Gheorghe Ivănescu**, *Probleme capitale ale vechii române literare*, Tipografia Alexandru A. Țerek, Iași, 1947, p. 81-97.

[29] **Maria Zdrenghea**, *Legenda Duminicii din Manuscrisul de la Ieud. Considerații cu privire la limbă*, Teză de doctorat, Cluj-Napoca, 1963; **Maria Zdrenghea**, „Slavona «Legendei Duminicii» din Codicele de la Ieud", în *Cercetări de lingvistică,* 3 (1958), p. 109-117; **Maria Zdrenghea**, „«Legenda Duminicii» din Codicele de la Ieud (câteva considerații cu privire la traducere)", în *Cercetări de lingvistică,* 1 (1962), p. 94-96; **Maria Zdrenghea**, „Despre U final în «Legenda Duminicii» din Condicele de la Ieud", în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Series Philologia,* 2 (1963), p. 81-85.

spre afirmarea faptului că nu este manuscrisul original al traducerii, ci o copie, scopul alcătuirii celor două versiuni intercalate fiind unul didactic-religios. Ulterior, se trece la cercetarea consacrată elementelor slave din textele românești vechi, prin lucrarea lui Pandele Olteanu[30] sau Alexandru Mareș[31], care realizează datarea suportului, a hârtiei și apoi etapa elaborată reprezentată de Mirela Teodorescu, Ion Gheție, Gheorghe Mihăilă, Emanuela Timotin, la care se adaugă suita de studii și lucrări adunate în cadrul simpozioanelor de la Ieud, sumarizate în volumele *Maramureș – vatră de istorie milenară,* editate de Vasile Iuga, cercetarea prof. dr. Nuțu Roșca, *Manuscrisul de la Ieud* și lucrările acad. Alexandru Surdu, Dumitru Șerbu, dr. Vasile Vetișanu, Paul Dunca, Mihai Dăncuș, mitr. Antonie Plămădeală sau Ion C. Chițimia.

Analiza filologică ne arată faptul că *Legenda Duminicii* aparține perioadei prerotacizante, că celelalte părți de text aparțin perioadei rotacismului, că unele fragmente sunt din vremea lui Coresi, că paternitatea este greu de stabilit (probabil fiind munca unui traducător român vorbitor de limbă ucraniană), că el a fost alcătuit, în forma păstrată, în secolul al XVII-lea, însă, fiind o copie, însemnează că a fost precedat de alte manuscrise. Utilizarea sa putea fi una didactică[32], fără a anula „ex abrupto" ipoteza influenței luterane[33] sau husite[34]. „Alt argument în sprijinul acestei teorii [a nevoilor didactice, pentru pregătirea preoților subl. ns.] este faptul că în Boemia sau în Polonia apar între secolele al XIII-lea și al XIV-lea cărți latino-cehe și latino-polone, care erau folosite ca manuale de învățământ clerical și juridic, iar Maramureșul era singura regiune în care influența polonă putea fi suficient de puternică"[35]. La acest argument aș adăuga observația enunțată de Elena Lința că „este posibil ca cercetările și descoperirile ulterioare să aducă dovezi mai multe și mai grăitoare pentru determinarea gradului de dezvoltare a culturii slavone scrise, în secolele XII-XIV, în Moldova și Transilvania, care să ne ofere mărturia existenței și dezvoltării treptate și

[30] **Pandele Olteanu**, „Contribuții la studiul elementelor slave din cele mai vechi traduceri românești", în *Limbă și literatură*, vol. 4, f. ed., București, 1962, p. 84.
[31] **Alexandru Mareș**, „Teoria elementelor slave nord-carpatice din vechile texte românești", în *Studii de limbă literară și filologie*, vol. 3, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1974, p. 268-269.
[32] **Cătălin Nicolau**, „Limba română literară veche în concepția lui G. Ivănescu", în *Analele Universității „Alexandru Ioan Cuza" din Iași. Secțiunea III e. Lingvistică,* 60 (2014), p. 240.
[33] Teoria influenței luterane a fost susținută de specialiști ca Ovidiu Densușianu și Alexandru Rosetti. *Ibidem*, p. 240.
[34] Teoria influenței husite a avut susținere din partea unor nume ca Nicolae Iorga, Ioan Bianu, Ion Aurel Candrea, Sextil Pușcariu sau Nicolae Drăganu (până în 1938). *Ibidem*, p. 240.
[35] *Ibidem*, p. 240-241

continue a unei culturi ale cărei baze s-au pus în secolul al X-lea, pentru ca apoi să se determine momentul de trecere de la slava veche, la slava românească. Însă trecerea aceasta se face foarte lent, cu atât mai mult cu cât conținutul fix al textelor religioase obligă la o oarecare imobilitate a formei"[36]. Domnia sa propune o dată convențională ca dată a apariției primelor texte originale – sfârșitul secolului al XIV-lea[37].

Străveziul adevărului, sensul întregitor al metodelor, construcția teologică, suportul lingvistic și caracterul didactic-religios, întregiri întru adevăr. Readucerea în atenția cercetărilor de specialitate[38] a Manuscrisului de la Ieud ne oferă posibilitatea să repunctăm câteva aspecte esențiale privitoare la amplul proces de creare și consolidare a culturii românești. Mai întâi, aș dori să evidențiez aspectul legat de topos, de loc. Era și este vorba de Ieud, dar în acele veacuri Ieudul făcea parte din Maramureșul cunoscut în forma sa extinsă așa cum apare în lucrările dedicate istoriei Rusiei Transcarpatice, un teritoriu ce mă poartă cu gândul la dacii liberi, la cercetările lui Andrei Crețulescu[39]. S-a constatat că exista o salbă de mânăstiri cu rol religios și didactic în viața comunităților, mânăstiri care au dezvoltat o activitate culturală certă în direcțiile lingvistice enunțate: slavă veche, slavo-română și mai apoi română, menite să contureze și să susțină o identitate românească în formare. În acest cadru trebuie văzută activitatea lui Baliță și Dragoș, voievozi maramureșeni, care văzând pierdută mitropolia Haliciului au recurs la patriarhul Antonie al IV-lea al Constantinopolului pentru a obține dreptul de stavropighie pentru Peri, ceea ce s-a împlinit[40]. În cadrul vizitei de la Constantinopol, există posibilitatea ca ei să fi primit printre alte daruri ce însoțeau diploma patriarhală și acest manuscris al apocrifei cunoscute cu numele de *Legenda duminicii* pe care un viețuitor de la Ieud a tradus-o după 1391 și în românește. Acest fapt m-a făcut să creditez ca

---

[36] **Elena Lința**, „Cele mai vechi manuscrise slave din țara noastră", în *Romanoslavica,* 18 (1972) p. 262.

[37] *Ibidem*, p. 263, tot E. Lința prezintă manuscrisele slavo-române până în secolul al XIV-lea, manuscrise care pot face lumină în cercetarea Sbornicului de la Ieud.

[38] A se vedea **Corina Anca Simion**, „Codicele de la Ieud – Interpretarea în context a rezultatelor obținute prin aplicarea metodei Radiocarbon", în *Tezaur – Foaie a Bibliotecii Academiei Române,* 8 (2021), p. 4-6.

[39] **Andrei Crețulescu**, „Pe urmele limbii dacilor", în *Dacia magazin,* 21 (2006), p. 23.

[40] În Scrisoarea sinodală din august 1391 se precizează că „sfânta și venerata mănăstire din regiunea Maramureșului, cea închinată în numele cinstitului conducător al puterilor cerești Mihail, să se bucure de acum înainte precum și în viitor de supravegherea și ocrotirea patriarhală și de cinstea și măreția care decurg din aceasta". A se vedea **Alexandru Cziple**, „Documente privitoare la Episcopia din Maramureș", în *Analele Academiei Române,* 38 (1916), p. 250-257.

variantă sursă un manuscris grec[41], în occident circulând două redacții principale grecești în secolul al XII-lea. Cea de-a doua versiune își începe tradiția în secolul al XV-lea și este foarte apropiată de textul de la Ieud. Ambele variante grecești au fost traduse în slavonă[42], cea de-a doua fiind mai intens difuzată.

Această scriere/scrisoare făcea parte dintre cărțile interzise și ea a fost primită de Atanasie sau Teodosie, bucurându-se de o lagă circulație datorită caracterului său de amuletă, deci putem crede că făcea parte din lucrările promovate de grupările bogomile[43] destul de dezvoltate la acea vreme. Dacă observăm că rabinul Aben Ezra a adaptat textul pentru respectarea shabatului, vom înțelege poate mai ușor faptul că acest tip de scrisoare avea ca scop principal statornicirea unei tradiții fixate la finele secolului al IV-lea. Se poate vedea, în acest sens, hotărârea lui Teodosie cu privire la generalizarea sărbătoririi duminicii, care în secolul al V-lea a trebuit să se impună, știut fiind faptul că s-a încercat să se statornicească și alte zile ca punct al unui real „incipio liturgic istoric".

Analizele lui Moses Gaster[44], Bogdan Petriceicu Hașdeu[45] și Nicolae Cartojan[46] ne poartă în universul celei mai răspândite povestiri la creștinii de orice rit, la redacția Ierusalim și printre codexurile Sturdzanus, Teodorescu, Marțian până la Codicele de la Ieud. Astfel putem observa faptul că Oseianu poate fi o formă coruptă, ciuntită, a lui Teodosianu, că acest patriarh Teodosie (sec. al V-lea) a căutat să generalizeze sărbătoarea dumincii. Textul putea fi adus în Maramureș din sud și este posibil ca el să se fi impus în perioada în care prevederile punctate de Staicu Grămăticul[47] cu privire la cărțile interzise nu se cunoșteau, deci înainte de secolul al XIV-lea. Punerea Manuscrisului în contextul cultural religios al perioadei și al zonei poate să ne ofere elemente de detaliere a unor chestiuni sau repere teologice conexe ce pot face lumină cu privire la timpul și locul apariției textului sursă. Cel descoperit de preotul

---

[41] **E. Timotin**, „Legenda Duminicii", p. 21-24.

[42] A se vedea **Aurelio de Santos Otero**, *Die Handschriftliche Uberlieferung der altslavischen Apokryphen*, vol. 1, De Gruyter, Berlin/Boston, 1978, p. 158-169. În cadrul volumului este expusă circulația acestor traduceri.

[43] Cu privire la mișcarea bogomilică și la răspândirea ei în Bulgaria și Țările Române a se vedea **Anton Balotă**, „Bogomilismul și cultura maselor populare din Bulgaria și Țările Române", *Romanoslavica*, 1 (1958), p. 19-71.

[44] **Moses Gaster**, *Literatura populară română*, IG. Haimann Librar-Editor, București, 1883.

[45] **Bogdan Petriceicu Hașdeu**, *Cuvente den bătrâni*, Cultura Națională, București, 1937.

[46] **Nicolae Cartojan**, *Cărțile populare în literatura românească. Epoca influenței sud-slave*, vol. 1, Editura Enciclopedică România, București, 1974; **Nicolae Cartojan**, *Cărțile populare în literatura românească. Epoca influenței grecești*, vol. 2, Editura Enciclopedică România, București, 1974.

[47] Ms. Rom. BAR 1570.

Arthur A. Anderco și de acad. Andrei Bârseanu aparține, așa cum bine punctează Alexandru Mareș, secolului al XVII-lea, având o funcție didactic-religioasă și face parte dintr-o orientare foarte rapidă a omului acelor vremi spre magic și miraculos.

Urmând un sfat al istoricului Gabriel Ștrempel voi oferi câteva date despre analiza teologică a conținutului Legendei duminicii. Este un tipar apropiat de genul profetic, dar se așază foarte bine în paradigma literaturii apocaliptice combinând texte despre Parusie (Matei 24, Evrei, 2 Tesaloniceni, Isaia, Ieremia, Zaharia și Apocalipsă), despre Judecata universală și despre calea mântuirii și a fărădelegii. Tiparul fundamental vine din Pentateuhul lui Moise prin profeți, evangheliști, apostoli și slujitori până la zorii apocaliptici determinați de cei fără de lege. Acestor noțiuni biblice li se adaugă noțiuni canonice cu privire la post și la sfințirea timpului care în sine descriu treptele istoriei mântuirii. Noțiunile morale vizează câmpul descris sau determinat de ecuația făgăduință-plinire-nădejde. Teme teologice relevante prezentate în conținut ne vorbesc despre Piatra Hristos, despre cele două veniri ale lui Hristos, despre Dumnezeul nevăzut, amintesc de Rugăciunea domnească, de momentele fundamentale de realizare a mântuirii, de la crearea lumii prin cele patru puncte esențiale ale lucrării lui Hristos, urmate de Învierea care deschide câmpul manifestării Duhului Sfânt în Taine, în vederea unirii cu Hristos.

Coroborând manuscrisul de la Ieud cu diploma dată de patriarhul Antonie al IV-lea vom obține cele două epicentre ale credinței răsăritene: Ierusalimul și Constantinopolul, or în acest context numerele de pe foia întâi reprezintă 1391-1392 – o marcă identitară, iar 491 timpul de originare a poveștii atât de răspândite în întreg creștinismul[48]. Acel an nu se referă la manuscris, la originarea sa ca timp, ci la acest moment crucial pentru creștinătatea maramureșană orientală, ortodoxă care a dorit să-și conserve credința, limba și ierarhia în făgașul veacurilor și în consens cu tezaurul scripturistic și al Sfintei Tradiții.

Lăudăm inițiativa republicării acestui Codex acum când se împlinesc 630 de ani de la momentul temeluirii ortodoxiei maramureșene. Cinste maramureșenilor și ierahilor lor, cinste ostenitorilor Academiei Române, cinste acestui tezaur de cultură care se desăvârșește în cult duncându-ne la unicul țiitorul gând: slavă numelui Lui!

Pr. Prof. Univ. Dr. Ioan Chirilă

[48] A se vedea, de pildă, aria largă de răspândire a Legendei Duminicii în cercetarea **E. Timotin**, „Legenda Duminicii", p. 15-27.

Cuvinte din izolare sau pandemia văzută prin cugetul Episcopului

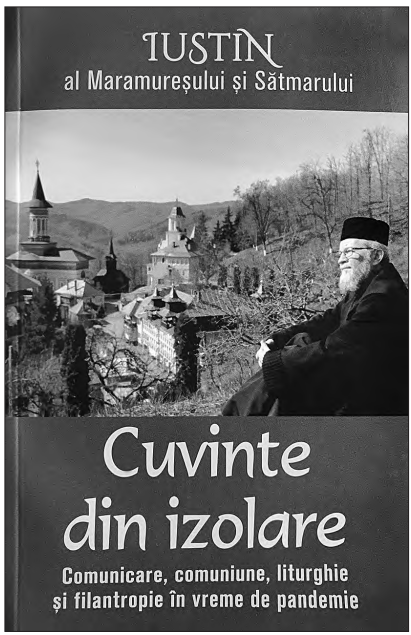

La prestigioasa Editură „Lumea Credinţei" de la Bucureşti, al cărei director editorial este binecunoscutul publicist Răzvan Bucuroiu, la care, împreună cu Editura Episcopiei Maramureşului şi Sătmarului, sub tilul *„IUSTIN al Maramureşului şi Sătmarului – Cuvinte din izolare"*, a apărut cartea despre frământările din timpul pandemiei al Întâistătătorului Eparhiei Maramureşului şi Sătmarului, rostite sub forma unor „cuvinte" adresate păstoriţilor în rostiri de învăţătură spuse cu ocazia Sfintelor Liturghii duminicale şi la praznicele din răstimpul respectiv sau adresate în comunicate, de la suflet la suflet, nu de la ierarh la simplu credincios. Justificarea acestor rostiri pandemice a fost mai mult decât imperioasă, deoarece, pe plan naţional, credincioşii dezorientaţi aşteptau opinia cuvântului Domnului din gura Episcopului, condiţiile în care era restricţionat accesul in corpore în biserică şi aveam de a face cu distanţarea fizică înre preot şi credincios. Şi atunci, cuvântul Episcopului venea pentru a umple lămuritor un gol prin intermediul internetului, audio şi vizual. Partea bună este că, forţaţi de această posibilitate oferită de tehnică, credincioşii „au ieşit" din izolarea impusă de pandemie, nu s-au simţit singuri, ci împreună cu Ierarhul, fie la Sfintele Liturghii din perioada Sfintelor Paşti, fie în perioada praznicului Învierii Domnului, fie în duminicile ce au urmat, când s-a permis slujirea în curtea locaşurilor de închinare. A fost perioada cea mai grea pentru toată lumea izolarea pandemică, dar pe care sacerdoţii au rezolvat-o sui-generis, vorbind credincioşilor din amvonul pandemiei,

așa cum a făcut şi Preasfinţitul Părinte Episcop Iustin, care a fost alături de credincioşi, remarcat chiar la nivel naţional pentru activitatea de comunicare cu aceştia. Stau mărturie interesul manifestat de directorul editorial de la Lumea credinţei, care a publicat cartea cu titlul de mai sus, şi Părintele Conf. Univ. Dr. Constantin Necula, prodecan al Facultăţii de Teologie Ortodoxă „Sfântul Andrei Şaguna" din Sibiu, care semnalează, în cotidianul „Tribuna" de la Sibiu, apariţia volumului, sub titlul *„Jurnal de pandemie al unui Episcop Ortodox"*, o certificare indubitabilă a valorii şi oportunităţii acestuia, care devine astfel „o mărturie a Episcopului aflat în comuniune cu poporul ce-l păstoreşte", „o carte de neuitare". „Cartea face ca Biserica să nu fie partenerul tăcut al ţării, ci un condensator de energii omeneşti implicate în ajutor, dragoste, sprijin şi motivaţie la vreme grea". Volumul este numit „o bornă pe Cale".

Arhiepiscopul Justinian Chira la Centenar

O apariţie editorială de excepţie a văzut lumina tiparului în 2021, la Editurile „Renaşterea" din Cluj-Napoca şi Editura Episcopiei Maramureşului şi Sătmarului, care poartă titlul „Arhiepiscopul Justinian Chira la Centenar", tipărită cu binecuvântarea Înaltpreasfinţitului Părinte Andrei, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului şi Clujului şi Mitropolitul Clujului, Maramureşului şi Sălajului, volum îngrijit de Pr. Dr. Iustin Tira, vicar eparhial administrativ al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului şi Clujului, şi Arhim. Dr. Macarie Motogna, exarh eparhial al mănăstirilor şi schiturilor din Eparhia Maramureşului şi Sătmarului şi stareţ al Mănăstirii Rohia.

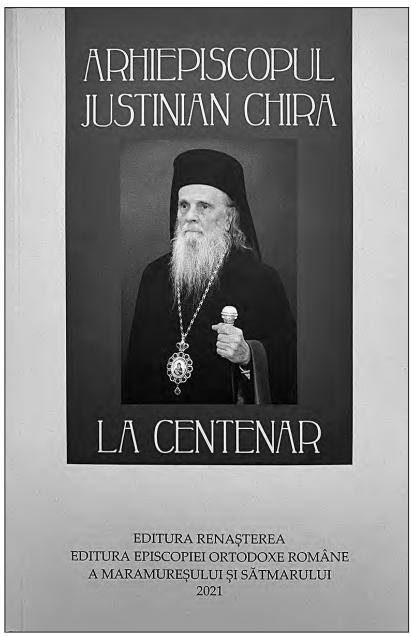

Volumul, de peste 450 de pagini, cuprinde texte scrise de mari personalităţi clujene şi maramureşene la împlinirea a 100 de ani de la naşterea Înaltpreasfinţitului Părinte Arhiepiscop Justinian şi la cinci ani de la trecerea sa la Domnul, eveniment trist, întâmplat în 30 octombrie 2016. Amintim relatări, alături de Părintele Mitropolit Andrei, Părintele Episcop Iustin şi Părintele Arhiereu-Vicar Timotei Sătmăreanul, texte semnate de Părintele Arhim. Dr. Macarie Motogna, Părintele Profesor Universitar Ioan Chirilă, Părintele Profesor Ştefan Iloaie, Părintele Arhim. Melchisedec Velnic, stareţul Mănăstirii Putna, Părintele Dr. Iustin Tira, vicarul administrativ al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului şi Clujului, Părintele Ioan Pintea, din Bistriţa, directorul Bibliotecii Judeţene „George Coşbuc" şi scriitor, Părintele Ioan Pop, proin-secretar eparhial şi consilier administrativ al Eparhiei Maramureşului şi Sătmarului timp de 25 ani, Părintele Mihai Tira, directorul executiv al Fundaţiei „Justinian Arhiepiscopul", Părintele Georgică Cira din judeţul Bistriţa-Năsăud şi istoricul Dr. Călin Emilian Cira din Cluj-Napoca. O parte din texte au apărut în revista „Tabor" nr. 5/2021, în luna mai, în care, în data de 28 s-a împlinit Centenarul.

Textele relatează amintiri, ne aduc interpretări, explicaţii, comentarii şi completări biografice la viaţa şi activitatea marelui Ierarh al Bisericii Ortodoxe Române, care a slujit Biserica lui Hristos peste şapte decenii şi jumătate, cu mare devotament şi sfinţenie.

Partea care susţine fără comentarii întreg conţinutul volumului este intitulată „File de abum" şi este o oglindă fotografică a întregii vieţi a marelui Ierarh şi duhovnic, din copilărie până la trecerea sa la Domnul, peste 50 de fotografii bine alese, care vorbesc nu numai despre Înaltpreasfinţia Sa, ci şi despre alte personalităţi sacerdotale sau nu a căror imagine o vedem în capitolul de încheiere al volumului.

Este un volum foarte binevenit la împlinirea unui secol de la naşterea unei personalităţi precum Înaltpreasfinţitul Părinte Arhiepiscop Justinian.

Comuniune creştinească şi comunicare

O carte scrisă cu strângere de inimă, aşa ar putea fi intitulat volumul *„Comunicare, Comuniune, Liturghie şi Filantropie în vreme de pandemie"*, scris de Preasfinţitul Părinte Iustin, Episcopul Maramureşului şi Sătmarului

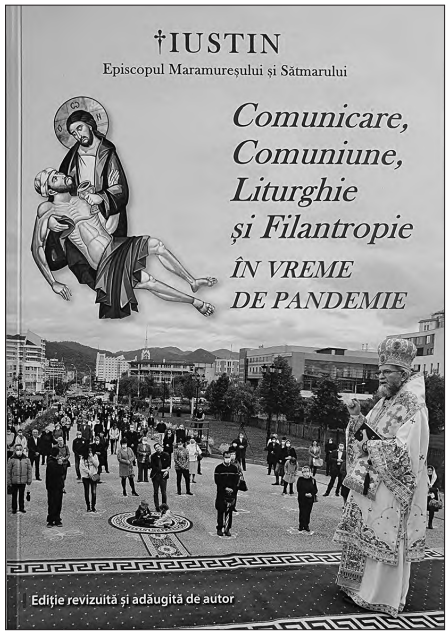

în perioada care este evocată şi în titlu, adică în perioada primului şi celui mai crunt an al manifestării pandemiei mondiale de Coronavirus, începând, la noi, din luna martie 2020. Este o carte de mare relevanţă, prin care Preasfinţitul nostru Episcop ne demonstrează că nu se poate, ca Ierarh, să stai izolat de credincioşii daţi spre păstorire, adică pe care să-i conduci pe drumul mântuirii, fără să îţi pese. Şi aşa, a făcut de unul singur efortul ieşirii din izolare, care însemna şi din izolarea comunicării, pentru a se întâlni, pe cale, cu credincioşii şi, de ce nu, şi cu ceilalţi creştini, nu numai cei ortodocşi. Iar această ieşire a făcut-o perpetuu, nu numai în duminici şi sărbători, cu ocazia slujirii în Paraclisul Episcopal, când, alături de slujirea profundă, adâncit în sfintele rugăciuni, împreună cu soborul slujitor, urmate de cuvinte de învăţătură şi ajunse la inima oamenilor prin intermediul mijloacelor moderne de transmitere a acestora, adică prin internet, ci şi prin comunicate interduminicale şi interpraznicale, în timpul săptămânii, cum se mai spune prozaic. Aşa că, alături de tema pericopei evanghelice rostite în duminici şi sărbători, credincioşii au fost îmbărbătaţi cu alese cuvinte de comunicare, după cum evolua situaţia momentului, precum: *„Îndemn părintesc la vreme de încercare”* (căci o mare încercare s-a dovedit a fi aceasta, diavolească, făcută, după cum zic unii comunicatori, chiar de mâna omului, de oculta mondială, pentru a îngenunchea umanitatea, lucru diavolesc), un comunicat scris pentru site-ul Episcopiei şi pentru pagina de Facebook, scris în 12 martie 2020; *„Comunicare către preoţii, monahii şi credincioşii din Episcopia Maramureşului şi Sătmarului”*, scris în 17 martie 2020; **„Chemare la vreme de primejdie mare! Către toţi păstorii de suflete şi cei 520.000 de credincioşi ortodocşi din Episcopia Maramureşului şi Sătmarului”**, scrisă în 20 martie 2020; *„Suferinţa lui Hristos pentru bisericile goale şi creştinii aflaţi la strâmtorare”*, mesaj scris în 21 martie 2020, la Duminica a treia din Postul Sfintelor Paşti, a Sfintei Cruci. Iată cu ce constatare îşi aşteapta Episcopul credincioşii,

pentru a-i lumina şi a-i face conştienţi de marea durere a acelor zile, care nu s-au sfârşit repede, cum se spera, în câteva săptămâni sau luni, ci iată, continuă şi acum, în februarie 2022, cu o declanşare uluitoare, de sperie lumea: „Iată că au rămas bisericile goale şi Altarele fără Liturghie. Credeţi că Hristos nu este îndurerat? Credeţi că Hristos nu plânge? Plânge cu noi! Plânge pentru că Altarele Lui sunt lipsite de Liturghie, pentru că bisericile Lui sunt goale! Plânge, dar, în acelaşi timp, ne învaţă să ne rugăm!"; iată o altă comunicare intitulată *„Chemare-îndemn către preoţii şi credincioşii din Eparhia Maramureşului şi Sătmarului"*, din 23 martie 2020, când anunţă marea criză ce începea şi, ca urmare, îmbărbăta poporul pentru a o învinge; în 24 martie 2020, Chiriarhul locului este foarte ferm în comunicare – **„Nu loviţi Biserica lui Hristos! Biserica Ortodoxă este «Mama Neamului Românesc»** şi-i îndeamnă pe credincioşi: «Să plecăm genunchii la pământ cu toţii şi să ne rugăm cu umilinţă, ca să ne facă Dumnezeu mai buni, mai iertători şi înţelegători, să ne dea putere ca, împreună, să traversăm acest pustiu al Egiptului păcatelor noastre, să trecem prin Marea Roşie şi să ajungem sănătoşi în Pământul Făgăduinţei la Praznicul Învierii Domnului nostru Iisus Hristos!"»; alte comunicate au un rol organizatoric, care arată acelaşi lucru – grija Stăpânului pentru oile Sale: *„Îndrumare pentru pregătirea şi oferirea Sfintelor Paşti, Sfintei Lumini şi a Pastoralei la Învierea Domnului, 2020"*, (credincioşii au primit acasă, odată cu recipientul cu Paşti Sfinţite, şi Pastorala la praznicul Învierea Domnului din acel an), scris în 16 aprilie 2020. Cu prilejul Sfintelor Paşti, mesajul Preasfinţitului Părinte Episcop Iustin a fost încurajator: „Singuri, dar nu părăsiţi. Hristos este cu noi! Cler şi popor împreună vom cânta «Hristos a Înviat!» în toată România creştină", scris în 18 aprilie 2020, cu o zi înaintea Sfintelor Paşti.

M-am oprit doar la comunicatele dinaintea Sfintelor Paşti. Ele cuprind şi perioada ce a urmat, apoi despre comuniune, cuvintele pastorale, pentru ca cea mai mare parte să fie dedicată cuvintelor de învăţătură de la Sfintele Liturghii, peste 200 de pagini, continuată cu activitatea filantropică de la nivelul Episcopiei în perioada pandemiei, cu alte mesaje de la sfârşit de an, chiar cu câteva creaţii poetice proprii.

Complexitatea acestei cărţi, apărute prima dată în anul 2020, în Editura Episcopiei Maramureşului şi Sătmarului, cu un tiraj care s-a epuizat, a determinat semnatarul să scoată şi a doua ediţie, revizuită şi adăugită de autor, care a apărut în 2021 în aceeaşi Editură a Episcopiei Maramureşului şi Sătmarului, mai voluminoasă cu aproape 100 de pagini. Este o carte care a fost foarte bine primită de domeniul teologic, de critica de specialitate, dacă vorbim într-un

limbaj consacrat domeniului apariţiilor editoriale, care, cu evidenţe clare, a umplut un gol editorial în domeniul eclesial de la noi din ţară şi din străinătate. E o carte de referinţă, într-o perioadă istorică ce nu va fi uitată zeci şi sute de ani de acum încolo, a primei pandemii globale.

Scrisori între un mare scriitor şi un mare Ierarh: Ioan Alexandru şi Justinian Chira

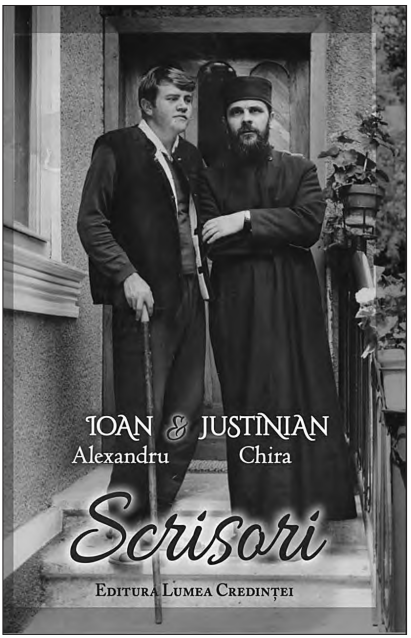

Purtând un titlu simplu: *„Ioan Alexandru – Justinian Chira, Scrisori”*, la Editura „Lumea Credinţei” din Bucureşti a apărut volumul de corespondenţe între marele scriitor transilvan Ioan Alexandru, născut în Topa Mică, în zona Clujului, în ziua de Crăciun a anului 1941, şi Justinian Chira, stareţul Mănăstirii Rohia, timp de peste 30 de ani, apoi Episcopul Vicar al Vadului, Feleacului şi Clujului, 17 ani, cel care timp de 26 de ani a fost Întâistătător al Episcopiei Maramureşului şi Sătmarului.

Cartea reproduce prima ediţie a volumului de corespondenţe, apărut sub acelaşi titlu, în anul 2001, văzut de Înaltpreasfinţitul Părinte Justinian, care a scris şi un Prolog, în care povesteşte cum l-a cunoscut pe scriitorul Ioan Alexandru, volumul apărând în Editura Episcopiei Maramureşului şi Sătmarului, epuizată demult, şi care ocupă un loc important în viaţa literară a celor doi mari oameni de cultură ai României, fapt pentru care s-a şi impus reeditarea lui la împlinirea Centenarului naşterii marelui Ierarh Justinian, 28 mai 1921, şi 80 de ani de la naşterea lui Ioan Alexandru, 25 decembrie 1941.

Volumul de corespondenţe între cei doi oameni aleşi reproduce corespondenţa purtată din vara anului 1966, când Ioan Alexandru a redactat prima scrisoare, după prima vizită făcută la Rohia, şi până la sfârşitul lunii ianuarie 1980, când apar ultimele scrisori. Motivul întreruperii corespondenţei nu o ştim, sau poate corespondenţa a continuat, dar nu se află în carte, rămânând ca istoria literară să clarifice mai târziu ce s-a întâmplat.

Cert este că avem în faţă un volum interesant, în care Ioan Alexandru numeşte Rohia „Tabor", iar despre plaiurile lăpuşene şi maramureşene are cuvinte frumoase, pe care le poartă în sufletul său alături de Mănăstirea Rohia şi Episcopul Justinian.

Volumul are 366 de pagini, un Cuvânt înainte scris de Părintele Prof. Univ. Dr. Ioan Chirilă de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, şi intitulat „Scrisoarea izbăvirii" şi Prologul semnat de Justinian Chira. În celelalte pagini se găsesc, în două secţiuni diferite, capitolele „Scrisorile lui Ioan Alexandru către Justinian Chira" şi „Scrisorile lui Justinian Chira către Ioan Alexandru". Citind, cei mai în vârstă îşi readuc aminte de crâmpeie de viaţă de la sfârşitul anilor 60 şi anii 70, până la 80. Este o carte importantă pentru istoria literaturii române şi biografia lui Ioan Alexandru.

Florilegii ale Înaltului Ierarh Justinian

O altă carte care a ieşit de sub tipar în 2021, anul „Centenarului Justinian Arhiepiscopul" a fost volumul *„Colo-n sus în vremea aceea" – florilegii* – adunate din arhiva Mănăstirii Rohia şi arhiva personală a marelui Ierarh, o reeditare a volumului cu acelaşi nume, apărut în anul 2010, la Editura Mănăstirii Rohia, care, însă, a fost scos, de data aceasta, la Editura Episcopiei Maramureşului şi Sătmarului, în 2021. În conţinut există doar un singur text adăugat, dedicat centenarului naşterii Arhiepiscopului Justinian (1921-2021), scris de ucenicul său cel mai apropiat, Preasfinţitul Părinte Iustin, Episcopul Maramureşului şi Sătmarului. Este o scriitură care aduce foarte multe date complementare din biografia Înaltului Ierarh şi ajută definitiv la punerea în valoare a textelor din florilegiu. În rest, cartea are aceeaşi structură arhitectonică: o „Predoslovie", semnată Justinian Chira, după care urmează capitolul

care dă numele volumului *"Colo-n sus în vremea aceea"*, care cuprinde, aproape în totalitate, creații literare şi colinde din memoria colectivă a Rohiei.

Capitolul II se intitulează *„Mărturisiri"* şi reproduce cele mai importante din însemnările Episcopului Justinian trecute în Cartea de Aur a Mănăstirii Rohia şi începe cu „O mărturisire" a sa, făcută în 17 mai 1974, despre ce a însemnat Mănăstirea în viaţa sa şi cum vede mănăstirea în viitor, fiind deja, de aproape un an, Episcop Vicar la Cluj. Însemnările sunt făcute despre viaţa de ierarh, despre vieţuitorii Mănăstirii Rohia, organizate aşa de îngrijitorul ediţiei, Pr. Mihai Tira, preşedintele executiv al Fundaţiei „Justinian Arhiepiscopul".

Capitolul cel mai vast al volumului se intitulează *„III. Ecouri din pridvoarele Rohiei"* şi cuprinde: A. Însemnări pe Sfânta Evanghelie (făcute de Patriarhi ai României şi din alte ţări, şi de mitropoliţi, care au fost în vizite la Rohia); B. Însemnări din „Cartea de Aur a Mănăstirii Rohia", unde găsim semnăturile celor mai importante personalităţi care au vizitat Rohia cu diferite ocazii; C. Comoara mea, cuprinde însemnări ale unor nume sonore ale culturii române, personalităţi din cele mai diferite domenii, români şi străini, care începe cu o mărturisire proprie de ce se intitulează aşa, iar primul care este trecut este duhovnicul său din Tg. Lăpuş, pe care l-a avut zeci de ani ca sfătuitor de taină, Pr. Ştefan Gheţie, fost protopop al Lăpuşului.

Capitolul IV este dedicat Autografelor. Un capitol care te uimeşte prin multitudinea personalităţilor care îi transmit gândurile lor pe cărţile apărute sau pe binecunoscutele caiete, ajunse la peste 180 numărul lor, autografe care încep cu cele ale Monahului Nicolae Delarohia, adică criticului, eseistului şi omului de vastă cultură care a fost Nicolae Steinhardt. Sunt reproduse apoi autografele lui Ioan Alexandru, Geo Bogza, Ioan Salah Mahdi, Părintelui Dumitru Stăniloaie, autografe date pe mai multe volume din Filocalia, Constantin Noica, Lucian Blaga, Cornelia Blaga, cărora li se adaugă alţi mari scriitori şi universitari clujeni, sibieni, bucureşteni, artişti etc., care l-au vizitat

fie la Rohia, fie la Cluj, fie în Baia Mare. Ar fi interesant ca cineva să facă un studiu despre autografele, dedicaţiile, însemnările date Părintelui Justinian Arhiepiscopul, cuprinse în carte şi care nu au fost consemnate. Rămâne un teren vast de studiu pentru cei interesaţi.

Ultimul capitol poartă un titlu nostagic: V. Imagini sacre din timpuri revolute, unde îl vedem pe Justinian Arhiepiscopul în poze de când era copil, apoi adolescent, frate de mănăstire, Ierodiacon, Ieromonah, Protosinghel, Arhimandrit, Episcop Vicar la Cluj şi Episcop titular la Baia Mare. Este o carte interesantă, căreia nu mulţi îi ştiu valoarea. Ea se cere în bibliotecile multor intelectuali.